VERGILIJUS

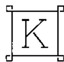
BUKOLIKOS | GEORGIKOS | ENĖJIDĖ

Iš lotynų kalbos vertė
Antanas Rukša

VILNIUS
2015

UDK 821.124'02-1

Knygos leidimą parėmė

Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto tarybos posėdyje
2015 m. lapkričio 27 d. (protokolo Nr. 2) apsvarstyta ir
pritarta skelbti kaip lietuvių kultūros istorijos šaltinį.

Recenzavo:
doc. dr. *Dalia Dilytė* (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas)
doc. dr. *Vytautas Ališauskas* (Vilniaus universiteto Klasikinės filologijos katedra)

Iš lotynų kalbos vertė *Antanas Rukša*

Sudarė ir įvadinį straipsnį parašė *Audronė Kučinskienė*
Redagavo *Ona Daukšienė*
Rodyklę sudarė *Renata Papšytė*
Skaitmenino *Emilija Ignatavičiūtė*
Dailininkė *Vėja Svaja*

ISBN 978-609-95581-3-4

TURINYS

Pratarmė

Šioje knygoje smalsusis skaitytojas ras visus tris svarbiausius vieno garsiausių Romos poetų Vergilijaus (70–19 m. pr. Kr.) veikalus, lietuviškai prakalbintus dr. Antano Rukšos (1900–1980). Versti *Enėjidę* Rukša pradėjo 1945 m., jau pasitraukęs į Vakarus, knyga buvo išleista 1965 m. Bostone. Tai pirmasis šio romėnų nacionalinio epo vertimas į lietuvių kalbą. *Bukolikos* ir *Georgikos* pasirodė vienu leidiniu 1975 m. Londone, nors, kaip liudija išlikę rankraščiai, *Georgikų* ištraukas Rukša vertė jau 1963–1964 m. Abi svetimuose kraštuose, anapus geležinės užkardos išleistos knygos Lietuvoje menkai težinomos ir sunkiai prieinamos. Tad sumanėme sutelkti vienoje vietoje visus Vergilijaus raštus ir drauge pristatyti skaitytojams taip mažai pažįstamą jo vertėją. Deja, teko atsisakyti išsamių Rukšos įvadinių straipsnių, sudarančių daugiau negu pusę *Bukolikų. Georgikų* tomo. Pats vertėjas juos su autoironijos gaidele pavadina „ištisa *silva rerum*“[1]. Juose ne tik aptariami patys kūriniai, jų kalba, stilius, žanriniai ypatumai, bet ir apžvelgiama lietuviškojo hegzametro tradicija, nurodomi vertimo principai ir t. t. Visa ši medžiaga, be abejo, įdomi ir nepraradusi vertės, tačiau vargiai sutalpinama vienoje knygoje, be to, būtų nustelbusi kur kas kuklesnį *Enėjidės* pristatymą. Tad iš anų leidimų į rinktinę įtraukėme tik vardų ir realijų žodynėlius su Rukšos paaiškinimais. Abiejuose leidiniuose esančius žodynėlius „Vardai ir daiktai“ sujungėme į vieną, vengdami tų pačių vardų kartojimo.

1 Antano Rukšos laiškus Jonui Dumčiui žr. kn.: Jonas Dumčius, *Iš rankraščių palikimo: atsiminimai, laiškai*, sudarė, įvadinį straipsnį parašė, paaiškinimus parengė Audronė Kučinskienė, Vilnius: Societas Classica, 2014, p. 211–283.

Teko gerokai pasukti galvą, kaip lietuvinti vardus, kurie kartais įvairuoja paties Rukšos raštuose. Antai 1965 m. leidime vertėjas Vergilijaus poemos pavadinimą lietuvina *Enėjidė*, glaudžiai siedamas su pagrindinio herojaus Enėjo vardu. Vėliau laiškuose Jonui Dumčiui jis kiek pakeičia vardo formą: *Eneidė*. Nors dabar labiau paplitusi forma *Eneida*, šioje knygoje laikysimės, mūsų nuomone, taisyklingesnės Rukšos vartotos formos. Atidus skaitytojas netruks pastebėti, kad šioje knygoje antikinių vardų rašyba šiek tiek skiriasi. „Ypač reikėtų saugotis, kad tas pats vardas tame pačiame veikale nebūtų daugeliu lyčių vartojamas", – rašė Rukša ir čia pat pripažino, kad nėra vieningos antikinių vardų lietuvinimo sistemos[2]. Viena vertus, Rukša buvo nusistatęs antikinių vardų lietuvinimo principus ir juos aptaręs *Enėjidės* įvade. Kita vertus, vėliau, leisdamas *Bukolikas. Georgikas*, jis pats (o galbūt redaktorius) kai kurias taisykles pakeitė. Šioje knygoje vardus palikome tokius, kaip jie vartoti Antano Rukšos. Taigi, regis, būsime nusižengę jo paties įspėjimui. Žodynėlyje „Vardai ir daiktai" tokius įvairuojančius vardus sujungėme į vieną lizdą, pvz., Oreitija (Oritija), Anijėnas (Anienas) ir pan., o aprašuose vardų rašybą suvienodinome.

Rinkinyje stengtasi išlaikyti Rukšos stilių ir kalbą, tik minimaliai pritaikant ją prie dabartinės skyrybos ir rašybos taisyklių, pvz., *biaurus, piauti, piautuvas, piūtis, piūklas, spiauti, užpiudytas* ir pan. šaknų žodžiai rašomi su „j", o *augštas, augštybės, augštai, sluogsnis, baigštuolis* ir pan. – su „k". Skyryba buvo pataisyta pagal šiuo metu galiojančias taisykles.

Klasikų asociacijos leidžiamos knygos pasižymi tuo, kad į darbą įtraukiamas visas būrys jos narių. Taip nutiko ir šiuokart. Idėją išleisti Antano Rukšos raštus pasiūlė Dalia Dilytė-Staškevičienė; sudaryti rinkinį ir įgyvendinti projektą teko man; Emilija Ignata-

2 Publijus Vergilijus Maronas, *Enėjidė*, vertė dr. Antanas Rukša, Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1965, p. xxxii.

vičiūtė skaitmenino tekstus, Ona Daukšienė skaitė ir redagavo, Renata Papšytė sudarė rodyklę ir dar daug kolegų prisidėjo vertingais patarimais bei palaikymu. Visiems jiems labai dėkui. Už finansinę paramą esame dėkingi Rolandui Savickui. Nuoširdžiausiai ačiū Antano Rukšos brolio Jono anūkei Violetai Rukšaitei-Tapinienei, padovanojusiai savo „dėdės profesoriaus", kaip jį giminė vadino, rankraščius ir apskritai atvėrusiai kelią į Rukšos pažinimą; Rukšos sesers Anelės anūkei Marijonai Perkumienei ir jos vyrui Leonui Perkumui, maloniai leidusiam naudotis jo surinkta gausia archyvine medžiaga, nuotraukomis ir atsiminimais apie „dėdę". Pažintis su šiais žmonėmis, taip pat ir su Antanu Rukša – man didžiausias atlygis už darbą.

Sudarytoja

ANTANAS RUKŠA – LIETUVOS SAVANORIS IR VERTĖJAS

Kai prieš keletą metų pradėjau domėtis Antanu Rukša, težinojau viena – jis pirmasis Vergilijaus vertėjas į lietuvių kalbą. Tačiau visi jo darbai buvo išleisti svetur, sovietinėje Lietuvoje apie jį, kaip ir kitus išeivijos šviesuolius, buvo nutylima, o ir mūsų laikais Rukšos Vergilijus lig šiol nebuvo Lietuvoje perleistas, tad buvo tikra bibliografinė retenybė. Taigi ne tik platesniam Lietuvos skaitytojų ratui, bet ir akademinei bendruomenei Rukša tėra labai menkai žinomas. Niekas negalėjo net pasakyti, kur jis baigė gyvenimą, ar turėjo šeimą, kas galėjo perimti jo asmeninį archyvą ir autorines teises. Vienintelė menka pastraipa *Lietuviškoje enciklopedijoje* pateikė vos kelis biografijos faktus. Laimė, pažintis su Rukšos giminaičiais ir jų maloniai suteikta dokumentinė medžiaga padėjo geriau pažinti šį iškilų žmogų, savo darbais ir gyvenimu išties nusipelniusį tautiečių dėmesio ir pagarbos. Žinias praturtino ir Vilniaus universiteto (VU) bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomi Rukšos laiškai Jonui Dumčiui[1].

Antanas Rukša gimė 1900 m. birželio 15 d. Ukmergės apskrityje, Pabaisko valsčiuje, Žvygonių kaime. Jo tėvai, Antanas Rukša ir Karolina Povilonytė-Rukšienė, užaugino šešis vaikus: Anelę (1877–1947), Juozapą (1880–1931), Zofiją (1882–1977), Karoliną (1885–1965), Joną (1890–1971) ir jaunėlį Antaną (1900–1980). Tėvas

1 Jonas Dumčius, *Iš rankraščių palikimo: atsiminimai, laiškai*, sudarė, įvadinį straipsnį parašė, paaiškinimus parengė Audronė Kučinskienė, Vilnius: Societas Classica, 2014, p. 211–283.

mirė 1907 m., vos peržengęs penkiasdešimties metų slenkstį, tad vaikų auklėjimu daugiausia rūpinosi motina. Vyriausias brolis Juozapas, vengdamas paėmimo į rekrūtus, buvo išvykęs Amerikon, Jonas tapo ūkininku, o jauniausiąjį Antaną nutarta leisti į mokslus.

1915 m. Antanas Rukša baigė Ukmergės gimnazijos keturias klases ir, artėjant frontui, pasitraukė į Rusiją, kur tęsė mokslus Rževe, Tverės gubernijoje. Grįžęs Lietuvon 1918 m. pradėjo mokytojauti Pabaisko pradinėje mokykloje, bet neilgam: paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, aštuoniolikmetis jaunuolis nutraukė mokslus ir 1919 m. įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, baigė karo mokyklą ir, gavęs leitenanto laipsnį, nuo pradžios iki galo perėjo visas kovas už Lietuvos nepriklausomybę, kurias po daugelio metų, remdamasis gausia dokumentine medžiaga ir asmenine patirtimi, aprašys veikale *Kovos su lenkais, 1920–1923*. Rukšai teko kautis svarbiausiuose kovų židiniuose, vadovauti kulkosvaidininkų kuopai, dalyvauti ypač strategiškai svarbioje tilto per Nemuną ties Druskininkais gynyboje, kurioje jis buvo patekęs į lenkų nelaisvę ir iš jos pabėgo[2].

Pasitraukęs iš karo tarnybos, 1923 m. Rukša Panevėžio gimnazijoje įgyja brandos atestatą, o 1924 m. rudenį pradeda studijas universitete: iš pradžių pabandė teisės mokslus, bet 1926 m. ima studijuoti klasikinę filologiją Lietuvos universitete. Tais pačiais metais paskiriamas mokytojauti į Panevėžio gimnaziją, dėsto lotynų kalbą ir visuotinę istoriją. Gyvendamas Panevėžyje susipažįsta ir veda Zofiją Vadopalaitę (1906–1986). Pora nesusilauks vaikų, tačiau išbus kartu iki gyvenimo pabaigos. Laiškuose Jonui Dumčiui Rukša su meile ir šiluma nuolat pasakoja apie Zofijos sveikatą, jų bendras keliones, atostogas ir pan.

2 Šis karo epizodas Rukšos aprašytas itin išsamiai ir pirmuoju asmeniu, suteikiančiu pasakojimui tam tikro intymumo. Žr. *Kovos su lenkais, 1920–1923*, Cleveland: Lietuvos karių veteranų sąjunga „Ramovė“, 1982, p. 166–181.

1933 m. apgynęs diplominį darbą „Ką randame bendra Vergilijuje ir Donelaityje?" ir baigęs universitetą, Rukša tęsė studijas Vienoje, kur 1936 m. apgynė daktaro disertaciją apie žemesniojo stiliaus lotynų kalbos elementus apaštalų laiškuose (*De vocibus vulgaribus, quae inveniuntur in apostolorum epistulis, quae quidem sunt litterarum sacrarum editionis vulgatae*, išleista Kaune 1939 m.). Grįžęs į Lietuvą dirbo Kauno 3-osios valstybinės mokyklos direktoriumi, be to, mirus profesoriui Pranui Brenderiui, nuo 1939 m. laikinai buvo išrinktas lotynų kalbos ir literatūros lektoriumi Kauno Vytauto Didžiojo universitete[3]. 1940 m. naujoji sovietų valdžia prieš pat mokslo metų pradžią atleido Rukšą iš direktoriaus pareigų. Galima spėti, kad jis kreipėsi į naująjį švietimo ministrą Antaną Venclovą, su kuriuo anksčiau bendradarbiavo kaip Sofoklio tragedijų vertimo bendraautorius[4]. Šiaip ar taip, akademinius metus jis pradeda kaip Vilniaus universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Klasikinės filologijos katedros vyresnysis asistentas.

Karas Rukšos, kaip ir daugybės kitų tos kartos šviesuolių, gyvenimą pakreipė sava vaga. Savanorystė Lietuvos kariuomenėje ir karininko laipsnis, be to, valstybinė tarnyba nacių okupacijos metais turbūt nulėmė pasirinkimą, ir Rukša 1944 m. pasitraukė iš Lietuvos. Iki gyvenimo pabaigos gyveno Vokietijoje, Augsburge, mokytojavo vokiečių ir lietuvių gimnazijose, 1954–1957 m. buvo Vasario 16-osios gimnazijos mokytojas ir kurį laiką direktorius. 1970 m. birželio 11 d. laiške Antanas Rukša rašo Lietuvoje likusiam kolegai Jonui Dumčiui:

> Gyvendamas Vokietijoje, dirbau ne vienoje vietoje, o kartais ir „bedarbiavau". Su mano profesija susiję darbai buvo vadinamajame Pabaltijo universitete

3 *Lietuvos Universitetas 1579–1803–1922*, red. Pranas Čepėnas, Chicago: Lietuvių profesorių d-ja Amerikoje, 1972, p. 418–419.

4 Sofoklis, *Tragedijos*, vertė Antanas Rukša ir Antanas Venclova, Kaunas: Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos leidinys Nr. 505, 1939.

(lietuvių, latvių, estų buvusių universiteto dėstytojų) klasikinės filologijos katedros vedėjo associate prof. titulu 1946 IV – 1949 II, trejetas metų lietuvių gimnazijoje ir dvejetas metų vokiečių gimnazijose. Beje, vokiečių gimnazijose graikų kalba tebedėstoma, ir neatrodo, kad ji mūsų gyvenamuoju metu gali būti visai iš mokyklų išstumta. Vienose vidurinėse mokyklose dėstoma daugiau valandų lotynų kalbos, kitose mažiau, o klasikinėse gimnazijose dar dėstoma daug valandų lotynų ir graikų kalbos.[5]

Ir iki pat mirties Rukša aktyviai domėjosi kultūriniu Lietuvos gyvenimu, stengėsi įsigyti naujai pasirodančius vertimus bei mokslines knygas, aktyviai dalyvavo išeivijos veikloje, daug keliavo ir, žinoma, daug rašė. Visa tai akivaizdžiai liudija jo laiškai Jonui Dumčiui. Tai dviejų išsilavinusių žmonių, kuriuos likimas atskyrė neperžengiama užkarda, bendravimas, atspindintis šviesuomenės gyvenimą šiapus ir anapus sienos.

Kaip minėjau, didelę savo darbo dalį esu įdėjęs į *Lietuvių Enciklopediją*. [...] Aš buvau numatytas redaguoti klasikinės senovės skyriui, bet manęs iš pradžių nelietė, kol galėta naudotis sena *LE*, tačiau nuo VII t. ryšium su Graikija ir mane įtraukė į aktyvų darbą. Nuo tol žymus daugumas straipsnių apie klasikinę senovę mano.
Vokietijoje paskelbiau ir du dar Lietuvoje rašytus studijinius straipsnius: „De Catulli carmine LI eiusque exemplari Graeco" (Contributions of Baltic University, Hamburg, 1946) ir „*Diarium Societatis Iesu* ir lietuvių kalba Vilniuje (1710–1723)" (*Tautos Praeitis*, tomas I, knyga 3, Chicago, Ill., 1961, 409–423 psl.). Kiti svarbesnieji straipsniai būtų *Aiduose* apie humanizmą Lietuvoje, *Tautos Praeityje* (1967, Chicago, Ill.–Roma, t. II, knygos 3–4 (7–8), 95–122) „1570 m. Vilniaus kolegijos ir 1583–1584 m. akademijos laisvųjų menų pamokų lentelės ir humanistinė jėzuitų mokykla". (Augsburgas, 1970.VI.11)

Dabar dar negaliu gaišti laiko kokiems nors atsiminimams, nes esu apsiėmęs rašyti apie 1918–1923 m. kovas su lenkais. Tam tikslui jau turiu ir sukauptos medžiagos, tik vis dar nepajėgiu pradėti kaip reikiant rašyti.

Nekantriai laukiu pasirodant Pr. Čepėno redaguojamos knygos *Lietuvos Universitetas*. [...] Aš pats turiu pagrindo laukti knygos ypač ir dėl to, kad joje

5 Jonas Dumčius, *op. cit.*, p. 213.

yra ir mano darbo indėlis, ypač Lietuvos universiteto istorija, pradedant 1579 ir baigiant 1944 m. Vien tas straipsnis užimąs 245 spaudos puslapius. Iš viso knyga turinti 700–800 puslapių. Joje esą nemaža atsiminimų, paskirų fakultetų ir katedrų veiklos aprašymų, profesorių išspausdintų knygų (ne straipsnių!) sąrašas, vardynas su gimimo, jei reikia, ir mirimo, datomis, su laipsniais ir titulais ir kita. Knyga esanti spausdinta gerame popieriuje ir iliustruota. (Augsburgas, 1972.I.8)

Vis dėlto nesuklysime sakydami, kad svarbiausias Antano Rukšos gyvenimo darbas – Vergilijaus veikalų vertimas į lietuvių kalbą. Nuo pat XVI a. Vilniaus universitete Vergilijus, kaip ir Ciceronas, buvo vieni labiausiai skaitomų ir studijuojamų autorių, o jų veikalai gausiai leidžiami Vilniaus akademijos ir kitose spaustuvėse. Tačiau nedaugeliui Antikos autorių pavyko pelnyti tokį lietuvių vertėjų dėmesį kaip Vergilijui. Turime du skirtingus *Bukolikų* ir net po tris *Georgikų* bei *Enėjidės* vertimus[6]. Tai išties didžiulis kultūrinis lobis ir turtingas aruodas mokslininkams bei Lietuvos skaitytojams. Kaip rašė lietuviškus *Georgikų* vertimus lyginusi tyrėja, „Jaunoji karta turėtų senu lietuvišku papročiu pabučiuoti ranką visiems trims *Georgikų* lauko darbininkams: ir šiurkščiais drobiniais marškiniais apsivilkusiam Dambrauskui, ir povo plunksna veltinę skrybėlę pasipuošusiam Rukšai, ir akiniuotam poetui Nykai-Niliūnui. Visi jie šaunūs artojai, visų širdyse dega kibirkštėlė, užsilikusi iš senų laikų, kai žemė buvo šventa."[7]

Kadaise romėnų valstybės vyras ir oratorius Ciceronas tais gyvenimo tarpsniais, kai būdavo priverstas pasitraukti iš didžiosios

6 *Bukolikas* yra išvertę Antanas Dambrauskas (1971) ir Antanas Rukša (1975), *Georgikas*, be šių dviejų, – dar ir Alfonsas Nyka-Niliūnas (pirmasis leidimas 1984), *Enėjidę* – Antanas Rukša (1965), Antanas Dambrauskas (pirmasis leidimas 1967) ir Algirdas Skoras, kurio vertimas, deja, tebeguli rankraščio pavidalu (VU bibliotekos Rankraščių skyrius, F 72–1145). Dar galima pridurti, kad kai kurias *Enėjidės* ištraukas yra vertęs Aleksys Churginas ir dar tarpukariu paskelbęs žurnale *Vairas* (1932, 1935), *Georgikų* pirmąją knygą – Benediktas Kazlauskas (1969).

7 Dalia Dilytė, „Vergilijaus Georgikos lietuviškai", *Naujasis židinys*, 1993, Nr. 11, p. 27.

politikos, imdavosi plunksnos ir atsidėdavo kūrybai, nes kaip tik šį laisvalaikio nuo pareigų (*otium*) užsiėmimą laikė verčiausiu. Jei negali tiesiogiai dalyvauti respublikos reikaluose, gali savo raštais pamokyti piliečius filosofijos išminties ar iškalbos meno. Galbūt kaip tik Cicerono pavyzdį turėjo galvoje Rukša, pratarmėje *Enėjidės* leidimui šitaip aiškindamas priežastis, paskatinusias jį imtis Vergilijaus tekstų:

> Senovės romėnai ne be reikalo literatūrinę ir mokslinę veiklą vadindavo žodžiu *otium*, reiškiančiu atvangą, laisvalaikį. Tokia atvanga yra ir pagrindinė bei galutinė šio darbo atsiradimo priežastis. Kai 1945 rudenį pasijutau atitrūkęs ne tik nuo bet kurios tarnybos, bet dėl knygų stokos ir nuo mokslinio darbo, ryžausi išbandyti savo pajėgumą sueiliuoti heksametrais bent nuo seniau atmintinai mokėtąsias dvi dešimtis antrosios *Enėjidės* giesmės eilučių. Prieš tai tebuvau heksametrais sueiliavęs nebent vieną kitą kurio romėnų poeto eilutę romėnų literatūros paskaitoms pagyvinti. Tačiau tam tikrą pasitikėjimą savo jėgomis, pačią viltį, kad kartais iš to bandymo gali kas dora išeiti, buvau jau anksčiau, dar 1939 gavęs iš talentingo poeto K. Binkio, prisispyrusiai raginusio mane mano paties proza verstąsias Sofoklio tragedijas pačiam ir sueiliuoti. Jei šis daug iš savęs reikalaujančio, tikro poeto padrąsinimas ir padėjo man nugalėti menkavertiškumo kompleksą ir išsiveržti iš sustingimo, tai tikrą pagrindą bandyti kopti į Parnasą, lyg graikų mitologinis žirgas Pegasas sparnus, įgijau tolydžio beugdydamas sugebėjimą įsijausti į antikinės kūrybos dvasią.[8]

Antikos autoriai pasakoja, jog Vergilijus ilgai gludindavęs savo kūrinius: *Bukolikas* jis rašęs trejus metus, *Georgikas* – septynerius, o *Enėjidę* – vienuolika metų, bet mirė taip jos ir neužbaigęs. Kiekvieną rytą sukurdavo ir padiktuodavo daug eilučių, iš kurių po dienos triūso vakarop likdavo tik kelios. Draugams jis juokaudamas aiškino nulaižęs poemą kaip lokė ką tik atsivestą meškiuką[9]. Nė kiek nesuklysime sakydami, kad Rukša dirbo lygiai taip, kaip jo

8 Publijus Vergilijus Maronas, *Enėjidė*, vertė Antanas Rukša, Bostonas, 1965, v.

9 Servius, *In Vergilii Aeneidem commentarii*, I. pr. 24; Suetonius-Donatus, *Vita Vergilii*, 22; Aulus Gellius, *Noctes Atticae*, XVII. 10. 2–3

pasirinktas poetas. Tiek išlikę rankraščiai[10], tiek jo paties laiškuose išsakyti svarstymai apie vertėjo darbą, tiek, galiausiai, pats vertimas aiškiai liudija viena: be galo kantrų ir kruopštų žodžio ieškojimą, atkaklų minties bei eilutės „glodinimą“, kaip sako pats Rukša. Vertėjas daugsyk braukia, vėl ir vėl grįžta prie jau išversto teksto, spalvotais pieštukais brauko ir žymi eilutes, kiekvienai atkarpėlei ar eilutei parenka po kelis, net keliolika vertimo variantų, o vienos dienos darbas, kaip matyti iš šonuose užrašytų datų, paprastai neviršija dvidešimt hegzametro eilučių.

Viename iš laiškų Jonui Dumčiui Rukša aiškiai išdėsto savo vertimo principus. Pirmiausia jis vadovaujasi kadaise Kazio Binkio jam nurodyta taisykle: „greitas vertimas ir yra įrodymas, kad jis blogas“.

> Tad vertimas yra, galima sakyti, mozolinis darbas: juo sunkiau versi, tuo lengvesnis ir paprastesnis jis atrodys. Versdavau maždaug po 15 eilučių per dieną. Būdavau patenkintas, jei dienos darbas siekdavo ir 10 eilučių. Net daug labiau būdavau patenkintas, jei 10 eilučių išeidavo visai geros, negu 15 ar daugiau bent kiek prastesnės. Kartais versti labai sekdavos, ir visos dienos darbas būdavo ligi 25–30 eilučių, tačiau tais atvejais paprastai kitą dieną reikėdavo išmesti apie pusę eilučių.
>
> Versdamas siekiau dar, kad būtų didesnis aiškumas, kad reikšmingesni žodžiai atsidurtų ryškiose vietose: eilutės gale, pradžioje, prieš cezūrą, po cezūros, kad vertimas būtų skambus, tad išvertęs balsu skaitydavau, iš keleto vienos eilutės galimų vertimo versijų pasirinkdavau skambiausią, vengdavau, kad nebūtų per daug, ypač žodžio gale s, tad naudininko ir įnagininko linksniuose vartojau nepilnas galūnes: ne „geriems žmonėms“, bet „geriem žmonėm“. Stengiausi išlaikyti *Eneidės* eiliavimą, ypač vyriškąsias cezūras.
>
> Kitas mano vertimo dėsnis buvo pavartoti galimai daugiau vaizdžių, nenuvalkiotų žodžių. Prisiminiau, kad ir Ralys buvo giriamas už turtingą žodyną. Jis rinko tautosaką ir iš jos turtino savo žodyną, – aš stengiausi iš žodynų ir iš žmonių kalbos turtinti žodyną ir ieškoti tinkamų posakių. Dažnai pagalvodavau, kaip čia mano mama būtų pasakiusi. Dėl to ir kalba turėjo išeiti ne kanceliarinė, bet artimesnė tikrai žmonių kalbai.

10 Turime tik du plonus sąsiuvinukus su *Georgikų* vertimais. Juos Klasikinės filologijos katedrai perdavė Violeta Rukšaitė-Tapinienė, už tai jai nuoširdžiai dėkojame.

Taigi, rodos, sukaupiau visus reikalavimus vertimui, kurie, mano galva, atrodo reikalingi. Savaime suprantama, kad pats svarbiausias ir būtiniausias turėtų būti labai geras lietuvių kalbos mokėjimas, turtinga frazeologija ir žodynas, daugelio sinonimų mokėjimas. (Augsburgas, 1970.VI.11)[11]

Kaip tik šis dėsnis – žodingumas ir vaizdingumas, mūsų nuomone, labiausiai išskiria Rukšos vertimus ir leidžia jam atverti epinio kūrinio didybę, pakylėtumą bei meninę įtaigą. Beje, vertėjas subtiliai jaučia kūrinių žanrinius skirtumus ir atitinkamai perteikia jų stilistiką. IV a. Vergilijaus komentatorius Servijus teigia, jog Vergilijaus kūryboje randame visas tris stilių rūšis: *Bukolikoms* būdingas žemasis stilius (*genus humile*), *Georgikoms* – vidurinysis (*genus medium*), o *Enėjidei* – puošnus ir iškilmingas aukštasis stilius (*genus grandiloquum*)[12]. Rukša stengiasi išlaikyti šiuos stiliaus skirtumus ir lietuviškame vertime. *Bukolikų* kalba kur kas paprastesnė, kasdieniškesnė, labiau deranti piemenų giesmėms. Tuo tarpu abiejų poemų stilius pakilesnis, o žodyno ištekliai kur kas gausesni.

Bukolikos (iš gr. *boukolos* „jaučiaganis, piemuo“) – tai dešimties eklogėmis (gr. *eklogē* „atranka, rinktinis eilėraštis“) vadinamų eilėraščių rinkinys. Semdamasis įkvėpimo iš III a. pr. Kr. graikų poeto Teokrito *Idilių* (gr. *eidyllion* „paveikslėlis, vaizdelis“), Vergilijus sukuria poetišką Arkadijos piemenų pasaulį, kurį užpildo poezija ir meilė gamtos prieglobstyje. Išsitiesę po plačiašakiais bùkais šalia meiliai čiurlenančio upelio, piemenys eina varžybų, kuris dailiau pašvilpiniuos dūdele ar sugiedos gražesnę giesmę ir įstabiau pašlovins savo mylimąją. Nors į šį idilišką pasaulį kartais įsiveržia rūsti realybė (antai kaimiečiai išvaromi iš ūkių, lygiai kaip pats Vergilijus prarado tėvoniją, nes ji atiteko Oktaviano Augusto veteranams), tačiau vyraujantis *Bukolikų* dėsnis yra sentencija tapusi eilutė: „viską nugali meilė, ir mes pakluskime meilei“ (*omnia vincit amor et nos cedamus amori* – X. 69).

11 Jonas Dumčius, *op. cit.*, 214–215.
12 Servius, *In Vergilii Bucolica commentarii*, pr. I. 18.

Visai kitokie dėsniai valdo žemdirbių gyvenimą didaktinėje poemoje apie žemės ūkio darbus, *Georgikose* (gr. *geōrgica* „žemės ūkio reikalai“). Valstiečio būtį pripildo nuolatinis, sunkus darbas. Ir nors atliepdamas minėtą *Bukolikų* eilutę, Vergilijus teigia, jog „darbas viską nugalėjo“ (*labor omnia vicit*, I. 145)[13], ta pergalė niekada nebūna baigtinė. Vos trumpam atsipūtus, gamta tuoj ima viršų, ir visos ankstesnės pastangos nueina perniek. Lygiai kaip plaukiant upe prieš srovę, negali nė akimirkai paleisti irklų, taip ir valstiečio gyvenimas pasmerktas nuolatiniam, nepabaigiamam triūsui. Nors iš pažiūros atrodo, kad Vergilijus ţiesiog moko, kaip arti, sėti, auginti gyvulius, prižiūrėti sodus ar bites, iš tiesų poemos prasmė kur kas gilesnė. „Tai epas apie žmogaus būtį, jo vietą pasaulyje, santykius su žeme, dangaus šviesuliais, augalais, gyvūnais, dievais.“[14] Patys valstiečiai galbūt nesuvokia, kokie jie laimingi, būdami arti gamtos ir nuolat besisukdami nesibaigiančiame gamtos rate, nes tik šis nelabas, nuolat keikiamas darbas (*labor improbus*) gali sugrąžinti karų nuniokotai Italijai Aukso amžių, paversti ją žydinčiu kraštu.

Pats vertėjas prisipažįsta, jog poema apie žemdirbystę jam ėjosi sunkiau už giesmes apie didvyrių žygius: „[...] pats [*Georgikų*] vertimas galėjo nebeprilygti mano *Enejidės* vertimui, nes ir iš tikrųjų, versdamas kaimo poeziją, nebejutau tiek grožio, kiek *Enejidėje*.“[15] Vis dėlto skaitytojas netruks įsitikinti, jog abi jos perteiktos ypač sodria ir žodinga lietuvių kalba, išskiriančia Rukšos vertimus iš kitų. Galėtume išskirti keletą kalbos bei žodyno ypatumų, būdingų abiejų poemų vertimams, tik *Enėjidėje* jie ryškesni dėl to, kad poema didesnės apimties, ir vaizdingų žodžių atitinkamai daugiau.

Pirmas, bene ryškiausias Rukšos vertimų bruožas yra retų, nekasdieniškų, šnekamajai kalbai nebūdingų žodžių gausa. Dažnu kartu net *Didysis lietuvių kalbos žodynas* skaitant tampa itin pa-

13 Už taiklią pastabą dėl šios eilutės interpretacijos dėkoju Pauliui Garbačiauskui.

14 Dalia Dilytė, *op. cit.*, 19.

15 Jonas Dumčius, *op. cit.*, 237.

rankus, nes daug žodžių mums jau vargiai suprantami. Iš *Georgikų* paminėtume tokius pavyzdžius: *lykis* („liekana, likutis"), *gražna* (*„grožis, pagražinimas, papuošimas"*), *badus* (*„kuris mėgsta durti, ragais badytis"*), *mėklinti* (*„nutuokti, numanyti, nuvokti"*), *gek* (*„juk, gi"*), *išroda* (*„išvaizda, vaizdas"*), *gur̃sti* (*„gaišti"*), *roma* („ramybė") ir kt. *Enėjidė* gerokai papildo tokių žodžių kiekį: *pratẽgė* (*„tuščia vieta tarp ko nors, tarpas*), *grasmingas* (*„grasus, grūmojantis"*), *gurdénti* (*„gaišinti"*), *tilktìs* (*„tyla, ramybė"*); *tiesẽ* (*„dešinioji ranka"*), *stūma* (*„durų skląstis, sklendė, velkė"*); *ulpas* (*„aidas, garsas; gausmas; balsas"*); *bliktis* (*„laivo denis"*), *pakaũbrė* (*„šlaitas"*), *jaugùs* (*„sumaišytas, sumišęs"*), *dievonis* (*„Dievo sūnus"*), *vìrptis* (*„strypas, kartis"*), *perstekẽ* (*„žeberklas"*) ir kt.

Rukša išnaudoja ne tik *Didžiojo lietuvių kalbos žodyno* lobius, bet neretai pats nusikala naujadarų ar neįprastų žodžio formų. Tokie žodžiai lengvai suprantami, tačiau dėl savo neįprastumo turi tam tikrą semantinį krūvį ir daro kalbą vaizdingesnę. Štai vos keletas pavyzdžių iš *Georgikų* vertimo: *kìta* (t. y. ketina), *magmogis* („mažmožis"), *mankšto* („mankština"), *liaunus, šilma, išskėtrotas, ūbdamos naktį pelėdos, guolius apglaistyk plyšėtus, liūtė gelsvuojančiu sprandu, žibėj alyva kibirkščiuoja spragiai, šmėkščiojo tamsy nakties išblyškę keistai vaidinuokliai* ir kt. Viena mėgstamiausių Rukšos būdvardžio priesagų – -ingas. Pagal analogiją su tokiais įprastais būdvardžiais kaip „žalingas", „kenksmingas", „audringas" ir pan. vertėjas prikuria daugybę nekasdieniškai skambančių. Antai *Georgikose* aptinkame tokius žodžius: *įžadingų, austringas, kvapningąjį, atmainingas, troškulingą, privalingas, veršius nuopelningus, išdidingai, upės srovingos, čirškesiais graudulingais, galvą baimingą, kvapingoj buveinėj, dangų gelmingą, prievartingai, šiurpulingos angies, giesmę graudingą; Enėjidėje – drebulingai, narsingosios širdys, godulingą, pranašingus, gailingų, pamaldingai, giedringas, lemties raudulingos, palaimingai, sielvartingiem, gausingom* ir kt.

Ypač išradingai vertėjas kuria sudurtinius žodžius. Abiejose poemose jų gausu, tačiau *Enėjidėje* gerokai daugiau. Kai kurie jų pasikartoja abiejose poemose, bet dažniausiai kuriami vis nauji ir netikėti – tarsi nesibaigiantis srautas, įtraukiantis skaitytoją į vertėjo žodžių paieškas, kuriose atsiskleidžia jo neišsenkanti fantazija ir kūrybinė potencija. Pvz., *Georgikose*: *baltasniegė vilna, šventnamis, gebenes blankiažalsves, gelsvaauksėm purienom, pėdų gelsvavarpių, baltmolynė, medus gardžiakvapis, gluosnius melsvaspalvius, liepas kvapniažiedes, kiauraplyčių stogu* ir kt.; *Enėjidėje*: *klony daugiavingiam, ąsočius grynaauksius, šalis plačialaukė, dievnamis šventas, auksasparnėm, sparnapadėm klumpaitėm* (taip vadinami dievo Merkurijaus auksiniai sandalai su sparneliais), *uolom kietabriaunėm, eldijų triskiauterių, vežimu keturjungiu, lankagyslė, žyniai baisiakalbiai, uoloj kietakiautėj, sunkiakvapio Averno, melsvatamsias brastas, žolės mėlsvažalsvės, Kerberas trižiotis, žirgų ragapadžių, septyngarses pravirkdo stygas, gentis gaisraspalvės ugnies* ir kt.

Vertėjas pasitelkia visus lietuvių kalbos išteklius – ir mažybinių formų įvairovę (*menkučiukė pelytė, purpleliai, jauteliai, karvytė jauniklė, švelnučiukas dvelksmas, nuo pat mažumėlės gležnos, daiktų menkutėlių* ir kt.; *Julukas, smulkučiu žingsniu, lengvutėlis* ir kt.), ir kitas lietuviškas priesagas (*arkadėnai, berniokai; argolėnai, frigėnai, dardanėnas, kekropėnai, Anchzėnas, Priamėnas, erdvenybė, baltitelaičius kaip sniegas, karaliūnaitės, apydrungnis, veršiokas* ir kt.), ir senovines žodžių formas (dgs. gal. *obeles, laives*; dgs. vard. *šunes*; vns. vard. *seseris*; dviskaitą *du dvynuku, dvi dešimti*; dabartinėje kalboje beveik nevartojamą būsimojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvį: *mane mirsimą* (t. y. mirsiančią) *vargšę*; *Trojos atkursimos, skausmo kartaus pargrįšimo*; *jaunuoliui žūsimam*; *statysimai Trojai*; įvardinį prieveiksmį *abejur*; liepiamosios nuosakos III asm.: *teesie, tesikurie, tenevedie, tesprendie, težygiuojie, tekelie*; tarminę liepiamąją nuosaką *testãtai* (t. y. testato); įvardį *ašai*).

Pažymėtina, kad Rukša beveik visai nevartoja įvardžio *į* su galininku krypčiai nusakyti, bet renkasi senesnę gryno linksnio, vadinamojo iliatyvo formą, ypač būdingą pietų aukštaičių tarmei. Tokių pavyzdžių itin gausu abiejuose kūriniuose, pvz., *Georgikose*: *padangėsna, klaikion pragarmėn, Avernan, duobėn pasodins išpurenton, įsčiosna, guobų viršūnėsna, erdvybėn, eisenas šventnamin vest, gėlėsna, šaltiniuosna vaiskiuosna, širdysna, puola ugningon aistron* ir kt.; *Enėjidėje*: *žemėn andringon, uolon paslėptojon, karalystėsna, sūkuriuosna, nykian pragaran, pačian pilvan, Mikėnuosna, Argan gimtajan, krantan žinoman, niaukian šešėlin, vaišėsna kviečia, erdvenybėn, akmenin aštriabriaunin, klaikion pragarmėn, aukštąjin laužan* ir t. t. Retsykiais vertėjas pavartoja ir kitus senovinius linksnius, pvz., tik Baltarusijos lietuvių šnektose išlaikytą aliatyvą *savęsp* („prie savęs").

Dar viena ypač Rukšos pamėgta gramatinė forma – būdinys. Jis paryškina veiksmažodžiu nusakomą veiksmą ir suteikia kalbai sodrumo. *Georgikose* būdinių pasitaiko palyginti nedaug (*smingant smegčia iš dangaus; gervės šaute nušauna daubon, kregždė čirkšte čirkšdama skraidinėja, sūkuriu verčia verste, širdys plaka plakte, ošia ošte, lekia tik žirgas lėkte, mykia mykte, šniokščia šniokšte, klykte klykdami, guisi guite, kaista auksu kaiste, zvimbia zvimbte, suklykęs klykte*), tačiau *Enėjidėje* – ištisi aruodai (*šėlsta jaunuoliai šėlte, drimba dribte, kniumbam kniubte, šauktų šaukte, švirkščia švirkšte, alpsta iš baimės alpte, dūsta nuilsęs dūste, gaudžia gauste, dumia dumte, smigo smigte, siurbte prisisiurbė, plūdo plūste, aptvindė tvinte, išslydo slyste, plaka plakte, velka vilkte, įbedęs beste, styra stirte, krenta kriste, graužte įsigraužia, šaukte šaukdami* ir t. t.).

Vertėjas pasitelkia įvairias veiksmažodžių priesagas nuolat pasikartojančiam arba trumpą akimirką besitęsiančiam veikslui perteikti, pvz., -inėti: *knisinėja, strypinėja, skraidinėja, gūrinėja, drabstinėti, šlakstinėjame, ožiai ragais trankinėjas, klaidinėja, apraitinėk, ieškinėjant, slankinėja*; -oti / -uoti: *krankčioja, čirpčiojai, giedrojant,*

graižalioja, plaujoja, rausioja, graižalioja, gurkčioja, gelsvuojančiu, sujaugota; ir kitokias: *kvapsto, niauksto, nusiaubsto bandas, sriubsi, pritvindina, šniokštauja, ūžauja, žneksink, ilstelėt, parpena, išgaubsto, suterškėja, tvaksteri, brikšteli, grobsto, timpsi, imstosi* ir kt. Tokių žodžių gausa suteikia pasakojimui dinamikos, gyvybingumo, nuolatinio vyksmo įspūdį. Neišsenkantis Rukšos sinonimų klodas. Pvz., iečiai ar strėlei įvardyti *Enėjidėje* jis parenka tokius žodžius: *ietis, iešmas, akstis, svaidmuo, smaigstė, strėlė, mėtyklė, kotas, virptis, smaigas.*

Galbūt Rukšos siekis „pavartoti galimai daugiau vaizdžių, nenuvalkiotų žodžių" gali pasirodyti kiek perdėtas ir įnoringas, nes dėl neįprastų, dabartinei kalbai nebūdingų žodžių gausos vertimas kartais tampa įmantrokas ir sunkiai suprantamas. Tačiau toks kalbos vaizdumas dera epo žanrui, nes leidžia pasakojimui plaukti didingai ir pakylėtai, o vertėjo stilius tampa savitas ir ypatingas. Galų gale kiekvienas vertimas – tai iš dalies vertėjo interpretacija, o skaitytojui valia rinktis lietuvišką Vergilijų pagal savo supratimą ir skonį. Dalios Dilytės žodžiais tariant, jei manote, kad Vergilijus turi skambėti paprasta, kasdiene kalba, „skaitykite Dambrausko vertimą, jei laikote, ją (poemą) vaizdingu romėnų poeto kūriniu, imkite Rukšą, jei jus žavi klasikos skaidrumas, rinkitės Nykos-Niliūno knygą". Bet kuriuo atveju neliksite pralaimėję.

Audronė Kučinskienė

BUKOLIKOS

Pirmoji eklogė

MELIBOJUS

Titirai, atlašas tu po buko danga plačiašakio
Miško mūzos lieknu mąsliai vamzdeliu švilpinėji –
Mes šalelę tėvų ir dirvas paliekame mielas,
Bėgam iš tėviškės mes – tu, Titirai, jaukiai pavėsy
Mokai girias atliepiant garsint Amarilidės žavą.

TITIRAS

O Melibojau, čia mum šią atvangą suteikė dievas.
Man juk jisai visada bus dievas: jo aukurą gležnas
Iš avidžių manų suvilgys dažnai avinėlis.
Leido jisai mano jaučiam klajot, kaip regi, ir pačiam man
Kaimiška dūdele kaip tinka vamzdžiuot dykinėjant.

MELIBOJUS

Nepavydžiu išties, stebiuosi tik: šitaip siaubingas
Siaučia visur sumišimas laukuos. Aš pats, va, tik vargiai
Priekin genu ožkytes, vos velku dar, Titirai, šitą.
Tik ką čia tarp lazdynų tankių dvynučius ji paliko –
Kaimenės viltį – ak, ant pliko akmens atsivedus.
Negandą šį dažnai, jei protas nebūtų pakvaišęs,
Iš dangaus trenkti, menu, ąžuolai pranašavo.
Betgi tu man pasakyk, kas šitas, Titirai, dievas!

TITIRAS

Kvailas dingojau aš, kad miestas, kurį, Melibojau,
Žmonės šaukia Roma, panašus į tą, kurian varom
Piemenys mes dažnai ėriukų prieauglį lepną.
Taip panašius į šunis šuniukus, ožiukus taip į močias
Pažinau, su mažais taip didelius lyginau daiktus.
Tiek tačiau tarp kitų šis miestas galvą iškėlė,
Kiek tarp liaunų putinų iškyla aukščiau kiparisai.

MELIBOJUS

Kas taip per priežastis čia buvo tau Romoj lankytis?

TITIRAS

Laisvė, kad ir vėlai, atsižvelgė visgi į vangų,
Kai jau skutami baltesni barzdaplaukiai krito.
Visgi atsižvelgė ir, ilgai užgurdus, atėjo,
Galatėja kai metė mane, Amarilidė turi.
Mat, kol Galatėja, sakau atvirai, mane valdė,
Laisvės neteko dar laukt ir santaupos dar nerūpėjo.
Nors iš mano gardų auka neviena iškeliavo,
Riebius sūrius taip pat nedėkingam slėgdavau miestui –
Niekad namo pilna pinigų negrįždavo sauja.

MELIBOJUS

Stebdavau, kaip šaukeis dievų, Amarilide, vargše.
Kam gi paliktum vaisius karot ant šakų savo medžio:
Titiras buvo toli. Tavęs pačios, Titirai, pušys,
Pačios versmės tavęs, šie krūmai šaukėsi patys.

TITIRAS

Ką gi daryt? Nevaliojau kitaip išvengti vergovės
Ir taip paslaugių dievų kur kitur beaptikti.

Čia mačiau jaunuolį aš tą, Melibojau, kas metai,
Kam du kartus po šešias dienas mano aukuras smilksta;
Čia man pirmas jisai atsakė, prašomas, šitaip:
„Ginkit, vaikai, bandas, kaip anksčiau auginkite jaučius!"

MELIBOJUS

O, laimingas senel, tad ūkis tavo palieka,
Dar ir stambus tau pakankamai, nors plika akmenynė
Supa visas ganyklas ir bala nendrynu dumblotu.
Neprivilios ėringų avių neįprastas penas
Ir nežeis kaimynės bandos pragaištingasis maras.
O, laimingas senel, čionai tarp upių gimtųjų
Ir šaltinių šventų gėrėsies vėsa paunksninga.
Šičia žalitvorė tau kaimyną ribojančioj ežioj,
Gluosnio žiedais kaip lig tol gardžiaujantis Hiblos bitelėms,
Zirzesiu švelnučiu nesykį kvies tave snausti.
Čia po stačia uola dainuos genėtojas erdvėn.
Kai ir kimūs podraug numylėtieji tavo keršuliai,
Ir nuo viršūnės guobos purpleliai ulduos be paliaubos.

TITIRAS

Grakštūs tad anksčiau ganysis padangėje elniai,
Nuogas apleis žuvis pakrantėj banguojanti jūra,
Vienas kito žemes tolias tremtinys apkeliavęs,
Partas anksčiau iš Araro gers ar iš Tigro germanas,
Neg paveikslas jo išduls iš mano krūtinės.

MELIBOJUS

Bet mes trauksim iš čia, vieni į Afriką troškią,
Skitijos linkui kiti ir vartančio kreidą Oakso,
Ir toli pas britus, nuo žemės visos atskirtuosius.
Ar kada nors gimtuosius laukus po daugelio metų,
Šelmenį pirkios vargios, velėnom apkrautą, – šias savo

Vėlei išvydęs valdas, -- skurdžiom stebėsiuosi varpom?
Šias dirvas, taip įdirbtas, turės kareivis nedoras,
Barbaras, pasėlius šiuos – vargšus, va, nesantaika, mat, kur
Nuvedė piliečius; mes šit kam sėjome lauką!
Vynmedžius tad, Melibojau, sodink, akiuok dabar kriaušes!
Eikit, laiminga kadai banda mano, eikit, ožkytės!
Niekad jūsų daugiau, žaliajam urve išsitiesęs,
Karant toli nuo krūmotos uolos aš neberegėsiu,
Nebedainuosiu dainų; man ganant, daugiau jau, ožkytės,
Žydinčių dobilų ir karklų aitrių nebegremšit.

TITIRAS

Šią naktelę dar bent su manim galėjai ilsėtis
Šičia, ant lapų žalių; obuolių prinokusių turim
Ir kaštonų minkštų, ir šviežio sūrio lig valiai.
Ir jau ten tolumoj sodybų šelmenys rūksta,
Ir didesni nuo aukštų kalnynų krinta šešėliai.

Antroji eklogė

POETAS

Koridonas, piemuo, žavingam degė Aleksiui,
Meilei valdovo paties, nors jokios vilties neturėjo.
Tik nuolatos ateidavo jis pavėsingon paskliautėn
Bukų tankių ir vienišas ten nedailintais žodžiais
Giriom ir kalnam taip skundės įaitrintas veltui:

KORIDONAS

„Mano dainų nė kiek, o žiaurus Aleksi, nepaisai?
Nepagaili manęs? Verti, pagaliau, mane mirti?
Dar ir dabar gyvuliai unksmės ir vėsos tebetrokšta,
Dar ir dabar žalius tebedengia driežus erškėtynai,
Ir dilgios nualsintiem kaitros Testilidė pjovėjam
Česnakus ir čiobrus, kvapingus prieskonius, grūda.
Bet kol tavo pėdom sekioju, kepinant saulei,
Krūmai manimi ir kimiaisiais svirpliais atsišaukia.
Ar nebūt buvę geriau Amarilidės įpykius karčius
Ir išdidžias jos aikštis pakęst ar netgi Menalką,
Nors jisai ir tamsus, nors tu ir skaisčiai spindėtum?
O, gražuoli berniuk, spalva taip nepasikliauki!
Krinta ligustrai balti – juodąsias vakcinijas skina.
Niekini tik mane, kas esu – neklausi, Aleksi,
Kaip turtingas bandų, snieginio kiek pertekęs pieno.
Tūkstantis mano ėrų kalnais Sicilijoj bastos,

Šviežio nei vasarą man, nei speigais pieno nestinga.
Taip dainuoju ir aš, kaip dirkietis kadai Amfionas,
Šaukdamas galvijus aktiniuos kalnuos Arakinto.
Ir negi toks aš bjaurus: tiktai ką pakrantėj po vėjų
Jūroj save mačiau nurimusioj; aš ir Dafnido –
Teistum patsai – nebijau, jei atspindys neapgauna.
O kad tik su manim skurdus patiktų tau kaimas
Ir žemose gyvent lūšnose, ir elnius smaigstyti,
Piliarožynan žalian ožiukų bandas varinėti.
Su manim miškuos dainuodamas mėgdžiosi Paną:
Panas pirmas vašku išmokė keletą vamzdžių
Jungti, Panas avis ir avių ganytojus myli.
Tu betgi nesigriausk vamzdžiu lūpeles savo trynęs:
Tam išmokt ko tik neišdarinėjo Amintas!
Iš septynių turiu nelygių sujungtą vamzdelių
Švilpą, kadaise kurią Damoitas man dovanojo,
Mirdamas taręs: „Dabar tu antras jos savininkas.“
Tarė Damoitas – kvailys pavydu netvėrė Amintas.
Aš, be to, dar turiu slėny nesaugiam atrastuosius
Du stirniukus, kailiukais baltai ir dabar nušlakuotais.
Tuština dukart perdien avispenius – tau juos globoju.
Prašo manęs seniai jų sau parsivest Testilidė –
Ir parsives, kai tau išties mūsų dovanos šlykščios.
Eikš čionai, o žavingas berniuk: tau neša lelijų
Nimfos, va, pintinėm pilnom, tau baltuolė najadė,
Skindama blyškias žibuokles ir žiedus aguonų,
Jungia draugėn narcizus ir kvapingai žydintį krapą,
Kasiją įpindama ir kitų kvapiųjų žolynų,
Šilauoges lepias gelsvaauksėm tarpsto purienom.
Pilkšvus aš pats svarainius gležnais pūkeliais raškysiu
Ir kaštonus, kuriuos taip mana Amarilidė mėgo,
Dar ir slyvas vaškines (ir šis tebus pagerbtas vaisius);
Skinsiu, laurai, jus ir mirtą, jum artimiausią.

Taip sudaryti mišriai, kvapumu jūs dvelkiate gardžiu.
Tu prasčiokas esi, Koridonai, nerūpi Aleksiui
Dovanos, ir dovanom, jei rungtumeis, viršys Iolas.
Vargšas, aiman, ir ko sau geidžiau tiktai? Pietį gėlėsna,
Bėdžius, siautėt siunčiau, šaltiniuosna – šernus vaiskiuosna.
Bėgi, o kvaiša, nuo ko? Gyveno miškuos ir dievybės,
Dardano Paris taip pat. Pilyse, kurias statė Paladė,
Tesilaiko pati. Miškai pervis man patinka.
Vilką liūtė kraupi, pats vilkas seka ožkytę,
Žydintį smaguri ožkytė dobilą seka,
Koridonas – Aleksį: visus savo magmogis traukia.
Karančias, žvelk, žagres ant jungo velka jauteliai,
Augančius sėsdama šešėlius dvejina saulė;
Aš betgi meile degu – ar bebūtų kur meilei dar saikas?
Ak, Koridonai, kokia apsėdo tave beprotybė?
Vynšakė tau lapuotoj guoboj, pusiau apskabyta;
Kad bent galop ką nors tu veikiau, ko reikia kas dieną,
Iš vyčių ir meldo liaunaus suskastumei pinti!
Kitą rasi, jei šis putliai tavim bodis Aleksis.“

Trečioji eklogė

MENALKAS

Na, kieno čia, Damoitai, banda? Ar tik ne Melibojaus?

DAMOITAS

Ne, Aigono jinai – man pavedė tik ką Aigonas.

MENALKAS

Vargšė visad, o avytės, banda! Jis pats kol Neairą
Globsto ir bijos, kad ji labiau į mane nepalinktų,
Svetimas sargas avis čia dukart per valandą malžo.
Tuština sunką bandom, ėriukam pieną nutraukia.

DAMOITAS

Šitokius daiktus, žiūrėk, atsargiau man prikaišiotum vyram!
Žinom, ir kas tave, – šnairuojant ožiam iš pavydo, –
Ir šventvietėlėj kurioj... net juokės išdykėlės nimfos.

MENALKAS

Tąkart, žinia, kai matė mane pjaustinėjant Mikono
Vinkšnas klastingu peiliu ir vynmedžio atžalas jaunas.

DAMOITAS

Čia, bene, prie bukų senų, kai sulaužei Dafnido

Kilpinį ir strėles; o tu, nevidone Menalkai,
Apmaudavai, pamatęs, kad tat dovanota berniukui,
Ir, jei nebūtum kokios jam padaręs žalos – būtum sprogęs.

MENALKAS

Ką savininkam daryt, kai taip įsidrąsina vagys?
Ar aš, niekše, tavęs nemačiau, kai ožį Damono
Tykojai pinklėm pagaut, nors lot Likiska nesiliovė?
Ir kai aš šaukiau: „Gi kur tasai grūdas? Eik, bandą,
Titirai, suvarinėk!“ – tu už viksvyno lindėjai.

DAMOITAS

Ar jis įveiktas man dainuojant duot neturėtų
Ožio, kurį švilpynė mana dainom nusipelnė?
Jei nežinai – tas ožys buvo mano, ir man jį Damonas
Pripažino patsai, tik sakėsi duot negalėjęs.

MENALKAS

Tu dainuodamas jį? Ar tu kada nors dar turėjai
Švilpą, jungtą vašku? Ar ne tu nuolat kryžkelėj, terliau,
Plerpiančiu šiaudeliu suskurdusią čirpčiojai dainą?

DAMOITAS

Nori tad bandyt pakaitom, ką mūsų kiekvienas
Galim? Aš mitulę šią karvytę, jei kartais sutiktum, –
Du kartus melžiama, dvynius ji tešmeniu peni, –
Užstatau; sakyk, ką tu man užstatu siūlai?

MENALKAS

Iš bandos nedrįsčiau aš tau ko nors užstatyti:
Tėvą turiu gi namuos, turiu pamotę aš kietaširdę –
Dukart jie bandą perdien, ožiukus net tėvas, skaičiuoja.

Bet tai bus – sutiksi ir pats – kur kas vertingesnio, –
Kad jau taip patinka tau šėlt, – taures užstatysiu.
Drožinius bukinius tau dieviško Alkimedonto,
Vynšakė, kaltu grakščiu, liauna, ant kurių raižinėta,
Išskleistąsias kekes vijoja slankos balsvažalsvės.
Du atvaizdai vidury: Kononas ir – kas buvo antras,
Kurs visus gentim skliautus lazdele išvadžiojo,
Kurs artojui kumpam, kurs metas skirtas pjovėjui?
Lūpom jų dar neliečiau, bet uždaras saugau.

DAMOITAS

Dvi taures padarė ir man tas pats Alkimedontas
Ir liaunu aplink ąsas apraitė akantu.
Jis ir Orfėjų tenai įterpė, sekamą girių.
Lūpom jų dar neliečiau, bet uždaras saugau.
Mitulę tik pamatyk – taurių nereikės tada girti.

MENALKAS

Nebeištrūksi dabar: ateisiu, kur tik bekviestum.
Kad tik išgirstų tai – kas ateina čia? – Va, Palaimonas.
Noriu pasiekt, kad daugiau dainuot ko nebeiškviestum.

DAMOITAS

Nagi tad, jei ką turi; neteks dėl manęs gišuliuoti,
Ir nevengiu ko nors; kaimyne, tik, Palaimonai,
Dėkis tatai į širdį giliai: dalykas nemenkas.

PALAIMONAS

Tad gi dainuokit, kai jau minkštoj susėdom vejelėj.
Laukas kiekvienas dabar, dabar medis tarpsta kiekvienas,
Girios žaliuoja dabar, dabar metas žavių žavingiausias.
Tu, Damoitai, pradėk, eilė tada tavo, Menalkai;
Traukite pakaitom! Kamenos pakaitas mėgsta.

DAMOITAS

Mūzos pirmoji pradžia – Jupiteris; jo visa pilna;
Jis globoja žemes, jis mano dainom maloningas.

MENALKAS

Foibas myli mane: visuomet aš mėgiamus Foibo
Laurus turiu dovanų ir rausvą žaviai hiacintą.

DAMOITAS

Obuolį Galatėja į mane, išdykėlė, sviedžia,
Bėga į gluosnius, prieš tai geidaudama būt pamatyta.

MENALKAS

Bet pas mane atkanka net pats mano meilė Amintas,
Dėliją net ne labiau ir mūsų šunys pažįsta.

DAMOITAS

Savo Venerai radau aš dovaną: pats atžymėjau
Vietą, kur dausose lizdus susisuko keršuliai.

MENALKAS

Ką begalėjau, siunčiau nuo medžio girinio berniukui –
Dešimt rėkštų obuolių, auksinių; ryt vėlei nusiųsiu.

DAMOITAS

O, kiek kartų ir ko man Galatėja neprisakė!
Į dievų ausis bent dalį nuneškite, vėjai!

MENALKAS

Ką padės, kad manęs širdim nesibodi, Amintai,
Jei, kai tu sau šernus vaikai – aš tinklus aptarnauju.

DAMOITAS

Man Filidę atsiųsk: gimtadienis mano, Iolai;
Pats ateik, kai per šventę javų atnašausiu karvytę!

MENALKAS

Man mylimiausia užvis Filidė: raudojo, kai skyriaus;
Šaukė ilgai: „Gražuoli, sudieu, sudieu, o Iolai."

DAMOITAS

Tvartam vilkas siaubus, pyla – prinokusiem vaisiam,
Medžiam – vėjavarta, man – Amarilidės nirštas.

MENALKAS

Pasėliui mielas lietus, atjunktiem ožiukam – arbutas,
Gluosnis liaunus – apvaisintom bandom, man – vien tik Amintas.

DAMOITAS

Kaimiška mūsų mūza, bet mėgsta ją Polionas:
Veršį ganykit jam, pieridės, skaitytojui mūsų!

MENALKAS

Deda ir pats jis naujybių dainas, ganykite jautį,
Kurs jau bado ragu, jau drabsto kojomis smėlį!

DAMOITAS

Tenueinie, kas mėgsta tave, kur džiaugies, Polionai!
Lai tekės jam medus, duos gervuogės dyglios balzamą!

MENALAKAS

Bavijus kam nebodus, tavo, Mevijau, dainą temėgsta.
Ir jis sau tejungia lapes ir ožius temalžai.

DAMOITAS

Jūs, kurie skinat gėles ir žemuoges, dygstančias žemėj,
Bėkit, berniukai, iš čia: šalta slypi žolėj čia gyvatė.

MENALKAS

Vengėkit eit per toli, avytės, krantu nesikliaukit:
Avinas pats net dabar savo vilnas dar tebedžiovina.

DAMOITAS

Titirai, ožkeles nuo upės atgal pavaryki!
Pats, kai tik metas ateis, visas šaltinyje trinksiu.

MENALKAS

Ginkit, berniukai, avis paunksnėn! Jei pieną išgarins
Karštis, ir vėl bergždžiai spenius delnais spaudinėsim.

DAMOITAS

Ai, ai, kaip vešliuose man liesas vikiuose bulius!
Meilė gaišina bandas ir bandų gaišina ganovą.

MENALKAS

Šiem priežastis ne meilė išties – tik oda ir kaulai;
Kažin kokia lepnučius man akis ėriukus užkerėjo.

DAMOITAS

Žemėje – spėk, kurioje, – ir man būsi didus Apolonas –
Erdvė dangaus ne daugiau kaip uolektis tris nusitiesia.

MENALKAS

Žemėje – spėk, kurioje, – karalių vardais įrašyta
Auga ir žydi gėlė – ir vienas turėk sau Filidę.

PALAIMONAS

Čia ne man išspręst tarp jūsų šitokį ginčą.
Vertas ir tu karvytės, ir šis, ir kas tiktai meilės
Ar bijosis saldžios, ar karčią bus paragavęs.
Tvenkite jau, berniukai, griovius: gan pievos prigėrė.

Ketvirtoji eklogė

Truputį didingiau, Sicilijos mūzos, dainuokim!
Ne visiems krūmokšniai patiks ir žemi tamariskai.
Jei garsinsim girias, te girios bus konsulo vertos.
Kūmų jau ištarmės atėjo laikas galiausias;
Didelė vėl naujai seka prasideda amžių;
Grįžta mergelė jau, karalystė grįžta Saturno,
Jau nauja giminė iš dangaus nužengia aukštybių.
Gimstantį tu tiktai berniuką, kuriuo geležinė
Baigsis gentis ir kils visam pasauly auksinė,
Globk, Lucina skaisti, – tavo Foibas jau karaliauja.
Tau, Polionai, kaip tik, konsulaujant tau, šito amžiaus
Stos puiki puošmena, ir žengt ims mėnesiai šaunūs.
Mūsų kaltė, kiek beliko pėdų jos, tau vadovaujant,
Neveiksni žemes išvaduos nuo baisos amžinosios.
Jis dievų gyvenimą gaus ir regės bičiuliaujant
Didvyrius su dievais, jų tarpe patsai pasirodys
Ir nuramintą valdys dorybėm tėvo pasaulį.
Bet tau, berniuk, nearta teiks žemė pirmų dovanėlių
Gebenes, kur vijojas visur, su valerijonais
Ir vandens lelijas mišriai su akantu žaismingu.
Pačios ožkytės parneš namo pritvinkusius pieno
Tešmenis, ir tvirtų nesibaimins liūtų galvijai.
Net ir lopšys patsai barstys gėles tau meilingas.
Dings dabar ir angis, ir žolė nuodų apgaulinga
Dings; įniks visur kur balzamas Asirijos dygti.

Bet vos tik apie žygius garsius herojų ir darbus
Tėvo pajėgsi skaityt ir kilnią suprasti dorybę,
Laukas palengva ims gelst, liūliuodamas varpom,
Nuo erškėčių dygių nusvirs paraudusi kekė
Ir ąžuolai kieti medum ims kaisti rasotu.
Pėdsakų visgi šiek tiek pirmykštės dar liks apgavystės,
Leistis kurie lieps jūron laivais, kurie ragins apjuosti
Mūrais miestus, vers žemę kurie vagom raižinėti.
Tifis gims antras tada ir antras Argas, kurs vežtų
Didvyrius rinktinius, ir karai tada bus dar antrieji,
Ir bus siunčiamas vėl į Troją didis Achilas.
Ir kai tvirtas paskiau padarys tave vyru jau amžius,
Pats paliks jūreivis marias, ir pušis laivininkų
Prekių jau nebekels: bet kuri teiks visa ką žemė.
Žemė nekęs kastuvų daugiau, pjautuvų – vynuogynai,
Tvirtus jaučius taip pat paleis iš po jungo artojas.
Vilna nesimokins spalvom įvairiom apgaulioti,
Betgi avinas pats ganykloj čia raustančiu meiliai
Purpuru, čia kroku pakeis geltonuojančiu kailį;
Ganomus ėriukus savaime dengs raudė ugninga.
„Šitokius amžius gyviau, – savo varpstėm, – lenkite", –tarė
Parkos sutartinai spręsmu lemties visagalės.
Šaunų suskask priimt – jau metas dabar – garbingumą,
Vaike brangusis dievų, sūnaiti Jupiterio didis!
Žvelk į skliautų svarių suvirpintą džiugų pasaulį,
Į žemes, į jūros tolius, į dangišką gelmę,
Žvelk, kaip visa dabar ateisimu džiūgauja amžium!
O, kad man liktų dalis gyvenimo ilgo paskiausia
Ir dvasia, kad ganėtų taviem išgarsinti žygiam!
Neįveiktų manęs nei trakų Orfėjus, nei Linas,
Kad ir motina tam ir tėvas dar šitam padėtų:
Kaliopėja Orfėjui ir Linui žavus Apolonas.
Panas net jei su manim varžytųs, Arkadijai teisiant,

Panas net tartų save pralošus, Arkadijai teisiant,
Na, tad sukrusk jau, berniuk, šypsniu pažinti motutę!
Motina dešimt ilgų jau mėnesių prisikentėjo.
Na, tad sukrusk jau, berniuk! Kam nesišypsojo tėveliai,
To nei dievas stalu, nei deivė guoliu nepagerbia.

Penktoji eklogė

MENALKAS

Mopsai, kodėl, kai jau abu suėjome gabūs, –
Tu liaunu švilpinėt vamzdeliu, aš dainai dainuoti, –
Nesusėdame čia pavėsy guobų ir lazdynų?

MOPSAS

Tu vyresnis; tavęs klausyt man dera, Menalkai,
Ar po šešėliu, kuriuo mirguliuodamas žaidžia vakaris,
Ar prie landos veikiau paženkime. Žvelk čia, kaip landą
Kekėm raizgo šykščiom laukiniai vynuogienojai.

MENALKAS

Mūsų kalnuos su tavim tesivaržo vien tik Amintas.

MOPSAS

Gi jei tas daina net Foibą įveikt pasišauna?

MENALKAS

Pirmas, Mopsai, pradėk, jei kartais liepsnoji Filidei
Ar pagyrų Alkonui turi, ar priekabių Kodrui!
Tu pradėk – ožiukus ganykloj Titiras saugos!

MOPSAS

Ne, bet verčiau kaip tik šias dainas, kur žaliojo buko
Andai žievėj įrašiau ir taktą kaitom atžymėjau,
Linkęs bandyt; tu kvieski vėliau varžytis Amintą.

MENALKAS

Bet kiek gluosnis lankstus nuo balkšvos atsilieka alyvos,
Briedgaurė kiek žema nuo purpurinių rožynų,
Išmone mano, tiek nuo tavęs atsilieka Amintas.
Bet jau, berniuk, tu liaukis daugiau – priėjome landą.

MOPSAS

Žuvusio mirtimi žiauria Dafnido raudojo
Nimfos, – liudykit jūs, lazdynai ir vandenys, nimfom, –
Kai, bedalį sūnaus savo kūną apglėbus, motutė
Ir dievų, ir žvaigždžių, beširdėm vadindama, šaukės.
Niekas tom dienom nevarė ganomų jaučių
Prie vandenų, Dafnidai, vėsių, joks upėj netroško
Srėbtelėt gyvulys ar stiebo žolės palytėti.
Gailino puniški net, Dafnidai, riaumodami liūtai
Tavo žūties, kaip tyrų kalnai ir girios apsako.
Mokė jungt vežiman Armėnijos tigrą Dafnidas;
Dūkstančiu Bakcho siausmu Dafnidas paskatino laigyt,
Gebenėm tirsus liaunus ir vynuogienojais vijoti.
Kaip medžius mum vynmedis puoš, kaip vynmedžius kekės,
Kaip bandas puoš bulius žvilgus, kaip lauką pasėliai –
Taip tu puoši taviškius. Kai tave išplėšė likimas,
Žemę pati paliko Palis ir pats Apolonas.
Kur taip dažnai miežius stambius patikėdavom vagai –
Svidrė skurdi ir tuščia aviža tenai tekeroja.
Vietoj žibutės gležnos ir purpurinio narcizo
Stiebias badus dagys ir spygliais aštriaisiais erškėtis.
Žemėn barstykit lapus, šaltiniam taisykit pavėsį,
Piemenys, – šitaip daryt Dafnido paties įsakyta, –
Kapą supilkit jam ir ant kapo žodžius įrašykit:
„Aš, Dafnidas, miškuos ir net lig žvaigždžių pagarsėjęs,
Sargas bandos, žavingai gražios, pats dar žavingesnis.“

MENALKAS

Man tas pat tavoji daina, o dieviškas dainiau,
Kas žolėj snaudulys pailsusiam, kas per kepenę
Trykštančiu gėlo vandens gesinti troškį upokšniu.
Ne vamzdeliu prilygsti tiktai – balsu taipgi meistrui:
O, laimingas berniuk, tu būsi po jo dabar antras.
Aš tačiau, kaip moku, bent taip pakaitom irgi savo
Noriu dainuot ir kelt lig žvaigždžių tavo mielą Dafnidą,
Kelt lig žvaigždynų Dafnidą – ir mus mylėjo Dafnidas.

MOPSAS

Ar bebus man kas už šią malonę didesnio?
Ir berniukas pats apdainuot buvo vertas, ir šituos
Jau seniai posmus išgyrė man Stimichonas.

MENALKAS

Stebis skaisčiai žibus Olimpo slenksčiu neregėtu
Ir po kojom žvaigždes ir debesis regi Dafnidas.
Tad smagus džiugesys girias ir lauką visokį,
Ir driades mergeles, ir Paną, ir piemenis žavi.
Vilkas daugiau nebetyko bandos, ir tinklai jau elniam
Liovėsi spęsti klastas: myli Romą gerasis Dafnidas.
Patys džiūgaudami žvaigždynus šauksmais nuskardena
Nekirsti kalnai; jau pačios liaupsina uolos,
Patys gaudžia krūmynai: „Jis dievas, dievas, Menalkai!“
Būk palankus ir geras taviem! Keturi, tik žiūrėki,
Va, aukurai: du, Dafnidai, štai tau, du tau, Apolonai.
Šviežio po dvi taures tau putojančio pieno kas metai
Ir po du ąsočius alyvos riebios atnašausiu;
Bet pirmiausia Bakchu gausingu smaginsiu puotą,
Kur židinys, jei šaltis turės, per pjūtį – pavėsy,
Dangišką iš dubens Ariūsijos liedamas vyną.
Man dainuot Damoitas turės ir liktietis Aigonas;

Šokančius satyrus pamėgdžios man Alfesibojus.
Tai turėsi visad: ir kai įžadus vykdysim nimfom
Iškilniai, ir kai šventindami aplink lauką žingsniuosim.
Kol šernai kalnagūbrius mėgs, kol vandenis žuvys,
Kol svirpliai ganysis rasa, kol bitės čiobreliais,
Tol skambės tavo vardas garsus ir šlovė begalinė.
Įžadus tau kasmet, kaip Bakchui ir kaip Cererai,
Duos žemdirbiai; pareigosi ir tu įžadais ištesėtais.

MOPSAS

Kuo aš tau atlyginsiu, kuo už šitokią giesmę?
Nes manęs nei tiek šnaresys atošiančio piečio,
Nei krantai negaivina džiaugsmu, bangų sutrankyti.
Nei kurios slėniais uolėtais verčiasi srovės.

MENALKAS

Trapią leisk man pirma tau šią dovanoti švilpynę;
Ji mus „Degė piemuo Koridonas žavingam Aleksiui“
Mokė dainuot ir „Kieno čia banda? Ar tik ne Melibojaus?“.

MOPSAS

Bet gumbinę tu imk, nors prašė dažnai, bet negavo
Antigėnas kurios, – ir vertas buvo mylėti, –
Dailią, vienodais gumbais ir variu dabintą, Menalkai.

Šeštoji eklogė

Mūsų garbi Talija pirma nepasipuikavo
Žaist Sirakūzų eilėm ir gyvent miškuos nesigėdi.
Garsinant man karalius ir kovas, Kintietis patraukė
Įspėjamai už ausies: „Ganytojui, Titirai, riebias
Dera ganyt aveles, tylesnę dainą dainuoti."
Aš dabar – juk perviršbus tokių, kurie įsigeistų,
Varai, išgirsti tave ir garsint karus graudulingus –
Lauko mūzos lieknu mąsliai vamzdeliu švilpinėsiu.
Lieptas dainuoju, tiesa, bet jei kas, geismu užsidegęs,
Jei kas ir tai skaitys – tave garsins mano eglūnai,
Garsins, Varai, tave miškeliai visi, ir mielesnio
Foibui lapo nėra už Varo vardu atžymėtą.
Na, pieridės, darban! Berniokai Mnasilas ir Chromis
Matė Silėną landoj giliai įmigusį bambsant,
Vakarykščiu vynu kaip visad išbrinkusiom gyslom;
Tik vainikas šalia nuo galvos nuslinkęs gulėjo
Ir sunkus nuo nutrintos ąsos kabojo ąsotis.
Puola abu, – mat, senis dažnai viltim suvedžiojo.
Kad padainuos, – ir jo vainiku supančioja patį.
Dar atkanka draugėn padėt bailaujantiem Aiglė,
Aiglė, najadė žavi, ir jau atmerkusiam žvilgį
Šilkvuogėm kruvinom jam kaktą ir smilkinį dažo.
Pokštą pašiepdamas, jis: „Gi kam šitie pančiai? – sušunka:
– Leiskit, berniukai, mane; jau gana, kad galėjot regėti.
Jūsų geidautų dainų klausykitės! Jum padainuosiu –

Šiai dovana kitoniška bus!" – ir bematant pradėjo.
Faunus ritmingai tada ir žvėris galėjai regėti
Žaidžiant, ir stamantrius tada ąžuolus linksint viršūnėm;
Net ne tiek uola Parnaso žavisi Foibu,
Net Rodopė ne tiek ir Ismaras stebis Orfėjum.
Juk apdainavo jis, kaip didžioj tuštumoj bekraštybės
Pirmdiegiai žemių, vandens ir oro tirštėdami jungės,
Ir skaidriosios ugnies; kaip iš medžiagos šios pirmapradės
Visa suaugo draugėn – net skliautas dangaus eterinis.
Žemė tada kaip ėmė kietėt ir nuo marių Nerėjaus
Skirtis, ir palengva daiktai pavidalą gauti;
Žemės kaip stemba dabar, kad šviečia jaunatviška saulė,
Ir kaip iš debesų iškilusių liūtys prapliumpa,
Kaip pradžioj miškai pasineša kilt pirmakarčiai
Ir gyvuliai kur ne kur kalnais nepažįstamais bastos,
Akmenis, Piros mestus, karalystę garsina Saturno,
Paukštį Kaukazo tada ir vagystę ugnies Prometėjaus.
Hilą prideda dar, kurį prie šaltinio jūreiviai
Dingusį šaukė, krantam vien „Hilai, o, Hilai", teulpiant.
Ir laiminga, jei nebūtų buvę tik jaučių,
Pasifajė guodžiama, snieginį pamilusi bulių:
Vargše, ai, kokia tave apsėdo paikybė?
Apgauliais maurojo laukai proitidžių baubimais;
Visgi taip gėdingon poron gyvulių nesuėjo
Nė viena, nors sprandu tuščiai ir baiminos žagrės
Ir dažnai kaktoj glodžioj ragų ieškinėjo.
Vargše, ai, po kalnus tu dabar klaidinėji:
Šoną snieginį jis ant minkštų hiacintų atrėmęs,
Paąžuoly tamsiam balsvas žoles atrajoja
Ar iš didžios kurią seka bandos. „Uždarykite, nimfos,
Diktės nimfos, daubas, jau uždarykit miškingas:
Kartais mūsų akim ar nepasirodys nuklydę
Pėdsakai jaučio kur nors! Galėtų gi būt, kad jį kartais

Ar žalios sužavėtą žolės, ar sekantį bandą
Į Gortinos gurbus karvytės kurios atviliojo."
Stebusią vaisium tada auksiniu apgieda mergelę;
Faetonto tada jis seseris samanom gaubia
Luobo kartaus ir alksniais lieknais iš žemės augina.
Gieda toliau, kaip mūzų viena klajojantį Galą
Prie Permeso srovės į kalnus Aonijos vedė
Ir kaip vyro pagerbt visas Foibo būrys atsistojo.
Kaip jam Linas, piemuo, įkvėpimo dieviško dainius,
Garbanas gėlėmis ir salierais karčiais apipynęs,
Tarė: „Šią švilpynę imk, tau duoda ją mūzos,
Ją ir Askriečiui senam kadai davė. Tas ja gebėjo
Nuo kalnų daina nuviliot sustingusius uosius.
Ja tu man apdainuok kilmingumą alko Grinėjos,
Jokiu kad kitu taip Foibas nesididžiuotų!"
Ką dar kalbėt? Ar dar apie Niso Skilą – kaip, savo
Slėpsnas, kaip sako, spindžias apjuosus lojančiom šmėklom,
Purtė laivus Dulichijaus ir gilioj verpetynėj
Jūros šunim jūreivius, ak, drebančius klaikiai, sudraskė?
Ar kaip Terėjų jis pakeistais sąnariais apdainavo,
Kokius valgius jam Filomela, kokias dovanas taisė,
Kokiu ji smelkės skrydžiu dykynėn, kokiais, vargdienėlė,
Ant gimtųjų stogų prieš tai dar sparnais plazdinėjo?
Visa, ko, Foibui kadai dainuojant, Eurotas laimingas
Klausėsi ir ko išmokt šis lauram įsakinėjo,
Šlovina jis, – nuskardi slėniai, lig žvaigždžių atsiplakę, –
Kol suvaryt aveles į pūnes ir patikrinti skaičių
Liepė vakarė žvaigždė, sužibus prieš valią Olimpo.

Septintoji eklogė

MELIBOJUS

Štai Dafnidas kaip tik po šlamančiu ąžuolu sėdi,
Suginė taipgi krūvon Koridonas bandas ir Tirsidas, –
Ginė anas avis, ožkeles pritvinkusias šitas, –
Žydinčio amžiaus abu, abudu taip pat arkadėnai,
Gabūs lygiai dainuot ir sumanūs kaip mat atsikirsti.
Kol aš dangstau sau gležnas, nuo šalčio gindamas, mirtas,
Vadas atklydo bandos pats ožys, ir išvystu Dafnidą.
Mato ir jis tuoj mane ir „Greičiau", negaišuodamas šaukia:
„Čia, Melibojau, skubėk, čia tau sveikas ožys ir ožiukai;
Ir, jei kiek dar gaišti gali, atsikvėpki pavėsy!
Patys gert čionai ateis per pievą jauteliai;
Mincijus šičia krantus žaliuosius lieknom apvadžiojo
Nendrėm, ir zvimbia zvimbte iš šventojo ąžuolo spiečiai."
Ką gi daryt? Neturiu Alkipės aš gek nei Filidės,
Kad atjunkytus man namie ėriukus uždarytų.
Buvo svarbu ir kova Tirsido su Koridonu;
Pasirinkau jų žaismą tačiau, ne reikalą rimtą.
Posmais tad pakaičiais abudu rungtis pradėjo;
Pakaičiui dainuot geidaudamos priminė mūzos.
Šiom Koridonas eilėm – anom kartojo Tirsidas.

KORIDONAS

Nimfos, saldybe mana, libetrietės, ar tokią man dainą,
Kokią Kodrui manam, suteikit, – mažne kaip ir Foibas

Jis surimavo eilėm, – ar, jei ne visi mes taip gebam –
Skambų vamzdį čia ant šventosios pušies pakabinsiu.

TIRSIDAS

Kylantį puoškit balsvom, arkadėnai piemenys, dainių
Gebenėm, kad, pavydu nebetverdamas, persprogtų Kodras;
Ar, jei be saiko girs – valerijonu vainikuokit
Kaktą, kad būsimam nepakenktų dainiui liežuvis.

KORIDONAS

Jaunis Mikonas tau, Dėliete, šią galvą šeriuoto
Šerno ir elnio ragus ilgaamžio šakotus aukoja.
Seksis jam taip ir toliau – tave visą iš marmuro glodno
Purpuro koturnu apvyniotom blauzdom pastatysiu.

TIRSIDAS

Pieno dubens ir kepinio šio, Priapai, kas metai
Viltis pakaks tau visai: sodnelį skurdų tesaugai.
Nukalėm šiuokart tave marmurinį, bet jei tik papildys
Prieauglis mūsų bandas – vien auksu čia tu sužėrėsi.

KORIDONAS

O Galatėja šauni, už Hiblos man čiobrą saldesnė,
Spindi balčiau už gulbes, už gebenę šviesią gražesnė.
Kai tiktai prie lovių pargrįš priganyti jauteliai,
Jei dar tau Koridonas bent kiek tebemielas – ateiki!

TIRSIDAS

Kad atrodyčiau tau už Sardinijos žolę aitresnis,
Už išplautus dumblius pigesnis, už kryklę šiurkštesnis,
Jei ši diena ne labiau už visus metus man prailgus.
Eikit, besočiai, namo, drovėkitės, eikit, jauteliai!

KORIDONAS

Samanota versmė, veja, švelnesnė už miegą,
Ir kurs žalias šykščiu jus dengia pavėsiu, arbutas,
Ginkit bandas nuo saulės kaitros! Troški jau ateina
Vasara, jau pumpurai liaunųjų vynšakių brinksta.

TIRSIDAS

Čia židinys, sakingi deglai, ugnis šičia pleška
Nuolat, ir nuo paišų visada pajuodusios staktos;
Speigų šiaurio čionai mes tiek tepaisom, kiek rūpi
Vilkui skaičius avių ar krantai kunkuliuojančiom upėm.

KORIDONAS

Stovi ir kadagiai, taip pat ir kaštonai dygūs,
Žemė po medžiais visur priklota prikritusių vaisių.
Visa klesti dabar, bet jei žavingas Aleksis
Skirtųs su šitais kalnais – matytum upes ištroškintas.

TIRSIDAS

Džiūsta dirva, baigia žolę troškint maro užkrėstas oras,
Bakchas pavydi kalvom pavėsio vynuogienojų;
Kai atkaks Filidė mana, sužaliuos visi alkai,
Ir prapliupęs džiugia nužengs Jupiteris liūtim.

KORIDONAS

Tuopa mieliausia užvis Alkidui, vynmedis – Bakchui,
Foibui – laurai savi, Venerai žavingajai – mirta;
Džiaugias Filidės širdis lazdynais; kol mėgs juos Filidė,
Tol nei mirta praneš, nei Foibo lauras lazdynų.

TIRSIDAS

Uosis gražiausias užvis miškuos, pušis betgi soduos,

Tuopos paupiuose, kalnynų aukštybėse eglės;
Bet jei dažniau mane, Likidai žavus, atlankysi –
Tau neprilygs nei uosis miške, nei sode pušaitė.

MELIBOJUS

Tiek menu ir kad rungės bergždžiai prakišęs Tirsidas.
Koridonas nuo tol mum tikras jau Koridonas.

Aštuntoji eklogė

Mūzą piemenų Damono ir Alfesibojaus, –
Rungiantis jiem, karvytė jauna žavėjos, užmiršus
Žolę; šitų daina užbūrus apkvaitino lūšis,
Ir, savąsias tėkmes sustabdžiusios, rymojo upės, –
Mūzą garsinsim tad Damono ir Alfesibojaus.
Ar didingo jau tu Timavo uolom danginiesi,
Ar pakrante stumies Ilirijos – gek ar sulauksiu
Tos aš dienos, kada leista man bus apdainuot tavo žygius?
Gek ar bus leista gi man po visą garsint pasaulį
Tavo eiles, vien tik tevertas sofoklinio koturno?
Pradedu tavimi, tavim baigsiu. Priimk man pradėtas
Tavo lieptąsias eiles ir leisk apie smilkinius šitai
Gebenei tau vinguriuot tarp nugalėtojo laurų!
Vos tik pranyko danguj vėsumas nakties pavėsingas, –
Kai rasa ant vešliosios žolės bandom maloniausia, –
Taip, alyvos lazda pasirėmęs, pradėjo Damonas:

DAMONAS

„Nagi, Aušrine, pakilk ir atvesk palaimingąją dieną!
Juk nepelnytai aš mylimosios Nisos atstumtas,
Skundžiuos ir dievų – nors liudyt šaukti nepadėjo –
Mirdamas bent šaukiuos dar valandą šią paskutinę.
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Mainalas ir šnabždžiąsias pušis, ir siaudžiantį alką
Turi visad, ir meilės dainas piemenų visad girdi,

Paną taip pat, kurs pirmas dykaut neleido vamzdeliam.
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Mopso jau Nisa; mylėdamas ko dar belauktum?
Jungia jau grifus su žirgais, ir sekančiam amžiuj
Su šunimis pagerti ateis ir stirnos bailingos.
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Mopsai, naujų pripjaustyk deglų – tau nuotaką veda!
Riešutus berk, vedy, – sužibo čia tau Vakarinė!
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
O, su šauniu sutuoktoji vedžiu, kai visais jau bodiesi,
Kai ir švilpos manos, kai nekenti mano ožkyčių,
Karančios mano barzdos ir antakių mano gauruotų –
Tad joks dievas, tiki, piktybės žmonių nebepaiso?
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Mūsų sode tave rasotus obuolius mažą –
Jus tada teko vedžiot – mačiau su motina raškant.
Dvyliktus tuokart metus buvau aš tiktai ką pradėjęs,
Jau ir trapiąsias šakas nuo žemės siekti galėjau.
Kaip pamačiau, kaip žuvau! Kaip griebė mane pamišimas!
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Nūn žinau, koks Amūras žiaurus. Uolom kietabriaunėm
Tmaras tik ar Rodopė, ar tik tolimi garamantai
Tokį nei mūsų genties, nei kraujo berniuką tegimdo.
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Mokė Amūras siaubus krauju savųjų sūnelių
Motiną tepti rankas. Žiauri tu, motina, irgi!
Močia labiau žiauri ar vaikas tasai įžūlusis?
Vaikas tasai įžūlus – žiauri tu, motina, irgi!
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Vilkas dabar tebėgs nuo avių, te ąžuolas kietas
Obuolius ves auksinius, narcizais alksnis težydi,
Riebiu iš žievės te gintaru kaista eglūnai,
Rungias pelėda su gulbėm, lai Titiras būna Orfėjum:

Girioj tebūna Orfėjum, delfinų draugėj Arionu!
Mainalo dainą užtrauk su manim, dūdele manoji!
Visa plynom te sau jūrom pavirs! Sudieu, mano girios!
Į bangas stačia galva mesiuos nuo uolos svaigulingos;
Dovį mirštančio šį turėkis sau paskutinį!
Mainalo dainą pabaik, pabaik jau, dūdele manoji!"
Taip Damonas; ką jam atsakė Alfesibojus,
Mūzos, tarykite jūs! Ne visi pajėgiame visa.

ALFESIBOJUS

Nešk vandens ir raiščiais minkštais šį aukurą juoski,
Smilkalus aukai kvapius ir sultingus užkurk žalumynus,
Kad buriamom apeigom valiočiau nuovoką sveiką
Vyro brangaus sutrikdyt! Betrūksta čia kerimo žodžio.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Burtai net iš dangaus nuvesti geba mėnulį,
Kirkė Ulikso draugam ir išrodą pakeitė burtais,
Šaltą netgi kerai sprogdina pievoj gyvatę.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Trilinkom šiom gijom spalvos skirtingai trejopos
Juosiu pirma tave, aplink aukurą tavo paveikslą
Triskart vedu: dievybė skaičius nelyginius mėgsta.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Trim mazgais trejopas spalvas, Amarilide, junki,
Junk, Amarilide, tik ir „pančiais Veneros, – tark, – jungiu".
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Šlyną kaip stangina šį, kaip šitą težina vašką
Vien ta pati ugnis, taip mūsų meilė Dafnidą.
Duonmilčius berk ir sakais padek spraginėjančius laurus!
Deginu laurą Dafnidui – Dafnidas man degina širdį.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Taip tepavergs Dafnidą aistra, kaip priilsus karvytė,
Po alkus ir girių skardžius ieškodama buliaus,

Prie upokšnio srovės ant žalsvų atsigula nendrių,
Pribaigta, nuo nakties vėlumos užmiršusi trauktis:
Taip teapsės jį aistra – ir aš nesisielosiu gydyt!
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Šiuos kadai drabužius man tas apgavikas paliko, –
Užstatą brangų savęs, – kuriuos dabar pavedu, žeme,
Tau po pačiu slenksčiu; jie laiduos pargrįšiant Dafnidą.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Šias žoles ir šituos nuodus, priskintus man Ponte,
Davė Moiris patsai – jų Pontas pertekęs gausiai.
Šitais mačiau aš dažnai, kaip Moiris, vilku pasivertęs,
Slapstės miškuos, kaip vėles iš gilaus iššaukdavo kapo
Ir kaip pasėtus javus kitan nuburdavo plotan.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Pelenus nešk, Amarilide, lauk ir srūvančion upėn
Mesk atgalion, ir neatsigręžk – aš šituo Dafnidą
Pulsiu: nė kiek jis dievų, nė kiek jis burtų nepaiso.
Veskit iš miesto namo, apžavai mano, veskit Dafnidą!
Virpančiom, žvelk, liepsnom savaime aukurą griebė
Patys nešt kol delsiu, pelenai. Geran teišeina!
Kažkas išties čia yra ir Hilas loja ant slenksčio...
Tikim? Ar patys tik sau, kas myli, sapnus prasimano?
Liaukit kerėt, apžavai, jau liaukit: pargrįžta Dafnidas!“

Devintoji eklogė

LIKIDAS

Kur taip, Moiri, plūkies? Bene miestan, kur veda ir kelias?

MOIRIS

Mat, Likidai, mes ko prigyvenom, kad tas atėjūnas, –
Niekad nelaukėme to, – savininkas mūsų dvarelio,
Tartų: „Tai mano dabar – danginkitės lauk, senasėdžiai!“
Prislėgti, liūdni, kai visa apverčia likimas,
Šiuos, va, ožiukus – geran kad neitų – jam tiekiam.

LIKIDAS

Teko, žinia, man girdėt, kad ten, kur kalvos iš lengvo
Pradeda dingt ir kalno gūbriai švelniai nusileidžia
Ligi vandens ir senų, viršūnėm jau lūžusiom bukų,
Visa savo dainom išgelbėjo jūsų Menalkas.

MOIRIS

Teko girdėt, ir buvo kalbų; bet mūsų, Likidai,
Dainos, verdant kovom, tereiškia tiek, kiek, sakytum,
Smingant ereliui smigte, balandžiai Chaonijos gelbsti.
Jeigu tik kartais manęs nebūtų perspėjus baigti
Ginčų naujų iš kairės nuo drevėto ąžuolo varna,
Nebegyventų dabar nei Moiris, nei pats jau Menalkas.

LIKIDAS

Ak, ar kas taip piktai nusikals? Ak, tavo paguoda
Draug su tavim ar neišplėšta mum beveik jau, Menalkai?
Kas gi bešlovintų nimfas? Kas žydinčiom apibarstytų
Žemę žolėm ar versmes žaliu apgaubtų pavėsiu?
Kas posmus sudėtų, kuriuos esu nusiklausęs
Iš tavęs, kai lankei Amarilidę, džiugesį mūsų:
„Titirai, man paganyk ožkytes – aš kaip mat čia pargrįžtu –
Ir jas gert priganęs varyk, ir varydamas venki,
Titirai, ožio sutikt: jis bado ragu – pasisaugok!“

MOIRIS

Čiagi juk tat, ką Varui jisai, dar nebaigęs, dainavo:
„Jeigu tik mum Mantuva dar išliktų sveika, tavo vardą,
Varai, – ak, taip Mantuva per arti nuo bėdulės Kremonos, –
Lig aukštų iškeltų žvaigždžių dainuodamos gulbės.“

LIKIDAS

Tavo spiečiai tegul privengia kukmedžio Kirno,
Ganomos dobilais karvytės pienu tetvinksta;
Jei ką turi, pradėk! Ir mane pieridės padarė
Dainiumi, moku ir aš dainų, ir mane jau vadina
Piemenys žiniuonim, bet jais aš nepasikliaunu:
Negebu, rodos, lig šiol nei Cinos, nei Varijaus dainai
Niekuo prilygt, bet gaguoju žąsim tarp gulbių balsingų.

MOIRIS

Tai ir darau aš, Likidai, tylom ir sau pats svarstinėju,
Ar begaliu prisimint; ir daina iš tikro garsinga:
„O Galatėja, ateik! Su vilnim juk ar beverta žaisti?
Rausta pavasaris čia, čia žemė upes apibarsto
Margaspalviais žiedais. Virš landos balsva čionai karo

Tuopa ir liauni pavėsį vynmedžiai raizgo.
Šičia ateik ir krantus leisk bangom pašėlusiom plakti!"

LIKIDAS

Kaip čia ta, kur tave sau giedrią naktį dainuojant
Teko girdėt? Dar ritmą menu – kad žodžius prisiminčiau!

MOIRIS

„Kam, Dafnidai, stebi, kaip senos pateka žvaigždės?
Cezario štai dionėno dabar pakilo spinduolis.
Tai spinduolis, kuris pasėlius laimina derlium
Ir saulėtoj kalvoj nuspalvina vynuogių kekę.
Kriaušes, Dafnidai, akiuok! Raškys tavo vaisių vaikaičiai!"
Amžius mum visa ką, net atmintį, grobia: nekartą
Ilgą, vaikis, menu, lig sėdos pradainuodavau dieną.
Nūn užmiršau aš šitiek dainų, ir balsas net Moirio
Dingsta jau pats; jau Moirį vilkai pamatė pirmieji.
Betgi juk tau visa tai padainuos dar ne kartą Menalkas.

LIKIDAS

Vien tik dingstimis tu mūsų vilkini geismą.
Jau visokia dabar tau tyli sulyginta plynė,
Ir kaip visa, pažvelk, nurimo, praūžavus vėjam.
Čia ir pusiaukelė mum, nes va, ir Bianoro kapas
Pradeda jau dunksot tolumoj. Tad šičia, kur tankius
Žemdirbiai skaboja lapus, čia, Moiri, užtraukim!
Čia nukelk ožiukus – vis tiek dar nueisime miestan!
Ar, jei būkštaujam taip, kad naktis lietum neprapliuptų,
Trauksim toliau eidami – dainuojant lengvesnis ir kelias!
Kad galėtum dainuot, aš palengvinsiu nešulį tavo.

MOIRIS

Baik jau, berniuk, pagaliau, ir kas mum reikia darykim!
Tuokart dainas verčiau, kai pats jis ateis, padainuosim!

Dešimtoji eklogė

Darbą šį, Aretūza, man leisk atlikt paskutinį!
Galui mano trumpas, bet ir pačiai skaityt Likoridei
Reikia sudėt eiles; kas Galui eiles atsakytų?
Kad tik savo vilnių taip kartais karčioji Doridė,
Sliuogdama po sikanų srovėm, tau neprimaišytų.
Na, pradėk! Apdainuokim kančias nerimstančias Galo,
Kol bukanosės gležnus skabena krūmus ožkelės.
Giedame ne kurtiem: į visa miškai atsiliepia.
Kur miškuose ar tarpkalnėse jūs, mergelės najadės,
Gurdot, kai meilės kančiom besaikėm kankinosi Galas?
Jūsų juk nei Parnaso kalnai, nei aukštumos Pindo
Negaišino nė kiek, nei Aono versmė Aganipė.
Net ir laurai jį, ir eglūnai net jį apraudojo;
Gulinčio nuošaliam urve jo netgi pušingas
Mainalas ir šalti Likajaus uolynai gailėjo.
Stovi ir avys aplink; mes jom nė kiek nesibodim –
Nesibodėk banda ir tu, o dieviškas dainiau!
Net Adonidas avis, gražuolis, paupiu ganė.
Ir aviganis čia, ir kiauliaganiai čia atėjo
Vangūs, ir nuo gilių žiemos visas šlapias Menalkas.
Klausė visi: „Iš kur tau ši aistra?" Apolonas atkako:
„Galai, ko šėlsti dabar? – jis tarė. – Tava Likoridė
Nusekė jau per sniegus, per šiurpias stovyklas paskui kitą."
Ir Silvanas čionai, kaimietiškai galvą papuošęs,
Žydinčiu devyndrekiu ir lelijom kratydamas, žengė.

Panas atkako taip pat, Arkadijos dievas; jį matėm
Raustantį nuo kruvinų šeivamedžio uogų ir raudės.
„Kurgi bebus, – tarė, – saikas dar koks? Ne galvoj tat Amūrui.
Ar rauda Amūro siausmus, ar žolę upeliai,
Ar dobilai beprisotins bites, ar lapai ožkelę?“
Bet jis liūdnai: „Tačiau dainuokite, – tarė, – arkadai.
Tat ant savo kalnų, arkadai, dainuot teišmanūs.
O, kaip ramybėj tuomet saldžiai mano kaulai ilsėtųs,
Jei jūsų švilpa kada mano meilės kančias apdejuotų!
Ir, o, kad būčiau aš iš jūsų vienu ar sargu
Jūsų bandų, ar Bakcho brandžios augintoju kekės!
Kad turėčiau aš bent Filidę ar kad ir Amintą,
Ar kas bebūtų šėla – tai kas, kad įdegęs Amintas?
Ir žibuoklė tamsi, tamsi ir vakcinija taipgi –
Tįsotų su manim po gluosniais ar vynšakių virkščiom;
Dėtų gėles man Filidė pynėn – dainuotų Amintas.
Pievos vešlios čionai, čia paversmiai šalti, Likoride,
Alkas čionai; amželį čia su tavim pragyvenčiau!
Meilės dūkas dabar kietam Mavortui ginkluotą
Iečių sūkuriuose prieš priešų gretas mane laiko –
Tu nuo tėvynės toli (kad tuo netikėti galėčiau!)
Alpių regi, žiaurioji, sniegus ir speiguotą Reiną,
Vieniša, ak, be manęs. Ak, šalčiai tavęs tenežeidžia!
A, kad grublėti ledai tau gležnučių pėdų neraižytų!
Eisiu ir eilėm chalkidiškom mano sudėtas
Giesmes vamzdžiu sicilų piemens ritmingai dūduosiu.
Girioj tarp žvėrių olų, išties, pasirinkčiau
Kančią kentėt ir savo širdies gėlas įbraižyti
Medžių žievėn; ims medžiai didėt – didėsite, gėlos.
Mainalo aš gūbriais tuo tarpu su nimfom klajosiu,
Šernus niršius medžiosiu mielai; nenugrės manęs žvarbūs
Speigai supt šunimis siaurymių Parteno miškingų.
Jau, regis, statumom bastausi ir ošiančiais alkais,

Kilpiniu partų smagu kidonų strėles laidinėti –
Tartum lyg kad tatai pagydytų mano šėlimą
Ar per žmonių kančias to dievo širdis suminkštėtų.
Nebemielos jau vėl nei hamadriadės, nei pačios
Dainos jau mum – net patys miškai jau vėl mum pradinkit.
Nebepajėgia jo nei pastangos mūsų pakeisti,
Nei, per speigus pačius jei Hebro vandenį gertum
Ar net sitonų žiemos jei kentėtum sniegus ir lijundras,
Net jeigu, vinkšnoj aukštoj kai lunkas džiūdamas skursta,
Aitiopų avis ganytum po Vėžio žvaigždynu:
Vergia Amūras visus – ir mes pakluskim Amūrui!“
Tad, dievaitės, pakaks dainavus tiek jūsų dainiui,
Kol besėdėdamas jis grakščiai sau pynė krėželį
Piliarože; šias Galui eiles padarykit brangiausias,
Galui, kuriam mano meilė tiek kas valandą auga,
Kiek pasistiepia šviežiai suvaliavęs pavasarį alksnis.
Stokime jau; žalinga dažnai dainuojantiem unksnė;
Ėglio žalinga paunksnė, ir vaisiam kenkia paunksnė.
Eikite, sočios, namo, žibsi Hesperas, eikit, ožkelės!

GEORGIKOS

Pirmoji giesmė

Kaip išaugint pasėlius vešlius, kuriai patekėjus
Žvaigždei, dirvą purent, Mecenatai, kaip vynuogienojus
Rišt prie guobų, kaip jaučių žiūrėt, kaip gyvulius smulkius
Reikia laikyt, kiek bitėm taupiom patirties reikalauti,
Šičia, pradėsiu dainuot. O, jūs, skaisčiausios pasaulio
Šviesos, kurios metus, dangum praslenkančius, vedat;
Liberi ir Cerera dosni, jei jūsų malone
Pakeitė žemė laimiom giles Chaonijos varpom
Ir Achelojaus taurėm atmiešia kekes išrastąsias;
Faunai, taipogi ir jūs, kaimiečių dievai maloningi,
Ženkite čia ir faunai kartu, ir driadės mergelės:
Garsinu jūsų dovius. Ir tu, kuriam žemė pirmiausia,
Tridančiu tvirtu tvota, gimdė žvengiantį žirgą, Neptūnai;
Ir kuris globoji alkus, kuriam triskart po šimtą
Sniegbalčių veršių tarpius rupšnoja Kėjaus krūmynus.
Pats, Likajaus daubas ir gimtąjį alką palikęs,
Panai, sarge avių, jei Mainalas tau, Tegėjieti,
Rūpi dar, teikis ateit ir kuri, o Minerva, alyvą
Išradai, ir kurs kumpą, berniuk, mum žagrę parodei,
Ir kurs gležną neši su šaknim kiparisą, Silvanai;
Kas tik globiat laukus, dievaičiai visi ir dievaitės,
Ir kurie naujus be sėklos vaisius išauginot,
Ir kurie iš dangaus gausingą siunčiate lietų;
Ypač tu, kurį dievų būriai nebetrukus

Gaus nežinia dar kurie: ar miestais rūpintis teiksies,
Cezari, ir globosi žemes, ir pasaulis platusis,
Vaisių ir audrų galingu tave pripažinęs
Viešpačiu, vainikuos tau smilkinius promotės mirtu,
Ar vandenyno plataus ateisi valdyt, ir jūreiviai
Tavo tegarbins galias, tau paklus tolimiausioji Tūlė,
Ir su visom bangom Tetis tave pirks savo žentu,
Ar nauja prie vangių mėnulių žvaigžde prisijungsi,
Kur vieta atvira tarp Žirklių ir Erigonės, –
Jau atitraukia nagus pats žėrįs ugnim Skorpionas
Ir daugiau kaip reikia danguj tau vietos palieka,–
Kas bebūsi, – tavęs juk nelaukia nei Orkas karalium,
Nei ateis tau pačiam toks geismas klaikus karaliauti,
Nors ir Graikija laukais Elisijaus stebis,
Ir šaukiama Persefonė sugrįžt neklauso motutės, –
Lengvą bėgą suteik, būk mojui drąsiam maloningas,
Pasigailėk su manim nežinančių kelio kaimiečių,
Teikis atžengt ir pratinkis jau prie šauksmų įžadingų.
    Kai žilais kalnais ledinė, pavasariui bundant,
Sravi drėgmė ir grumtas purus įtilžta nuo vėjų,
Spaudžiamą jau tada man jautis vilkdamas arklą
Tesumauros, ir, šveistas vagos, tesužybčios noragas!
Ta pagaliau sėja atitiks troškimą godingo
Žemdirbio, dukart kuri pajuto šalčius, dukart saulę,
Tam nuo gausos javų beribės lūžta aruodai.
Bet prieš plėšdami geležim nepažįstamą plynę
Vėjus ir įvairias iš anksto stenkimės tirti
Oro kaitas ir orę tėvų bei prigimtį vietos
Ir kiekvienam kas dera krašte, kas derėt atsisako.
Čia javai užauga laimiau, ten – vynuogių kekės,
Medžių vaisiai kitur ir vešliai nelieptos žaliuoja
Lankos. Regi, kaip Tmolas kvapus atsiunčia safrano,
Indija kaulus dramblių, savo smilkalus lepnūs sabajai?

Geležį teiks chalibai nuogi ir dvokiančius Pontas
Bebrų sruoglius, kumeles, Elidės palmes, Epiras.
Sąlygas amžinas šias ir dėsnius tvirtus nustatė
Žemėm visom iš pat pradžių gamta, kai tik Deukalionas
Akmenis metė tuščian, dar neapgyventan pasaulin.
Žmonės kilo iš čia – kieta giminė. Tad sukruskim
Riebią žemę tuojau, nuo pat pirmo mėnesio metų,
Jaučiais plėšt tvirtais, ir žagrės apverstą grumtą,
Vasarai dulkant, kaitri spinduliais tekepina saulė.
Jeigu tačiau dirva nenaši, tada jau, Arktūrui
Tekant, pakanka vaga lengvai negilia papurenti:
Ten, kad žolės javų vešliųjų nenukalėtų,
Čia, kad skurdi liesame smėlyje drėgmė neišdulktų.
    Pamečiui duok nupjautiem ilsėtis dirvonam
Ir vangiam atgauti jėgas pūdymaujančiam laukui,
Ar gelsvus ten sėsi kviečius, pasikeitus žvaigždynui,
Kur vešlius nupjovei javus jau barškančiom ankštim,
Ar vikius gležnučius ir derlių lubino aitrų –
Mišką trapių stagarų, tankynę čiužančių virkščių.
Avižos juk ir linai pasėti susina lauką,
Susina Lėtės miegu svaiginančios taipgi aguonos.
Bet pamečiui ims vargas lengvėt, ir išdžiūvusią žemę
Tik riebiom nesigėdyk trąšom pasotint ir dargi
Pelenus nešvarius barstyk po laukus nulaisintus.
Taip atsigauna taip pat ir vaisių keičiant arimai,
Ir nearta tuo tarpu dirva nebus nedėkinga.
Netgi praverčia dažnai padegti laukus nederlingus,
Kad lengvučiukai ražai, spragsinėjant liepsnom, suplėškėtų:
Ar čionai slaptas jėgas ir pašarą riebų
Suima žemė savin, ar visa, kas dirvai tik kenkia,
Tirpdo ugnis, ir drėgmė žalinga išprakaituoja,
Ar kaitra praskleidžia daugiau kelių ir akučių,
Orui aklų, kad sultys lepiau daigan prasiskverbtų;

Ar sustingdo labiau ir gyslas veržia išžiotas,
Kad nei dulksnojąs lietus, nei saulės kaitriosios kepenė,
Nei Borėjo žvarbaus nespigintų veriamas šaltis.
Ypač daug arimui padės, kas grumtus nevaisingus
Kruš kapliu ir iš rykščių pintom apvalkios akėčiom:
Žvelgs neveltui į jį gelsva Cerera nuo Olimpo.
Gaus naudos ir kas gaubtas išplėšto dirvono
Nugaras vėl skersai, apgręžęs žagrę, vagoja
Ir dažnai purena dirvas ir laukam viešpatauja.
    Saulės grąžai drėgmės ir giedros maldaukite žiemai,
Žemdirbiai: kai dulka žiema, kviečiai ko laimiausi,
Laukas laimus; nebent Misija tik be jokio didžiuojas
Triūso ir patsai pjūtim savo Gargaras stebis.
Ką besakyt apie tą, kurs, vos tik sėklą pabarstęs,
Trupint suskanta ranka smėlyno gniutus nederlingo;
Upę tada ir klusniuosius griovius į pasėlius veda
Ir, kai, mirštant žolėm, dirva nuvirinta kepa,
Nuo gūbrių kelelio kalnaus srautus atvilioja?
Tie, virsdami gličiais akmenim, kunkuliuoja verpetais
Ir, čiurkšlėmis šniokšdami, ištroškusią dirvą gaivina.
Ką besakyt apie tą, kurs pasėlį lepną nugano,
Kad nuo varpų svarių per trąšūs šiaudai neišgultų,
Kai tik javai ima lygint vagas, taipogi kurs gausiai
Sutelktą drėgmę raistų nukreipia smėlin ištroškintan, –
Ypač jei nepastoviais patvinus mėnesiais upė
Liejas plačiai iš krantų ir dumblas visa apkloja, –
Kad drungna iš balų dubių drėgmė išgaruotų?
    Bet kad ir kaip bus visa žmonių išbandyta ir jaučių,
Vartant uoliai žemes, kad gervės kartais Strimono
Ir besotė žąsis ar plaušai trūkažolės kartūs
Nepridarytų žalos ir pavėsis nekenktų. Pats tėvas
Geidė, kad būtų sunku dirbt žemė, ir pirmas nagingai
Raižė laukus, įdiegęs kramtas širdysna miruolių,

Viešpatystėm savom neleidęs sustingt dykinėjant.
Prieš Jupiterį dar žemdirbys nepavergė dirvų.
Nei žymėti ežia, nei lauko dalyti neleido
Teisė šventa, ir visa bendrai įsigydavo žmonės.
Žemė pati dosniau neprašoma teikdavo visa.
Davė jis gyvatėm šiurpiom nuodus pražūtingus,
Liepė vilkam plėšikaut ir šniokšti bangom vandenyno.
Nukrėtė rasą medaus nuo lapų, pašalino ugnį
Ir upeliam visiem sustabdė sravinį vyną,
Kad visokį reikmė išrastų mąstydama meną
Palengva ir daigą sėjos vagom teįgytų,
Tūnančią gysloj slapta įskeltų titnagu ugnį.
Tik tuomet pajuto alksnius išdubintus upės,
Skaičiais tada jūreivis žvaigždes ir vardais sužymėjo:
Plejades, Hiades ir žibų Likaono Lokį
Kilpom žvėris išmokta pagaut ir paukščius apgaulioti
Amalu, ir šunimis girias apsiausti plačiąsias.
Bradiniu vienas čionai jau plačią pliauškina upę,
Spaudžia dugnan, kai kitas tinklus velka varvančius jūrom.
Geležį grūdint tada ir žvanginti pjūklu pradėta
(Mat, pirmiau plaišiuosius medžius teskeldavo pleištais).
Kilo menas visoks. Nepaliaujamas pavergė visa
Darbas ir sunkiom bėdom prislėgęs neturtas.
Žemę skrost geležim Cerera pirmoji pamokė
Žmones, kai arbutus ir giles prarado šventieji
Alkai ir Dodonė pati maitint atsisakė.
Tuoj ir javai pradėjo kentėt, ėmė graužt pragaištinga
Šiaudus rūdis, pastyro dagys nevaisingas arimuos.
Pasėlis dingsta laukuos, dygliuotos tankmės nukalėtas,
Godai, piktadagiai tarp puikiai vešinčio lauko,
Svidrė skurdi ir tuščia aviža įsiveisus keroja.
Jei tik nuolat kapliu nesistengsi piktžolių novyt
Ir triukšmu sparnuočių baidyt, ir temdomos dirvos

Vynpeiliu gint nuo ūksmės, ir lietaus įžadais išmaldauti,
Veltui reiks spoksot į didelę krūvą kaimyno:
Alkį malšinsi tada, nukratęs ąžuolą girioj.
Išskaičiuot ketu tvirtų kaimiečių padargus,
Be kurių negalėtų nei sėt, nei daigint pasėlių:
Žagrės kumpos mediena tvirta ir noragas pirmiausia,
Riedantieji gaišliai Eleusino motinos ratai,
Velenas kult, dantytas vilkmuo, per sunkūs kirtikliai,
Menkaverčiai, be to, pintiniai Kelėjaus rakandai,
Arbutinė pynė ir Bakcho niekotė slaptinga.
Jei, visa tai paruošęs laiku, atidėt neužmirši,
Dieviška lauks tavęs pelnytai garbė žemdirbystės.
Lenkiama anksti miške arklugaliui sunkiai
Vinkšna jauna ir žagrės kumpos pavidalą gauna.
Aštuonių pėdų pritaisomas arklui rodiklis,
Ausys šonuose dvi ir noragas dviem iškilumais.
Liepa jungui lengva kertama iš anksto ir aukštas
Bukas rateliais žemais grąžyt arklugaliu žagrei.
Dūmais ant židinių išbando karantį medį.
Teikti galėčiau tau pamokymų daugel senovės,
Jei tik menki neįkars reikalai ir domėtis nevengsi.
Velenu didžiuliu pirmiausia lyginki padą
Ir, suminkęs ranka, kibiu sukietinki moliu,
Kad nesikaltų žolė ir sausom nepleišėtų dulkėm
Ar kita neapviltų žūtis: menkučiukė pelytė
Stato dažnai namus po žeme ir įsirengia klėtį,
Taipgi ten pat sau guolius ir kurmiai akli išsirausia.
Rupūžė rasis urve ir visi, kuriuos tiktai gimdė
Žemė, baisai ir skruzdė, senatvės bijodama skurdo,
Ir drambliukai javų didžiulę niokoja krūvą.
Įsidėmėk taip pat: kai miškuos migdolas gausingų
Puošis žiedų drabužiu ir links pakvipusios šakos,
Jeigu tik vaisius gausus – ir javo gausa nemenkesnė,

Ir, jei karštis smarkus – byrės tada smarkiai ir kuliant;
Bet jei lapijos vešlios pavėsis pertekęs gausiai –
Veltui padas pelus tetrins iš vešinčio šiaudo.
Teko regėt dažnai sėjėjus gerinant sėklą,
Taipgi pirmiau ir juosvom putom alyvos drėkinant,
Ir šarmais, kad derėtų našiau apgaulingosios ankštys
Ir nors silpna terusentų ugnis, kad skubiau suminkštėtų.
Atrinkinėtas ilgai ir uoliai tirtas regėjau
Sėklas išvirsiant tačiau, jei kartais didžiausių kas metai
Rankom darbščiom neatrinko žmogus. Taip visa, kaip lemta,
Skuba blogėt, susmunka galop ir atgal pasileidžia.
Ne kitaip, kaip jeigu jau kas, vos laivą prieš srovę
Irklais įsmaginęs plaukt, rankas iš netyčių atleido,
Ir jį upės tėkmė pasroviui galvotrūkčiais neša.
    Turim, be to, žiūrėt dienų Arktūro žvaigždyno
Ir žibiųjų Ožių, ir šviesą skleidžiančio Žalčio,
Lygiai kaip tas, kas, namo keliaudamas marėm vėjuotom,
Pontą perplaukt bandys ir bedugnę austringo Abido.
Kai su dienos valandom naktines Svarstyklės sulygins
Ir kai pusiau dalins šviesos ir šešėlio pasaulį,
Sėkit arimuos miežius ir jaučius gainiokit, vyrai,
Lig atšiaurios žiemos galiausiai šniokščiančios liūties.
Pasėlį taipgi linų ir Cereros sėklą – aguonas
Metas seniai pridengti žeme ir arklą užgulti,
Kol sausa tebeleidžia dirva, kol debesys karo.
Pupos pavasarį sėt, ir tave tada, dobile medų,
Vagos purios priims, ir rūpinkis sora kas metai,
Kai atidaro metus auksiniais ragais baltasniegis
Tauras ir Šuo, nuo žvaigždyno priešaus pasitraukdamas, sėda.
Jeigu tačiau stambiem grūdam ir pjūčiai kvietinei
Įdirbinėsi laukus ir varpom tik vien atsidėsi,
Te anksčiau pasislėps tau dukros Atlanto aušrinės
Ir pasitrauks tau Gnoso žvaigždės ugninis vainikas,

Neg patikėsi vagom paskirtąją sėklą ir metų
Viltis suskasi visas pavest nesutinkančiai žemei.
Daug kas ėmėsi sėt prieš Majos sėdą, juos betgi
Laukiamoji pjūtis tuščiom avižom suvedžiojo.
Bet dabar jei sėsi vikius ir pupas paprastąsias,
Jei nepasididžiuosi augint ir pelūsiškų lęšių,
Sėsdamas aiškius visai tau atsiųs Jaučiaganis ženklus:
Sėti pradėk ir darbą nutęsk lig šerkšnam įpusėjant.
Dvyliku tad žvaigždžių lygiais suženklintus tarpsniais
Dangiškus valdo skliautus auksinė saulė visatos.
Juostom penkiom apriestas dangus. Be perstogės vieną
Mirgina saulė rausvai, džiovina ugnis be paliaubos;
Dešinėj, kaip ir kairėj, aplink kraštutinės
Driekias, nuo liūčių niaukių ir ledo sustingusio žydros.
Tarp vidurinės ir šių dievai užleido dvi juostas
Vargšam žmonėm dovanai, ir kelias kerta abidvi,
Kad apie jį ženklų eilė įžambiai sukinėtųs.
Kaip į Ripų gūbrius ir Skitijos linkui pasaulis
Kyla stačiai, taip Libijos link nusileidžia pietuosna.
Polius šis ant mūsų visad iškilęs, po kojų
Regi aną ir Stiksas klaikus, ir dvasios gilybių.
Čia rangytom lanksmom Gyvatė aplinkui didžiulė
Grįžulo dvi apraito meškes, lyg sravinti upė,
Grįžulo ratų meškes, nedrįstančias nert vandenynan.
Ten, kaip sako, arba, visad tylėdama klaikiai,
Niūkso naktis, ir gaubtos nakties tirštėja tamsybės,
Ar, grįždama nuo mūsų, Aušra parsiveda dieną;
Ir, kai tik mums šnarpšdami ims pūsti žirgai patekėję,
Žibina ten rausdama vėlyvas šviesas Vakarinė.
Aikštingo iš čionai dangaus atspėjame orą,
Matom iš čia, kad metas jau pjaut, kad laikas jau sėti
Ir kuomet irklais klastingai mirgančią jūrą
Čaižyt derės, ginkluotą kuomet nuleisti laivyną

Ar savu metu parversti girioje pušį.
Ir ne veltui žvaigždes, kaip sėda, stebim ir teka,
Ir kaip dalo metus vienopus laikai ketveriopi.
Kartais, jei laiko namie paliūtis žvarbi laukininką,
Daug, kas vėliau paskubom atlikti reikėtų giedrojant,
Daroma palengva. Norago atšipusį dantį
Plaka artojas smailyn ar skabdo iš rąsto niekotę,
Spaudžia avim žymes ar javo krūvas suskaičiuoja.
Smailina kuokas kiti, ramsčius dvišakius drožinėja,
Vynmedžiam ruošia liauniem ištuvus Amerijos gluosnio.
Pinkit krepšį dabar lengvutį iš gervuogės žabo,
Gruzdinkit grūdus dabar ugny, dabar akmeniu grūskit.
Net per šventes dievų ir žmonių įstatymai leidžia
Atlikinėti kai ką. Religija nedraudė niekad
Nuotėkiui kuopt griovius, pasėlius aptverinėti,
Paukščiam tinklus ir kilpas taisyt, padegt erškėtynus,
Bliaunančią bandą sveikon plukdyklos srovėn panarinti.
Šonus apkrauna dažnai varovas rambiam asilėliui
Ar pigiais obuoliais, ar alyva ir girną iškaltą
Ar juodos iš miesto dervos parsineša luitą.
Davė mėnulis patsai dienas pakaitom nevienokias
Dirbt našiai. Penktosios privenk: eumenidės ir Orkas
Gimė išblyškęs tada, ir Žemė vaisių prakeiktą –
Kojų, Japetą tada ir šiurpų pagimdė Tifoną.
Gimdė brolius taip pat, sprogdint susimokiusius dangų,
Triskart taikstės jie užkraut ant Pelijaus Osą,
Regit, ant Osos dar miškingą ritint Olimpą;
Triskart tėvas žaibu išblaškė užristus kalnus.
Po dešimtos septinta laiminga veist vynuogynam,
Jaučiam jaukint pagautiem, metmenim į veleną riesti.
Bėgt gera devinta, vagystėm nepalankiausia.
Pagelią daug kas, be to, geriau nusiseka naktį
Ar kai dienojant skaisti žemes rasoja Aušrinė.

Naktį pieva sausa ir naktį ražai lengvučiukai
Pjaut smagiau, pernakt liaunos drėgmės ligi valiai.
Dar kai kas, liepsnom spragiai žiburiuojant išbudi
Žiemą vėlai ir aštria geležim deglus smailinėja,
Kai tuo tarpu pati daina prailgusį triūsą
Žadina ir skietu audimą trinksėdama tranko
Ar iš sulčių gardžių ugny išvirina skystį
Ir putas lapu nuo virpančio katilo graibsto.
Bet gelsva Cerera kertama per vidudienio kaitrą,
Kulia kepenėj pačioj ir kluonas javą džiovintą.
Ark vienmarškinis ir sėk – artojui žiema tinginiauti.
Per šalčius žemdirbiai įgytais džiaugiasi vaisiais
Ir pakaitom vieni pas kitus linksmai pokyliauja.
Smagintis kviečia žiema ir sielvartus atpalaiduoja,
Lyg kai jau laivai pilni skiauterėm įsirėžė
Uostan ir linksmi jūreiviai denius vanikuoja.
Betgi tada ir giles nuo ąžuolo skinti pats metas,
Lauro uogas tada, alyvas ir kruvinas mirtas,
Gerves kilpom tada ir elnius masinti tinklais,
Ilgaausius vejoti kiškius, tada šutint į stirnas,
Pakuline mojuojant virve balearų svaidyklės,
Sniegas kai guli aukštai, kai grūdasi upėm ledėsiai.
Ką man šičia sakyt apie orus rudens ir žvaigždynus,
Ko tuomet reiks vyram žiūrėt, kai karštis švelnesnis
Ir kai trumpesnė diena, ar kai jau pavasaris liūtim
Šniokšti prapliups, kai pasėlis laukuos jau varpotas styro
Ir kai pieningi grūdai šiaude žaliuojančiam brinksta?
Kai žemdirbys gelsvon pjovėją vesdavo dirvon
Ir nuo trapių stiebų jau miežių pjaudavo varpas,
Daugel kartų mačiau, kaip vėjai visi susigrūda
Grumtis ir po visur su šaknim iš žemių išrautus
Sklaido aukštai pasėlius brandžius – tik viesulu juodu
Neša audra lengvučius šiaudelius, ir ražai skraidinėja.

Plaukia dangum dažnai net vora vandenų begalinė
Ir niaukiom pylom debesiai atritina audrą,
Jūroj plačioj sutelkti. Prakiūra dangus, ir nuplukdo
Liūtis srauni pasėlius vešlius ir prakaitą jaučių.
Prisipildo grioviai ir įdubiai upių patvinsta
Šniokšdami, ir jūra, bangom tvindama, kunkuliuoja.
Tėvas patsai debesų glūdumoj, žibia užsimojęs
Dešine, svaido žaibus. Didinga sudreba žemė;
Žvėrys paspruko sprukte – ir nusmelgė siaubas baisingas
Širdis žmonių per šalis ir tautas. Liepsnojančia ietim
Atoną ar Rodopę, arba Keraunijaus uolą
Nutrenkė jis. Subjūra audra, ir liūtis prapliumpa.
Čia miškai, čia gaudžia krantai nuo staugiančių vėjų.
Paisyk, bijodamas to, žvaigždynų, danguj ir mėnulio.
Įsidėmėk, kur šalta Saturno žvaigždė pasitraukia
Ir kuriais Kilėniečio ugnis takais klaidinėja.
Garbink pirmiausia dievus ir švęski kasmet iškilmingai
Šventę Cereros didžios, vešlioj aukodamas pievoj,
Kai žiema jau leisis galop, jau pavasarį giedrą.
Riebūs ėriukai tada, tada švelniausi ir vynai,
Miegas tada saldus, šlaitus tada temdo šešėliai.
Visas Cererą tau lai garbina kaimo jaunimas,
Jai tu korius saldžiuoju vynu ir pienu atmieški,
Triskart auka palaiminga vaisius teapeina jaunuosius,
Džiūgaudami draugai ir choras ją visas telydi
Ir į namus Cererą giesmėm tekviečia, ir niekas
Pjautuvu tenelies nunokusių dirvoje varpų,
Ąžuolo lapais pintais smilkinių sau nevainikavęs,
Nepatrypęs grubiai ir Cererai giesmių negiedojęs.
    Bet kad iš tikrų ženklų galėtume spėti
Vasaros kaitrą, pylas ir speigus genančius vėjus,
Tėvas nustatė patsai, ką mėnulis primins atmainingas,
Kaip pažint, kad aprims piečiai, ko dažnai laukininkai

Turi žiūrėt, kad prie tvartų arčiau bandas prilaikytų.
Vėjam tik pradedant kilt, siūbuojamos jūroje bangos
Vienu matu ima pampti pampte, ir sausas po aukštus
Kalnus girdėt braškesys, ar, toli nugausdamas, ūžmas
Jaugia krantus, ir medžiai miškuos smarkiau ima ošti.
Vilnys tada riestasnapių laivų tik tik neužplūsta,
Kai iš jūros plačios žvitrieji narai parplasnoja
Ir klegesys nuskardena krantus ir kai vandeniniai
Žaidžia laukiai pakrantėj sausoj ir garnys įprastąsias
Meta balas ir aukštai viršum debesies sklandinėja.
Taipgi dažnai žvaigždes, kai vėjai graso, regėsi
Smingant smegčia iš dangaus ir nakties tamsybėje žiebiant
Ilgas po savęs liepsningai švytinčias juostas;
Sklando dažnai lengvučiukai pelai arba lapai nukritę
Ar paviršium vandens plaukinėja pūkai supdamiesi.
Kai nuo žvarbaus borėjo šalies dzefiro ir euro
Dunda pilis ir blyksi žaibai, ir jūroj šlapias laivininkai
Nuleidinėja bures. Lietus neperspėjęs niekad
Nepridarė žalos. Atšniokščiant jam, nuo aukštybių
Gervės šaute nušauna daubon ar karvytė jauniklė
Prusnom plačiom, dangun žvelgdama, sau žiopčioja oro,
Ar apie kūdras kregždė čirkšte čirkšdama skraidinėja
Ir dumble ima varlės kvarksėt savo amžiną skundą.
Taipgi dažnai iš slėpynės gilios skruzdė išgabena
Kiaušinėlius siauru takučiu, ir vandenį siurbia
Lankas dangaus, ir, vora didžiule krankdama iš ganyklos,
Sparnas prie sparno glaudi kranklių kariuomenė švokščia.
Jūrų paukščius jau visokius regi: ir tuos, kur žavingom
Azijos paežerėm Kaistro lankas knisinėja
Ir sau pečius gausinga rasa užuolankom vilgo;
Nardo čionai savo galvą bangon, čia srovėn pasileidžia;
Maudytis geisdami, ana, kaip tuščiai strypinėja.
Varna tada nelemta visa gerkle krankčioja lietų

Ir pati sausam smėly sau viena gūrinėja.
Net mergaitės naktim, pešiodamos skirtą kuodelį,
Junta atūžiant audras, kai regi, kad žibėj alyva
Kibirkščiuoja spragiai ir dagtis apauga degėsiais.
Saulę ir giedrą dangaus gali ne prasčiau numatyti
Liūties metu ir iš tikrų ženklų sužinoti:
Juk tada nei žvaigždžių spindesys pablankęs matyti,
Nei pakyla žibus spinduliais savo brolio mėnulis,
Nei vilnoniai gležni plaujoja dangum kamuolėliai,
Nei pakrantėj sparnus į saulės šilumą skečia
Pamilti Tetidės tulžiai, ir kiauliai užmiršta,
Purvini, palaidus kūlius knyslėm drabstinėti.
Bet rūkai vis leidžias žemiau ir užgula lauką,
Ir, nuo aukšto šelmens stebėdama saulės sėdimą,
Vėlumoje nakties pelėda ūbauja veltui.
Etero aukštin lengvan iškilęs, švaistosi Nisas,
Ir už purpurinius Skila garbus atgailauja:
Kur tik ji sprukdama padangę sparnais raižinėja,
Priešas kaip mat atkarus, galingai švokšdamas oru,
Nisas jau seka sekte. Kur tik nešasi Nisas aukštybėn,
Ten ji, ūmai sprukdama, padangę sparnais raižinėja.
Šaižų kranksmą tada varnai iš gerklų išspaudžia
Tris ar keturiskart ir aukštai lizduose tarp žalumo,
Kažkokios nekasdienės žavos dažnai apsvaiginti,
Tarp savęs ima krykštaut džiugiai: malonu, prašniokščius
Lietui, vėl vaikučius ir mielas gūžtas aplankyti.
Netikiu, žinoma, tuo, kad aumenį jiems prigimtinį
Davė dievai ir skyrė lemtis įžvalgumą didesnį.
Vos tik betgi audra ir drėgnumas dangaus atmainingas
Pakeitė savo kelius ir piečiu Jupiteris drėgnas
Tirština skystumus ir, kas buvo tiršta, jau skiedžia,
Tuoj regimai smagėja širdis: dabar jau krūtinė
Virpa kitaip, – kitaip, neg tada, kai debesis vėjas

Ginė dangum, – tad paukščiai laukuos tik ulbauja čiulba,
Dūksta galvijai linksmi ir plėšo juodvarniai gerkles.
Bet jei saulės smarkios ir kaitų mėnulio dėsningų
Nepaliausi stebėt – neapvils valanda rytdieninė
Niekad tavęs ir giedrosios nakties klaston neįkliūsi.
Jei, tepradėjęs rinkt pargrįžtančių ugnį, mėnulis
Pjautuvu blausiu apglėbia ūkaną niaukią –
Jūrai ir žemdirbiam grūmoja pyla ko smarkiausia.
Jeigu jo veidą tačiau aplieja drovus raudonumas –
Vėjas ims siaust. Auksinę visad vėjas rausvina Foibę.
Tekant ketvirtąkart, – ir tai laiduoja tikriausiai, –
Jei dangum ragais nenublukusiais giedras keliauja –
Ta diena ištisa ir visos po jos tolimesnės,
Lig tas mėnuo praeis, lietingos nebus nei vėjuotos.
Gaus krante žadėtas aukas nuo saugių laivininkų
Glaukas, Panopėja ir Inos sūnus Melikertas.
    Saulė taip pat, kildama ar grimzdama vandenynan,
Ženklus suteiks. Paskui saulę ženklai tikriausieji seka:
Ir rytmetiniai, ir tie, kur kylant žvaigždėm pasirodo.
Lig tiktai ji dėmėm apmargino tekančią šviesą,
Paslėpta debesy, ir skritulio pusė pranyko –
Prisibijot tau reikia lietaus: iš plačiosios atšvilpia
Jūros medžiam, javam ir galvijam pietys pražūtingas.
Ar kai per tirštus prieš saulėtekį debesis veršis
Šen ir ten spinduliai, ar Aušra išblyškusi kelsis,
Guolį Titono kilnaus palikus kroku geltonuojant, –
Ak, ar lepnas beapgins kekes tada vynmedžio lapai:
Tiek žvarbių šokinėja ledų, parpendami stogus.
Kai jau saulė ims sėst, Olimpo skliautus apkeliavus, –
Tat atsimint pravers dar labiau, – matysim nekartą
Jos veide mirguliuojant spalvas įvairių įvairiausias:
Lietų skelbia žydra, ugninė – pietį audringą;
Bet jei dėmės pradės ugnin rausvojon maišytis –

Visa nuo debesų ir vėtrų sumišus regėsi
Verdant. Niekas manęs tą naktį plaukt nesugundys
Jūron plačion ir lynus laivų iš žemės išrauti.
Bet kai vėl ji dieną atneš ir slėps atsinešus,
Jeigu žibus skritulys – be reikalo būkštausi vėtrų,
Ir giedrus šiaurys, regėsi, šlamina girią.
Ką gi vėlus, pagaliau, dar vakaras duos, iš kur vėjas
Debesis gena giedrius, ką keta pietys vandeningas,
Saulė tau ženklus suteiks. Kas saulę vadint apgaulinga
Drįstų? Ji netgi dažnai nematomus gresiant įspėja
Sukilimus ir klastas ir bręstant karus paslapčiuosius.
Ji pagailino net, nužudžius Cezarį, Romos,
Kai tamsiu rudumu sau spindinčią apdengė galvą
Ir bedievė karta pabūgo nakties amžinosios.
Tuo, teisybė, metu ir žemė, ir jūros platybės,
Šunes, garsiai staugdami, ir, ūbdamos naktį, pelėdos
Davė ženklų. Regėjom tiekkart, kaip, krosnim susprogus,
Srūdama per laukus, kiklopų Etna kunkuliavo,
Kamuolius vertė ugnies ir voliojo uolas sutirpdytas.
Ginklų žvangesys nuskardeno Germanijos visą
Dangų, ir neįprastai susvyravo virpėdamos Alpės.
Šauksmas, girdėta, kraupus giraitėm tyliom nuskardėjo.
Šmėkščiojo tamsy nakties išblyškę keistai vaidinuokliai,
Ir gyvuliai prašneko (klaiku!). Prasiveria žemė,
Upių sustoja tėkmė, ir gailiai stabai drambliakauliai
Rauda dievų namuos, ir varis prakaitu srūva.
Sūkuriu verčia verste ir plukdo srovėm Eridanas,
Upių viešpats, miškus ir visur per dirvas ir per pievas
Neša su tvartais bandas. Tuo pat laiku nepaliovė
Rodytis nelemtuos viduriuos plaušeliai grėsmingi
Ar šuliniai tekėti krauju ir iškilūs miestai,
Atliepdami staugimui vilkų, aidėti per naktį.
Giedro dangaus šiaip niekad daugiau nevirpino žaibas,

Nei pražūtinga tiekkart kometos ugnis nežaravo.
Tad romėnų gretas vienodu ginklu susikaunant
Tarp savęs dar kartą ir vėl regėjo Filipai.
Ir negarbe nelaikė dievai, kad kraujas mūsiškių
Dukart Haimo laukus ir Ematijos žemę patręštų.
Laikas, beje, tikėkim, ateis, kada laukininkas,
Arklu kumpu šioje šalyje vagodamas žemę,
Ietis svaidomas ras, rūdies sugraužtas šukėtos,
Ar, kirtikliais svariais tuščius trankydamas šalmus,
Kaulais milžinų išraustam kapyne stebėsis.
    Krašto gimtieji dievai, o Romulai, motina Vesta,
Tiberį tuskų kuri ir Romos Palacijų saugai,
Jūs nekliudykite bent jaunuoliui šiam sukrikdytų
Gelbėt laikų! Seniai jau gana, kad priesaiką kreivą
Laomedonto genties mūsiškių krauju apiplovėm.
Cezari, mum jau seniai pavydi tavęs net Olimpo
Rūmai ir skundžias, kad tau triumfai žmonių teberūpi.
Juk netiesa iškreipta su tiesa: tiek karų čia pasauly,
Tiek įvairių nedorybių piktų. Nebegerbia nei arklo
Niekas dorai, žemdirbių ištremtų dirvonuoja arimai.
Ir į standų riesti pjautuvai tirpinami kardą.
Kelia Eufratas iš čia, iš ten Germanija karą,
Sandėrius tarp savęs sulaužę, miestai kaimynų
Kelia ginklus, ir Marsas nuožmus visam siaučia pasauly:
Tartum, nuo pradmės keturkinkiai bėgt prasiveržę,
Nuotolius plėšia plėšte, ir vadžias betempiantį veltui
Neša žirgai vežėją, ir ratai neklauso vadelių.

Antroji giesmė

Tiek apie darbus laukų ir dangiškų skliautų žvaigždynus.
Bakchai, tave apdainuosiu dabar su girių krūmokšniais
Ir gležnus auglius alyvos, augančios gaišliai.
Tėve Lenajau, šen, – perviršč ia pertekę viskas
Dovių tavų, čia vynuogių tau vešli rudeninių
Žydi šalis ir kekių pilni kubilai čia putoja, –
Tėve, šen, Lėnajau, ateik ir, batus nusitraukęs,
Nuogas blauzdas šviežion su manim sunkon panarinki.
Pirmučiausia medžius daigina gamta įvairiopai.
Kai kurie be pagalbos žmonių, išdygę savaime,
Patys savo valia po laukus ir prie upių vingiuotų
Sklinda plačiai, kaip ožekšnis lankstus ir prožirnis liaunas,
Tuopa ir žalsvai pražilusiais lapais karklynai.
Auga tačiau iš sėklų kiti, kaip aukštas kaštonas,
Alkuos žaliuojąs augus Jupiterio garbei žieminis
Ąžuolas ir graikam pranašingai šlamąs vasarinis.
Vėl kiti iš šaknų mišku ima želti tankiausiu,
Kaip vyšnia ar guoba, ir lauras net parnasinis
Kalasi po didžiuliu šešėliu močios, mažytis.
Šiuos gymius davė pirmus gamta, iš čia visokiausios
Rūšys žaliuoja miškų, krūmynų ir alkų šventųjų.
Dar kitokius kelius surado sau pats patyrimas.
Šis, nupjaustęs auglius nuo kūno motinos gležno,
Deda vagon, kamblius su šaknim anas įkasa dirvon

Ir ketvirčiuotus baslius, ir smailo kietmedžio kuokas.
Medžiai vėl kai kurie sau atlankų pageidauja,
Standžiai nulenktų, iš savos gyvenančių žemės.
Jokių šaknų nereikia kitiem: genėtojas kerta
Net viršūnes pačias ir žemei pavest nedvejoja.
Iš supjaustytų net liemenų, – stebuklas sakytum, –
Iš medienos sausos šaknis alyvinė kalas.
Ir dažnai vienokias šakas mes regim kitokiom
Virstant nebaudžiamai: obuoliais įskiepytos kriaušės
Keičia vaisius, ir slyvom kieta sedula raudonuoja.
Na, tad, kaip prižiūrėt savaimingas, išmokite, rūšis,
Žemdirbiai, ir vaisius laukinius sutaurinkit darbu.
Ir laukai teneilsi dyki. Džiugu vynuogynais
Ismarą apsodinėt, alyvom – didį Taburną.
Eikš ir tu ir perbėk drauge pradėtąjį darbą,
Pažiba ir pelnytai dalie, Mecenatai, didžiausia
Mano garbės, ir skleiski bures, pasileisdamas jūron.
Visko eilėm netrokštu apimt, net jei geležinį
Balsą ir šimtą burnų, jei šimtą turėčiau liežuvių.
Eikš čionai ir bent kraštą paliesk krantų artimiausių.
Žemė čia pat. Ne eilėm aš tave čionai pramanytom,
Ne ilgom pratartim ir keliais vingiuotais laikysiu.
    Kas į šviesos sritis be paskato stiepias savaime,
Vaisiaus kad ir neteiks, tvirtai tačiau auga ir veši;
Žemėj pačioj juk slypi jėga. Bet ir šitie taipogi,
Jei kas įskiepys juos ar duobėn pasodins išpurenton,
Prigimtį tuoj laukinę pames ir, prižiūrimi nuolat,
Greitai paklus, kuriom tik linkmėm augint panorėtum.
Net atauga iš pat apačios liemens nevaisinga
Pasitaisys, jei persodins ją į lauką erdvesnį:
Motinos lapai aukšti ir šakos dabar pavėsingos
Augančiai stelbia vaisius ir veisiančiai sultis džiovina.
Medis, kuris, galop, iš sėklų stiepias pasėtų,

Auga lėtai ir vėlyviem teduos vaikaičiam pavėsį.
Vaisiai jo išsigims, užmiršę sultis pirmykščias,
Paukščiam grobti šlykščias teugdys vynkekės uogas.
Medžiai, beje, visi daug pastangų reikalauja:
Reikia spraust juos visus vagon ir brangiai jaukinti.
Bet atlanka geriau vynmedžiam tiks, alyvom – kamienai,
Pafiška tarps vešliau iš tvirto kietmedžio mirta;
Iš stiebų ir lazdynai kieti, ir uosis didžiulis,
Ir pavėsingas augmuo Heraklio vainikui išdygsta,
Palmė taip pat iškili, ir gilės Chaonijos tėvo,
Dygsta ir jūrų siaubias žūtis regėsianti eglė.
Riešuto betgi augliu arbutą skiepija šiurkštų,
Ir platanai dyki išugdo obeles tvirtas;
Bukas kaštono žiedais ir uosis balta pražyla
Kriauše, ir kiaulės giles po guobom savo triuškina snukiais.
Bet nevienopas tėra akiuot ir skiepyti būdas.
Nes, kur pumpurai iš luobos vidurio veržias
Ir glebnučius plaišina šydus, plyšelį siaurutį
Skelia aky; užuomazgą čia iš svetimo medžio
Spraudžia ir su drėgnais suaugti moko plaušeliais.
Kartais vėl stiebus begumbius nupjauna ir pleištais
Kelią šerdin praskleidžia giliai, po to gyvastingus
Leidžia vidun skiepus, ir, laiko daug nepraėjus,
Stiepias medis dangun, didžiulis, šakom palaimingom,
Stebis pats ir lapais naujais, ir vaisium ne savo.
Ne tos pat, be to, giminės nei lotosai, gluosniai,
Nei tvirta guoba, nei Idos liekni kiparisai,
Išrodos ne vienos ir riebios auga alyvos:
Šitos uogom aitriom – apvalainės anos ir pailgos.
Vaisius kitoks Alkinojaus miškų: atžala nevienopa
Kriaušių Krustumerų ir Sirijos, ir pilnasaujų.
Vynkekės ne tos pat nuo mūsų vynšakių karo,
Kaip nuo Metimnos auglių vynuoginių kad nuskina Lesbas.

Veši vienokios Tase ir baltos Mareotidėj,
Žemė šitom riebi – lengvesnė anom tinkamiausia;
Psitiškos tinka geriau putojančiam, švelnios kiškinės
Kojas kada apsunkins švinu ir pančios liežuvį;
Prekiška ir purpurinė kaitri; kaip tave, retiškiete,
Šlovinsiu? nors ir nedrįsk su Falerno rūsiais rungtyniauti!
Patvariausius vynus Aminėjos vynšakės teikia;
Lenktis kyla prieš juos pats karalius Fanų ir tmolietis;
Vynšakė Argo maža, bet jokia kita nevaliotų
Nei taip gausiai tekėt, nei metų tiek atlaikyti.
Neaplenksiu tavęs, rodieti, dievam ir skanėsiam
Mielo baigiant valgius, ir pritvinkusiom kekėm bumastai.
Bet nei kiek atmainų, nei kokius vardus beturėtų,
Kas suskaičiuos ir skaičiais apimt ar beapsimoka.
Kas jų skaičius įsigeistų patirt – teskaito, kiek jungia
Smėlio smiltelių smulkių po Libijos plynę vakaris,
Ar, kai smarkuolis pietys užklumpa laivus prievartingai,
Tesužinos, kiek plakas bangų į Jonijos krantą.
Ne visokioj tačiau ir žemėj visa kas veši.
Gluosniai palei upes, klampiam dumblažemy alksniai
Tarpsta, uolėtam kalne bevaisiai stiepiasi uosiai.
Jūros krante žels mirta linksmai, pagaliau, vynuogynai
Atviras mėgsta kalvas, šarmotą kukmedis žiemį.
Žvelk į toliausių šalių pajungtas žemes laukininkų,
Į rytų arabų pirkias ir margus gelonus:
Medžiai gimtais pasiskirstę kraštais. Tik Indijoj auga
Juodmedis, Saboj vienoj tekrūmoja virbai smilkaliniai.
Ką tau sakyt, kaip iš medžio kvapaus prakaituoja balzamas,
Ką apie uogas kalbėt žaliuojančio nuolat akanto
Ir aitiopų alkus, minkštom baluojančius vilnom,
Kaip nušukuoja gležnus nuo lapų verpalus serai,
Kokias indai girias augina arti Okeano,
Žemės toliausios lanksmos, kur niekad aukščiau už viršūnę

Medžio padebesin nuzvimbti strėlė nevaliojo.
Ši tačiau giminė nevangiai griebias strėlinių.
Medai gaižias mums teikia sunkas, sutraukiančias burną,
Obuolio palaimaus: už jį nėra veiksmingesnio,
Jeigu kada taures užnuodija pamotės žiaurios
Ir primaišo žolių su žodžiais šiurpaus prakeikimo –
Gelbsti tada ir varo nuodus iš kūno baisingus.
Medis pats iškilus, pažvelgt atrodo kaip lauras;
Ir jei skleistų tik jis plačiai ne kitokį kvapumą,
Lauras būtų tiesiog: nuo vėjų neslankioja lapai;
Patvarūs ypač žiedai; burnos atsiduodantį kvapą
Medai švelnina juo ir gydo senius dusulingus.
Bet nei medų šalis, tiek pertekus ošiančių girių,
Taipgi nei Gangas šaunus, nei auksu drumsčiamas Hermas
Rungtis garbe su Italija stos, nei Baktra arba Indai,
Nei Panchaja visa, smėlynėm naši smilkalinėm.
Nearė šių laukų nei nasrais, iškvapstančiais ugnį,
Jaučiai, nei dantimis baisinga hidra neapsėjo,
Vyrų šalmais ir ietim tankiom pasėlys nešiurpsojo,
Bet derlingų javų ir Bakcho sunkos masikinės
Pilna čionai; alyvų gausu ir žvilgančių bulių.
Nešas čia žirgas kovos, išrietęs sprandą, per lauką.
Bandos, Klitumnai, iš čia baltasniegės ir aukai didžiausiai
Jautis, tavo šventoj nekartą srovėj išplukdytas,
Vedė šaunius šventovėn dievų romėnų triumfus.
Nuolat pavasaris čia ir vasara čia užsibūva,
Dukart turi banda, du kartus vaisingas ir medis.
Tigrų tačiau plėšriųjų nėra nei liūtų nuožmiosios
Išperos, ir nuodai rinkėjų žolių neapgauna;
Nei begalinėm lanksmom per žemę angis vinguriuoja,
Nei taip didžiuliu žvynuota ratu susirango.
Miestų dar tiek pridėk prašmatnių nagingo darbštumo,
Šitiek pilių, ranka ant bedugnės uolų pastatytų,

Ir prasliuogiančių tiek pro mūrus senovinius upių.
Ar beminėt aukštąsias marias ir žemas atbanguojant?
Ežerus dar didžiulius? Tave, o Larijau didis,
Ir, Benakai, tave, kurs šniokšti bangom vandenyno?
Uostus man paminėt ir Lukriną, tvenktą krantinėm,
Ir nirštas bangas galingai ošiančios jūros,
Kur julinė banga nugaudžia, toli atsiplakus,
Ir Tirėnų sraumuo Avernan kunkuliuodamas braunas?
Ši taipogi šalis upelius parodė sidabro,
Gyslas metalų rūdos ir auksu gausiai pasruvus.
Marsus smarkius išugdė jinai ir vyrus sabelų,
Ir kantrius ligurus, ir volskus, ietim ginkluotus,
Decijus, Marijus ir didžius Kamilus, Scipionus,
Išbandytus karius, ir tave, o Cezari didis,
Kurs, ir Azijos jau galiausias šalis nugalėjęs,
Atgrasai nuo Romos pilių išglebėlį indą.
Motina vaisių didi ir didvyrių, žeme Saturno,
Būk sveika, tau senovės garbės ir meno kūrybą
Pradedu skelbt, išdrįsęs šventus šaltinius atrakinti,
Ir po romėnų miestus askriškę dainą dainuoju.
    Prigimtį dirvų dabar, koks jų derlumas, aptarkim
Ir spalvas, ir kuriem augalam kuri vaisingiausia.
Nepaslaugi pirmiausia dirva, ir šykščios atkalnės,
Kur baltmolynė liesa ir erškėtingas žvyrynas:
Džiaugiasi ten Paladės giria gyvastingos alyvos.
Ženklina plotas tasai, kad ten ir laukinė alyva
Keri vešliai ir kad uogom gaižiom laukai nubarstyti.
Bet kur žemė riebi ir saldžiosios drėgmės prisisunkus,
Ir kur želia žolė ir laukas našus ir vaisingas,
Kokį dažnai kalnų įdubiam tarpeklyje regim, –
Čia nuo aukštybės uolų nušniokščia tyškanti upė,
Dumblą vilkdama derlingą, atvirą piečiui,
Penintį paparčius, kumpų nemėgiamus žagrių, –

Tvirtus ši kada nors ugdys tau vynmedžius žemė,
Srūvančius Bakcho sunka. Šioj gausiai uždera kekės,
Gausiai sultys, kurias taurėm šlakstinėjame aukso,
Kai dramblio kaulan riebus prie aukuro pučia etruskas
Ir ant gaubtų dubenų garuojančius vidurius teikiam.
Bet jei geistum labiau veršiukus laikyti ir jaučius
Ar augint ėriukus ir sodinius siaubiančias ožkas,
Tolių Tarento sotaus ir kalnų ieškoki miškingų,
Ir laukų, kuriuos Mantuva prarado, bedalė,
Peninčių baltasnieges gulbes prie upės žolingos.
Nei žolės, nei šaltinių vaiskių bandom nepritrūksta;
Ir per ilgas dienas kiek gyvuliai nurupšnoja,
Tiek žvarbi rasa per naktį trumputę atželdo.
Žemė juoda paprastai ir riebi po spaudžiamu arklu,
Taipgi puri – juk ir ardami purename dirvą –
Ko geriausia javam: iš jokios lygmės nematysi
Tiek vežimų, namo vangių gabenamų jaučių.
Dera ir kur artojas niršus pašalina mišką
Ir bevaisius per ilgus metus iškapoja krūmokšnius,
Griaudamas su kambliais senas gyvenvietes paukščių.
Šie erdvybėn aukštyn, palikę lizdus, nuplasnoja.
Raižomas žagrės tačiau dirvonavęs sužiba laukas.
Liesas juk iš tiesų kalvotos apylinkės žvyras
Rozmariną vos teiks ir bitėm kasiją žemą.
Tufas trapus ir kreida, išėsta gyvačių juodųjų,
Nešas putliai, kad joks kitoniškas laukas neteikia
Šitiek angim nei peno skanaus, nei slėpynių vingiuotų.
Žemė, kuri lakiuosius garus ir miglas iškvėpuoja,
Drėgmę geria taip pat ir išleidžia pati panorėjus,
Savo pačios žaliosiom žolėm visada apsitaiso
Ir grubumu bei dagia rūdimi geležies nepažeidžia,
Vynšakėm ta kada nors guobas apipins palaimingom.
Veši alyvos toj; įdirbdamas ją, tu patirsi
Esant patrauklią bandom ir kumpam paklusnią noragui.

Kapua tokią derli ir Vezuvijui artimas krantas,
Ir ant Acerų tuščių įširdęs Klanijus aria.
    Kaip kiekvieną dabar tau žemę pažint, apsakysiu.
Tirk, ar jinai puri, ar standžiau kaip kita sukietėjus.
Juk viena palankesnė javam, o kita kaip tik Bakchui:
Tinka Cererai tąsi – puriausią mėgsta Liajus.
Vietą pirma parink akimis ir joj įsakyki
Duobę kasti giliai ir visą iškastą žemę
Pilti atgal, ir smėlio kaubrius sulyginti kojom.
Smėlio jei stigs – puri, tinkamesnė bandom, ir gaivingi
Vynmedžiai puikiai derės, bet iškasus jei atsisako
Vieton grįžti savon ir duobes pripildytas viršys,
Žemė tada tąsi: riebių sumetimų ir grumstų
Lauk atkaklių ir skrosk tvirtais dirvožemį jaučiais.
Žemė taip pat sūri ir karčiąja taip pat pavadinta
Nevaisinga javam – ji net ariama neminkštėja,
Vaisiam savo vardų ir Bakchui genties neišlaiko –
Ženklus šitokius duos: koštuvus traiškytuvų ir tankiai
Pintas vytim pintines nuo lubų nugabenk aprūkytų,
Žemę netikusią šią ir srovę gėlą šaltinių
Grūsk čionai lig kraštų – vanduo prasiverš, pamatysi,
Visas, ir dideli varvės lašai iš pintinės.
Skonis ženklą tačiau aiškių aiškiausią parodys,
Ir kartėlis gaižus iškreips ragaujančio veidą.
Lygiai taip pat, ar žemė riebi, pagaliau, sužinosim
Šituo būdu: ji niekad negurs, voliojama rankom,
Bet, tarytum derva, prie pirštų minkoma limpa.
Ugdo drėgna žoles didesnes, vešliau negu reikia
Kerinčias. Ak, man ji derlinga per daug tenebūna
Ir per daug tenerodo jėgos tebeplaukėjant varpom.
Žemė sunki pačiu jau svoriu tylom išsiduoda,
Taipgi lengva. Pažinti akim tuoj galima juodą
Ir kas bebūtų spalva, bet šalčio ištirt žalingumą
Lengva nebus: vien pušys tiktai ir tisai nuodingi,

Kartais gebenės dar parodo pėdsakus juodos.
    Pakankamai atsižvelgęs į tai, duot ilgiau neužmirški
Žemei dūlėt ir duobėm išraižyk aukštąsias atkalnes,
Ir grumstus prieš žiemį atversk, kol suskasi vešliuosius
Vynmedinius sodinti auglius. Dirva bus geriausia
Žemės purios – tuo žvarbūs šerkšnai, tuo rūpinsis vėjai
Ir, varpytus rėžius purendamas, drūtas kasikas.
Jei nestinga tačiau budrumo vynuogininkui,
Vietų pirma jis ieškos panašių, kur pirmosios medžių
Atvašos žels ir kur jas tuojau po plotą išskirstys,
Kad nepažintų augliai, jog motina jau pasikeitus.
Brėžia žievėj net pasaulio šalis, kad vėl pasodintas
Tuo pačiu kiekvienas būdu, kaip stovėjo, patirtų
Piečio kaitras iš pusės tos pat ir poliui atgręžtų
Nugarą. Šit, kaip svarbu, prie ko dar lepnučiai priprato.
    Tirk pirma, kur geriau – ar vietoj lygioj, ar atkalnėj
Vynmedžius veist. Jei žemę riebiam lauke atmatuosi –
Tankiai sodink: tankmėj nevangiau trykš Bakchas sultingas.
Bet jei vieta kalva pažulni ir šliejas į kalną –
Tarpų eilėm negailėk, ir lygiau nė per juodymą nago
Te pasodintus medžius kryžminiai takai ketvirčiuoja.
Taip ir didžiam kare kohortas dažnai legionas
Skleidžia plačiai, ir lygmėj atviroj vora išrikiuota,
Ištiestos eilės kovos, ir visa plačiausiai banguoja
Žėrinti žemė variu. Dar šiurpi maišatis neužvirus,
Bet, nesiryždamas dar, tebeklaidžioja Marsas tarp ginklų.
Protarpiais visą lygiais te plotą keliai apmatuoja,
Ne kad vien padaira tik akį tuščiai teganytų,
Bet kad žemė jėgų kiekvienam suteiktų po lygiai
Ir kad šakos laisvai tuštumon išsitiesti galėtų.
    Klaustum dar gal, beje, koks gylis duobėm reikalingas.
Vynmedį drįsčiau išties vagom negiliom patikėti.
Žemėn kur kas toliau ir giliau nuleidžiamas medis,
Ąžuolas ypač žieminis, kurs kiek viršūne padangėn,

Tiek šaknim šešėlių klaikion pragarmėn nusidriekia.
Tad ir jo neišraus nei audros, nei vėjai, nei liūtys:
Tvirtas stovės ir patvarumu įveiks pergalingai
Daug vaikaičių kartų, daug amžių, žmogaus atgyventų.
Drūtas tad šakas, plačiai aplink išskėtrotas,
Ties ir liemeniu pats laikys didžiulę paunksnę.
Nei kad link saulės sėdos nukryptų tau vynuogynas,
Nei lazdynus sodink tarp vynmedžių, nei nuo viršūnių
Rinkis virkščias, nei laužk sau daigus nuo medžio aukščiausio, –
Žemė taip geidžiama, – peiliu atšipusiu auglį
Saugokis žeist ir eilių netarpuok laukinėm alyvom.
Iškrenta juk dažnai ugnis piemenim nesisaugant.
Ji pradžioj vogčiom, po riebia žieve pasislėpus,
Griebia kamieną griebte ir lig lapų aukštai nuliepsnoja.
Skardi dangum šiurpus spragesys; iš čia pergalingai
Verčias per šakas ir aukštas užvaldo viršūnes.
Visą gaubia liepsnom giraitę ir debesį juodą
Derviniu tvaiku tiršta padangėsna raito,
Ypač jei girias iš viršaus užklupusi vėtra
Puola ūmiai ir rita gaisrus nešiodamas vėjas.
Tiksis tatai – kamblys sirginės, ir nukirstas medis
Nebeataugs nei vėl sužaliuos iš žemės gilybių.
Lapais karčiais bevaisė išliks alyva laukinė.
    Teneįtikins tavęs, kaip būtų gudrus patarėjas,
Gairinant žiemiui žvarbiam sustingusią žemę purenti.
Speigu žiema tada kausto laukus ir, auglį sodinant,
Styrinčios standžiai šaknies neleidžia dirvožemin kibti.
Vynmedžius diegt geriausia, kada, pavasariui raustant,
Paukštis baltasis pargrįš, gyvačių ilgųjų pabaisa,
Ar prieš rudens pirmąsias šalnas, kol saulė, smarkuolė,
Dar žiemos nelytėjo žirgais, kai vasara baigės.
Alkai lapoja žali, lapoja pavasarį girios.
Sėklų geidžia vaisių ir brinksta pavasarį žemė.
Eteras, tėvas, tada vaisingu lietum, visagalis,

Įsčiosna leidžias žmonos džiaugsmingos ir visokeriopą
Vaisių peni stambus, su kūnu stambiu susijungęs.
Nuošalūs krūmai tada tik skamba nuo paukščių balsingų,
Ir vėl meilės metu poruotis pasineša bandos.
Gimdo laukas našiai, ir drungniem dvelkimam vakario
Dirvos praskleidžia sparnus; drėgmės visur pilna gaivingos;
Ir saulėtom dienom vėl drįsta save patikėti
Saugiai diegai, ir nebijo piečių virkščia vynmedinė
Ar dangum atvytos šiaurių prapliumpančios liūties,
Pumpurus skečia tačiau ir skleidžia lapų žalumą.
Ir pačioj pradžioje, pasauliui vos augt tepradėjus,
Dienos spindėjo taip pat, ne kitaip, manyčiau, ir bėgo.
Buvo pavasaris tat, pavasarį šventė džiaugsmingai
Žemės platus rutulys, ir audrūs ryčiai tinginiavo,
Kai gardžiavos šviesa pirmiausios bandos ir vyrų
Žemės kiltis iš dirvų kietų savo galvas iškėlė,
Kai žvėrių miškuose ir žvaigždynų danguj atsirado.
Ir šio vargo lepnus pakelt augmuo negalėtų,
Jei taip ilga neužeitų roma tarp kaitros ir tarp šalčių
Ir švelnumas dangaus neglobtų gaivindamas žemių.
Šiaipgi, kuriuos tik virbus lauke besodintum, apkrėski
Mėšlu trąšiu ir žemėm gausiom apklot neužmirški,
Ir stangrias kriaukles ar uolieną įkask troškulingą:
Sunksis juk pro tarpus vanduo, prasiskverbs švelnučiukas
Dvelksmas, ir galvą aukštai iškels pasėlys. Pasitaiko
Net ir tokių, kurie ir akmeniu slegia, ir šukėm
Žemę svariom: apsaugo tatai, kai liūtys prapliumpa,
Kai nuo Šunies kaitrų ištroškusios pleišėja dirvos.
Kai pasodinti augliai, belieka žemę purenti
Ko dažniau pašaknėm ir kietais kapoti kirtikliais
Ar žagre, giliai spaudžiama, dirvožemį plėšti
Ir tarp vynmedžių net vadelėt kietasprandiškus jaučius.
Nendres tada glodnas ir virbo ramsčius nugenėto,
Ir uosines piderink lazdas, ir dvišakius tvirtus,

Kad, į juos atremta, virkščia priprastų nepaisyt
Vėtrų siautos ir lipynėm guobų viršūnėsna rigztų.
Bet kol lapais šviežiais ankstyva bręsta jaunystė,
Vynmedžius saugok lepnus ir, kol ūgis linksmutis erdvybėn
Nešasi vadžiom laisvom, padange skaidria pasileidęs,
Jų pačiais ašmenim dar pjautuvo liest nebandyki,
Bet kumpom savo rankom lapus rinkliai skabinėki.
Kai tačiau, tvirtais liemenim guobas apkabinę,
Jau pasistieps, tada pjaustyk šakas, tada garbanas kirpki, –
Būkštavo juk jos peilio anksčiau, – tuomet jau galiausiai
Spausk paklust griežtai ir šakas kerojančias drausmink.
Aptvaru dar apipink ir gyvulį drauski bet kokį,
Ypač kol atžala dar gležna ir vargt neišmano;
Ją, be saulės kaitros ir speigų žiemos iškentėtų,
Nuolat miškiniai taurai ir tykančios stirnos naikina,
Skabo gležnus lapelius karvytės godžios ir avys.
Speigai žvarbūs žiemos, balkšvuoju šerkšnu apsitraukę,
Ar sausas uolas prislėgus vasara troškiai
Niekad nepakenkė tiek, kiek žalos žūtis jai pridarė
Kieto danties ir apgraužto liemens paženklintas rantas.
Ne dėl kitokios kaltės ožys visur pjaunamas Bakchui
Ant aukurų ir žaidimai seni vaidinami scenoj.
Ir Tesėjaus gentis po kaimus ir kryžkeles skyrė
Dovanai už gabumus ir, linksmybės taurių apsvaiginti,
Pievose vešliose ant gličiųjų žarnų šokinėjo.
Ir iš Trojos siųsti auzonų genties naujininkai
Žaidžia eilėm paprastom ir klegena, linksmai juokdamiesi,
Iš žievės išduobtos šiurpias užsideda kaukes,
Šaukia, o Bakchai, tave džiaugsmingom eilėm ir kabina
Paveiksliukus, karuliuojančius tau ant pušų aukštakamblių.
Tad ir visas gausaus vynuogynas pertekęs derliaus,
Įdubus veši slėniai, gilieji veši tarpekliai,
Kur bekreiptų tiktai savo tauriąją galvą dievaitis.
Tėviškės tad giesmėm deramai pagarbinkim Bakchą,

Neškim jam pyragus ir taures, ir lai atsistoja
Vedamas už ragų ožys prie aukuro šventas;
Riebias germes vidurių ant lazdyninių skrudinsim iešmų.
    Vynmedžiam prižiūrėt dar šitokio esama darbo,
Galo kuriam nebus niekada, nes visą kas metai
Tris ar keturiskart reikia žemę raižyt ir kirtikliais
Apverstais vis triuškint grumstus, ir visą nuo lapų
Alką valyt. Ratu žemdirbiam grįžta atliktas darbas,
Ir atgal į save pėdom savo sukasi metai.
Bet kai numetė jau vėlyvus lapus vynuogynas
Ir kai žvarbus žiemys nupurtė puošmeną giriom,
Jau tada kaimietis stropus nuvilkina savo
Rūpesčius metam kitiem ir vynmedžius nuogus suskanta
Pjaustyt lenktu Saturno dantim, ir karpydamas tvarko.
Pirmas žemę varpyk, žabus pašalintus pirmas
Degink ir pirmas mietus pastogėn atgal sugabenki.
Skink paskutinis tačiau. Dukart vynmedžiam gresia pavėsis.
Dukart tankiais spygliais kerėjančios piktžolės kali.
Dirbsi kietai abejaip: girk neaprėpiamus plotus,
Mažą betgi įdirbk. Ir girioj taipgi spygliuotos
Mirtos atsparūs virbai, ir upių pakrantėse nendrės
Tenka nukirst, ir sielotis dar kerojančiais karklais.
Vynmedžiai pririšti, guobos jau atsižada peilis,
Baigęs paskiausias eiles jau garsinas vynuogininkas –
Žemei tačiau ramybės neduok, sukeldamas dulkes.
Netgi kai kekės prisirps, Jupiterio tebesibaimink.
    Bet užtat jokios alyva globos neprivalo:
Ji kirstuvų kibių, ji vynpeilio lenkto nelaukia,
Kai ariman įleido šaknis ir pagaires atlaikė.
Žemė lig valiai pati, riestuoju dantim prasklaidyta,
Teikia drėgmės ir, žagrės rausta, tuoj pertenka vaisių.
Riebią auginkit užtat alyvą, Taikos numylėtą.
    Vaismedžiai irgi kai tik pajunta liemenis tvirtus
Ir jėgas jau turint savas, kaip mat į žvaigždynus

Veržias savo jėgom ir globojami nebesiprašo.
Bet ir alkai visi ne mažiau apsunkinti vaisių,
Ir lizdynės tankmių kruvinom paraudusios uogom.
Dobilus plauna laukuos, giria degalais aptarnauja
Ir ugnis maitina nakties, ir šviesą paskleidžia.
Ir dar žmonės sodint ir stropiai globot nesiryžta?
Ką dar didesnio beskelbt? Žilvitis ir prožirnis žemas
Pakankamai čia lapų bandom, čia apivarui žabų
Ir piemenim pavėsio suteiks, ir pašaro medui.
Ir kaip malonu žiūrėt į buksmedžio gausų Kitorą,
Į alkus Nariko dervos, kaip smagu pamatyti
Nei kastuvo dirvas, nei rankų darbščių privalingas.
Net ir aukštųjų kalnų Kaukazo miškai nevaisingi –
Juos nuolatos audroti ryčiai ir laužo, ir rauna –
Duoda vaisius kiekvienas kas sau: duoda medį naudingą,
Laivininkystei – pušis, namam – kiparisą ir kedrą.
Stebules iš čionai, iš čia stipinus tekina ratam
Žemdirbiai ir valtim riestas iš čia skiauteres taiso.
Guobos teikia lapus, karklynai – vytis pinamąsias,
Mirta – ietis stiprias, sedula – geidautinas ginklas,
Kilpiniui riečia lankan Iturėjos kukmedį stangrų.
Liepa irgi glodna ir buksmedis, tekinti minkštas,
Gaus pavidalą tik aštria geležim išskaptuotas.
Taipgi paleistas Padan srovėm banguojančiom alksnis
Sliuogia lengvai, ir bitės taip pat spiečius savo slepia
Tuščiavidurėj žievėj ir išdubusio ąžuolo uokse.
Ką dar minėtino taip mums suteikė dovanos Bakcho?
Bakchas taip pat ir dingstis nusikalst išgalvojo – kentaurus
Siaučiančius jis sutramdė mirtim: ir Roitą, ir Folą,
Ir, kur svariu ąsočiu lapitam grasė, Hilajų.
    O, laimingi per daug, jei savo gėrybes pažintų,
Žemdirbiai! Jiem pati, tolimiem nuo nesantaikos ginklų,
Beria lobius gyventi lengvai teisingiausioji žemė.
Jei pro rūmų aukštų duris išdidžias neprapliumpa

Rytą didžiulė banga po visą trobesį sveikint,
Jei ir staktų dvazgių vėžlio kiautais šauniais nesigobi,
Ir Efiros rūdos, ir daigstytų auksu drabužių,
Jei nedažo nuodais baltos Asirijos vilnos
Ir cinamono žievėm alyvos tyros nežaloja,
Tai ramybė saugi ir gyvenimas neapgaulingas,
Lobių gausus įvairių, tai ūkių rimtis plačialaukių,
Landos uolų, tikri ežerai ir vėsinanti Tempė,
Miego saldaus po medžio unksme ir maurojančių jaučių
Ten per akis, ten daubos miškų, žvėrių tenai guoliai,
Dirbt jaunimas kantrus ir pratęs mažu pasitenkint,
Šventės dievų ir tėvai pagarboj: tenai Teisingumas
Pėdas paskutines, žemes apleisdamas, mynė.
Bet mane pirmiau te maloningiausios už visa
Mūzos, kuriom žyniu, karštai pamilęs, tarnauju,
Teikias priimt ir dangaus kelius bei žvaigždynus parodyt,
Saulės užtemimus ir mėnulio vargus atmainingus;
Kas taip purto žemes, kol gelmės jūrų patvinksta,
Ardo tvankas ir vėl į save nuslūgdamos grįžta,
Ko gi saulė žiemos taip skuba nunert vandenynan
Ir kokia gaištis naktis vėlyvas gurdena.
Bet jei srūvąs širdy kliudys man kraujas atšalęs,
Kad gamtos sritis šias protu siekti gebėčiau,
Te laukai man patiks ir kloniais dulksnojančios srovės:
Mėgsiu upes ir girias, begarsis. O, kur jūs, Sperchėjaus
Lankos, Taigeto kalnai, kur bakchiškai šėlsta spartietės?
O, kas mane nugabens, kur vėsūs įkloniai Haimo,
Kas gi mane apgaubs pavėsio danga plačiašakio?
Kaip laimingas tasai, kas esmę daiktų sužinojo
Ir kam baimes visas ir nepermaldaujamą lemtį
Teko po kojų pamint ir šniokštimą gobšaus Acheronto!
Palaimingas ir tas, kurs kaimo dievus išpažįsta,
Paną, senelį miškų Silvaną ir seseris nimfas.
Jo nevalioja palenkt nei tautos ryšuliai, nei karalių

Purpuras ir vaidai, klastingų kurstomi brolių,
Dakų puolimo grėsmė nuo susimokėlio Istro,
Romos didžios reikalai ir pasmerktos žūt karalystės.
Vargšų negaili jisai ir turtų kitiem nepavydi.
Skina vaisius, kuriuos šakos mielai, kuriuos laukas noringai
Teikia savo valia, ir įstatymų jis geležinių,
Forumo dūkio niršaus ir tautos archyvų nemato.
Jušina irklais kiti vilnis pasalias ir ant kardo
Metas, kiti – per slenksčius karališkų veržiasi rūmų;
Šis kėsinas gaišint penatus ir miestus, kad galėtų
Gert iš brangakmenių ir tįsot ant purpuro Tiro;
Slepia kitas lobius ir miega ant užkasto aukso;
Pritrenktas šis svaigulingos kalbos; griausmingai kartotas
Spoksantį čia senato eilių ir prastuolių plojimas
Pavergia šį; tie brolių krauju apšlakstyti gardžiuojas,
Keičia tremtim savo mielus namus ir gimtą pastogę
Ir po saule kita svetur sau ieško tėvynės.
Bet žemdirbys kumpu dirvožemį rausioja arklu:
Metų darbas tatai, juo šalį ir židinį mažą
Išpeni jis, juo karvių bandas ir veršius nuopelningus.
Ir nesilsės, kol metai arba bus pertekę vaisių,
Ar priaugintos bandos, ar Cereros pėdų gelsvavarpių,
Ir naša slėgs sunkiai vagas ir braškins aruodus.
Spaudžia traiškytuvu Sikiono uogas prieš žiemą,
Grįžta kiaulė džiugi, nutukinta gilių, arbutą
Teikia miškai, ir ruduo visokiom gausom apdalina.
Kepa aukštai ant uolų atokaitoj vynkekės saldžios.
Meilūs tuo tarpu vaikai tėvelį lipšniai glamonėja,
Saugo namas skaistus drovumą, pritvinkusius pieno
Karvės nuleidžia spenius, ir, vešliojoj žolėj atpenėti,
Tarp savęs priešiais ožiai ragais trankinėjas.
Pats šventas rikiuoja dienas ir, žolėj išsitiesęs,
Kai aplink ugnį ratu draugai ąsočius vainikuoja,
Liedamas šaukia tave, Lėnajau, ir, rungtis pakvietęs

Piemenis ietim lakiom, guoboj laimėjimus žymi.
Kaimiškai rungtyniaut stangrius jie nuogina kūnus.
Šiuo kadai gyveno būdu senovės sabinai,
Augo šauni Ertrurija taip, taip Remas ir brolis,
Tapo taip ir Roma pasauly visam didingiausia
Ir septynias pilis viena sau apsiautė mūru.
Kol neturėjo valdžios galingas Diktės karalius
Ir kol gentis nelemta puotom neplovė dar veršių,
Tebegyveno taip auksinis žemėj Saturnas.
Nesigirdėjo tada karingų ragų trimituojant
Nei kardų, kalamų ant kieto priekalo, žvangant.
    Bet mes begalinius lygumom jau perbėgom plotus,
Ir jau metas žirgam atleisti garajuojančius sprandus.

Trečioji giesmė

Tau dar, didinga Palie, tau, garbus piemenie amfrisieti,
Giesmę giedosim dabar, jum, girios ir upės Likajaus.
Kita gi, kas tik daina poilsiaujantį dirgintų protą,
Skelbta ir perskelbta jau: kas ar Euristėjaus beširdžio,
Ar aukurų nežinotų kraupių Busirido, niekšo?
Kam svetima Latonos sala ir Hilas berniukas,
Hipodamė ar Pelopas, petim įstabus drambliakauliu,
Jotis smarkus? Ieškau kelio, kuriuo nuo žemės galėčiau
Kilti aukštai ir lūpom žmonių skrajot pergalingai.
Pirmas aš mūzas, kad tik sveikas dar kiek pagyvenčiau,
Grįždamas žemėn gimton nuo Aonijos gūbrio parkviesiu.
Pirmas, Mantuva, tau Idumajos palmes atnešiu
Ir marmurinę žaliam šventovę lauke pastatysiu
Prie vandens, kur didingas lėtai lanksmom klaidinėja
Mincijus ir gležnučiu apaudė nendrynu pakrantes.
Cezaris man viešpataus vidury, apglėbęs šventovę.
Jam nugalėtojas aš, žėrėdamas purpuru Tiro,
Šimtą prie srovės vejosiu lenktyn keturkinkių.
Netgi visa Graikija nuo Alfėjaus ir alkų Molorcho
Bėgt ir šiurkščiu su manim kumštynių diržu tesirungia.
Pats aš, galvą kirptos alyvos lapais papuošęs,
Dovanas nešiu aukot. Dabar jau smagu iškilmingas
Eisenas šventnamin vest ir veršius regėti papjautus
Ar kaip keičias scena, nugręžiant priešakį, ir kaip

Uždangą įausti purpurinę kelia britanai.
Auksu ir tauriu drambliakauliu vartuos vaizduosiu
Gangaridų kovas ir Kvirino ginklus pergalingo,
Šniokščiančiom bangom nuo karo tvinstantį Nilą
Ir laivų snapus varinius iškylant kolonom;
Azijos dar pajungtus miestus, nugalėtą Nifatą
Ir apgręžtom strėlėm bėgsmu pasikliovusį partą,
Du laimikius, išplėštus ranka iš priešų toliausių,
Ir prieš tautas krantų abiejų laimėtus triumfus.
Ten stovės ir Paro akmuo, alsuojantis vaizdas,
Asarako gentis, padermė Jupiterio didžio
Trosas, tėvas garbus, ir statytojas Trojos Kintietis.
Prakeikimo koktus pavydas teprisibijo,
Upės Kokito žiaurios ir vingiuotų angių Iksiono,
Rato siaubiai klaikaus ir uolos neapgalimosios.
Mes klajokim tačiau driadžių miškais ir tarpekliais,
Neįžengtais, tavu liepimu, sunkiu, Mecenatai.
Niekam kilniam be tavęs nesiryžta dvasia, na, tad vangiai
Gaišti jau mesk, jau šaukia tave šaukte Kitaironas,
Šunes Taigeto kalnų ir garsingas žirgais Epidauras;
Dvigubu šauksmą aidu atsiliepę miškai atmauroja.
Veikiai šarvuosiuos tačiau liepsningas kovas apdainuoti
Cezario ir girdu jo vardą skelbt per tiek metų,
Kiek prabėgo lig jo nuo Titono kilmės pirmapradės.
    Ar olimpinių kas laimėjimų susižavėjęs
Palmėm, žirgus augins, ar žagrei veršius kas jėgingus,
Močias tegu ypatingai parinks. Geriausia karvytė
Išrodos paniūrios, plačiakaktė ir ilgasprandė,
Ir jei lig blauzdų nuo smakro pagurklis nukabęs;
Šonas jos tįsus be ribos; besaikiška visa,
Netgi pėda, gauruota ausis po ragu užraitytu.
Ir tepatinka man ir baltmargė, dėmėm nušlakstyta,
Ar pajungt atkari ir ragu grūmojanti kartais,

Ir panaši į jautį stotu, ir visa aukštaūgė,
Stimburio taipgi galu krypuodama šluojanti pėdas.
Amžius pradėt gimdyt ir santuokai tikrai pakęsti
Baigias dešimtais, penktais prasideda metais;
Šiaipjau netinka nei veist, nei žagrę traukti pajėgia.
Bet, kol bandom tebetrykšta trykšte džiaugsminga jaunatvė,
Jaučius paleisk; poruotis bandas pasiųsk pirmučiausia
Ir vis vieną kitu papildyk prieaugliu veislę.
Amžiaus gražiausia diena kaskart vargingiem miruoliam
Skuba pabėgt; atsliuogia liga ir paniurus senatvė,
Slegia vargai, ir siaubas mirties be gailesčio griebia.
Bus visada, kurių stotą kitu pakeisti geidautum:
Gerink tad nuolatos, kad praradęs vėliau nesigriaustum,
Prieaugliui bėk už akių, kasmet atrinkdamas bandą.
    Ne kitokiu būdu ir žirgus atrankioti reikia.
Tad tik kuriuos tu vilčiai genties pavest apsispręsi,
Jau nuo pat mažumėlės gležnos globok rūpestingai.
Vos tik pradėjęs bėgiot, kilimo tauraus kumeliukas
Žengia po lauką kilnus, liaunai tripnodamas kojom.
Pirmas leidžias keliu ir upę bando grėsmingą,
Žengia nežinomu dar, savim pasikliaudamas, tiltu
Ir šlamesių nesibaido tuščių. Jo sprandas iškeltas,
Sturplis žvilga riebus, galvutė grakšti, trumpaslėpsnis,
Pertekus raumenimis krūtinė narsi. Vertingiausi
Širmiai, kaštanai taip pat, baltokų spalva menkavertė,
Kaip ir geltų. Vos žvangtelės kur tolybėje ginklai –
Krūpteli, karpo ausim, jau vietoje nebenustygsta
Ir garus ugnies sutelktos savo šnervėmis prunkščia.
Kartis tankus dešinėj ant peties supurtytas gula.
Leidžias vagotas plačiai nugarkaulis strėnom, ir skambiai
Tvirtu kanopa ragu, žemes kapstydama, taukši.
Tramdytas buvo toksai amikliečio vadžiom Polukso
Kilaras ir plačiai graikų išgarsinti dainių

Marso dvikinkiai žirgai, ir vežimo šaunaus Achilėjaus.
Toks karčius paleido banguot ir pats virtęs žirgu,
Užkluptas savo žmonos, Saturnas eiklus ir balsingu
Sprukdamas žvengimu nuskardeno gūbrius Peliono.
Betgi ir šį, kai nuvargins liga ir metai nusilpnins,
Vangų palik namie ir grasios nepaisyk senatvės.
Šaltas Veneros džiaugsmam, ir veltui tik, be malonumo,
Vargsta senis darbe ir, jei dar pasineša grumtis, –
Lyg kitada pasklidus ugnis be jėgos po ražieną, –
Šėlsta tuščiai. Tad akį atkreipk į narsą ir amžių
Ypač; tada į kitus savumus, į tėvų kilmingumą,
Kaip liūdės, kai įveiktas bus, kaip palme didžiuosis.
Ar nematai, kaip lauku galvotrūkčiais dumia vežimai,
Nuo pradmės prasiveržę staiga ir lenktyn pasileidę,
Kaip sukelta jaunuolių viltis ir, baimės sugniaužtos,
Širdys kaip plaka plakte? Jie, suktu botagu užsimoję
Leidžia pasvirę vadžias – tik lekia įkaitusios ašys;
Ir čia žemus, čia vėl juos aukštai iškilusius regim
Nešantis oru tuščiu ir skrist pasileidžiančius erdvėn.
Nėr atvangos atsikvėpt – debesis tiktai smėlio geltono
Kyla, ir prunkščiami jie vejančių putose maudos:
Taip ištroškus garbės, taip veržias širdis nugalėti.
Pirmas juk vežiman Erichtonijus keturis žirgus
Drįso pajungt ir ratais lakiais nugalėtojas dūmė.
Žąslom žabot ir joti ratu parodė lapitai,
Peletroniečiai raiti, ir jojiką išmokė ginkluotą
Trypti laukais ir, riečiant žingsnius, driblent išdidingai.
Lygius vargus teks vargt abejaip, tad lygiai ir jaunus,
Lėkti eiklius ir ugningai smarkius tramdytojai renka,
Nors ir priešą anas nekartą būt bėgti apgręžęs,
Net gimtine Mikėnus narsius ar Epirą vadintų
Ir nuo Neptūno paties giminės savo kildintų pradžią.
Paiso pirma augintojai to ir, laikui atėjus,

Stengias ko stropiau nutukint pašaru riebiu
Rinktąjį bandai vadu ir jai pripažintąjį vyru;
Žydinčių jam pripjauna žolių, vandens jam patiekia
Ir kviečių, kad darbui žaviam jėgų nepritrūktų
Ir kad silpnučiai vaikai tėvam pasninkavus negurstų.
Betgi pačias bandas marindami liesina tyčia
Ir, kai dirgina jau poruotis įgimtas geismas,
Tuoj žalius atsako lapus ir versmėn nebeleidžia.
Netgi dažnai jas vaiko alsias ir saulėj kamuoja,
Kai per kūlę javų vaitoja trankomas padas
Ir kai vakaris tuščius verpetais pelus sklaidinėja.
Daroma taip, kad dirva veisiama netižtų nuo maisto
Per prabangaus ir dumblu kad vagų neužneštų vangiųjų,
Bet trokšdama kad griebtų džiaugsmus ir giliau paskandintų.
Tenka ir vėl nebepaisyt tėvų ir vėl susirūpint
Motinom. Kai po mėnesių jau apvaisintos klajoja,
Niekas tuomet nebeleidžia jom nei jungan kinkytom
Vilkt vežimo sunkaus, nei kelio peršokti šuoliu,
Neštis per pievą lakiai ar upėn sraunion pasileisti.
Kloniuos tada jas gano ramiuos prie patvinusių upių,
Kur pakrantė žolėm ir samanom sodriai žaliuoja,
Kur jas globia urvai ir šešėliai uolų nusidriekia.
Ties ąžuolais Alburno žaliais ir alkais Silaro
Įsivaisinęs gylys, – jam vardas romėnų *asilus*,
O graikai, išvertę savaip, jį *oistros* vadina, –
Zvimbiąs spiegiai, atšiaurus, jo baidomos, ištisos bandos
Išsibėgioja miškais, maurojimais griaudžia padangė,
Baubia siaubingai giria ir išsekusio krantas Tanagro.
Šia pabaisa kadai karvytę, Inacho dukrą,
Siaubiai kamuot Junona kėsinos, kerštu užsidegus.
Taipgi nuo šios – ji puola akliau per vidudienio kaitrą –
Saugok vaisingas bandas ir gyvulius leiski ganytis,
Saulei tepradedant kilt ar atvedant naktį žvaigždynam.
Gimus į veršiukus jie telkia rūpestį visą

Ir bematant žymes ir vardus įdegina veislės,
Ar auginti kuriuos ir papildyt bandom nužiūrėtų,
Ar tarnaut šventiem aukuram, ar plėšti dirvonam
Ir apart laukam, sutrupintais styrintiem grumtais.
Te kiti gyvuliai po žalią ganosi žolę,
Bet kuriuos tu lauko darbam pavidalint geistum,
Dar veršiukus imk mokyt paklust ir tramdyk ryžtingai,
Kol dar liauna jaunuolių valia, kol lenkiamas amžius.
Jau pradžioj lankais palaidai iš rykščių plonučių
Sprandus apraitinėk; sprandai po šito laisvieji
Kai tik vergaut pripras, vienodų, pynėm aplankstytų,
Dvejetą junk ir versk jautukus į koją žingsniuoti.
Taipgi vežimą dar jie dažnai tetraukia po žemę
Tuščią ir smėly pavirš tik tebrikšteli pėdas.
Sunkiai vėliau spaudžiama ašis bukinė tegirgžda
Ir sujungtus ratus varinis tetraukia rodiklis.
Skink tuo tarpu ne tik žoles nejaukintam jaunimui
Ir gležnus žilvičių lapus, ir pelkinius meldus,
Bet ir javų duok, sėtų ranka; ir lai šviežiapienės
Karvės tėvų papročiais milžtuvių neprimalžo snieginių,
Bet spenius vien tik mieli težindo vaikeliai.
    Bet jei labiau veržies į karus ir jočius audringus
Ar net ir ratais pradumt ties Pisa palei srovę Alfėjaus
Ir lakius vežimus vadelėt Jupiterio alke –
Darbas žirgo pradžioj – pakęsti ragus trimituojant,
Šėlą karių ir ginklus regėt ir žvangančius žąslus
Tvarte girdėt, ir pakelt velkamų girgždėjimą ratų;
Ir tada vis labiau ir labiau ramdytojo mėgti
Pagyras įtaikias ir pliaukšėjimą glostomo sprando.
Taip jau tedrįsta daryt nuo močios tešmens tik atplėštas
Ir tesiūlo švelniem prarečiai apynasriam prusną,
Silpnas ir drebantis dar, dar jaunatvės jėgos nenutuokiąs.
    Vasarom trim prabėgus tačiau ir artėjant ketvirtai,
Tepradės tuoj bėgti ratu ir derintais žingsniais

Trypčioti ir pakaitom blauzdas lankstinėdamas kumpint,
Ir teatrodo uolus. Tada lenktyniaut tevadina
Vėjus jisai ir, plynu lauku, lyg nelaikomas vadžių,
Dumdamas, smėlį pavirš kanopom tik tik tepalyti.
Tartum subiuręs žiemys nuo šiaurės krantų tolimųjų
Veržias ūmiai ir skitų audras bei sausus sklaidinėja
Debesis. Skendi tada laukai ir pasėliai varpingi;
Šiurpsta lygmė nuo vėjelio švelnaus, ir girios viršūnėm
Ošia ošte, ir plakas krantan ištįsusios vilnys.
Lekia tik žirgas lėkte, tik dirvas ir vilnis šlavinėja.
Šis gal kada prie Elidės baigmės ir plotų didžiųjų
Prakaitą lies ir kruvinas purkš putas savo prusnom
Ar gal sprandu liaunu trauks belgų vežimą dviratį.
Kratiniu pagaliau stambiu žirgam suramdytiem
Kūnan augt nebedrausk, nes, kol dar neprijaukinti,
Šiaušis šiaušte ir stosis piestu, pagauti pasipriešins
Rykštėm paklusti šmaikščiom ir žąslų dantim geležiniam.
   Bet jokia pastanga jėgų labiau nesutvirtins,
Kaip sulaikius dirglus slaptuosius aistros geidulingos,
Ar kas jaučius mieliau, ar žirgus pamėgęs augintų.
Tad užtat ir bulius toli į vienišas pievas
Varo ganyt, už kalno stataus ir upių plačiųjų
Ar prie ėdžių gausių juos šeria viduj uždarytus.
Graužia, mat, jėgas pamažu ir degina žvilgis
Moteries, ir jį gundo užmiršt ir krūmus, ir žolę
Patrauklumu žavingu jinai ir mylinčius kartais
Išdidžius priverčia ragais tarp savęs susiremti.
Ganos jauniklė žavi didingoj Siloj karvytė –
Jie tvirtom jėgom pakaitomis susiimsto,
Gausiai abu žeidžiami, kraujais pajuodusiais maudos
Ir, remdami ragais atkaklų priešą, siaubingai
Mykia mykte; atbaubia miškai ir toliai Olimpo.
Tvarte neįprasta likt varžovam, bet pats įveiktasis
Tremia save ir eina toli į šalis nelankytas.

Dėl nešlovės ir dėl išdidaus nugalėtojo smūgių
Mūkdamas be paliovos, neatkeršytą meilę praradęs,
Žvilgsi jis į kūtes ir meta tėvų karalystę.
Mankšto tad jisai jėgas ko rūpestingiausiai,
Ilsis tarp kietų uolų tvermingai ant guolio,
Kloto lapais dagiais, aštriom maitinamas viksvom;
Bando pats save ir mokos ragus užpjudyti,
Medžio liemenin atrėmęs, ir smūgiais iššaukia
Vėjus kariaut, ir ruošias kovot, drabstydamas smėlį.
Bet, pririnkęs jėgų ir vėl tvirtybę atgavęs,
Kyla žygiuot ir puola ūmiai nelaukdamas priešą –
Lyg kad jūroj plačioj vilnis jau putota baltėja
Ir, iš pačių vandenyno gelmių išgubi atsiritus,
Plakasi į žemes, per uolas šniokšdama šiurpulingai,
Griūva lyg kalnas status, bet iš dugno srovė kunkuliuoja
Vėl sūkuriais ir drabsto aukštai pajuodusį smėlį.
    Žemės gentis kiekviena – ir žmonės, ir žvėrys tyrlaukiai,
Jūrų kiltis, namų gyvuliai ir paukščiai margieji –
Puola ugningon aistron: visus ta pat užkeri meilė.
Liūtė kitokiu metu, vaikus savo mielus užmiršus,
Neklajos nuožmesnė laukais, ir šitiek lavonų
Niekada paprastai negrabūs lokiai neprikloja
Po girias; tada šėlsta šernai, tada tigrės siaubingos:
Vargas, kam tenka klajot po vienišus Libijos tyrus.
Ar nematei, kaip kūną žirgų drebulys ima virpint,
Jeigu jie kvapą tiktai pažįstamą dvelkiant užuodžia.
Nebenulaiko jų čia nei beširdė pyla, nei žabokliai
Vyrų, nei bedugnės uolų, nei upės srovingos,
Sūkuriais vilnių išgraužtus ritančios kalnus.
Net ir sabelų šernai, dantis galąsdami, kuria,
Drabsto kojom žemes ir šonkaulius trina į medį,
Grūdina savo pečius dešinai ir kairai nuo žeidimų.
Šit kaip jaunuoliui liepsnas siaubingas gyslose kursto
Meilė žiauri: jis plaukia aklai per sujaugotą jūrą

Vėtros ūmios nakties glūdumoj; virš jo didingiausi
Vartai sudunda dangaus, ištiškęs uolon vandenynas
Šniokščia šniokšte; nei vargšai tėvai jo atšaukt nebegali,
Nei pasmerktoji mirt ant graudaus lavono mergaitė.
Bakcho štai lūšis marga, štai vilkų giminė aštriadančių,
Taipgi šunų, kaip kaunas karštai nekaringieji elniai!
Betgi, va, už visus įstabiausiai šėlsta kumelės;
Įgeidį šį pati Venera jom davė, kai Glauko
Sąnarius puolė draskyt potnietės žandais, keturkinkės.
Meilė už Gargaro jas, už Askanijaus kriokiančio gena,
Perplaukia jos upes, per kalnus perkopia aukštus.
Vos tik slaptoji liepsna godžias ima kaitinti gyslas, –
Ypač pavasarį, nes kaitra tada gyslosna grįžta, –
Visos jos ant aukštų uolų atgręžtom į vakarį
Prusnom sustoja tuomet ir lengvą kvapsto dvelkimą;
Be jungties nuo vėjo dažnai apvaisintos, stebuklas,
Per bedugnes ir aukštas uolas, per įdubusius klonius
Nešasi ne pas tave, o ryty, ne pas tekančią saulę,
Bet į žiemius ir į šiaurvakarius ar pietys iš kur kyla
Juodas ir šalčiu dulksnodamas niauksto padangę.
Žirgdūkiai čia pagaliau, teisingai kuriuos taip vadina
Piemenys, iš kirkšnių, nuodai gleivėti, lašnoja,
Žirgdūkiai, piktos kuriuos nekartą pamotės renka
Ir primaišo žolių su žodžiais baisaus prakeikimo.
Bėga tuo tarpu tačiau, bėga nebesugrįžtamas laikas,
Kol, aistros pagauti, paskirybėse beklaidinėjam.
To jau stambiem pakaks gyvuliam! Belieka dar kitas
Rūpestis – globi vilningas bandas ir ožkas gauruotas.
Plūkitės čia, garbės iš čionai laukit, šaunūs artojai!
Neabejoju širdy, kaip žodžiais sunku ir didinga
Tat įveikt ir menkus dalykus pagerbt iškilmingai.
Bet mane į gūbrius Parnaso vienišus traukia
Geismas saldus: miela žengt keterom, kur joks ligšiolinis
Nuolaidžiu šlaitu Kastalijon nesuka takas.

Garsas didingas dabar, garbioji Palie, tegu skamba.
Jau pradžioj įsakau, kad avys šieną skabytų
Tvartuos minkštuos, kol vasara tuoj pargrįš žalialapė,
Ir šiaudų glėbiais, ir kuokštom paparčio gausingai
Žemę kietą kratyk, kad lepnųjų bandų nepažeistų
Šaltis žvarbus ir susna, ir kojų gėla skaudulinga.
Žengdamas dar toliau, liepiu ožkom arbutinių
Lapų žaliuojančių duot ir šviežio vandens iš upelio,
Atgręžtas į pietus, į saulę žiemos ir užstotas
Nuo šiaurių statyti pūnes, kol šaltas Vandenis
Leisis vėl pagaliau ir vilgys pabaigą metų.
Reikia taipgi ir jų nevangiau atsidėjus žiūrėti,
Ir čionai nemenkesnė nauda, – nors vilnos Mileto,
Raustančios Tiro dažais, aukštom parduodamos kainom, –
Čia vaikai dažnesni, čia pienas srūva gausingai;
Juo smarkiau milžtuvė iš tešmens išmelžto putoja,
Tuo smagiau spaudžiami upeliais speniai pasilieja.
Betgi tuo tarpu taip pat ir barzdas, ir apyžilius kerpa
Kinifo ožio smakrus, ir ilgus gaurus garbanotus
Karo pabūklam dangstyt ir vargšam apsiaust laivininkam.
Ganosi jos tačiau po girias ir kalnus Likajaus,
Po erškėtynus kalvų ir dygliuotus gervuogių krūmus.
Pačios grįžta namo, vaikus parvesdamos savo,
Ir sunkiais tešmenim vos žengt per slenkstį valioja.
Tad, juo mažiau jos šiaipjau žmonių pagalbos privalo,
Tuo uoliau nukreipt ledus ir pūgas pasirūpink,
Stenkis šerti mielai, jom pašaro duodamas žabų,
Antlubio su šienu nerakink per ištisą žiemą.
Betgi kai vasarą jau prisišauks vakariai džiaugsmingą
Ir kai ginsi avis ir ožkas miškan ir ganyklon,
Vos tik sužibs aušrinės šviesa – drungnais klaidinėti
Eikim laukais, kol pieva žila, kol rytas dar šviežias,
Bandai žavingoj žolėj kol gležnutė rasa tebespingsi.
Bet kai dangaus valanda ketvirta jau troškulį žadins

Ir kai krūmai virpės svirplių čirškesiais graudulingais –
Prie šulinių ar kūdrų gilių bandas nuvaryki
Iš ąžuolinių lovių vilnies sruvenančios gerti.
Bet per kepenę pietų daubos ieškok pavėsingos,
Kur kamienu senu Jupiterio ąžuolas drūtas
Skečia plačiai šakas ar kur tankynė žieminių
Alko blandaus ąžuolų šešėlį nuvirpina šventą.
Duok tada vėl šaltinio vandens ir vėlei ganyki
Ligi pat saulės sėdos, kai orą drungnas vėsina
Vakaras ir kai miškus rasotas gaivina mėnulis,
Kai krantai atliepia tulžiam, erškėtynai dagiliam.
    Kaip aš Libijos tau ganytojus nūn apdainuosiu,
Kaip ganyklas ir palapines ir lūšnas pavienias?
Dieną ir naktį dažnai, ir mėnesį visą iš vieno
Ganos ir bastos banda dykynėm toli be svetingo
Prieglobsčio: šitaip plati beribė laukų. Afrikietis
Visa gabenas piemuo: ir dievą namų, ir pastogę,
Ir ginklus su Amiklų šunim, ir Krėtės strėlinę;
Kaip ir romėnas narsus, tėvynės ginklais šarvuotas,
Po sunkia žygiuoja našta ir, stovykloj sustojęs,
Priešą nelaukiamai užklumpa vorom išrikiuotom.
    Betgi kitaip, kur skitų gentis ir vilnys majotų,
Istras kur viruliais geltoną ritina smėlį,
Kur grįždami Rodopės gūbriai ašigalin tiesias.
Laiko tvartuose ten bandas uždarytas, ir niekur
Nei žolė lauke, nei medžio lapai žaliuoja,
Bet dargi pusnim suneštom, giliai suledėjus,
Lig septynių uolekčių plačiai pakilusi žemė.
Nuolat žiema, ir žiemvakariai nuolat gairina žvarbūs.
Niekad saulė tada šešėlių blankių neišsklaido,
Nei kai nešas žirgais padangių aukštybėsna, nei kai
Neriančius maudo ratus raudonoj bangoj Okeano.
Srūvančioj upėj pluta ledinė beregint stingsta,
Vilnys nugara jau ratus pakaustytus laiko,

Valtim svetingos anksčiau – dabar platiesiem vežimam.
Varis visur sproginėja dabar, ant kūno drabužiai
Styra, ir kirviu suledėjusį vyną kapoja;
Ištisi ežerai lig dugno ledu sukietėjo,
Ir susivėlus barzda pašiurpusiais styri varvekliais.
Bet nemažiau tuo tarpu visoj ir sninga padangėj.
Bandos gaišta visur, didžiuliai liemenys jaučių
Stypso, šerkšnu aptraukti, būrin susitelkusius elnius
Stingdo našta kraupi, ragų viršūnės bekyšo.
Jų nenubaido baikščių jokiais medžiotojų tinklais,
Užpjudytais šunim, nei plunksnų baidu raudonspalvių,
Bet krūtinėm juos, tuščiai teremiančius kalną,
Žudo visai iš arti iešmu ir mykiančius gūdžiai
Kerta ir, klykte klykdami, parsineša džiugūs.
Patys po žeme giliai, landynes išsikasę,
Tūno ramiai sau dyki, sukrautus kietmedžius velka,
Ištisas rita guobas prie židinio ugniai gaivinti.
Naktį jie pramogauja čionai, užuot vynkekių smagūs
Karčius šermukšnius ir salyklos gurkšnodami raugą.
Šitokia šiaurėj pačioj po Grįžulo ratais gyvena
Vyrų gentis atšiauri, ryčių plakama ripėjinių,
Kailiais gyvulių geltongauriais dangstydama kūną.
    Vilnų tau rūpi nauda – dygliuotų privenk tankumynų,
Kibių ir piktadagių, ganyklų vešių pasisaugok.
Tuoj sau minkštavilnes ir baltas bandas pasirinki.
Aviną tokį, kuris, nors pats ir balčiausiai spindėtų,
Juodas kurio liežuvis tačiau po gomuriu drėgnu,
Šalinki, kad tamsiom naujagimiam neapšlakuotų
Vilnų dėmėm, ir kitą pilnoj nužiūrėki ganykloj.
Vilnos taip baltasniegės žava, jei dera tikėti,
Panas, Luna, tave, Arkadijos dievas, prigavo,
Šaukdamas alko tankmėn, ir šaukiančio tu neatstūmei.
    Geidžia kas pieno tačiau – dobilų ir lotoso gausiai
Ir druskėtų žolių pats rankom lovin tegu neša.

Mėgsta po to jos upę labiau, ir tešmenys tvinksta,
Piene pajuntam tada lengvutį prieskonį druskos.
Daugis šalina dar ožiukus, nuo močių atskirtus,
Ir ant prusnų iš prieš dygliuotus antsnukius mauna.
Ką iš ryto anksti ir dienos valandom prisimalžo –
Slegia nakčia; ką prietėmy jau ir leidžiantis saulei –
Rytui išaušus, piemuo į miestą induose neša
Ar nesūriai pasūdo druska ir atideda žiemai.
Ne paskiausias tebus ir šunų tau priežiūros darbas:
Spartos lakius šuniukus, drauge ir smarkų molosą
Išrūgom tukink sočiom. Jiems sergstint nebebijosi
Niekad naktinio vagies ar tvartan vilkų įsibraunant
Ar net pasaliai maištingų puolant ispanų.
Netgi vaikysi dažnai laukinį asilą bailų
Ir šunimis kiškius, šunimis medžiodamas, stirnas;
Giriose iš klanų dažnai išgainiotus šernus
Guisi guite skalikų gaujom ir per kalnus aukštuosius
Ginsi šauksmais varu į tinklą elnią didžiulį.
Mokykis tvartuos taip pat uždegt kvapningąjį kedrą
Ir įkyrias galbano garais gyvates išbaidyti.
Po nevalytais loviais dažnai arba liest pavojinga
Slypi angis ir, dangaus šviesos pabūgusi, sprunka,
Ar namuos ir pavėsy lindėt pripratus gyvatė,
Jaučių maras baisus, nuodais šlakstinėjanti bandą,
Tūno viduj. Stverk vėzdus, piemenie, stverk akmenis rankom
Ir, kai grėsmingai kels pasipūtus šnypščiantį kaklą,
Žnekink. Jau sprukdama giliai paslėpė galvą baimingą,
Kai viduriniai žiedai ir vingiai užpakaliniai
Leidžiasi ir lėtai vyniojas lanksma paskutinė.
Taipgi pikta ir angis Kalabrijos girių kalnuotų:
Kelia krūtinę jinai ir nugarą raito žvyninę
Ir didelėm dėmėm ištįsusį pilvą šlakuotą.
Ji, pakol iš versmių tebesrūva dar upės ir kolei
Žemė šlapia nuo lietingų piečių ir pavasario drėgno,

Kiūti raistuos pačiam pakiny ir kvarkiančiom juodą
Ryklę varlėm prisikemša sau ir žuvim, nelaboji.
Kai išdžiūsta bala ir žiojas ištroškusi žemė,
Šoka jinai sausumon, šviesas graižalioja liepsningas,
Siaučia laukais, nuo troškio erzli ir kaitros nukamuota.
Te po plynu dangum man snausti saldžiai nepatinka
Nei miškelio tada atkalnės žolėj išsitiesti,
Kai žvilgi ir jauna, iš odos jinai išsinėrus,
Ar kiaušinius, ar namie mažyčius palikusi, rangos,
Stiebias saulėn nasrais ir liežuvį virpena trišakį.
    Priežastis taipgi ligų ir ženklus tau jų apsakysiu.
Susas šlykštus apninka avis, kai šaltas lig gyvo
Kūno lietus prasiskverbia giliai ir pašiurpsta nuo speigo
Žilo žiema ir kai nukirptom nuplautas pristyra
Prakaitas ir erškėčiai suraižo kūną dygliuoti.
Tad ir kerdžiai bandas gėlu visas apiplauna
Vandeniu ir sūkurin tebevarvančiom aviną vilnom
Paneria; pasroviui tada plaukia šis, nešamas upės.
Nukirptą kūną karčiom dar vilgo putom alyvos
Su netarpinta siera ir deginiu švino maišytom,
Taipgi su Idos derva ir vaško tepalu riebiu,
Su gretene, kokčiais čemeriais ir juodu asfaltu.
Priemonės betgi jokios nuo skausmo nėra veiksmingesnės,
Kaip kad jei kas peiliu galėtų praplaut viršutinę
Angą voties: liga dengiama tegyvena ir minta,
Gydomą ranką piemuo kol dėt prie žaizdų atsisako,
Kol bemaldauja dievus sveikatos, kol taip tebegursta.
Kai net lig kaulų giliai prasiveržęs bliaunančių skausmas
Šėlsta piktai ir karštis troškus jau sąnarius graužia,
Sekdavos kitada uždegimo kaitrą malšinti
Letenoj duriant giliai kraujus iššvirkščiančią gyslą.
Gydo šiuo bisaltai būdu ir karingas gelonas,
Kai į Rodopės gūbrius ir getų dykumas dumia
Ir su žirgo krauju sukrekusį gurkčioja pieną.

Jei iš tolo kurią pavėsio ramaus ieškinėjant
Ar viršūnes žolių regėsi beskutant vangiai,
Gūrinant po visų arba lauke gulinėjant
Ganantis ir tiktai nuo vėlos nakties tesitraukiant
Vienišą – tuoj peiliu sutramdyk šią kaltininkę,
Kol dar maras klaikus bandos pasaliai neapsėdo.
Ne taip dažnai sūkurys praūžia audrus vandenynu,
Kaip marai nusiaubsto bandas. Ne paskiras galvas
Ligos griebia tada, bet ištisas aptvaras staigiai,
Viltį ir bandą drauge, ir lykių genties pirmapradės.
Tai tebepastebės, kas Alpes dausų ir pilaites
Noriko kalvose ir Timavo laukus japidiečio
Net dabar, po tiek metų, regės – piemenų apleistuosius
Plotus visur ir ganyklų plačių ištuštėjusius tyrus.
Čia kadai per ligą dangaus apverktinas rados
Ir įkaito pačiu rudens karštymečiu oras,
Giminę visą bandų ir žvėrių visą mirčiai nuskyręs.
Užteršė kūdras nuodai, ir pašarą užkrėtė maras.
Neįprastai ir mirdavo jos, bet, troškiui ugningam
Perbėgus gyslom visom ir sąnarius vargšių sutraukus,
Pūliai skysti paplūsdavo vėl ir, apimtus maro,
Palengva visus savin įsiurbdavo kaulus.
Stovinti garbei dievų auka prie aukuro tankiai,
Kaspinu baltasniegiu kol juosdavo gražną vilnonę,
Krisdavo mirtinai, tarnam aukot tebedelsiant.
Ar, nors kurią peiliu ir spėjo žiniūnas paplauti,
Betgi plaušai vidurių ant aukuro nedega švento,
Nei paklaustas žynys įstengia spręsmą ištarti;
Įbestus pagerklėn peilius vos kraujas tevilgo,
Ir pūliuoti kraujai paviršiu tesutepa smėlį.
Miršta dabar jau visur vešliojoj žolėj ir veršiukai
Ir prie ėdžių pilnų iškvapsto saldžią gyvybę.
Siutas meilius užpuola šunis, ir alsus apsargintas
Purto kiaules kosulys ir smaugia sutinusią ryklę.

Sverda, užmiršęs siekius ir žoles, nugalėtojas žirgas,
Gręžiasi nuo versmių ir, vargšas, žemę kanopa
Trypia išvien; nuleido ausis, iš kurių permainingas
Prakaitas pilas pilte, kai prieš mirtį išmuša šaltas;
Kailis suskrebo sausai ir glostomas priešinas standžiai.
Šie pirmom dienom prieš galą ženklai pasirodo.
Bet, toliau žengdama, liga jei ima blogėti,
Akys dega tuomet, iš giliai atalsuodami kvapą,
Sunkiai kartkarčiais jie sudejuoja ir kūkčioja, slėpsnas
Iš gelmių traukdami; iš šnervių bėga pajuodęs
Kraujas, ir spaudžia šiurkštus sutinusią ryklę liežuvis.
Gelbsti gerklėn pilami ragu įstatytu Lėnajaus
Skysčiai; tik šis tepadės, atrodė, mirštantiem vaistas.
Betgi tas pat greit virto žūtim: sustiprėję patrako
Šėlti karštai, ir jie patys savus prieš mirtį graudingą –
Skirkit, dievai, ką geresnio doriem, šį dūkulį priešam –
Sąnarius dantimis nuogais draskydami tąsė.
Gi ties noragu, va, kietu garuodamas jautis
Kniumba ir, iš nasrų su putom vemdamas kraują,
Paskutiniu sumykia skundu. Susikrimtęs artojas
Eina išjungt dėl brolio mirties nuliūdusio jaučio
Ir, nebaigęs vagos, palieka įsmeigtą žambį.
Nei miškų pavėsinga tankmė, nei vešlios ganyklos
Nebepradžiugins širdies, nei uolom nutiškęs upokšnis,
Gintaras tartum skaidrus, slėnin atčiurlenęs, bet šonai
Glemba palaidi ir akys įdubusios styra,
Sprandas savo svara nukaręs žemėn linguoja.
Ką bepadės nuopelningi darbai? Ką gelbės, kad sunkiai
Vartė žemes noragu? Nei Bakcho jiems masikinės
Dovanos, nei prabangiai gaminti nekenkė valgiai:
Lapais teminta tik ir ganyklos žolėm paprastosiom,
Taurės jiem – šaltiniai tyri ir neriančios srauniai
Upės, ir sielvartas joks jiems miego gaivaus nesutrukdo.
Ne kitokiu metu, kaip sako, apylinkėj šitoj

Karvių Junonai aukot ieškota, ir nevienodi
Traukė vežimą taurai į aukštą šventnamį deivės.
Sunkiai tad kapsto dirvas kirstuvais kaimiečiai ir sėklas
Įkasa jie patys savo nagais ir, sprandą išrietę,
Girgždančius vežimus per kalnus velka aukštuosius.
Nei vilkai aplink avides pasaliai slankinėja,
Nei naktimis apklajoja bandas: juos tramdo opesnis
Sielvartas; stirnos kalnų ir elniai netgi baimingi
Tarp šunų ir aplinkui namus dabar bastinėjas.
Marių beribių gentis ir visi, kas tik plaukioja jūrom,
Kranto pačian pakraštin, lyg, laivui sudužus, lavonai,
Jau išplukdyti bangų. Keistai sprunka upėsna ruoniai.
Žūsta ir veltui ginta landynės vingiuotos gyvatė,
Ir nusmelgta vandeninė angis pastėrusiais žvynais.
Net ir paukščiam patiem pražūtingas jau oras, ir, kūliais
Jie krisdami, po aukštais debesim palydi gyvatą.
Net ir pašaras keist daugiau nė kiek nebegelbsti,
Kenkia dabar ir vaistai reti; pasitraukė mokovai
Cheironas, Krono sūnus, ir Melampodas Amitaono.
Siautėja ir švieson iš Stikso tamsos pasiųstoji
Tisifonė blyški ir Ligas jinai gena ir Siaubą,
Galvą diena iš dienos aukščiau keldama godulingą.
Bliūvavimu bandų ir gausių maurojimu baubia
Upės ir ištroškę krantai, ir nuolaidžios kalvos.
Jau krūvom ji kloja klote ir privertė kalnus
Pūnančių, tvartuos pačiuos sukritusių šlykščiai lavonų,
Kol pridengt žeme ir duobėsna užkasti sumota.
Kailis netiko vartot, ir niekas mėsos žalingumo
Nei vilnim nuskalaut, nei liepsnom sunaikint nevaliojo;
Niekas dabar pūlinių ir ligos suėstų negalėjo
Vilnų net kirpt ir net metmenų sudulusių liesti.
Jei kas apsiaustu bjauriu bandydavo gaubtis,
Prakaitas nešvarus ir degančios verždavos votys
Iš dvokių sąnarių, ir po to, ilgai nebedelsus,
Kūno narius šventoji ugnis įnikdavo graužti.

Ketvirtoji giesmė

Medų aptarsiu dabar – dangaus dovanotąją rasą.
Žvelk ir šiton taip pat, Mecenatai, sritin maloningai.
Nuostabius reginius tau pasaulio daiktų menkutėlių,
Didžiadvasius vadus ir visos padermės pagal eilę
Papročius ir siekius, gentis ir kovas apdainuosiu.
Menkniekius šlovint vargu, bet garbė nemenka, jei tik leidžia
Priešiško dievo valia ir klauso šauksmų Apolonas.
Vietos pirmiausia ieškok ir sklypo bitėm gyventi,
Kur neužpūs nei vėjas žvarbus, – mat vėjai jom trukdo
Maistą gabenti namo, – nei avys ar badūs ožiukai
Nestrepinės ant gėlių ar klajojanti pievom karvytė
Nenupurtys rasos ir jaunutės žolės nenutrypčios.
Kur aviliai paskendę meduj, driežų tenebūna,
Nugarom žvynais šiurkščiom, bičėdų ir paukščių kitokių,
Ir kregždės krūtine, kraujuotom rankom dažyta.
Siaubia jos visa ką plačiai ir skrendančias neša
Net biteles snapu – žiauriesiem lizdam skanumyną.
Bet šaltinis skaidrus ir žaliuojanti samanom kūdra
Čia teesie, ir seklus, čiurlenąs žolėm upeliukas;
Palmė kiemą tegaubs ar alyva laukinė šešėliu,
Kad, kai, karaliam naujiem spiečius išvedus pirmuosius,
Savo pavasarį žais iš korių išleistas jaunimas,
Kviestų nuo kaitros pasitraukt kaimyninis krantas
Ir žaviu žalumu priglobtų svetingasis medis.

Ar ramiai stovėtų vanduo, ar priekin sroventų –
Gluosnius skersus vidurin ir didelius akmenis meski,
Kad ant tiltų tankių jos ilsėt ir į vasaros saulę
Skėst galėtų sparnus, jei dar tebedelsiančias kartais
Apšlakstys audringas rytys ar bangosna panardins.
Kasija ten aplinkui žalia ir čiobreliai težydi,
Kvapsnį plačiai skleisdami, ir dašies gausybė kvapingos,
Ir tegers šaltinius drėkinančius ežios žibuoklių.
Patys tačiau aviliai – ar tu iš žievės išgaubtosios
Juos susiuvai, ar iš karklo liaunų supynei vytelių –
Įėjimus siaurus teturės, nes speigotos žiemos
Medų sutraukia ledan ir karščiai jį vėl ištirpina.
Bitėm reikia bijot kaitros ir šalčio vienodai.
Jos ne veltui vašku siaurus lenktyniaudamos glaisto
Avilio plyšelius ir gėlėm ir gluodiniu kamšo
Laką, ir saugo tik tam surankiotą glaistą, tąsesnį
Už amalų sakus ir frigiškos Idos degutą.
Iškastas taipgi dažnai landas, jei girdas teisingas,
Po žeme jos renkas gyvent, ir giliai buvo rastos
Išduboj lavos kietos ar drevėj išpuvusio medžio.
Tu betgi ir tižiu guolius apglaistyk plyšėtus
Moliu šilmai aplink ir lapais lengvai apdraikyki.
Kukmedžio venk prie kelmų ir vėžių taipogi nedegink,
Raustančių židiniuose, ir pelke gilia nesikliauki;
Venk, kur kvaptis mėšlyno dvoki ar kur įdubios uolos
Trenktos tarška balsu ir aidu atsiplakusios skardi.
    Gi, kai žiemą galop nuvijo Saulė auksinė
Po žeme ir kai vasarai šviest ji dangų atvėrė,
Bitės bematant daubas ir miškingus slėnius apkeliauja,
Purpurinius čiulpia žiedus tada ir upės paviršium
Plazda ir sriubsi. Čia jos, smagybės kokios sužavėtos,
Saugo perus ir gūžtas, čia jos iš vaško nulipdo
Dailiai naujas akutes ir medų lipnų gamina.
Kai jau plaukiant kada į žvaigždynus dangaus pamatysi

Vasaros erdve giedra iš kelmų išleistąjį spiečių
Ir stebėsies, kaip neš juoduojantį debesį vėjai,
Mėklinkis čia: saldžių vandenų ir lapuotos pastogės
Ieško jos visada, čia šlakstyk kvepalais nustatytais,
Bitžolėm sutrintom ir vaškažole, taip negarsinga,
Žvangink aplink variu ir Kibelės tarškink cimbolais:
Pačios jos nusės kvapingoj buveinėj ir pačios
Kelmo pačian toliausian kampan, kaip pratusios, slėpsis.
Jei tačiau kovoti žygiuos, – nes dviem karaliaujant
Viešpačiam vaidas dažnai maištingas įsiliepsnoja, –
Nuotaikos veikiai minios ir karo suvirpintos širdys
Duodasi just iš anksto prieš tai, nes delsiančias kursto
Vario duslaus skambesys, karingai šaukdamas ryžtis,
Springstamas tartum girdėt trimitų kariškų gausmas.
Skuba tada jos telktis krūvon, tik sparnai mirguliuoja,
Aštrina straubliuku gylius ir sąnarius lamdo,
Grūdasi sumišai prie karaliaus ir prie palapinės
Vado paties ir priešą ūžmu griausmingai iššaukia.
Tad, kai atsiveria tik laukai pavasarį giedrą,
Veržiasi pro vartus: padangėj aukštoj susikauna,
Bimbia ir sumizgai rutulin didelian kamuoliuojas,
Virsdamos kūliavirsčiom; ledai ne tankiau nuo padangės,
Tiek neprapliumpa barbent nuo sukrėsto ąžuolo gilių.
Patys vadai tarp gretų, sparnais mirgėdami, švaistos,
Žygiam milžinų krūtinėm mažom pasinešę,
Tol stovėt užsispyrę kietai, kol, nugaras gręžiant,
Šiuos privers ar anuos veržlus nugalėtojas bėgti.
Širdys įaitrintos taip ir mūšiai, šitaip baisingi,
Dulkių sauja menkai malšinami, veikiai nurimsta.
Bet vos tik abudu vadus iš kautynių atšauksi,
Tą, menkesnis kuris atrodys, kad neveltėdžiautų,
Mirčiai nuskirk; leisk rūmuos tuščiuos vienam karaliauti.
Šitas vienas liepsnos, šlakais nužibintas aukso.
Rūšys dvi juk yra: geresnis šauniai atrodo

Ir rausvais švytruoja žvynais, anas gi gauruotas,
Nuo neveiklos niekingai velkąs išpampusį pilvą.
Kūnai dvejopi minios, kaip stotai karalių dvejopi.
Styro juk grasiai kai kurios, tarytum keleivis
Kasas per dulkes gilias ir troškus išdžiūvusiom lūpom
Spjaudo žemes; švytruoja žibiai mirgėdamos kitos,
Kaista auksu kaiste, lašais šlakuotos vienodais.
Veislė tauresnė ši, iš šitos saldųjį medų
Spausi savo metu ir ne taip jau saldų, kaip skaistų,
Ir švelnumu Lėnajaus gaižaus numaldantį aitrą.
Bet kai be tikslo lakstys ir žais padangėje spiečiai
Ir nebepaisys korių, vėsiąsias palikę pastoges,
Žaisti tuščiai turėsi uždraust širdim įnoringom.
Ne sunkus tau darbas uždraust: nuplėšyk karaliam
Sparnelius; tada niekas nedrįs, kai šie tebegaišta,
Leistis keliaut aukštyn ir vėliavą kelt iššygiuojant.
Sodai jas tevilios kvapingi žiedais gelsvaauksiais
Ir tesaugos ir globs ginąs nuo vagių ir nuo paukščių
Pjautuvu gluosniniu Helesponto dievas Priapas.
Pats, nuo aukštųjų kalnų atnešęs pušų ir čiobrelių,
Te plačiai apsodina namus, kas rūpinsis šituo:
Pats kietu darbu rankas tegrūdina, pats gyvastingus
Tebeda žemėn auglius ir mielu lietum tedrėkina.
Bet jei prie galo paties pastangų neturėčiau nuleisti
Burių ir krantan laivelio pakreipt neskubėčiau,
Gal ir sodus našius, kuriuos rūpestinga dabina
Rankų slauga, ir Pesto rožes dvivaises apdainuočiau,
Kaip džiugiai trūkažolė tarps, atsigėrus upelio,
Kaip salieru žaliuoja krantai ir kaip išsiraitęs
Auga žolėj agurkas drūtyn, ir minėt prisiminčiau
Ir narcizus vėlyvais žiedais, ir pynę akanto,
Gebenes blankiažalsves ir krantus pamėgusias mirtas.
Gek, kaip aiškiai menu, ties aukštais Oibalijos bokštais,
Kur gelsvąsias dirvas drėkina juodas Galėzas,

Senį mačiau, korikietį kilme, kuriam tepaliko
Margai žemės keli, neapmokančios vargo jautelių,
Nei bandom ganyt tinkamos, nei Bakchui derlingos.
Bet kopūstus jis smaigstė retai, lelijas erškėtyne
Baltas, šventąsias žoles, aguonas, laisinančias žemę,
Tarės turtu karaliam lygus ir, naktį vėlyvą
Grįžęs namo, stalus nepirktais apkraudavo valgiais.
Pirmas skynė rožes pavasarį, rudenį – vaisių
Ir, kai niūri žiema uolas vis dar tebeskaldė
Speigais ir ledu sroves vandenų tebetramdė,
Liauno sau jisai jau skynė skėčius kalavijo,
Vasarą ir vėlius vakarius pašiepdamas delsiant.
Tad jis ir bitinų, kaip lygiai ir spiečių gausingų,
Pirmas džiaugės apstu ir spaudė medų putotą
Iš korių: ten gausiai pušų privaisinta ir liepų
Ir kiek jaunučiais žiedais apsigaubė medis vaisingas,
Tiek jisai rudeniop nunokusių išdavė vaisių.
Jis taipogi senas eilėm guobas sodinėja,
Kriaušes diržingas jau ir krykles jau vaisiais slyviniais,
Ir plataną, kurs jau puotautojam teikia pavėsio.
Betgi tatai aš pats, kai užmojis šis apribotas,
Apeinu ir kitiem palieku po manęs apdainuoti.
Prigimtį, nagi, kurią pats Jupiteris suteikė bitėm,
Aiškinsiu šičia dabar, už atpildą kokį, balsingus
Sekdamos triukšmo garsus, kuretam žvanginant varį,
Diktės uolienos urve karalių dangaus valgydino.
Jų tebendri vaikai, tebendra ir miesto pastogė,
Jos dienas globoje didžių įstatymų leidžia,
Jom težinomas tik saugus židinys ir tėvynė.
Būsimos jos žiemos neužmiršdamos, vasarą uoliai
Triūsia ir labui bendram įgytas atsargas telkia.
Vienos penu aprūpina juk ir tvarka nustatyta
Pluša skuba laukuos; dalis tarp avilio sienų
Glaistą lipnų žievės ir ašaras deda narcizo –

Pamatus pirmus koriam; po to jau tąsų akutėm
Vašką lipdo viršum; jaunimą kitos augina
Bręstantį – viltį genties; dar kitos gryniausiąjį medų
Kaupia ir akutes nektaro pritvindina skysto.
Burtais kai kuriom prie vartų lemta budėti.
Debesis jos pakaitom ir lietų padangėje stebi,
Priiminėja naštas ateinančių ar susitelkia
Ir bamblius, tinginių bandas, nuo ėdžių sulaiko.
Verda darbai, ir pakvipo čiobru medus gardžiakvapis.
Ir, tarytum, žaibus iš luistų diržingų kiklopai
Kala paskubomis – jautenos vieni dumplėmis orą
Trauko ir stumdo atgal, kiti vėl šnypščiančią rūdą
Nardo lovin; vaitoja Etna nuo priekalo smūgių.
Jie tarpusavy jėgom galiūnų ritmingai
Kelia rankas, grabiom gręžiodami geležį žnyplėm.
Ne kitaip, jei daiktus mažus su didžiais tinka gretint,
Verčia Kekropo bites geidimas pelnyt prigimtinis
Savo kiekvieną verslu. Pasenėlės rūpinas miestais,
Saugo ir gina korius ir namus daidališkai stato.
Grįžta tačiau nakties vėlumoj išvargusios jaunės
Čiobro pilnom blauzdom. Arbutus ragauna aplinkui,
Gluosnius melsvaspalvius ir kasiją, raustantį kroką,
Liepas kvapniažiedes ir purpurinius hiacintus.
Ilsisi visos kartu, kartu taipgi visos ir dirba:
Rytą veržias anksti pro vartus, negaišdamos niekur.
Kai jas vakaras vėl galop iš lauko ganyklos
Ragina grįžt, tada skuba namo, tada kūnus gaivina;
Ūžia išvien, tik zvimbia zvimbte aplink laką ir slenkstį.
Kai po to kambariuos jau sugulė – viskas nutyla
Nakčiai, ir glėbia gaivus nuilsusius sąnarius miegas.
Bet, jei graso lietus, nuo stovyklos toliau nesitraukia
Ir, artėjant piečiam, nedrįsta dangum pasikliauti:
Tik už mūrų saugių vandens sau semiasi mieste,
Skrist arti, tedrįsta bandyt ir nekartą – sakytum

Smėlio krūvius svarius vilnių siūbuojamai valčiai –
Kelia žvirgždus ir ant jų tuščiais debesim sklandinėja.
Papročiu taipgi ir tuo, patinkamu bitėm, stebėsies,
Kad jos nelinksta sueit į porą, nesilpnina kūno
Meilės žaviais džiugesiais ir vaikų skausmingai negimdo,
Bet jos pačios vaikus iš kvapniųjų žolių ir iš lapų
Renka burnom, jos pačios mažus piliečius ir karalių
Keičia ir karalystes vaškines bei rūmus atstato.
Taipgi dažnai sparnus į uolas klajodamos kietas
Sumala ir po našta noringai galvą palydi:
Šitaip myli gėles ir didžiuojas, kad medų gamina.
Tad, nors jom paskirai ribotas gyvenimo amžius
Skirtas, – virš septynių jos vasarų neišgyvena, –
Laikos tačiau gentis nemari per daugelį metų.
Klesti likimas namų, senolius skaičiuoja senoliai.
Nei Aigiptas, be to, nei lidai galingą karalių
Garbina taip, nei partų gentis, nei medų Hidaspas.
Laikos karalius tvirtai – sugyvena visos gražiuoju;
Žuvo jisai – vienybė baigta, ir sukauptą medų
Grobsto pačios grobte ir ištąso korių surezgimą.
Saugo darbus jisai, pagarbiai juo stebis, ir visos
Glaudžiai ratu apspinta aplink ir, zvimbdamos spiečium,
Jį dažnai kiloja pečiais, jos pačios į kovą
Metasi ir nuo žaizdų pasineša mirti šlovingai.
Šiom kai kurie žymėm ir šiais pavyzdžiais pasirėmę,
Tvirtino turint bites dalelę dieviško proto
Ir dvelkimą dausų; juk dievas tvinstąs per visa:
Per žemes, per jūras plačias, per dangų gelmingą.
Jautis, avis, žmogus, laukinis žvėris visokiausias
Gimdamas gležną iš čia kiekvienas sėmė gyvybę.
Visa, beje, paskiau iš ryšių išlaisvinta grįžta
Velėk čionai, ir galios mirtis neturi, bet gyva
Skrieja žvaigždynų būrin ir dangaus aukštybėsna veržias.
Jeigu rūmus kada atversi kilnius ir sukrautą

Lobį medaus, apsišlakstęs pirma pats vandeniu tyru,
Burną skalauk ir prieky ranka nešk smilkstančius dūmus.
Dukart gausias jos duoda našas, dvi metuose pjūtys:
Kai Taigetė žibi savo veidą žemėm parodo
Ir Okeano vilnis su panieka paspiria koja
Ar kai žvaigždė ta pati, sprukdama nuo Žuvies vandeningos,
Į žiemos bangas liūdna iš dangaus nusileidžia.
Niršta čia jos be saiko niršte ir įžeistos kvėpia
Įgėliman nuodus ir geluonį slaptą palieka,
Įsmeigtą gysloj kietai, ir žeisdamos galvą palydi.
Jei kietos bailausi žiemos, taupyt pasinešęs,
Ir priblokštų širdžių ir valstybės žūties pagailėsi,
Pasmilkyt čiobreliu ir tuščių išpjaustyt akučių
Nebegaišuok, nes korius dažnai nematomas graužia
Driežas ir suka gūžtas šviesos nepakenčiančios kakšlės
Ar dykūnas bamblys prie valgio svetimo sėda
Ir širšuo įsibrauna niršus, pranašiau apginkluotas,
Ar kandžių klaiki giminė, ar priešas Minervos
Voras, kuprys, duryse tinklus kabina palaidus.
Juo labiau jos nunovytos bus, tuo sparčiau tada visos
Mesis atstatinėt griuvėsių genties susmukdytos,
Pildyt akučių tuščių ir klėčių supint iš žolynų.
Jeigu jų kūnai tačiau – nes bitėm gyvenimas irgi
Suteikė mūsų bėdas – ims vyst nuo ligos pražūtingos,
Tat iš patikimų ženklų gali sužinoti:
Sergančiom tuoj pasikeičia spalva, ir jas sulysimas
Darko šiurpus; gyvybės tada netekusius kūnus
Išneša iš namų ir liūdnos mirusias lydi;
Ar susikibusios jos prie slenksčio kojomis karo,
Ar, viduje, troboj uždaroj, kiūtėdamos visos,
Tvert negali alkiu ir tingios styra nuo šalčio.
Ūžmas tuomet duslesnis girdėt ir pratįsęs siaudimas,
Lyg miškuos kitada pietys šlamena šaltokas
Ar, siūbuojant vilnim, sujudintos šniokštauja marios,

Ar kaitrioji ugnis uždarytam ūžauja pečiuj.
Čia patarsiu aš jau galbano kvapais pasmilkyti
Ir vamzdeliu nendriniu įlašint medaus aviliuosna,
Kviečiant prie įprastų išvargusias valgių savaime.
Ąžuolo lapų votis sugrūstas maišyti naudinga
Ir sausas rožes ar tirštą vynuogių sunką,
Virtą liepsnoj, ar sausas nuo pitiškų vynšakių uogas,
Kekropinius čiobrus ir aitraus bajoržoles kvapo.
Pievose dar pražysta gėlė, praminta laukininkų
Purpurine astra, randama nesunkiai beieškant,
Nes ištisa giria iš vieno šakniastiebio kyla;
Ji auksinė pati, bet lapai, kurie išsisklaisto
Gausiai aplink, tamsiu žibutės purpuru žėri;
Aukurus ji dievų dažnai supinta vainikuoja;
Skonis burnoj gaižus; šį piemenys renka žolyną
Nuplautuose slėniuose ir prie Melos srovės vinguriuotos.
Jo šaknų įvirink sunkon kvapingojo Bakcho
Ir lakoj pastatyk pintines, pripildytas peno.
    Bet jei kartais visa išnyksta gentis netikėtai
Ir nebebūna iš kur kamieno šeimos beatnaujint,
Metas garsingą tada žinovo Arkadijos mokslą
Skelbt ir paaiškinti, kaip, papjovus jaučius, dažnokai
Pūvą kraujai vaisina bites. Aukščiau užsimojęs,
Visą nuo pat pradžios apsakydamas dėstysiu girdą.
Kur Kanopo gentis peliečio laiminga gyvena
Prie balotos tėkmės plačiai patvinstančio Nilo,
Kur ji raštuotais laivais apie savo dirvas važinėja
Ir kur kaimynė šalis laukininkė Persija spaudžia,
Kur, juosvuoju smėliu vaisindama žalią Aigiptą,
Išsiskirsčius srovė į septynias nešasi žiotis,
Tekanti iš šalies kalningos indų spalvotų,
Išmone šia ta žemė visa tvirtai pasikliauna.
Pirmučiausia maža ir paskirčiai dar apribota
Parenkama vieta; šią žemu kiauraplyčių siaučia

Stogu bei sienom glaudžiom ir deda keturis langus
Šonuose keturiuose nuo vėjų šviesai įžambiai.
Ieško veršio tada dvižiemio, kuris apie kaktą
Raito ragus; jam šnerves abi ir alsavimą žiočių,
Kaip besispyriotų jis, užgniaužia ir smūgiais sugrūda
Vidurius pūvamai pribaigtam per nežeistą odą.
Taip uždarytą jį palieka gulint ir žabų,
Kasijos taipgi žalios ir čiobrų po šonkauliais kreikia.
Daroma tat, kai vilnis vakaris tik pradeda judint,
Kol dar pievos naujom spalvom neparausta ir kol dar
Lizdo savo plepi kregždė prie sijų nelipina.
Bet tuo tarpu sunka, glebnuos sušilusi kauluos,
Rūgsta, ir padarai keisti nuostabiai pasirodo,
Dar bekojai pradžioj, sparnais netrukus zirzena,
Knibžda labiau ir labiau, lengvon plevendami erdvėn,
Kol, lyg iš debesų vasarmečiu lyti prapliumpa,
Grūdasi lauk ar lyg templės paleistosios strėlės,
Kai kovos pradžioje pult partai lakiai pasileidža.
Kas iš dievų, o mūzos, mum kas šį meną išrado?
Gi iš kur ši nauja žmonių patirtis prasidėjo?
Aristajus, piemuo, iš Penėjaus bėgdamas Tempės,
Bičių, kaip skelbė sakmė, netekęs dėl maro ir bado,
Susikrimtęs srovės šaltinį prižengė šventą,
Gailiai skundės balsu ir taip gimdytojai tarė:
„Motin Kirėne, o tu, kuri čia, o motin, verpetų
Gyly pačiam gyveni, kam mane, kad lemtis neapkęstų, –
Jei, kaip tari, mano tėvas išties Apolonas Timbrietis, –
Gentį dievų garsingą, gimdei? Dėl ko gi mylėti
Lioveis mane? Kodėl dangaus liepei man tikėtis?
Va, ir šitą jau net mirtingo gyvenimo garbę,
Suteiktą vos, javus ir bandas sumaningai prižiūrint,
Prarandu, kad ir visa bandžiau, nors tu mano močia.
Na, tad sukrusk ir vaisingus miškus išrauk savo rankom,
Tvartuosna mesk pražūtingas ugnis ir novyki derlių,

Degink javus ir kirviu dviašmiu į vynmedžius žneksink,
Jeigu jau mano garbės tu šitaip atsibodėjai."
Motina rūmuos tačiau, gilybėje upės, pajuto
Skundo šauksmus. Aplink ją kedeno nimfos Mileto
Vilnas, vaiskiai žalia lig soties spalva nudažytas,
Ligėja ir Drima, Ksanta, taip pat Filodokė,
Baltutėliais kaklais jom garbanos žvilgios bangavo,
[Dar Nesaja, Spėja, Talėja, taip pat Kimodokė,]
Likoridė gelsva ir Kidipė, viena dar mergaitė,
Jau patyrus antra skausmus pirmuosius Lucinos,
Seserys dar Berojė ir Klėja, abi Okeano
Dukros, auksas abi, abi kailiai išmarginti juosia,
Dar Efirė ir Opis, ir Dejopėja azijietė,
Ir galop Aretūsa laki, strėlių nebetekus.
Apsakinėjo tarp jų Klimenė bergždžią Vulkano
Sielvartą, Marso klastas ir žavą slaptos apgavystės,
Nuotykius meilės dievų skaičiavo gausius nuo chaoso.
Kol jos, šitos sakmės užburtos, verpalus minkštus
Suko nuo varpsčių, ir vėl dejonė graudi Aristajaus
Dunksi motutės ausin, ir visos ant stiklo sėdynių
Stulbsta, bet Aretūsa pirmiau, negu seserys kitos,
Žvelgė iš vilnių, gelsvaplaukę iškėlusi galvą.
„Sese Kirėne, raudos ne veltui nugąsdinta klaikiai, –
Šaukė iš tolo jinai: – Didžiausia tavo silpnybė
Tau Aristajus graudus prie vilnių tėvelio Penėjaus
Stovi verkdamas pats ir žiauria tave močia vadina."
Siaubo nelauktai nusmelgta, jai motina tarė:
„Nagi, tad vesk, tuoj vesk jį pas mus; valia jam lytėti
Slenksčiai dievų." Ji liepia kartu plačiai prasiskleisti
Į šalis srovės gelmenim, kur žengtų jaunuolis.
Jį apstojo dabar lyg kalnas suskliaustos vilnys,
Kvietė plačian glėbin ir upės gelmėn palydėjo.
Motinos rūmais čia jis ir šlapiom karalystėm stebėjos,
Ir ežerais, urvų įskliaustais, ir ošiančiais alkais,

Žengdamas ir, vandenų galingos tvinties apsvaigintas,
Sravint visas po didinga žeme upes žvalginėjo,
Vienas vienur, kitas jau kitur: ir Fasį, ir Liką,
Ir šaltinius, iš kur veržias pradžioj gilus Enipėjus
Ir Anieno srauja, iš kur tėvas taip pat Tiberinas,
Hipanis, šniokščiąs uolom, misietis taipgi Kaìkas
Ir jaučiaveidis abiem auksiniais ragais Eridanas,
Už kurį srovė nė viena veržliau nesibrauna
Per derlingas dirvas žėruojančion purpuru jūron.
    Kai įėjo gaubton uolienom karančiom menėn
Ir Kirėnė sūnaus niekingus skundus sužinojo,
Rankom duoda nuplaut skaidraus kaip dera šaltinio
Seserys ir gludžiai karpytus rankšluosčius neša.
Kitos stalus apkrauna valgiu ir taures vėl pastato
Pilnas, ir aukurai Panchajos ugnim suliepsnoja.
Motina tarė: „Imk šią taurę Majonijos Bakcho,
Liekim aukas Okeanui garbiam." Drauge Okeaną,
Tėvą visatos, pati maldauja ir seseris nimfas,
Globiančias šimtą miškų ir šimtą globiančias upių,
Triskart nektaru apvilgo degančią Vestą,
Triskart šelmenin liepsna nušovus sutvisko
Ženklu tuo sutvirtėjus dvasia, ji pradeda šitaip:
„Karpato gelmenų sūkuriuos gyvena Protėjus,
Žydras žynys, kuris žuvimis po plačiąją plynę
Ir vežimu, dvikojais žirgais kinkytu, klajoja.
Jis kaip tik uostuos dabar Ematijos vėl apsilanko
Ir Palėnėj gimtoj. Jį gerbiame nimfos, jį gerbia
Senas Nerėjus patsai, nes visa išmano žiniūnas,
Kas yra, kas bus, kas veikiai turės atsitikti;
Taip juk geidavo patsai Neptūnas, kurio jisai gano
Jaučių didžiulių bandas ir ruonius šlykščius po verpetais.
Jį pirmučiausia, sūnau, sukaustyk grandinėm, kad visą
Priežastį tau atskleistų ligos ir sėkmę suteiktų.
Jis pamokymų juk geruoju neduos ir, jei melstum,

Neminkštės, jį verčiamai rakink tik suėmęs
Pančiais kietais; tik taip pagaliau sprogs klastos niekingos.
Aš gi pati, kai saulė uždegs vidudienio kaitrą,
Kai jau trokš žolė ir pavėsis bus bandai mielesnis,
Senio landynėn tave nuvesiu, kur ilsis pavargęs
Nuo vilnių, kad pultum lengvai atgulusį miego.
Bet, kai pagriebęs jį grandinėm ir rankom laikysi,
Stotai tada ir snukiai žvėrių suvedžios įvairiopi.
Virs juk jis tuoj šeriuota kiaule ir tigre šiurpulinga,
Ir žvynuota angim, liūte, gelsvuojančiu sprandu,
Ar kaip liepsna traškiai susprogęs ir taip iš grandinių
Išsivaduos ar, sutirpęs lakiam vandeny, išsigarins.
Bet jis juo labiau visokiais pavidalais versis,
Tuo, sūneli, labiau įtempk suverždamas pančius,
Kol jis pasidarys toksai, pakeisdamas kūną,
Kokį matei, kai merkė akis snaudulys užliūliavęs."
    Lieja, tarus tatai, ambrosijos skystį kvapingą,
Visą kūną sūnaus ji aptepa juo; betgi šitam
Dvelkė saldybė kvapni iš dailiai garbų sušukuotų,
Ir gaivi sąnariais pasruvo jėga. Įsigraužia
Urvas giliai didžiulis kalnan, kur, varomos vėjų,
Braunasi vilnys veržliai ir skyla į įlinkius ilgus –
Uostas nuo seno saugus jūreiviam, audros užkluptiesiem;
Slypi Protėjus viduj, uolos apgobtas galingos.
Nugręžtą nuo šviesos čia nimfa jaunuolį slėpynėn
Siunčia – pati atokiau, miglos aptemdyta, stovi.
Sirijus jau smarkus ištroškusius kepino indus,
Degė danguj ir ratą pusiau ugningoji saulė
Aplėkė; džiūvo žolė, ir sekliai įdubusios upės
Žiotim sausom, spindulių lig dumblo įkaitintos, virė,
Kai landon įpraston iš bangų pargrįžęs Protėjus
Žengė; šlapia aplink jį padermė plataus vandenyno
Gaižią rasą toli, džiugiai šokinėdama, taško.
Išsisklaidę krante, miegoti tiesiasi ruoniai;

Pats jis, tartum kalnuos bandos prižiūrėtojas kartais,
Kai parvaro namo iš ganiavos vakaras jaučius
Ir ėriukai vilkus mekendami girdinčius siundo,
Sėdas uolos vidury ir kaimenės tikrina skaičių.
Gavęs progą dabar, palankią sau, Aristajus,
Vos beleidęs ištiest išvargusius sąnarius seniui,
Puola ūmai, suklykęs klykte, ir gulintį pančiais
Kausto. Šis tačiau, gudrybės savos neužmiršęs,
Virsta nuostabiai visais pasikeisdamas stotais,
Ugnimi, šiurpulingu žvėrim ir sravėjimu upės.
Bet, kai apgaulė jokia neleido pabėgt, nugalėtas
Virsta savim ir, žmogaus pagaliau balsu prakalbėjęs,
„Kas, jaunuoli, tave, įžūliausias, – tarė, – į mūsų
Liepė ateiti namus? Ko ieškai čionai?“ Betgi šitas:
„Pats žinai, Protėjau, žinai ir tavęs nevalioja
Niekas apgaut, bet ir tu nusileisk. Dievų įsakytas
Čia ateinu keblioj padėty orakulo klausti.“
Tetarė tiek. Į tai žynys galop prievartingai
Degančias melsvažalsve liepsna akis vartalioja,
Griežia dantim ir valiai lemties skelbt atveria burną:
„Rūstis ne menkos tave kamuoja dievybės:
Tu sunkias apmoki kaltes, tau tokias Orfėjus,
Kenčiąs nekaltai, uždėjo bausmes, jei lėmimas
Neprieštaraus, ir šėlsta niršus, kad jam pagrobė žmoną.
Ji tačiau, nuo tavęs paupiais sprukdama trūkčiagalviais,
Šiurpulingos angies, mirt skirtoji mergaitė, pakrantėj
Kiūtančios žolėj aukštoj prieš kojas nemato.
Bendraamžių tačiau vaitojimas pulko driadžių
Aukštus skardeno gūbrius; raudojo pilys Rodopės
Ir aukšta Pangaja, ir Rėso šalis mavortinė,
Getai ir Hebro srovė, ir Oreitija atikietė.
Pats betgi, vėžliakiaute citra maldydamas gėlą,
Tau, žmonele miela, tau nuošaly kranto sau vienas,
Tau, kai kyla diena, ir tau, kai leidžias, dainavo

Tainaro net pragarmėn ir vartuosna Dičio aukštuosna,
Ir nykios glūdumos šiurpu juoduojančian alkan
Įžengė ir manus ir klaikų aplankė karalių,
Ir meldimais žmonių minkštėt nesiduodančias širdis.
Bet, privilioti dainos, iš Erebo gelmių tolimiausių
Slinko šešėliai glebni ir vaiduokliai, šviesos nebetekę,
Kiek tūkstantiniais pulkais po lapais slepiasi paukščių,
Kai nuo kalnų audringas lietus ar vakaras varo, –
Motinos, vyrai, taip pat gyvatą praradę paveikslai
Didvyrių dvasios kilnios, berniukai ir skaisčios mergaitės,
Ir užkelti ant laužų po tėvų akim jaunikaičiai.
Juodas tačiau juos dumblas aplink ir šlykščios Kokito
Nendrės ir bangom vangiom bala nemeilinga
Kausto, ir Stikso srovė lanksmom devyniom surakina.
Stulbo suklusę namai Mirties, pats vidus karalystės,
Ir plaukuos įpintom gyvatėm žydrom eumenidės;
Kerberas trim ryklėm smaksojo, plačiai išsižiojęs;
Liovėsi vėjas judėt ir ratas drauge Iksiono.
Ir jau grężės atgal, visų išvengęs pavojų,
Ir grąžinta aukštan žingsniavo oran Euridikė,
Jį sekdama, – to Prozerpina pati reikalavo, –
Kai paikystė staiga neatsargų iš meilės sugundė, –
Dovanotina juk, dovanot jei manai mokėtų, –
Jau visai prie šviesos sustojęs, į Euridikę
Žvelgė atgal užsimiršęs, vaje, kai širdis neišlaikė.
Vargas visas perniek: sulaužė žiauraus smarkininko
Sutartį ir tris kartus Averno bala sudundėjo.
„Kas mane, kas, – tarė, – tave pražudė, Orfėjau,
Pašėlimas koksai? Atgal ir vėl štai lėmimas
Šaukia žiaurus, ir merkia akis apsiblaususias miegas.
Ir jau sudie: galingos nakties apgaubta aš nešuosi.
Tau tiesdama rankas bejėges, ak, jau nebe tavo.“
Tarė ir vienu matu iš akių, tarytum į orą
Sklaidosi dūmai lengvi, ji dingo, atgal pasileidus,

Ir nebematė jau jo, šešėlį stvarstančio veltui
Ir sakyt geidaujančio daug; ir Orko kėlikas
Nebeleido daugiau per skiriančią keltis klampynę.
Ką gi daryt? Kai dukart žmona pagrobta, kurgi dėtis?
Kaip raudom vėles, kaip žodžiais dievus sugraudenus?
Ji sustingus, šalta, jau plaukė valtimi Stikso.
Ištisus, sako, jisai septynis mėnesius nuolat
Po erdvybių uola, kur vienišas srūva Strimonas,
Verkęs ir smūgį lemties šaltojoj landoj apdejavęs,
Maldęs plėšriuosius tigrus ir ąžuolus judinęs skundais,
Tartum gėlos graužiama lakštingala tuopos pavėsy
Skundžias, netekus vaikų, kuriuos žemdirbys kietaširdis
Tykojo ir dar beplunksnius iš lizdo išplėšė;
Rauda pernakt tarp šakų ir giesmę ji suokia graudingą
Vis nuo pradžios, ir skundo gėla tolybėsna ulpia.
Nebeviliojo širdies nei meilė dabar, nei vestuvės.
Vienišas šiaurės tolios ledus, Tanaidą snieguotą
Ir laukus, niekada ripinių šerkšnų neapleistus,
Lankė ir skundės, kad pagrobta Euridikė ir Dičio
Doviai bergždi. Tad įžeistos tuo moteriškės kikonų
Per dievų aukas, bakchantiškai siausdamos naktį,
Sudraskytą plačiai po laukus išdrabstė jaunuolį.
Kai jau nuo kaklo tada marmurinio galvą atplėštą,
Nešdamas sūkuriais, ojagriškas ritino Hebras,
Balsas šaukė patsai ir liežuvis stangus: „Euridike,
Vargše", vebleno: „ak, Euridike!" išdulkstant gyvatai,
Visame paupy skardėjo krantai: „Euridike!"
    Taręs Protėjus tat, nunėrė gelmėn vandenyno,
Ir kur šoko vilnis, verpetu putodama, sukos.
Liko Kirėnė tačiau ir tarė, be to, dar baimingam:
„Širdį, sūnau, valia išvaduot nuo sielvarto liūdno.
Čia visa ligos priežastis, ir marą juk nimfos,
Su kuriomis aukštuose jis alkuose žaidė ratelį,
Siuntė bitėm žudyt; tu, nužemintai teikdamas auką,

Melsk taikos ir gerbk pamaldžiai napajas maloningas.
Meldžiamos juk atleis ir išsižadės įtūžimo.
Bet, kaip melsti turi, pirmiau deramai apsakysiu.
Keturis rinktinius šauniausios išrodos jaučius,
Tau kurie ganos dabar kalne žaliajam Likajaus,
Rink ir karvyčių tiek pat dar jungo neliestu sprandu.
Keturis aukurus šiem prie šventnamių deivių aukštųjų
Pastatyk ir leisk iš gerklių aukojamą kraują,
Kūnus jaučių pačius palik žaliuojančiam alke.
Kai pasirodys po to Aušra devinta patekėjus,
Manam Orfėjaus aukok aguonų migdančių Lėtės,
Juodavilnę papjauk avytę ir alką lankysi:
Atgailai veršiuku Euridikę pjautu pagerbsi."
    Jis nebegursta ir tuoj įsakymus motinos vykdo;
Eina į šventyklas ir nurodytus aukurus stato,
Keturis rinktinius šauniausios išrodos jaučius
Vedasi ir tiek pat karvyčių sprandais nelytėtais.
Kai pakilo po to Aušra devinta patekėjus,
Neša Orfėjui aukas ir alką vėlei aplanko.
Nuostabų betgi čionai staiga jie regi stebuklą:
Iš vidurių visutėliai visų praskydusių jaučių
Bimbė bitės laukan ir iš triūštančių šonkaulių zvimbė,
Nešėsi debesiais begaliniais, kol medžio viršūnėj
Suplaukė ir keke nuo lanksčių nusviro šakelių.
    Taip dainavau apie darbus laukų ir taip apie globą
Medžių ir gyvulių, kol Cezaris didis žaibavo
Prie Eufrato gilaus karu ir parbloškęs noringom
Teises davė tautom, ir kelią skynė Olimpan.
Tuo metu Vergilijui man miela Partenopė
Ugdė jėgas ir žydėjau pluša atvangos negarsingos,
Posmais žaidžiau piemenų ir tave, jaunatviškai drįsęs,
Titirai, apdainavau po buko danga plačiašakio.

ENĖJIDĖ

Pirmoji giesmė

Žygdarbius tremto lemties trojėno šaunaus apdainuosiu,
Pirmas Italijon kurs ir Lavinio krantan atkeliavo.
Blaškė jį po visokias šalis ir jūras plačiąsias
Galios aukštybių dangaus, Junonai kerštaut neatlyžus.
Daug jis patyrė vargų ir kare, kol miestą įkūrė,
Lacijui davė dievus, giminė iš kur kilo lotynų,
Albos garbingi tėvai ir Romos aukštosios sienos.
Mūza, papasakok man, ar dievui kuriam įsižeidus,
Ar dėl ko įširdus pati dievų karalienė
Vyrui šitaip doram tiek vargo ir smūgių lemtingų
Leido patirt. Taip tūžta dievų įaitrintos širdys?
Buvo senovėj žiloj Kartaginos žydintis miestas
Priešais italų krantus, toli nuo Tiberio žiočių,
Tiro sėdyba sena, ištroškus karų ir turtinga.
Šį Junona labiau iš visų, sako, žemių pamėgus,
Samą branginus mažiau. Ginklus čia ji laikė savuosius,
Laikė vežimą ji čia. Jam deivė tautom viešpatauti –
Būtų tik leidus lemtis – tuomet jau ir geidė, ir troško.
Kilsiant girdėjo tačiau iš kraujo trojėnų vaikaičius,
Tiro tvirtoves kuriems bus lemta kada sužlugdyti.
Ta giminė, karais išdidi ir žemių valdovė,
Libijos eis sugniuždyt: taip verpia parkos likimą.
Šito Saturno dukra prisibijo ir atmena karą,
Kai ties Troja už brangiuosius Argus ji grūmės pirmoji.

Dar nespėjo išdilt jos sieloj priežastys pykčio
Ir baisieji skausmai. Širdies gilumoj tebeslypi
Pario sprendimo skriauda, kai Junonos paniekino grožį,
Nekenčiama giminė ir tarnyba kilni Ganimedo.
Tuo užsidegus pykčiu, ji vaikė po jūrų platybę
Nebaigtus siaubt Achilo žiauraus ir danajų trojėnus.
Blaškomi valios dievų, toli nuo Lacijaus žemės,
Klaidžiojo jie po jūras visas per daugelį metų.
Vargas be galo sunkus buvo giminę kurti romėnų.
Vos tik džiugiai iš akių Sicilijos žemės išplaukę,
Ėmė vagot jie variu sūriąsias putas vandenyno,
Kai Junona, sužeista širdim nepaliaudama krimstis,
Taria savin: „Turėsiu aš mest pralaimėjusi kėslą
Ir negalėsiu nugint nuo Italijos teukrų karaliaus?
Draudžia likimas gal man? Bet padegt gi galėjo Paladė
Argolėnų laivus ir pačius juos prigirdyti jūroj,
Kai nusidėjo piktai tik vienas Oilėjaus Ajantas!
Karštą iš debesų ji svaidė Jupiterio ugnį,
Daužė laivus šipuliais, ir ritosi bangos nuo vėjo.
Kvapstant Ajantą liepsnas iš persmeigtos žaibo krūtinės
Viesulu griebus staigiu, į uolą įsmeigė aštrią.
Aš gi pati, kaip didžiuotis galiu, dievų karalienė
Ir sesuo, ir žmona Jupiterio, šitiek jau metų
Su viena tekariauju tauta. Junonos dievybę
Kas gi po to bepagerbs ar neš dar maldaudamas auką?“
Šitaip liepsninga širdim su savim kalbėdama, deivė
Vėjų atvyko šalin, Ajolijos žemėn andringon.
Urvo platybėse čia viešpatauja karalius Ajolas,
Staugiančiom šėlstant audrom, besigrumiančius vėjus malšina
Ir liepimais griežtais surakintus kalėjimu tramdo.
Jie, įniršę piktai, siausdami po gaudžiančiu kalnu,
Draskos laukan prasiveržt. Laikydamas lazdą, Ajolas

Sėdi aukštojoj pily ir įniršio siautą ramina.
Jei neramdytų tik jis, viesulais tada vėjai pagriebę
Vilktų jūras, žemes ir gelmę dangaus erdvenybėm.
Betgi bijodamas to, juos urvo tamsybėj paslėpęs,
Naštą aukštųjų kalnų visagalis tėvas užkrovė,
Davė karalių dar jiems, kuris, kaip susitarta aiškiai,
Ir įtempti vadžias, ir atleist, įsakytas, mokėtų.
Kreipės tuomet Junona į jį, šiais maldaudama žodžiais:
„Tėvas dievų ir karalius žmonių tau leido, Ajolai,
Ir maldyti bangas, ir iš naujo sukelti jas vėjais.
Priešiška man giminė Tirėnų plaukioja jūra,
Veža Italijon ji nugalėtus larus Iliono.
Nardyk apsemtas laives, smarkumą vėjams įvaręs,
Ar po jūras plačiai lavonus blaškyk išsklaidytus.
Nimfas kūno dailaus aš dukart turiu po septynias,
Dejopėja iš kurių už visas žavingų žavingiausia.
Ją valdyti aš tau amžinom atiduosiu jungtuvėm,
Kad su tavim gyventų visad už nuopelnus tokius
Ir vaikučių gražių ji tėvu tave padarytų."
Tarė Ajolas į tai: „Ko nori tu, o karaliene,
Darbas tai tavo ištirt, – man dera liepimų klausyti.
Tu man teiki šią lazdą valdžios, tu Jupiterį didį
Palenki man, tu leidi dievų puotose dalyvauti,
Tu man duodi audras ir oro valdyt subjurimą."
Tuos ištaręs žodžius, jis šonan išgaubto kalno
Smaigaliu kirto lazdos. Srove nepaliaujama vėjai
Brovės visur pro angas ir viesulu žemėje siautė.
Užgulė jūras karštai, iš pat gelmenų prasiveržęs,
Euras ir Notas susyk, ir Afrikas vėtrom audringom,
Ir bangų didžiulius į krantą ritino kalnus.
Vyrų girdėt išgąstingi šauksmai ir lynų plakimas.
Debesys tuoj iš akių glemžia teukram ir dangų, ir dieną.

Dengia tamsioji naktis, užgulusi jūrų platybes:
Dunda dangus ir ugnis po ugnies ima žybčiot padangėj.
Vyrams siaubą mirties jau visa grasliai pranašauja.
Sukrečia vienu matu Enėjo sąnarius šiurpas.
Ima vaitot ir, delnus abu prie žvaigždžių jis ištiesęs,
Šitaip sušunka balsu: „Kiek kartų bus tie laimingiausi,
Galvas kam teko paklot prieš veidą tėvų ties aukštąja
Trojos pilim! Tididai, o tu, narsingiausias danajų,
Ak, dėl ko negalėjau aš krist laukuose Iliono
Ir nuo tavos dešinės šios savo iškvėpti gyvybės,
Hektoras kur šiūšus, Ajakido kirčiu paguldytas,
Kur Sarpedonas stiprus, kur griebęs vilnim Simoentas
Didvyrių velka narsių tiek skydų, šalmų ir lavonų?“
Ėmus jam taip priekaištaut, šiaurys, atūždamas vėtrom,
Rauna audringai bures ir vilnis lig žvaigždžių varinėja.
Braška jau irklai. Bangom stato šoną įstrižas laivas.
Lūždamas kalnas vandens piestu atsirita priešais.
Karo jie viršum bangos, tarp pražiodytos jūros.
Žemė atsiveria jiems ir sujauktas smėlys kunkuliuoja.
Tris pagriebęs pietys partrenkia uolon paslėptojon
(Akmenys tat arba aukurai, kaip italai vadina,
Nugara tartum plati, iš jūros lygmės prasinėrus),
Spaudžia rytys dar tris seklumon (net gaila žiūrėti!)
Ir, nubloškęs braston, smėlėtu gūbriu apipusto.
Vieną, kurs likiečius ir tvirtą vežė Orontą,
Tėškė dangon galingos bangos nusiritus viršūnė.
Nutrenktas jam prieš akis stačia galva vairuotojas krenta.
Laivą griebia srovė, jį vietoje apsuka triskart,
Velka verpetas gilyn, ir jūra paglemžus praryja.
Kyšo plaukikai reti sūkuriuos vandenyno platybių,
Sijos, ginklai karių ir Trojos manta tarp verpetų.
Jau ir Achato narsaus, ir Ilionėjaus galingą

Parveikė laivą audra, ir kuriuo važiavo Abantas,
Ir Aletas kuriuo ilgaamžis. Sąlaidom šonų
Klimbant, pro valčių plyšius įniršusios braunasi vilnys.
Junta Neptūnas dabar, kad vėtras paleidus sumišo
Jūra bangom staugdama ir iš dugno ramaus susidrumstė.
Gelmenys plakas viršun, ir, pykčiu nebetverdamas, žvelgė
Nuo aukštosios vilnies, savo galvą malonią iškėlęs.
Mato po lygmę plačiai Enėjo laivus išblaškytus
Ir nukamuotus vilnių ir subjurusio oro trojėnus.
Pastebi brolis taip pat ir kerštingas Junonos žabangas.
Kalba jis taip pagaliau, pasišaukęs Zefirą ir Eurą:
„Šitaip tad pavergė jus giminės išdidumas jūsiškės?
Žemę jau su dangum be mano valios sumaišėt!
Tokią galybę vandens išdrįsote, vėjai, išjudint.
Aš jum dabar...! Bet verčiau aš vilnių nuraminsiu šėlimą.
Savo kaltes vėlesnes ne tokiom man bausmėm atmokėsit!
Bėkite greitai namo ir praneškite savo karaliui:
Man, o ne jam vandenynus valdyt ir tridantį klaikų
Skyrė lemtis. Tevaldo jis sau uolas šiurpulingas,
Jūsų, eurai, namus; tepuikauja šiuos rūmuos Ajolas,
Teviešpatauja sau jis užrakintam kalėjime vėjų.“
Šitaip nespėjęs ištart, jis tildo patvinusią jūrą,
Debesis sklaido tirštus ir saulę atgal sugrąžina.
Kimotėja ir Tritonas kartu, tvirtai atsirėmę,
Nuo aukštosios uolos atitraukia laivus užvarytus,
Tridančiu gelbsti jis pats, brastoj praskleisdamas kelią,
Maldo bangas ir ratais lengvais ant vilnių važinėja.
Kaip kad dažnai prastuolių minia, susibūrus gausingai,
Ima bruzdėt ir įtūžusi siaust. Jau svaidomi lekia
Akmenys, lekia deglai. Grumtynėms šėla vadovauja.
Jei tik išvysta tada jie už nuopelnus gerbiamą vyrą,
Pildantį valią dievų, bematant suklusę nurimsta.

Žodžiais rimtais jis tramdo aistras ir minkština širdis:
Šitaip tad liovėsi plakt audringai staugiančios bangos,
Tėvas kai, žvelgęs lygmėn ir padange gaidria pasinešęs,
Kirto žirgam ir lakiu vežimu skrajot pasileido.
Su nukamuotais draugais, kiek pajėgdamas, spaudžia Enėjas
Į artimiausius krantus ir Libijos pasuka žemėn.
Kur žemynan giliai iš jūros vanduo įsiveržia,
Uostą užstoja sala, kurion atsimušdamos lūžta
Ir vilnelėm mažom sugrįžta vingiuodamos bangos.
Stūkso čia iš šalių, dangun grasydamos, uolos.
Tyli po aukštybėm uolų saugus vandenynas
Įlankos plote visam. Tarp mirgančių girių pratėgė
Graso nuo aukštumos ir alkas niūrus šiurpulingai.
Priešais niurkso landa: jos šonai – karančios uolos;
Gaivūs paversmiai viduj ir suolai iš akmens netašyto,
Nimfom čia skirta gyvent. Čia nelaiko laivų nualsintų
Virvės, nei inkaras čia riestuoju dantim nepriveržia.
Slenka čionai septynis laivus Enėjas surinkęs.
Iš daugybės visos teliko tik tiek, ir trojėnai,
Žemės ištroškę karštai, išsiilgtąjį smėlį priplaukia.
Permirkę jų sąnariai atsigauna krante išsitiesę.
Kibirkštį veikiai ugnies Achatas titnagu skelia
Ir pagauna sausais tuoj žiežirbą lapais; aplinkui
Peno prikrauna trapaus, prakurom įžiebdamas liepsną.
Įrankius malt ir Cereros javus, bangų sužalotus,
Krauna iš laivo tada ir išgelbėtus grūdus pailsę
Gruzdint rengias liepsnoj ir išdžiūvusius akmeniu traiškyt.
Lipa tuo tarpu uolon aukštojon Enėjas ir jūrą
Žvalgo plačiai, kiek užmato akis, be neras kur Antėjaus,
Mėtyto vėtrų smarkių, ir frigėnų laivų arba Kapio,
Ar ant denio aukštai Kajiko šarvų iškeltųjų.
Laivo nepastebi jis: tris elnius klaidžiojant mato

Jūros krante, o banda iš paskos didžiulė juos seka:
Ganos ilgiausia vora, slėny siaurame susitelkus.
Taisosi šaut ir, bematant ranka jis lanką pagriebęs
Ir eikliąsias strėles, Achato nešiojamas tikro,
Kloja pirmiausia vadus, aukštai kurie laiko iškėlę
Galvas šakotais ragais, o tada prastuolius jau ir minią
Visą išsklaidęs strėlėm, suvaro miškų žalumynan.
Ir nesiliovė anksčiau negu didelius kūnus septynis
Patiesė ir su laivais sulygino skaičių laimėtą.
Skuba į uostą po to ir draugam visiem padalina.
Pilsto vyną tuomet, ąsočius kurio pilnus Akestas
Didvyris davė dosnus, iš Trinakrijos žemės išvykstant,
Ir tokia kalba jis širdis nuliūdusias guodžia:
„Brangūs draugai, juk mes dar didesnių jau patyrėm nelaimių.
Dievas padės susilaukt ir dabar mums kentėjimų galo.
Jūs ir Charibdės uolas, griausmingai gaudžiančias, lankėt,
Skilos siautimą nuožmios ir kalną pažinot kiklopų.
Drąsą grąžinkit širdin ir grasmingas mintis išsklaidykit.
Rasit smagu bus kada gal ir šitas bėdas prisiminti.
Per visokius vargus, per tiek nesėkmių ir nelaimių
Lacijų turim pasiekt, kur ramus mums gyvenimas skirtas,
Kur nedraudžia lemtis karalystę atkurt Iliono.
Kęskit ir laimės dienom išsaugot save pasistenkit."
Taria jis šitaip balsu ir, sielvarto graužiamas didžio,
Sopulį gniaužia širdies ir veidą viltingą parodo.
Grobį tuo tarpu vikriai jie taisosi puotai paruošti:
Nulupa kailį žvėrims ir valgomą mėsą atskleidžia.
Gabalus kerta vieni ir iešmais tebevirpančius veria,
Katilą neša kiti į krantą ir ugnį prižiūri.
Valgis tada atgaivina jėgas: žolėj išsitiesę,
Vyno prisisiurbia jie ir žvėrienos riebios prisišveičia.
Alkį gausi kai nutildė puota ir stalus jau nukraustė,

Dingusius jūroj draugus jie minėdami, šnekas be galo:
Keičias su baime viltis: čia tiki dar jie, kad gyvena,
Čia, kad ribas jau pasiekę kančių, nebegirdi jie šauksmo.
Ašarom ypač slaptom pamaldusis apverkia Enėjas
Mirtį Oronto narsaus ir liūdną Amiko likimą,
Liką, kurs žuvo žiauriai, ir drąsų Kloantą, ir Giją.
Vos tik jie baigė dejuot, kai bematant Jupiteris žvelgė
Iš aukštybių pačių į mirgančią burėmis jūrą,
Į krantus, plačiąsias šalis ir, ant skliautų sustojęs,
Įbedė nuo dangaus karalystėsna Libijos žvilgį.
Ir kai sielvartas jam neramią draskė krūtinę,
Žvilgančias skaisčiai akis suvilgiusi ašarom, niaukiai
Tarė jam taip Venera: „Kurs darbus žmonių ir dievybių
Amžių liepimais tvarkai, bausmėm grasydamas žaibo,
Ką gi neleistina taip tau Enėjas manasis padarė?
Ar taip sunki jau trojėnų kaltė, jog, žmonių tiek paguldžius,
Žemės visur rutulys dėl Italijos jiems užsidaro?
Kilsiant romėnus iš čia kitados besisukant metams,
Kilsiant vadovus iš čia iš teukrų atgimusio kraujo,
Jūrą kurie ir žemes pajungsią valdžion neriboton,
Tu juk sakei: kas perkreipė tau dabar nuomonę, tėvai?
Pažadu guodžiausi tuo dėl Trojos skaudaus sugniužimo,
Laukiau, kada gi vargus atsvers laimingesnis likimas.
Ogi dabar nukamuotus bėdų tebespaudžia dar vyrus
Vargas tas pat. Kuo baigsis kančia, o karaliau didysis?
Gi iš achajų kamšos galėjo pasprukt Antenoras,
Įlanką priplaukė jis Ilirijos ir be pavojaus
Žengė liburnų krantan, prasiveržęs pro srovę Timavo.
Žiočių kur iš devynių nuo iš tolo ošiančio kalno
Šniokščianti jūra dirvas plačiai prasiveržus aptvindo,
Miestą Patavijaus ten ir buveinę jis teukrų įkūrė.
Trojos padėjęs ginklus ir davęs giminei vardą,

Rado ramybę dabar ir saldžiai palaidotas ilsis.
Mes, tava giminė, kuriems dangišką pažadi pilį,
Valtim žuvus, baisu, dėl jos vienintelės keršto
Kenčiam nūn išduoti toli nuo Italijos kranto.
Štai doriem pagarba? Mus taip grąžini tu į sostą?"
Jai nusišypso dievų ir žmonių gimdytojas veidu,
Nuo kurio giedrėja dangus ir debesys sklaidos.
Lūpas dukters pabučiuoja švelniai ir šitaip jis kalba:
„Laimė tavus juk lydės visada, ko bijai, Kiteriete!
Teks dar tau sienos regėt pažadėtojo miesto Lavinio
Ir į aukštybes žvaigždžių tu garbingą iškelsi Enėją.
Niekas manęs nenukreips nuo to, ką esu pažadėjęs,
Ir, paslapties atidengęs lapus, aš atskleisiu likimą.
Teks Italijoj jam kariaut baisingąjį karą
Ir kovoj atkakliai tautas karingas sutriuškint.
Steigs jis miestą tuomet ir leis įstatymus vyrams,
Vasaros trys kol regės jį Lacijuj bekaraliaujant,
Kol trys žiemos praeis jam rutulų šalį pavergus.
Mėnesiai suksis ratu, ir prabėgs trys dešimtys metų,
Kol valdys pavadintas Julu Askanijus jaunas
(Šaukė Ilu jį seniau, kol laikės valdžioj Ilionas).
Sostą naujon buveinėn jis kels iš miesto Lavinio,
Pilį tvirtą statys ir galingą įkurs Albalongą.
Genčiai Hektoro čia jau tris šimtus pilnutėlių
Metų teks karaliaut, pakol, nuo Marso pastojus,
Dvigubą vaisių išduos žynė Ilija, karalienė.
Čia smagus po kailiu gelsvu maitintojos vilkės
Romulas giminę tęs ir, sienas Mavorto pastatęs,
Gentį šią pavadins vardu savuoju romėnais.
Jų valstybei ribų nei erdvės, nei laiko neskirsiu:
Amžiną jiems daviau karalystę be galo be krašto.
Net ir rūsti Junona, žemes kuri, jūrą ir dangų

Šiurpiai purto dabar, paseks manimi atsileidus,
Dėvinčius togas ims gint valdovus pasaulio romėnus.
Šitokia mano valia. Prabėgs dar dešimtys metų,
Ir susilauksim dienos, kai pavergs namai Asarako
Ftiją, Mikėnus garsius ir Arge viešpataus nugalėtam.
Cezaris gims iš taurios giminės kilniųjų trojėnų,
Garsas jo baigsis žvaigždėm, karalystei riba Okeanas.
Julijaus puošis vardu, iš didžio paveldėtu Julo.
Jį tu kada, užmiršus bėdas, danguj pasitiksi,
Perkrautą grobiais rytų. Ir šauksis jo žmonės maldingai.
Žiaurūs laikai tuomet sušvelnės, karams pasibaigus,
Ištikimybė žila ir Vesta, Kvirinas ir Remas
Teisių žiūrės. Geležim ir velkėm diržingom siaubingi
Vartai karų užsitrenks. Ant ginklų žiaurių atsisėdęs,
Siaubas nedoras viduj, grandinių šimtu surakintas,
Gargs šiurpulingai nasrais, srove paplūdusiais kraujo."
    Tarė jis taip ir iš aukšto dangaus Merkurijų siunčia,
Kad svetingai nauja Kartagina teukram atvertų
Šalį ir bokštus pilies, kad lemties Didona nepatyrus
Neuždarytų ribų. Tas nešasi erdvių platybėm,
Irias sparnais ir ūmai į Libijos nutupia krantą.
Vykdo kas liepta jis tuoj, ir atkariem foinikiečiam
Dievo valia atlyžta širdis. Karalienė pirmoji
Taikiai sutinka svečius ir rodo jiem daug palankumo.
    O Enėjas taurus, pernakt akių nesudėjęs,
Skendo bedugnėj minčių. Palaimingai šviesai tik brėkštant,
Ryžos žvalgyt, į kokius krantus juos priplakė vėtros,
Žmonės gyvena tenai ar žvėrys, nes kraštas laukinis.
Visa pasako draugams, ką tik sužinojo ištyręs.
Stato po skliautais miškų ir uola įdubia jis laivyną:
Gaubia jį medžių tankmė ir klaikūs aplinkui šešėliai.
Pats tada žengia toliau, Achato telydimas vieno,

Rankoj sunkios geležies plačiabriaunės dvi ietys švytruoja.
Motiną miško gelmėj jis einančią priešais sutiko.
Veidu, šarvais ir visa apranga ji kaip Spartos mergaitė
Ar kaip Harpalikė, alsinanti žirgus trakietė,
Lenkianti net ir sroves lyg sparnais lėkte lekiančio Hebro.
Lankas medžioklinis jai ant pečių pakabintas patogiai,
Plaukus vėjas plačiai sklaidydamas draikė palaidus.
Keliai nepridengti ir banguotas pajuostas drabužis.
Ėmė pirmiausia ji šaukt: „Klausykit, mieli jaunikaičiai,
Klaidžiojant mano kurios seserų ar nematėt čia kartais?
Kailiai lūšies margi ją dengia ir rankoj kilpinis,
Lipa tiesiog ant kulnų, šaukdama ji putojančiam šernui."
Baigė kalbėt, o Veneros sūnus jai šitaip atsako:
„Nė vienos aš tavos seseries nemačiau negirdėjau.
Kuo gi tave, kai kreipiuosi, vardu aš turiu pavadinti?
Juk ne mirtingų žmonių tavo balsas ir veidas, mergaite,
O, tu deivė tikrai ar Foibo sesuo, o gal nimfa,
Žvelk prielankiai ir naštą vargų, kas bebūtum, palengvink,
Ir, po kurias pasaulio šalis svaidinėjami vargstam,
Bent, pagaliau, pasakyk. Tarp žmonių svetimų ir vietovių
Klaidžiojam čia, atblokšti ir audrų, ir bangų šiurpulingų.
Klos tau mana dešinė palei aukurą jautį ne vieną."
Taria tuomet Venera: „Šios garbės aš nesu nusipelnius.
Tiro jau toks paprotys, kad kilpinį nešioja mergaitės
Ir purpuriniais aukštai blauzdas apraišioja raikščiais.
Tiro valstybę matai: Agenoro čia miestas ir punai.
Libijos tai sritis, giminės buveinė karingos;
Valdo čia Didona, iš Tiro pabėgus nuo brolio.
Daugel skriaudų ir perilga kalbėt, jei aiškinčiau visa,
Tad tik pačias svarbiausias vietas suminėsiu šio ginčo.
Vargšės Didonos širdis liepsnojo jos vyrui Sichajui:
Valdė plačius jis laukus ir turtais garsėjo tarp punų.

Davė jam tėvas valdyt, savo skaisčiąją dukrą išleidęs.
Bet viešpatavo Tire jos brolis Pigmalionas,
Piktadarys, – bjauresnės už jį pabaisos nerasi.
Brolius išskyrė vaidai, įtūžo įkaitusios širdys.
Geisdamas aukso, gobšus, prie aukuro tas nevidonas
Iš pasalų nudobia iešmu Sichajų, pamynęs
Meilę sesers. Tat slėpė ilgai ir mylinčiai vargšei
Dūmė niekšas akis ir tuščiąja viltim suvedžiojo.
Regi tačiau ji sapne nepalaidoto vyro šešėlį:
Pradeda kelt nelauktai jis klaikiai išblyškusį veidą,
Pervertą rodo nuožmiai prie aukuro durklu krūtinę
Ir slapčiom padarytą namuos žmogžudystę atskleidžia.
Ragina bėgt skubiai jis tada iš gimtojo krašto;
Paramą duoda keliaut ir žemėje tūnančius rodo
Lobius be saiko didžius senovės sidabro ir aukso.
Ėmė tuoj rengtis kelian ir kviest Didona palydovus.
Rinkos visi, kas tirono žiauraus pakęst negalėjo.
Plaukt paruoštus laivus jie griebia ir, aukso prikrovę,
Pigmaliono gobšaus per vandenis velka gėrybes, –
Moteris žygio dvasia. Priplaukę jie ten apsistojo,
Sienas dabar kur galingas matai Kartaginos miesto
Ir naujosios pilies aukštai iškilusius bokštus.
Žemės čia tenupirko jie tiek, kiek galėtumei jaučio
Oda apjuost, ir Birsa pagal tai pavadino vietovę.
Bet kas gi jūs, pagaliau? Iš kur atkeliavę, kur plaukiat?“
Jai dejuodamas taip Enėjas paklaustas atsako,
O iš krūtinės gelmių dusliai jam veržiasi balsas:
„Jei nuo pradžios paeiliui aš kartot pasineščiau, o deive,
Ir, apie mūsų vargus ką sakyčiau, klausyt malonėtum,
Dieną paslėptų anksčiau Vakarinė uždarius Olimpe.
Mus iš Trojos senos (gal ir jūsų šis vardas garsingas
Pasiekė kartais ausis) per jūrų keliaujant platybes

Vėtrų siautimas aklai į Libijos atbloškė krantą.
Aš su savim vežuos penatus, iš priešo paveržęs.
Net lig dangaus išgarsėjęs esu pamaldusis Enėjas.
Ieškau Kronėno genties ir Italijos žemės gimtosios.
Dviem dešimtim pasileidau laivų per Frigijos jūrą
Skirtu likimo keliu ir rodomu motinos deivės.
Vos septyni išgverę laivai nuo audrų teišliko.
Pats gi po Libiją aš, iš Europos ir Azijos tremtas,
Svetimas, be paramos, dykumom klaidinėju." Skausminga
Čia Venera nebeduoda dejuot ir pertraukia skundą:
„Jei tik Tiran atvykai, tikiu, kad šiam mieste kvėpuoji
Oru gaiviu, neapleistas dievų, kad ir kas tu bebūtum.
Tęsk tik kelionę toliau ir rūmuosna ženk karalienės.
Pranešu tau, kad grįžta draugai ir kad tavo laivyną
Vieton nuvarė saugion audra atsigręžus šiaurinė.
Negi niekingi tuščiai taip išaiškino burtus augurai.
Žvelk, štai, būriu kaip plazdena linksmai du šešetai gulbių:
Puolęs iš giedro dangaus erelis jas buvo išvaikęs.
Ogi dabar ilgiausia eile, ištiesusios kaklą,
Neria žemyn arba vietos nutūpt, kaip matyt, žiūrinėja.
Linksmos, kad grįžo atgal, sparnais plasnodamos žaidžia
Ten, kur klegėjo anksčiau ir ratu sukinėjos padangėj.
Ne kitaip ir tavo laivai, ir jaunimas tavasis:
Jau arba uoste saugiam, ar burėmis prieplaukon dumia.
Ženk tik tolyn ir žingsnius tenukreipk tik, kur kelias parodys."
Tarusi gręžėsi eit, ir sutvisko jos kaklas rožinis.
Sklido nuo deivės plaukų ambrozijos dangiškas kvapas,
Apdaras žemėn švelnus vilnelėm lengvai nupleveno,
Ir apsireiškė tikra iškilmingai žengianti deivė.
Motinai ėmus jau nykt, pagaliau atpažinęs sušuko:
„Kam suvedžioji ir tu apgaulingu pavidalu sūnų,
Deive žiauri! Kodėl nevalia dešinės man paduoti,

Žodžių išgirsti tikrų ir tau netuščiom atsakyti?“
Taip apkaltinęs ją, prie mūrų toliau nužingsniavo.
Bet Venera juos rūko skraiste tamsia atitvėrė
Ir tankių debesų nuleido uždangą tirštą,
Kad nesutiktų kely, kas juos sutrukdytų pamatęs,
Ir kad, dažnai klausiami, dėl ko atkeliavo, negaištų.
Savo buveinėn Pafan ji pati pakilusi skrieja,
Šimtas kur aukurų, smilkalais garuojančių Sabos,
Ir kur gyvųjų gėlių vainikais pakvipus šventovė.
   Potekom pralekia jie taku nužymėtąjį kelią
Ir, jau pačion pakiliausion kalvon užkopę, galėjo
Stūksančius bokštus pilies ir miestą po kojų apžvelgti.
Lūšnos kur buvo kadai, ten stebisi rūmais Enėjas,
Gatvėm lygiai grįstom ir minia ties vartais triukšminga.
Verda ugningi darbai: kai kurie tiriečiai suskato
Sienas ir pilį statyt ir akmenis ritinti rankom;
Vietą kiti parinkę namam, vagom apvedžioja
(Teismą, valdžią tautos ir šventąją renka tarybą).
Uostą čionai kasinėja vieni, čia kiti vėl teatrui
Pamatus deda gilius ir papuoštį scenos didingą
Iš uolos gabalų pakilias ištašo kolonas.
Vasaros tartum pradžioj be atdūsio pliekiasi bitės
Saulės kaitroj po gėlynus laukų, kai genties atžalyno
Paauglius veda skraidyt ar kai medų skaistųjį krauna
Ir nektaru akutes kiek nebetelpa saldžiu pripildo.
Grįžtančiom ima naštas arba, eilėm surikiuotos,
Gainioja nuo avilių patinų tinginiaujančią bandą.
Verda darbai, ir medus smilkalais jau maloniai pakvipo.
„O, kaip laiminga tauta, kuriai kyla jau statomos sienos!“
Tarė ir miesto skliautus žvalgyti pradėjo Enėjas.
Apsuptas rūko skraiste (o stebuklas, – tikėt kas galėtų!),
Vyrų minios didžiausioj kamšoj nematomas žengia.

Miesto pačiam vidury buvo miškas pavėsio gaivingo.
Punai, blaškyti bangų, kasdami ten aptiko pirmiausia
Atvaizdą žirgo galvos. Tad čionai giminė įsikūrus,
Kaip Junona, karalienė, kadai pranašingai nurodė,
Duoną pelnysis lengvai ir karais bus garsinga per amžius.
Statė čia Didona šventovę Junonai didingą,
Turtais papuoštą brangiais ir deivės paveikslu vertingu.
Slenksčiai ant laiptų aukštai ir šulai iškilo variniai;
Varstant vario duris, girgždėjo staktose vyriai.
Šitame alke tiktai staigmena apramino Enėją,
Čia tik pirmiausia jisai pagalbos tikėtis išdrįso,
Ir, vargų spaudžiamam, viltis vėl grįžo krūtinėn,
Nes, belaukdamas čia karalienės šventovėj didingoj,
Paskiras žvalgo dalis ir, išteklius miesto išvydęs,
Stebis didingais darbais ir meniniais rankų gabumais.
Mato tenai jis vaizdus iš eilės kovų Iliono
Ir karus, pasauly visam išgarsintuosius, regi.
Baisų Achilą abiem, Atridus ir Priamą išvydęs,
„Ar besiras kur vieta, – sustojęs sušuko verksmingai, –
Žemėj ar bus dar šalis, kur mes nekentėjom, Achatai?
Štai pagarba ir Priamui čionai tinkamai atiduota,
Ašaras spaudžia vargai ir širdį likimas graudena.
Tad nedrebėk! Šis garsas bent kiek bus ir tau išganingas!“
Tarė jis taip ir gėrėjos dvasia negyvuoju paveikslu.
Galo neranda vaitot, o veidą jo vilgo upeliai.
Matė jis ten, kaip vijo kovoj aplink Pergamo sienas
Trojos jaunimas graikus, o čia bėgantiems lipo frigėnams
Ratais tiesiog ant kulnų plevėsuojančia kuokšta Achilas.
Ir gretimai sniegines pravirkęs jisai atpažįsta
Rėzo palapines; šias įmygio pirmo išduotas
Žudė žiauriai Tidėjaus sūnus kraugerys Diomedas.
Žirgus po to, smarkius kaip ugnis, stovyklon suvarė,

Trojos žolės ir Ksanto vandens paragaut nesuspėjus.
Bėga štai pusėj kitoj šarvų nebetekęs Troilas,
Vargšas, kovoj nelygioj susitikęs Achilą jaunuolis.
Neša žirgai jį tuščiam vežime aukštielninką karant,
Laiko tačiau jis vadžias. Plaukai išdraikyti ir sprandas
Velkas žeme, o akstis apgręžta raižinėja smiltynus.
Gi tada moteriškės kaip tik Iliono žingsniavo
Liūdnos, plaukais palaidais, rūsčiosios Paladės šventovėn.
Mušė delnais krūtines ir nužemintai nešė drabužį.
Įbedė žemėn akis piktai nusigręžusi deivė.
Hektorą tris kartus apvilkęs aplink Ilioną,
Kūnu dabar bedvasiu už auksą prekiauja Achilas.
Kai tik vežimą, šarvus ir patį lavoną bičiulio
Ir jau keliant rankas Priamą beginklį išvydo, –
Iš pačių krūtinės gelmių šiurpulingai sukliko.
Jis ir save atpažino kamšoj kunigaikščių achajų,
Ir karius iš rytų, ir Memnono gretas juodaodžio.
Pentezilėja būrius su skydais lengvais amazonių
Veda įniršus kovon, įsimaišius tarp tūkstančių dega.
Po atvira krūtine taisydama diržą auksinį,
Grumtis su vyrais kare kovotoja drįsta mergaitė.
    Kol tebesistebi tuo Enėjas, kilme dardanėnas,
Ir kol įsmeigęs giliai atitraukt jisai žvilgsnio negali,
Žengia kilniai Didona, karalienė žavinga, šventovėn,
Apsupta gausingai minios palydovų jaunuolių.
Lyg Euroto krantais ar Kinto kalvom orejadžių
Vaiko ratu būrius Diana; jų tūkstančiai seka,
Spiečias aplink iš visur. Per petį strėlėm šovininė;
Trypiančiu skrieja žingsniu už visas ji deives iškilesnė.
Sąla iš džiaugsmo tyloj Latonos širdis sužavėta.
Šitokia štai Didona tarp minios džiaugsmingai žingsniavo,
Dirbti karštai trokšdama būsimos karalystės gerovei.

Priebuty deivės tada ties viduriu skliautų šventovės
Soste aukštam, šarvų apsupta, atsisėdo didingai.
Leido įstatymus čia ir teises skelbė ji vyrams.
Naštą darbų ji skirstė lygiom ir burtais dalino.
Štai, tik minios kamšaty artėjant iš tolo Enėjas
Mato Antėjų staiga, Sergestą ir narsų Kloantą
Ir iš teukrų visus, kuriuos tik verpetas baisingas
Į tolimiausius krantus išsklaidytus po jūrą nutvojo.
Išplėtė pats jis akis, apsvaigino taip pat ir Achatą
Džiaugsmas ir baimė kartu. Viens kitam jie, karštai išsiilgę,
Dešines troško paduot, nežinia tačiau drumstė jiem dvasią.
Slepia save ir, skraiste debesų prisidengę, jie žvalgo,
Kas nutiko draugams, kur paliko luotus priplukdytus,
Ko atvyksta čionai, nes kiekvieno laivų išrinktieji
Ėjo malonės ieškot šventovėn balsu šaukdamiesi.
    Kai tik, įžengus vidun, jiem leido žodį pratarti,
Šitaip prabilo ramiai vyriausiasis Ilionėjus:
„O karaliene, kuriai Jupiteris pavedė miestą
Naują įkurt ir teise tautas išdidžias pažaboti,
Vėtrų visur po marias blaškyti, mes, vargšai trojėnai,
Gelbėk laivus, maldaujam tave, nuo bedieviško gaisro,
Pasigailėk pamaldžios giminės ir pažink mūsų vargą.
Ne židinių mes Libijos plėšt atvykom ginkluoti
Ir ne bandų pasigrobt svetimų ir varytis į krantą:
Prievarta taip įžūli ir puikybė ne mum, nugalėtiem.
Yr šalis, Hesperijos vardu ją graikai pavadino,
Karo žygiais garsi ir derliumi žemės nuo sēna.
Buvo kadai ten oinotrų tauta, o dabar jau, kaip sako,
Vado Italo vardu atėjūnai šį praminė kraštą.
Čia turėjom keliaut:
Kai patekėjęs staiga bangomis Orionas audringas
Ėmė mus nešt į paslėptas brastas ir išdykėliai vėjai

Jau apsemtus vilnių tarp uolų ir po jūrą išblaškė.
Vos nedaugelis čia į jūsų priplaukėm krantą.
Žmonės šičion kokie ir tauta taip laukinė, kad leidžia
Papročius šitaip bjaurius! Nuo svetingo sulaiko mus kranto,
Kursto karus ir draudžia sustot net arčiausiam pajūry.
Giminę jeigu žmonių ir mirtingą jūs niekinat ginklą,
Tai neužmirš, tikėkit, dievai nė vienos nedorybės!
Mums vadovavo kadai teisingas karalius Enėjas,
Sąžiningesnio už jį ir didesnio dar kario nebuvo.
Jei tebesaugo lemtis dar šį vyrą ir jis tebeminta
Oru gaiviu, neatgulęs žiaurion karalystėn šešėlių,
Ko mum bijot, ir tau griaustis neteks, jei pirma patarnausi.
Veikiai, be to, mus priglaus svetingi Sicilijos miestai,
Platūs laukai ir trojėnų kilmės išgarsėjęs Akestas.
Leista tebus tik krantan sužnekintą vilkti laivyną
Ir tik miškuos sienojus paruošt ir nulyginti irklus,
Kad, jei bus lemta kartu su draugais ir karalium keliauti,
Lacijun leistumės plaukt ir Italijos žemėn džiaugsmingai.
Bet jei prarijo tave, o tėve geriausiasis teukrų,
Libijos marių banga ir praradom beviltiškai Julą,
Tai kad priplauktume bent per Sikanijos jūrą vietovę,
Iš kurios atvykome čia, ir karalių Akestą."
Pritarė teukrai visi šiem žodžiam Ilionėjaus
Vienu balsu.
Žvelgus maloniai tuomet, Didona prakalbėjo nuo sosto:
„Liaukitės, teukrai, bijot ir nerimstančias guoskite širdis,
Mano varginga buitis ir naujos karalystės silpnumas
Verčia šias kliūtis daryt ir sargybas statyti pasieniais.
Kas nežinos garsios giminės, palydovų Enėjo,
Didvyrių Trojos narsių ir karo siaubingojo gaisro?
Negi mes, punai, jausmam tiek atbukusią širdį nešiojam,
Saulė pajungtais žirgais netoli nuo Tiro keliauja.

Ar Hesperijos didžios jūs Saturno laukus pasirinksit,
Ar Eriko sritis ir šalį karaliaus Akesto,
Jus išlydėsiu saugius ir duosiu kelionei gėrybių.
Bet jei tik norite šioj įsikurt su mumis karalystėj, –
Jums šį miestą statau, eldijas tuoj vilkit į krantą.
Trojos ar Tiro žmogus be skirtumo bus lygus man valdant.
O kad tie pat viesulai dar ir patį karalių Enėją
Mums atblokštų čionai! Aš vyrus tuojau patikėtus
Libijos siųsiu krantais ir liepsiu visur išžvalgyti,
Gal kur išplautas bangų po girias ar miestus klaidinėja."
    Žodžių padrąsinti šių, jau metas kuris kai nerimo
Iš debesies išsiveržt ir Enėjas karys, ir Achatas.
Pirmas Enėjui kalbėt narsusis pradėjo Achatas:
„Deivės sūnau, ką gi tavo širdis dabar ryšis daryti?
Vìsa saugu, kaip matai, atgavom draugus ir laivyną.
Vieno tik nėr: jį didžiulės bangos skandinamą matėm.
Šiaip visa kas sutinka su tuo, ką motina sakė."
Spėjo jis tai pasakyt, kai staiga tik juos gaubianti skraistė
Ėmė giedrėt debesies, po erdves plačias išsisklaidžius.
Spindi Enėjas šviesoj, kaip dievas gražus ir petingas.
Motina deivė pati buvo sūnui kadaise įdvelkus
Švytinčius skruostus linksmai spinduliais purpuriniais jaunatvės,
Žvilgsnį žavingą akių ir puošnumą plaukų garbanotų.
Tartum rankų menu žiba dramblio nudailintas kaulas,
Ar apkaltas gelsvu sidabras ar marmuras auksu.
Taip tad visiems nelauktai jis kalba staiga karalienei:
„Štai, ir aš pats čia esu, jūsų ieškomas Trojos Enėjas,
Matot išplėštą mane iš Libijos jūros audringos.
Trojos baisiausiem vargam tu vienintelė širdį parodei:
Mums, danajų siautos likučiams, praradusiems visa,
Po marias ir žemes visokiausių bėdų nukamuotiems,
Miestą teiki ir namus. Nei mes nepajėgsim, Didona,

Atsidėkot deramai, nei genties kiek bėra dardanėnų,
Kur tik beliko dar kiek, pasauly plačiam išbarstytos.
Tau dievai, jei galiom dangaus teberūpi gerieji,
Jei kur teisybė tebėr ir sąžinė jaučia dar tiesą,
Teatmokės deramai. Kaip džiugi tave davus gadynė!
Kaip didingi tėvai, pagimdę šitokią dukrą!
Kol tebeplauks į jūras vanduo, nuo kalnų kol šešėliai
Šlaitais keliaus ir aukštam danguje skaisčios žvaigždės ganysis,
Tolei skambės tavo vardas garsus ir garbė begalinė,
Kur bekeliaučiau tik aš." Taip taręs, tuoj Ilionėjui
Dešinę skuba ištiest, o kairiąją duoda Serestui.
Sveikina taipgi kitus: ir Kloantą narsuolį, ir Giją.
Spėjo tik žvelgt – ir apstulbo stulbte Didona Sidonietė;
Vyro lemties, pagaliau, įstabios nusmelkta, ji prabyla:
„Deivės sūnau, koks likimas tave taip kamuoja pavojais?
Koks tave smurtas čionai prie laukinių krantų prirakino!
Ar ne Enėjas tik tu, kurį Venera maloninga
Prie Simoento krantų dardanėnui pagimdė Anchizui?
Teukras, beje, Sidonan, menu, iš namų išvarytas,
Žemių ieškoti naujų su Belo pagalba atvyko.
Niokojo Belas tada, mano tėvas, turtingąjį Kiprą,
Versdamas lenktis žemai ir paklust nugalėtojo valiai.
Žinomas man iš anų jau dienų tavo vardas garbingas,
Trojos likimas skaudus ir pelasgų šalies kunigaikščiai.
Teukrus priešas jisai pagyrimais padangėsna kėlė,
Kildino pats net save iš senovinio teukrų kamieno.
Na, tad dabar į mūsų namus jau ženkit, jaunuoliai.
Tik visokiausiom bėdom likimas toks pats prikamavęs
Lėmė ir man šioje šalyje pagaliau apsistoti.
Tik per vargus ir kančias nelaimingiem padėt aš išmokstu."
Tarusi tai, ir Enėją pilin ji karališkon veda,
Liepia kartu ir šventoves dievų iškilmingai pagerbti.

Siunčia krantan ji tuo tarpu draugam jo dvi dešimti jaučių,
Šimtą šiurkščiaisiais šeriais pašiurpusiom nugarom kiaulių
Ir, pagaliau, ėriukų riebių su motinom šimtą –
Dovanas šventei džiugias.
O ir pilies jau vidus karališkai puošiamas žiba,
Rūmuos puota prabangi ruošiama kambariuos viduriniuos.
Kilimai raštais dailiais didžiuodamies purpuru žėri,
Lūžta stalai sidabru ir auksu, puošniai raižinėtu
Žygiais tėvų, begalinėj eilėj, vos apžvelgt begalėtum:
Šitiek narsių karžygių nuo senos giminės įkūrimo!
　　Tėviškai širdžiai nurimt dėl sūnaus nebegalint iš meilės,
Siunčia Enėjas tuojau prie laivyno spartuolį Achatą
Sūnui pranešt apie tai ir paties jo pilin pavadinti:
Rūpestis tėvo švelnus vien brangiam Askanijui skirtas.
Liepia, be to, dovanų, iš ugnies atgautų Iliono,
Dar ir apsiaustą atnešt, pastyrusį aukso paveikslais,
Ir apaustą gelsvai paraudusiu šydą akantu.
Puošmenas šias Argietė kadai Elena iš Mikėnų
Pergaman vežėsi sau, kai tekėt be vestuvių keliavo, –
Duotas tai dukrai Ledos nuostabus neapsakomai kraitis, –
Dar Ilionės, be to, Priamo dukters vyresniosios,
Krivę, nešiotą kadai, grandinėlę ant kaklo iš perlų
Ir iš brangių akmenų ir iš aukso sudėtą karūną.
Vykdo, kas liepta, tuojau prie laivų nuskubėjęs Achatas.
　　Bet Kiterietė ir vėl, naujas išgalvojus žabangas,
Nutarė sūnų pasiųst Kupidoną Askanijaus veidu,
Kad dovanom karalienę brangiom jis iš proto išvestų
Ir kad valdovės širdis ugninga aistra suliepsnotų.
Bijosi ji klastingų namų ir tiriečių apgaulės.
Graužia baisi Junona, ir rūpestis naktį vėl grįžta.
Žodžiais ji šitais užtat į sparnuotąjį kreipias Amurą:
„Tu man, sūnau, atrama ir vienintelė mano galybė,

Kurs Tifoėjaus žaibus aukščiausiojo niekini tėvo,
Tavo dievybės šaukiuos ir keliaklupsčia puolu maldauti.
Tu juk žinai, kaip pakrantėm visom tavo brolį Enėją
Tranko po jūras plačias žiauriosios Junonos rūstybė.
Mano skausmai jau nekartą ir tau buvo širdį pažeidę.
Žodžiais pritraukus saldžiais, Didona Foinikietė jį laiko,
Ir man jau dreba širdis: kur pakryps svetingumas Junonos:
Posūky taip lemiamam negalės gi iš tikro ji gaišti.
Tad ketinu tuoj klasta ir ugnim karalienę apsiausti,
Kad bet kuri dievybės jėga jos pakeist nevaliotų
Ir kad ji meile karšta prisirištų, kaip aš, prie Enėjo.
Kaip tat reikės padaryt, tu dabar tik manęs paklausyki:
Mano širdies paguoda visa karaliūnas mažytis,
Pašauktas tėvo brangaus, Sidonan jau taisosi eiti,
Neliestas Trojos ugnies ir bangų, pasiėmęs gėrybes.
Jį, užmigdytą saldžiai, aš pašventintoj vietoj paslėpsiu
Ant statumų Kiteros ar ant aukšto Idalijaus kalno,
Kad nekliudytų jis mum ir klastos pastebėt negalėtų.
Išrodą jo tik gudriai ne ilgiau kai per naktį pamėgdžiok:
Tau nesunku apsimest berniuku ir jo veidą vaidinti.
Kai pasodins jau ant kelių tave Didona įlinksmėjus
Vaišių pačiam kvaituly, Liajaus svaiginama skysčio,
Ir kai švelniai ji, apglėbus tave, ims bučiuot tavo lūpas,
Ugnį įdvelk paslapčiom ir nuodais apkerėk apgaulingai."
Motinos savo brangios tuoj žodžiam paklusęs, Amuras
Žengia smagus be sparnų ir mėgdžioja eigastį Julo.
O Kiterietė saldžiai Askanijaus sąnarius migdo,
Griebia jį deivė glėbin ir miškuosna Idalijos neša
Ant aukštųjų kalnų, kur meirūnas svaigina glosnusis,
Dvelkia kvapumą žiedų ir gaubia pavėsiu maloniu.
O Kupidonas linksmai jau Achato lydimas ėjo,
Nešė, liepimui klusnus, karališkas dovanas Tirui.

Ir kai atvyko pilin, karalienė ant suolo auksinio,
Kilimais dengto puošniais, vidury išdidžiai jau sėdėjo.
Renkas vidun ir visi: ir Enėjas, ir Trojos jaunimas.
Čia jie patogiai ratu tuoj purpuro klotį apsėda.
Rankom paduoda vandens, iš pintinių jau duoną dalina
Ir apkarpytais gaurais jiems rankšluosčius neša tarnaitės.
Penkiasdešimt mergų virtuvėje židinį kursto
Ir ilgiausiom eilėm pagamintą jau maistą sustato.
Ištisas šimtas kitų ir tiek pat dar tarnų vienaamžių
Valgiais skaniais tiktai krauna stalus ir taures davinėja.
Jau ir tiriečiai pulkais į rūmus per slenkstį linksmybės
Rinkosi sėst pakviesti ant guolių, marguojančių raštais.
Stebis tiriečiai Julu, dovanom Enėjo gausingom,
Ir gaubtuvu, ir akanto kraštais šydu gelsvaauksiu,
Spindinčiu dievo žvilgsniu ir žodžiais, klastingai vaidintais,
Ypač pražūt nelemtai pasmerkta Didona Foinikietė
Nei beprisotint širdies, nei akių priganyt nebegali:
Dega brangiom dovanom ir žaviu berniuku apkerėta.
Kai tik, užnėręs rankas ir ant kaklo Enėjui pakibęs,
Troškulį meilės didžios netikrojo tėvo numaldė,
Bėgo Didonos glėbin. O ta gi akim įsigėrus
Ir širdimi, glamonėja karštai: nenutuokia, koks vargšę
Dievas klaikus užbūrė burte. O tas, prisiminęs
Akidalietės žodžius, gimdytojos savo, Sichajų
Taikstos tolydžio išstumt, nauja užklupdamas meile
Jau seniai atvėsintus jausmus ir atpratintą širdį.

Baigus puotaut, kai ilsėjos visi ir stalus jau nukraustė,
Vyno sunkius ąsočius ir pilnas taures vainikuoja.
Ūžia įkaitę balsai ir erdviom nuaidi svetainėm.
Nuo auksinių lubų įžiebti jau karo žibintai
Ir deglai liepsnomis žėrėdami nugali naktį.
Prašo auksu svaraus ir brangiais akmenim karalienė

Indo aukom ir pripildo vynu. Jį Belas vartojo
Ir po Belo visi. Čia rūmai nutyla be žado.
„Teises svečių, kaip sako, juk tu, o Jupiteri, saugai,
Tad malonėk, kad būtų džiugi ši diena mum tiriečiam,
Trojos išeiviam svečiam ir minėtina mūsų vaikaičiam.
Tu, Junona, tik geroji ateik ir, džiaugsmingasis Bakchai,
Širdį atverkit ir jūs, o tiriečiai, per pokylį bendrą."
Tarė ir stalą lašais ji aukos tauriosios suvilgė.
Pirmus nuliejus šlakus ir lūpų kraštais paragavus,
Bitijai padavė tuoj palinkėjus. Šis, godžiai paėmęs,
Aukso taurėm išsrėbt nedelsia putojantį indą.
Gėrė po jo kunigaikščiai kiti. Ėmė kanklėm auksinėm
Linksmint svečius Atlanto kilnaus išmokytas Jopas.
Saulės vargus ima jis apdainuot ir mėnulį klajūną,
Ir Hiadžių liūtis, ir abu Trionus, ir Arktūrą.
Kaip atsirado lietus, kaip ugnis ir galvijai, ir žmonės,
Saulė žiemos dėl ko skuba taip greit pasinert vandenynan,
Ar vėlyvosiom naktim kas danguj pasirodyt sukliudo.
Ploja tiriečiai karštai, sužavėti jiem pritaria teukrai.
Pošnekiais ir Didona nelaiminga praleido tą naktį.
Godžiai ji gėrė žodžius, amžinai užkerėjusius širdį,
Hektoro koki vargai, koks Priamo likimas, ji klausė,
Čia – kaip greiti Diomėdo žirgai ir kaip aukštas Achilas,
Čia vėl – Auroros sūnus su ginklais kokiais atkeliavo.
„Bet jau verčiau nuo pradžios mums viską, svety, apsakyki:
Ir danajų klastas, ir nuotykius sau artimųjų,
Ir klajones savas. Juk tranko tave klaidinėjant
Vasara jau septinta po marias ir žemes visokiausias."

Antroji giesmė

Tyla suklusę visi, ir žvilgiai įgližo bežadžiai.
Čia Enėjas garbus nuo aukšto prabyla maigūno:
Skausmą baisiausią liepi, karaliene, iš naujo atverti,
Kaip varganos trojėnų šalies galybę danajai
Parbloškė smūgiu skaudžiu. Mačiau tuos vargus šiurpulingus,
Dalį kurių patyriau ir pats. Apsakydamas šita,
Kas neplūstų raudom iš dolopų arba mirmidonų,
Ar iš karių Ulikso nuožmaus? Jau naktis ūkanota
Sminga dangum ir kviečia miegų riedėdamos žvaigždės,
Bet jei karštai tu geidi sužinot apie mūsų nelaimes
Ir išgirst nors trumpai, kaip Trojos kentėjimai baigės,
Tad, nors ir šiurpsta dvasia, prisiminusi liūdesį skaudų,
Pradedu.
Metų jau tiek nuslinkus, danajų vadovai,
Karo vargų palaužti ir lemties atgrasyti, suskanta
Žirgą lyg kalną statyt Paladės menu stebuklingu.
Kerta ir pjausto egles ir šonus lentom kalinėja.
Sklinda gandai: dovana tai dievams už grįžimą laimingą.
Vyrus, burtais rinktus, ten grūda, niekam nematant,
Ir uždaro aklai pašonėse. Pilvo didžiulio
Tuštumą sausakimšai ginkluotų pripildo kareivių.
Tenedas štai prieš akis, sala plačiai pagarsėjus,
Pertekus turtais apsčiai, Priamas kol karaliavo.

Įlanka tik dabar ir laivams stotis menkavertė.
Ten jie, priplaukę slapta, krante tuščiam apsistojo.
Tarėme, – jų čia nebėr: pavėjui Mikėnuosna spaudė.
Teukrija tad visa, išvaduota nuo liūdesio ilgo,
Kelia vartus: malonu išeit ir smagu aplankyti
Paliktas kranto vietas ir apleistą dorėnų stovyklą.
Čia dolopų būrys, čia grūmės smarkusis Achilas,
Čia laivų vieta, atkakliai čia buvo kovota.
Dovana stebis kai kas pragaištinga skaisčiosios Minervos –
Milžino žirgo mase. Timoitas ragina pirmas
Žirgą miestan įvest ir tenai pilyje pastatyti,
Ar iš noro apgaut, ar Trojos likimas taip lėmė.
Betgi Kapys ir kiti šviesesnio proto jutimo
Šias danajų pinkles ir įtartinas dovanas liepia
Mest į jūrų gelmes, ar padegus dūmais paleisti,
Ar tuščias slėptuves pradurt ir pilvą barbenti.
Skyla pakrikus minia, ir patys nežino, ko nori.
 Pirmas ten prieš visus, apspiestas minios palydovų,
Laokoontas ūmus, nuo atkalnės pilies pasileidęs,
„Vargšai, – iš tolo balsu: – Apkvaišot, – šaukia, – piliečiai,
Tikit, kad priešų nebėr, ar laukiate dar, kad danajai
Dovanas teiks be klastų? Ar tokį pažįstat Uliksą?
Čia, stuobry, arba slapta uždaryti achajai,
Ar pabūklą šį prieš mūsų sienas užtaisė,
Kad, išžvalgę namus, įsiveržtų per viršų į miestą,
Ar kitokia klasta, – netikėkite, teukrai, tuo žirgu!
Kas ten bebūtų, bijau, net jei dovanas siūlo danajai."
Tarė šiuos žodžius ir, kiek pajėgdamas, sviedė
Ietį svarią gaubtai sunarstyton žirgo pašonėn
Ir pačian pilvan. Įsmigo drebėdama ietis.
Sukrėsta vidurių tuštuma dusliai sudejavo.
Jei ne lėmimas dievų, jei protas nebūtų aptemęs,

Argo pinkles jis tikrai būt privertęs durklu sužnekint.
Nūn stovėtum, Troja ir pilie aukštoji Priamo.
    Piemenys, štai, dardanėnai, balsu šaukdami, pas karalių,
Surakinę rankas už nugaros, vilko jaunuolį.
Svetimas čia apsimest susitikusiems bando jis tyčia,
Kad apgaule šia atvertų Troją achajam,
Dvasioje įžūlus, galimumam abiem pasiruošęs:
Spęsti pinkles arba tikros mirties susilaukti.
Spraudžiasi iš visur apspitęs trojėnų jaunimas,
Puola žiūrėti smalsus ir belaisvį pajuokt lenktyniauja.
Taip tad matyk danajų klastas ir iš šios begėdystės
Giminę visą pažink.
    Kai, vidury smalsuolių būrių sustojęs beginklis
Ir apsimetęs baigštus, jis apžvelgė minią frigėnų,
„O, kuri žemė mane, – sušuko, – priimti galėtų?
Jūra kuri? Jau kas pagaliau man, vargšui, belieka?
Pas danajus jau man vietos nebėr, o štai čia dardanėnai
Net bausme kruvina atkeršyt graso įpykę."
Šauksmas pritraukė žvilgsnius ir sulaikė visą veržlumą.
Kalbinam pasisakyt, iš kokios giminės jisai kilęs,
Ką mums praneš ir kuo pasikliaus, kad tikėtų belaisviui.
Kalba jis taip, pagaliau, lyg atsikvošėjęs nuo baimės.
    „Ką išpažinsiu aš tau, o karaliau, bus viskas teisybė,
Ir nesiginsiu, kad aš, – tarė jis, – giminės argolėnų.
Tai pirmučiausia. Ir jei niekingo man lemta likimo
Tapti vargšu, – Sinonas nebus tuščiakalbis melagis.
Kartais gal tavo ausis iš netyčių pasiekė garsas
Vardo, girdėto plačiai, šaunaus Palamedo Belido.
Už išdavimą jį nekaltai įskundę pelasgai,
Tartum su priešu kariaut, Priamo papirktas, draudęs,
Nuteisė bausti mirtim, o dabar jau mirusio gailis.
Jam palydovu mane, giminystės artimą ryšiais,

Nuo pirmųjų dienų į karą čia atsiuntė tėvas.
Sostas kol laikės tvirtai ir susirinkimuos karalių
Balsas jo svėrė, ir mus bent kiek puošė ir vardas, ir garsas.
Bet, kai vylinga klasta pavydaus Ulikso apleido
Žemiškus mūsų krantus (kalbu apie žinomus daiktus),
Rūstinaus širdyje dėl smūgio nekalto bičiulio
Parblokštas ir tamsumoj vilkau gyvenimą niūrų.
Kvaiša aš, nemokėjau tylėt, ir, jei lemtų likimas
Grįžti laimėjus kada Argan gimtajan, pažadėjau
Keršyt ir žodžiais kandžiais neapykantos įžiebiau liepsną.
Štai kur nelaimių pradžia, nuo čia nuolat jau ėmė Uliksas
Kaltint mane vis baisesnėm kaltėm ir dviprasmiškas miniai
Taukšti šnekas ir spęsti pinkles, nes jautėsi kaltas.
Ir nenurimo jisai, kol žynio Kalchanto pagalba, –
Bet argi verta kartot be reikalo, kas nemalonu?
Kam gurdenu? Jei visus achajus pripažįstat vienodus,
To tik išgirsti pakaks, seniai jau reikėjo nubausti:
Tai Itakiečiui patiks ir brangiai mokėtų Atridai."
    Noru jau degam tada tikrų priežasčių klausinėti,
Nes nepažįstam klastų ir suktos gudrybės pelasgų.
Dreba ir kalba jis taip, širdis gi pilna apgavystės:
„Kildavo bėgti dažnai, palikę Troją, danajai,
Troško visai pasitraukt iš karo ilgo nuvargę
(O kad būt grįžę tuomet!). Jiems kelią ne kartą pastojo
Jūros siauta ir suskatusius plaukt atgrasė vasaris.
Ypač kai žirgas čia tas iš klevų jau sunertas stovėjo,
Liūtys padangėj visoj prakiurusios šniokšti prapliupo.
Foibo klaust patarmės baimingai Euripilą siunčiam.
Parneša tas iš vietos šventos šią ištarmę liūdną:
„Maldėt vėjus krauju ir kirtot nekaltą mergelę,
Kai Iliono krantus, danajai, geidėt pasiekti.
Grįžti maldaujant krauju, gyvybės auka argolėno."

Ištarmę girdi minia, ir stingsta dvasia suledėjus,
Kaulus lig pat smegenų nupurto šiurpu drebulingu:
Ką gi lėmimas nuskirs ir kurį gi parinks Apolonos?
Čia Itakietis kamšon štai velka žynį Kalchantą
Ir reikalauja sakyt, ką reiškia tas mostas dievybės.
Sukčiaus žabangas žiaurias jau kiti man viešai pranašavo,
Ir patylom kai kurie, kas įvyks, aiškiausiai regėjo.
Du kartus po penkias jis tyli dienas prisidengęs,
Bijosi savo balsu išduot ką ir mirčiai pasiųsti.
Tik baisiausiais šauksmais Itakiečiui subjurus, pabunga,
Ryžtasi žadą atgaut ir mane aukojimui skiria.
Pritarė tuoj visi ir, ko kiekvienas bijojos,
Vargšui vienam užkraut ir jį pražudyti sutiko.
Jau arti ir baisioji diena, man apeigas taiso:
Čia javai su druska, čia juosia smilkinius raikščiai.
Sprūdau iš nasrų mirties ir pančius sutraukiau.
Nendrėse balos dumble per kiaurą naktį lindėjau,
Laukiau tamsoj, kad tiestų bures, jei tiesti ketintų.
Man nebeliko vilties vaikelių mielų pamatyti,
Nei gimtinės senos ir tėvo brangaus išsiilgto:
Jiems tikriausiai bausmėm atmokės už mano bėgimą
Ir gal net mirtim nuplaus šią nuodėmę vargšams.
Tad dėl aukštųjų dievų, dėl jautrios jų valios teisybei
Ir dėl sąžinės, jei mirtingų kas ją tebeturi,
Jei kur išliko skaisti, maldauju tave, pagailėki
Vargo sunkaus, pagailėk nekaltai mano kenčiančios sielos!“
    Ašarom tikime tom, net patys imam gailėti.
Pirmas varžias grandines nuo rankų vyrui nuimti
Liepia Priamas patsai ir taria žodžius širdingiausius:
„Kas beesi, užmirški nuo šiol grajus prarastuosius.
Būsi mūsiškis dabar. Man pasakok štai ką teisingai:
Kas sugalvojo čionai statyt šitą milžiną žirgą?

Tikslui kuriam? Ar prietarai čia, ar karo pabūklas?“
Baigė kalbėt, o tas, pilnas klastų ir pelasgų gudrybės,
Kelia rankas prie žvaigždžių, iš pančių kietų išvaduotas.
„Amžinos ugnys dievų! Jumis, – tarė jis, – aš prisiekiu.
Peiliai ir aukurai, nuo kurių pasprukau, šiurpulingi!
Raikščiai dievų, dėvėjau kuriuos aš, auka nelaiminga!
Teises danajų šventas valia man po kojų paminti,
Vyrų nekęsti valia ir, ką tik jie dengia, atskleisti.
Jau nebevaržo manęs įstatymai mano tėvynės.
Pažadą tik ištesėk, jei tave išgelbėsiu, Troja,
Jei atmokėsiu dosliai, jei tiesą aš tau pasakysiu.
    Karą pradėtą laimėt tik tada tikėjos danajai,
Jeigu Paladė parems. Tad piktadarys Diomedas
Ir nelabų įkvėpėjas darbų ir dalyvis Uliksas
Puolė prislinkę išplėšt iš šventovės paveikslo lemtingo.
Sargus aukštosios pilies visus iki vieno išpjovė.
Rankom tada kruvinom Paladijų šventąjį grobė:
Drįso deivės skaisčios mergystės šydą paliesti.
Nuo tada danajų viltis ėmė smukti paślijus,
Jėgos palūžo karių, nusigręžė deivės malonė.
Valią apreiškė šią aiškiais Tritonietė stebuklais:
Spėjo tik pastatyt stovykloj paveikslą, kai liepsnos
Ėmė žėrėt iš akių pakeltų ir sūrusis po kūną
Prakaitas piltis srovėm ir (sakyk, koks stebuklas!) nuo žemės
Triskart pašoko pati su skydu ir virpančia ietim.
Skelbia Kalchantas tuojau: bandyt reikia bėgti per jūrą, –
Pergamo juk negalės argolėnų ietys įveikti,
Valios dievų jei vėl jie Arge nepatirs ir dievaitės
Nesugrąžins, lenktaisiais laivais per marias atgabentos.
Ir dabar, kai išplaukė jau į gimtuosius Mikėnus,
Ruošias ginklus ir dievus pasiimt ir, vėl sukeliavę,
Čia nelauktai atsiras. Taip aiškina burtus Kalchantas.

Stabą pastatė jie tą, įkalbėti už įžeistą deivę,
Kad šventvagystės baisios nuplautų dėmes pražūtingas.
Kiek tik užmato akis, liepė masę beribę Kalchantas
Nert ąžuolais ir, tiesiant aukštyn, į dangų atremti,
Kad negalėtų gabent į miestą ir vartuos netilptų
Ir kad maldinga minia kaip seniau pagarbos nebeteiktų,
Nes jei jūsų ranka įžeistų auką Minervos
(Burtus dievai į patį verčiau tenukreipia Kalchantą),
Galo sulauktų baisaus karalystė Priamo ir frigai.
Bet jeigu jūsų pačių jis rankomis miestan įkoptų,
Azijos karo galia net Pelopo pilin įsiveržtų:
Šios pražūtingos lemties mūsiškiai vaikai susilauktų."
Pinklėm, va, tokiom ir klastingo Sinono žabangom
Tiki aklai raudos apgauti, kurių nevaliojo
Smurtu pajungt nei Tidėjaus sūnus, nei Larisos Achilas,
Nei galybės laivų per ištisą dešimtį metų.
Čia vargšus ir vėl kažkas daug baisesnio ištinka
Ir šiurpu grėsmės nenutuokiančias virpina širdis.
Laokoontas, žynys, Neptūnui išrinktas burtais,
Papročiu pjovė šventu prie aukuro milžiną jautį.
Žiūrim tik, du žalčiu (šiukštu net sakyti!) per lygį
Jūros ramios štai neria greta nuo Tenedo sparčiai.
Smelkiasi prie krantų, vyniodamies vingiais bekraščiais.
Kyšo iš bangų iškeltosios tiesiai krūtinės,
Skiauturės žėri ugnim, ir, kiek tik kūnas pajėgia,
Skrodžia jūros bangas ir nugarą raito beribę.
Jūra šniokščia sūri putodama; jie jau pakrantėj.
Žybčioja iš akių, krauju pasruvusių, liepsnos;
Šnypščiančias žiotis šiurpiai savo virpančiais laižo liežuviais.
Sprunkam visi, kas kur gali, skubiau nuo siaubo bekraujai.
Drąsiai jie tiesiog ropoja prie Laokoonto
Ir po sūnelį abu apraito žalčiai išgąstingi.

Kūną aprėpia kietai ir ryja sąnarius vargšų.
Tėvą paskiau, su akstim padėti skubantį, griebia
Ir garankštimis jį apkabina didžiulėmis. Dukart
Liemenį juosia pusiau, du kartus apie kaklą vynioja
Nugaras jie žvynines. Iškeltosios galvos tik stypso
Ir ilgieji kaklai pasistiebę. Jis rankomis bando
Kilpas sutraukyt tamprias. Užtvindo raikščius sukrešėjęs
Kraujas ir tamsūs nuodai. Prie žvaigždžių balsu šiurpulingu
Šaukias, nuo aukurų tartum jautis ištrūkęs mauroja,
Įbestu netvirtai sprandan kirviu nusikratęs.
O tuo tarpu žalčiai pasileidžia šliaužti šventovėn.
Kopia judriai aukštojon pilin Tritonietės rūsčiosios,
Rangos po kojom šventom, po skydo danga slėpdamiesi.
Siaubas šiūšus nupurto ir vėl šiurpuliais išgąstingais
Drebančias širdis minios. Pelnytai Laokoontas
Nubaustas, kalba visi, kad šventąjį įžeidė stuobrį,
Nugaron durklu aštriu nusikalstamą smogdamas iešmą.
„Vesti paveikslą pilin ir deivės maldauti galybę!“ –
Klykia vieningai minia.
Keliame miesto vartus, mūrines jau ardome sienas.
Dirbti suskato visi: pariedėjo jau ratai po kojų;
Užneria tampriai virves smaluotas žirgui už kaklo.
Pilnas šarvų, kiek begali panešt, šis pabūklas lemtingas
Žengia į miestą. Aplink berniukai ir skaisčios mergelės
Giesmes gieda šventas ir džiaugiasi virvę palietę.
Žengia vidun arklys, grūmodamas rieda į miestą.
O tėvyne brangi, garsingas karu Ilione,
Mieste dievų! Štai keturiskart ant pat slenksčio sustojo,
Keturis vartuos kartus ir šarvai viduriuos sužvangėjo!
Puolam prie darbo karštai, įspėjimą apakę užmirštam
Ir šventojoj pily pražūtingą statom pabaisą.
Net ir Kasandra pati pranašavimui atveria burną.

Teukrai, dievo valia, niekuomet jos kalbom netikėjo.
Mes šventoves dievų žalumynais puošniais vainikuojam.
Šventės džiugios tai diena, – turėtų ji būt paskutinė.
Sukas tuo tarpu dangus, ir Naktis, jau iš jūrų pakilus
Gaubia šešėliu plačiu ir žemę, ir visą padangę,
Ir mirmidonų klastas. Sukritusius teukrus po miestą
Miegas nutildė saldus, sąnariai ilsėjos išvargę.
Jau argolėnų kariai, laivus išrikiavę, bežadžiai
Plaukė krantan žinoman, palikę Tenedo salą,
Mėnesienos tilkty. Tik beregint laivas karaliaus
Žiebia liepsnas, ir, dievų lemtim nelaba pasikliovęs,
Velkę pušies atsklendžia slaptom ir užvertus Sinonas
Žirgo pilve danajus. Anuos gi laukan atrakintus
Leidžia arklys. Iš skliausto linksmi išsirita stuobrio
Stenelas su Tesandru, vadai, ir žiaurusis Uliksas,
Šliaužt pasileidę virve, Akamantas, taipgi Toantas
Ir Pelido sūnus Neoptolemas, ir Machaontas,
Dar Menelajus ir pats Epėjas, klastos kaltininkas.
Apsvaigintą vynu užpuola per įmygį miestą:
Sargą išžudo pilies ir leidžia, vartus atidarę,
Savo įspėtus draugus. Susijungia būriai įžygiavę.
Kai malonė dievų pirmasis miegas saldžiausias
Gretinos jau prie vargo naštos nukamuotų bedalių,
Hektoras liūdnas sapne man štai prieš akis atsistojo.
Ašarom plūdo gausiom, vežimo, vargšas, dvikinkio
Vilktas kaip ir andai; krauju sukrešėjusiom dulkėm
Juodas nykiai, o kojas šikšna sutinusias veria
(Kaip pasikeitęs, vaje, ir kaip šis Hektoras skirias
Nuo ano, kurs pargrįžta, šarvais pasipuošęs Achilo
Ar danajų laivus ugnimis apsvaidęs frigėnų!).
Styri apšepus barzda, plaukai kruvini susivėlę,
Rodo atvertas žaizdas, kurių daugybę jis gavo,

Gindamas miestą tėvų. Jį verkdamas kalbinu, regis,
O iš krūtinės gelmių man žodžiai liūdni išsiveržia:
„O dardanėnų šviesa, o viltie trojėnų tikriausia,
Kurgi buvai taip užtrukęs ilgai? Iš kur atkeliauji,
Lauktas svety? Kokiom gi akim mes tave čia sutiksim,
Kalnus tau artimų palaidoję, patys pailsę,
Miestui ir žmonėm baisiausių vargų iškentėjus?
Tavo veidą kokia niekšybė subjaurino šlykščiai?
Žaizdos iš kur?" – Neatsako. Tuščiai klausinėti neduoda,
Bet, iš pačių krūtinės gelmių dejuodamas sunkiai,
„Bėk, – taria, – deivės sūnau, ir iš šių liepsnų išsiveržki.
Griūva nuo aukšto šelmens jau priešo Troja užvaldyta!
Gan tėvynei aukų, gan Priamui pačiam. Būtų lemta
Pergamą tiesei apgint, – ir ši štai mana būt apgynus.
Paveda tau Troja penatus ir kitas šventenybes;
Šiuos pasiimk likimo draugus, jiems miestą parūpink.
Didį jį, pagaliau, pastatysi, išklaidžiojęs jūrą."
Baigęs kalbėt, iš šventovės vidaus jis rankomis savo
Vestą galingą, raikščius ir amžiną išneša ugnį.
Staugia tuo tarpu kauksmai po visą sumišusį miestą
Vis garsiau ir garsiau, nors namas tėvo Anchizo
Gan nuošalus, nuo gatvės toli ir pridengtas medžių.
Šauksmas vis aidi skardžiau ir žvanga kova šiurpulinga.
Šokęs iš miego, lipu ant šelmenio stogo aukščiausio
Ir, ištempęs ausis, klausausi: lyg pasėlius tartum,
Dūkstant audrom, užlieja liepsna ar upokšnis pratrūkęs
Čiurkšlėmis nuo kalnų laukus aptvindo pasruvęs.
Kloja javus vešlius, jautelių prakaito vaisių,
Velka ir blaškia medžius. Piemuo apstulbintas klausos
Nuo aukštos akmens keteros, nenuvokdamas nieko.
Taip tad išėjo aikštėn danajų klasta ir žabangos.
Griūva Vulkano ugny erdvieji namai Deifobo,

Ukalegontas greta jau liepsnoja. Platieji Sigėjaus
Vandenys žėri ugnim. Girdėt jau šūkaujant vyrai;
Gaudžia trimitų garsai. Pagaliau, nebetekęs jau proto,
Veikiai už ginklo griebiuos. Bet kautis nepataria protas.
Dega tačiau dvasia, kovos pulkais susibūrus,
Bėgti pilin su draugais. Įtūžimas man pritrenkė protą.
Švyst man galvon tik mintis: gražu kovojant numirti.
    Štai išvengęs, žiūrėk, achajų strėlių Otriadas
Pantus, pilies bei Foibo žynys, ranka šventenybes
Bei nugalėtus dievus ir vaikaitį mažą pagriebęs,
Velka patsai ir leidžiasi bėgt kaip pamišęs į rūmus.
„Kaip lemiamoji kova, o Pantau, kur atsparą rasim?"
Vos tik tariau tuos žodžius, vaitodamas taip jis atsakė:
„Laikas Dardanijai žūt, atėjo diena paskutinė.
Jau po trojėnų dabar, jau po Iliono ir teukrų
Garso šlovės. Žiaurusis Argan Jupiteris visa
Perkėlė. Miestas ugny, danajai nuožmiai viešpatauja.
Stūkso aukštas pily ir vyrus beria ginkluotus
Žirgas laukan. Kurstinėja gaisrus pasipūtęs Sinonas
Pergale. Pro vartus abipus atvertus žygiuoja
Tūkstančiai, dar kitada iš Mikėnų didžių atkeliavę.
Skersgatvius puola kiti, strėlėm svaidydami priešą.
Kovai kardai pakelti, jų ašmenys saulėje žiba.
Gintis tebando tiktai vien vartų sarga priešakinė,
Stojus drąsiai kovon, nors Marsas nuo jų nusisuko."
Pantaus išgirdęs žodžius ir valiai dievų nusilenkęs,
Puolu kovos kvaitulin, kur šaukia erinijos baisios,
Kur kovos klegesys, kur riksmas kyla padangėn.
Stoja Ripėjus kovon ir grumtis prityręs Epitas,
Mėnesienoj sutikti, taip pat Hipanidas, Dimantas
Ir mūsiškes papildo gretas taipogi Koroibas,
Jaunis Migdono sūnus. Dienom kaip tik šitom atkako

Trojon, meilės ugnim Kasandrai karšta užsidegęs,
Trokšdamas uošviui brangiam Priamui padėt ir frigėnams.
Vargšas, ir reikia gi jam įkvėptos sužadėtinės žodžių
Nepaklausyt!
Kai tik sutelktus juos išvydau kovot tebedrįstant,
Šitaip dar kurstyt ėmiau: „O jauniai, narsingosios širdys,
Veltui tačiau. Jei ryžtatės drįst iš paskutiniųjų
Sekt manimi (ką žada lemtis, juk regite patys:
Iš aukurų ir šventovių dievai, atspirtis karalystės,
Jau pasitraukė visi. Padėt suskantate miestui
Pleškančiam), pulkim mirtin, kautynių pačion kamšalynėn.
Tėr tik viena išeitis įveiktiem – nebelaukt išsigelbėt."
Šėlsta dabar jaunuoliai šėlte. Čionai jau, sakytum,
Plėšrūs vilkai per miglą nakties iš guolio siaubingos
Pilvo šėlos išguiti aklai, o vilkiukai palikę
Laukia namie, išdžiūvę gerklėm, – per ginklus ir per priešus
Žengiam tikriausion mirtin ir laikomės kelio per patį
Miestą. Klaikioji naktis tamsiąja danga karuliuoja.
Kas apsakys žudynes, kas šitos nakties siaubingumą,
Ašarų kam beužteks skausmam ir kančiom apraudoti?
Griūva ilgus metus viešpatavęs miestas senovės.
Kūnai be skaičiaus gatves ir namus po miestą nuklojo,
Guli taip pat pasliki ant slenksčių šventovių lavonai.
Atperka savo kaltes krauju ne vien tiktai teukrai:
Ir nugalėtiems drąsa sugrįžta kartais krūtinėn.
Krenta danajai tada nugalėtojai. Kur tik pažvelgsi, –
Šiurpas, dejonės visur ir vaiduokliai mirties daugiavaizdžiai.
Lydimą būrio gausaus sutinkam dabar Androgėjų,
Pirmą graikų, per klaidą kuris, saviškiais palaikęs,
Kalbina draugiškai mus, nes tikros padėties nenutuokia:
„Vyrai, skubėkit greičiau, kur delsiat šitaip nerangūs?
Plėšia ir grobia kiti jau pleškančią Pergamo pilį.

Jūs tik dabar teateinat, laivus aukštuosius palikę."
Tarė ir priešų kamšon įpuolęs staiga pasijuto,
Nes klausiami deramai atsakyt mes jam nesumojom.
Visas nutirpo tirpte ir žingsnį sulaikė ir balsą.
Lyg erškėtyne dagiam kas, netyčia užmynęs gyvatę,
Prirėmė žemėn kietai ir beregint baugiai atšoko,
Riečiančią galvą piktai ir žydrą išpūtusią kaklą.
Metės atgal ne kitaip Androgėjus, šio vaizdo pabūgęs.
Vietoj visai svetimoj apkvaišintus baimės siaubingos
Tankia ginklų kruša užpuolę apsiaustus priešus,
Klojam klote, ir žygio pradžioj mums šypsosi laimė.
Čia, apsvaigintas sėkmės, įžūliai didžiavos Koroibas.
„O draugai, – tarė jis, – likimas kur tik parodys
Kelią tikrosios kloties, pėdom palaimintom ženkim.
Patys, pakeitę skydus, danajų ženklais pasipuoškim.
Ko čia beklaust, drąsa ar klasta, jei grumiesi su priešu.
Ginklų jie patys mums duos." Kalbėti šitaip pabaigęs,
Derint pradeda sau Androgėjaus šalmą karčiuotą,
Puošmenas skydo dailias ir argišką kardą prie šono.
Daro Ripėjus tą pat, pats Dimantas tą pat ir jaunimas
Visas džiugiai. Kiekvienas grobiu negaišuodamas puošias.
Smingam pačion danajų kamšon, nebeglobstomi laimės,
Ir, nakties glūdumoj nekartą kietai susigrūmę,
Kaunamės ir danajų pulkus pasiunčiame Orkui.
Bėga vieni prie laivų, prie kranto saugaus kad priplauktų,
Siaubo šiurpaus nusigandę, kiti niekšingai į žirgą
Milžiną kariasi vėl ir slepias į pilvą tą patį.
　Ak, dievais ar kas besikliaus, jeigu jie nepalankūs!
Dukrą Priamo štai Kasandrą, skaisčią mergelę,
Vilko plaukais palaidais iš dievnamio švento Minervos,
Keliančią veltui dangun akių švytruojantį spindį,
Spindį, nes kelt gležnų jai pančiai delnų nebeleido.

Reginio šio nebegali pakęst įsiutęs Koroibas:
Ryžtasi žūt ir pačian sūkurin kovotojų puola.
Sekam visi ir grumtynių tikron kamšatin įsibraunam.
Čia tuojau iš viršaus, nuo šelmenio aukšto šventovės,
Kerta be gailesčio mus apibėrusios strėlės saviškių, –
Juos karčiuoti šalmai ir skydai graikų suklaidino.
Įniršiu degdami už mergelės grobimą, danajai
Puola tada, susitelkę aplink: narsusis Ajantas
Ir Atridai abu, ir ištisas pulkas dolopų.
Vėjai lyg kitados, verždamies viesulais, susipjauna;
Euras Aušros smagiaisiais žirgais ir Zefiras, ir Notas:
Braška medžiai miškų ir tridančiu siaučia Nerėjus,
Skęsta bangų putose ir vandenis verčia iš dugno.
Jau atkanka ir tie, kuriuos tamsumoj mes išsklaidėm
Glūdžiąją naktį klasta ir po visą vaikėme miestą.
Pastebi jie pirmi skydus ir akstis apgaulingas
Ir iš kalbos garsų skirtingą tarmę nugirsta.
Persvara tuoj ima žnekinti mus: pirmasis Koroibas
Nuo Penelėjaus tiesės prie aukuro deivės karingos
Kniumba, krenta taip pat Ripėjus užvis teisingiausias,
Tiesai iš teukrų visų uoliausiai tarnaut pasišventęs
(Sprendė kitaip dievai), Dimantas ir Hipanis žūna,
Persmeigti savo draugų, ir tavęs net sukniubusio, Pantau,
Nei Apolono gauba, nei dorybės užstot nebegali.
Kapo mūsiškių liepsna ir jūs, pelenai Iliono,
Liudyt šaukiuos, kad kai kritote jūs, nei strėlių, nei kitokios
Nevengiau aš nuo danajų žūties. Ir būtų tik lėmus
Kristi lemtis, uždirbau ranka. Iš ten išsiskirstom;
Skubam tuojau, balsu šaukiami, į rūmus Priamo
Su Peliju ir su Ifitu (iš šitų Ifitas
Amžium vangus, gurdena aną dar žaizda uliksinė).
Čia tikra skerdynių puota, sakytum, nebūtų

Niekur kovų ir mieste visam nebekristų lavonai.
Marsui siautėjant taip, danajus prikopiančius stogą
Ir danga skydine apgultąjį regime slenkstį.
Kopėčias atremia tuoj prie sienų ir skuba lipynėm
Kopt prie staktų pačių; kairėm nuo strėlių gindamiesi,
Atstatinėja skydus ir stvarsto tiesėm už pakraitės.
Spiriasi jiems dardanėnai kietai: jie ištisus griauna
Stogus namų (jie šiais sviedmenim, kai mato, kad galas,
Kad jau mirtis klabena čia pat, ketina dar gintis)
Ir auksuotus rąstus, senovės tėvų papuošimą,
Rita žemyn, kiti apačioj apnuogintais durklais
Apsiaustas laiko duris, tankiuoju būriu susispaudę.
Grįžta troškimas širdin karaliaus gelbėti rūmus,
Vyrus paremti kovoj, sustiprint jėgas nugalėtiems.
    Vartai buvo slapti, nuo kiemo nuošalios durys,
Tarp gretimų Priamo namų, šiokiam praėjimui,
Nepastebėti, kuriais, kol laikėsi sostas, berniuką
Astianaktą viena vesdamos be palydų seneliui,
Andromacha pas uošvius dažnai vaikštinėdavo, vargšė.
Kopiu pro ten šelmenin aukščiausiojo stogo, frigėnai
Sviedmenis veltui iš kur, bedaliai, ranka laidinėjo.
Bokštas svaigioj statumoj, ant rūmų šelmens pastatytas,
Šovė aukštybėn žvaigždžių, Troja nuo kurio kaip ant delno
Ir įprasti danajų laivai, ir achajų stovynė.
Suremiam jį aplink geležim, kur sijų viršutinių
Sąnaros baigia išklibt, ir, nuo pagrindo aukšto atplėšę,
Pastumiami: bokštas staiga išklibintas drimba griausmingai
Ir danajų gretas užgriūva, plačiai nubildėjęs.
Stoja tačiau jų vieton kiti, ir kruša nesiliauja
Nei akmenų, nei kitų sviedmenų.
    Prie įėjimo paties, prie slenksčio karališkų rūmų
Švaistosi Piras smarkus, švytruoja šarvai jo variniai.

Lyg, nuodingų žolių prisiputusi sočiai, gyvatė,
Po žeme per šaltį žiemos išlindėjusi, meta
Išnaras savo senas ir žvilga dabar atjaunėjus,
Nugarą slidžią švieson raitydama, stiebia krūtinę,
Virpina iš žiomenų liežuvį trišakį saulėj.
Ir Perifantas šaunus, ir Automedontas, Achilo
Ginklanešys ir vežėjas podraug, ir Skiro jaunimas
Veržias prie rūmų visi ir lig skliautų liepsnas svaidinėja.
Tarp pirmųjų jis pats, dviašmenį kirvį pagriebęs,
Skaldo kietuosius slenksčius ir variu apkaustytas plėšia
Iš apačios nuo varžčių duris. Iškapojo jau slenkstį.
Ąžuolo kerta duris ir atveria angą didžiulę.
Matosi rūmų vidus, atsiskleidžia ir ilgos svetainės,
Butas Priamo matyt, buveinė senovės karalių,
Ir prie slenksčio iš prieš ginkluotus pastebi vyrus.
O toliau viduje vaitodami blaškosi vargšai;
Kaukia sienos namų, dejavimai moterų gaudžia;
Klyksmas, dejonės, šauksmai žvaigždes auksines nuskardena,
Rūmais erdviaisiais tada moteriškės bėgioja iš baimės.
Griebia glėbin kolonas ir spaudžia karštai jas prie lūpų.
Tėvo jėga Piras braunas veržliai, nei stūma nebegali
Beatlaikyt, nei sargai; trankinėjamos sienlaužio, sverda
Durys, ir drimba dribte nuo vyriaus išklibintos staktos.
Kelią skina jėga, pirmuosius sargybinius žudo,
Ir, vidun įleisti, plačiai pasklinda danajai.
Upė ne taip veržliai putodama užtvankas griauna
Ir, iš krantų sūkuriais prasiveržusi, pylimus verčia.
Semia dirvas ir laukus, ir siausdamos potvynio bangos
Velka gurbus ir galvijų bandas. Neoptolemą liejant
Kraujo klanus pats mačiau ir abu Atridus palei slenkstį,
Ir Hekubą mačiau, ir šimtą marčių, ir Priamą
Teršiant krauju jo paties pašventintą aukuro liepsną.

Šit vaikaičių viltis penkios dešimtys menių ir auksu
Svetimu bei šarvais išdidžios virsta kolonos.
Siaubia danajai visur, kur ugnis įsiveržt nesuskubo.
   Gal geidautum dar klaust, koks buvo likimas Priamo.
Vos tik pamatė jisai, kad miestas paimtas žūna
Ir, išlaužęs duris, jau priešas vidun įsibrovė,
Drebančius iš senatvės pečius ir atpratusius grumtis
Dengia veltui šarvais bei kalaviju nenaudingu
Juosias ir priešų kamšon, mirties ieškodamas, puola.
Rūmų karaliaus viduj stovėjo aukuras šventas;
Dengė jį skliautai dangaus. Daugiametis lauras šešėliu
Laikė glėby penatus ir aukurą gaubė didingą.
Čia Hekuba ir vaikai, aplink aukurą veltui susėdę,
Tartum tamsiausios audros bloškiami stačia galva balandžiai,
Glaudės vieni prie kitų, dievų apglėbę paveikslus.
Vos tik jaunystės šarvus užsidėjus Priamą pamatė,
„Vargše, kokia taip siaubinga mintis tave skatino, vyre,
Šiais apsijuosti šarvais ir kurgi pliekiesi? – ji tarė. –
Ne, ne tokios pagalbos dabar ir ne šitų gynėjų
Laikas ieškot, net Hektoras pats jei ateitų brangusis.
Na, pagaliau, eik čionai. Arba jau visus mus apsaugos
Aukuras šis, ar mirsi kartu." Taip tarus, senelį
Priėmė pas save ir vietoj šventoj pasodino.
   Piro tačiau žudynių baisių išvengęs, Politas,
Vienas Priamo sūnų, per strėles ir per priešus štai bėga
Portikais rūmų ilgais ir sales ištuštėjusias žvalgo,
Sužeistas. Vejasi jį, mirtingai smogt užsidegęs,
Piras ir jau tartum sieks tik ranka, ir smeigs tiktai ietį.
Beištrūkstąs galop prieš akis tėvų ir prieš veidą
Parkrenta ir su kraujo klanais gyvybę išlieja.
Nors jau pati mirties valanda, bet čia jau Priamas
Nebesuvaldo savęs ir balso bei pykčio netramdo.

„A kad bent tau, – sušunka jisai, – už tą bedievybę
Ir įžūlumą darbų, dovanom tinkamai atmokėję,
Atsidėkotų dievai, jei yra tik danguj kur teisybė,
Jeigu ji baudžia kaltus. Sūnaus tu mirtį parodei
Tėviškom mano akim ir sutepei žvilgsnį žudynėm.
Ak ir Achilas, kurio vadinies sūnumi, o melagi,
Šitaip nebuvo žiaurus, kai, maldaujančio priešo Priamo
Teises pagerbęs šventai, bedvasį Hektoro kūną
Pasiuntė laidot namo ir sostan mane sugrąžino."
Šiuos ištaręs žodžius, senelis ietį paleido
Smūgiu silpnu. Nuo vario dusliai vos palietus atšoko
Ir, nepadarius žalos, ant pat gauburio skydo pakibo.
Piras: „tad eik, – atrėžė, – pranešk mano tėvui Pelidui:
Jam pasakyk apie tai, neužmiršk tik priminti, kad bjaurūs
Mano darbai ir Piras sūnus kad išgama tikras.
Mirki dabar." Sakydamas tai, prie aukuro tempė
Drebantį, kraujo sūnaus klane slidinėjantį senį.
Už plaukų įsikibo kaire, dešiniąja ištraukęs
Žvilgantį lig rankenos į šoną kardą suvarė.
Ši Priamo dalia, šis galas lemties nužymėtas:
Viešpačiui išdidžiam ir Azijos žemių valdovui
Troją pleškant ugny ir Pergamą griūnant regėti
Teko pačiam. Nūn drybso liemuo, pakrantėj ištįsęs,
Ir galva, nuo pečių nurauta, bevardžio lavono.
    Tik tada, pagaliau, supurtė siaubu mane baimė,
Net nutirpau. Štai tėvo brangaus regiu aš paveikslą:
Miršta žiauriai nuo žaizdos, kaip ir jo vienametis karalius.
Dilgteli sielon manon taip pat Kreuza apleistoji
Ir namai išgrobti, ir Askanijaus mažo likimas.
Žvilgteliu veikiai atgal ir dairaus, kiek beliko mūsiškių.
Dingo visi, neatlaikę kovos: arba sielvartingai
Metės nuo stogo žemyn, ar sukrito ugnin nusivylę.

Likęs jau vienišas toks, staiga pamatau Tindaridę.
Vietoj ji nuošalioj tūnodama, saugojo tyliai
Vestos šventovės slenksčius. Ugnis liepsnojanti švietė
Klaidžiojant man po visur ir visa akim tyrinėjant.
Trojos ir savo šalies prakeikimas grasus, nusigandus
Teukrų piktų kerštingos šėlos, kad miestą sužlugdė,
Teismo danajų baisaus ir apleistojo vyro rūstybės,
Nekenčiama nuošaliai prie aukuro švento sėdėjo.
Užvirė man širdis aistringu troškuliu keršyt
Už tėvynės vargus ir čia pat nusikaltėlę bausti.
„Negi dar ši sveika pamatys gimtuosius Mikėnus,
Sparton garbingai įžengs ir triumfo sulauks karalienė?
Teks jai regėt dar namai, tėveliai, vaikučiai ir vyras?
Moterų visas būrys ir tarnai ją lydės Iliono?
Ne dėl jos supleškėjo Troja ir krito Priamas,
Vilgė tiek kartų krantus Dardanijos kraujas upeliais?
Ne, ji to nesulauks! Nors moterį bausdamas garso,
Verto minėt, nepelnysi tikrai, pasieka nešlovinga,
Girs tačiau žmonės mane su šaknim nedorybę išrovus
Ir teisinga bausme sunkiąsias kaltes atmokėjus.
Džiūgaus iš keršto širdis ir kaulus paguosiu maniškių."
Šitaip kalbėjau aš sau ir pasinešiau pult jau įsiutęs,
Kai staiga prieš akis nematyta taip aiškiai dar niekad
Žiburiu naktį skaisčiu sužibusi man pasirodė
Motina mano kilni, deive apsireiškus didinga,
Kokią regėt tevalia tik dievybėm dangaus palaimingom.
Dešine laiko mane, rožinėm dar kalbina lūpom:
„Koks gi tau skausmas, sūnau, nesutramdomą įdiegė pyktį?
Ko taip siauti? Ir dėl ko gi jau mes tau daugiau neberūpim?
Žvelgtum Anchizą pirmiau, savo tėvą, apleistą senatvėj,
Kur be globos palikai, ir ar gyva beišliko
Tavo žmona Kreuza ir Askanijus mažas. Juos grajai

Siaučia būriais ginkluotais aplink ir, jei negloboČiau,
Būtų paglemžus liepsna ir susmaigęs plėšrus kalavijas.
Ne Tindaridės čia tau Lakonietės nekenčiamas grožis,
Ne kaltininkas Parys, – dievų, tik dievų nemalonė
Galią sužnekino šią, blokšdama nuo šelmens Ilioną.
Žvelk, debesų štai garus, regėjimą tavo mirtingą
Dengiančius rūko skraiste ir aplinkui skleidžiančius tamsą,
Nuo akių nudengsiu, o tu tik įsakymų savo
Motinos nesibaugink ir liepimam paklust nesipriešink.
Kur uolas regi didžiules, gabalais išblaškytas,
Dūmai su pelenais kur sumišę banguodami raitos,
Tridančiu tvirtu tenai Neptūnas, išjudinęs sienas,
Purto su pamatais ir visą miestą išgriauna.
Saugo rūsti Junona čia prieky vartus skajiškuosius
Ir šėldama nuo laivų geležim apsijuosusi šaukia
Sąjungininkų būrius.
Ten, štai, žiūrėk, jau bokštus pilies užvaldo Paladė
Su Gorgona žiauri, iš po debesų sužaibavus.
Su dardanėnais kovot dievus Jupiteris kursto,
Tėvas stiprina pats jėgas ir dvasią danajų.
Nešdinkis, vaike, guviai ir baik vargingąją kovą.
Būsiu visur su tavim ir saugiai namo nugabensiu."
Tarė ir niaukian šešėlin nakties pasinėrė.
Aiškiai matyt jau rūstūs veidai ir paveikslai didingi
Priešingų Trojai dievų.
Visą dabar jau regiu susmunkant ugnin Ilioną,
Rausiamą iš gelmenų Neptūno statytąją Troją.
Tartum kalnų keteroj daugiametį uosį pakirtę
Smūgiais kirvio dažnais, siūbuodami verčia artojai.
Jis teberiogso dar vis grasydamas ir, sudrebėjus
Lapams su šakomis, sukrėsta linksi viršūne,
Kol, pagaliau, nukamuotas žaizdų, paskutinį jau kartą

Aikteli ir su savim jau viską raudamas velka.
Vedamas deivės žengiu tarp liepsnos aš saugus ir tarp priešų.
Traukiasi liepsnos atgal ir ietys užleidžia man kelią.
Ir kai prie namo tėvų, prie rūmų senų atskubėjau,
Ir kai geidžiau užnešt ant pečių į kalnus aukštuosius,
Tėvas, maldautas karštai, griuvenom Ilionui sukritus,
Tremtinio dalią kentėt ir gyventi ilgiau atsisako.
„Jūs tik, kuriems, – tarė jis, – tebeteka kraujas jaunatvės
Ir stamantriai tvirta dar kūną jėga tebelaiko,
Jūs tik skubėkite bėgt.
Jeigu tik būtų dievai mano amžių norėję prailgint,
Šiuos man namus būt palikę sveikus. Perdaug jau, kad teko
Kartą griuvėsius regėt ir pavergtą pergyvent miestą.
Taip, va, paguldę, va, taip, man tarkit „sudiev“ skirdamiesi.
Žūsiu aš pats mirtim nesava: šarvų įsigeidęs,
Priešas manęs pagailės. Bėda čia netekt laidotuvių!
Leidžiu metus jau seniai be naudos ir be dievo malonės
Nuo tada, kai, žaibo ugnis su vėjais atpūtęs,
Tėvas dievų ir karalius žmonių mane palytėjo.“
Šitaip atsikalba jis ir stovi, kaip įbestas, vietoj.
Julas, žmona Kreuza ir namiškiai visi aliai vienas
Puolam maldaut, paplūdę raudom, kad tėvas negeistų
Visko žlugdyt su savim ir spartint lemties spaudžiamosios.
Šis atsisako paklust ir laikos kietai užsispyręs.
Vėl tad veržiuosi kovon ir trokštu mirties nelaimingas,
Nes ar kelią sėkmės kitokį surast begalėjau?
„Argi manai, kad palikęs tave, pasišalint galėsiu?
Šiuos žodžius kaip išdrįso ištart tavo tėviškos lūpos?
Jei iš miesto šaunaus jau nieko dievai nepalieka
Ir pasiryžęs esi papildyt savim ir saviškiais
Žūsimą Troją mielai: atviri šiai pražūčiai vartai,
Piras netruks atsirast nuo Priamo klanų kruvinųjų,

Sūnų kertąs prieš tėvo akis ir prie aukuro tėvą.
Motina mano kilni, argi tam mane išplėšei, vargšą,
Per strėles ir liepsnas, kad rūmų viduj pamatyčiau,
Kaip Kreuza, mano tėvas greta ir Askanijus mažas
Maudos viens kito kraujuos, lyg aukos, žiauriai nužudytos.
Vyrai, ginklus! Paskutinė diena nugalėtuosius šaukia.
Grajam grąžinkit mane ir leiskit kovas atgaivintas
Vėl aplankyt. Teks mirt ne visiem atkeršytiem šiandien."
Čia juosiuos vėl kalaviju ir, skydą užnėręs,
Derint pradėjau kaire ir bėgt iš namų pasileidau.
Štai, tik ant slenksčio žmona man kojas tvirtai apkabino
Ir įsikibus kibte man tiesia Askanijų mažą.
„Jeigu tik ieškai mirties, ir mus pražūtin pasigriebki,
Bet jei kiek dar vilties, kaip patyręs, tebededi ginklams,
Šiuos pirma apsaugok namus. Kam Julą mažytį,
Tėvą kam palieki, kam vadintą tava moteriškę?"
Šūkavo taip ji balsu, kūkčiojimais rūmai aidėjo,
Kai pasirodė staiga nuostabus neregėtai stebuklas.
Žybt prieš liūdnas tik akis ir tarp rankų tėvų, – ir sužvilgo
Smailas liežuvis ugnies. Nuo pat viršugalvio Julo
Žiburį liejo jisai, palytėjus nė kiek nežalingą.
Laižė liepsna plaukučius, apie smilkinius ėmė ganytis.
Šokom gašliai bėginėt ir purtyt degančius plaukus,
Vandeniu liejant, gesyt šventąsias ugnis nusigandę.
Tėvas Anchizas tačiau akis pakėlė džiaugsmingai
Prie žvaigždžių ir, į dangų rankas ištiesęs, prabilo:
„Maldos jei gali palenkt, Jupiteri, tu visagali,
Šiuokart tik žvelk maloningai į mus ir, jei nusipelnėm,
Tėve, pagalbą suteik ir ženklais savo valią patvirtink."
Spėjo tai tėvas ištart, – iš kairės kad suterškės tik trenksmas,
Ir žvaigždė, iš dangaus nerdama per glūdumą tamsią,
Nutiesė juostą ugnies, vaiskiausia šviesa sutviskėjus.

Matom, kaip ji, krisdama per aukštą šelmenį rūmų,
Leidžiasi Idos miške ir žibėsiu ženklina kelią.
Ilgu rėžiu dar vis išvaryta vaga tebešvyti,
Ir plačiai visur nuo sieros apylinkė rūksta.
Tėvas tada, nugalėtas visai, iš vietos pakyla,
Ima maldauti dievus ir šventą garbina žvaigždę.
„Nebegaišinsiu daugiau ir, kur tiktai vestumei, vyksiu.
Mano tėvynės dievai, globokit namus ir vaikaitį!
Jūsų šie burtų ženklai ir jūs užlaikote Troją.
Jau nusileidžiu, sūnau, sutinku su tavim aš keliauti."
Tarė jisai, ir jau aiškiai girdėt spragsėjimas sienų.
Pleškančio gaisro kaitros vis arčiau atsirita bangos.
„Nagi tad, tėve brangus, ant mano sprando kabinkis,
Pats aš palenksiu pečius, manęs ši našta neapsunkins.
Kas bebūtų, vis tiek tuos pačius pavojus ir laimę
Mudu patirsim drauge. Su manim tegu Julas mažytis
Eina kartu, o žmona pėdom tegu seka iš tolo.
Jūs, tarnai, įsidėkit galvon, ką dabar pasakysiu.
Einant už miesto kalvoj sena šventovė Cereros
Stūkso, dabar apleista. Kiparisas šalia ilgaamžis,
Gerbtas baimingai tėvų, tad ilgus metus užlaikytas.
Čia iš šalių įvairių vienon susirinksime vieton.
Su šventenybėm štai imk penatus, o tėve, į ranką, –
Man, iš kovos kruvinos, iš žudynių vos tik pasitraukus,
Liest nevalia, kol kraujo dėmes srove apiplausiu
Gyvo vandens."
Taręs tatai, galingus pečius ir palenktą sprandą
Apdangstau drabužiu bei liūto kailiu geltonu
Ir lenkiuos po našta. Julukas, tiesės įsikibęs,
Potekom smulkučiu striksena žingsniu paskui tėvą.
Įpėdin seka žmona. Tamsiosiom pliekiamės vietom.
Ir nors niekad anksčiau prieš spiečių strėlių nedrebėjau

Nei prieš voras, banguojančias prieš, užplūstančių grajų, –
Krūpteliu tuoj dabar, sušnarėjus ar vos tik padvelkus
Vėjui, ir lygiai drebu už naštą ir bendrakeleivį.
    Buvom nuo vartų arti ir atrodė, tartum laimingai
Baigiam iš miesto išeit, kai staiga tiktai daugelio kojų
Tratančius girdim žingsnius, ir tėvas, pažvelgęs per tamsą,
„Bėk, sūnau, – sušunka, – sūnau, paskubėk, jie artėja.
Žėrinčius jau skydus ir žvilgančius pastebiu kardus."
Dievas nelabas čia koks trepinėjančiam bailiai išplėšė
Protą sumišusį man, nes, klystkeliais kol bėginėju
Ir nuo gerai žinomų paklydęs išsimušu gatvių,
Žmoną Kreuzą, vaje, man, vargšui, paglemžia likimas.
Stabtelėt ar nuklyst, ar ilstelėt teko pavargus, –
Kas bežinos, – ir savo akim jos daugiau nebematėm.
Nežvelgiau nei atgal, nei pasigedau pamestosios,
Kol Cereros kilnios šventovę priėjom ir kalvą.
Čia, pagaliau, susirinkus visiems, jos vienos tik betrūko:
Ji paliko draugus, ji sūnų apvylė ir vyrą.
Kam iš žmonių ar dievų nepriekaištavau išprotėjęs,
Ką gi žiauresnio patirt, kai gniužo Troja, begalėjau?
Teukrų šventus penatus ir Julą bei tėvą Anchizą
Pavedu saugot draugam, paslėpęs klony daugiavingiam,
Miestan pats pargrįžtu, švytriaisiais šarvais apsijuosęs.
Ryžaus tvirtai dar kartą patirt visokiausią nedalią,
Pereiti miestą kiaurai ir galvą statyti pavojun.
Grįždamas vartų slenksčius ir sienas nepaliestas gaisro,
Pro kurias išėjau, pirmiausia tamsoj atpažįstu
Ir akių žiburiais žvalgau savo pėdsakus naktį.
Siaubas aplinkui šiurpus, net ramybė tilkties išgąstinga.
Pasuku čia namo, gal kartais ji ten nužingsniavo.
Valdo rūmus visus danajai, vidun įsibrovę.
Ryjančias vėjas ugnis bematant per šelmenį rita,

Muša į aukštį kaitra, jau rūmus apima liepsnos.
Dar einu aplankyt pilies ir Priamo buveinės.
Portikuos jau tuščiuos Junonos prieglobsčio švento
Grobį saugo budriai rinktinis sargas Foinikas
Ir Uliksas baisus. Iš visur čia išplėštas gabena
Iš padegtų buveinių šventų trojėnų gėrybes:
Skobnis dievų, dailius kilimus, ąsočius grynaauksius.
Motinos ir vaikai eilėm ilgom išgąstingai
Stovi aplink.
Net nakties glūdumoj išdrįsau tada laidyti gerklę.
Gatvės aidėjo balsu ir, visai jau pailsęs, „Kreuza“
Vėl ir vėl šaukiau ir dar vis kartojau, bet veltui.
Blaškantis be atvangos ir po miesto namus ieškinėjant,
Štai prieš akis man pačios Kreuzos pasirodė šešėlis.
Vargšė tarytum gyva, tik paveikslas dabar didingesnis
(Nutirpau, pašiurpo plaukai ir žado nustojau).
Taip ji, prašnekus tada, šiais žodžiais man sielvartą maldė:
„Ką tau padės, jei skausmui didžiam atsiduosi be proto,
Vyre tu mano brangus? Su dievų tik valia tai įvyksta:
Nelemia tau Kreuzos iš čia išsivesti likimas
Ir nesutinka patsai Olimpo aukštybių valdovas.
Klaidžiot tau skirta ilgai, ir, tik jūrų išraižiojęs plotus,
Tu pagaliau Hesperijos šalin nukeliausi, kur teka
Lidijos Tibris lėnai tarp vyrų arimų trąšiųjų.
Džiaugsmas skirtas tau ten: žmona karalienė ir sostas,
Ašaras dėl Kreuzos mieliausios tiktai sulaikyki.
Sostinės išdidžios dolopų ar mirmidonų
Neberegėsiu daugiau. Moteriškėms graikų netarnausiu
Dardano aš giminė ir dievaitės marti Kiterietės.
Bet šioj žemėj mane dievų didi motina laiko.
Na, tad sveikas jau lik ir mylėk mūsų bendrąjį sūnų.“
Tarusi šiuos žodžius, man ašaras liejant ir geidžiant

Daug apie ką pakalbėt, lengvam dvelkime ji pranyko.
Triskart bandžiau aš tuomet apkabinti rankomis kaklą, –
Griebiamas tris kartus, išslydo iš rankų paveikslas,
Tartum dvelkimas lakus, nelyginant sapnas sparnuotas.
Šitaip prabėgo naktis, ir aš pats pargrįžtu pas savuosius.
Čia naujų kelionės draugų suplaukus daugybę
Štai nustebęs radau. Jau laukė moterys, vyrai.
Kad išvyktų svetur, susirinko minia nelaiminga.
Teikės jie iš visur, tvirtai pasiryžę keliauti
Su turtu, į kuriuos tik kraštus per jūrą gabenčiau.
Jau aušrinė skaisti į aukštumas Idos pakilo;
Dieną ji vedės kartu, o danajai laikė užėmę
Miesto vartų slenksčius, ir mes nieko padėt negalėjom.
Tėvą keliu ant pečių ir kalnuosna keliaut pasileidžiu.

Trečioji giesmė

Kai užsimojo dievai galybę rytų ir nekaltą
Gentį Priamo parblokšt ir, kritus šauniam Ilionui,
Smilko žemėj visa Neptūno Troja sukiužėjus,
Mus į šalis laukines, be žmonių, į kraštus tolimiausius
Verčia keliaut pranašystės dievų: štai ruošiam laivyną
Po Antandro kalnais, papėdėje frigiškos Idos.
Kur mus likimas nublokš ir kur teks apsistot, nenumanom,
Renkame vyrus tačiau. Vos ėmė tik vasara kaitint
Ir Anchizas bures likimui pavedė tiesti,
Verkdamas tuoj palieku aš laukus, kur išdagos Trojos,
Uostą, gimtinės krantus ir tremiamas leidžiuosi jūron
Su galingais dievais, su draugais, sūnumi ir penatais.
Žemės tolybėj matyt Mavorto šalis plačialaukė:
Trakai, valdyti kadai Likurgo žiauraus, ten gyvena.
Trojai svetinga šalis, giminingi nuo sena penatai
Laimės dienom. Pasileidžiu tenai, ir krante išrangytam
Trobesius pirmus statau – lemtis man nelaimino žygio –
Ir savuoju vardu vadinu enėjėnais šią tautą.
Šventąją auką skiriu tada garbei kilniosios Dionės
Ir dievam laimingos pradžios, o karaliui aukščiausiam
Ir valdovui dangaus aš žvilgantį jautį papjaunu.
Kalnas žaliavo greta, kornelijų krūmais apaugęs
Ir tankiom, kotai prie kotų, stabaruojančiom mirtom.
Ten nukreipęs žingsnius, vos rauti pradėjau iš žemės

Krūmą žaliosiom šakom aukuram iškilmingai papuošti,
Klaikų išvydau staiga – šiurpu apsakyti – stebuklą.
Kai tik, lūžus šaknim, iš žemės pirmąjį krūmą
Pradedu raut, – pasrūva lašai pajuodusio kraujo,
Žemę grasiais teršdami krešuliais. Man šaltis siaubingas
Sąnarius purto šiurpu, ir stingsta gyslose kraujas.
Kitą tada iš eilės lankstesnį želmenį raunu,
Kad nuostabios paslapties išsiaiškinčiau priežastį tikrą:
Sunkias ir vėl iš žievės krešuliai pajuodijusio kraujo.
Nerimo pilna širdim aš nimfom meldžiuosi laukinėm
Ir Gradivui kilniam, kurs getų laukam viešpatauja,
Burtus šiuos kad kreiptų geran ir sušvelnintų grasmę.
Bet kai trečiuoju kartu, dar stipriau apkabinęs jau stiebą,
Keliais remiuos smėlin ir baigiu iš jėgų išsimušti, –
Čia man nutilt ar kalbėt? – kad suklyks vaitojantis balsas, –
Ulpas nugėlė ausis, iš pat kalno gelmių atsiplakęs.
„Kam gi draskai, Enėjau, mane, palaidotą vargšą?
Kaip drįsti savo doras rankas bedieviškai teršti?
Trojoj gimiau juk tavoj, ne iš stuobrio čia varva ir kraujas.
Bėk iš šalies žiaurios ir krantą palik godulingą.
Juk Polidoras esmi. Čia strėlių mane pervertą dengia
Pasėlis iš iešmų, sužaliavęs vešliai, geležinis."
    Išgąsčio siaubas tada šiurpulingai man dvasią užgniaužė.
Nutirpau, pastyro plaukai ir balsas užspringo.
Šį Polidorą kadai su aukso svariom brangenybėm
Davė Priamas slapta karaliui Trakijos auklėt,
Vargšas, kai liovės tikėt Dardanijos ginklo galybe
Ir kai išvydo aplink jau apgultą siaučiamą miestą.
Kai jau, palūžus jėgom, nusigręžė laimė nuo teukrų,
Agamemnono jisai nugalėtojo ginklais pasekęs,
Teises pamynė visas. Polidorą žudo ir auksą
Glemžia jėga. Prie ko tik širdies nepalenktum mirtingos,

Aukso alki koktus! – Kai tik išgąstis kūną paliko,
Tėvui pirmiausia pačiam ir tautos atrinktiesiem didžiūnam
Pranešu tuoj apie ženklą dievų ir nuomonės klausiu.
Taria jie vienu balsu: palikt nusikalstamą žemę,
Bėgt iš šalies nedoros ir vėjams pavesti laivyną.
Gerbiam tada Polidorą kapu ir nešame žemių
Kalnui pilti aukštam. Vėlėm aukurai pastatyti,
Raikščiais žydriais ir tamsiu kipru pridengti gedulingai;
Liūdi plaukais palaidais aplinkui ilionietės.
Vėlei ramybę kapuos teikdami, aplaistome žemę
Pienu drungnu ir šventuoju krauju iš putojančių indų
Ir paskutinį „sudiev" sušunkam triskart griausmingai.
Vos tik saugus pasirodė vanduo ir, vėjam numaldžius
Jūras, viliojo pietys, raminančiai ošdamas, tolin,
Velka draugai nuo žemės luotus, ir knibžda pakrantė.
Plaukiam iš uosto gilyn, ir praslenka žemės ir miestai.
Jūroj Egėjaus plynoj iškilusi žemė šventoji –
Motinai nimfų vandens ir Neptūnui sala mylimiausia.
Klaidžiojant ją ties krantais tolimais Apolonas dėkingas
Prie Giaro kalnaus ir Mikono tvirtai prirakino,
Leidęs vietoj stovėt ir spirtis prieš dūkstančias vėtras.
Skubame čia, ir uostas saugus nukamuotus priglaudžia.
Veikiai išlipę krantan, Apolono pagarbinam miestą.
Anijus, Foibo žynys ir gyventojų Delo karalius,
Raikščiais ir lauru šventu smilkiniais papuoštais pasitinka
Ir jaunystės dienų atpažįsta bičiulį Anchizą.
Tiesę spaudžia tiesė, ir rūmuosna žengiam svetingai.
Dievo šventovėj meldžiaus, iš senosios uolos pastatytoj:
„Duok savus, Timbrėjau, namus, duok nuvargintiem sienas,
Duok mum vaikų ir miestą gyvent, gink Trojos antrosios
Pergamą ir likučius Achilo žiauraus ir danajų.
Kas gi mus ves, kur keliaut įsakai, kur gyvenimą kursim?

Ženklą, o tėve, paduok ir dvasią mum teikis apšviesti.“
Vos tatai pasakiau, kai visa ūmai sudrebėjo:
Kalnas sujudo aplink, susiūbavo šventovė ir lauras
Ir suriaumojo dusliai trikojis, gelmėm prasivėrus.
Kniumbam kniubte pamaldžiai ir girdim garsus pranašingus:
„O dardanėnai kieti, kuri žemė jus gimdė pirmoji
Iš kamieno tėvų, ta pat jus glėbin ištaigingan
Grįžtančius noriai priglaus: tik motiną raskit pirmykštę.
Čia viešpataus Enėjo gentis po visą pasaulį
Ir vaikai vaikų, ir kurie bus jų pagimdyti.“
Klykė iš džiaugsmo minia lyg pamišus po Foibo šių žodžių.
Klausė visi, kurgi miestas tasai, kurian šaukia juos dievas,
Kurgi jiem liepia sugrįžt ir kur atilsį ras po klajonių.
Žygius senovės tada prisimindamas, tėvas prabilo:
„Ką jum žada lemtis, didžiūnai, manęs paklausykit.
Jūroj plynoj yr Krėtės sala Jupiterio didžio,
Idos kalnas tenai ir mūsų lopšys pirmapradis.
Šimtą miestų šaunių jie valdo laimiom karalystėm.
Tėvas kilnusis iš ten, jei teisingai menu ką girdėjęs,
Teukras pirma, Roitėjaus krantus priplaukęs, parinko
Vietą valstybei įsteigt. Nestovėjo tada Ilionas,
Pergamo stigo pilių, žemajam klony tegyveno.
Kilo Kibelė iš čia, tarškalai koribantų variniai,
Idos šventoji giria, tarnyba dievam paslaptinga
Ir vežiman valdovės didžios pajungtieji du liūtai.
Gandas skrajoja visur, kad karalius Idomenėjus
Krėtės apleido krantus, iš žemės tėvų išvarytas.
Priešo nebėr šalyje, ir tuščia paliktoji buveinė.
Na, tad keliaukime ten, kur dievų mus įsakymai veda,
Vėjų maldykim šėlas ir Gnoso kraštan paskubėkim.
Ne už kalnų ta šalis, – tik Jupiteris plaukiant telydi, –
Krėtės pakrantėj aušra laivyną rikiuos trečiakartė.“

Tarė jis taip ir garbei dievų, kaip dera, aukojo
Jautį tau, Apolone žavus, ir jautį Neptūnui,
Juodą ėriuką audrom, o zefiram palaimintiem baltą.
Gaudžia visokiais balsais, viens kitą užrėkia jūreiviai:
„Krėtės šalin skubėkim, draugai, ten protėvių žemė!“
Leidžiamės jūron plačion ir paliekam Ortigijos uostą.
Vejasi mus iš paskos, laivyną lydėdamas, vėjas.
Nakso kalnai dūkstami, žalia Donūza, Olearas,
Paras palieka spidus ir Kikladai, lygmėj išbarstyti.
Sąsiauriais, plakamais salelių gausių, prasiterpę,
Atpuškam mes pagaliau senovės kuretų krantuosna.
Geidžiamo miesto karštai statau skubėdamas sienas,
Pergamu jį vadinu ir vardu nudžiugintą gentį
Židinį raginu gerbt ir pilį išvesti aukštybėn.
Jau ir laivai pavilkti pastogėn saugion iš pakrantės;
Plušo judriai po naujus arimus ir tuokės jaunimas.
Kai jau iškilo namai ir glaudė naujakurius sienos,
Antkryčio siaubas staiga, sugedusį orą užteršęs,
Metais blogais medžius ir javus ėmė siaubt pragaištingai.
Žmonės kankinos ligom ir iškvėpdavo saldžią gyvybę.
Sirijaus karščių sausra išsekusį virino lauką.
Džiūvo žolė, ir išgeltę javai maitint atsisakė.
Ragina tėvas ir vėl per marias į Ortigiją irtis,
Foibo malonės maldaut ir orakulo klaust pranašystės:
Kaip iš bėdų mus vaduot įsakys, iš kur laukti pagalbos,
Kur bus galas kančiom ir kur plaukt nukamuotiem bedaliam.
Buvo naktis. Po žemes gyvūnus įmygis kaustė,
Kai šventi paveikslai dievų ir penatai globėjai
Frigijos, pats aš kuriuos iš ugny paskendusios Trojos
Išgabenau, man sapne kaip gyvi prieš akis tebemiegant
Žibesiu skaisčiai spindžiu sutvisko iš ten sužėrėję,
Balzganas kur pilnaties pro angas prasiskverbia mėnulis.

Taip jie prabilo tada ir sielvartą žodžiais ramino:
„Ką į Ortigiją tau nuvarsnojusiam Foibas patartų,
Skelbia čionai, mus pats prie tavų štai atsiųsdamas slenksčių
Pasekėm mes tave, supleškėjus liepsnom Ilionui,
Mus tu vedei, kai raižėm laivais patvinusių jūrų,
Mes ir vaikaičius tavus į žvaigždynų aukštybes iškelsim,
Duosim tau ir pasaulį valdžion. Tu tvirtus tvirtiesiem
Mūrus statyk ir neklupk po našta ilgamečių klajonių.
Keisk tik buveinę tuojau, nes tau Apolonas Delietis
Skyrė gyvent ne šitoj šaly ir ne Krėtės pakrantėj.
Yr šalis, Hesperijos vardu ją grajai vadina,
Karo žygiais garsi ir derlium žemės nuo sena.
Buvo kadai čia oinotrų tauta, o dabar jau, kaip sako,
Vado Italo vardu atėjūnai šį praminė kraštą.
Mūsų tėvų čia buveinė tikra, iš čia Dardanas kilęs,
Jasijus tėvas iš čia, giminės įkūrėjas pirmasis.
Šiuos neklaidingus žodžius pranešk tad džiugiai senam tėvui
Ieško tegu jis Korito garsaus ir Auzonijos žemės:
Draudžia Jupiteris tau arimuose Diktės gyventi."
  Kūną upeliais tada išpylė man prakaitas šaltas:
Čia ne apgaulūs sapnai, nes gyvai kaip paveiksle regėjau
Garbanas, raikščiais dengtas, ir veidą, ir kalbančias lūpas.
Partrenktas reginio to ir žodžių džiugios pranašystės,
Vienu matu iš guolio tik šast ir visas pašoku;
Delnus dangun ištiesęs, meldžiuos ir židinį laistau
Grynojo vyno auka. Dovanom penatus taip pagerbęs,
Visa tuomet iš eilės Anchizui sakau apsidžiaugęs.
Kilmę dvejopą genties, dviem tėvais, pripažino Anchizas.
Aiškiai pamatęs, kad vėl dėl žemės tėvų apsiriko,
Prašneka taip: „O sūnau, iškentėjęs vargus Iliono,
Lemtį šitokią man Kasandra viena pranašavo.
Giminei mūsų, menu, ji skelbė šią dalią paskirtą

Ir Hesperiją dažnai, ir Italijos žemę ji šaukė.
Kas gi tikėjos išvyst trojėnus krantuos Hesperijos
Ir kas gi dėjos širdin Kasandros žodžius pranašingus?
Sekim tad Foibo pėdom – skirtasis mum kelias tikriausias."
Džiūgaujam baigus kalbėt ir tėvo įsakymo klausom.
Vietą apleidžiam ir šią ir, draugus kai kuriuos tik palikę,
Tiesiam bures ir skriejam laivais vandenynais bekraščiais.
Kai, plynom beribėn vandens nupuškenus jau valtim,
Dingo krantai, ir aplink tik dangus, ir aplinkui tik jūra,
Tiesiai man ant galvos debesies atsistojo mėlynė.
Temo diena ir pašiurpo bangom vandenynas pajuodęs,
Ritina vėjas marias ir galingąją jūrą kilnoja.
Blaško siautimas bangų viesulų mus plačiai išdrabstytus.
Dieną užklojo audra, dangus jau praskydo nuo liūčių;
Debesys skyla pusiau, ir blykčioja žaibas po žaibo.
Išmušė mus iš vagos, ir aklai po vilnis klaidinėjam.
Dieną atskirt nuo nakties nebemoka net pats Palinūras
Ir, kur keliaut, nenuvokia audroj tarp bangų vandenyno.
Ištisas tris akląsias dienas, pasinėrę tamsybėj,
Ir tris naktis be žvaigždžių ant dangaus klaidinėjam po jūrą;
Tik ketvirtoj pagaliau mum dienoj prieš akis atsivėrė
Keteros aukštos kalnų ir banguojantys dūmai tolybėj.
Leidžia bures ir irklais karštai ima spausti jūreiviai:
Mėlynas taško bangas ir žarsto putas atsirėmę.
Sveiką priglaudžia mane Strofadų krantai pirmučiausia.
Jonijos jūroj plačioj į salas, taip graikų pavadintas,
Kėlės gyvent šiurpi Kelaina ir harpijos kitos,
Kai tik Finėjaus namai dievaitėm audrų užsidarė
Ir kai pirmykščius stalus turėjo apleist išgąstingai.
Nėr pabaisos, šlykštesnės už jas, ir šiurpulingesnio
Maro ir keršto dievai nuo Stikso bangų neatsiųstų.
Paukščio liemuo ir mergaitės galva, viduriuoja šlykštynėm;

Rankos nagais, plėšriai užriestais, ir nuolat išblyškęs
Veidas alkiu.
Kai, prisiirę čionai, iš uosto jau lipam į krantą,
Jaučių linksmas štai regim bandas po laukus žolinėjant
Ir ožkų be piemens pulkus dūlinėjant po žolę.
Žaibiškai puolam kardais ir dievus bei Jupiterį patį
Kviečiam dalintis grobiu. Tuomet jau krante išraitytam
Suolus sustatę, skanias imam šveist smaguriaudami vaišes.
Tik staiga šmaikščiaisiais sparnais nuo kalnų drebulingai
Harpijos sminga į mus ir plaka pliaukšėdamos orą.
Beregint griebia valgius, palytėjusios visa bjauroja
Ir balsais nesavais suspiegusios šlykščiai padvokia.
Įlankos vėl tolumoj, kur mus gaubia uolos įdubimas,
Medžių gaubos apsupti, pavėsio aplink šiurpulingo,
Ruošiam iš naujo stalus ir kuriam ant aukuro ugnį.
Vėl iš kitos tik šalies iš aklai uždangstytų slypynių
Pulkas riestaisiais nagais, su triukšmu apskraidydamas grobį,
Maitoja snukiais valgius. Įsakau aš dabar jau bičiuliam
Griebtis už ginklo tuojau ir kariaut su gauja nevidonų.
Vykdo klusniai, kaip mano liepti, ir dangsto išdėstę
Kardus po žolę plačiai ir nuo žvilgio skydus paslėptuosius.
Tad kai paukščių klyksmais vingiuoti krantai nuklegėjo,
Ženklą nuo bokšto sargos Mizėnas variu trimituoja.
Viesulu puola draugai ir veržias kovon neregėton:
Jūros sparnuotus baidus geležim kėsinasi maitot.
Bet nei jos smūgio sparnuos, nei nugaroj junta žeidimo, –
Šmėsteli šuoliu atgal ir mirksniu nušauna padangėn:
Valgis apgraužtas pusiau ir pėdsakai grasūs telieka.
Tik Kelaina, aiškiaregė niūri, aukštybėj nutūpus,
Nuo uolos ima svaičiot garsus iš krūtinės gilybių:
„Už veršiukus, paklotus kardais, ir jaučius papjautus,
Laomedonto gentie, ir karu dar grasote pulti,

Drįstat harpijas vyt nekaltai iš tėvų karalystės?
Dėkitės sau širdin tad giliai, ką nūn pasakysiu:
Ką valdovas dangaus Apolonui, o man Apolonas
Teikės atskleist, aš, furija, jums, vyriausia, apreiškiu:
Trokštat Italijon plaukt ir, aukojimais vėjus numaldę,
Būsite ten, ir dievai nekliudys įsiirti į uostą.
Skirtąjį miestą dėl to ne anksčiau apvadžiosite sienom,
Neg už mūsų skriaudas, kad žudėt nekaltąją gentį,
Badas privers sugraužti stalus ir praryti už bausmę."
Tarė ir miškan, pakilus sparnais, nuplasnojo.
Gyslose kraujas ledu sustingo tada palydovam,
Puolė dvasia, ir taiką grąžint nebe ginklais jie perša,
Bet įžadais ir gausingom aukom atleidimą išmeldus:
Deivės tatai ar paukščių šlykščių padermė nevalyva.
Tėvas nuo kranto tuomet, į dangų tiesdamas delnus,
Šaukia aukštybių galias ir deramą skelbia gerbimą:
„Grastį nukreipkit, dievai, ir negandą šitaip siaubingą
Ir atlaidžiai vaduokit teisius." Tuomet jau nuo kranto
Lynus liepia nurišt ir atleidus virves išvynioti.
Tempia vėjas bures, ir lekiam putom vandenyno,
Kur mus vadina pietys, kur kreipia laivus vairininkas.
Stiebias jau iš bangų tolumoj Dulichijus, Samė
Ir Dzakinto miškai, ir keteros stačio Nerito.
Lenkiam Itakės uolas, krantus karalystės Laerto:
Lydi keiksmai Ulikso žiauraus maitintoją žemę.
Tuoj prasiskleidžia akim Leukato kalnai debesuoti
Ir pagaliau jūreivių baisa Apolono šventovė.
Pasukam čia ir išvargę mažan atpuškenam miestelin.
Inkaras sminga dugnan, ir skiauturės pūpso prie kranto.
    Taip pagaliau džiaugsmingai šalin netikėton įžengę,
Meldžiamės atgailiai ir Jupiteriui aukurus kuriam.
Akcijaus klega krantai žaidynėm šauniom Iliono:

Varva aliejus draugam, kaip tėvynėj plikiem rungtyniaujant.
Smagūs pasprukę dabar nuo miestų gausių argolėnų
Ir pro priešų tirštas laimingai minias prasiveržę.
(Saulė didžiuoju ratu jau metus baigia sukti tuo tarpu
Ir lediniuota žiema vandenynuose smarkauja vėtrom).
Skydą Abanto stipraus, iš įgaubto vario nulietą,
Priešais ant durų kalu ir įrašu ženklinu žygį:
„Čia Enėjo auka – danajų laimėtojų ginklai."
Tuoj liepiu tad miestą palikt ir sėsti prie irklų.
Plaka lenkčiom vandenyną draugai ir dulkina plynę.
Dingsta iškart debesys fajakų kalnyno aukštybės.
Slenkam tolyn ties Epiro krantais į Chaonijos uostą,
Miestas Butrotas kalnus kur niūkso iškilęs didingai.
Sklinda čionai paskala – ar tikėti ausim begalėtum: –
Helenas miestam graikų, Priamo sūnus, viešpatauja,
Piro, Ajako želmens, ir žmoną įgijęs, ir sostą.
Andromacha ištekėjusi vėl užu vyro tėvynės.
Galvą svaigino žinia ir užvirė geismas krūtinėj
Kalbint vyrą tuojau ir lemtį patirt negirdėtą.
Kai jau iš uosto žengiu, eldijas palikęs ir krantą,
Prie tariamų Simoento bangų giraitėj prieš miestą
Metines kėlė liūdnas ir liejo aukas gedulingas
Andromacha pelenams ir šaukė vėles Acheronto
Prie žaliosios kalvos, prie tuščio Hektoro kapo,
Kur pašvęsti ir du aukurai, kad rauda nenutiltų.
Kai artėjant mane ir ginklus trojėnų aplinkui,
Šmėklas tartum klaikias, pamišus iš baimės išvydo,
Stingo bežvelgdama, ir kūnas bailoj suledėjo.
Kniumba netekus jėgų ir žadą ne tuoj beatgauna:
„Tu paveikslu tikru, o deivės sūnau, apsireiški,
Gyvas esi, ar jeigu šviesos netekai maloningos,
Hektoras kur?" – Ištarusi tai, ji gailiai pravirko.

Aidi aplinkui rauda. Vos keletą žodžių, sumišęs,
Sunkiai, garsais retais iškošiau mikčiodamas vargšei:
„Gyvas esmi, bet būvį velku per vargus ir pavojus.
Ir nedvejok: mane patį regi...
Koks tave smūgis, vaje, paglemždamas šitokį vyrą,
Sukrėtė! Ne bet kokia ir vėl tau dalia nusišypso?
Hektoro Andromacha, gyveni su Piru moterystėj?"
Žemėn nubedus akis, ji tyliu balsu prakalbėjo:
„O Priamo dukra, iš visų tu pati laimingiausia!
Trojoj aukštoj nužudė tave ant milžinkapio priešo,
Paniekos, burtais trauktos, iškentėt tau neleido likimas,
Nevertė guolio lytėt nugalėtojas viešpats belaisvės.
Jūrom plačiom atvežta, tėvynei liepsnoj supleškėjus,
Kantriai kenčiau Achilo rūstaus atžalos išdidumą,
Vergė jaunikio gaidų. Lakedaimonan pas Hermionę,
Ledos dukraitę, jisai, vestuvių galop nukeliavęs,
Helenui davė mane, tarnaitę, tarnui valdyti.
Jį Orestas tačiau, sukurstytas Furijų keršto
Ir užsidegęs aistria sužadėtinei paveržtai meile,
Iš pasalų prisitaiko nudobt prie aukuro tėvo.
Helenui krašto dalis po galvos Neoptolemo teko;
Ją Chaonų laukais pavadinęs nuo Trojos Chaono
Ir, Chaonijos vardu karalystę visą praminęs,
Pergamą statė kalne ir mūrus pilies Iliono.
Vėjai betgi kokie ar koks likimas aklasis,
Ar kuris iš dievų tave prie krantų čia atvarė?
Džiaugiasi dar gyvybės šviesa Askanijus mažas?
Jį tau Troja...
Skauda tikrai berniukui širdis, be motinos likus?
Tėvas Enėjas, tikiuos, ir Hektoras dėdė jį moko
Sekti dorybėm tėvų ir vyrišką žadina dvasią?"
Tarusi tai pro verksmus, ji, veltui maldydama skausmą,

Ašarų plūdo klanais, kai, lydimas gausiai iš miesto,
Helenas, karžygys, Priamo sūnus, atžingsniuoja
Ir, saviškius atpažinęs džiugiai, mus rūmuosna veda.
Springsta jam žodžiai raudoj, ir ašaros rieda iš džiaugsmo.
Žengdamas priekin regiu didingojo Pergamo vaizdą,
Reginį Trojos mažos ir Ksanto išsekusią vagą.
Skajiškus vartų slenksčius tuoj puolu bučiuot apkabinęs.
Džiaugės ir teukrai kartu gėrybėm broliško miesto:
Portikuos rūmų erdviuos juos vaišėsna kviečia karalius.
Dovanas Bakcho linksmas jie pily iškilmingai gurkšnoja,
Rankose taurės aukų, o valgį jiem neša ant aukso.
  Slinko diena ir kita, kai lengvutis Vasario dvelkimas
Ėmė vilioti bures ir plakt išsipūtusią drobę.
Žodžiais tokiais į žynį kreipiuos ir šitaip teiraujuos:
„Trojos kilmingas sūnau ir valios dievų apreiškėjau,
Laurus permanai tu ir Foibo mostus, ir trikojus,
Paukščių kalbą, žvaigždes ir skridimo žymes pranašingas,
Štai ką tad man pasakyk: ligi šiol mum orakulai būrė
Kelią sėkmingą visur ir dievai vis ženklais mus vadino
Skubint Italijon plaukt ir klabenti šalis tolimąsias;
Harpija tik Kelaina – teatleidžia dievai, kad ją minim –
Daiktus skelbia šiurpius ir graso įtūžus kerštingai,
Bado siaubu, – pavojų kurių turiu vengti pirmiausia,
Kas gi daryt, kad tokius vargus pakelt ištesėčiau?“
Helenas čia, apeigom papjovęs veršius, pirmučiausia
Meldžias dievam ir šventuosius raikščius nuo galvos nuvynioja.
Pats jis tada prie slenksčių tavų, šviesiausiasis Foibe,
Veda už rankos mane, nors drebu prieš galingąjį dievą,
Ir įkvėptasis žynys mum skelbia žodžius pranašingus:
„Deivės sūnau, juk dangaus liepimu tu iries vandenynais,
Šitaip lėmimą dievų karalius aukščiausiasis kreipia,
Ši tvarka verpiama, banguoja sėkmė su nelaimėm.

Tiek teturiu iš daug ko apreikšt, kad plynę svetingą
Perplaukt galėtum smagiau ir Auzonijos laipintis uoste,
Nes žinoti daugiau neleidžia Helenui Parkos
Ir Junona, Saturno dukra, sakyti užgynė.
Tu Italijon jau, kuri, kaip manai, netoliese,
Uostan taip pat artimam apakęs taisais prisikasti:
Tolimo kelio ilgi bekeliai tebeskiria plotai.
Teks dar kietai tau irklus lankstyt po Trinakrijos srovę
Ir laivais nert plynėm sūriom Auzonijos marių,
Kirkę Ajajos saloj ir požemio kūdras lankyti,
Kol saugioj šalyje sau kurdintis miestą galėsi.
Ženklus nurodysiu tau, tik gerai sau juos įsimėklink!
Kur širdim neramia dūlinėjant tau jūros pakrantėj,
Kiaulė didžiulė balta patįsus gulės palei srovę
Po ąžuolais, nuošaliai, vos atvedus tris dešimtis auglio,
Ir mažutėliai balti kur prie motinos spiesis aplinkui,
Miestas bus tavo tenai ir ramybės vieta po klajonių.
Ir, kad stalai sugraužti reikės, tu nė kiek nesibaimink:
Kelią likimas suras ir šauksmą išgirs Apolonas.
Šių betgi žemių privenk ir šito Italijos kranto,
Plakamo smūgių smarkių, vandenyno bangom kunkuliuojant
Pilys ir miestai visi čia graikų apsėsti nelabųjų.
Statėsi mūrus čionai ir lokrai, Nariko išeiviai,
Ir salentinų laukus liktietis čia Idomenėjus
Apsiautė ginklo jėga. Pagaliau čia Peteliją mažą
Aprietė mūrais tvirtais Melibojos karys Filoktetas.
To negana: kai ilsėsis laivai už plačių vandenynų
Ir kai krante jau klosi dievam aukas pažadėtas,
Purpuriniu apsisiauski skydu pridengdamas plaukus,
Kad, kai liepsnos šventoji ugnis per aukas iškilmingai,
Burtų laimingi ženklai nuo akies nelemtos nesutriktų.
Šitaip aukoki tu pats ir jūs, o draugai keliauninkai,

Šių apeigų tesilaiko šventai ir dievoti vaikaičiai.
Kai pakeliui tave vėjas priplaks prie Sicilijos kranto
Ir kai jau skėstis pradės siauruma susklіaustoji Peloro,
Smelkis kairėn per marias, kad ir tolimas kelias aplinkui,
Plauk apie žemę kairėn, venk bangų ir krantų dešiniųjų.
Žemė čionai, kaip sako, kadai nuo smūgių galingų
(Štai kas senovės žilos, kas amžių ilgų padaryta!)
Skilo pusiau lig tolei išvien abejur ištisinė.
Smogė krantan vandenyno srovė ir Sicilijos kraštą
Nuo Hesperijos šalies su arimais ir miestais atkirto.
Sąsiaurio ankšto plyšin putodamos brovėsi bangos.
Kiūkso Skila dešinėj, Charibdė kairėj drebulinga
Be atvangos iš gelmių pragarmės kunkuliuojančias siurbia
Tris kartus siaubingas sroves ir vėl erdvenybėn
Švirkščia švirkšte ir žvaigždynus putom aukštybėse plaka.
O Skila, pasislėpus landoj, patamsėje niurkso,
Kaišioja galvą laukan ir laivus ant uolų varinėja.
Prieky tarytum žmogus ir krūtinė žavinga mergaitės
Ligi pusiau, o toliau vandenų neregėta pabaisa;
Pilvas vilkų, o žemiau uodegom šmešeluoja delfinai.
Nusidangink tad verčiau Pachinan, kur Trinakrija baigias,
Kad ir sugaišti reikės ten lenkiant keliu tolimuoju.
Skilos grasios klaikiajam urve jau tada neregėsi,
Mėlyni šunys nestaugs, neaidės ir atliepdamos uolos.
Perspėju dar: jei tavasis žynys nors kiek nusivokia,
Helenui jeigu tiki, apšviestajam šviesos Apolono,
Viena už visa labiau, o deivės sūnau, ir tik viena
Kalsiu tau nuolat galvon ir vėl nuo pradžios vis kartosiu:
Melskis Junonai pirma, galingai dievų karalienei,
Liaupsink Junoną maldom, įžadais ją garbink džiaugsmingai.
Deivę palenk nuolankiai dovanom: su Trinakrija šitaip
Skirtis valiosi galop ir Italijon spaust pergalingai.

Kai, nuirklavęs tenai, priartėsi prie Kūmų jau miesto,
Kur šventi ežerai ir ošiančios girios Averno,
Įkvėptą žynę landoj po uola pranašaujant išvysi.
Skelbia ji čia likimo kelius ir ant lapų sužymi.
Kiek tik eilučių tartų į lapus užsirašo mergaitė,
Tvarko tuojau ir uždaro urve, paeiliui sudėliojus.
Vietoj skirtoj jos lieka gulėt ir eilės nepakeičia.
Bet kai ant vyriaus lengvai graižaliojasi praviros durys
Ir kai vėjelis švelnus žalumynus lakius sklaidinėja,
Įduby tuokart uolos nesistengia jau pranašė gaudyt
Nei sudėliot atgal ar sunarstyt skraidančių burtų.
Keikia sibilos namus, negavę tenai patarimo.
Čia kad ir kaip bemurmėtų draugai, o jūron kelionė
Šauktų šaukte ir, ištempęs bures, pasileisti galėtum,
Šič tegu tau tiek nebūna brangi valanda sugaišinta,
Kad, apsilankęs tenai, neišmelstum orakulo žodžių.
Tepranašaus ji pati ir lūpas atvers maloningai.
Kokius regėsi karus ir gimines kokias italų,
Kaip išvengsi vargų ir nelaimes pakelt ištesėsi,
Dėstys ji tau ir suteiks, pagerbta, palaimingą kelionę.
Šitiek tave man lūpom savom teleista pamokyt.
Ženk tad ir žygiais iškelk padangėn galingąją Troją."
    Šiuos bičiulystės žodžius ištaręs, žynys įkvėptasis
Liepė tuojau pakrantėn gabent ir laivyną prikrauti
Aukso svariom dovanom ir dramblio išdailintu kaulu,
Indais sidabro brangiais, dubenim pranašingos Dodonos,
Susagstinėtais šarvais grandim iš trilinko aukso,
Šalmo kūgiu puošniu ir karčiais banguojančios kuokštos,
Ginklais Piro kadai. Dovanų nestigo ir tėvui.
Duoda žirgų ir varovų be to...
Pildo yrėjų eiles ir padargais draugus apšarvuoja.
    Liepia tuo tarpu bures Anchizas beregint tiesti,

Kad pagriebtų laivus ir neštų negursdamas vėjas.
Šitaip tada Apolono žynys, jį pagerbdamas, kalba:
„Meile Veneros kilnios didžiuotis gali, o Anchizai,
Gelbėjo dukart tave malonė dievų iš griuvėsių.
Žemė tavoji štai ten, tad spausk į Auzoniją burėm.
Teks tačiau vietoj šioj pro šalį pranert vandenynu;
Krantas anas dar toli, kur apreiškė gyvent Apolonas.
Eik, pagaliau, numylėtas sūnaus, laimingasis tėve,
Kylančius kam dar piečius manoji kalba begaišina?“
Graudžiai ir Andromacha su saviškiais skirias ant amžių,
Daigstytus auksu ir ji drabužius dovanodama neša
Ir kalnais audimus dosnumu lenktyniaudama krauna.
Frigų apsiaustą, galop, atnešus Askanijui, taria:
„Imk, vaikeli, ir tai, – mano rankų čia tau atminimas, –
Amžiną meilę jis tau teliudys visad Andromachos,
Hektoro didžio našlės. Paskutinę imk duoklę taviškių,
Astianakto brangaus o vieninteli gyvas paveiksle!
Žvilgis akių toksai pat, iš lūpų tas pats ir iš veido,
Šiandien klestėtų drauge paauglys su tavim vienaamžis.“
Tokį tariau pro ašaras jiem išsiskirdamas žodį:
„Likit laimingai gyvent, kuriems išsipildė likimas,
Mūsų kitokia lemtis ir buitin ji mus šaukia kitokion.
Jum ramybė duota, neraižysit jūros platybių,
Tolstančių vytis neteks Auzonijos dirvų beieškant.
Regite Ksanto vaizdus ir jūsų statytąją Troją;
Trokščiau karštai, kad daugiau palaimos jai lemtis pažadėtų
Ir kad nestotų skersai ant kelio graikų įtūžimui:
Jeigu Tibrį kada ir Tibrio dirvas prikeliausiu
Ir jei mano genties žadėtąsias sienas išvysiu,
Iš giminingų tautų Hesperijos ir žemės Epiro –
Miestam šiem ir šitom gentim buvo Dardanas tėvas,
Jų ir likimas tas pat – padarysime dvasioje vieną

Troją abiem ir vienybės saitus tesergsti vaikaičiai.
Stumiamės mariom tolyn prie Kerauno kalnų gretimųjų,
Kur per jūrų bangas Italijon kelias trumpiausias.
Saulė jau skubinas sėst, ir, aptemus kalnam pavėsingiem,
Puolam glėbin žemelės brangios prie bangų vandenyno.
Buriam sargas prie irklų budėt ir, pasklidę po krantą,
Tįsom smėlynėj sausoj, ir sąnarius miegas gaivina.
    Rato viršaus, Valandų vedama, dar Naktis neprikopė,
Kai Palinūras, žvaliai iš patalo šokęs, jau tiria
Vėjus visus ir, įtempęs ausis, ošiman įsiklauso.
Slenkančias tyliai dangun visokiausias žvaigždes žiūrinėja:
Ir Trionų dvynus, ir lietaus Hiades, ir Arktūrą,
Ir tarp žvaigždynų dangaus auksiniais šarvais Orioną.
Kai visam danguje pamatė nesudrumstą giedrą,
Ženklas skardus nuulpia bliktim, ir mes išžygiuojam:
Skečiame burių sparnus ir taisomės leistis kelionėn.
Jau ir skaisčioji Aušra, žvaigždes išbaidžiusi, raudo,
Kai tolumoj išvydom kalvas ir Italiją slėną.
Čia Achatas staiga „O Italija!“ rikteli pirmas
Ir palydovai linksmi „O Italija!“ šaukia griausmingai.
Tėvas Anchizas tada vainikuoja ąsotį didžiulį,
Pripila pilną vynu ir, prie vairo aukštai atsistojęs,
Šaukia dievus...
„Jūrų ir žemės dievai ir šėlstančių vėtrų valdovai,
Vėjus atsiųst palankius ir palengvint mum teikitės kelią.“
Dvelkteli oras smarkiau, – ir uostas matyt netoliese,
Ima ryškėt aukštai pilyje ir šventovė Minervos.
Vyrai nuleidžia bures ir kapstosi valtim į krantą.
Uostą išgraužė lanku iš rytų besirisdamos vilnys,
Styrinčios briaunos uolų putoja, sūriai aptaškytos.
Uostas patsai tebeslypi tačiau, nes dvigubom sienom
Glėbia jį bokštai uolų, ir bėga nuo kranto šventovė.

Pirmąjį ženklą dievų čia, baltitelaičius kaip sniegas
Keturis žirgus, laukuos skutinėjančius žolę, išvydau.
Tėvas Anchizas tuomet: „Neši karą, o žeme svetinga;
Karui žirgai ruošiami, karu šios bandos grūmoja.
Laikas ateis, ir tie patys žirgai, vežime pažaboti,
Jungą vilkti pripras, ir taika po karų pasidžiaugsim."
Žvangančios ginklais tuomet maldaujam Paladės dievybę –
Ji mus krante, kai klykėm džiugiai, pasitiko pirmoji.
Galvas prie aukurų šydu mes Frigijos dengiam
Ir paskatais įsakmiais lieptąsias Heleno žiebiam
Argo Junonai aukas, apeigom gerbdami įprastinėm.
　　Negaišdami, vos baigėm aukot apeigom nustatytom,
Gręžiam jūron ragus pratiesinių, apnarstytų burėm,
Ir graikų padermės klastingą žemę paliekam.
Linkis Tarento matyt, Heraklio, kaip kalba, statyto;
Kyla iš ten prieš akis ir Lakinijos dievnamis šventas,
Ir Kaulono pilis, ir laivų pražūtis Skilakėjus.
Iš bangų tolumoj ir Etna jau Trinakrijos niūkso,
Girdim, kaip daužo uolas šiurpulingai staugianti jūra
Ir nuo krantų tolimų kaip palūžęs atsirita trenksmas.
Varto smėlį dugne ir tyška vanduo iš gilybių.
Tėvas Anchizas tada: „Čia tikriausiai ir bus ta Charibdė,
Akmenis Helenas šiuos ir baisingas uolas pranašavo, –
Gelbėkit mus, o draugai, ir spauskit, kiek galite, irklais."
Vykdo jie tuoj, ką liepė, klusniai; Palinūras pirmasis
Priešais bangas iš kairės su triukšmu savo atgręžia valtį.
Sprūdo kairėn ir visi, kiek tik nešė juos irklai ir vėjas.
Sviedžia mus lankas vilnies dangaus nepasiekiaman aukštin,
Grimstant bedugnėn bangom, karalystėn šešėlių nusėdam.
Triskart kaukimas uolų nuaidėjo landoj akmeninėj,
Triskart regėjom žvaigždes putomis aptaškytas rasojant.
Kai nualsintus jau mus su saule ir vėjas paliko,

Prie Kiklopų krantų nepatirtais keliais nusiplukom.
Rymo pats uostas tyloj ir nešvilpauja plote jo vėjai,
Griaudžia tačiau gretimoji Etna, griausdama šiurpulingai,
Debesį dūmų juodų padangėsna kartais nuraito;
Virstant dūmam dervos ir kaitroj pelenam sužaravus,
Rita liepsnas kamuoliais ir žvaigždes aukštybėse laižo.
Gabalus kartais uolų iš kalno gilybių išplėšia
Ir akmenų sutirpdytus gniutus, dusliai sudundėjus,
Verčia iš dugno gelmių ir laukan kunkuliuodama drebia.
Etnos našta, padavimais žmonių, užritinta slegia
Žaibo surytą pusiau Enkelado gigantišką kūną,
Kurs pro plyšius galybes liepsnų iš židinio kvapsto.
Kiek tik kartų jisai apsiverčia pavargęs ant šono,
Slepias už dūmų dangus ir Trinakrijos žemė sudunda.
Tuokart pernakt, pasislėpę miškuos, tankmėj išlindėjom,
Ir ženklojo šiurpaus, ir trenksmų priežasties nesupratę,
Nes nei mėlynė giedros, nei ugnys žvaigždžių nespindėjo,
Bet klaiki nakties glūduma nugramzdino mėnulį
Ir apniukęs dangus debesų tamsumon pasinėrė.
Brėško rytojaus diena, patekėjus aušrinei ankstyvai,
Ir nuo dangaus nuklojo aušra šešėlį rasotą,
Kai iš girios staiga nepažįstamo vyro paveikslas,
Bado sugraužtas, klaikus, net gaila žiūrėt, kaip apšepęs,
Žengia artyn ir rankas į krantus maldaujamai tiesia.
Dirstelim tuoj: laukinė barzda ir grasus nešvarumas,
Skarmalai dygliais suverti, o šiaipgi jau graikas,
Siųstas kariauti kadai tėvynės šarvais Ilionan.
Kai tik iš tolo ginklus ir apdarą Trojos išvydo,
Krūpteli kiek, užmetęs akim, ir, baikščiai sumišęs,
Žingsnį prilaiko staiga. Galvotrūkčiais tuoj pasileidžia
Bėgti krantan ir verksmingai maldaut: „Prisiekiu žvaigždynais
Ir gaivinga giedra ir galybėm dangaus dievagojuos:

Imkite, teukrai, mane ir šalin bet kurion nugabenkit:
To man pakaks. Iš danajų laivų telikau čia tik vienas.
Prisipažinti turiu: siaubiau penatus Iliono.
Jei aš nuskriaudžiau jus ir sunkiai jums nusidėjau,
Nardykit jūron mane ir plačiai tarp bangų išdrabstykit.
Jeigu jau žūt, tai nuo rankų žmonių bent mirtis bus maloni."
Taręs apglobė kelius ir šliaužiojo klūpsčias įkibęs.
Kas jis toksai, užsipuolame klaust ir kokio kilimo;
Spiriam, kokia jį tranko lemtis, pagaliau nenuslėpti.
Ranką jaunuoliui tuojau pats tėvas Anchizas ištiesia,
Šiuo palankumo laidu grąžindamas drąsą krūtinėn.
Kai, pagaliau, atsigavo širdis, jis šitaip prabilo:
„Achaimenidas esu, palydovas varguolio Ulikso,
Gimęs Itakės saloj, neturtingas sūnus Adamasto.
Trojon vykau (kad man laimės dienas kas šiandien grąžintų!),
Sprunkant be kvapo draugam iš buveinės žiauriosios, apleistas,
Vienas likau klaikumoj šios landos šiurpulingo kiklopo.
Kraujo valgiu ir grasiom prirūgus puvenom erdvė
Urvo nykaus, o pats gi žvaigždes pasistiebdamas remia, –
Lai nukreipia dievai šio antkryčio baisą nuo žemės! –
Nei į jį žvelgti gali, nei kalbėt su žmogum jisai leidžias.
Vargšų jis minta mėsa ir siurbia pajuodusį kraują.
Savo akim regėjau andai, kaip rankom galingom
Griebęs du mūsiškius, landos vidury atsilošęs,
Tėškė uolon, ir paplūdo asla, krešuliais aptaškyta.
Krimto, mačiau, kraujų juodume paskendusius kąsnius,
Ir sąnariai dar šilti tarp dantų nesustingę virpėjo.
Ši begėdystė nuožmi be bausmės nepraėjo kiklopui,
Nes, užsimiršęs aistroj, Itakietis grasties nepabūgo.
Kai po gausingos puotos, negyvai prisisrėbčiojęs vyno,
Tįsojo ilgiu landos, atlošęs nusvirusį sprandą,
Vemdamas mėsgaliais, prisisunkusiais vyno per miegą,

Ir pūliuotais kraujais, mes, galiom dangaus pasimeldę,
Burtais traukiam vietas ir, iš pusių visų pasipylę,
Smeigiam durklu aštriu didžiulėn akin nevidono.
Niauriai ši tik viena dubume po kakta teniūksojo,
Foibo žibintas arba skridinys tartum argiško skydo.
Taip tad džiugiai, pagaliau, už saviškių vėles atsimokam.
Bėkit, o vargšai, tačiau ir, lynus nuo kranto nutraukę,
Sprukit guviai...
Nes kaip urve įdubiam Polifemas grasus ir didžiulis
Dėvinčias vilnų danga uždarytas bandas išsimalžo,
Taip padrikai ties vingiuotais krantais šių kiklopų baisingų
Šimtas gyvena kitų ir aukštaisiais kalnais dūlinėja.
Pjautuvas trečiąkart jau prisipildė šviesa mėnesienos,
Kai vienų vienas vargstu po girias tarp žvėrių ir landynių
Ir kai baisius kiklopus, užsiritęs uolon, žiūrinėju.
Plaka baimingai širdis, žingsnius arba balsą nugirdus.
Uogom aitriom nuo šakų ir kietais kornelijų vaisiais –
Miško skurdžiuoju penu – ir žolelių šaknim maitinuosi.
Kiek bežvalgiau, teišvydau tik šį pirmutinį laivyną,
Plaukiantį čia prie krantų. Kas bebūtų svečiai, pasiryžau
Jiems atsiduot: kad sveikam tik pasprukt nuo genties nelabosios!
Jūs man gyvybę verčiau išplėškit mirtim ko žiauriausia."
Vos tik jis baigė kalbėt, pats piemuo Polifemas, štai regim,
Nuo kalnų aukštumos tarp avelių bandų atlinguoja.
Slenka lėtai krantan žinoman apdribusi sunkiai
Milžino masė šiurpi, akim išbadyta pabaisa.
Ramstos ranka, nugenėta pušim grabaliodamas kelią,
Lydimas būrio avių, širdies šio vienintelio džiaugsmo,
Šios paguodos varge.
Brenda vilnių gilumon, prie jūros plačias prisikasęs,
Ir, iš akies dubumos sruvenantį plaudamas kraują,
Mykia ir griežia dantim. Nors viduriu jūros jau žengia,

Riedančios vilnys kalnais jam pašonių aukštų dar nevilgo.
Bėgti tolyn baimingai tada trepinėdami skubam,
Pjaustome lynus tylom ir, maldaujantį vargšą priglaudę,
Spaudžiam irklais kietai ir vilnis lenktyniuodami raižom.
Junta jis aidint garsus ir tenlink žingsnius savo kreipia.
Bet kai jo dešinė jau mūsų pasiekt negalėjo
Ir kai Jonėnų srovėm lygiuotis su mum nevaliojo,
Kauksmas klaikus supurtė bangas beribiam vandenyne.
Nusmeigė riksmo baisa tolimiausios Italijos žemę,
Ir sumaurojo Etna gilumoj įdubimų vingiuotų.
O kiklopų gentis nuo aukštųjų kalnų ir iš girių
Metasi uostan ūmai ir pripildo krantus išbaidyta.
Etnos brolius nykius tuščiai stovinėjančius regim.
Ši šiurpulinga minia, dangun kilodama galvas,
Žvilgčioja niauriai akim, lyg aukštybėn dangaus pasistiebę,
Niūkso tvirti ąžuolai ar gurgučiais laimus kiparisas,
Medžiai Dianos aukšti ar alkas Jupiterio didžio.
    Veja mus siaubas šiurpus, galvotrūkčiais lynus ištiesus,
Skleisti bures ir sprukt pavėjui, kur neš, nebežiūrint.
Priešingai moko daryt Priamo sūnaus pranašystė,
Draudžianti plaukt, kur mirtis abejur, tarp Charibdės ir Skilos.
Ryžtamės spaust atgal, tik staiga iš aukštybių Peloro
Štai jau ir siųstas čionai mum Borėjas padėt atskubėjo.
Praskrendam mirksniu laivais Pantagijo žiočių uolyną,
Lygumas Tapso žemas ir Megaros krantų įlinkimą.
Šias mum rodė vietas, matytas anksčiau beklajojant,
Achaimenidas karys, Ulikso vargų bendrininkas.
Šiapus sikanų lanksmos, kur bangos Plemirijų daužo,
Driekias platoka sala, pirmykščių žmonių pavadinta
Ortigija; Alfėjaus srovė elidiečio, kaip sako,
Graužės slaptais po jūra keliais, kuri, Aretūza,
Žiotim tavosiom dabar su sicilų vilnim susilieja.

Vietos galingiem dievam, kaip liepė žynys, pasimeldę,
Lenkiam tada riebiąsias žemes Heloro pelkėto.
Skutam iš čia pro aštriąsias briaunas akmeningo Pachino;
Kamerina, dievų lėmimu užginta palytėti,
Dunkso bangų tolumoj, ir Gelos laukai prasiskleidžia,
Pramintas šitaip slėnys nuo srovės nesuvaldomos vardo;
Jau ir tauriaisiais žirgais išgarsėjęs kadai Agrigentas
Rodo nuo kalno stataus išdidžiai savo rūmų galybę;
Burių sparta palieku ir tave, Selinuntai palmingas,
Ir pro panertas uolas prasprunku seklumom Lilibajaus.
Uostas čia priima mus ir Drepano krantai gedulingi.
Čia po jūrų bangas prieš šitiek audrų atsilaikęs,
Prarandu, bėdulis, vaje, savo tėvą Anchizą,
Visą paguodą varguos. Tu mane, geriausiasis tėve,
Be globos palieki, tiek veltui vargų iškentėjęs.
Helenas netgi žynys, tiek siaubo kadai pranašavęs,
Nei klaiki Kelaina šio smūgio baisaus neišbūrė.
Čia klajonių riba, čia mano vargai paskutiniai;
Iš čionai prie jūsų krantų mane dievas atplukdė."
Taip Enėjas kilnus, jo vieno visiem besiklausant,
Aiškino lemtį dievų ir minėjo kelius išklajotus,
Kol, pagaliau, nutyla jis čia, iš jėgų išsimušęs.

Ketvirtoji giesmė

Bet jau seniai, slaptosios ugnies graužiama, karalienė
Džiūsta, gėlos sužeista, ir gyslose žaizdą maitina.
Maga jai vyro narsa ir kilminga dievų giminystė;
Veido gražna ir kalbos žavesys, jos krūtinėn įgližęs,
Drumsčia ramybę širdies ir nemigu vargina kūną.
Vos tik žemes apkeliavo Aušra, žiburiuodama Foibu,
Ir nuo skliautų dangaus išsklaidė blandą rasotą,
Sesei mieliausiai skausmu svaigdama ima guostis ligonė:
„Anna brangi, kaip klaikūs sapnai mane bauguliu purto!
Koks neregėtas svetys į rūmus pas mus atsilankė!
Kas jo veido žava, kaip tvaska šarvai ir krūtinė!
Jis iš dievų, tuo karštai aš tikiu, ne tuščia tai spėlionė, –
Širdį niekingos kilmės tuoj išduoda baila įgimtoji.
Kur jo netrankė lemtis, kiek vargų jis karuos iškentėjo!
Jei tik nebūtų ryžtis taip sieloj manoj užkietėjus,
Kad niekuomet jau manęs neberiš jungtuviniai varžtai,
Kai mane meilė pirma apgaulinga mirtim suvedžiojo,
Jeigu vestuvių puota ir džiaugsmai dar nebūtų apkartę,
Gal ir galėčiau suklupt, vien šia vilione susigundžius.
Prisipažinsiu aš tau, brangioji, kad, žuvus Sichajui,
Vargšui manam, ir šeimos penatus brolžudybei apšlaksčius,
Vienas tik jis man jausmus ir svyruojančią pavergė dvasią.
Pėdas senosios liepsnos jau aiškiai dabar atpažįstu.
Bet kad verčiau aš prasmegčiau kiaurai prasivėrusion žemėn

Ar kad nutvotų žaibu pragarmėn mane tėvas galybių,
Kur balzgani šešėliai Nakties ir Erebo tamsybės,
Jei tavo teises šventas aš išdrįsčiau sutrypt, Nekaltybe!
Mano pirmąsias godas jau nusinešė vyras jaunystės,
Meilės svajingi sapnai jam kape amžinai tepalieka."
Tarė ji taip ir upeliais raudų ėmė vilgyt krūtinę.
Šitaip atsako Anna: „O sese, tu mano brangiausia!
Gal ketini savo jaunas dienas praliūdėti vienatvėj,
Nepasidžiaugus vaikais, dovanom numylėtom Veneros?
Krimsis dėl to gal kapuos pelenai ar palaidotos vėlės?
Gedinčios te ligi šiol ir nepalenkė Libijos vyrai
Nei ankstesni iš Tiro vadai ar paniekintas Jarbas,
Nei kunigaikščiai kiti, išugdyti Afrikos žemėj,
Žygiais garsioj, – net kai linksta širdis, tu dar priešinsies meilei?
Negi dar tu nematai, kieno laukuos įsikūrei?
Gaitulų miestai čionai, jų kare dar neįveikė niekas;
Siaubia aplink ir numidai gaujom, ir Sirtis nesvetinga;
Čia ir sausrų ištroškinta šalis, čia siautėja Barkė.
Argi dar verta minėt, kad ir Pigmalionas iš Tiro
Tebegrūmoja karu?...
Tik dievų lėmimu, aš tikra, ir Junonos malone
Atplakė vėjų siauta laives šia kryptim Iliono.
Kokius tu mūrus didžius ir kokią valstybę galingą
Kylant išvysi čionai, už vyro šaunaus ištekėjus!
O kaip iškils punų ginklo garbė, susijungus su teukrais!
Tu tik išmelsk malonę dievų ir, aukas jiem paklojus,
Vaišint imk svečią dosniau ir kliaudis išrask, kad užgurstų,
Jūroj kol siaučia audra ir lietingas danguj Orionas,
Kol sutrankyti laivai ir oras keliaut nevilioja."
Žodžiais šiais įkvėpus vilties abejojančiai sielai,
Liepsną sukurstė širdy ir iš varžtų drovos išvadavo.
Lanko čia jos šventyklas ir pas aukurus meldžia malonės,

Pjauna avis dvižiemes dovanojusiai teisę Cererai,
Tėvui Liajui linksmam ir garsingam dainom Apolonui.
Bet prieš visus gerbiama Junona, moterystės globėja.
Taurę aukų paėmus pati, Didona žavingiausia
Tarpragę karvės tvaiskios pašlaksto vynu iškilmingai.
Žengia tada prie riebių aukurų priešais veidą dievybių.
Dieną parinkus aukom, krūtines gyvuliam žiodinėja
Ir, įsmigus akim, tebevirpančius vidurius žvalgo.
Ko beverta pranašų išmintis! Įžadai ir maldyklos
Šėlstančiai ką bepadės, jei liepsnoj tebetirpsta krūtinė,
Jeigu širdies gelmėse slaptoji žaizda neužgyja.
    Blaškos, skausmų geliama, Didona kai pamišus po miestą,
Siautėja vargšė aistroj, lyg stirna, strėle sužeistoji,
Kai tarp Krėtės miškų piemuo nesisaugančią liuoksint
Smogė eiklia geležim ir durklą įbedęs užmiršo.
Taip bėgdama ji per Diktės girias tarp kalnų klaidinėja.
Pervėrus šoną kiaurai, įstrigo mirtingoji nendrė.
Čia tarp rūmų naujų ji vedžiojasi Trojos Enėją,
Rodo Sidono turtus, jam įpiršt geidaudama miestą,
Trokšta prabilt, bet žodžiai gerklėj netarti užsikirto.
Čia, kai jau leidos diena, ji puotos nekantraudama laukia,
Geidžia klausytis ir vėl išprotėjus vargų Iliono;
Vėl ji akių nuo svečio žavaus atitraukt nebegali.
Kai išsiskirstė visi ir blėso šviesa mėnesienos
Ir kai neriant žvaigždėm snaudulys patalan ją viliojo,
Kniubo liūdna, palikta vienumoj, ant apleistojo guolio.
Veidą teberegi jo ir tariant žodžius tebegirdi.
Julą spaudžia glėbin, žavėdamos atvaizdu tėvo,
Vilias mintim apgauliom numalšint nenumaldomą gėlą.
Bokštai nekyla nauji ir vyrai mankšton nebestoja,
Nekasa uosto saugaus ir tvirtovių stiprių nebestato.
Niūkso darbai nebaigti ir, niauriai karodamos, graso

Keteros mūrų rūsčių ir dangun įsirėmę pabūklai.
Kai tik didi Junona pražūtin ją pargrimzdus pajuto
Ir net piktus liežuvius aistringos šėlos nebetramdant,
Šitaip Saturno dukra priekaištaudama puola Venerą:
„Pergalė čia nemenka ir laimikis iš tikro garbingas
Tau ir berniukui tavam; kaip žygis kilnus ir didingas,
Jei moteriškė viena dievybių dviejų nugalėta.
Ne paslaptis, ir juntu jau seniai, kad, pabūgusi mūsų,
Rūmų nemėgai aukštų ir Kartaginos miesto didybės.
Betgi kur baigsis vaidai ir kur mus nuves įtūžimas?
Ar ne geriau, jei taika amžina mus vedybom sujungtų?
Visa gavai, ko tik siela tava alkdama geiduliavo:
Kaista Didonos širdis ir aistros kvaitulys ją kankina.
Teisėm lygiom tad valdykim išvien mūsų bendrąją tautą,
Frigijos vyrui naujam karalienė kilni tevergauja,
Te ji rankon tavon tiriečius atiduoda į kraitį."
Permanius klastą vienok ir šnekant žodžius veidmainingus,
Kad tik į punų krantus karalystę italų nukreiptų,
Taip Venera atsikerta jai: „Kas taip išprotėjęs,
Jog atmestų tatai ar kariaut su tavim įsigeistų,
Jei tik išeitų geran tavuoju žodžiu pasikliovus.
Bet nerami aš blaškaus nežinioj, ko Jupiteris geidžia:
Ar tiriečius jis mieste vienam su trojėnais įkurdins,
Ar palaimins tautas, sutartim amžinom sujungtąsias.
Tu jo žmona, tau derėtų maldaut užkietėjusią širdį.
Vesk, aš seku." Atsako jai taip Junona, karalienė:
„Darbas šis galioj manoj. O dabar tu manęs paklausyki,
Kaip mums reikės čia daryt, ir dėkis galvon, ką sakysiu.
Taisos Enėjas keliaut su vargše Didona į medžioklę
Girių gelmėn, kai rytų pakrašty, vos tik dienai praaušus,
Kilti Titanas pradės, spinduliais apiberdamas žemę.
Kol varovų būriai tebesiaus jodinėdami krūmus,

Jiems tamsiu debesim su ledais iš viršaus aš prapliupsiu
Ir šiurpulingu trenksmu sukrėsiu dundėdama dangų.
Išsibėgios ir nakties glūdumoj pasislėps palydovai.
Glausis landoj toj pačioj Didona ir Trojos valdovas.
Būsiu ir aš tam urve ir, jei tik manęs neapvilsi,
Ryšiais tampriais sutuokus abu, jo žmona pripažinsiu.
Čia bus vestuvių puota." Be ginčų tuojau Kiterietė
Pritarė jai ir šypsojos širdy, supratusi klastą.
Kai tik pakilus Aušra paliko bangas Okeano,
Spindinčion ryto švieson pro vartus pasipylė jaunimas:
Neša tinklus, ilgąsias akstis ir medžioklines kilpas,
Smelkias masilai raiti ir skalikai gaujom pasileidžia.
Delsiančios dar kambary tebelaukia kilnios karalienės
Punų didikų minia. Žėrėdamas purpuru, žirgas
Kapsto žemes ir žąslų putas nerimaudamas kramto.
Žengia ji pagaliau tarp gausingos minios palydovų,
Žvilga apsiaustas puošnus, atlankom išrašytas auksinėm,
Aukso saga sukabina kraštus purpurinio drabužio,
Auksu magztyti plaukai ir auksinė strėlėm šovininė.
Krykštauja Julas smagus tarp gretų kunigaikščių frigėnų;
Prieky voros išdidžiai Enėjas žavus atžygiuoja,
Seka dvi tautos drauge, jas jungia bendra vadovybė,
Tartum Ksanto sroves ir Likijos žiemą apleidęs,
Lankos Dele, gimtinėj brangioj, Apolonas skaistusis,
Rengdamas šokius džiugius su giesmėm aplink aukurą šventą;
Klykia bendroj kamšaty ir ratu šokinėja driopai,
Trypia krėtiečiai linksmi ir dažytais veidais agatirsai.
Žengia jis pats per Kinto kalvas ir, juosdamas auksu,
Garbanas raito bangom ir puošia gležnais žalumynais.
Didvyrio veidas žavus taip spindėjo taurai ir kilmingai.
Kai prikopė daubas ir kalnų neįžengiamą tankmę,
Strakteli mirksniu akies nuo uolų ir jau ritas paknopstom

Ožkos laukinės lomon. Čia gi vėl iš anapus tankynės
Liuoksi būriais per lygius lakus išpjudytieji elniai,
Raičioja dulkes stulpais ir palieka kalnų tankumynus.
Švaistosi Julas džiugiai, ant žirgo smarkaus užsiritęs,
Dūksta plačiom lygumom ir tik lenkia čia vieną, čia kitą.
Geidžia ir maldo dievus, kad atsiųstų jam šerną baikštuolį
Ar kad nuo kalno kuris iš liūtų gelsvų nusileistų.
Niaukstos tuo tarpu dangus ir, erdvei griausmais sudundėjus,
Liūtis pilkšva su ledais čiurkšlėmis jau prapliupusi šniokščia.
Tiro čia palyda ir Trojos kariai bei kilmingas
Dardano ir Veneros želmuo per laukus išgąstingai
Kuria lūšnosna kas kur. Nuo kalnų virsta kriokdamos upės.
Glaudžias urve tam pačiam karalienė ir Trojos valdovas.
Ženklą piršli Junona ir Žemė jiem beregint siunčia:
Bliksi ugnis, ir, aiterui šviesiam jungtuves pripažinus,
Nuo aukštybės kalnų orejadžių kauksmai nuaidėjo.
Ta diena jos mirties priežastis ir pradžia negerovių,
Nes nuo tada nebevaržo jau jos nei liežuviai, nei akys;
Nebe slaptuoju džiaugsmu Didonos širdis besiguodžia:
Dangstos jungtuvėm dabar, tuo vardu puošdama savo kaltę.
Libijos miestais didžiais Paskalba beregint sklinda,
Yda Paskalbos staigi, – ūmesnės kitos neberastum.
Minta guviu judrumu ir jėgas kelyje išaugina;
Dreba menkutė pradžioj, bet greit į padanges iškyla,
Žengia po žemę drąsi, debesin slėpdama savo galvą.
Ant rūstybės dievų širsdama, Enkeladui ir Kojui
Seserį ją po kitų, kaip sako, pagimdžiusi Žemė,
Kojom lakiom ir lengvučiais sparnais šiurpulingą pabaisą.
Tiek jos budriųjų akių, kiek plunksnų ant milžino kūno,
Ir, ar gali betikėt, tiek pat po jom ir liežuvių,
Plepančių snukių tiek pat, tiek ausų, visa girdinčių, styri.
Miegui saldžiam nesudėjus akių per ištisą naktį,

Laksto ji erdvėm tamsiom, švilpdama tarp dangaus ir tarp žemės.
Lindi dienos šviesoje ir žvalgos nuo šelmenio stogo
Ar nuo bokštų aukštų ir miestus baugina galingus,
Visa vienaip skelbdama – ir gandus pramanytus, ir tiesą.
Griebėsi skleisti dabar ji kalbas tarp tautų daugeriopas,
Šneka vienodai džiugiai tiek tikrus dalykus, tiek nebūtus:
Vyras trojėnų kilmės Enėjas esąs atkeliavęs,
Ketanti dėtis su juo Didona, karalienė žavinga.
Ištisą žiemą dabar jie linksmai prabangoj išdykauja,
Skęsta geisme nedoram, pamiršę valdžias karalysčių.
Deivė kokti tat paskleidė visur, – prabilo ir vyrai.
Vienu matu ji nukreipia žingsnius ir pas Jarbą karalių,
Uždega sielą kalbom ir sukursto širdy įtūžimą.
Jis, Hamono sūnus ir nimfos Garamantidės,
Statė plačiojoj šaly Jupiteriui šimtą maldyklų,
Aukurus rengė šimtais ir žiebė liepsnas amžinąsias,
Budrią sargybą dievam. Kraujais gyvulių prisisunkia
Žemė riebi, ir juosia slenksčius margaspalviai vainikai.
Šėlo be proto jisai, kartaus įsiutintas gando,
Ir dievų akyse, kaip kalba, prieš aukurą šventą,
Kėlė rankas ir maldavo karštai Jupiterį didį:
„Maurų gentis, o Jupiteri, tau, visagalintis dieve,
Laisto Lenajaus skysčius, ant suolų pasirėmus margųjų.
Žvelk dabar, ar ne veltui tavęs nugąstaujam, o tėve,
Kai užsimoji žaibais. Gal aklai tepataikančios ugnys
Iš debesų tenugandina mus ir tuščiai tesubilda.
Kūrėsi mūsų šaly beklajodama ši moteriškė,
Statės miestuką čionai, mūsiškių laukų pasipirkus.
Davėme arti krantus, jai nuomon užleidome vietą.
Ardė ji man jungtuves ir kvietėsi sostan Enėją.
Pusvyriai lydi būriu ir dabar tą patį štai Parį;
Puošia majonų mitra jis varvančius plaukus ir smakrą,

Smaginas nūn grobiu, o mes į tavąsias šventoves
Dovanas nešam gausias ir tuščiuoju garsu pasiguodžiam."
Kalbant jam tokius žodžius ir aukurą laikant apglėbus,
Tėvas dangaus iškausė maldų ir rūmuosna žvelgė,
Kur mylavos abu, užmiršę vardų garbingumą.
Štai ką, prabilęs tada, jis vykdyt Merkurijui liepia:
„Kviesk, o sūnau, Zefirus ir Kartaginon sparčiai plasnoki
Pas tiriečius, kur trojėnų lig šiol tebegursta dar vadas.
Jam dabar ne galvoj nei miestai, lemties pažadėti,
Ragink tad jį ir kaip vėjas guviai jam pranešk paliepimą.
Negi šitokį mum jį žavi Venera pažadėjo
Ir negi tam iš danajų strėlių du kartus išvadavo.
Skirta juk jam viešpataut galingai Italijos žemei,
Žvangančiai karo siauta, ir Teukro, kilnaus didžiavyrio,
Giminę tęst ir pasaulio ribas savo teisei pajungti.
Jei nesukurstytų jo šių žygių garsių didingumas
Ir dėl savosios garbės jei naštos jis pakelt nesiryžtų,
Tėvas Romos pilių dar Jului bepavydėtų?
Ką gi ketina jis ten ir iš priešų tautos ko belaukia,
Jog auzonų kilties ir Albos laukų nebepaiso?
Plaukt įsakau – štai mano valia ir pranešk ją bematant."
Baigus jam savo kalbėt, tas įsakymui tėvo didingo
Rengias paklust ir apsiauna vikriai auksasparnėm klumpaitėm.
Iškelia jos aukštybėn sparnais ir viršum vandenynų
Ar sausumos kaip vėjas ūmus plasnodamos neša.
Lazdą ima tuomet ir ja blyškiąsias iš Orko
Šaukia vėles, pasiunčia kitas į Tartarą niūrų.
Miegui gesina akis ir žiebia mirties užmigdytas.
Vėjus užsiundęs virbu, per subjurusį rūką jis neria.
Aukštus Atlo pečius ir viršūnę jau skrisdamas regi;
Dangiškus remia skliautus keteros prislėgtas stipruolis;
Supa tamsa debesų pušim apaugusią galvą;

Plaka ją vėjų siauta ir audringai šniokščiančios liūtys.
Sniegas pečius apdengia baltai, ir seniui per smakrą
Verčiasi upės srovėm ir styri barzda suledėjus.
Plaka ritmingai sparnais ir stabteli čia Kilėnietis.
Leidžiasi jūron iš ten, sunkumu savo kūno pasviręs,
Tartumei paukštis šmaikštus, lig paviršiaus vandens prisiplakęs,
Skuta žemai pro žuvingas uolas virš bangų palei krantą.
Lygiai taip pat tarp erdvybių dangaus ir tarp žemės slėnumo,
Kirsdamas oro erdves, prie Libijos kranto smėlynų
Smigo artyn senelio kilnaus atžala Kilėnietis.
Spėjo tik lūšneles prisiirt sparnapadėm klumpaitėm,
Statantį mūrus naujus ir pilis jisai regi Enėją.
Jaspidu mirga gelsvai rankena kalavijo žvaigždėta,
Purpuru dega rausvu nuo pečių jam nukaręs apsiaustas.
Rankom Didonos pačios išausta dovana ši brangioji,
Aukso siūleliais plonais ją išdaigstė pati karalienė.
Puola nelaukdamas jį: „O verge silpnos moteriškės!
Pamatus miestui dedi ir Kartaginą gražini aukštą?
Tau ne galvoj jau dabar nei skirta užduotis, nei valstybė?
Siunčia mane pats karalius dievų nuo šviesybių Olimpo;
Dangiškus graižo skliautus ir žemes šisai viešpats galybių.
Liepia jis pats, kad kaip vėjas guviai tau įsakymą nešččiau.
Libijoj ko begursti, ką čia ketini, ko tikiesi?
Jeigu nemaga dar tau šių žygių didžių garbingumas
Ir dėl savo garbės jei vargo pakelt nesiryžti,
Žvelk į pražystantį bent savo sūnų Askanijų Julą:
Jam paskirta italų šalis ir Romos valstybė."
Vos tik pabaigė tart įsakymus tuos Kilėnietės,
Jam nebedavęs prabilt, žvilgsnius apleido mirtingus
Ir tolumoj ėmė nykt iš akių į lengvutį dvelkimą.
Bet išvydęs tatai, Enėjas apstulbo be žado:
Stingo balsas gerklėj ir šiurpo plaukai drebulingai.

Partrenktas šios kaip griausmo kalbos ir dievų įsakytas,
Dega geismu tuoj sprukt paslapčiom iš žemių žavingų.
Ką gi daryti, vaje? Aplinkinėm kalbom kaip išdrįsti
Šėlstančiai tiesą atskleist ir nuo ko gi dabar jai prabilti?
Čia jis vienur, čia kreipia kitur paskubom savo mintį,
Graibstos kryptim įvairiom ir būdus visus apgalvoja.
Linko širdis pagaliau sumanymą šį pasirinkti.
Liepia Sergestui tuojau, Serestui narsiam ir Mnestėjui
Rengti laivyną slapta ir, karius prie krantų suvadinus,
Ruoštis kovon, nelauktos parengties priežasčių neišduodant.
Pats gi jisai, kol tauri Didona dar nieko nežino
Ir kol meilė gili kad galės pasirikt, nenuvokia,
Teišžvalgys, kaip prieit patogiau ir kada ją prakalbint,
Kaip ko sklandžiau tą kėslą atlikt. – Visi tartum vienas
Klauso tuojau kas liepta džiugiai ir vykdyt suskanta.
Bet karalienės širdis (ar mylinčią kas beapgautų?)
Juto klastas ir jau ruošės sutikt beartėjančią audrą,
Nepasikliovus tyla. Tas pat šėlstančiai gandas nedoras
Pakužda dar, kad rikiuoja laivus ir jis taisos kelionėn.
Nebesuvaldo savęs ir siaučia ugningai po miestą,
Tartum indus šventus išvydusi šėlsta tijadė,
Kai kas metai treji per šventos slėpiningas ją siundo
Bakcho šauksmas „io“ ir naktiniai aidai Kitairono.
Taip priekaištaut pagaliau ji Enėją pati užsipuola.
„Dar ir nuslėpt, apgavike, tikies bedievišką klastą
Ir iš manosios šalies drįsti slapčiomis pasitraukti?
Nebesulaiko tavęs nei meilės paniekintos šauksmas,
Nei duoti pažadai, nei mirtis gedulinga Didonos.
Net kol danguj dar žvaigždynas žiemos, tu, paruošęs laivyną,
Jūron veržies atviron, tebesmarkaujant šiauriui, žiaurusis?
Jeigu namai nesvetingų kraštų ir laukai tolimieji
Neviliotų tavęs ir Troja senoji stovėtų,

Dumtum laivais per audringas vilnis? Nuo manęs juk nešiesi?
Dėl tavos dešinės, dėl ašarų šių graudulingų, –
Kai nebepasilikau sau nieko daugiau, nelaiminga, –
Dėl mūsų meilės bendros, dėl vos bepradėtų vestuvių,
Jei gera tau bent kiek aš buvau ir nors kiek meilingumo
Jei iš manęs pajutai, pagailėk mano žlungančio namo,
Atsižadėk, jei dar melsti galiu, tos minties, aš maldauju.
Niršta tik dėl tavęs tiriečiai ir Libijos gentys,
Širsta nomadų vadai; dėl tavęs ir drova man užgeso,
Ir pirmykštė garbė, tik viena kuria tegalėjau
Kilt lig žvaigždžių; kam užleidi, svety, mane, mirsimą vargšę?
Vardas šis vienas, ana, iš vyro juk man bepalieka!
Ko begaištu? Gal kad sienas pilies išardytų man brolis
Ar kad vergaut parsivestų mane Gaitulijos Jarbas?
Jei prieš bėgant bent man nuo tavęs atminimas paliktų,
Jeigu žaistų dabar pilyje mažytis Enėjas,
Veidu bent savo gyvai primindamas tavo paveikslą,
Nebesijausčiau tuomet apleista ir pažeminta vergė."
    Baigė kalbėt, o tasai, Jupiterio žodžiam paklusęs,
Laikė įbedęs žvilgsnius ir skausmą krūtinėje tramdė.
Taria trumpai pagaliau: „Kiek lūpos skaičiuot begalėjo,
Nuopelnų tavo visų, karaliene, tau niekad neneigsiu
Ir niekuomet nesigriausiu širdy, prisiminęs Elisą,
Kol tebejausiu save, kol kūną dvasia tebežadins.
Ginsiuos trumpai. Nei nuslėpt ketinu aš vogčiom savo žygio, –
Jo nevadink bėgimu, – nei vedybų ryšiu susijungiau,
Nei kada nors aš vestuvių deglais geidavau iškylauti.
Jeigu tik leistų lemtis vairuot man pačiam savo buitį
Ir jei savo valia tvarkyt kas man rūpi galėčiau,
Trojos pirmiausia miestu, brangiais palikimais mūsiškių,
Sieločiaus vėl: Priamo pilies tebekiltų dar bokštai,
Pergamą iš pelenų atstatyčiau ir vėl nugalėtiem.

Foibas Grinietis tačiau Italijon siunčia didžiojon,
Liepė Italijon spaust ir Likijos dievo būrimas.
Meilė man čia ir tėvynė čionai. Jei tave, foinikiete,
Libijos miesto vaizdai ir Kartaginos pilys gurdena,
Ko gi Auzonijoj tad įsikurt bepavydi mum, teukram?
Leista ir mum teesie ieškoti svetur karalysčių.
Kai tik šešėliai nakties apgaubia žemes aprasotas
Ir kai ant skliautų dangaus ugningosios žvaigždės pakyla,
Tėvas Anchizas kaskart grūmoja sapne susikrimtęs;
Šaukia ir Julo skriauda, kad brangiausiąjį sūnų apgaunu
Dėl Hesperijos laukų ir sosto, lemties pažadėto.
Ir pranešėjas dievų, net paties Jupiterio siųstas, –
Mūsų prisiekiu galvom! – su liepimais kaip vėjas atskrido;
Pats juk mačiau skaisčiausia šviesa spinduliuojantį dievą
Žengiant į rūmus pilies ir tartus žodžius jo girdėjau.
Gailint liaukis mane, negraudenk ir savęs savo skundais,
Ten aš veržiuos valia ne sava..."
    Kalbantį taip Didona šnairom dar ilgai tyrinėja;
Graižo akis čia vienur, čia kitur, apklajodama visa
Sukauptu tyliai žvilgsniu, kol širdis kartumu prasiveržia:
„Nei tu Veneros sūnus, nei Dardanas tavo senolis,
Bet, apgavike, tave uolom kietabriaunėm pastiręs
Gimdė Kaukazas šiurkštus ir Hirkanijos tigrės penėjo.
Kam dar beslėpti skausmus, kam belaukti šėlos siaubingesnės?
Mano raudon suvaitojo balsu ar pajudino žvilgsnį?
Puolė jis mylinčią guost ir ašaras liet suminkštėjęs?
Kas tat pralenks žiaurumu? Žiūrėt jau į tai nebegali
Net nei didi Junona, nei Saturno sūnus maloningas.
Kuo gi daugiau pasikliaut begali? Bangų atplukdytą
Priglaudžiau vargšą aš jį ir, beprotė, valdžia dalinausi,
Nuo mirties keleivius, laivus nuo ugnies išvadavus.
Vai, kaip įtūžus siuntu! – Dabar ir orakulas Foibo,

Likijos burtai dabar ir paties net Jupiterio didžio
Siųstas šauklys šiurpius liepimus jam neša per erdvę.
Rūpestis tas juk dievam palaimingą tedrumsčia ramybę.
Nei tave užlaikau, nei žodžiam taviem prieštarauju;
Skrosk audringas vilnis, už jūrų ieškok karalysčių.
Jei dar ką gali dievai, – akmenin aštriabriaunin įsmigęs,
Bausmę pelnysi, tikėk, ir Didoną vardu paminėsi.
Keršto liepsnom už akių tave nuolatos aš sekiosiu
Ir, kai šaltoji mirtis nuo kūno atskirs mano dvasią,
Šmėkla klajosiu visur, ir, niekše, kaltes man išpirksi.
Džiūgaus širdis, kai ateis man žinia karalystėn šešėlių."
Kalbą nutraukia čionai iš jėgų išsimušus ligonė;
Bėga namo, iš akių dingdama, ir palieka jį vieną
Tūpčiojant bailiai ir daug sakyti dar ką beketinant.
Vergės pripuola mitriai ir suglebusius sąnarius vargšės
Neša glėby guldyt patalan kambary marmuriniam.
Troško karštai paguodos žodžiu pamaldusis Enėjas
Tildyt Didonos kančias ir ramint susikrimtusią sielą;
Geliamas meilės skausmų, vaitoja balsu sopulingu,
Vykdo tačiau, ką liepė dievai, ir lanko laivyną.
O tada visam krante, tvirtai įsirėmę,
Leidžia teukrai laivus, ir dugnas jau plaukia dervuotas.
Neša irklam šakas ir velka kamblius netašytus:
Skuba pabėgt kuo greičiau...
Kaip jie kraustės tada, kaip plūdo, matytum, iš miesto!
Tartum krūvą kviečių didžiulę skruzdės apninka
Niokot ir, žiemos neužmiršdamos, klėtin gabena.
Štai laukais vora juoda per žolę žygiuoja
Su grobiu siauru taku, atremdamos vienos
Stumia pečiais javų naštas, kitos vorą rikiuoja,
Sklaisto žygio kamšas, ir verda čia žingsnis kiekvienas.
Kaip tau išlaikė širdis, šiuos darbus išvydus, Didona?

Kaip kaukei, plačiuosius krantus regėdama knibždant,
Kai nuo aukštybių pilies metei tolumon savo žvilgsnį
Ir kai klykimais džiugiais sumišusi jūra klegėjo!
Kur, o meile žiauri, mirtingų širdžių nepalenksi!
Verčia ją vėl maldaujant prašyt ir ašarom plūsti,
Išdidumą širdies nužemintai meilei pajungti,
Kad per anksti mirdama nepaliktų dar ko neišbandžius.
„Anna, matai, kaip pakrantėj visoj būriuodamies žmonės
Skuba miniom iš visur ir drobė vėjus vilioja.
Štai ir jūreiviai linksmi jau vainikais vairus apipynė.
Šitokių jei kančių tikėtis, o sese, galėjau,
Jas ir pakelti galiu. Tik vieno tavęs dar maldauju,
Anna, man štai kuo padėk; jis vieną tave ir tegerbia,
Tau ir slaptuosius jausmus apgavikas tasai patikėjo,
Kaip ir kada prisigretint prie jo tu viena težinojai.
Eik ir, sese, sakyk išdidžiam nusižeminus priešui:
Nei aš Troją išgriaut su danajais Aulidėj prisiekiau,
Nei siunčiau Ilionan laivus, nei tėvo Anchizo
Manams bei pelenams šventvagystės darbais nusidėjau.
Ko tad jo ausys žiauriai mano žodžių klausyt atsisako?
Kur nuskubės? Tegu vargšei suteiks dar šią bent malonę,
Tepralaukia audras, kad pavėjui lengvai pasileistų.
Jau nebe meilės senos, apgaulingai išduotos, maldauju,
Lacijaus krašto žavaus nesiūlau išsižadėti, –
Luktert jo teprašau, tik ramybės ir laiko šėlimui,
Kol pripratins lemtis kentėti mane nugalėtą.
Šios dovanos paskutinės meldžiu, seseries pagailėki!
Kai mane išklausys, apsčiai mirdama atsiteisiu."
Meldė ji taip, o vargšė sesuo nuolatos jam kartojo
Tuos verksmingus žodžius, bet raudos širdies negraudeno.
Jokių gailingų kalbų nei klausyt, nei girdėt jis nenori:
Draudžia lemtis ir užgniaužė dievai jo ausis gailestingas.

Alpių tartum kalnais žiemių audringi Borėjai,
Švilpdami čia iš šen, čia iš ten tarp savęs susivaržo
Ąžuolą drūtą išraut. Daugiametį kamieną sukrėtus,
Braška šakos aukštai ir žemę lapais nukloja.
Styri pats ant uolų ir kiek viršūne padangėn,
Tiek šaknim šešėlių klaikion pragarmėn nusidriekia.
Taip rauda iš vienur ir kitur mūsų didvyrį plaka,
Bet krūtinė tvirtai atlaiko skausmus sopulingus,
Nepasiduoda dvasia, ir ašaros veltui terieda.
O tuomet Didona, pabūgus dalies nelaimingos,
Meldžia mirties, ir skliautai dangaus jos akių nebežavi.
Kai, geisdama su žemės šviesa ko veikiau atsiskirti,
Maldė dievus ir šventa dovana jau ant aukuro smilko, –
Stingsta čia žodžiai gerklėj! – šventoji drėgmė pajuodijo
Laistomi vyno šlakai štai virsta krauju šiurpulingu.
Niekam šio vaizdo baisaus, net sesei jinai neapreiškė.
Buvo pily nuostabiai gerbiama šventykla marmurinė
Vyrui Didonos pirmam. Puošniai ją nuklojo žalumas,
Gėlės, vainikai margi ir raikščiai šventi baltasniegiai.
Kai nakties tamsuma apgaubia rutulį žemių,
Šaukiančio vyro žodžius iš čia, kaip jai rodos, išgirsta;
Ir dažnai nuo šelmens pelėda balsu gedulingu
Skųsdamos spiegia ilgai ir gailiai viena suvaitoja.
Skelbtos nekartą, be to, dievotų žynių pranašystės
Grasymais baido šiurpiais. Čia ją pats Enėjas žiaurusis
Šėlstančią vaiko sapne. Ji nuolat pati pasilieka
Ir nuolatos ilguoju keliu žingsniuodama sunkiai,
Be palydų viena, dykumoj ieškinėja tiriečių,
Lyg eumenidžių būrius pamišęs išvysta Pentėjus,
Regi Tėbus dvejus ir saulės jam dvi pasirodo,
Ar tarytum žiauriai vejojamas scenoj Orestas
Nuo ginkluotos deglais ir gyvatėmis motinos sprunka,

O šventovės slenksčius apsėdo būriu eumenidės.
Kai, nugalėta kančios, sau gyvenimą baigt pasiskyrė
Ir kai ją siaubė šėla, pati vienumoj tyrinėja,
Kaip ir kada sau gyvybę atimt, ir seserį guodžia,
Veidu mintis slėpdama, o giedriąja kakta beviltybę:
„Sveikink, brangioji, mane: suradau išganingąjį kelią,
Kurs man jį sugrąžins ar nuo jo išvaduos mano meilę.
Už tolimu Okeano ribų, kur saulė nusėda,
Baigiasi ten aitijopų šalis, ten milžinas Atlas
Graižo ašį petim, ugninėm žvaigždėm nusagstytą.
Teko man kartą sutikt iš anų kraštų tolimųjų
Žynę masilų genties, hesperidžių šventvietės sargę.
Saugo sodus ji šventus ir puotą slibinui ruošia,
Varvina medų gerklėn ir migdančių barsto aguonų.
Ji maldelėm kerų išlaisvint pažada širdis,
Ilgesio varžtais skaudžiais kitas, jei norės, pažaboja.
Stabdo upių sroves ir žvaigždynus atgal sugrąžina.
Burtais iššauks nakties vaiduoklius, ir, tu pamatysi,
Žemė po kojų mauros ir uosiai nužengs nuo kalnynų.
Sese, prisiekiu dievais ir tavo brangiausiąja galva:
Ne laisva juk valia griebiuosi šių burtų raganės.
Rūmų kieme tu sukrauk paslapčia į padanges man laužą,
Nevidono ginklus, kuriuos jis menėj paliko,
Ir visus grobtuosius šarvus, ir vedybinį guolį,
Nuo kurio aš, vargšė, žuvau, sumesk į tą laužą:
Atminimus jo visus žynė man išdildyti liepė."
Čia nutrūko kalba ir veidas bematant nubalo.
Bet nenumanė Anna, kad sesuo apeigom negirdėtom
Tegeidė mirtį pridengt; ji nelaukė šėlos siaubingesnės,
Kaip po Sichajaus mirties, nei tikėjos šiurpios saužudybės.
Vykdo tad valią sesers...
Kai iš pušų ir dervos ir pliauskių kietų ąžuolinių

Stirta didžiausia kieme lig dangaus nusidriekus riogsojo,
Šermenų gėlėm ir vainikais aplink apipynus,
Deda viršun karalienė šarvus, jo paveikslą ir kardą,
Kelia guolį laužan ir jaučia širdim savo dalią.
Stovi aplink aukurai ir plaukais sudraikytais raganė,
Triskart šaukia balsu dievybių šimtus ir Chaosą,
Ir Erebo tamsas, ir triveidę mergelę Dianą.
Vandeniu šlaksto aplink iš versmės tariamosios Averno;
Ieško žolių, mėnulio šviesoj pjautuvais žalvariniais
Žydinčiam amžiuj kirstų ir pajuodusių sultim nuodingom.
Ieško ir meilės augmens, nuo kaktos kumeliukui begimstant
Močios nespėto nugnybt.
Bet ji pati su miltais aukų ir pašventintom rankom,
Kojos vienos atvyniojus raiščius, atsijuosus drabužį,
Šaukiasi keršto dievų, prie aukuro mirt pasiryžus,
Ir, jei yra kur galia, užjaučianti nuskriaustą meilę,
Jei dar kuriai teberūpi tiesa, karštai ją maldauja.
    Buvo naktis, ir saldžiuoju miegu gyvybė ilsėjos
Žemėj visoj. Nurimo miškai, vandenynai audringi.
Žvaigždės skliautais dangaus vidurin savo kelio kai plaukė,
Kai nutilo laukai, galvijai ir paukščiai margieji,
Gūždamies ties ežerais, kaip plačiai jų vanduo tyvuliuoja,
Kur tik krūmų tankmė, kur laukai erškėtynų dagiųjų,
Snaudė nakties tilktyje vargus užmiršusios širdys.
Tik Foinikietės kančios ramybė nakties nenumaldo:
Nei sudėt ji akių, nei krūtinės gaivint nebegali.
Sielvartas graužia ir vėl ir siaučia atgijusi meilė,
Įniršis grįžta širdin ir verpetais šėla kunkuliuoja.
Taip užkietėjus dvasia ir mintys tos pačios vis knieti:
„Ką gi daryt? Ar pajuoktai ir vėl man jaunikių pirmykščių
Ir nomadą vadų, kuriuos tiek kartų atstūmiau,
Melsti malonės žemai ir keliaklupsčiai vėl pasipiršti?

Tad pasekt Iliono laivais ir teukram lankstytis?
Gal kad džiugu, jog išgelbėjau tuos, kurie už gerumą,
Jiems padarytą kadai, padėkot tinkamai neužmiršta?
Jei ir norėčiau keliaut, tai kas gi nekenčiamą imtų
Į laivus išdidžius? Gal, vargše, dar tu nepažįsti
Laomedonto genties klastingų darbų ir apgaulės?
Bėgsiu tuokart viena paskum klykiančią gaują jūreivių
Ar su maniškiais mesiuos, tiriečių būrius surikiavus,
Ir vos tik išrautiem iš brangios gimtinės Sidono
Tiest prieš vėjus bures ir plaukti atgal įsakysiu?
Mirk, kaip nusipelnei, ir durklas kančias tenumaldo.
Tu pirmoji mane, o sese, raudų nugalėta,
Šian įstūmei vargan ir šėlstančią priešui išduodi.
Man pagailėjo lemtis, kaip žvėrim, be vedybų, nekaltai
Amžių ramiai išgyvent ir širdgėlos šios nepažinti.
Žodį taviem pelenam, o Sichajau brangus, aš sulaužiau."
Tokius skundo balsus iš krūtinės ji sunkiai išspaudė.
   Jau pasiryžęs keliaut, ant aukštosios dangties vairininko
Snaudė Enėjas saldžiai, kelionei viską paruošęs.
Veidu vėl tuo pačiu paveikslas dievo sugrįžęs,
Aukso gelsvom garbanom ir kūnu jaunatvės žavingu,
Ir spalva, ir balsu, ir viskuo Merkurijus gyvas,
Jam apsireiškė sapne ir šitaip, tarytumei, mokė:
„Deivės sūnau, argi tu begali dar ramiai beilsėtis,
Negi tu dar nematai, kaip šiurpūs tau graso pavojai,
Ir negirdi, kaip gundo kelian palaimingi Zefirai?
Tik bedievybe žiauria ir klastom ji dabar besiguodžia,
Mirt pasiryžus tvirtai, ir verda įtūžus krūtinė.
Neskubi bėgti iš čia, kol kelias dar tau nepastotas?
Plūduruos tuoj rąstgaliai ir drums susiūbavusią jūrą.
Šiurpūs deglai sužibės, ir liepsnos įkaitins pakrantę,
Jeigu šioj žemėj tave užklups Aušra tebedelsiant.

Na, tad negursk: moteriškė – silpna lengvapėdė būtybė."
Baigė jis šitaip kalbėt ir nakties tamsumon pasinėrė.
    Dingus paveikslui staiga, išgąsdintas sapno Enėjas
Šoka iš miego žvaliai ir žadina vyrus sukrusti:
„Kelkit tuojau, išvyniokit bures ir pulkit prie irklų!
Iš aukštybių dangaus ir vėl mus štai ragina dievas
Nešdintis sparčiai iš čia ir susuktus lynus nukirsti.
Sekam tavuoju keliu, kas bebūtum, o dieve šventasis,
Ir ką mum įsakai, vėl puolame vykdyt džiaugsmingai.
Būk tad malonus dabar ir žvaigždes dovanok palaimingas."
Taria jis taip ir traukia mitriai iš makšties kalaviją:
Tviksteli plienas spidus ir kerta laivavirvę kardas.
Karštis tas pat tuoj sukursto visus: jie galvotrūkčiais laksto,
Skuba nuo kranto atstot, ir jau dengia laivai vandenyną,
Taško mėlynę bangų ir žarsto putas atsirėmę.
    Jau ir Aušra apibėrė žemes spinduliais pirmutiniais,
Guolį Titono kilnaus palikus rausvai geltonuojant.
Kai nuo pilies Didona jau brėkštančią šviesą išvydo
Ir kai, apleistus krantus ir ištuštintą uostą palikęs,
Leidos rikiuotėj žygiuot laivynas, bures išlygiavęs,
Be atvangos ji ranka ėmė mušti krūtinę žavingą
Ir, raudama gelsvąsias kasas, „o Jupiteri, – šaukė:
– Bėgs atėjūnas tasai ir mūsų pajuoks karalystę?
Ginklo negriebsitės dar ir kas gyvas nešoksite vytis?
Valčių kiti nevilksite man tučtuojau nuo pakrantės?
Neškit žvaliai liepsnas ir strėles ir spauskite irklais!
Ką čia tauškiu, kur esu? Kas gi protą man, vargšei, sumaišė
Argi, Didona, dabar nebaudžia tavęs bedievybė?
Tuokart derėjo kentėt, kai lazdą valdžios dovanojai.
Jis ir tėvų penatus nešąs su savim, kaip nusako,
Jis keliąs ant pečių ir amžiaus nuvargintą tėvą.
Jo sudraskyt gabalais ir pabert į bangas negalėjau?

Ar nereikėjo, draugus ir Askanijų durklu nudobus,
Kūną ant stalo patiekt ir tėvą sūnum valgydinti?
Gal netikra grumtynių sėkmė? – Bet lai ir suklupčiau!
Mirsimai ko bebijot? Deglais būčiau svaidžius stovyklą,
Skęstų ugny pratėgės laivų, kol sūnų ir tėvą
Su gentim susmilkyčiau liepsnoj ir pati supleškėčiau.
Saule, kuri spinduliais aplankai visus žemiškus darbus,
Tu, kuri kančią regi ir tarpininkauji, Junona,
Tu, kuriai miestai naktim, o Hekate, prie kryžkelių staugia,
Furijos ir dievai, mirtis kuriem rūpi Elisos,
Žvelkite čia, kaip pikti šie darbai, nedorybę nubauskit
Ir išklausykit maldų. Prisiirt jeigu lemta jam uostan
Ir pažadėtas žemes jei priplaukti turės nelabasis,
Jeigu nuo amžių tvirtai jam skirtas Jupiterio tikslas,
Bent tegu ginklo jėgom karingos tautos nukamuotas,
Ištremtas už ribų, iš Askanijaus glėbio išplėštas,
Šauksis padėt ir lavonus regės nekaltųjų saviškių.
Kai pagaliau nusilenks ir taikos ims maldaut pražūtingos,
Teneregės palaimingos šviesos nei geidaujamo sosto,
Bet prieš laiką tekris ir atguls nepalaidotas žemėn.
Šias išlieju maldas su kraujo lašais paskutiniais.
Jūs, tiriečiai, visos nekęskit genties ir vaikaičių
Ir maniem pelenam šio keršto liepsnas paaukokit.
Niekad tarp mūsų tautų taikos tenebus ir draugystės.
Gimsta tegu iš kaulų manų, kas žiauriai jam atkeršys,
Kas liepsnomis ir kardu nusiaubs ateivius dardanėnų,
Šiandien ar vėliau, kai jėgos tik leis jam žygiuoti.
Stokit krantai prieš krantus, prieš bangas tesirita bangos,
Ginklą prieš ginklą pakelt geidauju aš jiem ir vaikaičiam."
Tarusi tai, čia vienur, čia kitur mintimis ji nukrypsta,
Šviesą gyvatos karčios trokšdama ko veikiau užgesinti.
Kalba trumpai ji Barkei tada, nešiotei Sichajaus

(Josios juk ilsis kapuos tėvynėj senoj gedulingai):
„Eik, mano aukle brangi, ir pakvieski čia seserį Anną,
Kūną šaltinio srovėm kad guviai, pasakyk, apšlakstytų;
Teatskubės, tegu burtus parengs ir avis teatvarai.
Dzeusui Stigiškiam aukas, kaip apeigos liepia pradėtas,
Geidžia širdis ko skubiausiai užbaigt ir kančias numaldyti,
Smilkinius raikščiais šventais ir pati apjuoski maldingai.
Ir kad liepsnotų tuojau ant laužo galva dardanėno."
Tarė ji taip, ir senelė uoli paskubom nukrypavo.
Bet užmačios siaubiama, Didona sužvėrėjusi blaškos,
Varto šėloj kraujingus žvilgsnius, ir skruostai suvirpėję
Rausta, pritvinę dėmėm, ir veidas išblyško prieš mirtį.
Neria žvaliai ji per rūmų slenksčius ir, kieman įsiveržus,
Kopia aukštąjin laužan ir kardą pamišusi traukia.
Ginklą šį davė vartot ne šitiem darbam dardanėnas.
Čia ji, trojėno šarvus ir patalą brangų išvydus,
Gursteli kiek ir laimės dienas graudulingai aprauda.
Kniubo guolin tada ir tarė „sudiev" paskutinį.
„Grobi, saldusis kadai, kol leido lemtis ir dievybė,
Sielą priimki, meldžiu, ir mane iš kančių išvaduoki.
Prigyvenau ir skirtą lemties išėjau aš kelionę:
Mano didingas dabar nužengs po žemėm paveikslas.
Miestą žavingą stačiau ir mūrais savais didžiavausi.
Keršijau broliui piktam ir už vyro skriaudas atmokėjau.
O kaip laiminga, vaje, perdaug būčiau aš jau laiminga,
Trojos laivai jei mūsų krantų tik nebūtų palietę."
Kniumba čionai raudot patalan: „Neatkeršyta mirsiu,
Mirsiu tačiau, taip, taip, va, smagu keliaut pas šešėlius.
Akys trojėno žiauraus šia ugnim tesigano nuo jūros
Ir klaikus jį mano mirties telydės prakeikimas."
Žodžių šių dar nebaigus kalbėt, palydovės išvydo
Kniumbant nuo geležies ir putojant kraujais kalaviją

Ir apšlakstytas rankas. Nuaidi tuoj šauksmas lig rūmų.
Šėlsta džiugi Paskala, skelbdama apie mirtį po miestą.
Gaudžia pilis nuo klyksmo, raudos ir kauksmų moteriškių,
Ulpas dejonių klaikių padangėm erdviom atsišaukia.
Tartum Tiras garbus ar Kartagina, priešą įleidus,
Virsta krūvom šiurpių griuvenų, ir dūkstančios liepsnos
Ritas per stogus namų, per dievnamius verčias šventuosius.
  Kauksmą išgirdus sesuo, ima siaust pritrenkta kaip beprotė,
Braunas veržliai per minias, daužydama kumščiais krūtinę,
Drasko veidą nagais ir mirštančią šaukia Didoną:
„Štai ką, brangioji, ruošei, tai štai kaip apgaut mane taiksteis?
Štai kuo šis aukuras man, ši ugnis ir tas laužas grasino?
Kuo apleista pasiskųsiu pirmiau? Mirdama palydėti
Sesei draudi? Dalion ton pačion mane būtum pašaukus,
Kardas mudvi tas pat ir ta pat valanda būt paglemžus.
Rankom dar šiom štai laužą stačiau ir šaukiausi dievybių
Žemės gimtos, kad, žiaurioji, tave taip paguldžiusi skirčiaus?
Sese, save ir mane pražudei, savo miestą ir tautą
Draug su Sidono tėvais. Atneškit tuojau, kad nuplaučiau
Žaizdą srove, ir, klajoja bent kiek dar paviršium dvelkimas,
Kvėpsiu savin." Tarydama taip, ir viršų prikopė.
Pusgyvę puolė gaivint, glėbin spausdama savo sesę.
Kraujo upely juodam vaitodama mirko drabužį.
Ši stangrias dar bando akis pakelt, bet susmunka
Vėl be jėgų; įstrigus žaizda gargaliuoja krūtinėj.
Tris kartus ji stiebės pakilt atsirėmus alkūnėm,
Triskart krenta atgal ir akim klajodama ieško
Ant dangaus aukštai šviesos, ir suklykia suradus.
  Priešmirtinių skausmų ir kančios begalinės pagailus,
Siunčia Iridę tada karalienė dievų nuo Olimpo
Tildyt sielos grumties ir nuo kūno varžaus išvaduoti.
Nes nei pelnyta mirtim, nei dienos pašaukta paskirtosios,

Bet nuo šėlos, užsidegus ūmai, be laiko ji žūna.
Dar jai Prozerpina neapkarpė garbų auksaspalvių,
Orkui Stigiškiam galvos dar nykian pragaran nenuskyrė.
Tad, žaisdama tūkstantinėm spalvom, Iridė rasota
Skrenda prieš saules dangum ir, gelsvaisiais sparnais atplazdenus,
Virpa ties galva žemai: „Liepiama, galingam Plutonui
Auką paskiriu šią ir nuo kūno tave išvaduoju."
Tarus tatai, vos tik kuokštą plaukų ėmė kirpt dešiniąja,
Dingo kūno kaitra ir su vėjais dvasia išsisklaidė.

Penktoji giesmė

Bet laivais jau jūrom plačiom ryžtingai Enėjas
Skrodė bangas nuo vėtrų tamsias keliu apreikštuoju.
Regi pažvelgęs atgal nušvitusių rūmų pašvaistę
Vargšės Elisos liepsnom. Kas klaikią įžiebė ugnį,
Dengia mįslė, bet skausmas aitrus širdies įžeistosios
Ir žinoma patirtis, kur veda šėla moteriškę,
Nuojautas buria liūdnas ir gniaužo teukrų krūtinę.
Kai, nusiyrę gilyn, jie niekur nebeaptinka
Žemės krantų, ir dangus tik aplink ir aplinkui tik jūra,
Tamsiai melsva debesis ant galvos jam nukaro grasmingai:
Mišo dangus su žeme, ir bangos pašiurpo tamsybėj.
Šaukia nuo denio tada Palinūras patsai vairininkas:
„Kam gi apklojo, vaje, tiršta debesis erdvenybę?
Ką gi ruoši, Neptūne garbus?“ Galiausiai taip taręs,
Liepia glausti bures ir pulti prie irklų diržingų.
Kreipia tada įstrižai į vėją klostes ir prabyla:
„Jei net Jupiteris pats, Enėjau kilnus, pažadėtų,
Siautėjant šitaip audrom, Italijon neprisiirčiau.
Gręžiasi vėl įkypai ir ūžauja vėjai pakilę
Nuo vakarų sutemos, ir slegia debesys orą.
Nei mes veržtis tolyn, nei spirtis audrai begalim.
Kad jau lemties pranašesnė valia, pakluskime noriai;
Kur tik bešauks, nukreipkim kelius. Čia pat jau ir saugūs
Brolio Eriko krantai ir uostai, man rodos, sikanų,

Jei neklaidi atmintis, jei teisingai žvaigždes atpažįstu.“
Taria Enėjas taurus: „Kad vėjai tenai mus ir neša,
Jau seniai numanau, ir veltui brauniesi priešais.
Šonan gręžki bures. Ar būtų kas man mylimesnio,
Kurgi karščiau begeisčiau sustot laivam nualsintiem,
Neg šaly, kur saugomas man dardanėnas Akestas,
Atilsy kur globiami ir kaulai tėvo Anchizo?
Tarus tatai, jie gręžiasi tuoj į uostą, ir drobę
Tempia Zefirai lengvi, ir laivynas lakiai pasileidžia,
Kol linksmi pagaliau lankytam krante apsistoja.
Bet tolumoj nuo aukštos keteros nustebęs Akestas
Regi artėjant laivus ir bėga draugų pasitikti,
Durklais medėjo šiurpus ir Libijos meškom gauruotas,
Upės Krimizo sūnus, trojėnės kilnios pagimdytas.
Protėvių savo senų giminystę jisai prisiminęs,
Džiaugias pargrįžus sveikiem, gėrybėm kaimo pamyli
Ir gausiom dovanom ima guost bičiulius nukamuotus.
Vos tik skaisčioji diena išbaidė žvaigždes patekėjus,
Nuo pakrantės visos į sueigą burtis Enėjas
Šaukia draugus ir kalvon pakilion užkopęs prabyla:
„Kilnūs vaikaičiai dievų, taurioji gentie dardanėnų,
Ratą metų pilnų sukdamies apibėgo mėnuliai,
Kai šventi palaikai ir kaulai palaiminto tėvo
Jau po žeme ir kai pagerbėm jį aukurais gedulingais.
Štai ir diena, jei neklystu, čia pat, visada man apkartus,
Ją visada pagarbiai (taip geidėt, dievai!) paminėsiu.
Net tremtinys, iškeliavęs svetur, prie Gaitulijos Sirčių,
Argo jūros siautos ar Mikėnų genties sulaikytas,
Metines švęsčiau šaunias ir eisenas rengčiau didingas,
Melsčiaus dievam įžadais ir aukurus doviais nukločiau.
Nūn prie pat pelenų ir kaulų tėvo sustojam
Negi, tikiuos, be valios dievų, ne be jų pritarimo,

Uostan bičiulio mielan įžengę, bangų atplukdyti.
Pulkim tad mirksniu visi ir pagerbkim džiugiai atminimą.
Vėjų maldaukim lengvų, ir, miestą įkūrus, tegeidžia,
Dievnamiuos jam pašvęstuos šias duokles kasmet kad aukočiau,
Jaučių kas laivas po du štai jum dovanoja Akestas,
Trojos didžios kilni atžala. Puoton pasikvieskit
Ir tėvų penatus, ir Akesto šalies bičiulingos.
Kai pagaliau devintoji Aušra mirtingųjų džiaugsmui
Dieną gaivingą atskleis ir spindesiu žemę nuskaidrins,
Teukrų spartuoliam laivam tuoj plaukti lenktyn įsakysiu,
Ir kas bėgikas lakštus, kas drįsta jėga rungtyniauti
Ar kas iešmu ar lengvutėm strėlėm pranašiau svaidinėja,
Ar šiurkščiuoju diržu kumštynes kas laimėt pasiryžta,
Stokit visi ir laukit garbės, kaip nusipelnysit;
Čiaupkite lūpas drovias ir smilkinius juoskit vainikais."
    Smilkinius, taręs tatai, jis kaišo motinos mirtu,
Daro Helimas tą pat, tą pat ir senyvas Akestas,
Smaigsto ir Julas lapus, juo seka kiti jaunikaičiai.
Čia Enėjas patsai su daugeliu tūkstančių žengė
Iš tarybos kalvon, minios lydėtas gausingai.
Bakcho dviem sulčių grynų čia žemę taurėm šlakstinėja,
Kraujo šventojo dviem, dviem pieno tik melžto, kaip dera.
Purpurines tada barsto gėles ir šitaip prabyla:
„Sveikas, tėve garbus, sveiki ir tuščiai atgautieji
Tėvo brangaus šventi pelenai, ir dvasia, ir šešėli!
Tau nevalia žadėtų ribų ir Italijos dirvų
Nei, kur bevilnytų jis, Auzonijos Tibrio pasiekti."
Tarus tatai, gyvatė gliti iš po pat štai gabijos
Vilko lanksmas didžiules, septynetą vingių baisingų;
Kaubrą kapų apglėbus ramiai, palei aukurus šliaužė.
Žydrūs šlakai ir dėmėti glimioj jos nugaroj žvynai
Auksu žėrėjo spidžiu; vaivorykštė tartum prieš saulę

Tūkstančiu žaidė spalvų, pro debesis vaiskiai sutviskus.
Stulbsta stulbte Enėjas gąslus, o ta išsirangius
Tarp dubenų ir svidžiųjų taurių pagaliau įvingiavo,
Kramtė puotos valgius ir, niekam žalos nepadarius,
Gūrino vėl pakaubrėn, palikus aukas smaguriautas.
Ruošia jis vėl dar uoliau gimdytojui garbę pradėtą:
Tėvo, spėlioja, sarga ar vietos dvasia palaiminga
Šitas žaltys. Dvi avis dvižiemes pagal paprotį pjauna,
Skerdžia ir kiaulių po dvi, ir veršių tiek pat juodnugarių.
Vyną iš indų šventų tuomet šlakstydamas šaukė
Dvasią Anchizo tauraus ir išleistas vėles Acheronto.
Čia ir draugai, kiek išgali kas, džiaugsmingai subruzdo
Dovanas nešt ir ant aukuro kraut. Jau pjauna ir jaučius,
Katilus vėl rikiuoja kiti ir, žolėj išsitiesę,
Kursto žarijų liepsnas ir čirškina mėsą ant iešmo.
    Štai pagaliau ir lauktoji diena. Devintąją Aušrą,
Brėkštant rytojui giedriam, jau traukė žirgai Faetonto.
Vardas Akesto garsaus kaimynus girdu priviliojo:
Plaukė linksmi iš visur, ir minios apgulė krantą:
Kas enėjėnų žiūrėt, o kas ir kovot pasiruošęs.
Dovanas štai pradžioje prieš žiūrovų akis išdėliojo:
Čia ir trikojai šventi, ir vainikai čionai žalialapiai,
Palmės laimėtojui gerbt ir ginklai štai čia, ir drabužiai,
Purpure mirkę rausvam, čia sidabro muštiniai ir aukso.
Ir jau pradėt žaidynės nuo pylimo šaukia trimitas.
    Stoja pirmieji kovon laivai keturi lygiagreičiai,
Irklais sunkiais iš daugybės visos parinkti rūpestingai.
Gena Mnestėjus lakiai galingais irkluotojais Pristį,
Tampa jis tuoj italu ir Memijais pramina gentį.
Stūkso sunki Chimaira, vairuojamas Gijo baisūnas,
Plaukianti tartum pilis, ją stumia Dardano vyrai,
Trim susodinti eilėm, trim mostais kilnojasi irklai.

Štai ir Sergestas taurus, nuo kurio ir Sergijų namas,
Pliekias Kentauru didžiu, ir Skila štai žydriąją Kloantas,
Kilus iš jo ir tava giminė, Kluencijau Romos.
Priešais purslotus krantus tolybėj plataus vandenyno
Stūkso uola, ją daužo dažnai ir nardina bangos,
Tvindamos, kai tik žvaigždes uždengia šiauriai debesėti.
Bet kai oras ramus ir vilnys nejuda jūroj,
Kyla lygmė ir aptūpę narai atokaitoj džiaugias.
Baslį ąžuolo čia žaliuojantį tėvas Enėjas
Bedė linkmei žymėt, pagal jį kad mokėtų jūreiviai
Kelią rasti atgal ir ilgu lankstu apiplaukti.
Burtais tada jie renka vietas, o vadovai prie vairo
Purpuru žėri puošniu ir auksu toli žaižaruoja.
Tuopos lapais žaliais jaunuoliai kiti vainikuoti,
Žvilga nuogi pečiai, alyvos riebios prisigėrę.
Suolus apsėda tuojau, ir rankos smelkias prie irklų.
Ženklo išlaukt jau stinga jėgų, ir virpančios širdys
Alpsta iš baimės alpte ir garso pelnyt nekantrauja.
Ėmė tik gaust trimitas skardus, kai bematant iš vietų
Šoko visi, ir jūreivių šauksmais sudrebėjo aiteras:
Raumenys graižo vilnis, ir tyška putom vandenynas.
Skelia vagas yrėjai kartu, ir visa prasižiojo
Irklų ir eldijų triskiauterių sujaugota jūra.
Taip smegčia vežiman dvijungin žirgai pakinkyti
Lauko lenkčių nenuties ir neneš nuo ribos pasileidę;
Negi taip leidžia vadžias vežėjai banguot iš po jungo
Ir, užsimoję sukirst, taip priešakin kūnu pasvyra.
Tuokart triukšmu ir delnų plojimu, ir gausmais pritarimo
Siaudžia aplinkui giria, ir krantų dauburom nusiraito
Klyksmas balsingas minios, ir kalnai pažeisti atsišaukia.
Aplenkia Gijas kitus, pro pirmąsias vilnis prasimušęs,
Staugiant miniom džiaugsmingai kauksmais; jį seka Kloantas;

Irklais bangas jis žarsto spėriau, bet spartą gurdena
Svoris pušies. Po jų abu, lygiom atitolę,
Pristis dėl vietos trečios su Kentauru kietai susikauna:
Laimi štai Pristis jau čia, čia milžinas lenkia Kentauras,
Čia štai abudu draugėj išlygiuoti eilėn išsitiesia
Ir sūriąsias brastas skiauturėm ilgybėn vagoja.
   Priplauktas jau ir akmuo, jau čia pat ir riba žaliastiebė,
Kai tarp jaugios maišaties laimėt pasinešęs jau Gijas
Šaukiančiu tramdo balsu vairuotoją laivo Menoitą:
„Kam taip veržliai man iries dešinėn? Kreipk čia savo kelią:
Glauskis krantan ir irklai uolas tegu lyti kairiąsias,
Jūrą užleiski kitiems", – taip šūkavo jis, bet Menoitas
Slypinčių baisos briaunų ir skiauturę gręžia bangosna.
„Kurgi nešies atbulai? – ir vėl: – Į uolą, Menoitai."
Šaukė šaukte jį Gijas sugrįžt, bet štai jau Kloantą
Regi pažvelgęs atgal artyn prie akmens besibraunant.
Tas kairiuoju keliu, tarp Gijo ir kriokiančių skardžių
Skuta pratėge glaudžia, pirmesnįjį beregint lenkia
Ir atgal nuo ribos jau dumia saugiu vandenynu.
Užvirė jauniui širdis, ir apmaudas drasko krūtinę:
Skruostus srovėm aptvindė rauda, ir glebną Menoitą,
Ir pagarbumo ribas, ir bendrų pamiršęs gyvybę,
Jūron bloškia smegčia nuo aukštosios dangos vairininko.
Kopia valdyti patsai ir pats vadovauti prie vairo,
Uždega vyrus narsa ir rankeną gręžia į krantą.
Bet sunkus, vos tik iš gelmės pagaliau išsinardęs,
Permirkęs visas kiaurai ir amžium pažengęs Menoitas
Raitosi skardžio gūbrin ir sausojoj uoloj atsisėda.
Leipo teukrai juokais, jam smingant ir jūroje nardant,
Ir sūriąsias vilnis iš krūtinės atryjant, kvatojo.
   Čia paskiausiem abiem, Sergestui kilniam ir Mnestėjui,
Bunda džiaugsminga viltis bedelsiantį Giją pralenkti.

Vietoj dabar jau pirmoj Sergestas prie skardžio artėja;
Ilgiu tačiau ne visu jo laivas užbėgęs pirmauja:
Tik dalimi, – dalį spaudžia snapu besivaržantis Pristis.
Bet savus jūreivius, apeidamas laivą, Mnestėjus
Kursto žodžiu: „Prie irklų gyviau ir spauskite drūčiai,
Hektoro mielo draugai! Lemtingoj dienoj Iliono
Jus palydais rinkaus. Senąsias jėgas atgaivinkit
Ir narsybę aną, kai, Jonijos jūrą išraižę,
Lenkėt Sirčių brastas ir Malėjos bangom atsispyrėt.
Nebe dėl vietos pirmos aš, Mnestėjus, varžaus ir kovoju.
Nors skaudu... Bet telaimi sau tie, kam skyrei, Neptūne.
Gėda paskiausiam pargrįžt. Laimėkit ir gelbėkit, vyrai,
Nuo klaikios negarbės." Jie puola darban išsijuosę:
Trinksi nuo smūgių šiurpių varinė danga drebulingai,
Bangos tik ritas po jais. Išdžiūvus gerklė ir krūtinė
Kvapstoma virpa alsa, ir prakaitas srūva upeliais.
    Trokštamos vyram garbės vien proga sulaukt tepadėjo.
Nes, apsvaigęs šėloj, bespausdamas skiauturę skardin,
Tarpu ankštu prie pačio akmens kai nėrė Sergestas, –
Už briaunos aštrios įstrigo, vargšas, užkliuvęs.
Sutrenkė dūžis uolas; braškėdami spiriasi irklai
Kiauto briaunon, ir laivas snapu įsikirtęs pakibo.
Vyrai sukrunta gyvai, bet klykauja vietoj ir gursta,
Graibsto iešmus ir kartis smailias, geležim kalinėtas,
Ir iš verpeto bangų sutriuškintus irklus žvejoja.
Tuolaik Mnestėjus smagus, sėkme dar karščiau užsidegęs,
Irklų ritminga sparta ir vėjais, darban pavadintais,
Leidžias smegčia ir jūron plačion nesulaikomai sminga.
Lyg iš slaptosios landos staiga išbaidytas balandis,
Kurs lindėjo uoloj su jaunikliais mielais prisigūžęs,
Umaru skrenda laukan iš pastogės jaukios ir, pabūgęs,
Plunksnom sušvokščia pliaukšėt; tuoj erdve ramia pasileidęs,

Skuta vaiskiuoju keliu ir greitaisiais sparnais nebeplazda.
Taip Mnestėjus lakiai, taip Pristis patsai tolimiausias
Kerta bangas ir savuoju greičiu įsismaginęs skrieja.
Ir pirmiausia uolon įstrigusį lenkia Sergestą,
Kurs, smėly brastos negilios besiplukdamas, veltui
Šaukės padėt ir bandė keliaut sužnekintais irklais.
Priveja Giją tada ir pastatą šiušų Chimairą;
Greit pasiduoda ir ji, praradus, kas vairą valdytų.
    Vienas tiktai jau bebaigiant plaukt dar belieka Kloantas:
Smelkiasi sparčiai prie jo, kiek raumenys spaust bepajėgia.
Tuokart ir vėl aistringa minia įkaitusi gaudžia,
Vejantį kursto šauksmais, ir džiugesiu aidi aiteras.
Kremtas anie, kad gresia išsprūst iškovota puikybė:
Net ir galvą guldyt dėl garbės išdidžios pasiryžę.
Šiuos gaivina sėkmė, kai sužibo viltis nugalėti.
Ir galbūt lygiom laivai jau būtų laimėję,
Jei, rankas abi gelmėn ištiesęs, Kloantas
Valios dievų pažadais ir maldom nebūtų palenkęs.
    „Jūrų dievai ir valdovai lygmių, kuriom lenktyniauju,
Jums atsiteisdamas aš prieš aukurą žvilgantį jautį
Klosiu už skolą džiugiai ir vidurius aukai tauriuosius
Tėkšiu sūriosiom bangom ir skaidrųjį vyną šlakstysiu."
Panopėja skaisti ir Forko būriai, ir Nerėjaus
Pulkas dukrų išgirdo žodžius iš gelmių vandenyno.
Dievas Portūnas patsai ranka jį stumia galinga;
Šis, už sparnuotas strėles ir už pietį lakiau pasileidęs,
Dumia prie žemės dumte ir uostan giliai įsirėžė.
    Čia jau Anchizo sūnus, kaip dera, visus suvadinęs,
Šauklio tvirtu balsu laimėjus skelbia Kloantą
Ir apgaubia patsai jo galvą žaliuojančiu lauru.
Duoda laivam dovanų po tris veršiukus pasirinkti,
Vyno gausiai ragaut ir svarų sidabro talentą.

Bet ypatinga garbe vadovus pačius atžymėjo:
Daigstytą auksu švitriu nugalėtojui skiria apsiaustą,
Purpuras dvigubas jį majandrais plačiais apibėga.
Išsiuvinėta rašte, kaip Idos miškuos karaliūnas
Elnius gena iešmu ir eikliuosius sparta nukamuoja;
Dūsta nuilsęs dūste: jį ginklanešys Visagalio
Griebė nuo Idos ūmai riestaisiais nagais erdvenybėn.
Veltui tiesia rankas į aukštas žvaigždes ilgaamžiai
Jaunio sargai ir vampsi dangun įsiutinti šunys.
Bet kursai gebšnumu sau vietą paveržė antrą,
Didvyriui šiam, kad didžiuotųs garbe ir dengtųs nuo priešo,
Trilinkom aukso grandim sunertus šarvus dovanoja.
Grobė kadaise juos pats, įveikęs kovoj Demolėjų
Prie Simoento sraunaus po mūrais aukštais Iliono.
Du tarnu šiuos daugiažiedžius, tvirtai įsirėmę,
Vos pečiais begalėjo panešt, nors jais Demolėjus,
Apsišarvavęs kadai, pakrikusius vaikė trojėnus.
Dovanai trečiai po du varinius jiem katilus skirsto
Ir sidabro taures, paveikslais šiurkščiais raižinėtas.
Apdovanoti visi dabar jau žengė išdidūs,
Puokštes žalias ant galvų purpuriniai juosė kasnykai,
Kai, nuo skardžio žiauraus per sunkų vargą atšokęs,
Viena yrėjų eile, netekęs irklų ir luošas,
Valtim pajuokta be garbės Sergestas vairavo.
Lyg gyvatė dažnai, užklupta ant vidurio kelio,
Ratas varinis kurią sutraiškė skersai ar keleivis
Pusgyvę, smūgiu akmens suluošinęs sunkiai, paliko.
Veltui veržias pasprukt, lankstus raitydama ilgus,
Atkari, liepsningom akim ji šnypščianti kaklą
Stiebia, bet kūno dalis, žaizdos sužnekinta, kliudo
Narstant vietoj mazgus ir garankštimi save išvyniojant.
Taip ir laivas gurdus iš lėto kapstėsi irklais,

Tiesia tačiau jis bures, ir išpūstos nuneša uostan.
Duoda Enėjas dabar ir Sergestui, kas buvo žadėta,
Linksmas, kad vyrai sveiki ir laivas išgelbėtas grįžo.
Vergė jam duodama, Minervos darbuos išmaninga,
Krėtės kilmės Folojė su dvynukais mažais prie krūtinės.
Baigęs šiuos žaidimus, negursdamas skuba Enėjas
Prie žalios lygumos, kurią vingiuodamos juosia
Kalvos miškingos aplink. Ten aikštė skirta rungtyniauti
Priešais žiūrovus slėny. Čia vieton aukšton atžingsniavęs,
Tarp kamšos tūkstantinių minių karžygys atsisėda.
Kviečia dabar bėgikus, kad lenktynių siautoj dalyvautų,
Ir pažadais, ir skirtom dovanam viliodamas širdis.
Plaukia miniom iš visur ir teukrų būriai, ir sikanai;
Nizas su Eurialu atkanka pirmi.
Žydi pačiam gražume jaunatvės vešlios Eurialas,
Nizo karštai numylėtas karys: veik neatsilikęs
Seka Dioras kilnus, Priamo genties karaliūnas;
Salijus štai ir Patronas drauge, šis akarnanėnas,
Ans arkadėnų kilmės, jo gyslose kraujas Tegėjos.
Seka Helimas tada ir Penopas, abu trinakrėnai,
Jauniai įgudę medžiot, palydai senyvo Akesto.
Daugis, be to, ir kitų, tik užmiršo vardus padavimas.
Kreipias į juos pagaliau, prabildamas šitaip, Enėjas:
„Dėkitės štai ką širdin ir sielom džiugiom išklausykit.
Niekas iš jūsų čionai neišeis neapdovanotas.
Dvejetu Gnoso iešmų spindžia geležimi apdalysiu,
Dviašmenius laimėsit kirvius, sidabru raižinėtus.
Šiom dovanom pagerbsiu visus, o trys pirmesnieji
Priedų dar gaus ir alyvom gelsvom apipins savo galvas.
Žirgą blizgučiais dvazgiais nugalėtojas pirmas tegauna,
Antras sau dovanų telaimi makštis amazonių,
Trakiškų pilnas strėlių. Jas auksu plačiu apkabina

Diržas, sunertas saga, brangiais akmenim padabinta.
Šiuo argolėnų šalmu tretysis džiugiai tesiguodžia".
Tarus tatai, jie stoja ribon ir, ženklą išgirdę,
Nuotolius piešia tuojau, ir slenkstis pradmės atsilieka.
Viesulu puola ūmu ir tikslan akimis įsismeigia.
Pirmas aplenkia visus štai Nizas, jau kur prasiveržęs,
Už sparnuotus žaibus ir už vėją bėglys audringesnis.
Salijus seka pėdom, bet seka toli atsilikęs.
Lieka dar tarpas atstus, o tada pagaliau Eurialas
Vejasi trečias guviai.
Seka Helimas tuomet; prie jo pagaliau prisiglaudęs
Skrieja čia pat ir kulnį kulnim jau mina Dioras,
Spausdamas petį petim; jei nuotoliai dar pagausėtų,
Pirmas prinertų galan ar lenktynių sėkmė susvyruotų.
Ir beveik pačian jau galan bėgmės paskutinės
Baigė nualsę artėt, kai slysdamas Nizas bedalis
Čiuožia kraujų glitume, nes, jaučius toj vietoj papjovus,
Mirko vejos žalumas vešlus ir aptvindyta žemė.
Jaunis džiugus, kad štai jau laimės, svyruojančių žingsnių
Žemėn slidžion nepajėgia atremt ir kniubdamas krenta
Šventojo kraujo klanan ir purvo klampion marmalynėn.
Bet nepamiršo ir čia bičiulio brangaus Eurialo,
Nes, iš dumblo glitaus pakilęs, prieš Salijų bėga:
Virto aukštielninkas šis ir voliojos smėly suplūktajam.
Spaudžia ir tuoj nugalės bičiulio dėka Eurialas,
Skrieja pirmuoju dabar, jam klykauja minios ir ploja.
Lekia Helimas po jo ir Dioras, trečiu nugalėjęs.
Rūmus teatro erdvius ir senato eiles garbingiausias
Salijus šaukdamas štai supurto aidu drebulingai
Ir išplėštą klasta sau garbę grąžint reikalauja.
Gina malonė minios ir žavumas raudų Eurialą,
Jeigu tik kūnas dailus, patraukia mieliau ir dorybė:

Stoja už jį ir galingu balsu ima šaukti Dioras,
Vieton trečiom pasinešęs įkopt, bet tuščiai paskutinę
Dovaną viliasi gaut, jei Salijus pirmas laimėtų.
Tėvas Enėjas tada: „Jūs kokias tik dovanas pelnėt,
Gausit, jaunuoliai, tikrai, ir niekas eilės nepakeičia.
Leista tebus man paguost be kaltės nesėkmingą bičiulį."
Nugarą, taręs tatai, Gaitulijos milžino liūto,
Aukso nagais ir gaurais apsunkintą, Salijui duoda.
Nizas į tai: „Jei dovanas šias dalini nugalėtiems,
Klupusių jeigu gailies, tad kokias gi Nizui gėrybes
Duosi vertas, kai pirmas pelniau garbingumo vainiką,
Jei, kaip ir Salijui, man klastinga lemtis neišplėštų?
Ir sulig žodžiais tartais ima suterštą rodyti veidą
Ir dumblėtas rankas. Enėjas taurus pajuokavęs
Liepia skydą atnešt, Didimaono rankų kūrybą,
Grajų aukotą kadai ant pašventintų durų Neptūnui.
Šias grožybes šaunias jaunuoliui kilniam dovanoja.
Kai po bėgtynių baigos visus dovanom apdalino,
„Kas ryžtingos širdies ir krūtinė narsa užsidegus,
Stokit dabar ir kelkit rankas, šikšnom aptaisytas."
Tarė ir atpildus dviem, kas kumščiu kovos, pažadėjo:
Aukso ragais ir juosta kakta laimėtojui jautį,
Šalmą, dabintą puošniai, ir kardą paguost nugalėtam.
Ir negursdamas tuoj galiūnas Darys raumeningas,
Gaudžiant audringai miniom, atmetęs galvą, pakyla.
Vienas tik jis tedrįso dažnai su Pariu susigrumti.
Kartą kadai ties gūbriu, kur Hektoras ilsis didingas,
Kūnu siaubingu laimėt nedvejojantį milžiną Butą,
Auglį Amiko narsaus, bebrikų šalies kunigaikštį,
Trenkė žemėn smegčia ir paklojo smėly kaip negyvą.
Toks štai Darys pirmasis kovon savo galvą iškėlė.
Rodo plačiuosius pečius ir, abidvi rankas išskėtrojęs,

Raižo oro sroves ir šmaikščiaisiais delnais mostaguoja.
Ieško, kas rungtųs su juo, bet niekas minioj neišdrįsta
Stoti prieš vyrą kovon ir oda kumščius vynioti.
Taręs džiugia širdimi, kad laimėt jau visi atsisakė,
Žengia tuojau prie Enėjo guviai ir, ilgiau nebegaišęs,
Veršio ragus prilaiko kaire ir šitaip prabyla:
„Deivės sūnau, jei niekas kova pasikliaut nebedrįsta,
Kur laukimo riba? Ligi kol čia mane dar laikysit?
Atpildą leisk pasiimt." Sumurma staiga dardanėnai
Vienu balsu ir spiria grąžint, kas vyrui žadėta.
    Žodžiais aštriais Entelą čionai ima barti Akestas,
Kurs greta ant žaliosios vejos atkalnėj sėdėjo:
„Veltui, Entelai, tareis iš visų karžygių narsingiausias!
Dovanas tokias brangias visai be kovos pasigrobti
Leisi lengva širdimi? Kur tuščiai teminėtas Erikas,
Dievas, kurs mokęs tave? Ar neaidi Trinakrijos žemėj
Vardas garsus ir tavo grobiu ar nepertekę rūmai?"
Jis į tatai: „Nei troškimo garbės, nei vardo garsingo
Baimė nepaveržė man, bet stingsta kraujas atšalęs
Amžiuj nepaslankiam ir kūno jėgos išseko.
O kad jaunatvė, kuria įžūliai tas nedorėlis pučias
Ir kuria džiaugiausi kadai, man šiandien sugrįžtų!
Ne kad atlygintų man, ne veršio dailaus įsigyti
Čia atėjau ir nelaukiu naudos." Pagaliau tat pasakęs,
Du diržu, neregėtai svariu, į aikštę nusviedžia.
Pirštinėm šiom Erikas smarkus mūvėdavo nuolat,
Stodamas kumščiu kovot, šiurkščiosiom šikšnom apvyniotu.
Žadą užgniaužė baisa: septynios nugaros stangrios
Jaučių stambių, geležim ir švinu įspraustu, styrėjo.
Stemba labiau už visus pats Darys ir purtos iš tolo.
Svorį tiria tada ir šmaikštumą taurus Anchizėnas
Ir beribius šikšnų rietimus visaip graižalioja.

Taip iš krūtinės tada senyvas karys prakalbėjo:
„Kokiu žvilgiu Heraklio paties išvystumėt diržą
Ir gūdžias imtynes, atkrantėj šioj sukovotas?
Šiuos ginklus nešiojo kadai tavo brolis Erikas
(Pėdsakai kraujo tebėr ir žymė smegenų ištaškytų),
Šiais su Alkidu kumščiavos jisai prakilniuoju,
Šiais kovodavau aš, kol kraujas stiprybę gaivino
Ir kol neklostė žilai smilkinių iš pavydo senatvė.
Bet jei Trojos Darys šių mūsų šarvų nusigąsta
Ir jei Enėjas taurus ir Akestas taip magina ryžtis,
Stokim į kovą lygiom. Eriko tau odas užleidžiu;
Nenuogąstauk ir Trojos diržus nuo rankų numaustyk.“
Dvigubą nuo pečių, taip taręs, meta apsiaustą,
Sąnarius rodo stangrius, raumenų tvirtybę ir kaulų,
Ir rungtynių smėly galiūnas šiurpus išsižergia.
Tuokart po lygius diržus jiem duoda brangus Anchizėnas
Ir rankas abiejų vienodu ginklu aprezgioja.
Stojas abudu mitriai ant pirštų galų pasistiebę
Ir erdvenybėn aukšton rankas šaltakraujiškai tiesia.
Galvas, iškeltas atgal, nuo smūgio toli atitraukia
Ir, susipynę glėbin, kits kitą kovon išvilioja.
Tas jaunatve ir kojų judrių vikrumu pasikliauna,
Šis raumenim ir svoriu liemens, bet keliai išvargę
Linksta, ir dusulys neaprėpiamas trūkčioja kūną.
Veltui kirčiais gausiais viens kitą žnekina vyrai:
Šonan gaubtan jie tvoja dažnai, ir dunda krūtinė,
Klaidžioja ties smilkiniais ir ausim be perstogės kumščiai,
Ir nuo smūgių kietų žeidžiami žandikauliai braška.
Stovi Entelas sunkus, į žemę tvirtai įsirėmęs,
Liemeniu tik ir budriosiom akim tesisaugo nuo kumščių.
Ans lyg bokštų svara kurs aukštąjį apgula miestą
Ar pilaitę kalnų ginkluotu žiedu apjuosia.

Čia vienur, čia kitur išmaningai spragų ieškinėja,
Kol, apklajojęs aplink, pro visur be sėkmės ima veržtis.
Dešinę štai jau tiesia aukštyn ir stiebias Entelas,
Pastebi veikiai anas nuo aukšto gresiantį smūgį
Ir guviai pasitraukia šalin žvalumu savo kūno.
Taip Entelas jėgas paleido vėjais ir netgi
Pats, savu sunkumu nesuvaldomai žemėn pasviręs,
Drimba: kaip kitada Erimante ar Idoj aukštojoj
Iš šaknų išrauta parpliumpsi pušis tuščiakamblė.
Šoka degte degdami Trinakrijos vyrai ir teukrai;
Šauksmas nuaidi dangum. Čia pirmas pripuolęs Akestas
Sopama širdimi vienmetį kelia bičiulį.
Nesugurdentas dabar ir nenusigandęs, kad klupo,
Didvyris puola karščiau, ir įniršis kursto smarkumą.
Uždega gėda galias ir narsą jėgų pajautimas:
Sprunkantį Darį smegčiom ugningai po lyguma vaiko,
Dešine tvoja čia štai, čia smūgį kaire pakartoja.
Vargina be atvangos; kaip stogus audringosios liūtys
Tankiai parpena ledu, taip kirčiais gausiais didžiavyris
Darį rankom abiem nepaliaujamai vydamas žneksi.
Bet nepakentęs toliau Enėjas kilnus įtūžimo
Ir kartėlio širdies Entelui išliet nebeleidęs,
Liepia baigt kumštynes ir Darį vaduoja bekvapį.
Žodžiais švelniais ima siautą maldyt ir šitaip prabyla:
„Bėdžiau, kodėl beprotybė žiauri tau pavergė širdį?
Ar nejunti kitokių jėgų ir dangaus atkritimo?
Dievui, – tarė, – paklusk“, – ir išskyrė kalba nualsintus.
    Bet Darys vos velka kelius, iš jėgų išsimušęs;
Leipsta į šonus galva, tirštais krešuliais spjaudinėja
Ir dantim su krauju. Prie laivų jį veda bičiuliai.
Gauna tuomet abu pakviesti po šalmą ir kardą,
Priedo Entelui, be to, dar palmę ir taurę užleidžia.

Svaigdamas džiugesiu čia, nugalėtojas jaučiu didžiuojas:
„Deivės sūnau, – prabilo, – ir jūs pažinkit, o teukrai,
Kokia jėga jaunatvės dienom mano kūnas žydėjo
Ir nuo kokios mirties išgelbėjot Darį prikeltą."
Šiuos pasakęs žodžius, atsistojo priešais veršioką,
Skirtą kovos dovanom, ir, dešine smogęs galingai
Tarp ragų šiurkščiaisiais diržais, iš peties užsimojęs,
Perkirto kiaušą kiaurai, ir smegenys jaučio ištiško.
Sverda ir negyvai pardrimba virpėdamas veršis.
Žodžiai jam šitie tada iš krūtinės srove pasiliejo:
„Šią, Erikai, aš tau užuot Dario mirties pranašesnę
Sielą teikiu ir skiriuos su menu ir diržais nugalėjęs."
Čia Enėjas tuojau lakiosiom strėlėm rungtyniauti
Kviečia visus, kas ryžtas kovon, ir dovanas skiria.
Stiebą galinga ranka ant laivo Seresto iškėlęs,
Virvę tiesia skersai, nuo laivastiebio aukšto nuleistą,
Ir, kur smeigtų strėles, sparnuotą kabina balandį.
Vyrai suėjo draugėn; čia burtus, ženklais sužymėtus,
Meta varinin šalman, ir Hipokoontui Hirtako
Krenta pirmoji vieta, jam gaudžia šauksmai pritarimo.
Seka Mnestėjus po jo, kurs tik ką laivu nugalėjo,
Vadas Mnestėjus šaunus, alyvom žaliom vainikuotas.
Euritionas tada, garsingojo Pandaro brolis,
Didvyrio, kurs, įsakytas kadai ardyt sutarimą,
Ietį achajų pulkan pirmasis paleist užsimojo.
Šalmo pačiam jau dugne paskiausias beliko Akestas,
Drįsęs ir jis bandyt jėgas varžybose jaunių.
Tuokart vyrai tvirtai, kas kiek tik pajėgia, riestuosius
Veržia veržte kilpinius ir traukia strėles iš įmaučių.
Skrieja pirmoji dangum, lankagyslei zvimbiant, jaunuolio
Hipokoonto strėlė ir veria lakiai erdvenybę.
Medį sutikus kely, laivastiebio priekin įsminga.

Sukrėstas dreba liemuo, ir išgąsdintas paukštis baimingai
Plazda sparnais, ir siaudžia minia, plodama gaivalingai.
Seka Mnestėjus veržlus atitrauktu lanku, įsiryžęs,
Taiko aukštyn, įbedęs akis ir strėlę nukreipęs.
Vargšas tačiau geležim balandžio kliudyt nevaliojo,
Vien teprakirtęs mazgus ir lino varžas sužalojęs:
Jom už kojų aukštai tas užnertas ant stiebo karojo.
Sprūdo vėjuosna jis ir tamsian debesin nuplasnojo.
Euritionas tuomet, kadai kadžių lanką parengęs,
Strėlę tempia žvaliai, įžadais maldaudamas brolį,
Ieško akim jau erdve dangaus besidžiaugiančio paukščio
Ir po tamsia debesim sparnais plazdenantį smeigia.
Krenta tasai, žvaigždynuos aukštuos palydėjęs gyvatą,
Žaibiškai neria žemyn ir įsmeigtą parneša ietį.
Pergalei dingus dabar, vienui vienas beliko Akestas;
Bet ir jisai, erdvybėn dangaus įtempdamas strėlę,
Rodė žilgalvio garbaus ir meną, ir zvimbiantį lanką.
Čia štai akim apsireiškė staiga neregėtas stebuklas, –
Ženklas klaikus, kaip mokė paskiau pasekmė pražūtinga.
Mostą dievų per vėlai apreiškė žyniai baisiakalbiai:
Nes, debesim lėkdama, liaunoji strėlė suliepsnojus
Kelią nubrėžė ugnim ir vėjely lengvam išsisklaidė.
Tartum, kaip taikos dažnai, kad erdvėje žvaigždės atskyla
Ir dangum pasileidžia smegčia nutiesdamos brėžį.
Stingo dvasia lyg griausmo trenktiem trinakrėnam ir teukram.
Meldžias karštai jie galiom dangaus. Neniekina ženklo
Net ir Enėjas garbus, bet džiugų apglėbęs Akestą,
Krauna krūvom gėrybes gausias ir šitaip prabyla:
„Tėve, priimk, nes karalius kilnus aukštybių Olimpo
Geidė ženklu dangaus, be kovos kad įgytumei garbę.
Tavo bus ši dovana, Anchizo paties ilgaamžio
Šis ąsotis puošnus, kurį trakietis Kisėjus

Tėvui Anchizui kadai, kad ko iškilniausiai pagerbtų,
Meilės širdingos ženklan atminimui brangiam dovanojo."
Smilkinius, taręs tatai, žaliuojančiu lauru apjuosia
Ir pirmiausią užvis nugalėtoją skelbia Akestą.
Euritionas kilnus nepavydi nė pats pirmenybės,
Nors tik jisai nuo aukšto dangaus teparbloškė paukštį.
Sekanti tam dovana, kas kilpas varžias sukapojo,
Ir pagaliau sparnuotu vamzdžiu kas pervėrė stiebą.
Tėvas Enėjas tačiau, rungtynėm dar vis nesibaigiant,
Sargą Julo lepnaus ir lydėtoją sūnų Epito
Kviečia ir žodžiais tokiais prabyla ausin patikėton:
„Eik, negursk tučtuojau ir Askanijui, jeigu paruošęs
Pulką vaikų su savim ir žirgų lenktynes, įsakyki
Vest seneliui būrius ir ginkluotam pačiam pasirodyt."
Tarė jis taip ir patsai iš ilgo lenktynračio liepia
Skirstytis aibėm žmonių ir lauką palikt tuštutėlį.
Žengia šauniai prieš veidą tėvų berniukai kaip vienas,
Žvilga raiti ant žabotų žirgų. Nustebinta jočiais
Gaudžia gauste jaunuolių minia trinakrėnų ir teukrų.
Galvą karpytas visiem pagal paprotį spaudžia vainikas.
Neša po du diržingus virpčius smaigaliais geležiniais
Ar per pečius lengvas strėlines: nuo sprando nukarus
Ant krūtinės sukta kelialinka aukso grandinė.
Trys raitųjų būriai, trys joja su jais ir vadovai:
Seka kiekvieną iš jų berniukų po šešetą dukart,
Tviska rikiuotė vorom, vyresnių lyginai prižiūrėta.
Vieną džiaugsmingų būrių mažulis veda Priamas,
Vėl tuo pačiu senelio vardu, garsingas Politai,
Tavo želmuo, kurs paskleis italus; jį neša trakėnų
Žirgas, šlakuotas širmai: švytruoja pėda priešakinė,
Spindi baltuolė kakta, aukštybėn šauniai iškeltoji.
Antras žygiuoja Atys, šio vardo genties įkūrėjas,

Mažas Atys, numylėtas karštai mažulėlio Juluko.
Julas pačiam jau gale, gražumu už visus pranašesnis,
Joja žirgu ristu, kurį Didona žavingiausia
Meilės širdingos ženklan atminimui brangiam dovanojo.
Jauniai kiti trinakrėnų žirgais senyvo Akesto
Dumia dumte.
Drebančius lydi akim, džiugiai plodami, dardanėnai
Ir atpažįsta vaikuos tėvelių senų panašumą.
Kai džiaugdamies po saviškių akim jie susirinkimą
Visą apjojo raiti, parengty belaukiantiem ženklą
Duoda iš tolo balsu ir pliaukši vytim Epitidas.
Sklido į šonus anie, gretom po tris surikiuoti,
Ir dalimis išsiskirstė vora, tačiau įsakyti,
Gręžiasi vėl, vieni prieš kitus atstatydami durklus.
Čia jie kitaip pradėjo judėt ir kitaip grįžalioti:
Joja vieni prieš kitus; nuolatos raitydami kilpas,
Ratą keičia ratu ir mėgdžioja mūšį ginkluotą.
Nedengiami čia sprunka bėgte, čia vienas prieš kitą
Kreipia smaigtes; čia vėl jie kartu pasileidžia taikingai.
Tartum, kaip sako, kadai ant Krėtės kalnios labirintas
Sienom aklom dengtaisiais takais ėjimą klastingai
Tūkstančiu rikdęs kelių, kur ženklus linkmei susekti
Kliudė knebi painiava ir sugrįžti klaidi raizgalynė.
Lygiai taip pat ir teukrų vaikai savo pėdsakus narsto
Ir susiraizgo visaip, žaisdami kautynes ir bėgimą.
Lyg delfinai, gaujom plaukdami per bangas vandenynų,
Libijos kerta vilnis ir žaidžia verpetuos Karpato.
Būdą šį lenktyniaujant kovot atgaivino pirmasis
Julas, sienom aukštom aprietęs kadai Albalongą,
Ir pirminius lotynus tą paprotį švęst išmokino,
Kaip kad jis pats, o su juo paaugliai ir trojėnų kad žaidė.
Mokė savus albanai vaikus, nuo jų gi didinga

Perėmė jau Roma ir garbę tėvų išglobojo.
Žaismas po šiandien „Troja“ ir berniukai „trojėnai“ vadinas.
Tolei tėvo kilnaus atminimui šventam rungtyniavo.
Čia pirmiausia Lemtis nebetesi ištikimybės.
Kol jie gūbrį kapų visaip žaisdami tebegerbia,
Nuo dangaus Saturno dukra pasiunčia Iridę
Prie Iliono laivų ir vėjais einančią gena,
Nerimdama ir senosios skriaudos dar kerštu nenutildžius.
Tūkstantspalviu mergelė lanku paspartinus kelią,
Niekieno neregima, lakiuoju taku nusileido.
Pastebi čia gausingas minias ir krantus žvalginėja,
Paliktus mato laivus ir uostą jūreivių apleistą.
Bet tolumoj, krante nuošaliam, atskirtos trojėnės
Krimtos Anchizo mirtim, ir visos, raudodamos gailiai,
Jūron įgližo gilion. „O, tiek dar brastų nukainuotiem,
Šitiek vandens dar lieka nuplaukti“, – kaip viena suvaitojo.
Jūros vargai atkarto kentėt: jos miesto maldauja.
Tad moteriškių būrin, kenkimo darbuos ne naujokė,
Smigo smigte, drabužį dievų ir stotą pakeitus, –
Tampa sena Bėroje, Doriklo žmona Ismariečio,
Vardo garbingo kadai, sūnais ir gentim išgarsėjus,
Ir dardanėnių minion ji taip tardama įsiterpia:
„O varguolės, kurių per karą ranka achajėnų
Nebenuvilko mirtin prie mūrų gimtų Iliono!
Vargše gentie! Kokiom dar kančiom jus lemtis tebesaugo?
Vasara jau septinta po Trojos sužlugdymo grįžta,
Kai po marias, po visokias žemes, tarp uolų nesvetingų,
Širstant žvaigždėm, italų kraštan tebetolstančian spaudžiam
Ir vandenynu plačiu, blaškytos bangų, klydinėjam.
Broliški čia Eriko laukai ir svetingas Akestas:
Kas gi užgins statytis namus ir miestą piliečiam?
O tėvyne, o jūs, išgelbėti veltui penatai!

Trojos vardu nebebus nė pilies? Ir nebeišvysiu
Niekur daugiau upelių gimtų Simoento ir Ksanto?
Tad su manim ir draugėj padekit laivus pražūtingus,
Nes regėjau sapne pranašingos Kasandros paveikslą
Degančius duodant deglus. „Čia Trojos, – tarė, – ieškokit,
Čia ir jūsų namai. Pats metas darban paskubėti.
Gurst nevalia, kai moja ženklai. Keturi štai Neptūnui
Čion aukurai; pats dievas deglus ir stiprybę suteikia.“
    Taip tardama, ji griebia plėšriai nelemtąją ugnį
Ir iškelta ranka pasistiebus toli kibirkščioja.
Sviedžia ūmai. Apmiršta dvasia ir širdys trojėnių.
Tuokart viena iš daugybės kitų, vyriausioji amžium,
Auklė karaliaus Pirga, tiek Priamo sūnų išauginus:
„Čia jum ne Berojė, o motinos, ne Roitėjietė,
Ši ne Dorikio žmona. Stebėkite ženklus dievybės:
Akys skaisčia žėruoja ugnim; kas dvasios kilnybė!
Eigastis kaip tauri, koks veidas, kas balso skambumas!
Jau kadai kadžių pati skirdamos palikau aš Beroję
Sergančią ir sopamai susigraužusią, kad nebegali
Ji tik viena pagarbos deramai atiduoti Anchizui.“
Tarė ji taip.
Bet moteriškės pradžioj svyruoja ir neryžtingos
Žvelgia į plaustus niūriai, dvejodamos, ką pasirinkti
Tarp išsiilgtos šalies ir likimo skirtų karalysčių:
Kai tik štai kyla dangun ritmingai plasnodama deivė
Ir ilguoju lanku nunėrė guviai debesysna.
Nusmeigtos reginio šio, ima siaust moteriškės be proto,
Klykia klykte, iš šventų židinių graibstydamos ugnį.
Meta žabus ir šakas ir, apgrobdamos aukurus, kitos
Sviedžia deglus, ir, paleidęs vadžias, ima šėlti Vulkanas,
Ritasi irklais, suolais, ritas eglių bliktim margaspalvėm.
    Prie Anchizo kalvos ir raižyto pleištais teatro

Skelbia Eumelas šauklys, kad dega laivynas, ir patys
Žiežirbas regi lakias tamsiam debesy kibirkščiojant.
Linksmas Askanijus čia, kaip jočių būriam vadovavo,
Pirmas ant žirgo žvaliai stovyklon jaugion pasileido.
Net mirtinai nusigandus sarga nulaikyt nebegali.
„Ko čia dabar taip įnikote šėlt? Kur smelkiatės, vargšės!
Ne kovot su priešu, vaje, ir ne pult argolėnų:
Deginat viltis savas. Štai aš, Askanijus jūsų."
Šalmą nusiimam čia ir meta, taip taręs, po kojų.
Juo užsidėjęs žaismam, vaidino kovas tariamąsias.
Atskuba štai tekini ir teukrų pulkai, ir Enėjas.
Bet moteriškių minia pakrantėm visom išgąstingai
Sprunka kas kur; čia uolos dubuman paslapčiom įsikrausto,
Čia į miškus; jos gėdis šviesos, apgailaudamos kėslą.
Kai atpažino savus, Junonos širdy nebeliko.
Bet nesiliovė dėl to nesuvaldomai siaučiančio gaisro
Šėlt gaivalinga ugnis; iš po rąstų šlapių neišblėsę
Pakulų dūmai tiršti lėtai kamuoliais tebevirsta.
Smilksta iš lengvo laivai, ir maras visur įsiskverbia,
Net jėga karžygių ir upės vandens nebegelbsti.
    Čia Enėjas taurus nuo pečių ima rauti drabužį,
Šaukias dangun pagalbos dievų, ištiesdamas delnus:
„Jeigu, Jupiteri, tu, visagali, trojėnų lig vieno
Dar taip piktai nepradėjai nekęst, jei širdis tebegaili
Vargo žmonių, tad leisk, iš liepsnos kad išliktų laivynas,
Nuolikas teukrų dabar, o tėve, vaduok nuo žuvimo
Ar pragaištingu žaibu, kas dar beišliko, tu mirčiai
Siųsk ir dešine tuoj, jei vertas esmi, nugramzdinki."
Spėjo jis tat pasakyt, kai, liūtim tamsiom prasivėrus,
Siautėt nuožmiai padūksta audra ir, trankomi griausmo,
Dreba laukai ir kaubrės kalnų; po visą padangę
Šniokščia verpetais srovė, ir pajuodo pietys debesėtas.

Nardo valtis vanduo ir varva apdegę sienojai,
Kol, atvėsus kaitrom, garuot degėsiai pasiliovė
Ir kol visi išliko laivai, keturiem tepražuvus.
Pritrenktas čia nelaimės karčios, Enėjas garbingas
Sielvartą didį širdies čia vienur, čia kitur ima kreipti:
Ką pasirinkus dabar: ar žemėj Sicilijos kurtis,
Valią užmiršus lemties, ar italų krantus prisiirti.
Nautas senyvas tada, kurį Tritonietė Paladė
Apšvietė mokslais kilniais ir aukštuoju menu atžymėjo,
Tad išmanė patart, kur graso dievų įtūžimas
Ir ko geidžia tvarka, nuo amžių lemties nužymėta,
Jis tad, Enėją žodžiu paguosdamas, taip prakalbėjo:
„Deivės sūnau, lieps grįžt ar keliaut, pakluskim likimui.
Ką beskirtų lemtis, mes visa kantra nugalėsim.
Tu dardanėną turi Akestą, dievų giminaitį:
Susidraugauk su juo ir klausyk patarimų bičiulio.
Jam atiduok, sunykus laivam kas nulieka ir kas jau
Tavo kilniem apkartus tikslam nebepakelia vargo.
Ir ilgaamžius senius, ir moteris, jūros trankytas,
Ir silpnuolius atskirk nuo visų, ir kas bijo pavojaus,
Ir lai žemėje šioj sau statosi mūrus išvargę.
Leidus, Akesto vardu jie miestą tegu pavadina."
Uždega žodžiai šie, vyresnio draugų pasakyti,
Ir susikrimtus širdis sau vietos nurimt neberanda:
Kai tamsioji Naktis paskliautėn žirgais atkapsnojo,
Regi štai jis, kaip aukštu dangum atplevenęs paveikslas
Tėvo Anchizo balsu šiais žodžiais staiga prakalbėjo:
„O sūnau, brangesnis esi už mano gyventą
Amžių kadai, o sūnau, iškentėjęs vargus Iliono,
Čia ateinu visagalio valia, kurs ugnį nuo plaustų
Nuginė ir pagaliau nuo aukšto dangaus pasigailo.
Tu klausyk patarimų kilnių prityrusio Nauto

Ir italų kraštan iš narsių tik pačius narsingiausius
Vyrus atrinkęs pasiųsk. Atšiauri giminė ir laukinė
Lacijuj teks nukariauti karu. Tačiau dar prieš šita
Dičio namus aplankyk po žeme ir bedugnėm Averno
Stenkis mane susitikt. Ne Tartaro pikto šešėliai
Laiko mane: Elizijaus aš laukuos palaiminguos
Su šventais draugėj gyvenu. Sibila nekaltoji
Ves čia tave kraujingom aukom avių juodavilnių.
Miestą žadėtą tuomet ir vaikaičius savus pamatysi.
Sveikas tad lik, nes rieda Naktis jau viduriu kelio,
Gairina rytas žvarbus ir šnarpščia žirgai nualsinti."
Tarė ir dvelkiman, lyg dūmas, lengvan nuskubėjo.
„Kurgi sprunki, pagaliau, kur veržies? – prašneko Enėjas, –
Bėgi nuo ko? Kas draudžia, sakyk, kad mane tu apglėbtum?"
Pelenus, tardamas tat, ir ugnį išblėsusią kursto;
Pergamo larą tuomet ir Vestos namus žilagalvės
Miltais aukos ir bangom smilkalų puola gerbt pamaldingai.
Šaukia Akestą tuojau ir kelionės bendrus, kad atvyktų,
Ir paaiškina jiem Jupiterio valią ir tėvo
Tartus žodžius, ir kaip jis daryt širdyje pasiryžęs.
Mirksniu pakluso visi, negursta pritart ir Akestas.
Motinas liepia palikt ir norinčius išskiria vyrus,
Širdys kurių sau vardo garsaus pelnyt negeidauja.
Patys sukrunta taisyt liepsnoj suanglėjusių plaustų,
Keisti suolų ir sijų ir virvių parūpint bei irklų.
Skaičium menkutis būrys, bet veržias kariaut ir narsingi.
Miestui tuo tarpu ribas Enėjas vagom apvedžiojęs,
Burtais skirsto namus. Čia Troją, o čia Ilioną
Liepia atkurt. Akestas džiugus naujos karalystės
Skiria piliečiam teismus ir įstatymus leidžia senatui.
Stato tada šventuosius namus Idalietei Venerai
Kalno Eriko gūbry, žvaigždynų aukštų kaimynystėj,

Gerbia Anchizą žyniu, ir giraitė šventa išgarsėja.
    Jau ir devynias dienas visa giminė atpuotavo
Ir aukuram priklojo aukų, kai, glostantiem vėjam
Jūra nutiesus kelius, vėl šaukia pietys vandenynam,
Ulbia vingiuoti krantai, prapliupus raudom graudulingom
Puolę kits kito glėbin, ir dieną, ir naktį pragursta.
Pačios moterys net ir kam neseniai teatrodė
Jūros paveikslas niaurus, kas alpdavo vardą išgirdęs,
Geidžia keliaut ir klajonių vargus iškentėt pasiryžta.
Juos bičiulystės žodžiu ima guost geraširdis Enėjas
Ir Akestui brangiam susigriaudęs globot atiduoda.
Tris veršiukus Erikui tada ir Audrom avinėlį
Aukai liepia papjaut ir lynus atleist nebegaištant.
Galvą papuošęs patsai alyvos šakom apkarpytom,
Prieky valties toli viduriais iš indo grynaisiais
Drabsto sūrimą bangų ir skaidriuoju vynu šlakstinėja.
Vejasi štai iš paskos laivyną lydėdamas vėjas,
Vandenis kerta draugai ir vilnis lenktyniaudami žarsto.
    O tuomet Venera, kramtos graužiama, į Neptūną
Kreipias ir šias skundo raudas ima liet iš krūtinės:
„Pyktis Junonos niršus ir širdies nenumaldomas kerštas
Verčia, Neptūnai, mane keliaklupsčią pult ir maldauti.
Nebesuminkština jos nei metai ilgi, nei dorybės;
Net visagalio liepta ir lemties lenkiama nenurimsta.
Dar negana, kad nedoru kerštu užsidegus prarijo
Miestą frigėnų genties ir likutį kančiom nualsino.
Pelenus Trojos dabar ir žuvusius kaulus kamuoja.
Priežastis šio dūkimo šiurpaus ji pati ir težino.
Teko matyt tau pačiam neseniai, kaip Libijos jūroj
Mirksniu kalnais sukėlė bangas. Vandenynus sumaišė
Su dangum, Ajolo audrom tuščiai pasikliovus.
Drįso taip siaust karalystėj tavoj.

O, niekšingi darbai! Net motinas Trojos pakursčius
Keltus, klaiku, paleido liepsnom ir, laivyną praradus,
Privertė kelio bendrus palikti šaly svetimojoj.
Vieno tavęs temeldžiu pagaliau, duok valtim buriuoti
Jūrų verpetais saugiom, duok Tibrį pasiekt Laurentietį,
Jeigu kas leista prašau, jei Parkos tuos mūrus jam skyrė."
Tarė Neptūnas tada, valdovas gelmių vandenyno:
„Tau, Kiteriete, valia karalystėm manom pasikliauti,
Iš kurių tu kilai. Ir vertas aš to, kai nekartą
Sutramdžiau įtūžimą dangaus ir dūkstančią jūrą.
Žemėj taip pat nemažiau, Simoentas paliudys ir Ksantas,
Rūpinaus aš Enėju tavu. Kada Achilėjus
Vaikė alsias trojėnų minias ir grūdo prie mūrų,
Tūkstančių daug pasiuntęs miriop, ir upės vaitojo
Užtvenktos, keliui surast ir jūros krantan prasiveržti
Ksantui pritrūko jėgų, susigrūmusį tuokart Enėją
Su Pelėjėnu narsiu, nelygiu jėgom ir malone,
Stvėriau apgaubęs rūku, nors mūrus geidžiau išvartyti,
Rankom statytus manom, sulaužiusios priesaiką Trojos.
Ryžtas tas pat tebelydi mane, tad nenuogąstauki:
Žengs, kaip tu geidi, saugus į miestą Averno.
Vienas tebus, kurio pasiges, nugramzdinto verpetuos,
Vienas paklos už visus savo galvą."
Žodžiais paglostęs švelniai pradžiugusią širdį dievaitės,
Žirgus viešpats tuojau pajungdamas auksan, putotus
Žąslus mauna žvėrim, ir vadelių ranka nebelaiko.
Lekia lengvai žydriam vežime per siūbuojančią jūrą.
Slūgsta verpetai bangų, ir patvinusią lygina plynę
Trenksmas ašies: erdvybėj plačioj debesiai išsisklaido.
Lydi dabar visokie veidai: šiurpulingi baisūnai
Glauko sena palyda ir Inos sūnus Palaimonas,
Ir tritonai greiti, ir Forko būriai susispietę.

Plaukia draugėj iš kairės ir Panopėja, ir Tetidė,
Kimodokė, Nesaja ir Spėja, Talija ir Melitė.
Čia Enėjui garbiam dvejojant, romos nebetekus,
Džiugesiu vėl suvirpa širdis. Tučtuojau jisai liepia
Stiebus kelti visus ir tiesti bures nebegurstant.
Klostė visi pagal vėją kampus: čia išpūstą drobę
Glaustė kairėj, čia vėl dešinėj; abejaip graižaliojo
Stūksančius karčių ragus, ir pavėjui laivai pasileido.
Pirmas prieky visų Palinūras vairavo prieš tankią
Vorą, juos sekė kiti, kaip kryptį laikyt įsakyta.
Ir drėgnoji Naktis jau šelmenį dangiškų skliautų
Baigė prikopt; ant kietųjų suolų išsisklaistę jūreiviai
Sąnarius tiesė alsius, prie irklų saldžiai iškėsnotus,
Kai nuo aukštybės žvaigždžių štai Miegas, švelniai nuplevenęs,
Pervėrė niaukas erdvias ir šešėlius klaikius išgainiojo.
Smelkės veržliai pas tave ir nelemtus sapnus, Palinūrai,
Atnešė tau nekaltam. Apsimetęs Forbantu dievaitis
Sėdo prie vairo aukštai, ir lūpos jo taip prašnekėjo:
„Neša laivus pats vanduo, Jaside garbus Palinūrai,
Vėjai bures skėtroja darniai, nuvok valandėlę,
Galvą guldyk ir nuo darbo akis atitrauk nualsintas;
Pareigas perimsiu aš ir bent kiek už tave pavairuosiu."
Sunkiai kelia akis ir sako jam Palinūras:
„Gal ramiųjų vilnių ir taikia apsimetusios jūros
Kalbini klastą užmiršt ir šiam atsiduoti baisūnui?
Argi Enėją galiu vasario klastom patikėti,
Kai giedringas dangus tiek kartų mane suvedžiojo?"
Šiuos kalbėjo žodžius ir, nebeišleisdamas vairo,
Aprėpė rankom kietai, įsmeigęs akis į žvaigždynus.
Purto ant smilkinių dievaitis šaką pagriebęs,
Migdančia Stikso galia ir Lėtės rasom sudrėkintą,
Ir apraibusias jau atkakliajam akis užliūliuoja.

Vos tik narius atleido pirma atvanga netikėtai,
Kai laivadangtė jį su atskelta dalim užsiritus
Ir drauge su vairu nutvojo smegčia sūkuriuosna,
Laidantį gerklę tuščiai ir draugų prisišaukt nebegalint.
Pats jis pakilo skriste ir erdvėm lengvom nupleveno.
    Nešas laivynas tačiau saugiuoju keliu vandenyno
Ir Neptūno garbaus pažadais pasikliaudamas skrieja.
Jau ir uolėtus krantus sirenų salų prikeliavo,
Lenkt pražūtingus kadai ir baltytėlaičius nuo kaulų.
Skardžiai sūriųjų bangų plakami nepaliaujamai šniokštė,
Kai kilnus karžygys, pajutęs, kad nėr vairininko,
Ir patsai verpetais nakties vairuodamas keltu,
Graudžiai sukliko vaitot, bičiulio dalia susikrimtęs:
„O giedru dangumi ir jūra per daug pasikliovęs,
Nuogas atgulsi dabar krante svetimam, Palinūrai!“

Šeštoji giesmė

Šaukia jis verkdamas taip ir, vėjais laivus pažabojęs,
Kūmų Eubojos krantan galop sulėtintai sliuogia.
Skiautures gręžia tada į jūrą, ir inkaras kandžiai
Sminga smigte dugnan dantimi: vingiuotą pajūrį
Deniai nukloja gaubti. Tuoj šoka krantan Hesperijos
Jaunių ugningas būrys: vieni kibirkšties ieškinėja
Titnago gysloj giliai, į krūmus kiti pasileidžia,
Tankią pastogę žvėrių, ir atrastus rodo paversmius.
Bet Enėjas maldus į kalną kopia, kur sostas
Foibo šviesaus, nuošaliai tolumoj kur slypi bekraštis
Urvas sibilos šiurpios. Jai įkvepia pranašas Delo
Dvasią ir proto galias ir, kas bus, jos akim atidengia.
Trivijos jau prieina alkus ir šventnamį aukso.
Daidalas, skelbia sakmė, iš Mino kadai karalystės
Spruko lakiaisiais sparnais, išdrįsęs dangum pasikliauti.
Bet, nepatirtu keliu į šarmotus žiemius nuplasnojęs,
Ant Chalkidės pilies lengvai pagaliau nusileido.
Grįžęs į žemę čionai, jis nedelsia sparnus iriamuosius,
Foibai, pašventinti tau ir dievnamį stato didingą.
Čia duryse Androgėjaus mirtis, čia ir kekropėnai
Moka bausmes liepiami, o vargas, kasmet po septynis
Siunčia sūnus ir dukras, ir burtams čia traukti ąsotis.
Priešais Gnoso šalis, iš jūros anapus iškilus.
Meilė jaučio kokti ir klastingai prie jos priartėjus

Pazifajė, ir mišruolė gentis, ir sūnus Minotauras
Dviem pavidalais čia, kraujomaišos ženklas siaubingas.
Rūmai alsūs čionai ir neišraizgomas kelias.
Daidalas betgi patsai karaliūnaitės meilės pagailo:
Rūmų klastas ir painius ėjimus išnarpliojęs, siūlų
Pėdsakais vedė klaidžiais. Jei skausmas tik leistų, nemenką
Dalį šitam mene turėtum ir tu, o Ikarai!
Dukart bandė vaizduot ant aukso negandą, dukart
Tėviška leipo ranka. Jie visa toliau tyrinėtų
Savo akim, jei siųstas pas juos neateitų Achatas
Ir Apolono šviesaus bei Hekatės žynė Kryžkelinės,
Glauko Deifobė, kuri taip į karalių prabilo:
„Ne paveikslais tau šiais nūn metas besigrožėti:
Nepajungtų iš bandos septynetą veršių atrinkęs
Ir tiek pat dvižiemių avių pagal paprotį pjautum."
Tarus Enėjui tatai ir vyrams negurstant, kaip liepta,
Kloti aukų šventovėn aukšton ji teukrus vadina.
Dumba gilybėn landa Eubojos uoloj kietakiautėj.
Šimtas ėjimų plačių ir šimtas veda ten žiočių.
Veržias tiek pat iš tenai ir sibilos balsų pranašingų.
Slenkstį priėjus tada: „Jau laikas, – mergelė prabilo, –
Melsti negaištant lemties, štai dievas, štai, regite, dievas!"
Kalbant taip prieš duris, jos žvilgsnis staiga pasikeičia
Ir spalva, ir padrinka garbai, bet šnarpščia krūtinė
Ir pritvinkus širdis siaubinga šėla kunkuliuoja.
Ūgis didesnis dabar ir kalba ne žmogaus, kai dievybė
Įkvėpė ją iš arti. „Delsi, o Trojos Enėjau,
Melsti delsi įžadais, ir sudrebintas, – šaukė ji, – urvas
Žiočių plačių anksčiau neatvers!" Taip tarus, nutyla.
Teukrus šiurpas drabus supurto kiaurai ligi kaulų,
Ir iš krūtinės gelmių karaliui malda pasilieja:
„Foibai, vargų slegiamos visada tu pagaildavai Trojos,

Tu dardanėnų strėles ir ranką nukreipei Pario
Kūnan Ajako sūnaus. Tavo vedamas tiek vandenynų,
Juosiančių plotus didžius, apsukau ir pačias tolimiausias
Lankėm masilų gentis ir Sirčių atkrantės dirvonus.
Siekiam Italijos štai pagaliau tebetolstantį krantą.
O kad net ligi čia mus Trojos lemtis atlydėtų!
Pergamo taipgi ir jums derėtų genties pagailėti,
Deivės ir dievai, pavydėję didžios Ilionui
Ir Dardanijai šlovės. Ir tu, o švenčiausioji žyne,
Reginti aiškiai, kas bus (manosios lemties pažadėtų
Sau karalysčių prašau), leisk kurtis Lacijuj teukram
Ir klajūnam dievam, ir nuvargintom Trojos galybėm.
Marmuro rūmais puošniais tada Triviją gerbsiu ir Foibą
Ir šventąsias dienas garsinsiu vardu Apolono.
Dievnamis lauks ir tavęs didingas manoj karalystėj.
Burtus čia dėsiu tavus ir slaptosios lemties apreikštuosius
Giminei mano žodžius, ir šventinsiu tau, prakilnioji,
Vyrus rinktus. Tik lapam eilių tu nepatikėki,
Kad neskrajotų žaislais, dvelkimo ūmaus išsklaidyti.
Burk, meldžiu, tu pati." Nutildamas sučiaupė lūpas.
    Foibo valiai tačiau žynė dar nenusilenkus,
Blaškos landoj siausdama, kad tik iš krūtinės galingu
Nusikratytų dievu. Tuo smarkiau jis įniršusią burną
Tramdo ir, šėlą širdies ramindamas, spaudžia paklusti.
Jau ir šimtas plačių iš urvo angų atsivėrė
Savo valia, ir sklinda oran ištarmė pranašinga.
„O, pagaliau pavojus didžius vandenynuos ištvėręs
(Žemėj tačiau bus dar baisesnių), karalystėn Lavinio
Dardanėnai atvyks (šį rūpestį rauk iš krūtinės).
Griausis atvykę tačiau. Kraujais putojantį Tibrį
Ir karus, šiurpulingus karus aš regiu pranašingai.
Tau Simoento nestigs nei dorėnų stovyklos, nei Ksanto.

Lacijui kitas dabar jau gimė karys Achilėjus.
Deivės sūnus ir jisai. Ir atkaras kerštas Junonos
Teukrų plakt nepaliaus. O tu keliaklupsčias, bėdžiau,
Miestų italų kurių ir kurių tik genčių nemaldausi!
Šios nedalios priežastis žmona vėl teukram svetinga,
Vėl kambariai kitašalių vedlių.
Negandui nepasiduok, bet ženk ir narsiau pasipriešink
Neg tava tau leidžia lemtis. Išganingąjį kelią
Miestas graikų (ko mažiausiai tikies) tau atvers pirmutinis."
  Ištarmes tokias baugias iš šventvietės pranašė Kūmų
Skelbia mįslingais garsais ir kardas, landoj atsišaukęs,
Gaubia tiesas tamsiu mykimu. Trūkčiodamas žąslais,
Kerta šėlos akstinais krūtinėn giliai Apolonas.
Vos tik ji liovėsi šėlt ir įniršus burna susičiaupė,
Ima kalbėt Enėjas karys: „Ne nesitikėtų
Ir ne naujų, o mergele, vargų man kyla paveikslas:
Visa patsai numačiau ir pats aš anksčiau apgalvojau.
Vieno meldžiu: jei vartai šie pragarmės kunigaikščio,
Jei iš tiesų niūrioji bala Acherontas patvinęs,
Leista prie veido tebus ir tėvo akių priartėti.
Kelią nurodyk dabar ir šventąsias angas pradaryki.
Jį gabenau per liepsnas, kai tūkstančiais vijosi strėlės,
Šiais išplėšęs pečiais ir iš priešų grūsties išvadavęs.
Jis lydėjo mane po jūras visas bekeliaujant
Ir visus vandens ir dangaus baisumus iškentėjo,
Ne pagal savo jėgas ir senatvės sveikatą silpnuolis.
Net maldauti tave ir rūmus tavus aplankyti
Melsdamas pavedė man. Sūnaus, maloninga, ir tėvo
Pasigailėk, prašau, nes visa gali ir ne veltui
Skyrė Hekatė tave Averno giraitėm globoti.
Jeigu jau vėlę žmonos Orfėjus iškviest sugebėjo,
Trakiškų kanklių garsais ir stygom skambiom pasikliovęs,

Jei mirtim pakaitais išpirko brolį Poluksas,
Ėjęs ir grįžęs dažnai; Alkidą ir didį Tezėjų
Ar beminėt? Juk kilęs ir aš iš Jupiterio aukšto."
Žodžiais maldavo tokiais ir aukurą lietė, kai šitaip
Ėmė kalbėti žynė: „Kilmingas dievų giminaiti,
Trojos Anchizo sūnau, nesunku nusileisti Avernan,
Vartai Dičio niūraus per naktis ir dienas atdaryti;
Bet atitraukt žingsnius ir iškopt oran erdvenybės,
Štai kur vargas alsus. Teisaus tik Jupiterio meilės
Ar darbų iškelti lig dangaus vos keli teiškopė
Gentys dievų. Apriečia miškai iš visur įėjimą,
Ir nykiuoju linkiu Kokitas lėnai apiplaukia.
Jei taip aistringai geidi, jei toks troškulys begalinis
Stigiškan plaukt du kartus ežeran ir Tartarą dukart
Niaukų regėt ir smagu pasiryžt darbam beprotybės,
Kas pirmiau reiks daryti, klausyk. Medy pavėsingam
Slypi šaka, jos liaunūs virbai ir lapai auksiniai.
Tai auka Junonai gelmių. Ją gaubia aplinkui
Girios ir tamsiom šešėliai daubom apskėtroja.
Bet slėpiningas gelmes ne anksčiau tepavyks prikeliauti,
Neg kad auksalapius kas medžio vaisius nuraškytų.
Dovaną Prozerpina gražioji sau šią pasiskyrė.
Spėji tik vieną nuskint, kai bematant atauga auksinis
Kitas ir panašiu atžala metalu sulapoja.
Tad aukštai žvalgyk akimis ir radęs, kaip dera,
Rėkšk ranka, nes noromis pats ir lengvai pasiduoda,
Jei tave šaukia lemtis, bet priešingai jo neįveiksi
Jokia jėga, net kietu kirviu nukapot nevaliosi.
Kūnas negyvas, be to, bičiulio dar ten tebeguli,
Maitoja (ak, nežinai!) laivyną visą lavonas,
Kol patarimų prašai, kol mūsų landoj begaišuoji.
Jį pirmiau, buveinėn ramion nugabenęs, palaidok.

Atgailai vesk paaukot pirmiausia avių juodavilnių.
Stikso tada jau alkus ir šalis, gyvų nelankytas,
Teks tau regėt." Pasakiusi tat, nutilo bežadė.
   Veidu Enėjas liūdnu, akis į žemę įbedęs,
Iš landos žingsniuoja laukan ir sėkmę netikrą
Pats su savim svarstinėja gyvai. Brangusis Achatas
Sunkiai slenka drauge, jį sielvartas slegia vienodas.
Kiūtino taip jie dabar ir daug apie ką šnekučiavo:
Kas iš draugų be gyvasties jau, ką laidoti liepė
Pranašė, kai prižengę artyn, jie regi Mizėną
Styrint atkrantėj sausoj, Mizėną, sūnų Ajolo,
Graudžiai paklotą mirties; nėr kito už jį pranašesnio
Žadinti vyram variu ir narsai uždegt trimituojant.
Hektoro bendras jisai ir didvyrio šio palydovas
Jodavo kautis iešmu ir mūšio ragu apgarsinti.
Kai, įveikęs aną, gyvybę išplėšė Achilas,
Dardanėnui save Enėjui karys narsingiausias
Skirdamas ginklo draugu, ne žemesnės garbės susilaukė.
Bet kol jis įdubia skardeno kriaukle vandenynus,
Kvaišas, ir dievus gaudimu grumtuvėsna kvietė,
Puolęs slapčiom pavydus, jei leista tikėti, Tritonas
Tarp uolų putoton vilnin panardino vyrą.
Tad aplinkui visi vaitodami klykė balsingai,
Ypač Enėjas maldus. Tuomet liepimą sibilos
Vykdyt puola tuojau ir laužą raudodami krauna;
Velka ir rita kamblius ir iškelt lig dangaus lenktyniauja.
Girion eina senon, aukštojon žvėrių palapinėn.
Drimba triukšmingai pušis ir ąžuolas kertamas braška,
Pleištais uosio rąstus ir kietmedį plaišina skalų.
Nuo kalnų griovom stambuoliai ritasi uosiai.
Ir Enėjas patsai kirtimo darbuos pirmutinis
Ragina triūsti draugus, vienodais šarvais apginkluotas.

Kai sau vienas širdy tuo sielojas pats susikrimtęs,
Žvelgia bekraštin miškan ir melsdamas šitaip sušunka:
„O kad mum dabar pasirodytų girios platybėj
Medžio ano auksinė šaka, kai visa teisingai,
O, perdaug teisingai žynė tau, Mizėnai, pasakė."
Spėjo tik šitaip ištart, kai du netikėtai balandžiai
Po pačiom Enėjo akim iš dangaus atplazdeno
Ir žalioj nusėdo vejoj. Čia didvyris regi
Motinos mielus paukščius ir meldžias karštai apsidžiaugęs.
„Būkit vadai, jei tik kelias yra, ir kryptį per erdves
Rodykit į alkus, kur žemėj vešlioj pavėsinga
Karo brangioji šaka. Ir tu mum teikis nelaimėj,
Motina deive, padėt." Taip taręs, žingsnį prilaikė,
Laukdamas, kur jie skris ir kokį ženklą parodys.
Ganės jie pakeliui ir tiek tolyn tepaskrido,
Kiek stebimuoju žvilgiu pasekti akis begalėjo.
Kai pagaliau priskriejo angas sunkiakvapio Averno,
Erdvėn pakyla ūmai ir, oru vaiskiu atplevenę,
Vieton širdingai geiston ant medžio dvilypio nusėda,
Auksas kur mirga žibus ir šakų žalume atsispindi.
Tartum žiemos trumpiausiom dienom per šalčius sužaliuoja
Amalas lapais jaunais, ne savojo medžio pasėtas,
Ir gelsvuoju vaisiu apraito šakas apvaliąsias.
Šitaip auksas vešlus ąžuole pavėsingam žėrėjo,
Taip lengvai dvelkiama auksinė skarda žvanguliavo.
Griebia Enėjas staiga ir, godžiai šaką nulaužęs
Lanksčią, gabena naman sibilos, žynės pranašingos.
Teukrai tuo tarpu krante ir Mizėną graudžiai apraudа,
Garbę be padėkos pelenam teikdami paskutinę.
Milžiną krauna pradžioj dervos aptvindytą laužą
Iš kamblių, tvirtai sunertų. Jo šonus apraizgo
Žabais niauriais ir stato prieš jį kiprus gedulingus.

Viršų stirtos šauniai švitriaisiais šarvais padabina.
Vandenį kaičia kiti ir, liepsnoj katilam kunkuliuojant,
Plauna ir riebiai sustingusį ištepa kūną.
Ulbia rauda. Tuomet patalan apraudotąjį deda.
Purpuriniu viršum drabužiu, apsiaustais įprastiniais,
Apmeta. Gi anie jau guolį kelia didingą,
Pareiga šiurpiai liūdna, ir, tėvų papročiais, nusigręžę
Spraudžia į laužą deglus. Jie degina gausiai prikrautus
Smilkalus, valgį aukos ir indus, pripiltus aliejaus.
Kai pelenai sukrito kaitroj ir liepsnos nurimo,
Ruseną troškią vynu ir liekanas kūno apšlaksto.
Kaulus susėmė pridengt ąsočiu variniu Korinajus.
Triskart tada jis draugus su vandeniu tyru apeina,
Rasą smulkutę vytim alyvos laimios šlakstinėja,
Vyram nuplauna kaltes ir taria žodžius baigiamuosius.
Bet Enėjas maldus milžinkapį pila erdvybėn,
Irklą deda drauge ir trimitą, ginklus kariauninko,
Ties pačiu erdvybių gūbriu. Nuo jo ir vadina
Kalną Mizėnu dabar, per amžius vardu pažymėtą.
Po šermenų jis vykdo tuojau, ką pranašė liepė.
Urvas buvo gilus, bedugnėn stačion prasižiojęs;
Ežeras jį užstoja niūrus ir giria pavėsinga.
Joks skraiduolis ant jo be bausmės niekada negalėjo
Tiest kelionėn sparnų. Iš žiočių tamsių veržsaid
Šitaip nuodingi garai paskliautėn aukšton nusisklaisto.
Tad ir vietą graikai Averno vardu pavadino.
Keturis šičion žynė pirmiausia aukai sustato
Jaučius juodnugarius ir kaktą vynu šlakstinėja.
Viršutinius tada ji gaurus iš tarpragių rauna
Ir pirmąsias aukas šventosiom ugnim atiduoda.
Šaukia Hekatę balsu, galiūnę dangaus ir Erebo.
Kreipia kiti po gerkle peilius ir apydrungnį kraują

Priima indais šventais. Enėjas patsai eumenidžių
Motinai ir didžiai seserei jos juodavilnę avytę
Duria peiliu ir bergždžią tau, Prozerpina, karvaitę.
Stikso karaliui tada jis nakčiai aukurus stato,
Ištisus ant liepsnų aukojamus užrita jaučius
Ir vidurių čirškesin aliejų riebų palieja.
Štai tik pirmi spinduliai patekėjusios saulės sutvisko,
Žemė pradėjo maurot ir girių kalnai sudrebėjo.
Tartum staugimas šunų per šešėlius dusliai nuaidėjo
Deivei atžengiant. „Toli, palikit toli, nešventieji! –
Šūkteli garsiai žynė: – Iš giraitės visos pasitraukit.
Tu gi žingsniuoki keliu ir trauk iš makšties kalaviją:
Ryžto, Enėjau, dabar ir širdies bestinga narsingos."
Tarusi tiek, šėldama ji puolė landon atvirojon.
Seka jisai iš paskos ir nuo vadės drąsus neatlieka.
O, dievai, kurie valdot vėles, ir šešėliai bežadžiai,
Ir Flegetontai kaitrus, ir Chaosai, nakties begalybe,
Leiskite man girdėtą sakyt, dievybės galingos,
Leiskit atskleist, ką žemės gelmė ir tamsa panarinus.
Ėjo abu nakties glūdumoj vieni per tamsybę,
Per tuščius Plutono namus, dykumų karalystėm,
Lyg keliaujant giria, kur iš po debesų apsiblausęs
Bliksi mėnulis šykščiai, kai Jupiteris dengia šešėliu
Dangų ir naktis pagrobia daiktams spalvingumą.
Prie įėjimo paties, kur Orko nasrai prasižioja,
Sielvartas guolį čia sau ir kerštingos rinkosi Kramtos:
Ligos išblyškusios čia ir niūri gyvena Senatvė,
Baimė ir Skurdas koktus, ir Alkis, piktan patarėjas.
Klaikūs žiūrint vaizdai: čia Giltinė, kietas štai Vargas,
Miegas, brolis Mirties, Džiaugsmai širdies nedorieji
Ir žiaurus kraugerys ant slenksčio priešaky Karas.
Furijų čia geležies kambariai, čia Barnis padūkęs,

Raikščiais kruvinais gyvačių plaukus supynęs.
Ilgametes skėtroja šakas guoba pavėsinga,
Milžinas priešais aikštėj. Kaip kalbama, čia įsikūrę,
Tūno tuštieji sapnai, po kiekvienu lapu pasigūžę.
Daugel visokių, be to, pabaisų šiurpulingesnių
Stovi angoj pragarmės. Kentaurai ir pusžmogės Skilos,
Ir Briarėjus stambus šimtarankis, ir Lernės baisūnas,
Šnypščiąs šiušiai. Čia spjaudo liepsnom Chimaira šiurpulinga
Harpijos ir gorgonos ir tu, vaiduokli trikūni.
Geležį beregint čia sumišęs iš baimės Enėjas
Griebia gyvai ir aštriais ašmenim ateinančius puola.
Ir nebūtų šviesi pamokiusi jo palydovė
Skraidant tuščias gyvybes lengvu be kūno paveikslu, –
Metęsis būtų tuščiai geležim kapoti šešėlių.
Kelias veda iš čia pragaran prie bangų Acheronto.
Drumstas ten dumblu sūkurys iš žiočių siaubingų
Verda ir Kokitan sujaugotą žiaukčioja smėlį.
Vandenis šiuos ir upių sroves kėlikas Charonas
Saugo šiurpus, apskretęs purvu; jam taršos nuo smakro
Žilės apšepę gaurai ir akys liepsnom žaižaruoja.
Sumegztas nuo pečių nuskuręs karo apsiaustas.
Keltą patsai pavaro virbu ir burėmis kreipia,
Ir luotu rausvai juosvu vėles pargabena.
Posenis jau, bet dievo žalia tebeklesti senatvė.
Čia ištisa minia prie krantų pasipylusi grūdos.
Motinos, vyrai taip pat, gyvatą praradę paveikslai
Didvyrių dvasios kilnios, berniukai ir skaisčios mergaitės,
Ir užkelti ant laužų po tėvų akim jaunikaičiai,
Kaip kad gausiai miškuos ima krist sklandydami lapai,
Šalčių rudens pakirsti, ar kaip žemėn iš jūros platybių
Paukščiai gausiais susitelkia būriais, kai metlaikis šaltas
Baido per jūrą audras ir saulėtosna siunčia šalysna.

Meldė sustoję ten, kad pirmus keltų anapus,
Ir, rankas tiesdami, ano ilgėjosi kranto.
Bet čia šiuos jūreivis niūrus, čia tuos įsileidžia,
O kitus toli krantan neleisdamas laiko.
Stebisi tad Enėjas triukšmu ir sujaudintas taria:
„O, mergele, sakyk, ko geidžia minios prie upės,
Vėlės kur smelkias dabar? Kodėl šios krantą palieka,
Melsvatamsias kam irklais brastas anos raižinėja?“
Šitaip jam trumpai atsakė žynė ilgaamžė:
„O Anchizo sūnau, tikrasis dievų giminieti,
Pelkes gilias Kokito regi ir Stikso klampynę.
Jo gailia prisiekt ir apgaut dievai prisibijo.
Ši visa, kaip regi, minia nepalaidota vargšė;
Mirusius neša vanduo, anas gi kėlikas Charonas.
Prie krantų siaubingai klaikių per šniokščiančią srauną
Kelt nevalia anksčiau negu kaulai ilsėsis ramybėj.
Šimtmetį plazda aplink ir pakrantėm šiom klaidinėja.
Tik tuomet leisti geidautą vandenį lanko.
Stabteli čia Anchizo sūnus ir žingsnį prilaiko.
Svarsto jis daug ir gailis širdy lemties raudulingos.
Mato ten gūdžius mirties pagarbos pasigendant
Libijos vadą laivų Orontą ir Leukaspidą.
Juos iš Trojos kartu audringom plaukiančius jūrom
Griebė pietys ir gramzdė bangom ir laivą, ir vyrus.
Štai Palinūras patsai, valdytojas vairo, atkanka.
Libijon dumdamas jis neseniai, žvaigždėsna įgližęs,
Krito nuo laivo blikties, bangų verpetan išsitiesęs.
Kai tik niūrų tamsiam jį vos atpažino šešėly,
Pirmas užkalbina taip: „Kas tave iš dievų, Palinūrai,
Išplėšė mums ir plynėj plačioj sūkuriuos panarino?
Na, tad sakyk, nes niekad anksčiau nesirodęs klastingas
Atsaku vienu šiuo apgavo mane Apolonas.

Išpranašavo jisai, kad tu Auzonijos žemėn
Jūra nuplauksi saugus: tad šiaip pažadai ištesėti?"
Jis į tatai: „Nei Foibo tavęs virtuvas apvylė,
Vade Anchizo genties, nei dievas mane nugramzdino:
Pats aš galinga jėga netyčia išrautąjį vairą,
Skirtas budėt kurian įkibau ir saugojau kryptį,
Kūlverčiais traukiau drauge. Niaukiais vandenynais prisiekiu:
Niekad dėl savęs nesisielojau taip išgąstingai,
Kaip kad dėl valties tavos, be vairo, praradusios vadą,
Kad siūbuojančias ji aukštybėn vilnis atlaikytų.
Tris audringas naktis per lygmę jūros bekraštę
Plukdė mane smarkuolis pietys: tik aušrą ketvirtą
Nuo vilnių keteros Italijos žemę išvydau.
Jau baigiau artėt pamažu ir tikras tariausi,
Jei žiauri padermė apsunkintą šlapio drabužio
Kalno šiurkščiąsias briaunas riestom graibstinėjantį rankom
Kardu nebūtų manęs, tikėdamos grobio, užpuolus.
Graižo dabar sraunumas mane ir vėjai pakrantėj.
Tad maldauju tave dėl džiaugsmingos šviesos ir aitero
Ir dėl tėvo meldžiu, dėl vilčių pražystančio Julo,
Trauk iš vargo mane, nenugalimasis, ir žemėm
Berk ant manęs, nes gali, ir Velijos uostan vairuoki
Ar, jei kuris dar būdas yra, jei motina deivė
Tau nurodė kurį (tikiu, ne be valios dievybių
Plaukt ketini galingas sraunas ir Stigijos klampą),
Vargšui dešinę duok ir drauge vilnim nugabenki,
Kad pagaliau buveinėj ramioj mirty atsilsėčiau."
Baigė taip jis kalbėt, o pranašė šitaip prabilo:
„O Palinūrai, iš kur tau šis nesuvaldomas geismas?
Stikso vilnis nepalaidotam tau ir nykiąją srovę
Teks eumenddžių regėt ir krantan nelieptam nukeliauti?
Liaukis lėmimą dievų tikėtis malda bepalenkti.

Bet įsimėklink žodžius, paguodą lemty pražūtingoj,
Nes aplinkui plačiai po miestus atgailaudami šventins
Kaulus kaimynai tavus, ženklojų dangaus įbauginti.
Kapą tuokart supils ir ant kapo aukos iškilmingai,
Ir per amžius vieta vadinsis vardu Palinūro."
Žodžiai šie išblaškė Kramtas ir širdy sopulingoj
Skausmas atlyžo kartus, ir džiaugias pravarde žemė.
Žengia tad jie pradėtu taku ir prie upės artėja.
Vos tik įžvelgė juos nuo Stikso vilnių laivininkas
Einant giraite tylia ir kreipiant žingsnius į pakrantę,
Pirmas, žodžiais tokiais prašnekęs, šaukia ir plūsta:
„Kas beesi, kurs ginkluotas smelkies prie upių mūsiškių,
Ko ateini, sakyk jau iš ten ir lėtinki žingsnį.
Čia šešėlių vieta Nakties svaigulingos ir Miego:
Draudžia lemtis gyvuosius kilot laivadeniu Stikso.
Ir, berods, džiaugiaus ne kažkiek įsileidęs Heraklį,
Einantį šian ežeran, ar Tezėjų, arba Peiritojų,
Nors gimdytus dievų ir jėga neapgalimuosius.
Griebė rankom jisai grandinėsna Tartaro sargą
Ir nuo sosto paties karališko virpantį vilko:
Dičiui iš menės šie išdrįso pagrobt karalienę."
Taip amfrizietė į tai teatsakė trumpai aiškiaregė:
„Šitokių čia žabangų nėra ir nebesibaimink.
Ginklai negraso jėga: te sau čia sargas galinčius,
Lodamas amžius landoj, šešėlius blankius gąsdinėja.
Prozerpina tesaugo skaisti avyno buveinę.
Trojos karys, įstabus dorumu ir ginklais Enėjas,
Leidžias tėvo lankyt Erebo šešėlių gilybėn.
Jei negraudena tavęs toks vaizdas kilnaus dievotumo,
Šaką bent šią atpažink" (drabužio pridengtą šaką
Rodo). Ir slūgsta staiga pritvinkusios įniršio širdys.
Tetarė tiek, ir žavis tasai lemtingąja rykšte,

Dovana tokia šaunia, tiek metų nebematyta.
Žydrą gręžia tuomet eldiją ir stumias į krantą.
Spūstį ilgą tada vėlių, apsėdusių suolus,
Gena šalin ir, praskleidęs takus, kilmingą Enėją
Kviečia erčion įduibion. Sudejavo nuo svorio pintinis
Luotas ir plyšėtas siurbte prisisiurbė dumblo.
Tik, pagaliau, per srovę sveikus ir žynę, ir vyrą
Kelia pelkyne klampiam tarp nendrių žolės mėlsvažalsvės.
Kerberas šias vietas, trižiotis, aplodamas priešais
Paslikas drybso purve, baisūnas grasus, išsitiesęs.
Pranašė jam, išvydus kaklus bešiurpstant gyvatėm,
Migdomuoju medum ir burtų žolėm užkerėtu
Sviedžia gniūžiu. Tas alkio siautoj, tris gerkles išžiodęs,
Nutveria kąsnį gyvai ir nugarą šiušią suglaudžia,
Tįsdamas ant grindų klaikus platybėje urvo.
Angą užvaldo skubiai Enėjas, apkvaitinęs sargą,
Ir nebegrįžtamų vilnių tuoj krantą palieka.
Beregint girdis šauksmai ir veriančios širdį dejonės,
Ir kūdikėlių vėlių už slenksčio rauda graudulinga.
Džiaugsmo saldaus neragavusius juos, nuo krūčių atplėštuosius,
Griebė naktis juoda ir ankstyban kapan nugramzdino.
Grečium su jais šmeižimo klasta mirtim nuteistieji.
Kurtis tik čia nevalia be burtų ir be teisėjo.
Minas kvotėjas patsai, kratydamas urna, šešėlius
Sueigon šaukia tylius ir kaltes ir gyvenimą tiria.
Seka tuojau gūdžiųjų vieta, kurie nusižudė
Savo ranka nekalti ir, šviesa bodėdamies, ryžos
Nusikratyt gyvata. Kaip trokštų aitero aukštybėj
Jie ir skurdą dabar, ir kartį vargų iškentėti!
Draudžia dievai ir paniurus bala vilnim nemeilingom
Kausto, ir Stikso srovė lanksmom devyniom surakina.
Ir netoliese nuo čia aplinkui plačiai nusidriekę

Rodomi Graudūs laukai; vardu juos šitaip vadina.
Čia, kuriuos meilės aitrios sugraužė gėla negailinga,
Slepia vienatvės takai ir mirtom aplink pavėsingom
Dengia giria. Skausmingos širdies net mirtis nenumaldo.
Pastebi Faidrą jis čia ir Prokridę, ir Erifilę,
Nykią, rodant viešai žaizdas sūnaus kietaširdžio,
Ir Euadnę, be to, Pazifaję ir Laodamiją.
Lydi dar jas ir, jaunis kadai, dabar moteriškė,
Vėl grąžintas lemties lytin pirmapradėn Kainėjus.
O tarp jų tebešviežia žaizda Didona foinikietė
Po plačias klajoja girias; ją didvyris Trojos,
Vos tik sustot priartėjo šalia ir tamsoj atpažino
(Mėnesio tartum pradžioj jei kas per debesio rūką
Regi arba tik tarias regįs pakylant mėnulį),
Ašarom plūdo plūste ir prabilo širdim sužavėta:
„Vargše Didona, išties teisingą gavau pranešimą,
Kad užgesai, pati geležim darydama galą?
Kapo, ak, tau priežastis buvau aš. Žvaigždynais prisiekiu
Ir dangum, ir kuo tik gelmėj pasikliaut begalėčiau:
Skyriaus aš nemielai su tavo krantu, karaliene.
Bet liepimas dievų, kurs dabar mane čia per šešėlius
Glūduma verčia nakties per dykumą alsią keliauti,
Savo griežta išvijo valia: beg tikėtis galėjau,
Kad skyrybom aš tau užduosiu taip širdį skausmingai.
Žingsnį laikyk ir iš mūsų akių neskubėk pasitraukti.
Bėgi? Nuo ko? Ši vada man kalbėt su tavim paskutinė...“
    Žodžiais Enėjas tokiais rūsčios ir žvelgiančios niauriai
Širdį taikstės maldyt ir ašarom gailint graudingom.
Ta įbestom į žemę akim nusigręžus spoksojo,
Ir ne daugiau pradėta kalba tesijaudina veidas,
Nei kad stūksotų uola ar Marpesos gūbriai marmuriniai.
Tik pagaliau pašoka staiga ir miškan pavėsingan

Sprunka neatlaidi, kur vyras pirmykštis Sichajus
Skausmui atliepia švelniam ir už širdį širdim atsiteisia.
Bet nemažiau ir Enėjas, žiaurios sugraudentas nelaimės,
Verkdamas lydi toli ir skyrybas liūdnas apgailauja.
    Slenka iš ten jis duotu keliu ir siekia jau plotų
Tolį, kur nuošaliai garsingi kariai susitelkia.
Čia Tidėjų jisai, čia užtinka jis Partenopėjų,
Garsų karais, ir Adrasto šaunaus pavidalą blankų.
Štai dar žemėj raudom apraudoti graudžiom dardanėnai,
Kritę kare. Jų ilgas eiles išvydęs, suklykia:
Glauką čia pastebi jis, Medontą ir Tersilochą,
Tris Antenoridus, Poliboitą, Cereros žiniuonį,
Ir tebelaikant ginklus, tebevaldant vežimą Idajų.
Spaudžias ratu dešinėj ir kairėj susispietusios vėlės.
Karto išvyst negana, malonu bendraut be paliaubos,
Žingsnį gretint žingsniu ir patirti vadas atvykimo.
Bet danajų vadai ir Agamemnono rikiuotės
Spėjo tik vyrą išvyst ir žvilgant ginklus per tamsybę,
Gąslūs suvirpo šiurpu. Kiti tekini pasileido,
Kaip kitados prie laivų. Kiti užkimusiu bandė
Šaukt balsu; užspringsta gerklė, bežiodoma šauksmui.
    Ir Priamėną taip pat jie regi čionai Deifobą,
Kūnas sužnekintas jo ir veidas žiauriai sužalotas,
Veidas ir rankos abi, smilkiniai nusiaubti ir išrautos
Ausys, ir žaizdomis grasiai sutriuškinta nosis.
Net atpažint begalėjo vargu jį drebant ir dangstant
Koktį žaizdų, ir žodžiais šiltais pats kalbina pirmas:
„Teukro kilminga gentie, galingas kovoj Deifobe,
Kas geidavo kerštu tau šitaip nuožmiu atmokėti?
Kas gi tave taip drįso žalot? Tą naktį man girslas
Pranešė ilsų tave nuo siaubingos kirstynės pelasgų
Kritus ant krūvos lavonų, mišriai priguldytų.

Kalvą tuomet Roitėjaus krante aš tuščią supylęs,
Triskart vėlėm sušukau balsingai sudiev paskutinį.
Saugo ginklus ir vardą vieta. Beišvyst negalėjau,
Drauge, tavęs ir žemėj tėvų atsiskirdamas laidot."
Taip Priamėnas į tai: „Nebelieka, bičiuli, tau nieko,
Visa tu jau atlikai pelenam velionies Deifobo.
Mano tik laimė mane ir nedora kaltė Lakonietės
Šian paskandino vargan; ji šį atminimą paliko.
Nes tarp vylingų džiaugsmų kaip leidom paskiausiąją naktį,
Tu jau patyrei patsai, ir priminti daugiau nebereikia.
Kai pražūtingas arklys per Pergamą statų įšoko
Ir sunkus pilve ginkluotus karius įgabeno,
Ji klastingu choru friges išdykaujančias vaikė
Bakcho siauta. Pati vidury žėruojančiu mojo
Švyturiu ir danajus nuo pilies antakalnės šaukė.
Alsų nuo kramtos ir miego tada nugalėtą
Laikė mane klaikus kambarys ir gulintį slėgė
Snaudulio saldis gilus, sakytum, mirtis palaiminga.
Bet šaunioji žmona aliai vieną ginklą iš buto
Krausto ir iš po galvos atsidavusį išvagia kardą.
Šaukia vidun Menelajų tuomet ir slenksčius atidaro,
Dovaną mylinčiam šią tikėdamos būsiant nemenką
Ir nedorybių senų taip girslą galėsiant išdildyt.
Ko bedelsiu? Įsibrauna vidun; drauge Ajolidas,
Bendras, kurs gundo piktan. Tuo pat ir graikam atmokėkit,
O dievai, jei maldinga burna bausmių reikalauja.
Bet ir tu pasakyk, kokie tave nuotykiai gyvą
Atnešė? Ar ateini klajojimų jūrom atvytas,
Ar dievų liepimu, ar likimas koksai tave varo
Rūmus be saulės niūrius ir apniukusią vietą lankyti?"
Šnekantis taip, Aušra vežimu rožiniu keturjungiu
Vidurį jau ašies dangum lėkdama prikeliavo,

Ir gal būtų jie taip kiek duota laiko pragurdę,
Bet žodžiu įspėjo trumpai sibila palydovė:
„Atskuba šuoliu Naktis, mes valandas verkiam, Enėjau.
Čia vieta, į abidvi puses kur skiriasi kelias.
Dešiniu kopsi aukštyn, prie rūmų galingojo Dičio.
Veda jisai Elizijun mus. Anas gi kairysis
Baudžia piktuosius kančiom ir Tartaro siunčia klaikybėn."
O Deifobas į tai: „Nerūstauk, žyne kilnioji,
Trauksiuos šalin ir grįšiu tamson, kad papildyčiau skaičių.
Eik, mano pažiba, eik ir lemtim geresne besidžiauki."
Šitiek tetaręs jisai, sulig žodžiais atgal pasisuko.
    Žvelgia staiga Enėjas atgal ir ties skardžium kairiuoju
Rūmus regi erdvus, apriestus trigubom sienom,
Kur veržliai braudamos nykioji srovė Flegetontas
Raitos liepsnų kunkulais ir akmenis šniokščiančius rita.
Vartai priešais aukšti ir kolonos tauraus adamanto,
Kad nei vyrų jėga, nei patys dievai nevaliotų
Kardu parblokšt; ir bokštas dangun geležinis nušauna.
O Tizifonė budri, pasikaišius apsiaustą kraujuotą,
Sėdi dienas ir naktis ir angą sergsti bemiegė.
Aimanos girdis iš čia ir pliaukši beširdis plakimas,
Žvanga taip pat geležis ir velkamos sunkiai grandinės.
Stabteli čia Enėjas gašliai ir triukšman įsiklauso:
„Kokios čia kaltės, sakyk, o mergele! Kokiom gi kankynėm
Jie baudžiami ir dejonė kokia padangėsna aidi?"
Šitaip prabyla žynė: „O vade garsingasis teukrų,
Niekam neleista doram nusikalstamo peržengti slenksčio;
Bet kai Averno alkus man saugot Hekatė paskyrė,
Mokė pati, kaip baudžia dievai, ir visur apvedžiojo.
Čiagi visur viešpatauja nuožmiai Radamantas Gnosietis,
Plaka ir tardo klastas ir verčia prisipažinti,
Kokią atgailą kas, vogčiom tuščiai pasidžiaugęs,

Lig vėlyvos mirties už žemės kaltes atidėjo.
Plaka kaltuosius tuojau šarvuota rimbu Tizifonė,
Tyčiojas, dega kerštu ir kairiąja ranka surangytas
Tiesia angis, ir šaukia būrius seserų šiurpulingus.
Tik tuomet pagaliau ant girgždančio vyriaus siaubingai
Veriasi vartai šventi. Ar pastebi ten štai sargybą
Sėdint angoj? Baisūnas koksai slenksčius tenai sergsti?
Dar siaubingesnė hidra su niūriųjų nasrų penkiasdešimt
Riogso viduj, baisuolė šiurpi. Pats gi Tartaras siekia
Du kartus po tiek gilybėn stačiom lig šešėlių,
Kiek pažvelgus aukštyn lig dangiškų skliautų Olimpo.
Žemės čionai sena giminė titanų jaunuoliai,
Žaibo nutvoti gelmėn, po pragaro raičiojas dugną.
Ir abudu dvynus išvydau čionai Alojėnus,
Milžinus. Rankom jie didingą pralaužti kėsinos
Dangų ir nuo aukštos Jupiterį verst karalystės.
Ir Salmonėjų mačiau už kaltę žiauriai atgailaujant,
Kad Olimpo trenksmus ir liepsnas pamėgdžiojo Dzeuso.
Ketvertu šis važiavo žirgų ir, kratydamas deglą,
Per graikų tautas ir knibždantį miestą Elidės
Krykštė smagus ir dieviškos sau garbės reikalavo.
Kvaiša! – jis audras ir mėgdžiot neleistiną žaibą
Ir variu, ir žirgų trypimu ragapadžių vaizdavo.
Iš po tirštų tačiau debesų visagalintis tėvas
Smogė iešmu, o ne žiburiais sakų apsmilkytų
Ir ne deglais: smarkiu verpetu jį kūlvirsčią trenkė.
Titiją irgi čionai, visagimdančios Žemės augintą,
Teko regėt; jo kūnas visus devynetą margų
Užgula, ir riestuoju snapu kirlys nesaikingas
Kepenas gnaibo gajas ir nuolat atgyjančius bausmei
Vidurius ir išrausto puotom. Įstrigęs krūtinėj
Kiūkso ir plaušam neduoda romos atgaivintiem.

Ar beminėt lapitus, Iksioną ir Piritojų,
Juodas akmuo ant kurių, jau jau bevirsdamas graso,
Tartum krentąs. Pasparai iškeltų iškilmingai pagalvių
Auksu tviska žibiai. Prabangios karališkai vaišės
Pateiktos priešais akis. Vyriausioji furijų grečium
Prigula ir stalų neleidžia ranka palytėti;
Pakildama mojuoja deglu ir šaukia griausmingai.
Šičia kurie dar gyvi būdami neapkentė brolio,
Smogdavo tėvui kirčiu ar globotinį pinklėm viliojo,
Ar ant turtų kurie stypsojo vieni įsigytų,
Nieko dalies nepaskyrę saviem, knibždynui gausingam;
Svetimoteriai plakti, kas kėlė ginklus prieš tėvynę
Ir kas drįso pamint valdovam ištikimybę,
Laukia tenai bausmės uždari. Negeisk sužinoti,
Kokia bausme ir už ką šie vyrai lemties nugramzdinti.
Masę uolos riedena vieni, kiti išnarinti
Karo ant stipinų: belaimis sėdi Tezėjus
Ir per amžius sėdės; ir Flegijas įkalbinėja,
Tikina vargšas visus ir šaukia balsu per šešėlius:
„Elgtis išmokit dorai ir, įspėti, dievų nepaniekint."
Pardavė tėviškę šis už auksą, įpiršęs engėją,
Kalė skelbimui tiesas ir nukalinėjo už grašį.
Šis kambarin įpuolė dukters užgintų sutuoktuvių.
Drįso visi šiurpiai nusikalst ir žygiu gardžiavos.
Jei ir šimtą gerklių, jei šimtą turėčiau liežuvių,
Balsą žvangios geležies, aptarti visų nedorybių
Ir kankynių visų išskaičiuoti vardais nevaliočiau."
Šiuos pasakius žodžius, ilgaamžė pranašė Foibo:
„Na, bet jau leiskis kelian ir skirtą atlik pavedimą,
Eikime, – tarė, – greičiau. Kiklopų kalvėj statytus
Mūrus regiu ir vartus išgubius jau pastebiu priešais,
Dovanas šias kur sudėt mum liepia valia aukštesnioji."

Baigė kalbėt ir, drauge žengdami paniūrusiom gatvėm,
Sukerta tuoj, kiek lieka keliaut, ir artėja prie durų.
Laimi Enėjas ūmai įėjimą ir pats apsišlaksto
Tyra šaltinio srove, ir šaką priebuty smeigia.
Kai jau atliko tatai ir auką pašventino deivei,
Jie vietas priėjo džiugias ir trykštančių laime
Alkų žavingas lankas, buveinę romos palaimingos.
Čia ir aiteras laukus skaidriau spinduliavimu puošia
Purpuriniu. Jie savo žvaigždes, savo saulę pažįsta.
Sąnarius mankšto vieni žolėtoj aikštėj grumdamiesi,
Žaidžia kovos žaidimus ir gelsvajam smėly rungtyniauja.
Šoka kiti ratu trypdami ir giedodami giesmes.
Trakijos dainius taip pat, drabužin ilgan įsisiautęs,
Lyros septyngarses pravirkdo stygas melodingai
Ir čia pirštais jisai, čia kerta virbu drambliakauliu.
Teukro čionai sena giminė, atžala garbingiausia,
Laimingesniais užgimę laikais karžygiai didžiadvasiai:
Ilas su Asaraku ir Dardanas, Trojos kūrėjas.
Stebis iš tolo šarvais ir vežimais tuščiais kariauninkų.
Žemė tenai prismaigstyta iešmų. Po laukus išsisklaidę,
Ganos žirgai palaidi. Kaip džiaugės vežimais ir ginklais
Žemėje dar gyvi būdami, kaip žvilgančius mėgo
Žirgus ganyt, taip gėris mielai ir po žemių atgulę.
Pastebi štai ir kitus dešinėj ir kairėj po žolyną
Keliant puotas ir choru pajanus džiaugsmingai begiedant
Alke žaliam tarp laurų kvapių, iš kur nuo aukštybės
Šniokščia mišku virsdama galinga srovė Eridano.
Telkiasi čia, už tėvynę kovoj kas žaizdas iškentėjo,
Ir tyros žiniuonys širdies, gyvendami žemėj;
Dainiai maldingi taip pat, apdainavę kilniai Apoloną,
Ar išradingu menu gyvenimą kas padabino
Ir kas pelnė vertai dėkingą kitų atminimą.

Jų visų smilkiniai kaspinais apjuosti baltasniegiais.
Juos susitelkusius čia sibila prašnekina šitaip,
Pirmą Mūzajų tačiau, nes supa minia susispaudus
Iškilų jį aukštaisiais pečiais, ir žvelgia į viršų:
„Vėlės palaimintos jūs, ir tu, mielas dainiau, nurodyk,
Kur ta šalis ir vieta, kur būna Anchizas? Jo dėliai
Vykstame čia, pranėrę srovėm vandeningom Erebo."
Žodžiais šitaip keliais atsakė jai didžiavyris:
„Niekas neturim namų: pavėsinguos gyvename alkuos
Ir ant pagalvės krantų, kur pievas gaivina upokšniai,
Glaustome galvas saldžiai, bet jūs, jei širdis pageidauja,
Kalvą peržengkit šią, ir tikruoju taku jus išvesiu."
Tarė ir, prieky visų žingsniuot pasileidęs, vešliąsias
Rodė nuo kalno lankas; po to jie palieka kalnyną.
Tėvas Anchizas tačiau, visa širdimi užsidegęs,
Stebi vėles, žaliosios daubos gelmėj uždarytas,
Žemės švieson ketinančias eit, ir visą saviškių
Minią dabar tyrinėja uoliai ir brangiuosius vaikaičius,
Žygius taip pat karžygių ir nuotykius, laimę ir būdą.
Vos tik Enėją jisai išvydo lanka atžingsniuojant,
Tiesė gyvai abidvi rankas, ir ašaros džiaugsmo
Skruostus aptvindė tvinte, ir prapliupo burna garsiakalbė:
„Tu dėl to ateini? Išbandyta gimdytojui meilė
Kelio vargus įstengė parveikt? Man leista stebėti
Tavąjį veidą, sūnau, ir žodžiais švelniais šnekučiuotis.
Nuvokiau tat širdimi, nujausdamas šitaip įvyksiant,
Apskaitinėjau dienas, ir manęs ilgesys neapvylė.
Žemėm kokiom aš tave, kaip didžiais vandenynais keliavus
Svečią regiu! Kaip baisūs, sūnau, tave blaškė pavojai!
Kaip gąstavau, kad iš Libijos sau tik skriaudos nepatirtum!"
Jam gi anas: „Tavo liūdnas mane, tavo, tėve, paveikslas,
Kurs man rodės dažnai, šiuos peržengt slenksčius vis vadino.

Rymo laivai Tirėnų krante. Duok dešinę, tėve,
Dešinę, tėve, ištiesk ir nedrausk man savęs apkabinti."
Bešnekant taip, upeliais rauda ėmė vilgyti veidą.
Triskart bandė tuomet aplink kaklą rankas apkabinti,
Triskart tuščiai išslydo slyste iš rankų paveikslas,
Tartum vėjas lakus ar sapno svaja lengvasparnė.
Regi Enėjas tačiau lanksmoj žemumos tolimojoj
Alką atsčiam nuošaly ir šlamančius girių krūmynus,
Ir pro ramybės vietas praplaukiančius vandenis Lėtės.
Tautos ir giminės jį apspito pulkais neskaitytais
Ir, tarytum lankoj, kai bitės vasarą giedrią
Margaspalves apsėda gėles ir spiečiais apninka
Baltasnieges lelijas, suzvimbia laukai nuo dūzgimo.
Nusmeigtas šiurpsta šiurpte Enėjas ir klausia, ką reiškia
Šis reginys: kokia čia srovė vinguriuoja tolybėn
Ir kokie čia vyrai būriais apspito pakrantę.
Tėvas Anchizas tada: „Tai vėlės, kuriom dar antruosius
Kūnus paskyrė lemtis, prie Lėtės srovės vandeningos
Skystį ilgos užmaršties ir sielvartų tildymą srebia.
Juk apie šias papasakot tau, jas pačias tau parodyt
Ir vaikaičius manus jau seniai išskaičiuoti geidauju,
Kad juo labiau Italija bent atrasta pasidžiaugtum."
„Tėve, nejaugi tikėt, kad iš čia kai kurios į padanges
Vėlės pakils? Ir dar kartą sugrįš į nepaslankiuosius
Kūnus? Dėl ko taip klaikiai šviesos ištroškę varguoliai?"
„Tuoj pasakysiu, sūnau, ir dvejonėj tavęs nelaikysiu."
Viską jam paeiliui atsiliepdamas dėsto Anchizas:
„Ir dangus, ir žemė pirma, ir laukai vandenynų,
Ir rutulys mėnulio spindus, ir titanų žvaigždynai
Minta dvasia iš vidaus ir visatą judina siela,
Srūdama sąnariais, ir su kūnu didžiu susijungia.
Žvėrys iš ten ir žmonių giminė, ir skraiduoliai guvieji,

Ir, bangų veisiami, po mirgančia plyne baisūnai.
Diegus šiuos maitina ugnies gaivingosios jėgos,
Dangiška taipgi kilmė, kiek kūnai glebni negurdena
Ir trūnijąs vidus bei gaištis sąnarių trumpaamžių.
Bijos ir geidžia užtat, nuliūsta ir džiaugias, ir aukštin
Nežvelgia jos, uždarytos aklai į kalėjimą niūrų.
Juk ir gyvybės pačios kai gęsta šviesa paskutinė,
Ne kiekviena tačiau pragaištis ir kūniška yda
Skirias su vargšais visai, ir daug kas per ilga sutapę
Turi palikt viduje, draugėn įstabiai suauginta.
Engia tad jas bausmėm ir plaka plakte už senąsias
Piktadarybes kančiom. Kai kurios prieš vėjų dvelkimą
Ištiestos karo tuščiai. Vėl kitos verpetų klaikybėj
Dėmę nuplauna kaltės ar ugnim išsvilina gėdą.
Kenčiam savus kiekvienas kęsmus. Elizijaus erdvę
Pelnom tada, ir nedaugis laukuos tegyvenam žavinguos,
Kol išsiilgta diena, savo ratą laikam apriedėjus,
Rauna kenksmus su šaknim ir lieka grynai eterinis
Pojūtis ir be dėmių ugninga dvelktis išskaidrėjus.
Jas visas, pagaliau, tūkstantmetį apskriejusias lanką
Dievas prie Lėtės srovės gausinga spūstim pasikviečia,
Kad pamiršusios tai, kas buvo kadai, aplankytų
Vėl aukštuosius skliautus ir kūnuosna grįžt įsigeistų."
　　Baigė Anchizas kalbėt ir sūnų, drauge ir sibilą
Velka vilkte pačion sutelktin ir knibždynėn triukšmingo
Kopia kalvon, nuo kurios išsitiesusią eilę iš priešais
Visą galėtų stebėt ir veidus ateinančių skirti.
„Nagi dabar, koks garsas vėliau lydės dardanėnus
Ir vaikaičių kokių iš italų kilties susilauksim,
Sielų kaip iškilnių, paveldėtojų vardo mūsiškio,
Žodžiais dėstysiu tuoj ir tau tavo laimę paskelbsiu.
Jaunis anas, regi, iešmu mediniu pasirėmęs,

Vietoj arčiausioj kaip tik prie šviesos gyvena ir pirmas
Kils erdvybėn dangaus, su italų krauju susimaišęs,
Silvijus, tavo želmuo ir Albos garbingasis vardas.
Jį tavoji žmona Lavinija tau, žilagalviui,
Girioj vėlai išugdys karališką tėvą karalių,
Ir mūsiškė iš čia viešpataus giminė Albalongoj.
Sekantis Prokas tada, trojėnų genties garsenybė,
Ir Numitoras, Kapys ir tau bendravardis Enėjas
Silvijus, kurs toks pat, kaip tu, ir dorybėm, ir ginklais,
Vyras šaunus, jei Alboj kada jam beteks karaliauti.
Jauniai, žiūrėk tik, kokie, kaip rodo jėgas, pulkininkai!
Smilkinius ąžuolas jiems piliečio garbe vainikuoja.
Šie ir Gabijus tau, ir Nomentą, ir miestą Fidenos,
Šie ant kalnagūbrių statys Kolacijos bokštus,
Inuo pilį taip pat ir Pomecijus, Bolą ir Korą.
Šie bus vardai kitados, dabar tiktai žemės be vardo.
Romulas net prisidės senoliui talkon Mavortietis,
Motina jį išugdys Ilija padermės Asarako.
Dvigubą juk regi ant viršugalvio kuokštą pašiurpus,
Ir pats tėvas sava jau puošia garbe prakilnybės.
Šio, sūnau, vadovaujama štai, Roma išgarsėjus
Žemėj visoj viešpataus, susilygins narsa su Olimpu.
Mūru pati sau viena kalvas aprietus septynias,
Gimine vyrų laimi, lyg motina Berekintietė
Ratais per frigų miestus atdarda pilim vainikuota,
Dievišku vaisium džiugi, apglėbusi šimtą vaikaičių,
Dangiškų šimtą dievų, aukštybių gyventojų šimtą.
Dirstelėk čia ir abudu žvilgius nukreipk į šią gentį,
Žvelk į romėnus tavus. Čia Cezaris, čia ir taviškio
Julo visa giminė, keliausianti skliautų aukštybėn.
Vyras štai čia, ne kartą kurį tu žadėtą girdėjai,
Augustas Cezaris štai, dievonis, kurs Lacijuj aukso

Amžius vėlei atkurs, kur plotus laukų palaimingus
Valdė Saturnas kadai, ir už garamantų ir indų
Viešpats galybę nukels: už žvaigždynų šalin ir anapus
Metų ir Saulės kelių, kur, dangų remdamas, Atlas
Ašį graižo pečiais, liepsningom žvaigždėm nusagstytą.
Jau ir dabar dėl dievų ištarmės jam atvyksiant pašiurpo
Ir majotų šalis, ir Kaspijos žemės, ir virpa
Septyniašakis žiomuo gašliai sumišusio Nilo.
Šitiek žemės išties ir Alkidas neapkeliavo,
Elnę pervėręs net variapėdę ar Erimanto
Ramdęs alkus ir Lernę lanku drebulingai įbaidęs,
Nei kurs lankojo šauniai nugalėtojas vynlapių tvarslėm,
Liberis, ginęs tigrus nuo stataus viršukalnio Nizos.
Ir abejojame dar pakelti darbais garbingumą?
Gina bailumas gal tau Auzonijos žemėje kurtis?
    Kas gi ten toks tolumoj, alyvos šakom pasipuošęs,
Žengia su indais šventais? Pažįstu romėnų karaliaus
Barzdą ir plaukus žilus. Pirmasis įstatymais miestą
Stiprins jisai, iš Kurų menkų ir suvargusios žemės
Siųstas valstybėn didžion. Po jo tada sekantis Tūlas,
Taiką kursai tėvynės sudrums ir vyrus vangiuosius
Ginklo griebtis pašauks ir atpratusius jau nuo triumfų
Žygin išves. Jį seka čia pat išdidėlis Ankas,
Jau ir dabar pernelyg paslaugus svyruojančiai miniai.
Nori Tarkvinijus dar karalius ir Bruto kerštingo
Dvasią išdidžią regėt ir rykštes valdžios įsigytas?
Konsulo valdžią šisai ir žiauriuosius kirvius pirmutinis
Gaus, ir tėvas sūnus, ketinančius naują sukelti
Karą, šauks tieson ir baus už laisvę šlovingą.
Vargšas! Elgesį šį bevertintų kaip vėlesnieji,
Meilė tėvynės laimės ir troškimas garbės begalinis.
Tolin į Decijus žvelk ir Druzus, ir nuožmų Torkvatą

Su kirviu ir vėliavas vėl grąžinant Kamilą.
Tos gi tačiau, kur regi, vienodais žvilgančios ginklais,
Vėlės, vieningos dabar, kol jąsias naktis tebedengia,
Karą kaip nuožmų, vaje, tarp savęs, jei gyvenimo šviesą
Teks tik išvyst ir kirstynių puotas kaip kruvinas kurstys
Uošvis nuo Alpių aukštų nužengdamas ir nuo Monoiko
Kalno gaubrės, o žentas prieš jį, rytiečius pasitelkęs.
Ne, vaikai, negeiskit priprast prie karų taip baisingų
Ir smurtingos jėgos tėvynės širdin nenukreipkit.
Tu pirmasis nurimk, o tu, kurs kilai iš Olimpo,
Mesk iš rankų strėles, gentaini manasis!
Tas Kapitolin aukštan, įveikęs Korintą, didingai
Pergalės ratais dundės, kirstynėm graikų išgarsėjęs.
Argą jis dulkėm pavers ir Agamemnono Mikėnus,
Draug su Ajakidu, Achilo narsaus giminaičiu,
Nuoramai Trojos tėvų ir išniekintų rūmų Minervos.
Kas gi tave nutylės, Katonai didysis ar Kosai?
Grakcho namus kas apeis tylomis ar Libijos žūtį
Scipiadus, du karo žaibus, ar Fabricijų, didį
Turtais menkais, ar, Seranai, tave, apsėjantį vagą?
Fabijai, kam bealsinat mane? Čia tu tas Didysis,
Vienas delsimu valstybę kurs atstatai mums.
Sielą švelnesnę kiti įkvėps sudvasintam variui,
Gyvus, tikėčiau išties, nukals iš marmuro veidus,
Iškalbingiau gins teismo bylas ir dangišką kelią
Išbraižinės skriestuvu, ir spės, kada žvaigždės pakyla:
Tu, romėnai, atmink, valdovas tautom viešpatausi.
Šiuo pasikliauki menu ir, taiką drausme pažabojęs,
Pagailėk pavergtų ir kietasprandžius paklupdyki."
Tarė Anchizas garbus ir dar ką nustebusiem sako:
„Žvelk, kaip žengia kilniai šarvais garbingas Marcelas

Ir pranašiau už vyrus kitus nugalėtojas spindi.
Šis sūkury jaugios maišaties romėnų galybę
Raitas apdraus: sutriuškins punus ir sukilėlį galą;
Tėvui Kvirinui kabins trečiukart ginklus pagrobtuosius."
Kalba Enėjas čionai (nes matė drauge vaikštinėjant
Išrodos jaunį šaunios, iškilnų žvilgančiais ginklais,
Tik kakta negaidri ir akys nudelbtos žemėn):
„Kas gi, tėve, tasai, kurs vaikštantį vyrą taip lydi?
Jo sūnus, ar vaikas kuris kamieno didingo?
Kaip palyda triukšmauja aplink! Gyvavaizdis tikras!
Bet virš galvos nakties tamsa paniurusi karo."
Tėvas Anchizas tada pro ašaras šitaip prabyla:
„O sūnau, neklausk apie liūdesį gūdų taviškių:
Žemėm jį teparodys lemtis, ilgiau nebeleidus
Bepagyvent. Romėnų gentis, o dievai, pergalinga
Rodytųs jums, jei ši dovana pastovi pasiliktų.
Vyrų kauksmai ir rauda taip graudi nuo lauko Mavorto
Miestan didingan aidės, ir tu, Tiberinai, regėsi
Šermenis kokias liūdnas, pro naują praplaukdamas kapą.
Joks sūnus Iliono genties senoliam lotynų
Tiek vilčių nesukels širdyje, nei Romulo žemei
Bet katruo vaiku neteks taip niekad didžiuotis.
Ištikimybė sena, kilnumas ir neįveiktoji,
Ach, karuos dešinė! Nebūtų sutikęs ginkluoto
Niekas jo nebaustai, ar pėsčias puldamas priešą,
Ar pentinais mentes kutendamas žirgo putoto.
Jauni apverktinas, ak! Jei rūsčią sudraustumei lemtį,
Būtum Marcelas šaunus. – Lelijas pilnom saujom man duokit,
Purpurines barstysiu gėles ir vėlę sūnaičio
Teks man pagerbt bent šiom dovanom, taip gausingom, ir tuščią
Pareigą vien beatlikt." – Jie šitaip visur klaidinėja
Rūko šalies plačiaisiais laukais, žvalgydami viską.

Visa kai padaikčiui Anchizas sūnui aprodė
Ir troškimu būsimosios garbės įkaitino dvasią,
Primena vyrui karus, kuriuos jam teks dar kariauti,
Ir Laurento tautas, ir miestą Lotyno vaizduoja,
Moko, kaip ir kuriuos pakelti vargus ar išvengti.
„Vartai tau Miego dveji: Raginiai vieni, kaip vadina;
Leidžia nekliudomai jais šešėliam tikriem iškeliauti;
Baltytėlaičiai kiti iš drambliakaulio svidinti žiba.
Vėlės siunčia pro juos padangėn sapnus apgaulingus.“
Žodžiais tokiais palydėjęs tada, savo sūnų Anchizas
Ir sibilą drauge pro vartus dramblio kaulo išleidžia.
Drožia tasai atgal prie laivų ir bendrus ten atranda.
Tuokart tiesiai krantu Kajetos uostan nukanka.
Inkaras sminga dugnan, sustoja vairai palei krantą.

Septintoji giesmė

O Kajeta, ir tu, Enėją kadai išauginus,
Mūsų krantus amžinuoju garsu mirdama atžymėjai.
Tavo didinga garbė ir dabar tebesaugo šią vietą,
Vardą kaulai tavi Hesperijoj didžioj tebeskelbia.
Kapą supylęs tačiau ir palaidojęs kūną, kaip dera,
Slūgstant bangom, ištiesęs bures, pamaldusis Enėjas
Leidžias pavėjui kelian, ir uostas saugus jau palieka.
Dvelkia švelniai vėjelis nakties, ir balsva mėnesiena
Rodo kelius; žėruoja šviesoj virpėdama jūra.
Raižo laivynas krantus, pro Kirkės pranerdamas žemę,
Saulės dukters išdidžios, kur alku neįžengiamu nuolat
Aidi ulpu balsingu daina, kur rūmuos didinguos
Žiburį kuria nakties ir, įžiebusi kedrą kvapsningą,
Audeklą ploną skietu šatriai bėginėdama tranko.
Urzgia iš ten ir mauroja nykiai įsiutinti liūtai,
Drasko narve grandines, ir naktis riaumojimais gaudžia.
Ten uždaryti lokiai ir kiaulės pašiurpusios šėlsta,
Staugia vilkų milžinai; jiem Kirkė, dievaitė žiaurioji,
Stotą pirmykštį žmogaus sudarkė žolėm užkerėtom,
Davus snukį žvėries ir nugarą vilko gauruotą.
Kad ir trojėnai dori pabaisom šiom nepavirstų,
Uostan patekę nuožmian, ir krantus kad apleistų baisingus,
Vėjais išpūtęs bures ir pagreitinęs spartą, Neptūnas
Praginė juos pro audringas bangas seklumų pražūtingų.

Toliai vandens sužėrėjo rausvai, ir Aušra gelsvaauksė
Rožiaspalviu vežimu nuo aitero aukštybių spindėjo, –
Tyla tik vėjas staiga, – ir švelnaus nebegirdim dvelkimo.
Rymo jūra spindi, ir sunkiai rungiasi irklai.
Mišką didingą tik štai tolumoj išvysta Enėjas.
Iš tankmės iškilniai atšniokščia srovė Tiberino,
Gelsvo nuo smėlio bangų, ir jūron virsta verpetais.
Tiek viršum, tiek aplinkui pulkai sparnuočių margųjų,
Ir žavingus krantus, ir banguojančią vagą pamėgę,
Širdį ramina giesmėm ir laukuos, ir miškų tankumynuos.
Skiauteres liepia laivų į žemę nukreipti Enėjas
Ir prisikapsto džiugiai prie upės krantų pavėsingų.
Na, tad, Erata, dabar įkvėpk, prakilnioji, kad skelbčiau,
Lacijuj buvo kokie senajam laikai ir karaliai,
Kai atėjūnų kariai Hesperijos krantan išsikėlė.
Mūza, padėk prisimint, kaip kilo kova pirmutinė.
Aš kruvinuosius karus ir narsingas gretas apdainuosiu,
Ir karalius, kovos kvaituly ištroškusius kraujo,
Ir tirėnų karius, ir ginkluotus pulkus Hesperijos.
Didingesnius aš dabar ketinu išgarbinti žygius:
Laukia darbai kilnesni. Lotynas, karalius senyvas,
Ilgus metus sau ramiai ant miestų šalies viešpatavo.
Gimęs iš Fauno jisai ir nimfos Laurento Marikos,
Pikas jo tėvas esąs, o tas jau tave, o Saturnai,
Protėviu laikė savu, – tu pirmas genties įkūrėjas.
Nelėmė vyriškos jam dievai atžalos besulaukti,
Kai gyvybę sūnaus išplėšė mirtis kūdikystėj.
Liko vienui tik viena karalystei ir sostui paveldėt
Jau subrendus dukra, jau metų tekėt susilaukus.
Piršos daugelis jai ne vien tik iš Lacijaus plotų,
Ir Hesperijoj visoj ją siūlėsi vesti jaunikiai.
Piršos ir Turnas žavus iš kilmingų tėvų nuo senovės;

Žentu jį gaut karaliaus žmona nekantraudama geidė,
Kliudė tačiau ir grasė dievai ženklais visokiausiais.
Rūmų aukštajam kieme, jau ilgus metus išgyvenęs,
Rastas jau tėvo čionai, bepradedant pilį statyti,
Lauras lapais šventais pagarboj užlaikytas žaliavo.
Foibui karalius jį pats, padavimais žmonių, paaukojęs
Ir Laurento vardu sodybas nuo jo pavadinęs.
Pačią viršūnę, tirštai ūždama, o stebuklas, apspito
Erdvėm aitero vaiskiom suplaukusių bičių knibždynė;
Kojom tampriai kabiom tarp savęs susiraizgęs į krūvą,
Spiečius pakibo staiga, ant žaliosios šakos susimetęs.
Čia tuoj sušunka žynys: „Atkeliauja, štai regime, vyras
Iš šalies svetimos, iš ten, iš kur spiečius atūžia,
Ir iš ten pat, nuo aukštybių pilies, jis valdys karalystę.“
Kai šventuoju deglu ima aukurą žiebti karalius
Ir kai greta dukra nekalta Lavinija stovi,
Garbanas ilgas ugnis, net baisu, pasirodė apėmus;
Pleškanti rijo liepsna jos visą galvos papuošimą,
Skendo gaisre skaisčiais akmenim žėruojąs vainikas.
Dūmų tirštų gelsvojon švieson visa pasinėrė,
Ir po rūmus plačiai Vulkano kaitra kibirkščiojo.
Žyniai regėjimą šį grūmojant šiurpiai pranašavo,
Nes ji pati nors garbe ir spindės, kaip lemties pažadėta,
Pačiai tautai vienok tai graso karu pražūtingu.
Bet, įbaugintas ženklų, karalius tuoj skuba pas Fauną,
Skelbiantį valią lemties, kur bedugnė gili Albunėjos,
Kur didinga giria, uruliais iš pavėsio kur šniokščia
Švento šaltinio srovė ir mefito nuodai išgaruoja.
Gentys italų čionai, čia visa Oinotrijos žemė
Ieško bėdoj patarimo dangaus. Kai auką paklojęs
Ir kai, atgulęs žynys ant kailių avių paaukotų,
Snaudė saldžiai nakties tilktyje, sapnų pasiprašęs,

Aibes vaiduoklių keistų nykiai besišvaistančių regi,
Erzelio girdi garsus, su aukštaisiais dievais šnekučiuojas
Ir net Averno gelmėj jis kalba vilnim Acheronto.
Kai ir Lotynas patsai, ieškodamas čia apreiškimo,
Šimtą dvižiemių avių apeigom nustatytom papjovė
Ir ant krūvos ištiestų kailinių ėmė snaust pasirėmęs,
Iš giraitės gelmių šie žodžiai staiga pasigirdo:
„O manasis sūnau, negeiski išduot už lotyno
Ir kambariam paruoštiem pavesti dukros neskubėki.
Svetimas žentas ateis, kurs savo krauju mūsų vardą
Į žvaigždynus nukels, o jo kamieno vaikaičiai,
Kur tik saulė kely tarp ribų Okeano apšviečia,
Visa po kojų regės jų valiai klusniai nusilenkus."
Fauno kilnaus pranašingos kalbos ir šio įspėjimo,
Duoto nakties tilktyje, Lotynas patsai nenutyli,
Bet po visur po italų miestus apskrajodamas Gandas
Tat išnešiojo plačiai, kai Laomedonto jaunimas
Rišo grandinėm laivus, prie žolėtų krantų prisiyręs.
    Ten Enėjas patsai, kunigaikščiai ir Julas gražuolis
Krenta po aukštu medžiu pasilsėt po šakom pavėsingom.
Taiso kiti iškilmingus pietus ir ragaišį kvietinį
Kloja po valgiais žolėj (Jupiteris pats taip pamokė),
Ir Cereros stalus apkrauna vaisiais laukiniais.
Visa tai sušveitus galop, nepasotintas alkis
Vertė atgręžti dantis į dovaną menką Cereros
Ir negailėt plačių kepinių, ketvirtim sukapotų,
Žeidžiant žandais įžūliais ir rankom raguolį lemtingą.
„Kremtam gi jau ir stalus!" – čia Julas juokais tesušunka.
Vos tik išgirdus tatai, staiga jiem pasibaigė vargas.
Nebaigtus tarti žodžius jam paglemžė tėvas iš lūpų
Ir, dievų galybės didžios apsvaigintas, nutildė.
„O pažadėta lemties, būk pasveikinta, – šaukia jis, – žeme,

Būkit sveiki, neapvylę manęs, ir dievai Iliono!
Čia mum namai ir tėvynė čionai. Ir tėvas Anchizas
Slaptą lėmimą dievų juk tokį, menu, man apreiškė:
„Kai tave, o sūnau, prikeliavus krantus svetimuosius,
Badas, sukirtus valgius, privers net stalus sukramtyti,
Tuokart, tikėk, tu jau žemėj savoj po klajonių vargingų.
Ten sau mūrus statyk ir miestą pylimu tvirtink."
Badas ir buvo čia tas, tai bandymas mum paskutinis:
Vargo kelius jis žadėjo pabaigt.
Na, tad gyviau, ir, kai tik sumirgės spinduliai rytmetiniai,
Eikim žvalgyti džiugiai, kokia čia šalis, kokie žmonės,
Kur jų pilis, ir nuo uosto žvaliai po visur pasiskleiskim.
Liekit aukas karaliui dievų ir tėvo Anchizo
Kvieskite vėlę maldom, ir ant stalo taures pastatykit."
Smilkinius, taręs tatai, šakos žalumu apipynė.
Genijui vietos tada ir dievų vyriausiajai Žemei,
Laumėm ir upėm šventom, vardais ligi šiol nepatirtais,
Meldžias karštai ir Nakties, ir jau tekančių šaukias žvaigždynų,
Idos Dzeuso kilnaus ir motinos frigų didingos,
Ir tėvų abiejų iš tolybių dangaus, ir Erebo.
Triskart sudunda tada nuo giedro dangaus Visagalis;
Purtančia rodo ranka jis debesį pats nuo aitero,
Tviskantį auksu spidžiu ir žara spindulių ugniaspalvių.
Šnara tuojau čia duslus šnabždesys po gretas dardanėnų:
Štai, jau atėjus diena pažadėtosiom sienom statyti.
Vaišes tada jie ruošia laksčiai ir, nudžiuginti burto,
Stato linksmai ąsočius ir vyno taures vainikuoja.
    Kai tik rytojaus diena žemes spinduliais apibėrė,
Kraštą ir miestą tautos jie krantais ima tirt išsisklaidę.
Čia, štai, Numiko versmė, bala patvinusi telkšo,
Tiberio čia srovė, čia narsūs gyvena lotynai.
Tuokart Anchizo sūnus pilin karaliaus didingon,

Iš visų dalinių atstovų šimtą parinkęs,
Papuoštus siunčia visus Paladės šakom žalialapėm
Jam įteikt dovanų ir teukram taikos išprašyti.
Vykdo, kas liepta, guviai ir žingsniais lakiais pasileidžia.
Plotą trobom apvagoja jis pats ir įtvirtina vietą.
Pirmą buveinę krante statydamas tartum stovyklą,
Apveda sienom stipriom ir pylimu vietą apjuosia.
Kelią jau baigia varsnot, jau bokštus ir stogus aukštuosius
Regi lotynų pilies prie mūrų artėdami vyrai.
Ten berniukų būriai ir jaunuoliai žirgais jodinėja,
Mokos smėly lankot vežimus ar standžiai įtempti
Lanką smailiosiom strėlėm ir liaunuosius iešmus svaidinėja.
Gundo draugus lenktyniaut ir rungtis virpčius laidinėjant.
Štai tik prijoja šauklys karaliui pranešt ilgaamžiui,
Kad atkeliavo pilin milžinai kitašaliais drabužiais.
Liepęs karalius tuojau į rūmus svečius pavadinti,
Menės erdvios vidury į sostą tėvų atsisėdo.
Ten, aukštai, kolonų šimtu pasistiebus, ant kalno
Stūkso didinga pilis, Laurentiečio Piko buveinė.
Ošia aplink šiurpulinga giria, pagarbi nuo senovės.
Čia palaimingos pradžios įgydavo ženklus karaliai
Lazdą ir pirmus virbus. Čia rinkdavos tartis didžiūnai.
Sėsdavo šičion puotaut, papjovę aviną aukai,
Ir senato tėvai už stalų, ištisai sustatytų.
Prieangy čia paeiliui iš kedro kamblių daugiaamžių
Prosenių kilnūs vaizdai: čia Italas ir tėvas Sabinas
Su lenktuoju peiliu, veisėjas pirmų vynuogynų.
Janas dvikaktis čionai ir Saturnas čia pat žilagalvis,
Čia ir karaliai kiti nuo pirmosios pradžios išstatyti,
Ir kas Mavorto žaizdas už tėvynę kovoj iškentėjo.
Daugel, be to, ant kolonų šventų prikabinta ir ginklų:
Kirviai riestais ašmenim ir vežimai ten karo grobtieji,

Ten ir gauruoti šalmai, ir raktai pilių užkariautų,
Skydai apvalūs ten, ir ietys, ir skiauturės valčių.
Sėdi valdovas patsai, žirgų ramdytojas Pikas,
Ir apsiaustu prabangiu, ir Kvirino lazda pasipuošęs,
Skydas kairėj apvalus. Geisdama sau vyru turėti,
Aukso palietus virbu ir nuodais apgirdžiusi Kirkė,
Pavertė Piką geniu, spalvom aptaškydama plunksnas.
Šventnamy šitaip šauniam garbingas karalius Lotynas
Kvietė teukrus vidun, į sostą tėvų atsisėdęs,
Ir, įžengus svečiam, šiais žodžiais prabilo širdingai:
„Kur taip keliaujat dabar, sakykite man, dardanėnai
(Mes juk pažįstam gerai jūsų kilmę ir miestą gimtinės,
Teko nugirst ir plaukiant čionai), tad kas gi, koks vargas
Plaustus per jūras melsvas Auzonijos žemėn atplukdė.
Ar nuo tikrų nuklydę kelių, ar blaškomi vėtrų, –
Kaip kad dažnai vandenyne plačiam prisikenčia jūreiviai, –
Įžengėt upės krantan ir uoste saugiam apsistojot,
Mūsų svečiai nesibaiminkit būt, lotynus gi pažinkit,
Gentį Saturno garbaus, ne įstatymų tramdomą varžtais,
Bet pagal dievą tėvų savu besitvarkančią noru.
Bet tebemenu dar, nors metai ir temdo tą žinią, –
Kilęs iš šitų laukų, kaip sako aurunkų seneliai,
Dardanas Idos miestus besibraudamas frigiškus siekė,
Veržės net trakų Saman, kurs vadinas dabar Samotrakė.
Ir iškeliavus iš čia, iš tirėnų buveinės Korito,
Priima jį auksinė pilis ir sostan sodina,
Aukuru dievo nauju žvaigždėtas dangus pagausėja."
Tarė, ir įkandin taip atsako jam Ilionėjus:
„O karaliau šviesus, o Fauno vaikaiti garbingas,
Jūsų šalin nei tamsioji audra mus bangom neatplukdė,
Nei mus apgavo krantai, nei žvaigždės kelius suklaidino, –
Miestan šian mes noru savu atkeliavom, išguiti

Iš karalystės didžios, kurią už visas galingiausią
Saulė regėjo kadai, eidama nuo tolybių Olimpo.
Nuo karaliaus dievų pradžia giminės dardanėnų;
Džiaugias gentis didžiu seneliu; kilmingiausias Enėjas,
Trojos karalius patsai, į rūmus tavus mus atsiunčia.
Kaip siaubinga audra, iš Mikėnų žiaurių išsiveržus,
Siautėjo Idos laukais, kurio prigrasinti likimo
Azija su Europa, pasauliai abu, susigrūmė,
Teko girdėti ir tam, ką laiko šalis tolimiausia
Už Okeano srovės, ir tam, ką atskiria juosta,
Tarp keturių įterpta vidurin, kur kepina saulė.
Nuo užplūdimo baisaus per jūras plačias atsikasę,
Kranto ramaus tėvynės dievam ir kampelio mažyčio,
Oro ir vandenų, visiem neribotų, teprašom.
Gėdos jokios karalystei nebus, dar pelnysit ir garbę:
Geradarybės didžios iš širdžių neišdils atminimas,
Troją priglaudę glėbin, nesigriaus niekuomet auzonėnai.
Ir Enėjo lemtim, ir ranka prisiekiu galinga,
Tiek duotuoju žodžiu, tiek karo siautoj išbandyta.
Mūsų neniekink tačiau, kad mes nekviesti čionai patys
Nešam puokštę gėlių ir maldaujančiais kreipiamės žodžiais
Daugel tautų ir genčių globot mus ir geidė, ir troško,
Bet valia galingų dievų ir burtai mus varė
Jūsų klabenti šalin. Ir Dardano čia juk gimtinė,
Čia ir liepimais griežtais mus spaudžia sugrįžt Apolonas
Prie šventų Numiko versmių, prie Tibrio tirėnų.
Atminimui dar tau iš laikų laimingesnių Enėjas
Dovanas duoda menkas, iš Trojos liepsnų išvaduotas.
Aukso šituo indu aukodavo tėvas Anchizas;
Štai dar čia puošmena, paprastai Priamo dėvėta
Sušauktas teisiant minias, tiara čia šventa ir krivūlė,
Ir audiniai trojėnių darbščių."

Veidą įbedęs beste, taip kalbant Ilionėjui,
Įdelbtu žemėn žvilgiu, sustingęs styri Lotynas:
Varto tiktai išplėtęs akis. Ne purpuru margu
Ir ne tiek Priamo lazda besigėri karalius,
Kiek vedybom dukters ir vedlių kambariais besiguodžia.
Dirgina širdį giliai ir Fauno sena pranašystė:
Šis ir esąs tad vyras tasai iš šalies svetimosios,
Skirtas žentu lemties ir draugėn karaliaut pavadintas.
Jo šauni atžala narsiais garsėsianti žygiais:
Skritulį žemės visos užvaldysianti karo galybe.
Tarė džiugiai pagaliau: „Dievai mum kėslą telaimins
Ir savus sprendimus! Tesie, trojėnai, kaip trokšti;
Dovanas noriai imu. Nestigs jam, valdant Lotynui,
Vaisių žemės našios nei Trojos dirvų derlingų.
Tik Enėjas patsai, manęs jei šitaip geidauja,
Jei tik tapti svečiu, bičiuliu jei skuba vadintis,
Pats teateis ir veido meilaus tenenusigąsta:
Pusė draugystės jau bus, kai ranką paspaus kunigaikštis.
Jūs karaliui savam praneškit dabar mano valią:
Dukrą turiu, ją gina išduot už jaunikio saviškio
Ir ženklai iš dangaus, ir gimtosios šalies pranašystės.
Lacijui laimė tokia, kaip skelbia, lemties pažadėta:
Žentas atvyks nuo krantų svetimų ir krauju mūsų vardą
Lig žvaigždynų iškels. Kad jį ir šaukia likimas,
Ir tikiuos, jei neklysta širdis, ir karštai pageidauju."
Žirgus, taręs tatai, iš viso skaičiaus atrinko.
Žvilgančių trys šimtai prie ėdžių stovėjo aukštųjų.
Teukram liepia tuojau po vieną išvest lengvakojį,
Klotą kilimais margais ir purpuru mirgantį žirgą.
Puošmenos nuo pečių nuleistos karo auksinės.
Auksu žvilga gelsvu, dantim kramtydami auksą.
Dvejetą liepia nusiųst Enėjui pačiam pakinkytų:

Dangiška tat giminė: iš šnervių ugnis žaižaruoja.
Kilę iš tų, kuriuos Kirkė sukta vogčiom išaugino,
Motiną veislės žemos pajungusi eržilui Saulius.
Gavę tiek dovanų, po Lotyno kalbos enėjėnai,
Žinią taikos nešdami, pargrįžta raiti iškilmingai.
Štai ir rūsti Junona iš Inacho Argų parkeliauja,
Plaukia vežimas lengvai, aitero vilnim pasileidęs.
Regi per erdves plačias nuo Sicilijos džiugų Enėją
Ir dardanėnų laivus, žvelgdama iš aukštybių Pachino.
Valtis palikę krante, jie mūrus pylimu juosia
Žemėj saugioj: sugelta širdim čia bematant sustoja,
Purto galvą piktai, liedama šiuos žodžius iš krūtinės:
„O šlykštybe genties, o lemčiai priešinga mūsų
Frigų lemtie! Ar Sigėjaus laukuos dar nesi nugalėta?
Ar įveiktų nevaliojo įveikt? Ar dar nesusmilkot
Trojos ugny? Per siaubingas liepsnas, per eiles surikiuotas
Jie susirado kelius. Nejaugi jau guli pailsus
Dieviška mano galia? Nurimau, nepasotinta keršto.
Net iš gimtosios šalies išguitus drįsau aš sekioti
Per audringas vilnis, pastojus bėgliam vandenynus.
Žemės ir dangaus jau jėgos prieš teukrus išseko.
Ką mum Skila, ką Charibdė klaiki, ką gelbėjo Sirtys?
Saugūs lindi dabar, nuo vilnių ir manęs pasislėpę
Tibro geidauto vagoj. Gi Marsas išnovyt galėjo
Gentį lapitų baisių. Nuo sena garsaus Kalidono
Tėvas dievų nepagailo užleist įtūžimui Dianos.
Tiek jau lapitai kalti, tiek pelnė bausmės Kalidonas?
Bet Jupiterio aš didinga žmona, o varguole,
Būdų griebiaus visų, kuriuos išbandyt begalėjau;
Lenktis dabar Enėjui turiu. Jei mano dievybė
Ne kaip reikiant tvirta, – kreipsiuosi bet kur nedvejojus:
Jeigu palenkt aš dangaus negaliu, Acherontą maldausiu.

Te nuo lotynų šalies sulaikyt ir nebūnie man leista
Ir tepalieka žmona Lavinija, kaip pažadėta, –
Tik tegu leista man bus taip didžiam reikale sugurdenti,
Leiskit man tik tautas karalių dviejų išžudyti.
Ši tik saviškių auka tesujungs ir žentą, ir uošvį.
Kraitį, mergaite, imi trojėnų ir rutulų kraują,
Ir Belona tau kels vestuves. Ne vien Kiseidė
Degalą laikė savy ir vyrui liepsnas tepagimdė:
Ir Venera, išnešiojus taip pat savo antrąjį Parį,
Pergame vėl atkurtam įžiebia liepsnas pražūtingas."
Šiuos ištarus žodžius, nuskubėjo žemėn baisinga.
Iš tamsybių gelmių, iš buveinės dievaičių nuožmiųjų,
Šaukias tada Alektą talkon, kuri tesiguodžia
Nusižengimais, kerštu, klasta ir karais pragaištingais.
Nekenčia pats Plutonas garbus, nemėgsta nei sesės
Tartaro šios pabaisos. Kaip išroda tik nesikeičia,
Stotai kaip klaikūs, vaje, ir knibžda juodai gyvatynas!
Žodžiais šiais ima kurstyt ją Junona karalienė:
„O gimdyta Nakties, šį triūsą man skirki, mergele,
Šią man pagalbą suteik, kad skambėtų plačiai mano garsas
Ir nepašlytų garbė, kad vedliai neviliotų Lotyno
Ir kad italų ribų enėjėnai užimt negalėtų.
Galioj tavoj ginkluoti kovon besimylinčius brolius,
Tu ir namus žlugdai rūstumu, tu rykštes trobosna
Ir deglus gedulingus neši. Tu vardais tūkstantiniais
Tūkstančiais būdų kenki. Supurtyk krūtinę siaubingą,
Taiką ardyk ir karo žiauraus imk sėt prakeikimą.
Griebtis už ginklo karštai tesiveržia beregint vyrai!"
O Alekta, prisisunkus nuodų gyvatingos gorgonos
Lacijun neria iškart, pilin Laurento aukštojon.
Apsupa čia ji slapta slenksčius tyliuosius Amatos.
Graužėsi ši dėl teukrų svečių ir Turno vedybų,

Įniršiu ir kramta moteriškės širdis kunkuliavo.
Vieną iš tamsiai melsvų nuo galvos ta pagriebusi žaltį,
Sviedžia krūtinės raukšlėn, kad užanty giliai pasislėptų
Ir kad sujauktų namus, nuo pabaisos šios sužvėrėjus.
Raičiojos jis tarp krūtinės švelnios ir drabužių įsmukęs,
Nelytėdamas jos, nejučiom apgaulingai įsiundo,
Kvapsto šėlimo nuodus. Lyg auksas čionai apie kaklą
Rangos gyvatė gliti, čia kaspinu ilgu vyniojas,
Garbanas pina ji čia ir liaunai sąnariais klaidinėja.
Kol pradžioj vogčiom sėlindamas antkrytis tyko
Jausmą pavergt nuodinga sunka ir širdį įkaitint
Ir kol krūtinė visa dar aistringa ugnimi neliepsnoja,
Kalba dar ji balsu švelnesniu, kaip motinom dera,
Ašarų daug liedama, kad teka dukra už frigėno:
„Už tremtinių, už teukrų bėglių Laviniją leidi.
Argi brangiosios dukros ir savęs, o tėve, negaila?
Motinos tu negaili, kurią, vos šiauriui padvelkus,
Sprukdamas jūrom paliks pagrobęs mergaitę plėšikas?
Argi ne taip frigėnų piemuo Lakedaimonan braunas
Ir į Trojos miestus Heleną Ledos pargabena?
Kur tavo žodžiai šventi, kur rūpestis senas taviškiais
Ir dešinė, tiek kartų spausta tavo giminei Turnui?
Jei iš genties svetimos lotynam peršamas žentas,
Jei nuspręsta taip ir tėvas Faunas taip liepia, –
Žemę laisvą bet kur, iš valdžios išskirtą mūsiškės,
Svetimą esant laikau, tą pat ir dievai pripažįsta.
Ir jei Turno kilties pirmosios pradžios paieškotum, –
Tėvas Akrizijus jam iš Mikėnų pačių ir Inachas".
    Kai po šitos kalbos nepalenktą regi Lotyną
Spiriantis jai atkariai ir angies siauta nelemtoji
Skverbias skverbte lig pat gelmenų ir sklinda po visą,
Tuokart, siaubingų vaizdų sukurstyta, vargšė pašėlo

Be atvangos išprotėjusi siaust po miestą beribį.
Lyg kitada paleistas ratu ima suktis vilkelis,
Ir vaikai plačiam lauke po tuštumą kiemo
Įtemptai ima žaist pakaitom, – šis, genamas vadžių,
Raitos lankais ir rieda tolyn; nustebintas spokso
Visas būrys paauglių, nesuprasdamas lakstančio medžio,
Gaunančio dvasią kirčiu. Ne lėčiau genama už vilkelį
Per apgyventus miestus ir laukiniais kaimais pasileido.
Net į girias ji, Bakcho valia tariama prisimetus,
Bedieviškesniem darbam ir šėlti niršiau užsidegus,
Išdumia ir kalnuos žaliuojančiuos dukterį slepia,
Nuotaką teukram išplėšt ir gurdent vestuves pasinešus,
„Bakchai euhoi, – klykdama, – tik tau mergaitė derėtų, –
Šaukia balsu, – tad žaliosiom lazdom ji tau temojuoja,
Chorais tegarbins tave, tau šventuosius garbus tegu raito."
Sklinda girslai, ir kerštinga ugnim jau motinos kaista;
Karštis tas pat išvaikė visas naujojon pastogėn,
Meta namus ir vėjam žvarbiem duoda plaukus ir sprandą,
Ir drebulingais kauksmais aiterą jau kitos pripildo,
Vynuogienojų lazdom apsijuosusios kailiais mojuoja.
Deglą įkaitus pati tarp minios iškėlusi neša
Ir, vestuvių dainas dainuodama dukrai ir Turnui,
Kruvinas graižo akis ir staigiai balsu šiurpulingu
Šaukia: „Io, klausykite jūs, moteriškės lotynų,
Jei dėkingumą kuri tebejaučia dar vargšei Amatai,
Jei kam dreba širdis, kad motinos teisės pavojuj,
Meskit raiščius nuo plaukų ir orgiškai šėlt pasileiskit."
Ir po girias, ir kur olos žvėrių, po dykumas vaiko
Bakcho šėlos akstinais Alekta po visur karalienę.
Kai jau dingojos ji, kad siundyti pradžiai pakanka,
Žlugus Lotyno namam ir kėslui visam pasirikus,
Mirksniu iš čia juosvaisiais sparnais siaubingoji deivė

Rutulų vado narsaus pakilusi rūmuosna plazda.
Piečio ūmai atblokšta, kaip skelbia žmonių padavimas,
Miestą šį Danajė Akrizijaus tautai įkūrė.
Pilį senovėj žiloj Ardėjos vardu pavadino,
Bet tik garsas dabar iš Ardėjos senos bepaliko.
Rūmuos Turnas aukštuos čia naktį kietai jau įmigęs.
Nerias guviai iš veido nykaus ir furijų stoto
Ir paveikslu senos Alekta ima virst moteriškės.
Kaktą grasiom vagoja raukšlėm ir žilai nudažytus
Plaukus juosia šydu ir alyvos šakom aprezgioja.
Tampa sena Kalibe, Junonos žyne ir šventovės
Ir kalbėdama taip, jaunuolio akim apsireiškia:
„Leisi, Turnai, pražūt tiek vargų, be naudos iškentėtų,
Ir dardanėnui sėsliam paskirsi valdyt karalystę?
Kraitį, laimėtą krauju, ir vedybas atsako karalius,
Ieško svetur, kam sostą šalies po galvos atiduotų.
Eik pajuoktas dabar ir pulk nedėkingan pavojun,
Denk taika lotynus, tirėnų eiles išguldyki.
Liepė man tai Saturnietė pati, visagalinti deivė,
Gulinčiam tau saldybėj nakties į akis pasakyti.
Na, tad nesnausk, tuoj vyrus ginkluok, pro vartus težygiuojie
Grumtis su priešu džiugiai. Prie upės šaunios išsodintus
Beregint frigų vadus ir margąsias laives sukūrenki.
Liepia didi galybė dangaus. Lotynas karalius
Jei tik dukterį leist ir žodį laikyt atsisako,
Pats tepajus pagaliau ir Turną kovoj teišbando."
Pranašei jaunis čionai pajuokdamas šitaip atrėžia:
„Kad svetimieji laivai prie Tibro bangų apsistojo,
Nepraslydo žinia pro mano ausis, kaip tikiesi.
Neišgalvok nebūtų baisų. Junona karalienė
Atmena irgi mane.
Bet per silpna kas tikra atskirt sudūlėjus senatvė

Veltui, motut, kankina tave pavojais ir žynę,
Žvanginant ginklais vadam, baisybėm tuščiom suvedžioja.
Rūpinkis sau paveikslais dievų ir šventnamius saugok.
Vyrai kariaus ir taikos težiūrės: juk jie kariauninkai."
Žodžių kandžių įgelta, Alektos širdis suliepsnojo.
Bet jaunuolį staiga kretulys tebesakant supurto:
Akys styra stirte, erinija nerias baisuolė,
Šnypščia knibždynė žalčių. Vartydama žvilgsniais liepsningais,
Ketantį čia dar kalbėt, čia gurstantį vėl neryžtingai
Tramdo ranka ir dvi gyvates iš plaukų išvynioja:
Pliaukšteli smūgis zvambus, ir suspiegia gerklė sužvėrėjus:
„Štai aš, tiesos tau negebu skirt, sudūlėjusi senė,
Žvanginant ginklais vadam, baisybių tuščių suvedžiota!
Žvilgtelėk čia – atvykau iš šalies seserų šiurpulingų.
Valioj manoj karai ir mirtis."
Šiuos ištarus žodžius, nuodėgulį sviedė jaunuoliui:
Smilkstanti styri pušis, krūtinėn giliai įsismeigus.
Iš miegų prižadina jį baisa išgąstinga,
Prakaitas maudo kiaurai, iš kūno srovėm prasiveržęs.
Klykia „Ginklus!" ir ieško laksčiai po lovą ir rūmus,
Šėlsta geismu geležies ir karo siauta nuodėminga,
Verda pykčiu, tarytum liepsnoj sukurstytų žabų
Spraga triukšmingai virbai po dugnu kunkuliuojančio vario,
Rūkdamas siunta vanduo, lašeliai kaitroj šokinėja
Ir aukštai pro briaunas srovė su putom išsiveržia,
Siaučia verpetai šėloj ir kyla garai į aiterą.
Skelbia jaunimo vadam, kai niekingai taika sudarkyta,
Žygį paruošt ir keliauti karan prieš karalių Lotyną,
Liepia Italiją gint ir vyt už ribų atėjūną.
Jis išsiteks prieš abu ir prieš lotynus, ir prieš teukrus.
Šiuos jam tarus žodžius ir dievus įžadam pasišaukus,
Rutulai kursto gyvai lenkčiom vienas kitą prie ginklo.

Šį paveikslas taurus ir jaunatvė dabni sužavėjo,
Šį kunigaikščių kilmė, šį žygiais ranka išgarsėjus.
Kol narsiojon kovon tebesiundo rutulus Turnas,
Stigiškais plazda sparnais Alekta, pasileidus pas teukrus,
Žvalgo vietas apgaule nauja, kur Julas gražuolis
Žvėris į pinkles išpjudytus krantais varinėja.
Čia skalikus ima siundyt ūmai Kokito mergelė
Ir juslingus snukius patirta kvaptim palytėjo,
Elnią kad vytųs karštai. Čia vargų priežastis pirmutinė;
Ji karan sukurstė guviai apylinkės vyrus.
Elnias buvo šaunus, plačiašakiais ragais, augalotas;
Dar tebežindantį jį, pagrobę motinai, ugdė
Sūnūs jauni ir Tiras patsai, kuriam patikėta
Saugot platūs laukai ir karaliaus bandom vadovauti.
Silvija, jų seseris, liepimų klausyt išmokinus,
Puošdavo briedžio ragus, lanksčiom apraizgydama puokštėm
Maudė šaltiny tyram ir šukavo švelniai prijaukintą.
Glostyt pripratintas taip ir šeriamas jis šeimininkų,
Po miškus paklajojęs, ir vėl prie pažįstamo slenksčio
Į namus pargrįždavo pats, kad ir naktį vėlyvą.
Jį klaidinėjant toli išbaidė, kai Julas medžiojo,
Šunys, įniršę piktai, kai upe, pasroviui išsitiesęs,
Plaukė žemyn ir pakrantėj žalioj nuo kaitros pavėniojo.
Čia Askanijus pats, neregėtos garbės įsigeidęs,
Dega karštai ir lenktuoju ragu jan strėlę nutaikė;
Rankai neklyst padėjo dievai ir, ištrūkus iš lanko,
Smigo kiaurai pilvan zvimbdama perstekė tuščiašerdė.
Sužeistas čia gyvulys pastogėn savon parkapsnojo;
Mykdamas slinko artyn prie tvartų, kraujais apsipylęs,
Tartum pagalbos šauksmu maurojimais rūmus skardeno.
Silvija čia seseris pirmoji rankas ima laužyt
Ir klykdama kaimiečius padėt užgrūdintus šaukia.

Atskuba jie nelauktai (mat, girių tyloj pasislėpęs,
Antkrytis tūno nuožmus), kas pliauskę įkaitintą stvėręs,
Kas su vėzdu, diržingais gumbais, ir, ką tik pačiupęs,
Griebė kiekvienas šėloj. Pašaukia sukurstytus Tiras,
Ąžuolą kaip tik tada pleištu stamantriu ketvirčiavęs,
Stveria kirvį stverte ir įtūžęs kerštu kunkuliuoja.
Deivė nyki nužvalgius tačiau, kad metas jau kenkti,
Ant palapinių stačių pakiliausio šelmens atplazdena
Ir lenktuoju ragu gaudesiais piemenų trimituoja.
Kauksmas klaikus nykių pragarmių po aplinką plačią
Sukrėtė mirksniui alkus ir girių gelmėm nuskardėjo.
Girdi Vėlino klanai ir ežeras girdi Hekatės,
Girdi ir Naro srovė, gelsva nuo sieros iš tolybių.
Motinos spaudžia vaikus iš baimės šiurpios prie krūtinės.
O tada, kur tik augo klaikaus pasigirdo šaukimas,
Beregint iš visur kaimiečiai tvirti sugužėjo,
Griebę mitriai puolamuosius ginklus. Ir Trojos jaunimas
Plaukia Jului padėt, iš stovyklos miniom išsiveržęs.
Tartum jūra rami prieš audrą putom pabaluoja,
Bando tvint srovė, bangas vis aukščiau varinėja,
Kol pagaliau iš dugno gelmių ima šniokšti padangėn.
Išrikiavo eiles ir nebe kaimietiškai grumias,
Ne diržingais brūkliais, ne basliais, iš ugnies išgraibstytais,
Dviašmenė dabar geležis nugalėtoją lemia.
Styri plačiai tamsus pasėlys iškeltų kalavijų,
Saulėj varis spidus debesin atsimušdamas tviska.
Čia strėlė zirzdama prieš pirmas eiles jaunikaitį,
Vieną iš Tiro sūnų, vyriausiąjį kloja Almoną,
Nes mirtinga žaizda, giliai gerklėn įsismeigus,
Springdė kraujo tirščiu ir balsą, ir kvapą gyvybės.
Krito vyrai aplink, tarp jų ir Galezas senasis,
Tarpininkaut besisiūlęs šalim, už visus teisingiausias

Ir turtingiausias kadai Auzonijos dirvų valdovas;
Penkios bandos avių ir penkios maurojančių jaučių
Grįždavo jam ir arklų šimtu jis laukus arinėjo.
Bet kol taip laukuos lygiom jie tebekovoja,
Ištesėjus žodžius, kai kraujas kare jau pralietas
Ir lavonai keli grumtynėm pirmom paaukoti,
Iš Hesperijos dangun dievaitė oru plasnoja
Ir balsu išdidžiu nugalėtoja taria Junonai:
„Štai, ir nesantaiką tau sukėliau karu nelemtuoju;
Liepk draugystėn sueit ir sąjungon dėtis vieningon,
Kai jau teukrus dabar krauju apšlakščiau auzonėnų.
Dar prisiundyčiau kiek, jei man iš tikrųjų palieptum:
Aplinkinius į karą miestus girdais išvaryčiau,
Šėlstančio Marso aistra uždegčiau širdis, kad vyrai
Pultų padėt iš visur, ir ginklais laukus nubarstyčiau."
Atkerta tuoj Junona: „Perviršjau baisos ir apgaulių:
Kliaudis karui tvirta, čia pat jau verda kautynės,
Kraujas ir vėl jau vilgo ginklus, kaip pakliuvo pagriebtus.
Taip tekelie vestuves ir taip tesidžiaugia jungtuvėm
Viešpats Lotynas patsai ir Veneros gentis prakilnioji.
Kad nevaržoma tu Ida jotum po erdvę aitero,
Draustų tėvas dangaus, karalius aukštybių Olimpo.
Dink iš akių! Jei triūso bent kiek lemtis dar paliktų,
Aš sutvarkau." Saturno duktė šiais žodžiais atsakė.
Bet Alekta sparnus iš tarp šnypščiančių skečia gyvačių,
Aukštumas meta stačias ir neria raudų karalijon.
Tarp gauburiuotų kalnų, vidury Italijos žemės,
Yr Ampsankto dauba, tolimiausiuos kraštuos išgarsėjus.
Ją lapuota tankme iš šonų tamsoj užuspaudžia
Sienos žaliųjų miškų, o viduriu slėnio triukšmingai
Šniokšdamas tyška uolon ir sūkuriu virsta upokšnis.
Prarają Dičio nuožmaus ir kvapstomą rodo ten urvą.

Ten šiurpi pragarmė, Acheronto gelmėn prasivėrus,
Žioja siaubingus nasrus. Tarp jų kai erinija dingo,
Deivė grasi, palengvėjo danguj ir atsikvėpė žemė.
  O Junona, karalienė pati, tuo tarpu globoja
Karą lig pat pabaigos. Iš mūšio lauke įsibrauna
Miestan būrys piemenų ir neša namo nužudytus,
Jauną Almoną kartu ir subjaurintu veidu Galezą,
Šaukias keršto dangaus, dievagodamies skundžias Lotynui.
Širstant visiems už žiaurias skerdynes, dar Turnas pakursto
Ugnį baisa: su frigų krauju jie giminę maišo,
Teukrą kviečia valdžion, o jis iš namų išvarytas.
Taip ir sūnūs, kurių motutės, Bakchu apsvaigintos,
Trypia šėloj po girias (svarus tavo vardas, Amata!),
Iš visur sugarmėjo būrin ir klykia: „Kovoti!"
Prieš lėmimą dievų, prieš valią, dangaus pranašautą,
Kliaudis išradę, visi geidauja kovos nelemtosios.
Mirksniu apstoja lenkčiom karališkus rūmus Lotyno.
Priešinas jis, lyg jūrų uola, atkariai užsispyręs,
Tartum jūrų uola, kai dūkstanti vėtra atūžia,
Staugiant aplinkui bangom, tvirtybe naštos atsilaiko.
Veltui kriokia aplink putom aptėkšti akmenynai
Ir nuo sieną kietų atsiplakus žolė nubanguoja.
Bet kai galios nebėr veržlumui aklam pasipriešint
Ir kai žiauri Junona jau visa savaip nuvairavo,
Erdvę dangaus ir dievus karštai maldaudamas, tėvas
„Triuškina mus lėmimas, vaje, ir viesulas griebia,
Patys atpirksit kaltes, – sušunka, – krauju šventvagystės.
Už bedievybę žiaurios, o Turnai, bausmės susilauksi,
Vargše, griaušies, kai maldausi dievus pažadais pavėluotais.
Nesusilaukiau romos ir, slenkstį uosto priplaukęs,
Nebetenku palaimingos mirties." Daugiau nebetaręs,
Atsitverė pily, palikęs vadžias karalystės.

Buvo toks paprotys lotynų senoj Hesperijoj,
Miestų Albos šventai ir vėliau pagarboj užlaikytas.
Gerbia dabar galingiausia Roma, kai žygin keliauja,
Ar getus ketindama siaubt karu graudulingu,
Ar hirkanus arba arabus, ar Aušroj tolimojoj
Indus užklupt, ar partus priverst erelius sugrąžinti.
Niūkso vartai dveji (juos Karo vardu pavadino),
Dievo tarnyba šventi ir Marso žiauraus baisenybėm.
Ir geležis amžina, ir velkių šimtas varinių
Marsą veržia tvirtai, ir Janas sargos nepalieka.
Kai, pagaliau, senato tėvai kovot pasiryžta,
Konsulas apsiaustu Kvirino, gabiškai juostu,
Girgždančius pats slenksčius atsklendžia, šauniai pasipuošęs,
Šaukia garsingai „Kovon!", jaunimas šauksmus pakartoja.
Pritaria jiem variniai ragai gausmu drebulingu.
Papročiu tuo ir dabar verste jau verčia Lotyną
Skelbt enėjėnam kovas ir atverti vartus pražūtingus.
Nepalytėjęs ranka, apsigręžė bėgti karalius
Nuo tarnybos šlykščios ir vienatvės tamson pasinėrė.
Čia jau pati karalienė dievų, iš dangaus nuplevenus,
Gurstančias tranko pati duris ir, išjudinus vyrių,
Karo geležines staktas Junona susprogdina.
Šiaip taikinga, rami, Auzonijos žemė liepsnoja:
Kas žingsniuot mankštinas lauke, kas raitas ant žirgo
Dūksta tarp dulkių tirštų, ir karo visi reikalauja.
Dar kai kurie lengvuosius skydus ir švytinčias ietis
Šveičia riebiaisiais taukais ar tekėlu zulina kirvį.
Vėliavas nešti smagu ir malonu klausyt trimituojant.
Penketas miestų šaunių ginklus ant priekalo kala:
Ir Ardėja, ir Krustumerai, ir Atyna galinga,
Tiburas išdidus ir stūksančiais bokštais Antemnai.
Apsargas galvai dubias išgaubsto kiti ar iš karklų

Raizgioja skydam pynes, kiti saugą krūtinei varinę
Ar iš sidabro kalaus lengvuosius šarvus kalinėja.
Pjautuvui meilės nebėr, jau dingo garbė ir noragui;
Tirpdo iš naujo ugny tėvų surūdijusius kardus,
Gaudžia ragai ir šaukimas karan jau gretas apkeliauja.
Šalmą štai šis skuba griebt iš namų, tas žvengiančius žirgus
Veda pajungt, kas velkas šarvais iš trilinko aukso,
Skydais dangstos kiti ir kardu saugiu pasijuosia.
    Teikitės, deivės, dabar atverti vartus Helikono
Ir apdainuokit, kuriuos sukurstė karan kunigaikščius,
Kaip apstojo laukus, kokiais Italija vyrais
Jau garsėjo tada ir ginklai kokie ten švytravo.
Deivės, tebemenat dar, atminimą tad žadint galėsit.
Teatkuždėjo pas mus tik dvelkimas garbės lengvutėlis.
    Pirmas žygiuoja karan Mezencijus piktas, bedievis,
Nuo Tirėnų krantų, ginkluotus būrius surikiavęs.
Lauzas sūnus gretimai, gražesnio už jį neberastum,
Turnas Laurento nebent prilygti stotu tegalėjo.
Lauzas, jotis šaunus ir laukinių žvėrių pavergėjas,
Tūkstantį veda karių; jie sekė iš miesto Agilos,
Veltui tačiau, nors vertas esi, kad Mezencijaus vietoj
Kitas tau būtų tėčiu ir liepimais kitais besidžiaugtum.
    Įkandin slenka laukais išdidūs žirgai ir vežimas,
Palmę laimėjęs sparta. Didžiuojas gražus Aventinas,
Vaikas Heraklio gražaus, skydu su hidra šiurpulinga,
Tėvo šaunia papuoštim, gyvačių šimtu aprangyta.
Jį Rėja, žiniuonė, miškingoj kalvoj Aventino
Su dievu susiėjus slapta moteriškė mirtinga,
Gimdė pasaulio švieson, kai žengė puikus Tirintietis
Į Laurento dirvas, nužudęs kovoj Gerioną,
Ir kai Tirėnų srovėj hiberų jaučius išmaudė.
Stoja karan ginkluoti iešmais ir virpčiais baisingais,

Gludinta geležte ir sabelų smaigu rungtyniauja.
Milžino liūto danga suvelta sau galvą apgaubęs,
Su baltais iš žiočių dantim ir gaurais šiurpulingais,
Šitoks Mezencijus pats prie rūmų karaliaus žingsniavo,
Šiušiai šiurpus, Heraklio gauba ant pečių apsisiautęs.
    Broliai abudu po to palieka Tiburo mūrus,
Brolio Tiburto vardu šią gentį kadai pavadintą,
Koras narsus ir Katilas karys, argolėnų jaunuoliai,
Ir prieš pirmas eiles tarp spiečiaus strėlių pasileidžia.
Tartum du milžinai debesies gimdyti kentaurai
Otrio leidžias kalnais ar Homolę palieka snieguotą,
Nuo statumų smegčia nerdami. Jiems žengiant per tankmę,
Kelią užleidžia giria, ir treška virbai skleisdamiesi.
    Buvo ir Cekulas ten, Prenestės pilies įkūrėjas,
Rastas kur degė auka tarp kaimo bandų kunigaikštis,
Dievo Vulkano sūnus, kaip amžiais visais kad tikėta.
Ilga eile jį lydi pulkai, suvadinti iš kaimų:
Ir iš Prenestės aukštos, ir Junonos laukų Gabijietės,
Ir nuo šaižios Anijėno srovės, nuo upeliais rasoto
Krašto hernikų uolų, Anagnijos mintančio turtais
Ir, Amazėnai, tavim. Jiem skydai nežvanga nei ginklai,
Ratai nedunda kely. Daugumas melsvus svaidinėja
Švino gniūžius. Nešiojas kiti po dvejetą rankoj
Virpčių smailia geluonim. Jų galvos saugiai dangstytos
Kailiu vilko gelsvu. Be apavo koja kairioji,
Dešinę neišdirbta gauruota oda tedengia.
    Bet Neptūno želmuo Mesapas, vigrus žirgininkas
(Jo nevalia nei kardu paklot, nei ugnim nugalėti),
Jau seniai be karo mankštos ir atpratusias grumtis
Šaukia prie ginklo tautas ir traukia staiga kalaviją.
Jos iš faliskų laukų, iš Fescenijos plaukė kalnuotos,
Iš Soraktės pilių, nuo Flavinos dirvų lygiųjų,

Nuo Cimino vilnių ir kalvos, nuo giraičių Kapenos.
Žengė į koją eilėm ir žygius garsino karaliaus.
Gulbės tartum kada tarp skaidrių debesų, baltasniegės,
Traukdamos iš ganybos kaklais ištįsusiais gaga:
Aidi upė toli, ir Azijos pelkėm nusiaudžia
Ulpas skambus.
Kas besakys, kad variu šarvuoti būriai išsiskleidžia
Iš begalinės voros, – debesys tat sparnuočių padange
Nuo sūkuringų vilnių krantan atšvokšdamas veržias.
Klauzas štai kraujo kilnaus, sabinų genties pirmapradės,
Veda galingus pulkus ir pats tartum milžinas pulkas;
Klaudijų kiltys nuo jo po Lacijaus žemę paplito,
Romos senosios daly kai sabinų tauta įsikūrė.
Žengia kartu Amiterno kuopa ir senieji kviritai,
Ir Mutuskos alyvom laimiom, ir voros Ereto,
Kas Nomento pily, kas Rozėjos laukuos prie Vėlino,
Kas Severo kalne ir Tetrikos uoloj šiurpulingoj,
Ir Kasperijos pily, kas gyvena Foruluos, ką siunčia
Nursija, speigų šalis, ką Hortos būriai ir lotynai,
Kas iš Himelos srovės ir Fabario geria, ir Tibrio,
Ir kam skalauja ribas Alija, nelemta atminimais.
Begalės tartum vilnių per Libijos ritasi jūrą,
Kai bangosna žiemos nugrimsta rūstus Orionas,
Ar lyg varpų tankmė, ir vėl brandinama saulės
Likijos plotuos gelsvuos ar Hermo lauke derlingiausiam.
Žvanga skydai vorų ir dunda trepenama žemė.
Čia trojėnų grastis Halezas Agamemnonėnas
Žirgus pajungia ristus ir tūkstančius gena laukinių
Turnui kilčių, ir Masiko laukuos kurios varpinėja
Dovanas Bakcho našias, ir kurias nuo kalvų pakiliųjų
Siuntė aurunkų tėvai ir lygmė gretima sidicinų.
Skuba ir tie, kur paliko Kalus ir krantuos kur gyvena

Upės Volturno seklios, ir šiurkštūs satikulėnai
Seka ir oskų būriai. Jie kuokom trumpom apginkluoti,
Tartum strėlėm, prie diržo liaunaus deramai prikabintom,
Imstos lenktaisiais kardais, kairiosiom skydu dengdamiesi.
    Neaplenks ir tavęs giesmė manoji, Oibalai,
Tėvo Telono sūnau ir nimfos kilnios Sebetidės,
Kurs Kaprėjas, telebojų dirvas, jau senyvas, kaip sako,
Valdęs tada. Bet sūnui negan šių tėviškės plotų:
Jis jau tuomet viešpatavo plačiai ir vertė klausyti
Ir sarastų kiltis, ir slėnį, drėkinamą Sarno,
Kas tik Celemnos laukuos, Batule kas gyvena ir Rufruos
Ir į kuriuos tik žvelgia žemyn Abela obuolinga.
Geba jie buožes svaidyt svarias, kaip pratę teutonai,
Galvas jiem dengia žievė, nuo kamščiamedžio nulupinėta,
Žėri skydo danga ir tvaska variu kalavijas.
    Ir tave kalnuoti Nersai kautynėsna siuntė,
Ginklo žygių girdu toli pagarsėjęs Ufentai.
Ypač šiuši tavoji gentis ekvikulai, gudę
Nuolat medžiot po girias, gyventojai žemių skurdžiųjų.
Dirba ginkluoti laukus, visada pasinešę džiaugsmingai
Grabinius plėšti naujus ir iš grobio gyvent plėšikaujant.
    Net maruvietis žynys iš marsų šalies atkeliauja,
Šalmą apkaišęs gėlėm ir alyvom laimiom pasipuošęs,
Vyras Umbronas narsus, karaliaus siųstas Archipo.
Šnypščiančias šiušiai hidras ir veislę kokčią gyvačių
Glostė ir migdė švelniai ir burtais užkalbinėjo,
Įniršį maldė angių ir tildė skausmus įgėlimo.
Bet kai smaila dardanėnų akstis įsismeigė kūnan,
Nei ant marsų kalnų suieškotom žolėm migdomosiom,
Nei buriamąja malda išgydyt žaizdos neįstengė.
Ir Angitijos giria, ir Fucinas tave apraudojo,
Ir ežerai krikštolinėm vilnim.

Žengė taipgi karan ir šauni atžala Hipolito
Virbijus ginklais puošniais, Aricijos motinos siųstas,
Išaugintas miškuos ties drėgnaisiais krantais Egerijos,
Kur riebiom dovanom ant aukuro maldo Dianą.
Nes už tėvo kaltes atmokėjęs krauju Hipolitas,
Pamotės žuvęs klasta, kaip skelbia žmonių padavimas,
Išgąstingų žirgų ištąsytas, ir vėlei atvyko
Į aitero žvaigždes, aukštojon dangaus erdvenybėn,
Meile Dianos tauria ir Pajono žolėm atgaivintas.
Viešpats galybių vienok, įširdęs, kad vienas mirtingų
Iš šešėlių šalies gyvybės švieson prisikėlė,
Sūnų Foibo skaistaus, gydomųjų žolių išradėją,
Pats griausmingu žaibu į Stikso bangas nugramzdino.
O Hipolitą tuomet Trivija maloninga išsiunčia
Slėptis nuošalume Egerijos giraitės pas nimfą,
Vienišas kad ten leistą dienas Italijos girioj
Ir, neišdavęs savęs, kad Virbijum pasivadintų.
Tad ir dabar prie Dianos namų ir pašventintų alkų
Draudžia artėt ragapadžiam žirgam, kurie, įbaidyti
Jūrų pabaisų krante, išdrabstė ratus ir jaunuolį.
Bet sūnus karštuolių žirgų mankštint nepabūgo:
Trankės laukų lygumoj ir ratais karan nudardėjo.
Turnas patsai, gražuolis karys, švytruodamas ginklais,
Švaistos judriai tarp vadų, iš minios visa galva iškilęs.
Jo gauruotam šalme Chimaira ant trigubų karčių
Spokso aukštai ir Etnos ugnis iš nasrų kvapstinėja,
Juo pasiučiau švokšdama siaubingas liepsnas sužvėrėjus,
Juo atkaresnė kova ir kraujas žiauriau pasilieja.
Švytintį skydą tačiau Iona ragais užriestaisiais
Auksu dabina spidžiu, gaurais jau apaugus, jau karvė –
Meno šaunus kūrinys – ir Argas ten sergsti mergaitę,
Lieja sroves ir Inachas garbus iš raižytos urnos.

Slenka pėsčių debesis, ir voros žvilgančiais skydais
Tankiai nustoja laukus: čia rutulai, čia ir aurunkai,
Čia štai ir Argo kariai, ir sikanų gentis žilaamžė,
Ir sakranai eilėm, ir išmargintais skydais labikai.
Čia kas daubas, Tiberine, tavas noragu raižinėja,
Kas šventus Numiko krantus ir kalnagūbrį Kirkės,
Rutulų kas tik kalvas ir Jupiteris kur Anksurietis
Valdo dirvas, ir giraite žalia kur Feronija džiaugias;
Čia ir iš ten, kur klampi Satura ir ledinis Ufentas
Skverbias pelkėtu dugnu ir neria gelmėn vandenyno.
    Žengia draugėn ir volskų genties Kamila kariauninkė;
Seka raitųjų būriai ir voros variu žaižaruoja.
Ne rateliu, Minervos menu, ne vilnų pintinėm
Grūdino ji gležniąsias rankas, – grumtynės mergaitę
Spaudė vargą pakelt ir vėjus aplenkt rungtyniaujant.
Ji kad ir pasėliais, nė kiek nelytėdama javo,
Perskris paviršium lengvai, net varpų švelnių nepažeidus,
    Ar, supama ant vilnių, per plačiai patvinusią jūrą
Kelią per srovę nuties ir padų lakių nesuvilgys.
Iš laukų ir pilių, iš miestų kariai pasipylę
Ir moteriškių minia ja stebis širdim sužavėta,
Žengiančią veria akim, kaip vadės danga purpurinė
Gaubia švelniuosius pečius, kaip auksu plaukai susagstyti,
Kaip narsingai pati ji neša likiečių strėlinę
Ir piemenų smailia geležim pakaustytą mirtą.

Aštuntoji giesmė

Kai ant Laurento pilies iškėlė vėliavą Turnas
Karo ženklan ir rūsčiai gausmu ragai suaidėjo
Ir kai žirgam sukirto narsiem ir sužvangino ginklais,
Kilo staiga jaugi maišatis, ir galvotrūkčiais visas
Lacijus skuba prisiekt, ir dūksta be saiko jaunimas
Karštas. Vadovai pirmi Mesapas, taip pat ir Ufentas
Ir įžeidėjas dievų Mezencijus paspirtį šaukia
Iš visur ir siaubia plačiai dirvas laukininkų.
Venulas vyksta taip pat į miestą kilnaus Diomedo,
Siųstas pagalbos prašyt ir pranešt, kad Lacijuj teukrai
Kuriasi ir kad nešąs penatus nugalėtus Enėjas,
Plaukęs laivais ir tariąs, kad lemtis jo geidžia karalium,
Kad daugybė genčių prie kario šaunaus dardanėnų
Dedasi ir kad pasklido plačiai po Laciją vardas.
Ką ketąs šiuo žygiu jisai ir, klotis jei lydėtų,
Karo kokios geidautų baigos, aiškiau už karalių
Turną nutuokiąs jisai, aiškiau už karalių Lotyną.
Lacijus siautėja taip. Matydamas Laomedonto
Didvyris visa tatai, sielvartingom audrom kunkuliuoja
Ir čia vienur, čia jis kreipia kitur paskubom savo mintį.
Veja varu kryptim įvairiom ir visur apklajoja,
Tartum vandens švitrus mirgesys virš virtuvo varinio,
Spindinčios saulės arba mėnulio atmušdamas veidą,
Po visur apskrajoja plačiai ir jau erdvenybėn

Kyla aukšton, ir rūmų kilnių palubėj atsispindi.
Buvo naktis, ir žemėj visoj išvargusius gyvius
Įmygis globė gilus, ir gentį žvėrių, ir skraiduolių,
Kai Enėjas garbus krante po skliautais aukštaisiais
Šalto dangaus, susikrimtęs širdy dėl karo baisingo,
Krito ir sąnariam vėlyvą tesuteikė miegą.
Jam Tiberinas patsai, senyvas vietos dievaitis,
Kyląs iš upės žavios, iš po tuopų žalių pasirodė
(Jį melsvu apsiaustu plonutė apgaubusi drobė,
Ir plaukai meldų vainiku pridengti pavėsingu).
Šitaip tada jis ima kalbėt ir sielvartą maldo:
„O sūnau dievų giminės, iš priešų kurs Trojos
Miestą parveži mums ir Pergamą amžiams išgelbsti,
Tu, Laurento šalies ir lotynų laukų išsiilgtas,
Čia tau tikrieji namai, tikri, nesvyruoki, penatai,
Nenuogąstauk ir dėl karo grasmės: įkaitęs atlyžo
Apmaudas visas dievų.
Veikiai, tikėk, ne sapnas čia tau, tuščiai pramanytas,
Kiaulė didžiulė balta išsitiesus gulės palei krantą
Žemėj po ąžuolais, vos atvedus tris dešimtis auglio,
Ir mažutėliai balti prie motinos spiesis aplinkui.
Miestas bus tavo tenai ir ramybės vieta po klajonių.
Tad sukdamies kai pargrįš tris kartus po dešimtį metai,
Albos garsingu vardu įkurs Askanijus miestą.
Žodžiai neklaidūs mani. Dabar, kaip atlikti sėkmingai
Žygį, darytiną tuoj, klausykis, trumpai apsakysiu.
Šiam kadaise krante Palanto kilmės arkadėnai,
Vėliavas sekę klusniai karaliaus Euandro palydai,
Vietą parinko čionai ir pastatė kalnuos Palantėjų,
Miestą senelio vardu Palanto šiaip pavadintą.
Šie su lotynų gentim kariauja karus be paliaubos,
Juos prisiimk stovyklon draugus ir sąjungon dėkis.

Pats aš tave prieš srovę tiesiog pakrantėn nuvesiu,
Kad sraunumą tėkmės irkluodamas priešais įveiktum.
Kelk tad, deivės sūnau, ir, kai tik ims leistis jau žvaigždės,
Deramas siųsk Junonai maldas ir rūstį bei grasą
Apžadais maldyk nuolankiai. Po pergalės garbę
Padėkai teiksi tu man. Aš tas, kurį, sraunai patvinus,
Pastebi liečiant krantus ir vešliąsias dirvas raižinėjant;
Tibris žydrasis esu aš, upė, dangaus išrinktoji.
Čia man erdvūs namai, teku iš miestų kalniųjų."
    Tarė dievaitis srovės ir, nugrimzdęs gelmėn įdubimo,
Nėrė dugnan. Enėją naktis ir sapnas apleido.
Kelias ir žvelgia dangun į spindulius tekančios saulės
Ir, gaubtom deramai jis rankom vandens pasisėmęs,
Tiesia aukštyn, ir dangun maldingi balsai pasilieja:
„Nimfos, gimtinė srovių, o nimfos, jūs laurentietės,
Tu ir tėkmė, pašventinta tau, o dieviškas Tibri,
Imkit Enėją globot ir gint pagaliau nuo pavojų.
Kur belaikytų tave, nedalią užjaučiantį mūsų,
Upės versmė ir iš žemės kurios, šlovingiausias, sruventum,
Gerbsiu tave visados, tau aukas visada atnašausiu,
O raguota tėkmė, valdovė sraunų Hesperijos!
Ak, padėk tik dabar ir patvirtink veiksniau pranašystę."
    Meldžia jis taip ir, dvi laives dviem deniais parinkęs,
Derina irklus laivam ir vyrus kartu apginkluoja.
Štai tik staiga prieš akis nuostabus pasirodė stebuklas:
Spindinčią girioj švitriai su žinduoliais taip pat baltutėliais
Pastebi jis pakrantėj žalioj atgulusią kiaulę.
Tau Enėjas maldus, ją tau, Junona šlovingiausia,
Skerdžia aukom ir drauge su būriu ties aukuru kloja.
Tibris tą naktį kiaurai, maldydamas tvinstančią srauną,
Plaukė atgal ir, tylint bangom, taip vietoj sustojo,
Jog duburys tarytum romus ar tylioji pelkynė

Vandenį glodžia lygmės, kad irklai nebesigrumtų.
Spaudžia tad jie pradėtu keliu ir klega džiaugsmingai.
Čiaužia eglė brastom dažyta, ir stebisi bangos,
Stebis paveikslu retu ir alkas, kai žibūs iš tolo
Skydai atplaukia karių ir valčių stiebai margaspalviai.
Jie irdamies pernakt ir per dieną, plunka sukaitę
Ir ilguosius linkius įveikia, visokių apkloti
Medžių, ir, rimstant vilnim, pro žaliąsias girias prasibrauna.
    Saulė ugninga dangum prikopė vidurį skliautų,
Kai tolumoj jie mūrus pilies ir paskirus regi
Stogus namų, kur Romos dabar galybė padangėn
Šauna; skurdžiuosius tuomet Euandras turtus tebevaldė.
Gręžia guviai jie valtis krantan ir dūlina miestan.
    Metines tądien kaip tik karalius Arkadijos sūnui
Amfitriono didžiam ir dievaičiam prieš miestą giraitėj
Atnašavo aukas. Sūnus jo taipgi Palantas,
Taipgi visi ir jaunių vadai, ir senatas beturtis
Smilkalus teikė, šiltam palei aukurą kraujui garuojant.
Iškilias kai išvydo laives tarp miškų pavėsingų
Atslenkant lyg pasalom ir tyliai rungiantis irklam,
Tučtuojau pabunga visi ir, veikiai pakilę,
Sprunka sprukte nuo stalų. Jiems draudžia narsusis Palantas
Auką nutraukt ir lekia prieš juos pats, ietį pagriebęs,
Ir toli nuo kalvos: „Kokia priežastis, jaunikaičiai,
Verčia bandyt nepatirtais keliais, kur drožiate? – šaukia, –
Kas jūs tokie ir iš kur? Ar taiką čia nešat, ar karą?“
Taria tada Enėjas garbus nuo aukštojo denio
Ir ištiesia ranka alyvmedžio šaką taikingą:
„Trojos vaikus čia regi ir ginklus, nesvetingus lotynams,
Nes jie karo jėga tremtinius įžūliai mus išvaikė.
Geidžiam Euandrą lankyt. Praneškite tai ir kad vyksta
Ginklo draugystėn pakviest rinktiniai vadai dardanėnų.“

Stulbsta Palantas stulbte, garsingo nusmeigtas vardo.
„Lipk, kas bebūtum, o tu, – jis tarė, – krantan ir su tėvu
Pats pakalbėk ir ženki vidun prie židinio svečias."
Ranką jam tiesia tuomet ir dešinę spaudžia širdingai.
Alką dabar jie baigia prieit ir upę palieka.
Taria karaliui tuomet Enėjas žodžius bičiulystės:
„Pažiba grajų genties, maldauti kurį ir įteikti
Geidė lėmimas kuriam alyvos šakas apipintas.
Nepabūgau, kad arkadas esi ir danajų vadovas
Ir kad tavoji kiltis Atridam abiem gimininga.
Nuopelnai mano tačiau ir šventos dievų pranašystės,
Ir giminystė tėvų, po šalis tavo garsas pasklidęs
Vertė lėmimo valia klusniai su tavim susidėti.
Dardanas, tėvas garbus ir kūrėjas pilies Iliono,
Kaip apsako graikai, Elektros sūnus Atlantidės,
Plaukė teukrų šalin. Elektrą Atlas pagimdė,
Milžinas, kurs atlaiko petim lanksmus erdvenybės.
Tėvas Merkurijus jums, kurį spinduliuojanti skaisčiai
Gimdė Maja, pradėtą šaltoj viršūnėj Kilėnės.
Mają tačiau, jei tikim bent kiek, ką girdime, Atlas
Gimdė, Atlas tas pat, kurs žvaigždynus dangaus teberamsto.
Mudviejų taip kiltis iš kraujo to pat išsiskaido.
Tuo pasikliovęs, tavęs ištirti pirma nesitaiksčiau
Nei per kitus, nei gudrybėm kokiom, – patsai pasisiūliau,
Pateikiau pats aš save ir nužemintai prižengiau slenkstį.
Dauno gentis ta pati, ir tave kuri nuolat alsina
Karo siauta, jei mus tik parblokš, bus metas, ji tarias,
Jungą savo uždėt Hesperijai visai ir grobti
Jūras, kurios skalauja krantus iš aukštai ir iš slėnio.
Pažadą duok ir paimk. Užgrūdintos mūsų krūtinės,
Širdys narsingos kovoj ir vyrai kare išbandyti."
Baigė Enėjas kalbėt. Anas gi seniai tyrinėja

Žvilgesiu veidą, akis ir visą kalbančio stotą.
Taria trumpai pagaliau: „Kaip mielai, narsiausiasis teukrų,
Priimu ir atpažįstu tave. Kaip prisimenu balsą
Tėvo Anchizo kilnaus, jo veidą, žodžius pasakytus.
Juk, kaip vyko, menu, Hezionės sesers viešpatystėn
Laomedonto sūnus Priamas lankyt Salamino;
Tuoj svečiavos po to žvarbioj Arkadijos žemėj.
Skruostus man puošė tada vos tik bepražydus jaunystė.
Teukrų stebėjaus vadais, stebėjaus pačiu sužavėtas
Laomedonto sūnum, bet užvis kilmingesnis Anchizas
Žengė. Jaunuolio ugnim manoji širdis kunkuliavo
Kalbint vyrą lipšniai ir dešinę spausti širdingai.
Puoliau prie jo paslaugus ir Fenėjo pilin nulydėjau.
Jis likiečių strėles išvykdamas man dovanojo,
Dėklą puošnų strėlėms ir daigstytą auksu apsiaustą,
Aukso žąslus dvejus, tebevaldomus mano Palanto.
Dešinę sandoros tad aš jūsų prašomą spaudžiu
Ir, kai tik rytojaus šviesa laukam pasirodys,
Paramą duosiu džiugiem ir atleisiu globa nuramintus.
Šias tuo tarpu aukas, kad čia jau atvykot, bičiuliai,
Metines, pertraukt kurių nevalia, su mum maloningai
Švęskit dabar ir pripraskite jau prie stalų bendrininkų."
    Taręs tatai, jis liepia valgius ir taures atidėtas
Vėl atgabent ir žolėtam suole pats vyrus sodina.
Liūto kailio gaurais ištaigian Enėją maigūnan
Kviečia garbingu svečiu ir sostan vadina klevinin.
Aukuro tuokart žynys ir varžydamies jauniai rinktiniai
Skrudintus jaučių kepsnius nešioja ir triūso Cereros
Doviais krauna krežius ir gėralus Bakcho patiekia.
Šveičia Enėjas gardžiai ir vyrai drauge Iliono
Skaninius kerta aukos ir nugarą jaučio paklotą.
    Kai geidimą puotaut ir alkį penu numalšino,

„Iškilmes šias, – prabilo kilnus kunigaikštis Euandras, –
Vaišes įprastas šias, šį aukurą dievo didingo
Ne tušti kliedesiai, senovės dievų nepažįstą,
Uždeda mums: iš pavojų klaikių išgelbėti duodam
Auką, Trojos svety, ir pelnytai kasmet pakartojam.
Žvelk pirmiausia čionai į atplaišom stūksančią uolą,
Kaip gabalai išblaškyti toli ir vienišas riogso
Urvas kalne, ir griuvėsių krūvom sukiužėjo uolienos.
Šičia buvo landa, prasmegus gelmėn begalinėn,
Neapšviesta dangaus spindulių. Joj puszmogio Kako
Kiūtojo baisas koktus. Garavo čionai be paliaubos
Žemė žudynėm šviežiom. Ant durų nuožmių susmaigstyti
Vyrų išblyškę veidai, nykiai pūdami, karaliavo.
Ši pabaisa Vulkano sūnus. Pajuodusiom šitas
Spjaudė ugnim iš nasrų ir kėblino sunkiai kemėras.
Laikas ir mum pagaliau atvykusio dievo pagalbą,
Trokštą seniai, malonėjo suteikt. Geidaudamas keršto,
Trigubo štai Geriono žūtim ir grobiu išdidėjęs,
Stojo Alkidas kovon ir šaunius nugalėtojas varės
Jaučius iš ten, ir po slėnį banda paupy išsisklaidė.
Kakas tačiau įtūžimo šėloj, kad kartais neliktų
Dar bent kurios nebandytos klastos ar nusikaltimo,
Keturis kūno žavaus iš tvarto išvogė jaučius
Ir pranašiausių grožiu karvaičių tiek pat išsivarė.
Kad ėjimo žymių tikroji pėda nepaliktų,
Grobtus atbulus juos landon už stimburio vilko
Priešingais kelio ženklais ir paslėpė urvo tamsybėj.
Pėdsako jokio olon ieškodamas nepastebėtum.
Kai pagaliau sočiąsias bandas iš ganiavos ginė
Amfitriono sūnus ir taisės jau iškeliauti,
Ėmė maurot galvijai kely, ir visas krūmynas
Sugaudė skundu gailiu, ir kalvos šauksmais nuaidėjo.

Atliepė karvių viena, platybėj landos sumaurojus,
Ir, dairiai sergima, apvylė lūkestį Kako.
Čia jau Alkidui išties juodoji tulžis suliepsnojo
Apmaudu, ir, pagriebęs tvirtai gumbuotąjį vėzdą,
Tekinas padebesin, augštybėn kalnų, pasileidžia.
Tik tuomet mūsiškių kai kas sumišusiu šiušiai
Kaką išvydo žvilgiu. Už Rytį lakiau pasileidęs,
Dumia urvan. Jam baimės sparnai paspartina kojas.
Kai, užsidaręs viduj, sutraukė pančius ir šiurpią
Uolą tvojo žemyn, įmantriai pritvirtintą tėvo
Geležimi, ir užbruko staktas, užritintas sunkiai,
Šitai, žiūrėk, jau čia pat ir įtūžęs širdy Tirintietis:
Žvilgčioja šičion ir ten ir dairos visur įėjimo,
Griežđamas dantimis. Aventino kalną įširdęs
Triskart jis žvalgo aplink, uolinius paklibina triskart
Veltui slenksčius ir triskart slėny alsus atsisėda.
Kyšojo pleištas uolos, tarytum akmuo aptašytas,
Virš landos, kiek siekia akis, aukštybėn iškilęs, –
Paukščių siaubūnų gūžtom slypynė patikimiausia.
Šį, stačiai kairėn nuo gūbrio pasvirusį upėn,
Iš dešinės, įsirėmęs tvirtai, supurtė ir plėšia
Nuo šaknų iš pat gilumos; išrovęs bematant
Blaškia; nuo dūžio didi sudunda tada erdvenybė,
Sprogsta krantai, ir sraumuo atgal išgąsdintas plaukia.
Kako urvas tačiau ir rūmai karaliaus beribiai
Atidengti, ir tamsios kiaurai atsivėrė bedugnės,
Tartum jėgos kažkokios parejai pražiodyta žemė
Karalystes atrakintų gelmių ir blyškią buveinę,
Nepakančią dievams. Viršum prarajon šiurpulingon
Žvelgtų akis, sumištų šviesos apstulbintos vėlės.
Užkluptą jį skaidrumo staigaus ir uoloj uždarytą
Skliautų gauba ir balsu nesavu maurojantį puola

Iš viršaus sviedmenim Alkidas ir, ginklo visokio
Stvėręsis, rąstais drūtais ir didžiulėm uolom svaidinėja.
Tas gi, kai kelio ištrūkt iš pavojaus išvis nebeliko,
Iš gerklės, sakyti klaiku, štai dūmų galybes
Išvemia ir namus aklajam tvaike paskandina;
Padairą iš akių išplėšdamas, ritina naktį,
Rūkstančią dūmais olon, ir sumišo ugnis ir tamsybė.
Užvirė čia Alkidui širdis, ir pats jis per ugnį
Šoka šuoliu staigiu, vilnis kur rita tirščiausias
Dūmai ir urvas erdvus juodąja migla kunkuliuoja.
Čia jau Kaką, gaisrus tamsybėn vemiantį veltui,
Griebia ir, rankų mazgu aprėpdamas, smaugia įkibęs:
Akys virsta laukan ir bekraujė gerklė gargaliuoja.
Tuoj, išlaužus duris, pajuodus pirkia atsiskleidžia,
Ir vogtus galvijus, išsigintą grobį prisiekiant,
Išgena lauk ir šlykštų tada lavoną už kojų
Velka oran. Nebegali rega širdžių beprisotint,
Ir krūtine, garbanota gaurais, ir pusžvėrio veidu,
Ir siaubingom akim, ir gerkle, liepsnom užgesintom.
Nuo tada garbė teikiama, ir dieną užlaiko
Šventą, ir jauniai džiugiai, ir Poticijus, pats įkūrėjas,
Ir sargą Heraklio aukų, Pinarijaus namas.
Alke aukurą šį pastatė, didžiuoju per amžius
Mes vadinsim kurį ir didysis kuris bus per amžius.
Na, tad, vyrai, gyviau, šių žygių didžių šlovingumui
Garbinius puoškit šakom ir dešine kelkite taurę,
Bendrąjį dievą vynu pakvietę mielai pavaišinkit."
Spėjo tik tart, ir tuopa kaipmat Heraklio dvispalvė
Dengia šešėliu garbus, ir nukaro šaka įsiraizgius;
Štai ir taurė šventa dešinėj, ir mirksniu kiekvienas
Stalą šlaksto džiugiai ir dangiškom meldžiasi galiom.

Leidžias tuo tarpu dangus, artėja žvaigždė Vakarinė,

Jau ir žiniuonys visi, patsai Poticijus prieky
Žengė, liepsnom nešini, pasijuosę, kaip įprasta, kailiais.
Puotą kartoja dabar ir ant aukuro valgiui antrajam
Dubenis krauna kraute, gėrybių smagių prigabenę.
Tuopų balkšvosiom šakom tada smilkinius apvainikavę,
Salijai prie aukurų liepsningų giedot susispiečia;
Jaunių šis, senių choras anas; jie liaupsina giesme
Žygius didžius Heraklio garsaus: kaip pamotės siaubą
Traiškė abi gyvates, dar vaikas pasmaugdamas rankom,
Kaip šlovingus miestus Oichaliją ir Ilioną
Jis dar sužlugdė kovoj. Lieptam Euristėjaus valdovo,
Begalę kokią vargų Junonos valia neteisinga
Teko pakelt. Tu vaikus debesų Hilajų ir Folą
Rankom žudai, narsus karžygy, tu Krėtės pabaisą
Ir po Nemėjos uola laukinį nudedi liūtą.
Prieš tave dreba Stikso bala, dreba Orko sargovas,
Ant apgraužtų kraujuotam urve drybsodamas kaulų.
Jokios šmėklos tavęs, Tifoėjus patsai neįbaidė,
Ginklą iškėlęs aukštai; ir kvapo tau neužgniaužė
Lernės hidra, knibždynu galvą aprietus siaubingai.
Sveikas, Dzeuso sūnau, dievų pažiba išrinktoji,
Teikis atžengt prie savo aukos ir pas mus palaimingai."
Liaupsina štai ką giesmėm, bet labiausiai už visa landynę
Kako apgieda šiurpaus ir patį ugnis kvapstinėjant.
Atbalsiu ulbia giria, ir kalvos gausmu atsišaukia.
Taip po visam, kai aukos atliko apeigą šventą,
Miestan grįžta visi. Karalius, palinkęs po amžium,
Kiūtino su Enėju greta ir sūnum palydovais,
Žengdamas iškilniai, ir pošnekiais trumpino kelią.
Stebis ir žvitriosiom akim po visur žvalginėja,
Alpsta širdy žava padairos ir teiraujas Enėjas,
Klausos džiugiai apie žygius senus pirmuonių didžiavyrių.

Viešpats Euandras tada, romėnų pilies įkūrėjas:
„Faunai šituos miškuos bei nimfos gyveno čionykštės
Ir vyrija, kietų ąžuolų ir kamienų gimdyta,
Be drausmės, laukinė gentis, nei jaučių pajungti,
Nei gėrybių sukraut, nei turto taupyt nemokėjus,
Bet šakų ir medžioklės skurdžia gyvensena mito.
Nuo aukštybių dangaus Saturnas nužengė pirmas,
Genamas Dzeuso strėlių, tremtinys, nuo sosto nustumtas.
Genčiai bemokslei tada ir aukštuosiuos kalnuos išsklaidytai
Davė įstatymus jis, surinkęs draugėn, ir panoro
Lacijum šalį pramint, kur teko saugiam slapstinėtis.
Aukso pražydo laikai, kaip sako, jam karaliaujant.
Šitaip jisai ramybėj taikos gentim viešpatavo,
Kol palengva menkesnės vertės nublukintas amžius
Ir siaubimas karų, ir godas turėt prasidėjo.
Minios auzonų tada ir sikanų būriai atkeliavo,
Vardą irgi dažnai Saturno šalis kaitaliojo;
Sekė karaliai po to ir šiurkštusis milžinas Tibris,
Nuo kurio mes, italai, vėliau pradėjom vadinti
Srovę Tibriu. Prarado tuomet Albula savo vardą.
Man, iš tėvynės tremtam ir dumiančiam jūrų beribėn,
Visagalybė Sėkmės ir Lemtis neišvengiamoji
Skyrė gyventi čionai, ir motinos nimfos Karmentos
Įsakai vertė griežti ir lemtinga valia Apolono."
Taręs tatai, jis žengia toliau ir rodo Karmentos
Aukurą ir vartus, kuriuos romėnai vadina
Šiuo senovės vardu šlovingumui nimfos kilmingos,
Skelbiančios lemtį žynės, pirmoji kuri pranašavo
Garsą Enėjo kilties ir didybę garsaus Palantėjaus.
Alką šaunų paskui, smarkuolio Romulo skirtą
Prieglobsčiu, ir po žvarbiąja uola Luperkalį rodo
Pano Likajaus vardu, Parazijos papročiu gautu.

Ir giraitę taip pat Argileto šventojo rodo,
Rodo ir aiškina net, kur Argas svetys nužudytas.
Veda iš čia Kapitolin aukštan, Tarpėjos buveinėn,
Nūn auksinėn pilin, kadaise dagian erškėtynan.
Jau tuomet klaikybė šventa kaimiečius išgąstingus
Krėtė šiurpu, jau tuomet prieš girią ir uolą drebėta.
„Alke šiam, šioj, – tarė, – kalvoj miškingoj gyvena
Dievas kažkoks, bet dievas tikrai; arkadams, kaip tiki,
Tekę matyt, kaip Jupiteris pats apniukusiu kartais
Dešine purto skydu ir debesis varo audringus.
Šituos du taipogi miestus sužnekintom sienom,
Liekanas ir senovės regi paminklus didžiavyrių.
Šitą Janas garbus, tą įsteigė pilį Saturnas,
Vardas Janikulas šios, Saturnija buvo anosios."
Taip tarp savęs bešnekėdami jie, štai baigė prikopti
Rūmus Euandro skurdžius ir palaidas bandas pastebėjo
Romos turgaus aikštėj ir erdviuos maurojant Karinuos.
Pilį priėjus, „Štai šiuos nugalėtojas, – tarė, – Alkidas
Peržengė grįžęs slenksčius, šin rūman karališkan kviestas;
Ryžkis, svety, pasekti dievu ir šito neniekink
Namo kuklaus; nepasididžiuok aplankyti skurdeivos."
Tarė ir po dangčiu gyvenimo ankšto Enėją
Milžiną veda vidun ir guolin sėstis vadina,
Lapais išklotan minkštai ir kailiu Libijos meškės.
Kyla Naktis, ir žemę sparnais rusvaisiais apgaubia.
Motina čia Venera, ne veltui širdy nusigandus
Ir Laurento grasties, ir maišto pabūgus siaubingo,
Tokia prabyla kalba į Vulkaną ir vyro auksinėj
Menėj kvėpia kvėpte savo žodžiais dievišką žavą.
„Pergamą kolei karu tebenovijo Argo karaliai
Ir nuo priešo liepsnų, kaip lemta, tvirtovė pleškėjo,
Neprašiau niekada paspirties varguoliam nei ginklų

Meno ir galios tavos; netroškau, brangiausiasis vyre,
Kad tuščiu, be jokios naudos, kamuotumeis darbu,
Nors ir Priamo sūnum už daug ką turėčiau dėkoti,
Ir Enėjo dalios kartumą dažnai apraudojau.
Rutulų žemėj dabar jis Dzeuso valia apsistojo.
Tad maldauju klūpsčia ir ginklų man šventą dievybę
Motina sūnui prašau. Tave ašarom betgi valiojo
Ir Nerėjaus duktė, ir Titono žmona sugraudenti.
Žvelk, kaip telkias būriai ir miestai, vartus užsidarę,
Geležį prieš mane ir žūčiai maniškių galanda."
Tarė ir siaučia glėbin iš abipus rankom snieginėm
Delsiantį ir švelniai glamonėja dievaitė. Bematant
Veržias vidun įprastinė liepsna, ir karštis patirtas
Pervėrė jį parejai, ir kaitroj sąnariai suvirpėjo.
Tartum, kaip taikos dažnai, iš po virpančio griausmo ištrūkęs
Žybčioja ir debesimi ugninis plyšys nusiraito.
Pastebi tai ir žmona ir džiaugias, žavi ir klastinga.
Taria dievaitis tada, begalinės žavos apkerėtas:
„Kam priežasčių ieškot tolimų? Kur, deive, tau dingo
Pasikliovimas manim? Jei šitaip tau būtų rūpėję,
Teukrų ginkluot ir tada nebūtų mum buvę užginta.
Nedraudė nei lemtis, nei tėvo valia visagalio
Trojai stovėt ir Priamui gyvuot dar dešimtį metų.
Ir dabar, jei kariauti keti ir tau maga šis kėslas,
Ką tik savo menu parūpint galiu pažadėti,
Ką tik pajėgtum gamint iš kalios geležies ar elektro,
Kiek tik ugnis ir dumplės valios, – maldavimu liaukis
Savo jėgom abejot." Žodžius jisai šituos pasakęs,
Puolė glėbin myliman prie krūtinės žmonos išsiilgęs,
Ir snaudulys pasruvo saldus sąnariais svaigulingai.

Kai gaivioji naktis, pusiaukelę jau apibėgus,
Žadino jį iš miegų ir rytą anksti šeimininkė,

Skirta kuriai rateliu sau peną išvargt iš Minervos
Meno skurdaus, žarijas pelenuos beblėstančias kursto,
Pridėdama triūsimui nakties, ir spaudžia tarnaites
Plūst šviesoj ilgai, kad skaistų išsaugotų guolį
Vyro ir kad mažus įstengtų vaikus išugdyti:
Ne kitaip ir viešpats ugnies, ne gaišliau kaip anuomet
Iš minkštų patalų kalvystės darban atsikėlė.
   Ties Lipara, Ajolo šalim, prie Sikanijos kranto
Stūkso sala iškili ir rūksta padangėsna uolos.
Urvas dunda po ja ir Etnos kiklopų kiaurymė
Krosnim, ugnies išgraužtom. Griausmingi ant priekalo smūgiai
Aidu dusliu atgaudžia ausys. Įkaitinta šnypščia
Geldoj chalibų rūda, ir krosnyse karštis alsuoja.
Žemė Vulkano vardu ir namai Vulkanu pavadinti.
Šič tad viešpats ugnies iš aukšto dangaus nusileido.
Geležį kalė tada erdvioj bedugnėj kiklopai
Brontas, Steropas taip pat ir rankom nuogom Pirakmonas.
Rankos šios sukruto gamint, iš dalies jau nuglodė
Žaibą, Tėvas kurį po visą dangaus erdvenybę
Svaido žemėn apsčiai. Dalis nebaigta tebebuvo.
Spindulius tris suvytos krušos, tris liūties audringos,
Tris gaisraspalvės ugnies, sparnuoto tris prideda Piečio,
Trenksmą griausmų ir Mikčiojimus nūn išgąstingus, ir siaubą
Maišė jie gaminin, ir liaunųjų liepsnų įtūžimą.
Uoliai dirbo kiti sparnuotus ratus ir vežimą
Marsui, kuriais jis miestus, kuriais jisai kurstytų vyrus.
Klaikią aigidę taip pat, Paladės užrūstintos ginklą,
Svidino jie paskubom gyvačių žvynais auksiniais
Ir žiedais sumautas angis, ir ant deivės krūtinės
Pačią vartant akis kaklu nupjautu Gorgoną.
   „Meskite viską šalin, – jis šaukia, – nutraukit pradėtus
Darbus ir mintį čionai atkreipkite, Etnos kiklopai:

Kariui narsiam tuoj kalti ginklus! Jėgų dabar duokit,
Žaibiškas duokit rankas, duokit išmonę visokeriopą.
Kliuvinius veikiai šalin!“ Tik tiek tepasakė. Anie gi
Puolė kas gyvas mitriai, po lygiai visi pasiskirstę
Darbą. Pasruvo rūda upeliai, ir aukso metalas,
Ir žeidžiama geležis jau tirpsta platybėje krosnies.
Skydą ruošiasi liet didžiulį, vieną prieš visą
Aibę lotynų strėlių; septyniasyk skritę prie skritės
Ploja žiedais. Vėjuotom kiti kvėpavimą dumplėm
Traukia savęsp ir pučia atgal. Kiti šnypščiančias nardo
Geldon rūdas. Vaitoja landa nuo priekalo dūžių.
Tie svariai rankas lenktyn kaitydamies kelia
Sutartinai ir minklią gnaibiais varto tyrę žnybtuvais.

Kol tebepluša taip Ajolijos žemėj Lemnietis,
Kelia iš rūmų žemų Euandrą šviesa palaiminga
Ir nuo aukšto šelmens skraiduolių giesmė rytmetinė.
Kyla senis lėtai, apsiaustu savo sąnarius gaubia
Ir tirėnų diržais padus apraišioja kojų.
Kardą Tegėjos tada per petį iš šono apjuosia,
Karantį klostėm kairėj atmesdamas kailį panteros.
Dvejetas taipgi sūnų, sargovai slenksčių kilniųjų,
Kiūtina prieky klusniai, žingsnius lydėdami pono.
Drožė skubiai kambarin nuošalian Enėjo svetingo
Didvyris, nei pažadų, nei žodžių tartų nepamiršęs.
Ne vangiau ir Enėjas taip pat ankstyvas pakirdo.
Šį Palantas sūnus, aną lydėjo Achatas.
Spaudžia rankas jie vienas kitam susitikę ir sėdas
Rūmų viduj, ir šneka, išsiilgta seniai, pasiguodžia.
Pirmas karalius tada:
„Didvyri teukrų kilnus, niekuomet, kol tu begyvensi,
Trojos, tikiuosi, galia ir valstybė nebus nugalėta.
Mūsų pagalba kariaut pagal vardą šitaip garbingą

Tėr per menka; mus tuskų srovė iš čia apriboja,
Rutulas spaudžia tenai ir žvangina ginklais prie mūrų.
Bet galingas kiltis ir stovyklą gausių viešpatysčių
Jungt aš tau ketinu; šią laimę, nė kiek netikėtą,
Rodo lemtis; likimo valia tu čionai atkeliauji.
Netoliese nuo čia Agilos miestas, statytas
Ant senų senovės uolos, kur žygiais garsinga
Lidų kadaise gentis etruskų kalnuos įsikūrė.
Žydintį ilgus metus šį miestą galop išdidusis
Pavergė viešpats nuožmiai Mezencijus smurtu ir ginklais.
Ar beminėt klaikias skerdynes ir darbus engėjo
Žvėriškus? Jam ir giminei jo dievai teatmoka.
Kūnus netgi gyvų su mirusių guldė lavonais,
Veidus drauge su veidais ir rankas sugaustęs su rankom,
Šiom kankino kančiom, – ir skendinčius srutų puvėsy
Taip lėta mirtim glėby siaubingam marino.
Bet pagaliau, pritrūkę kantros, piliečiai smarkuolį
Patį jį ir jojo namus apstoja ginkluoti,
Kerta kirste bičiulius ir liepsnas šelmenin svaidinėja.
Tas iš kraujo puotos pasprukęs į rutulų šalį,
Šaukės globos ir dangstės ginklu svetingojo Turno.
Teisiai Etrurija tad visa įniršusi šėlsta,
Ir karaliaus nubaust, pasinešę karan, reikalauja.
Šiem, Enėjau, tave aš tūkstančiam duosiu vadovu,
Nes pakrantėj visoj jau bruzda laivų knibždėlynas,
Ženklo geidžia kovos; juos tramdo žynys ilgaamžis,
Skelbdamas valią lemties: „O šaunūs Majonijos vyrai,
O pažiba karžygių praeities! Į priešą jus gena
Apmaudas jūsų teisus ir Mezencijaus kerštas pelnytas,
Šitaip galingos genties italui pajungt nežadėta:
Kvieskit vadus iš šalių svetimų. Štai minios etruskų
Čia stovyklauja laukuos, pabūgę dievų įspėjimų.

Siunčia ženklus garbės Tarchonas patsai per atstovus,
Lazdą valdžios suteikdamas man ir karaliaus vainiką;
Kviečia stovyklon įžengt ir tirėnų valdyt karalystės.
Bet man senatvė vangi, išvarginta šalčio ir amžiaus,
Nebepakenčia valdžios, ir jėgos nepaslankios žygiams.
Sūnų kalbinčiau aš, pagal motiną betgi sabelę
Vietinis čia jei nebūtų pusiau. O tu, kuriam amžiaus
Ir giminės nepašykšti lemtis, dievai kurį šaukia,
Ženk, narsingiausias kary iš teukrų vadų ir italų.
Štai Palantą, be to, paguodą maną ir viltį,
Duosiu dar tau aš draugėn; mokykloj tavoj tepripranta
Marso sunkias pakelti kovas ir karo tarnybą,
Žygius stebėti tavus ir žavėtis tavim nuo mažystės.
Duosiu arkadų raitų jam dukart po šimtą rinktinių,
Kita Palantas dar tiek savuoju vardu dovanoja."

Spėjo jis tai pasakyt ir dar tebelaikė įsmeigę
Žemėn žvilgius Anchizo sūnus ir Achatas uolusis,
Ir liūdna širdim apie aibes vargų tebemąsto,
Kai iš atverto dangaus Kiterietė duoda štai ženklą,
Nes tik vienu metu iš erdvių vingiuodamas žaibas
Trenkė trenkte ir iškart visata tartum, rodėsi, griūva,
Ir per orą gausmai tirėnų vamzdžiu sumaurojo.
Žvelgia aukštyn: vėl trinksi ir vėl bildesys išgąstingas;
Po debesim giedrioj jie regi ginklus erdvenybėj
Žvilgant rausvai mėlynėj dangaus ir trankomus žvangant.
Tirpo kitų sumišus širdis, bet didvyris Trojos
Tuoj atpažino garsus ir Veneros žodžius pranašingus.
Taria tuomet: „Neklauski, svety, neklausk iš tikrųjų,
Ką reiškiniai stebuklingi belems: mane šaukia Olimpas.
Ženklą atsiųsianti šį pranašavo gimdytoja deivė,
Jeigu karas iškils, ir Vulkano ginklus pažadėjo
Oru pagalbon atsiųst.

Kokios žudynės, vaje, ištiks jus vargšus, laurentiečiai,
Kaip skaudžiom man, Turnai, bausmėm atmokėsi! Kiek kūnų
Vyrų narsingų vilnim, kiek šalmų ir kiek skydų ridensi,
Tibri garbus! Tešaukia kovon ir sąjungas ardo!"
  Tarė didvyris tai ir, nuo sosto aukšto pakilęs,
Kursto tuojau aukure beblėstančią ugnį Heraklio;
Taipgi mažus penatus ir larą jisai vakarykštį
Lanko smagus. Avis dvižiemes pagal paprotį pjauna
Tiek Euandras kilnus, tiek lygiai ir Trojos jaunimas.
Žengia po to iš čia bičiulių lankyt prie laivyno.
Vyrus iš tarpo anų jis renka narsių narsingiausius
Sau palydovais karuos. Kiti gi, upe pasileidę
Pavandeniui, sraunos nešami, tinginiaudami slenka
Duot apie tėvą žinios ir pranešt apie padėtį Jului.
Teukram žirgai duodami laukuosna tirėnų žygiuoti;
Veda šauniausią tačiau Enėjui, apgaubtą liūto
Kailiu gelsvu ir aukso nagais žaižaruojantį prieky.
  Beregint sklinda gandai, miestely mažam išgarsinti:
Dumia tirėnų krantan skubėdami jočiai karaliaus.
Apžadus kaupia gašliai moteriškės, ir draug su pavojum
Žengia Baisa ir Marso šiurpus jau klaiksta paveikslas.
Ranką apglobęs tada iškeliaujančiam sūnui, Euandras
Spaudžia tvirtai, paplūdęs raudom, ir šitaip prabyla:
„O kad Jupiteris man dienas praeities sugrąžintų,
Koks aš buvau, kai pirmąsias gretas prie pačios štai Prenestės
Parbloškiau ir įveikęs krūvas supleškinau skydą,
Dešine Tartaran šia karalių Erulą pasiuntęs,
Motina gimstant kuriam Feronija trejetą sielų
Davė (sakyt klaiku!) ir triskart ištraukiamą ginklą;
Triskart paklot teko jį mirtinai, tik tada visas sielas
Paglemžė ši dešinė ir triskart šarvus jam nutraukė.
Niekas iš glėbio brangaus nevaliotų manęs beišplėšti

Tavo, sūnau, nei Mezencijus man, kaimynui savajam,
Kalaviju nebūtų nuožmiai tiek lavonų priklojęs
Tyčiom ir niekados tiek miestui žmonių išgaišinęs.
O, dievybės dangaus, ir tu, Jupiteri, didis
Viešpatie, jus aš meldžiu, pagailėkit arkadų karaliaus,
Tėvo maldų išklausyti prašau. Jei jūsų apvaizda
Sveiką išsaugotų man ir lemtis išglobotų Palantą,
Jei gyvam dar tektų man jį susitikt ir matytis,
Gyvą laikyti prašau, – bet kokius vargus iškentėsiu.
Bet jei tu nelemtim klaikia, o Laima, grūmoji, –
Leiskit dabar tučtuojau gyvenimą baigt sopulingą,
Sielvartai kol netikri, kol nuojauta tebesvyruoja,
Kol tave, vaike brangus, vieninteli džiaugsme senatvės,
Dar tebespaudžiu glėby, kad kartesnė žinia nepažeistų
Mano ausies." Šiuos tėvas žodžius atsiskirdamas liejo
Paskutinius; į rūmus tarnai parkniubusį nešė.
    Jau raitieji dabar pro atvertus vartus išžygiavo;
Prieky Enėjas kilnus ir ištikimasis Achatas,
Trojos kiti kunigaikščiai tada, patsai gi Palantas
Žvilga voros vidury apsiaustu ir šarvais margaspalviais.
Lyg Aušrinė skaisti, Okeano vilnių nuskalauta, –
Ją iš visų Venera mylimiausia žvaigžde pasirinko, –
Sklaido tamsas, dangun keldama savo šventąjį veidą.
Stovi ant mūrų gašliai ir seka akim moteriškės
Debesis dulkių tirštus ir vorą variu žaižaruojant.
Šie erškėtynais dagiais tiesiausia kryptim apginkluoti
Dumia dumte. Tik gaudžia šauksmai, ir gretom surikiuotom
Trypia purtniuosius laukus ir trependamos trata kanopos.
    Cėrės gaiviam paupy didžiulis traukiasi alkas,
Gerbtas šventai nuo senovės žilos. Įdubusios kalvos
Juosia aplink, ir eglėm blandžiom apsiaučia giraitė.
Skelbia sena padava: pašventino kitkart Silvanui,

Dievui laukų ir bandų, ir alką, ir dieną pelasgai,
Žemėj lotynų kurie pirmieji kadai viešpatavo.
Ten Tarchonas kalniau su tirėnų būriais stovyklavo
Vietoj saugioj, ir nuo gūbrio kalvos matyt jau galėjai
Ištisą vilksnę karių plačiajam slėny išsitiesiant.
Čia Enėjas garbus ir jauniai, kovom parinktieji,
Joja artyn pailsint žirgų ir išvargintų kūnų.
Gi Venera tarp dangaus debesų atpleveno, dievaitė,
Spindinti su dovanom, ir, sūnų klony nuošaliajam
Kai tik sau vieną atsčiai prie upės garsios pastebėjo,
Teikės šitaip prabilt, apsireiškus pati maloningai:
„Štai žadėtoji tau dovana, pagaminta maniškio
Vyro menu, kad veikiai, sūnau, nei Turno smarkuolio,
Nei laurentiečių paikių iššaukti kovon nedvejotum."
Tarusi puolė tuojau apglėbti sūnaus Kiterietė,
Žėrinčius prišliedama ginklus po ąžuolu priešais.
Deivės brangiom dovanom ir aukšta garbe sužavėtas,
Jis priganyt nebegali akių ir visa ką skyrium
Tiria žvilgiu, nustebęs didžiai, ir rankose varto
Tvaskantį šalmą liepsnom ir karčiais klaikiais išgąstingą,
Kardą lemtingą taip pat ir variu pastyrusį šarvą,
Raustantį kraujo žara, didžiulį, lyg žėrinčioj saulėj
Dega žydra debesis ir tolybėj kaitra atsispindi.
Žvalgo ir tvarčius lengvus iš tyro elektro ir aukso,
Ietį ir skydą, be to, išdabintą raštu neregėtu.
Žygius čionai italų garsius ir romėnų triumfus
Išmaningas žynys ir amžius regįs būsimuosius
Raižė nagingu menu, iš Askanijaus kilsiančią visą
Gentį būsimą čia ir karus, paeiliui sukovotus.
Žindančią vilkę taip pat išsitiesusią dar pavaizdavo
Marso žaliajam urve: kaip žaidžia, nuo josios pakibę,
Du dvynuku aplinkui spenius ir motiną žindo

Drąsiai, o ši, grakščiuoju kaklu atgal atsigręžus,
Laižo abu pakaitom ir kūnam pavidalus teikia.
Romą pridėjo ten pat ir sabinių jėga pagrobimą
Nuo žiūrovų suolų po cirko žaismų iškilmingų
Ir kaip staiga vėl karas užvirs, kaip Romulo gentį
Kurai ims pulti griežti ir Tacijus jų žilagalvis.
Liovės toliau tarp savęs tie patys kerštaut kunigaikščiai
Ir su šventosiom taurėm prie aukuro Dzeuso ginkluoti
Stojo sąjungos kurt, paskerdę, kaip pridera, kiaulę.
Metą ten šalimais nešdamiesi žirgai keturkinkiai
Draskė pusiau (tu šitaip tesi savo žodį, albanai!).
Gabalus vilko vilkte vidurių klastingojo vyro
Tūlas tankmėm, ir paraudo krauju erškėčiai apšlakstyti.
Liepė taip pat Porsena išguitą Tarkvinijų sostan
Vėl sugrąžint ir miestą, tvirtai apgulęs, kamavo.
Puolė Enėjo vaikai už laisvę pakelt kalavijo.
Apmaudu verdantį jį grūmojamai niūksant matytum
Rūsčiu žvilgiu, kad drįso sugriaut jam Koklitas tiltą
Ir kad plaukė sraunom Klelija, iš grandinių pasprukus.
Manlijus gugoj pačioj Kapitolį aukštąjį globė,
Sargas Tarpėjos pilies, prie šventnamio gint pastatytas.
Romulo rūmai nauji šiurpsojo, šiaudais pasipūtę.
Bet sidabrinė žąsis, plazdendama portikais aukso,
Štai jau atkakus galus prie slenksčio paties sugageno.
Galai, krūmais tankiais atkopę, pilin įsikraustė
Saugūs, tamsos dengiami ir nakties dovanos pavėsingos.
Jų auksiniai garbai, auksiniai taip pat ir drabužiai.
Žiba apsiaustai dryži ir švita kaklai baltapieniai,
Auksan pinti; kiekvienas po du ranka mostaguoja
Alpių iešmu, sau kūnus ilgais dangstydami skydais.
Nuogus čionai luperkus ir salijus trypt pasileidus,
Garbanas, vilnom suktas, ir skydus, iš dangaus dovanotus,

Iškalė jis. Iš lėto miestu doringos matronos
Vežė šventuosius indus. Nuo čia tolėliau viešpatystę
Tartaro prideda dar, Plutono vartus pragarmingus,
Ir kaltųjų bausmes, ir tave, Katilina, pakibus
Nuo pražūtingos uolos, išgąsdintą furijų keršto,
Ir dorus atskirai, ir teisiantį šičion Katoną.
   Driekės įterptas plačiai išputusios jūros auksinis
Spindis, balkšvosiom tačiau mėlynė purškiom kunkuliavo;
Ir, pasklidę aplink, delfinai ratu sidabriniai
Šniokščiančias raižė vilnis, uodegom šlavinėdami plynę.
Žibančias valtis variu ir Akcijaus mūšį galėjai
Ryškiai įžvelgt pačiam vidury ir eilėm surikiuotom
Knibždant Leukato krantus ir auksu bangas spinduliuojant.
Augustas Cezaris čia italus kautynėsna veda
Su senatu ir tauta, su didžiaisiais dievais ir penatais
Stačias aukštai ant blikties; jo dviem smilkiniai palaimingom
Tviska liepsnom ir tėvo žvaigždė nuo viršugalvio spindi.
Šone kitam Agripa, dievų globotas ir vėjų,
Būrį vedąs iškilniai; išdidi gražmena karingumo
Žėri ant jo smilkinių vainikas snapais laivininkų.
Barbarų ten paspirtim ir visokiais Antonijus ginklais
Gimines nuo krantų Aušros raudonų parveikęs,
Ir Aigiptą kartu, ir galybę rytų, ir toliausius
Vežas baktrus; jį seka (klaiku!) žmona aigiptietė.
Puolė iš karto visi, ir putojo darban paleistųjų
Irklų ir skiauturių tridančių sujaugota plynė.
Dumia platybėn erdvion. Atplėšti, manytum, Kikladai
Bastos lygmėj, ir aukštieji kalnai su kalnais susibėga:
Taip nuo laivų, su bokštais klaikių, kariauninkai grūmoja.
Pakulų liepsną ranka ir geležį, skriejančią ietim,
Drabsto; kirstynėm šviežiom Neptūno laukai raudonuoja.
Barškalu šaukia gimtu į kovą būrius karalienė,

Ir dar gyvačių dvynų, atsigręžus atgal, nepatrinka.
Šmėklos dievų visokiom nairom ir skalikas Anubis
Prieš Neptūną, taip pat prieš Venerą ir priešais Minervą
Tempia strėles. Lemiamam sūkury štai siaučia Mavortas
Visas iš geležies, ir diros niūrios iš erdvių,
Ir drabužiu sudraskytu džiugi Nesantaika žengia,
Įkandin seka kurią Belona su rimbu kruvinuoju.
Akcijaus regi tatai Apolonas ir įtempė lanką
Nuo aukštumos: pasileido bėgte Aigiptas ir indai,
Metės arabai atgal ir sabajai visi išgąstingai.
Pačią galėjai matyt karalienę, pašaukusią vėjus,
Skleidžiant bures ir jau palaidų nebelaikančią lynų.
Blyškią ją klaikybėj mirties tarp kraujo žudynių
Nukalė viešpats ugnies, kaip Japigas nešė ir bangos.
Priešais liūdnas širdy stotu štai milžino Nilas
Sklaido drabužio klostes ir visas atsilapojęs
Prieglobstin kviečia žydran ir lanksmingon tėkmėn nugalėtus.
    Cezaris triskart šauniai triumfuodamas Romon važiavo;
Triskart po šimtą puikių aukojo tada nemirtingų
Šventnamių mieste visam, italų dievam pažadėtų.
Krykštavo gatvės džiaugsmu ir delnų plojimu, ir žaidynėm.
Moterų chorai visur ir visur aukurai iškilmingi
Dievnamiuos; veršiai pjauti prieš aukurus žemę nuklojo.
Sėdi prie slenksčio patsai baltasniegio spidaus Apolono,
Dovanas žvalgo tautų ir ant tvaskančių varsto kolonų;
Ilga vora lėtai žingsniuoja įveiktos gentys,
Kiek skirtingos kalba, tiek būdu, drabužiais ir ginklais.
Kiltį nomadų čionai ir nejuostus afrus atvaizdavo,
Ir lelegus Mulciberis čia, ir karus, ir gelonus
Lankininkus; ramesnėm vilnim jau slenka Eufratas
Ir toliausi žmonių morinai, ir Reinas dviragis,
Nepajungti dahai ir paniekinęs tiltą Araksas.

Dovana motinos šia Vulkano skydu raižinėtu
Stebis, reikšmės nenutuokdamas, jis ir žavis paveikslu,
Keldamas ant peties ir garsą, ir laimę vaikaičių.

Devintoji giesmė

Betgi kol dedasi taip tuo tarpu krašte tolimajam,
Iš dangaus Junona, duktė Saturno, Iridę
Turnui siunčia drąsiam. Pilumno sentėvio alke
Tuolaik sėdėjo kaip tik šventajam klony kunigaikštis.
Šitaip Taumanto dukra prabilo į jį skaisčiaburnė:
„Turnai, ko niekas dievų geidaujančiam teikt neišdrįstą,
Atnešė riedanti tau diena štai pati neprašyta.
Miestą ir bičiulius, ir laivyną palikęs, Enėjas
Drožė skubiai Euandro pilin ir Palacijaus sostan.
Dar negana: į Korito miestus įsibrovė toliausius,
Lidų ginkluoja jėgas, kaimiečių būrius pasitelkęs.
Ko bedvejot? Jau metas kovon ir žirgam, ir vežimam.
Nebegaišuok ir sumišusią pulk užklupęs stovyklą."
Tarė ir dangun, ritmingai sparnais suplevenus,
Mirksniu padebesiais nunėrė lanku tolimuoju.
Nūn atpažinęs rankas abi prie žvaigždžių jaunikaitis
Tiesė ir šitaip šauksmu besprunkančią ją palydėjo:
„Kas gi man, gražna dangaus, debesų nešiota Iride,
Atsiuntė žemėn tave? Iš kur ši staiga praskaidrėjus
Oro giedra? Ant skliautų regiu žvaigždes klaidinėjant,
Dangui skilus pusiau. Paklusiu ženklam pranašingiem,
Kas iš dievų bešauktų kovon." Ir šitaip pasakęs,
Ėjo srovėn ir sėmės vandens iš verpeto paviršiaus,
Melsdamas uoliai dievus, pažadais nuklodamas dangų.

Ir visa laukais kariuomenė jau nužygiavo.
Žvilga žirgų prabanga ir tviska drapanos auksu.
Priekines tramdo gretas Mesapas, paskiausias gi sūnūs
Tiro jauni; voros vidury pats Turnas vadovas
Švaistos judriai su ginklu, iš minios visa galva iškilęs.
Tartum ištvinęs aukštai septynetu upių ramiųjų
Gangas sruvena tylus ar derlių nešdamas Nilas
Plaukia atgal iš laukų ir savojon vagon įsispraudžia.
Štai tik staiga tolumoj išvydo raitantis teukrai
Debesį dulkių juodų ir tamsybėn laukus pasinėrus.
Šaukia Kajikas iškart nuo bokšto sargos priešakinės:
„Kaip niauki, o piliečiai, sprūstis siūbuoja pajuodus,
Duokit strėlių, neškit sviedmenis greit, tuoj kopkit ant mūrų,
Priešas, ei, jau čia pat!“ Klykdami ir triukšmaudami teukrai,
Pro visus prasigrūdę vartus, tvirtovę pritvindo,
Nes, kai leidos kelian, Enėjas, karys išmaningas,
Patarė šitaip daryt: jei kartais kas atsitiktų,
Kad nei kovon nedrįstų žygiuot, nei lauku pasikliautų,
Gintų stovyklą tiktai ir pylimu saugotų miestą.
Tad nors mestis grumtin juos gėda ir apmaudas gundo,
Veikiai tačiau uždaro vartus, liepimui paklusę,
Ir ant kuorų dubių jau laukia priešo ginkluoti.
Turnas lėkė lėkte ir, gurdžią lenkdamas vorą,
Jočių dviejų dešimtų lydėtas rinktinių, atkako
Staigiai pilin. Obuoliuotas baltai jį Trakijos žirgas
Neša nešte, ir rausva šalmakuokštė auksu banguoja.
„Vyrai, katras drauge su manim, kas pirmas į priešą?
Va!“, ir sviedė dangun užsimotą sušukdamas iešmą,
Pradžią kovos, ir šuoliais lauku išdidus pasileidžia.
Atliepė šauksmui klyksmais ir, balsu spiegdami šiurpulingu,
Seka draugai. Nustemba širdim nedrįstančiom teukrų
Nei susiremt lauke atviram, nei vyriškai pulti,

Bet tik stovykloj kiurksot. Ant žirgo nerimdamas, mūrus
Žvalgo šen jis ir ten ir dairos slaptų priėjimų.
Tartum grūste prigrūston kad tykoja vilkas avidėn,
Staugdamas į žiogrius ir kęsdamas vėtras ir liūtį
Naktį pačioj glūdumoj; ėriukai po motinom saugūs
Bliauna bliaute, o tas įžūlus ir įtūžęs iš pykčio
Šėlsta prieš gardą tuščiai; jį telktas per ilga kamuoja
Įniršis ryt, ir džiūsta gerklė, ištroškusi kraujo.
Rutulas lygiai taip pat, žvalgydamas sienas stovyklos,
Apmaudu dega karčiu. Dvejonėm širdis kunkuliuoja,
Kokia spraga besiveržti vidun ir kaip uždarytus
Teukrus nuo pylimo krėst ir po lygmę plačiai išsklaidyti.
Nūn laivyną slapčiom, prisišliejusį šone stovyklos,
Sienom apjuostą aplink ir upės sraunų apvingiuotą
Puola ir, liepęs džiugiem įžiebti gaisrus bendrininkam,
Pats ugningai ranka liepsnojančią pastveria pušį.
O tada po Turno akių jie uoliai suskanta,
Ir visa vyrija smalkiuosius degalus griebia.
Židinius siaubia siaubte; iš pušų smilkdama juodutėlė
Rūksta derva, ir karšti pelenai link žvaigždžių kibirkščioja.
Kas, o mūzos, dievų nuo teukrų gaisrus taip siaubingus
Teikės nukreipt? Nuo plaustų ugnis kas nuvijo, sakykit?
Tikima tuo nuo seniai, bet žygio garbė nemirtinga.
Dar tuomet, kai statyti laivus tepradėjo Enėjas
Frigijos Idoj, plynan ketindamas plaukt vandenynan,
Motina, sako, dievų, pati Berekintija Dzeusui
Tarusi šitaip didžiam: „Ko geidžia, nuveikus Olimpą,
Motina tavo brangi, suteikti, sūnau, malonėki.
Buvo nuo amžių senų eglynas, širdingai pamėgtas,
Alkas pačioj kalvos keteroj, kur man atnašavo,
Juodavęs tarpais pušim ir paunksne klevų apsiniaukęs.
Dardano jauniui mielai dovanojau aš šiuos, kai reikėjo

Medžio laivam. Sielvartingą mane dabar virpina baugis.
Baimę maldyk ir motinai leisk išprašyti, ko meldžia,
Kad nei bangos kely, nei vėtrų siauta neįveiktų.
Laimė tepadeda jiems, kad mūsų krantuos išauginti."
Jai atsako sūnus, kurs žvaigždynuos dangaus viešpatauja:
„Motina, kur likimą šauki, ko šitiem maldauji?
Negi mirtinga ranka daryti laivai nemirtinga
Džiaugtųs dalia ir pavojus saugiam nesaugiuosius Enėjui
Tektų pakelt? Katram iš dievų tiek valdžios dovanota?
Ne, nepažadu to; kai Auzonijos uostą priplaukę,
Baigmę pasieks kitados, kas tiktai iš vilnių išsigelbės,
Ir Laurento šalin vadovą gabens dardanėną,
Stotą mirtingą tuoj atėmęs, jom tapt įsakysiu
Deivėm platybių vandens, lyg tos, kur bangas raižinėja,
Galatėja ar Nerėjaus Dota krūtinėm putotas."
Baigė kalbėt ir stigiškio srovėm prisiekdamas brolio
Ir krantais pragarmės, derva kunkuliuojančiais juoda,
Linkteli ir mostu sudrebino visą Olimpą.
Štai jau čia pat ir žadėta diena, ir Parkos jau baigė
Reikiamus pildyt laikus, kai Turno piktadarybė
Vertė Kibelę liepsnas nuo plaustų šventų atitolint.
Čia tik spinda nuostabi sutvieskia akỹs, ir didžiulis
Nuo rytų debesis, su Idos būriais pasirodęs,
Skrieja dangum. Išgąstingas tuomet atgaudžia erdvybėm
Rutulų ir trojėnų voras nuskardendamas balsas.
„Nebeskubėkit manų, o teukrai, apsaugoti laivių,
Meskit ginklus: o Turnui veikiau supleškinti jūras
Nei šventas bus leista egles. Jūs eikite laisvos,
Eikite, deivės bangų, – gimdytoja liepia." Ir valtys
Vienu matu kiekviena nutraukia saitus nuo krantinių
Ir, delfinų būdu snapus gramzdindamos jūron,
Neria gelmėn. Mergaičių dabar (neregėtas stebuklas!),

Kiek anksčiau pakrantėj laivų stovėjo varinių,
Lygiai ir stotų tiek pat iškilo ir nešasi mariom.
  Rutulam čia nutirpo širdis, pabunga Mesapas
Pats pasibaidžius žirgam, ir gursta srovė sulėtėjus,
Spaudžia dusliai ir traukias atgal iš gelmių Tiberinas.
Pasitikėt savim dar Turnas narsus nepaliovė,
Netgi draugus ima drąsint žodžiu, ima laidyti gerklę:
„Šie ženklai prieš Trojos karius; Jupiteris šitiem
Įprastas pats nutraukė šalpas, nei ugnies jau, nei iečių
Rutulų laukt nebeteks. Nėr teukrams kelių vandenynais,
Dingo viltis bepabėgt; pasaulio dalis pralaimėta.
Žemė tačiau mūsiškių valdžioj. Itališkos gentys
Tūkstančiais ginklą pakels. Kaip besididžiuotų frigėnai
Žodžiais lemtingais dievų, jie niekad manęs nenugąsdins.
Lemčiai pakaks ir Venerai ganės, kad Auzonijos žemėn
Teukrai atkako našion. Turiu gi ir aš pašaukimą
Lemtą taip pat, žudyt geležim niekingąją gentį
Už paveržimą žmonos; ne vien Atridus tiktai skausmas
Pažeidė šis, ne Mikėnai vieni teprivalo ginkluotis.
Betgi gana vienos prapulties. Gana nusidėjus
Kartą seniau. Bestigtų visos giminės moteriškių
Dar tik liepsningai nekęst, pasikliautas kuriem įterptinis
Pylimas šis ir griovys, nuo mirties teskiriąs tik per plauką,
Teikia drąsos. Nejaugi dar jie neregėjo, kaip Trojos
Mūrai sukiužio liepsnoj, Neptūno ranka pastatyti.
Jūs gi, rinktiniai, katras išdrįsit kalstus praardyti
Geležimi ir pult su manim išgąstingą stovyklą?
Nei man ginklų reikės prieš teukrus, Vulkano gamintų,
Nei begalybės laivų. Te mirksniu visi prisijungia
Dar ir etruskai draugėn. Kad Paladijų grobsim patamsy
Iš pasalų aukštojoj pily, žudydami sargą,
Lai nebijos, ir žirgo pilve aklinam nesislėpsim.

Dieną, viešai, dievaži, ugnim apriesiu aš mūrus.
Ne su graikais čia jiems grumtis, matys, ne su jauniais pelasgų,
Hektoras lig dešimtų kuriuos pravilkino metų.
Nagi dabar, kai prabėgo dalis dienos tinkamesnė,
Kas dar belieka, kariai, dalykams gerai nusisekus,
Kūną gaivinkit linksmi ir laukit kovos pasiruošę."
O tuo tarpu vartus Mesapui žiūrėt patikėta,
Liepta statyti saugas ir stovyklą laužais apvadžioti.
Rutulus renka vadais septynetus du su kareiviais
Pylimui gint, kiekvieną iš jų seka vyrų po šimtą:
Auksas blyksi žibus ir purpuru kuokštos banguoja.
Sklaidos būriais, pakeičia sargàs ir, žolėj išsitiesę,
Ima girtaut, ąsočius varinius versdami iki dugno.
Liepsnos švyti aplink, sargovai linksmi pragurkšnoja
Nemigo naktį kiaurai.
Seka nuo pylimo tat trojėnai žvilgsniu ir ginkluoti
Laiko užėmę kalvas; baimingai trepčiodami blaškos,
Žvalgo vartus ir tiltais kuorus su sankasa jungia;
Neša strėles. Serestas smarkus ima spaust ir Mnestėjus;
Šiuos Enėjas karys, jei priepuolis kartais pašauktų,
Būti jaunuolių vadais ir žygių tvarkyt pavadino.
Vyrai po mūrus visi, pasiskirstę burtais pavojus,
Budi ir pakaitom ima vykdyt kas kam patikėta.
Nizas, Hirtako sūnus, prie vartų sargas prižiūrėjo,
Karštas kovoti karys, medžiotojos Idos Enėjui
Siųstas, lengvučių strėlių ir žeberklų žvitrus lankininkas,
Ir Eurialas greta palydas, nebuvo dar kito,
Dėvinčio Trojos šarvus, gražesnio už jį enėjėno,
Veidu jaunatvės pirmos berniukas gaurais nekarpytais.
Jungė abu juos meilė karšta ir toks pat kovingumas.
Jie ir tuokart bendrai sargyboj prie vartų budėjo.
Nizas pirma: „Gal kvėpia dievai šį karštį širdysna,

Ar troškimai savi gal virsta dievu, Eurialai?
Kautis ar šiaip didinga kažką man tuojau išbandyti
Veržias dvasia ir ramybės saldžios pakęst nebegali.
Rutulai štai, regi, kaip savo jėgom pasikliovė:
Blyksi šviesa prarečiai. Nuo vyno glebni ir mieguisti
Tįso, aplink kapų tyluma. Toliau paklausyki,
Ką aš svarstau ir sieloj dabar koks kyla sprendimas.
Meldžia visi Enėją pakviest, ir tauta, ir senatas,
Prašo ir vyrus pasiųst, kad praneštų žinias neklaidingas.
Jeigu tik leis, ko tau aš prašau (nes man juk pakanka
Žygio šlovės), atrodo, tenai, ties kauburiu šituo
Kelią galėčiau aptikt prie mūrų tvirtų Palantėjaus."
Nusmeigtas karščio aistros sau garsą pelnyt, Eurialas
Stulbsta stulbte, pratardamas taip ugningam bičiuliui:
„Bendrininku tad, Nizai, mane darbų kilmingiausių
Imti vengi? Man siųst mirštaman tave vieną pavojun?
Tėvas ne šitaip, sakau, užgrūdintas žygiuos Ofeltas,
Tarp klaikios argolėnų grasties ir Trojos karionių
Ugdė ir mokė mane. Ne tokias bėdas iškentėjau,
Kai su tavim Enėją sekiau nedalion pražūtingom
Čia štai širdis, štai čionai, kuri, mirtį paniekinus, tikis
Kaina gyvybės pigia pelnyt tavo trokštamą garbę."
Nizas į tai: „Juk išties dėl tavęs aš nė kiek nebijojau,
Ne, kaip gyvą mane grąžins tau Jupiteris didis
Džiugų ar šiaip kas akim bežvelgtų į mus maloninga.
Jeigu tačiau, kaip žygy drąsiam matei nebekartą,
Jei kokia nedalia paglemžtų žūtin ar dievybė,
Tau geidaučiau išlikt: tavo amžius gyvent vertingesnis.
Lai begyvens, kas atgrobtą kovoj ar atpirktą žemėn
Kastų mane, ar kartais, jei draus, kaip pratęs likimas,
Nesančiam teiktų aukas ir kapu pagarbiai padabintų.
Motinai, vargšei, taip pat neužduočiau širdies sopulingai:

Vaike, vienintelė ji iš daugelio motinų drįsus
Seka tave ir mūrų kilnaus nesiilgi Akesto."
Betgi anas: „Tu veltui vadom tik tuščiom dangstinėjies,
Ir nė iš vietos, nė krust, nepajudinsiu aš nutarimo;
Skubinkim, – šaukia, – gyviau!" – ir budėtojus kelia. Anie gi
Žengia artyn tarnybos pakeist. Palikdamas saugą,
Dūlina pats drauge su Nizu ir ieško karaliaus.
    Šiaip jau žemėj visoj užmaršties užliūliuoti gyvūnai
Sielvartus tildė miegu ir širdis, vargų nualsintas.
Tik vadovai aukšti, rinktiniai kariai dardanėnų,
Tarės valstybės rimtos svarstyt padėties susirinkę,
Ką bedaryt ir žinią dabar kas duotų Enėjui.
Rymo ant ilgų aksčių pasirėmę ir skydais
Ramstos ranka stovyklos aikštėj. Tuomet atskubėję
Nizas su Eurialu maldauja tuojau įsileisti:
Kėslas svarbus ir vertas gaišties. Čia Julas pirmasis
Priėmė virpančius juos ir Nizui liepė kalbėti.
Taip tad Hirtako sūnus: „Išklausykit širdim maloningom,
Ir neseikėkit to, enėjėnai, ką pranešam, metais
Mūsų jaunais. Nutilo glebni ir įmigę nuo vyno
Rutulai; iš pasalų mes patys užklupt nužiūrėjom
Vietą, kur skirias keliai, pajūry pačiam šalia vartų.
Ten išblėsus ugnis, ir juosvi žvaigždynuosna dūmai
Rūksta, tad jeigu tik mums jūs leidžiat pasinaudoti
Proga Enėją surast prie mūrų pilies Palantėjaus,
Veikiai su grobiniu jį po kirstynių nuožmių pamatysit
Sveiką čionai. Ir nesuklaidins mūsų žygyje kelias.
Nes iš klonio tamsaus mes pakraštį miesto išvydom
Nuolat medžiodami ten ir visą išžvalgėme srovę."
Metų apsunkintas čia ir siela subrendęs Alėtas:
„O tėvynės dievai, amžini globotojai Trojos,
Teukrų tad jūs giminės visai išgaišint neketinat,

Kai tiek ryžto širdin, tiek jauniam narsos dovanojot."
Tardamas tai, jis glėbė rankas ir pečius glamonėjo
Jų abiejų, ir pasruvo rauda per skruostus ir veidą.
„Kokias gi dovanas jums, o vyrai, vertas už garbingą
Nuopelną šį begalėčiau suteikt? Visų pirma šauniausią
Atpildą duos jums dievai ir kilnumo savy pajautimas,
Kitką Enėjas maldus ir Askanijus, žydintis jaunis,
Veikiai suteiks ir niekad darbų nepamirš didžiadvasių."
„Aš net, kuriam visa palaima grąžinimas tėvo, –
Šaukia Askanijus čia, – didžiaisiais, Nizai, penatais
Ir Asarako laru, ir Vestos namais žilagalvės
Jus maldauju ir, kiek dalios ir vilties beturėčiau,
Jūsų vienų atiduodu globon. Grąžinkite tėvą,
Leiskite vėlei regėt; atgavęs aš jį pasiguosiu.
Duosiu aš dvi sidabro taures, puošniai raižinėtas,
Tėvas įgijo kurias, Arisbą kovoj nugalėjęs.
Du ir trikojus taip pat, du ištisus talentus aukso,
Brangų ąsotį, be to, Didonos kadai dovanotą.
Jei tik pavyktų išties Italiją man nugalėjus
Lazdą galybės įgyt ir grobį burtais dalinti,
Žirgą matai ir šarvus, kaip Turnas šauniai žaižaruoja
Auksu; žirgo paties ir skydo, ir raustančios kuokštos
Burtais neduosiu laimėt, jau dabar dovanų tavo, Nizai,
Tėvas dar jums du kartu po šešias rinktines moteriškių
Kūno puikaus ir vergų dovanos, kiekvieną su ginklais,
Žemės, be to, nuosavos karalius kiek turi Lotynas.
Gi tave, jaunuoli garbus, nuo kurio atsilieka
Metai mani atstumais trumpais, glėbiu širdingiausiai
Ir nūnai jau visuos pavojuos kviečiu dalyvauti.
Žygiuose be tavęs aš niekad garbės neieškosiu;
Taikai ar karui ruošiuos, kaip nieku kitu pasikliausiu
Žodžiais ir darbu tavu." Atsako jam taip Eurialas:

„Niekas dienos neišvys, kuri kaltintų šitaip narsingo
Ryžto nevertą mane. Tepažadu tiek, susilaukčiau
Laimės ar nesėkmės. Iš visų dovanų ko labiausiai
Šios temaldauju tavęs. Priamo kilmės didžiagarbės
Motiną, vargšę, turiu. Nesulaikė šalis Iliono
Jos iškeliaut su manim, nei mūrai karaliaus Akesto.
Jai netaręs „sudiev", nenutuokiančiai šito pavojaus,
Kiek jis begrėstų, skiriuos. Naktis ir ranka štai tavoji
Liudys, kad motinos aš pakelti raudų negalėčiau,
Tad paguosk varguolę, meldžiu, ir apleistą globoki.
Šia viltim man leisk pasikliaut: drąsesnis žygiuosiu,
Kas beištiktų mane." Užgauta širdim dardanėnai
Ašarom plūdo plūste, gailiausiai Julas gražuolis,
Ir meilingumo tėvam paveikslas suvirpino širdį.
Taria jis šitaip tada:
„Visa gausi, tikėk, ką žygiais tauriais nupelnysi.
Motina man ji bus nuo dabar, Kreuzos tiktai vardo
Vieno bestigs, ir jos nemenka už gimdymą tokį
Laukia dėka. O žygis tasai, kad ir kaip besibaigtų,
Galva prisiekiu štai šia, kuria tėvas gebėdavo siekti,
Ką tik pažadu tau, jei grįžtum iš žygio laimėjęs,
Lygiai tas pat ir motinai teks, ir taviem giminaičiam."
Taria pro ašaras taip. Nuo peties tada ima auksinį
Kardą, gnosietis kurį nuliejo šauniai Likaonas
Ir drambliakaulę dar patogiai priderino makštį.
Šiurpstantį kailį gaurais nukautojo liūto Mnestėjus
Duoda Nizui tuomet ir šalmą pakeičia Alėtas.
Leidžias tuojau ginkluoti kelian. Žygiuojančius lydi
Visas didikų būrys ties vartais, senų ir jaunimo,
Ir kloties geidauja karštai. Gi Julas gražuolis,
Ne pagal amžių narsus ir kaip vyras didžiai rūpestingas,
Liepė nunešt pavedimų glėbius savo tėvui, bet vėjai

Iškedeno visus ir tuščiai debesim dovanojo.
Ritasi per griovius išėję ir priešo stovyklon
Smelkias nakties glūdumoj. Ne vieną tačiau nugalabys
Dar pakeliui. Kur žvelgia, visur girti ir įmigę
Tįso kūnai žolėj, vežimai krante iškinkyti,
Ratai ir ginklai visur, ir vyrai, drauge ir pakinktai,
Vynas visur. Hirtako sūnus pirmas šitaip prabilo:
Dešinę leisti darban pats metas dabar, Eurialai,
Kelias čionai. Iš už pakalos kad ranka nepakiltų
Kartais prieš mus, tu saugok budriai žvalginėdamas tolį.
Taką praskinsiu tau čia ir atversiu plačiai praėjimą."
Taria dusliu jis šitaip balsu ir kardu didžiauną
Puola Ramnetą ūmai, kurs kaip tik ant aukštų įsitaisęs
Kilimų, iš visos krūtinės knarkė įmigęs.
Turno karaliaus jisai mėgiamiausias žynys ir karalius,
Kad ir aiškiai regįs, negalėjo nugint pražuvimo.
Grečium tarnus užsnūdusius tris tarpu ginklų,
Remo vežėją taip pat ir ginklanešį puola užklupę
Po vežimu ir kaklus geležim nusvirusius kerta.
Galvą tuomet valdovui pačiam kai nuvožė, bestyri
Kliunkčiojąs kraują liemuo. Patalai ir žemė sušilus
Kraujuje mirksta juodam. Jis lupa Lamirą ir Lamą,
Jaunį Seraną taip pat, kurs naktį aną ko ilgiausiai
Dūko, gražuolis puikus, ir tįsojo prisigurkšnojęs
Dievo gausios dovanos; laimingas, jei šitą žaidimą
Lig aušros pernakt kiaurai jis būtų nutęsęs.
Tartum godus avidėj pilnoj vaikydamas liūtas
(Bado šėla juk spitrina jį) ir ryja, ir velka
Baimėj tylias ir gležnas aveles, kruvinom urzgia žiotim.
Žudo žiauriai Eurialas taip pat ir, pats užsidegęs,
Šėlsta šėlte, ir prastuolių minias, kur pakliūva, bevardžių
Fadą, Herbezą taip pat ir Abarį užklumpa, ir Roitą,

Nenumanius, vien Roitą tiktai nemieguistą ir visa
Stebintį, bet už didžiulio gašliai jis slėpės ąsočio.
Visą krūtinėn tiesiog suvarė giliai kalaviją
Keltis bebandančiam jam ir su kraujo sraunom atitraukė.
Purpurinius atryja kraujus, su vynu sumaišytus,
Spjaudamas sielą myriop; šis siaučia slapčiom užsidegęs.
Pasiekė jau Mesapo draugus; tenai pastebėjo
Baigiančias blėst žarijas ir pririšiotus žirgus tvarkingai
Skutant žolę vejoj, ir vos tiktai Nizas pajuto,
Kad kruvinam kvaituly jį neša godus pašėlimas,
„Liaukis, – tarė tuojau, – artėja šviesa nesvetinga.
Gan ligi soties baudos, išskynėme kelią per priešus."
Reikmenis meta karių, iš sidabro tauraus pagamintus,
Ginklų, ąsočių grobtų ir dailių nebereikia kilimų.
Renkas Ramneto šarvus ginklais Eurialas auksiniais
Pasaitą. Šį dovanų šalin tolimon tiburiečiui
Remului turtais šaunus, kad užmegztų saitus svetingumo,
Cedikas siuntė kadai. Tas mirdamas davė sūnaičiui.
Rutulam jis po mirties kautynių siautoj atiteko.
Griebęs griebte prie narsingų pečių jį derina veltui.
Šalmą Mesapo tada, patogų ir kuokštom dabintą,
Maunas ir vieton saugion iš stovyklos guviai pasileidžia.
    Priekin tuo tarpu siųsti raitieji iš miestų lotynų,
Kol vyriausia jėga tebegurdo laukuos išrikiuota,
Jojo artyn nešdami karaliaus atsaką Turnui,
Trys šimtai, su skydais visi, juos vedė Volcentas.
Artinos jau prie stovyklos pačios ir mūrus prislinko,
Kai iš tolo kairian juos sukant takan pastebėjo
Ir Eurialas save išsidavė, pats nepatrikęs,
Švytinčiu naktį šalmu, blandiem spinduliam atstatytu.
Matė ne veltui anuos. Bežygiuodamas šaukia Volcentas:
„Stokit, ko reikia čionai ir kas jūs tokie, kad ginkluoti?

Kur pasinešę keliaut?“ Jam nieko tie neatsakė,
Bet tekini pasileido miškan ir naktim pasikliovė.
Puola iš čia ir iš ten šalikėlius žinomus jočiai
Ir visus išėjimo takus sargybom apriečia.
Miškas niūksojo plačiai, pašiuręs krūmais ir juodu
Ąžuolu. Driekės visur erškėčių dagus tankumynas.
Išganoj kur ne kur dengtoj sumirgėdavo takas.
Kliudo tankynė tamsi ir grobio našta Eurialą,
Ir nuo tikrų nukrypsta kelių, išgąstingai paklydęs.
Nizas tik kuria kurte ir štai jau išsprūdo iš priešų
Neapdairus ir apleido vietas, vėliau pavadintas
Albos vardu, – karaliaus augšti dabar tvartai Lotyno.
Kai tik bičiulio daugiau, atsigręžęs tuščiai, neberado,
„Vargšas, kuria gi kryptim aš tave palikau, Eurialai,
Kurgi aš seksiu tave?“ Iš naujo visas atpažinęs
Kelio lanksmas klastingam miške, jis kartu pastebėtais
Pėdsakais žengia atgal ir krūmais tyliais klaidinėja.
Girdi trypimą žirgų ir gausmus, ir vijimosi triukšmą.
Laiko prabėgo nedaug, kai, riksmui ausysna atgaudus,
Regi, kad ištisas jau apspitęs būrys Eurialą,
Užkluptą vietos klaidžios, nakties ir staigaus sumišimo,
Veltui visaip besiveržiantį sprukt nusivilko pagriebę.
Kas bedaryt? Ar tik ne jėga ir ginklais pabandžius
Jaunį išplėšt? Ar priešų pačion nesimest knibždėlynėn
Ir garbingos mirties neieškot nuo žaizdų nebedelsiant?
Greit atitraukta ranka jis kotu aksties užsimojęs,
Kreipia aukštan mėnulin žvilgius ir balsą maldingai:
„Teikis mums, deive, padėt varge, o dukra Latonos,
Tu dangaus žvaigždynų gražna ir globotoja girių.
Jei už mane ant tavų aukurų mano tėvas Hirtakas
Dovanas klojo kadai, jei aš dar ką pats sumedžiojęs
Pakabinau ant kuoro aukštai ar ant šelmenio švento, –

Spiečių šį man leisk išsklaidyt, kreipk ietį per orą."
Tarė ir akstį, visas sukaupęs jėgas, geležinę
Sviedžia. Ši zvimbdama per šešėlius nakties prasirėžia
Ir Sulmono tiesiog atstatyton nugaron sminga;
Lūžta ten ir medžiu sutriuškintą veria krūtinę.
Raičiojas ir iš širdies tas karštą vemčioja srovę,
Šaltas, ir ilgais trūknojimais tvinksi paslėpsnės.
Žvalgos aplink apstulbę visi. Dar smarkiau šisai taikės
Ietį dar kitą paleist, aukštai nuo ausies užsimojęs.
Skriejo akstis, betrypčiojant jiem, ir smilkinius Tago
Žiodė abu zvimbdama, ir įstrigo šilta smegenysna.
Šėlsta Volcentas šėlte ir neranda sviedmens kaltininko,
Ant kurio, įtūžęs karštai, jis mestis galėtų.
„Tu gi tuo tarpu kaltes šiltu man krauju atmokėsi
Draug už abu." Jis tarė ir tuoj ima pult Eurialą,
Kardą ištraukęs nuogai. Nutirpęs tada išgąstingai
Nizas suklykia balsu ir jau nei tamsoj besislėpti,
Nei tiek skausmo kartaus pakelti daugiau nebegali:
„Aš padariau, štai aš, į mane, o rutulai, kreipkit
Geležį: mano klasta ši visa, jis nieko nei drįso,
Nei galėjo išdrįst, prisiekiu dangum ir žvaigždynais
Žinančiais, jis tik per daug belaimį pamilo bičiulį."
    Tokius kalbėjo žodžius, bet smogtas jėga kalavijas
Šonkaulius kerta kiaurai ir triuškina baltą krūtinę.
Raičioja nūn Eurialą mirtis, sąnariais gi žavingais
Kraujas čiurkšlena srovėm, ant pečių smunka kaklas suglebęs,
Lyg norago gėlė, pakirsta iš šaknų, purpurinė
Vysta glebni mirdama ar nuleipusiu stiebu aguonos
Svyra galva žemyn, jei liūtys sunkiai apkrauna.
Nizas tačiau tuoj smelkias minion, iš visų gi Volcento
Vieno teieško tiktai, prie Volcento jis vien tik ir gursta.
Priešai iš čia ir iš ten, tirštai aplink jį susispietę,

Bando nugint, bet kardu šisai dar smarkiau mostaguoja
Žaibišku, kol sugrūdęs burnon berėkiančiam priešais
Rutului, mirdamas pats, pasiglemžė gyvastį priešo.
Krito pats tuomet ant iškvėpusio dvasią bičiulio
Pervertas ir pagaliau nurimo mirty palaimingoj.
O laimingi abu! Jei mano daina tik pajėgtų,
Neišdildys laikai niekados apie jus atminimo,
Kol amžinoj Kapitolio uoloj gentis enėjėnų
Tebegyvens ir Romą valdys maloningasis tėvas.
Rutulai, gavę šarvus ir priešą kovoj nugalėję,
Kūną Volcento dabar stovyklon raudodami nešė.
Skausmas stovykloj tas pat, nes blyškų jau rado Ramnetą
Ir vienose kirstynėse tiek pražudytų pirmūnų
Su Seranu ir Numa. Būriavos minia prie lavonų
Ir prie karių, pusiau begyvų, prie sušilusios vietos
Nuo žudynių šviežių, prie kraujo putojančių upių.
Tarp savęs atpažįsta šarvus ir skydą Mesapo
Mirgantį ir gausiu atgautą prakaitu diržą.
    Jau ir Aušra naujais žemes spinduliais apibėrė,
Patalą palikdama Titono gelsvai auksaspalvį.
Kai jau saulės šviesa pasiliejus nuskaidrino visa,
Turnas prie ginklo karius, šarvais ir pats apsisiautęs,
Ragina, ir eiles kiekvienas savas surikiavęs,
Žvangančias veda kovon ir kursto gandais įtūžimą.
Ant iešmų, aukštai iškeltų, šiūšu ir žiūrėti,
Galvas net susmaigstę pačias Eurialo ir Nizo,
Seka klykte klykdami.
Mūrų šone kairiam diržinga gentis enėjėnų
Stoja rikiuoti kovon, nes dešinį upė apriečia,
Ir tvirtuos įsitaiso grioviuos, ir ant kuorų aukštųjų
Niūro liūdni, draug vyrų veidai įsmeigtieji graudena,
Žinomi vargšams per daug ir srutom juodom aptekėję.

Bet lengvasparnė Šneka, po gąslų skrajodama miestą,
Motinos štai Eurialo ausis su žiniom pripleveno.
Vargšei vienu matu iš kaulų kaitra išgaravo:
Krenta kriste iš rankų šeiva ir išsiveja siūlas.
Metas bedalė laukan ir kaukia kausmu moteriškės,
Plaukus sau raudama. Išprotėjusi dumia prie mūrų
Ir prie pirmųjų eilių; nei vyrų jau ji nebepaiso,
Nei mirštamųjų strėlių. Net kursta dangus nuo dejonių.
„Čia aš tave, Eurialai, regiu? Argi tu ne vėlyvas
Ramstis senatvės manos? Galėjai palikti, žiaurusis,
Vieną mane, kai tau siunčiamam į pražūtį tokią
Motinai vargšei sakyt neleido sudiev paskutinio.
Žemėj, vaje, svetimoj šunims atiduotas ir paukščiams,
Grobis lotynų guli; nei kapuosna tavęs nelydėjau,
Motina, nei užmerkiau akių, nei žaizdų nenuploviau,
Apdengdama drabužiu, kurį tau dieną ir naktį
Uoliai skubėdama aust, senatvės sielvartus tildžiau.
Kurgi ieškot? Kurioj gi šaly išstatytas lavonas
Ir sąnariai, nuo liemens nurauti? Iš savęs grąžini man
Tai tik, sūnau? Tik tatai aš sekiau per žemes ir per jūras.
Smeikit mane, jei galite kas, į mane suvarykit,
Rutulai, ietis visas, geležim mane pirmą nudėkit.
Tėve kilnusis dievų, bent tu pagailėki ir galvą
Nekęstą šią tavąja strėle pragaran nugramzdinki,
Kad jau kitaip negaliu gyvybės žiaurios benutraukti."
Aimanos šios pravirkdo visus, ir vaitojimai gailūs
Gaudžia po minią gauste, palūžo jėga kovingumo.
Gėlą kurstančią taip ją Aktoras draug su Idajum,
Ilionėjaus liepti ir gailiai raudančio Julo,
Griebia vikriai tarp rankų abu ir rūmuosna veda.

Betgi trimitas žvarbus tolumoj variniu drebulingai
Gaudė gausmu; sustaugia kauksmai, ir dangus atmauroja.

Skuba artyn, po skydų danga lygiuodamies, volskai
Ir griovius jau ruošias užverst, ir užtvarą rauti.
Taikos vieni prasibraut ir pyliman kopti lipynėm,
Kur rikiuotė reta ir vainikas karių prasišviečia,
Taip neprigrūstas tirštai. Suskanta prieš juos visokiausius
Sviedmenis teukrai blaškyt ir kartim kietom badinėti,
Pratę ilgam kare tvirtovės pylimus ginti.
Akmenis taipgi svoriu grėsmingus ritina, kad tik
Dangą eilių valiotų pralaužt. Nors tie ir sėkmingai
Pakelia smūgius visus, po skydų tankme slėpdamiesi,
Nebeatlaiko tačiau. Būrys kur tik spiečias didžiulis,
Verčia žemyn siaubingas uolas riedendami teukrai.
Rutulus šios išdrabsto plačiai ir šarvuotą sudarko
Uždangą. Jau kovot neberūpi aklai pasikliovus
Rutulam Marsu narsiem, bet priešą nuo pylimo gena
Aibes strėlių siųsdami.
O toliau, žiūrėti klaiku, Mezencijus rūsčiai
Smilkstančia siautė ugnim ir etruskų pušim mostagavo.
Jotis Mesapas tačiau, Neptūno sūnus didžiadvasis,
Rauna tvirtovės baslius ir kopėčių lipt reikalauja.
Jus, Kaliope, meldžiu, įkvėpkit mane apdainuojant,
Kiek geležim išžudė tenai, kiek lavonų priklojo
Turnas tuomet, kas vyrą kurį nugramzdino pas Orką,
Ir su manim atskleiskit kraštus nesibaigiančius karo.
Menat juk, deivės, išties ir vėlei primint sugebėsit.
Svaigstančiu aukštin žvilgiu ir pakilusiais tiltais stūksojo
Bokštas vietoj svarioj. Jį, kiek tik pajėgė spėkos,
Veržės užgrobt italai visi ir, kiek beįstengė,
Griauti jėga. Trojėnai nuo jų akmenim ima gintis
Ir pro langus gaubtus susitelkę strėles laidinėti.
Degalą pirmas dabar paleidžia švytintį Turnas;
Smeigia tada iš šono liepsnas; šios, kurstomos vėjo,

Veregint ryja lentas ir šuluosna graužte įsigraužia.
Užvirė tuoj sumišimas viduj, ir veltui nuo gaisro
Veržias išsprūst. Kol burias krūvon, atgal spausdamiesi
Šonan kitan, kur negraso žūtis, apsunkintas bokštas
Drimba staiga, ir griaudžia dangus, braškėdamas skardžiai.
Pusgyviai žemėn smegčia su milžinu pastatu sminga
Persmeigti savo aksčių ir kietu medžiu prasivėrę
Sau krūtines. Vien Likas tiktai ir vien Helenoras
Liko sveiki. Žydėjo žalia jaunatve Helenoras, –
Vergė Likimnija jį karaliui Majonijos ugdė,
Gimdžius slapta, ir Trojos karan uždraustan buvo siuntus.
Kardu nuogu lengvu ir baltu skydu, dar begarsis
Jis tad kai Turno pačion įpuolęs minion pasijuto
Ir rikiuotes ir iš čia, ir iš ten išvydo lotynų,
Tartum rato tankaus medžioklių žvėris apstatytas,
Niršdamas ant strėlių ir jausdamas savo nedalią,
Puola mirtin ir šuoliu staigiu per akstis pasileidžia.
Jaunis taip pat ne kitaip į priešą, mirt pasinešęs,
Metasi ir strėlių debesin be atodairos dumia.
    Likas tačiau, daug vikresnis bėglys, pro ginklus ir pro priešus
Sprunka prie mūro sprukte ir rungias jau įsikibęs
Keterą aukštą pagriebt ir už rankų draugam nusitverti.
Ne menkesne ir Turnas sparta su akstim prisivijęs
Plūsti prapliupo balsu: „Iš mūsų tikėjaisi, kvaiša,
Rankų galėsiąs išsprūst?“ Drauge ir patį pagriebęs
Kabantį su geru nurauna gabalu mūro.
Kiškį tartum nagais pagriebęs riestais ar baltuolę
Gulbę ginklanešys Jupiterio velka aukštybėn.
Motinai lyg iš pūnės Mavorto vilkas ėriuką
Ieškančiai bliaunant bliaute išvilko laukan. Pasigirsta
Šauksmas visur, ima pult ir griovius ima lyginti žemėm,
Liepsną kiti sakingų pušų šelmenin svaidinėja.

Traiško skeveldra uolos Lukecijų Ilionėjus,
Baigiantį nešt prie vartų liepsnas. Kloja Emationą
Ligeris vienu kirčiu, Azilas smegčia Korinajų.
Ietim šis veria šauniai, šis iš tolo strėle apgaulinga.
Tiesia Ortigijų dar Kainėjus, o Turnas Kainėjų.
Klonijų Turnas tada, Dioksipą, Promolą, Sagarį,
Itį ir prieš aukštus kuorus bekovojantį Idą.
Guldo Priverną Kapys. Iš pradžių jį virbas Temilo
Brikšteli kiek. Per kvailumą jisai, nusidengdamas skydą,
Siekė ranka prie žaizdos. Tad sparnuota strėlė atplasnojus,
Šonan kairian ją prismeigdama ir viduj pasislėpus,
Dvasios kvėpimo takus mirtinga žaizda sužalojo.
Stovi Arcento sūnus, didžiaunas margai siuvinėtu
Apsiaustu ir šarvais ir purpuru tvaska hiberų,
Stoto dailaus ir augus, gimdytojo siųstas Arcento.
Motina jį išugdė miške, kur Simaitas sruvena,
Aukuras kur riebus Palikui maldyt gailestingam.
Ietį padėjęs šalin, svaidyklę Mezencijus triskart
Zvimbiančią suka prieš jį, aplink galvą diržu užsimojęs,
Ir, pačian smilkinin pataikęs švinu sutirpdytu,
Triuškina, ir smėly plačiai patiesia parbloškęs.
Pirmąsyk tuokart kare, įtempęs sparnuotąją strėlę,
Pratęs, sako, lig tol tik žvėris baigščius tebaidyti,
Dėjo ranka Askanijus pats narsuolį Numaną,
Remulu pramintą dar, kuris jaunesniąją Turno
Seserį tik neseniai vėdlių kambarin pargabeno.
Jis prieš pirmas eiles, kaip dera kartot ir nešvankiai,
Šūkavo ir, pasipūtęs nauja puikybe karaliaus,
Žengė didžiaunai ir balsu pasigirdamas šaukė:
„Argi ne gėda ir vėl apgultiem už pylimo lindint
Mūrais dangstytis kovoj, du kartus pavergtieji frigėnai?
Štai kas iš mūsų karu vedybų sau reikalauja!

Dievas Italijon koks ar kvailystė kokia jus atvijo?
Nebe Atridai jums čia, ne Uliksas, plepys suktakalbis:
Tvirto kamieno gentis: tuoj nešam tik ką pagimdytus
Į žvarbiąsias bangas, į srauną grūdinti šaižią.
Uolūs berniukai medžiot, be miego girias išklajoja;
Žaismas gi žirgus valdyt ir raginėm akstis laidinėti.
Tenkintis pratęs mažu ir sunkiai plušti jaunimas
Tramdo čia žemę kapliu, čia miestus nukariaudami siaubia.
Valdo plienu seni ir jauni ir nugaras jaučių
Apgręžta bado akstim, ir netgi vangioji senatvė
Dvasios neramdo jėgų ir gyvumo krutnaus neslopina.
Žilę spaudžiam skydu ir kraunam mielai atgabentus
Nuolat naujus išplėšę turtus, ir grobiniu mintam.
Jums peltakiuoti gelsvai ir purpuru žėri drabužiai,
Jums tingumas širdy, prisišokt jūs negalit lig soties,
Jums kaspinuota mitra ir tunikos jums su rankovėm.
Frigės, ne frigai išties, danginkitės trypt į kalnynus
Dindimų, kur vamzdeliu lepniem dviangiu švilpinėja.
Idos motina jus būgnu ir fleita berekintų
Šaukia. Meskit ginklus ir vyram užleiskite plieną."
Besididžiuojant jam taip ir klaikiai piktažodžiaujant,
Nebegalėjo betvert ir, ašuto templę atgręžęs,
Skėtė platybėn rankas Askanijus, tempdamas lanką,
Ir nuolankiai pažadais sustojęs Jupiterį meldė:
„Ryžtui pirmajam pritark, Jupiteri tu visagali;
Nešiu aš pats dovanų į šventoves tavas iškilmingai
Ir auksuota kakta statysiu tau baltasniegį
Veršį prie aukurų, sulig motina keliantį galvą,
Badantį jau ragais ir drabstantį smėlį kanopom."
Tėvas išgirdo dievų, ir šone padangės giedriajam
Trenkė griaustinis kairėj, ir zvimbia lemtingasis lankas.
Išlekia atitraukta ir, šiurpiai suzirzus, priskrieja

Remulo galvą strėlė, ir plienu smilkinių išgaubimą
Perveria. „Eik ir žodžiu išdidžiu pašiepk narsingumą.
Rutulam sako tatai du kartus pavergtieji frigėnai."
Šitiek Askanijus tik. Griausmingai pritaria teukrai,
Krykštauja, klykia džiugiai, ir kyla narsa lig žvaigždynų.
Iš erdvenybių dangaus garbiniuotas dabar Apolonas
Stebi auzonų gretas ir miestą, aukštai atsisėdęs
Ant debesies, ir prataria taip nugalėtojui Jului:
„Sveikas berniuk, bandytas kovoj! Šis kelias dausosna,
Vaisiau dievų, gimdysiąs dievus! Teisėtai kiekvieną
Sambrūzdį, skirtą lemties, nuramins giminė Asarako.
Trojos tau nepakaks." Pasakęs tatai, nuo aitero
Aukšto plevena žemyn ir, skirdamas dvelkiantį orą,
Neria Askanijaus link. Iš veido tada pasikeitęs,
Virsta žiluoju Butu. Anchizo kadai dardanėno
Buvo jis ginklanešys ir sargas namų patikėtas,
Tėvo dabar skirtas Jului globot. Ir štai Apolonas
Senis Butas visai, ir skruostų spalva, ir iš balso,
Ir žilaisiais plaukais, ir ginklų žvanga šiurpulinga.
Jului jis kalba dabar, ištroškusiam žygių jaunuoliui:
„Gan, Enėjo sūnau, kad paklojai bebausmis Numaną
Savo strėlėm. Šią pirmąją tau Apolonas šviesusis
Teikės garbę užleist ir ginklų lygių nepavydi.
Šalinkis šiaip nuo kovų." Sakydamas tai, Apolonas,
Dar nebaigęs kalbėt, žvilgius paliko mirtingus
Ir iš akių tolumoj ėmė nykt dvelkiman lengvutėlin.
Dievą ir jojo strėles trojėnų vadai atpažino,
Dėklą taipogi akstim užgirdo bedumiančiam žvangant.
Tad geidauton kovon Askanijaus jie nebeleidžia
Foibo valia, o patys ir vėl kautynėsna metas
Ir gyvybes savas pasiunčia grėsmėn pražūtingon.
Šauksmas nuaidi kovos ir mūrais, ir bokštais tvirtovės,

Tempia ugningai lankus ir ietis diržu svaidinėja.
Žemę nukloja strėlėm, suterškėja trankomi skydai.
Įdubūs žvanga šalmai, užverda kova šiurpulinga.
Tartum iš vakarų nuo lietingų Ožių atvarytas
Žemę parpena lietus, kaip liūtis krušos prasivėrus
Kristi prapliumpa braston, kai šiušus Jupiteris purto
Vėtrą liūtingą Piečiu, debesų daužydamas dangą.
    Pandaras su Bitiju, idiečio sūnai Alkanoro,
Nimfa kuriuos Iaira išugdė Jupiterio alke
Lygius eglėm aukštom ir gimtinės kalnam jaunikaičius,
Vado valia patikėtus vartus atidaro ir netgi
Priešą vilioja įeit, ryžtingai ginklu pasikliovę.
Patys viduj, dešinėj ir kairėj, lyg bokštai pastirę
Graso plienu, jiems kuokštos aukštai ant šalmų marguliuoja,
Tartum erdvėj aukštai abipus srovių krikštolinių
Ar ties Pado krantais, arba prie Atezio žavingo
Du ąžuolai, pasistiebę drauge, savo nekirptas galvas
Kelia dangun ir linksi aukštom iš erdvybių viršūnėm.
Rutulai braunas braute, atvertas angas pastebėję,
Betgi Kvercentas tuojau ir šauniais Akvikulas ginklais,
Maras, veržlusis dvasia, ir Haimonas, karys kovingiausias,
Su ištisom vorom ar leidosi bėgt apsigręžę,
Ar pas vartų slenksčius paguldė iškart savo galvas.
Čia dar pikčiau karčiose širdyse ima kaist įtūžimas,
Ir jau ten pat rinkdamies trojėnai, būrin susispietę,
Vyras prieš vyrą kovot ir mestis toliau pasiryžta.
    Šėlstančiam šone kitam ir įniršy sklaidančiam vyrus
Vadui Turnui dabar atsiunčia žinią, kad priešai
Vėl įniko žudyt ir siūlo vartus atidarę.
Meta visa šalin ir, siaubinga šėla užsidegęs,
Puola ūmai dardanėnų vartus ir išdidusius brolius.
Ir Antipatą tuojau (nes bėgo jisai pirmutinis),

Sūnų tėbietės vienos, pavainikį kilnaus Sarpedono,
Sviesdamas kloja akstim. Sedula italų diržinga
Oru greit neria lengvu ir, persmeigus stemplę, krūtinėn
Sminga giliai; iš žaizdos atviros putodama tamsiai
Virsta banga, ir plaučių gelmėj geležis ima kaisti.
Kloja Meropą ranka, Erimantą tada ir Afidną,
Bitiją rūsčiu žvilgiu ir unkščiantį iš įtūžimo,
Nebe iešmu (nes gyvybės iešmu nebūtų išplėšęs),
Bet zvimbte zvimbdama sviestoji smagiai alebarda
Tvojo atlėkus žaibu; nepajėgė jaučio dvi odos
Nei tvirtybė šarvų ir žvynai dvigubi aukso
Jos atlaikyt: našta sąnarių suglebusi drimba.
Žemė dunda tada, viršum milžinas skydas subilda
Lyg ties Bajais kada, prie pakrantės senos eubojėnų,
Krenta stulpas uolos, kurį prieš statydami jūron
Nuolaužom blaškia sunkiom, taip jis besvirdamas priekin
Griūna griūte ir, tėškęs braston, dugne išsitiesia.
Drumsčiasi jūros vanduo, ir juodas smėlys išsiverčia.
Dreba trenksmu aukšta Prochita ir guolis kietasis
Inarimė, Visagalio valia užkrauta Tifoėjui.
    Marsas kovingas čionai lotynam jėgas ir narsumą
Stiprina ir aštriais akstinais graižalioja krūtinę,
Kvėpdamas teukrų širdim Bėgimą ir Išgąstį klaikų.
Puola pulte iš visur, nes progos imčių nebestinga:
Dievas kovos įsiundė visus.
    Pandaras kūnu visu kai brolį tįsant išvydo,
Kur aklai begalėtų pakliūt, lemtis kur bekreiptų,
Smūgiu tvirtu vartus ant vyriaus gręždamas verčia,
Remias plačiai galingais pečiais ir daugį saviškių
Už tvirtovės ribų grumtynėm kietom atiduoda;
Bet kitus besibraunančius dar su savim užsidaro;
Rutulų vado kamšoj jis, kvaiša, nepastebėjo

Braunantis draug su kitais ir pats dar uždaro tvirtovėn,
Lyg gardan tarp ėriukų baikščių siaubingąjį tigrą.
Didvyrio akys ūmai suspindi šviesa neregėta,
Šiurpiai sužvanga šarvai, drebėdama kuokštą ant šalmo
Rausta krauju ir skydas, žaibais kibirkščiodamas, virpa.
Stotą nekenčiamą jo ir sąnarius štai atpažįsta
Teukrai šiušius, sumišę staiga. Kaip žaibas pašoka
Pandaras čia ir, dėl brolio mirties įtūžęs siaubingai,
Šaukia: „Ne kraitis čionai, ne Amatos pilis pažadėta,
Ne Ardėja gimtoji tau čia, Turną sienom apglėbus.
Priešo stovyklą regi: išsprūsti tuščiai bebandytum."
Taip šaltakraujiškai jam su šypsena atkerta Turnas:
„Jei širdy narsumo turi, į dvikovą ryžkis:
Radęs Achilą ir čia Priamui tenai pasakysi."
Tarė jis taip, o anas žievėtą šiurkščiai ir gumbuotą
Sviedžia iš visos jėgos pasistiebdamas ietį.
Erdvėj pradingo aukštoj; atzvimbiantį šonan nukreipia
Smūgį Saturno dukra, ir vartuosna sminga gumbinė.
„Šio gi sviedmens, manos tiesės tvirtai užsimoto,
Nebeišvengsi, ne toks sviedėjas aksties žeidžiamosios."
Tarė ir kardo linkan, iškelto aukštyn, pasistiebia
Ir geležies grasiu žeidimu jis perskelia kaktą
Tarp smilkinių ir skruostus pusiau bebarzdžius jaunikaičio.
Žnekteli, ir sukrėsta nuo smūgio sudreba žemė;
Sąnarius tiesia glebnus ir ginklus smegenų sukraujuotus
Mirdamas žemėn jisai, ir po lygias dalis pasiskirsčius
Čia galva ir tenai nuo kiekvieno peties tabaluoja.
Klaikiai sumišę kas kur galvotrūkčiais sprunka trojėnai.
Ir, jei iškart apdairiai nugalėtojas būtų sumojęs
Laužti velkes ir vartais draugus tvirtovėn įleisti,
Ta paskutinė diena ir genties būtų buvus, ir karo.
Degantį betgi šėla ir alkis žudyt nežabotas

Vijo į priešus aklai.
Falerį kauna pradžioj ir, antkelį perkirtęs, Gigą.
Šitaip išplėštus iš jų bebėgantiem nugaron priešam
Svaido iešmus. Jiems teikia drąsos Junona ir stiprybės.
Prideda Halį draugėn ir Fegėjų, pervėręs skydą,
Ir kovos kvaituly nenutuokiančius nieko ant mūrų
Halijų, Pritanį dar, Alkandrą ir Noemoną.
Šaukiantį saviškius ir skubantį priešais Linkėjų
Virpančiu iš dešinės atsirėmęs nuo pylimo kardu
Smogia. Vienu kirčiu nuvožta iš arti nuriedėjo
Su šalmu atstokai galva. Po to gi Amiką,
Siaubą žvėrių, – niekas kitas už jį nagingiau nemokėjo
Tepti ranka šaudmenų ir plieno nuodais apginkluoti, –
Klitijų dar Ajolidą tuomet ir dainių Krėtėjų,
Mūzų pamiltą karštai, Krėtėjų, kuris be paliaubos
Mėgo kanklių garsus ir stygas įtempt melodingas;
Mėgo žirgus, ginklus ir vyrų kovas apdainuoti.
Bet, pagaliau, apie žudynes išgirdę saviškių,
Renkasi teukrų vadai Serestas smarkus ir Mnestėjus
Ir pakrikus draugus ir priešą pamato įleistą.
„Kur taip bėgat dabar, kur nešatės? – šaukia Mnestėjus:
– Kokius gi mūrus kitus ir tvirtoves kitas dar beturit?
Vienas žmogus ir jūsų pačių, o piliečiai, aptvertas
Pylimais be bausmės po miestą minias iškapojo,
Tokius būrius tauriausių karių pasiųsdamas Orkui.
Nei senų tėvynės dievų, nei šalies nelaimingos,
Nei Enėjo kilnaus su gėda, bailiai, nesigailit?“
Žodžių sukurstyti šių, tvirtėja širdy ir suglaudžia
Teukrai gretas. Iš kovos lėtai žingsniuodamas, Turnas
Pasuka, kur srovė stovyklą banguodama juosia.
Dar pikčiau šaukte šaukdami ima brautis trojėnai.
Grūdas ant būrio būrys, siaubingą tarytumei liūtą

Uja minia nelemtu ginklu, o tas, išsigandęs,
Žvelgdamas aitriai, niūrus, ima trauktis atgal, ir neduoda
Nei tulžis, nei drąsa jam pabėgt nei priešakin mestis.
Kaip jis begeistų karštai, nevalios prieš ginklus ir prieš vyrus.
Ne kitaip ir Turnas atgal dvejodamas traukias
Nerangiu žingsniu, ir apkartus širdis kunkuliuoja.
Net ir dabar jis priešų kamšon du kartus įsismelkia,
Dukart versdamas bėgt per miestą būrius pakrikdytus.
Bet stovykla bematant visa krūvon susispiečia,
Ir Junona, Saturno dukra, beteikt nebedrįsta
Paspyrio, nes iš dangaus Jupiteris erdvių Iridę
Seseriai siunčia nunešt grasinimą ne per švelniausią,
Jei tik Turnas nedums iš aukštosios pilies dardanėnų.
Tad nei skydu nebegali jau tiek besispirt jaunikaitis,
Nei tiese. Iš visur paleistų jį berte apibėrė
Spiečiai strėlių, ir šalmas žvangiai apie smilkinius nuolat
Dūzgia dubus, ir standi geležis nuo akmens sproginėja.
Nuo galvos nukulti ašutai, ir guga nebelaiko
Smūgių pylos; be perstogės pats žaibiškasis Mnestėjus
Tvoja po vėzdo vėzdu. Tada prakaitas sąnarius vilgo,
Liejas srovė juoda kaip derva (atsikvėpt nebegali),
Ir alsuotė sunki išvargintą sukrečia kūną.
Tik tuomet pagaliau, pašokęs galvotrūkčiais šuoliu,
Metės su ginklais sraunon. Sūkurin jį drumsčiamo smėlio
Priėmė svetį gelsvan ir, lengvutėm vilnim pakilojus,
Džiugų tarpan draugų, nuskalavus kraujus, pargabeno.

Dešimtoji giesmė

Rūmas atsiveria štai puošnus visagalio Olimpo,
Ir karalius žmonių bei tėvas dievų susirinkti
Kviečia žvaigždėton pilin, iš kur jis žemes nuo aukštybių
Regi visas ir lotynų gentis bei teukrų stovyklą.
Menėj erdvioj susėda visi, pats Dzeusas prabyla:
„O dangaus aukštieji dievai, dėl ko nutarimą
Paminat vėl ir verda širdis, piktai besipjaunant?
Uždraudžiau juk aš kelt Italijai ginklą prieš teukrus.
Ko draudžiami besiriejat piktai? Koks baubas už ginklo
Griebtis ir šiuos, ir anuos ir geležį traukt suviliojo?
Metas tikrasis kovos, nekvieskit, ateis nevadintas,
Kai žiauri po amžių kada Kartagina klaikiai
Siaubs romėnų pilis, pro Alpių spragas prasibrovus.
Tuokart bus metas kerštaut, bus metas tada plėšikauti.
Baikit ir taikų dabar darykit džiugiai sutarimą."
Tetarė tiek, auksinė tačiau Venera jam atsako
Nebe trumpai:
„O valdove žmonių, o tėve dievų amžinasis, –
Kas gi dar būtų daugiau, ką mes begalėtume melsti, –
Rutulų dar šėlos nematai? Štai Turnas per spūstį
Nešas rinktiniais žirgais ir, karo sėkme pasipūtęs,
Dumia dumte, ir mūrai pilies nebedengia trojėnų.
Net už vartų viduj, už pylimo netgi tvirtovės
Verda kova sumišai, ir tvindo apkasus kraujas.

Vadas toli ir nejaučia bėdos. Niekada nebeleisi
Išsivaduot apgultiem? Prieš mūrus atgimusios Trojos
Priešas kėsinasi vėl, ir kariuomenė štai dar antroji:
Iš aitolų Arpų Tidėjaus sūnus priešais teukrus
Kyla ir vėl, ir ginklai, tikiu, man žmogaus tebegraso,
Ir, tava giminė, iš mirtingų žaizdos tebelaukiu.
Jeigu be valios tavos Italijon veržės trojėnai,
Jei prieš norą lemties, kaltes tegu jie nusiplauna
Ir neberemk paspirtim. Bet jei pranašystėm paklusę,
Manų duotom ir dievybių dangaus, – kaip gali tad laužyt
Įsakus tavo bet kas ir kam dar bekeisti likimą?
Ar beminėt Eriko krante supleškintas valtis?
Ar karalių audrų ir sukeltas Ajolijos žemėj
Vėjų siautas, ar Iridę juodais debesim klaidinėjant?
Kursto dabar ji netgi manus, – viena bepaliko
Ši nebandyta sritis, – ir žemėn staiga pasiųstoji
Siaučia siauste po italų miestus Alekta išprotėjus.
Dėl valdžios nesikremtu aš, tikėjomės šito
Laimės dienom, tenugali sau, kam linki nugalėti.
Jeigu nebėr jau šalies, kurią žmona kietaširdė
Teukram sutiktų užleist, griuvėsiais smilkstančios Trojos,
Tėve, prisiekus meldžiu, iš verpetų kovos išvaduoki
Sveiką Askanijų man, man sveiką grąžinki sūnaitį.
Te sau klajos Enėjas išties po marias nesvetingas
Ir tegu žengs sau keliu, likimas kurį benurodys.
Jį aš geidaučiau pridengt ir iš miško grasaus atitraukti.
Mano ir Pafas kalnus, ir Idalijus, ir Amatuntas,
Mano aukšta Kitera: padėjęs ginklus negarbingai,
Amžių teskursta jis čia: privertęs Kartaginai lenktis,
Spaust išdidžiai Auzoniją liepk: tada niekas jau miestam
Tiro nebegrasys. Tad kam gi siaubingojo karo
Išvengė ir iš pačios išbėgo ugnies argolėnų?

Kam gi tiek žemės erdvos ir jūros siautų iškentėta,
Trojos atkursimos ir Lacijaus teukram beieškant?
Lyg ne geriau ant gimtų įsikurt pelenų ir ant lauko,
Pergamas kur klestėjo kadai? Simoentą ir Ksantą
Vargšam, maldauju, grąžink. Leisk, tėve, kančias Iliono
Teukram ir vėl iškentėt." Junonai tada karalienei
Verda įtūžus širdis: „Kam gilią mane prievartauji
Tylą nutraukt ir žodžiais ištart paslaptingąjį skausmą?
Kas iš žmonių ar dievų Enėją jėga prievartavo
Mestis karan ir ginklą pakelt prieš karalių Lotyną?
Te ir lėmimo valia Italijon veržės, sutikim,
Genamas ten Kasandros šėlos. Nejaugi stovyklą
Raginom mes jį palikt ar gyvybę audrom patikėti?
Ar karvedybą taip pat berniukui pavest ir tvirtovę
Ir taikingas gentis bei sąjungą kurstyt tirėnų?
Dievas koksai jį vertė suklyst ar priespauda mūsų?
Kur Junona, kur čia debesim nuleistoji Iridė?
Gėdos nebėr: italai liepsnom apraičioja Troją
Gimstančią ir tėvų šalyje ima kurdintis Turnas,
Tikras Pilumo želmuo, Venilijos deivės gimdytas.
Argi lotynų klaikia nesiaubia ugnim dardanėnai?
Ar svetimų nepajungia laukų ir nevelka grobio?
Uošvių negaudo klasta ir iš glėbio negriebia jaunųjų?
Ranką tiesia taikon ir ginklais eldijas puošia?
Tu Enėją gali iš rankų graikų išgabenti,
Užleisdama vietoj vyro miglas ir tuščią dvelkimą,
Ir į nimfų tiek pat laivyną gali tu paversti:
Rutulus mes jei parėmėm kiek, – klaiki nedorybė!
Tūno Enėjas toli be žinios, te sau tūno bežinis.
Tavo aukšta Kitera ir Idalijus tavo, ir Pafas:
Kam kietaširdin veržies ir karus težadančian miestan?
Mes tau gležnas frigėnų jėgas iš pamato naikint

Taikstėmės? Argi tad mes ir trojėnus vargšus argolėnam
Pavedėm siaubt? Kas Europą, sakyk, ir Aziją siundė
Ginklą pakelt ir vagystėm slaptom ardyt moterystę?
Kursčiau aš Sparton įslinkt mergišių vogčiom dardanėną?
Aš daviau ginklus ir kautis aistra siundinėjau?
Tiko tuomet dėl saviškių drebėt. Dabar neteisingą
Iškeli skundą vėlai ir kliaudžių tuščiai ieškinėji."
Šitaip kalbėjo jinai. Dangaus tada visos dievybės
Ėmė niurnėt jausmu įvairiu; lyg pirmas dvelkimas
Pradeda ošt, pastotas miške, kai suvirpusiais lapais
Ritas duslus šnaresys ir išduoda audras laivininkams.
    Tėvas galybių tada, pasaulio vyriausiasis viešpats,
Ima kalbėt. Aukštoji dievų nutyla buveinė,
Sudreba žemė slėna, nutyla aukštybėj aiteras,
Rimsta zefirai lengvi, sukausto lygmė vandenynus:
„Šiuos išklausykit žodžius ir į širdį giliai įsidėkit.
Kad jau geruoju taikon su teukrais suvest auzonėnų
Nebegaliu ir galo nebėr nesantaikai jūsų,
Kokią tik laimę bet kas ar viltį dabar beturėtų,
Teukras ar rutulas man bus lygūs visi be skirtumo.
Gal jau tokia italų lemtis, kad apgultas miestas,
Gal pranašysčių klasta ir Trojos rikmė nevalyva.
Rutulų neskiriu ar. Tesidžiaugia bet kas pagal žygį
Laime ar kenčia vargus. Be skirto visiems aš karalius.
Kelią likimas suras." Stigiškiu prisiekdamas broliu
Ir krantais pragarmės, derva kunkuliuojančiais juoda,
Linkteli ir mostu supurto visą Olimpą.
Baigęs šitaip kalbėt, Visagalis nuo sosto auksinio
Kyla, ir dievai jį lydi prie slenksčio apstoję.
    Pro visus tuo tarpu vartus verždamiesi štai vyrus
Rutulai kloja klote ir mūrus apspiečia dervokšniais.
Pylimo betgi viduj suspaustas būrys enėjėnų

Be vilties išsiveržt. Varguoliai ant kuorų aukštųjų
Stovi tuščiai ir retu vainiku apriečia tvirtovę.
Hiketaono sūnus Timoitas, abu Asarakai,
Azijus Imbrazo dar, vyresnysis su Kastoru Timbris
Priekinėj kaujas eilėj: juos broliai abu Sarpedono
Taimonas su Klaru iš Likijos lydi kalnuotos.
Ramstos kūnu visu ir uolą velka didžiulę,
Dalį nemenką kalnų, Akmonas, kilme lirnesietis,
Klitijui tėvui stotu ir broliui Menestėjui lygus.
Šitie rungias iešmais, anie gi uolas svaidinėja,
Derina prie templių strėles ir laido dervokšnius.
Tarpe gi jų kamšaty Veneros pelnytai pamiltas
Galva be šalmo dailia berniukas štai pats dardanėnas.
Lyg brangusis akmuo iš po gelsvo žybčioja aukso,
Kaklo gražna ir galvos papuoštis. Sakytumei, švyti
Meniškai spraustas buksan arba terebintan Oriko
Dramblio kaulas spidus. Nuo sprando žemyn baltapienio
Sklaidos plaukai, ir auksu kaliu juos žiedas sujuosia.
Ismarai, taipgi tave karingosios gentys regėjo
Svaidant žaizdas ir vamzdžius ginkluojant nuodais mirštamaisiais,
O kilmingas sūnau Majonijos žemės, kur vyrai
Aria vešliąsias dirvas, kur auksu drėkina Paktolas.
Buvo Mnestėjus dar ten, iškilęs garbe vakarykščia,
Kai iš mūrų saugių išgujo didvyriškai Turną.
Taipgi Kapys, ir vardas nuo jo Kampanijos miesto.
Jie, sunkiam kare kietai tarp savęs susikibę,
Rungės, kai glūdumoj Enėjas jūrą vagojo.
Vos nuo Euandro tik jis stovyklon atvyko etruskų,
Lanko karalių tuojau ir vardą jam sako ir gentį,
Ką atnešąs, ko geidžias patsai ir Mezencijus kokias
Sau pasitelkęs jėgas, kaip Turnas smarkus ir karingas,
Aiškina jam; kaip laime žmogaus negali pasikliauti,

Primena ir maldauja drauge: Tarchonas nedelsia
Spiesti jėgas ir dėtis draugėn. Laisva nuo lėmimo
Lidijos sėda gentis laivynan dievų paliepimais,
Vadui dabar pavesta svetimam. Nūn valtis Enėjo
Neria pirma, o skiauturę jos puošia frigiški liūtai;
Stūkso Ida viršuje, pabėgėliam teukram brangiausia.
Sėdi tenai Enėjas kilnus ir, savin pasinėręs,
Karo sėkmės svarstinėja kaitas; prisglaudęs gi šonan
Jaunis Palantas kairian, čia tiria žvaigždes, pavėsingos
Kelią nakties, čia ką po žemes ir marias iškentėjo.
Deivės, atverkite nūn Helikoną, sužadinkit dainą:
Kokios nuo tuskų krantų Enėją dabartės atlydi
Jėgos ir kokius laivus ginkluoja ir jūromis plaukia.
Masikas vario Tigru vagoja vilnis pirmutinis.
Tūkstantis vyrų su juo, kurie Kluzijaus mūrus paliko,
Taipgi kurie apleido Kozus; jiems akstys ir strėlės,
Ir makštis lengva ant peties, ir lankas žudikas.
Seka Abantas nykus; jo visas šauniai apginkluotas
Stumias būrys; tik tvaska laive Apolonas auksinis.
Davė šešis jam šimtus Populonija, motina, vyrų,
Išmėgintų kare, o tris dar šimtus išgarsėjus
Ilvos sala neišsemiamais chalibų metalais.
Trečias, dievai per kurį su žmonėm susižino, Azilas:
Jam gyvulių atverta skaidula, jam dangiškos žvaigždės
Ir sparnuočių kalba, ir žaibo ugnis pranašinga.
Styrinčiais velka iešmais jis kamšą dabar tūkstantinę.
Juos paklust priverčia Pizai Alfėjaus kilimo,
Miestas etruskų šalies. Nūn Astiras seka gražuolis,
Astiras, žirgu ristu ir ginklais švitriais pasikliovęs.
Prideda jam tris šimtus (jie sekt visi geidžia vieningai),
Tuos, kam gimtinė Cėrė, ir tuos, kam laukai Miniono,
Kam senovės Pirgai ir kam nesveikieji Graviskai.

Nei aš, Kinirai, tavęs neaplenksiu, narsusis ligurų
Vade kovoj, nei palydų būriu negausiu, Kupavonai,
Gulbino plunksnos kuriam nuo smaigalio šalmo pakyla,
Priekaištas meilės kaičios ir pėdsakai išrodos tėvo.
Nes, kaip sako, liūdnai gedėjo brangaus Faetonto
Kiknas tarp tuopų žalių, tarp sesių dangos pavėsingos.
Suokdamas gailiai balsu ir ilgesio guosdamas gėlą,
Jis minkštaisiais pūkais senatvę pridengė žilsvą
Ir, palikęs žemes, garsingai dangun nupleveno.
Jo laivyne sūnus, vienamečių lydėdamas būrį,
Irklais varo pirmyn Kentaurą, milžiną. Šitas,
Virš bangų uola didžiule augštybėn iškilęs,
Graso ir ilgu deniu vagoja gilius vandenynus.
Vorą iš žemės gimtos atsigena taipgi ir Oknas,
Tuskų upės sūnus ir Mantos, žynės aiškiaregės,
Mūrus kursai ir motinos tau davė, Mantua, vardą,
Mieste, senoliais garsus; kilmės betgi jie nevienokios.
Triguba jų kiltis, kiekviena keturiom seniūnijom.
Sostinė ji padermėm. Kariuomenės kraujo tirėnų
Penketą taipgi šimtų Mezencijus čia apginkluoja.
Juos Benako sūnus, nendrynu melsvu vainikuotas,
Mincijus priešo pušim gabena plačian vandenynan.
Slenka Aulestas sunkus ir irklų šimtu, pasistiebęs,
Plaka vilnis; putoja brasta sujaugotų marių.
Traukia jį Tritonas šiurpus, baidydamas kiautu
Sraigės žydriuoju bangas. Plaukikas lig strėnų iš priekio
Rodos gauruotas žmogus, o pilvas rykliu pasibaigia.
Puszvėriui po krūtine murmuliuoja putodamos vilnys.
Trim dešimtim laivų štai šitiek didikų žygiavo
Trojai padėt ir sūrias lygmes variu raižinėjo.
Jau nuo dangaus pradingo diena, ir Foibė palaiminga
Dunda nakties vežimu, Olimpan aukštan atklajojus.

Betgi Enėjas dabar – neberanda romos susikrimtęs –
Sėdi patsai ir valdo vairu, ir bures graižalioja.
Bet pusiaukelėj štai pasitinka jį bendrininkių
Visas būrys. Tai nimfos, kuriom Kibelė maloninga
Valdžią ant jūrų turėt ir nimfom tapti iš laivių
Liepė kadai. Tiek plaukė drauge ir bangas raižinėjo,
Kiek varinių anksčiau stovėjo pakrantėse valčių.
Šokdamos apsupa jos, iš toli atpažinusios, vadą.
Kimodokė, iš šitų viena, kalbėt mokyčiausia,
Dešine laikos blikties, sekdama iš paskos, prasikišus
Nugara, o kaire sau irias ramiu vandenynu.
Šaukia tada nenuvokiančiam taip: „Ar budi, o Enėjau,
Deivės sūnau! Budėk ir virvėm bures iškėtoki.
Pušys esame mes nuo Idos kalnagūbrio švento,
Nimfos marių dabar, laivynas tavasis. Klastingas
Rutulas kai mus ugnim ir kardu žudyt užsimojo,
Traukėm tavus nenorom varžtus ir štai vandenynais
Ieškom tavęs. Pagailus mum šį davė motina stotą:
Liepė deivėmis tapt ir leist po vilnim savo amžių.
Vaikiščias Julas tačiau už griovių ir pylimo laikos
Ginklų klaikiam žvangesy ir lotynų siautoj šiurpulingoj.
Jotis arkadų štai jau, su etruskais narsiais susidėjęs,
Vieton atvyko liepton; tarp jų dabar Turnas įsako
Terpti raitųjų būrius, kad stovyklai padėt negalėtų.
Na, tad sukruski gyviau ir aušrai brėkštant prie ginklo
Šaukti tuoj liepki bendrus ir griebk neįveikiamą skydą,
Duotą valdovo ugnies ir auksu kraštais apvadžiotą.
Jei tik žodžių manų nelaikysi tuščiais ir niekingais,
Rutulų kalnus išvys rytojaus diena prikapotus."
Tarė ir skirdamos ji tiesiąja stūksančią valtį,
Kryptį nutuokdama, pastūmė: ta nešas per jūrą
Net ir už ietį lakiau ir už zvimbiančią strėlę, kaip vėjas.

Leidžias tada ir kitos sparčiau. Nenuvokdamas stemba
Trojos Anchizo sūnus, bet ženklas jam stiprina širdį.
Meldžias trumpai, pažvelgęs tuomet aukštybėsna skliautų:
„Motina Idos dievų, Dindimus, maloninga, pamėgus,
Stūksančiais bokštais miestus ir dvailiun liūtus pažabotus.
Tu man dabar vadovė kovoj, tu žodžius pranašystės
Vykdyk, o deive, tuojau ir frigam padėk palaimingai."
Tetarė tiek. Tuo tarpu ratu sukdamos priartėjo
Jau ir dienos praskaidrėjus šviesa ir tamsą išbaidė.
Liepia prie vėliavų jis iš karto draugams susirinkti,
Vien į ginklus tenukreipti mintis ir kovon pasiruošti.
Ir jau teukrus jisai, ir stovyklą regi saviškių
Stačias nuo laivo blikties. Tada, pagaliau, jisai skydą
Žėrintį traukia kaire. Lig žvaigždžių nuo pylimo ulpia
Teukrų šauksmai: naujoji viltis įkaitina šėlą.
Svaidyt įninka iešmus. Lyg ženklus gervės Strimono
Klega skardžius po juodais debesim ir plaukia padangėm,
Klykdamos ir, nuo Piečio džiugiai pasinešusios, krykščia.
    Rutulų viešpatį čia ir auzonų vadus keistenybė
Stebino ši, kol jie už savęs atpažino eldijas,
Atgręžtas kranto linkan, ir jūroj laivų knibždėlyną.
Dega galvos smailuma ir iš kuokštų liepsna nuo viršūnės
Liejas, ir skydas klaikias auksinis ugnis spjaudinėja.
Tartum siaubingos kada kometos giedriąją naktį
Rausta ugnim kruvina, lyg svilinąs Sirijaus karštis,
Troškulį ir ligas nešąs žmonėm sielvartingiem,
Pateka ir nevalyva žara apniaukia padangę.
    Turnui smarkuoliui tačiau nestigo drąsos ir ryžtumo
Krantą bandyti paveržt ir atvykėlius vyt nuo žemyno.
Kelia žodžiu net drąsą karių ir net bart užsipuola:
„Ko įžadais taip geidėt, yra: sužnekinkit priešą.
Vyrai, kova jūsų rankose štai. Apie žmoną kiekvienas

Ir gimtus pamąstykit namus. Didžius prisiminkit
Žygius ir garsą tėvų. Užklupkim krante iš netyčių,
Kol išgąstingai pirma svyruoja išlipusiem žingsniai.
Laimė šypsos drąsiem."
Tarė tatai ir svarsto pats sau, kuriuos jis galėtų
Vesti kovon ir apsiaustą kam patikėti tvirtovę.
   Betgi Enėjas dabar nuo valčių bendrus iškiliųjų
Tiltais laipina krantan. Kiti gi pailsusios jūros
Grįžtančias stebi bangas ir šokt seklumon pasileidžia.
Irklais ramstos kiti. Tarchonas krantus žvalginėja,
Kur neputoja brasta ir lūždamos kur neatšniokščia
Bangos, bet nežeidžiamoj kur jūroj atsirita vilnys,
Skiautures ten tuoj gręžia krantan ir bendrus kurstinėja:
„Vyrai rinktiniai, dabar galingai paspauskite irklais,
Kelkit, varykit laivus; skiauturėm plaišinkite žemę,
Priešišką šią; te dugnas patsai sau vagon įsirėžia.
Valties uoste tokiam sutriuškinti net negailėčiau,
Kai jau žemes po kojų turiu." Kai šituos Tarchonas
Baigė sakyti žodžius, draugai tuoj šoko prie irklų
Ir putotais laivais ariman ėmė smelktis lotynų,
Sausumą kol skiauturėm pasiekę dugnai atsisėdo
Nenukentėję visi, ne tava tiktai valtis, Tarchonai,
Nes užblokšta seklumon, ant gūbrio brastos nevalyvos
Supas pakibus ilgai ir vilnis atskalaudama tramdo,
Sprogsta tada ir vyrus bangų sūkurin išsodina.
Irklų nuolaužos jiem ir sijos paplūdusios kliudo,
Traukia taipgi atgal vilnis nusiūbuodama kojas.
   Turnas negaišta vangus, bet griebia ugningai į teukrus
Ištisą būrį karių ir priešais krante išrikiuoja.
Gaudžia ragai, kaimiečių būrius užklumpa Enėjas.
Kloja pirma lotynus (tai ženklas kovos pranašingos),
Kauna Teroną, kuris, tvirčiausias iš vyrų, Enėją

Puolė patsai. Per grandis varines jam kardu per dangą
Purpsantį auksu žibiu atidengtą perveria šoną.
Perduria Lichą tada, jau motinai mirus išpjautą,
Foibai, pašventintą tau. Pavojaus išvengt sukapotam
Kam bereikėjo mažam? Netoliese Kisėjų stipruolį,
Milžiną Giją taip pat, voras išguldančius vėzdais,
Nubloškė mirčiai blokšte. Nepadėjo ginklai Heraklio,
Nei tvirtų jiem rankų jėga, nei tėvas Melampas,
Draugas Alkido, pakol jam žemė vargų tebekrovė
Naštą. Farui gi išdidžiai betuščiažodžiaujant
Klykiančiam ietį giliai suvarė gerklėn užsimojęs.
Tu, Kidonai, taip pat, besekdamas Klitijų, vargše,
Gelstančiais pirmu pūku skruostais numylėtinį naują,
Tįsotum apverktinai, paklotas tiesės dardanėnų,
Pomėgiui nebejautrus mylėtų visad jaunikaičių,
Jei tik brolių būrys nestotų iš prieš susitelkęs –
Forko augliai septyni; septynetą iečių nusviedžia:
Iš dalies nuo šalmo tuščiai ir nuo skydo atšoksta,
Iš dalies miela Venera bežeidžiančias kūną
Nukreipė. Ištikimam Enėjas sako Achatui:
„Sviedmenis duok man tuojau. Nė vienu prieš rutulus veltui
Neužsimos dešinė, kuris laukuose Iliono
Kūne styrėjo graikų.“ Tada ietį pagriebęs didžiulę
Sviedžia, o ta smigdama varinį skydą Majono
Prakerta ir su šarvais sutriuškina draug ir krūtinę.
Atskuba brolis prie jo Alkanoras ir krentantį brolį
Dešine stveria laikyt. Ranka užsimotasis iešmas
Įkandin lekia lėkte ir stringa tiesiog kruvinasis,
O dešinė nuo peties stingdama ant gyslų pakibo.
Iešmą iš kūno tada Numitoras broliui ištraukęs
Žiebia Enėjui tiesiog, bet laimė nelėmė kūnan
Priešo įstrigt: Achatui kilniam, tebrikšteli klubą.

Klauzas iš Kurų jėgom štai savo jaunom pasikliovęs
Atžengia ir pasmakrėn Driopui smogia iš tolo
Ietim standžia, prirėmęs drūtai, ir kalbančiam glemžia
Balsą ir dvasią susyk, perskrosdamas gerklę, o tas gi
Žemėn trenkia kakta ir tirštą vemčioja kraują.
Tris, be to, trakiečius, Borėjo genties prakilniosios,
Tris ir Ido sūnus, kuriuos Ismaras siuntė gimtasis,
Kloja eigoj permainingos kovos. Atbėga Halezas
Ir aurunkų būrys, atjoja ir auglis Neptūno
Įstabus Mesapas žirgais. Iš vietos išstumti
Rungias vieni ir kiti. Pačiam Auzonijos slenksty
Verda kova. Padangėj plačioj tartum priešingi vėjai
Kelia audringas kovas vienodom jėgom ir narsybe.
Nepasitraukia nei jie, nei debesys, nei vandenynas,
Grumias ilgai lygiomis, vieni prieš kitus įsirėmę:
Taip ir trojėnų greta su lotynų greta imstinėjas,
Koja prieš koją stangri, prie vyro spaudžiasi vyras.
Betgi šone kitam, kur srautas, užversdamas lauką,
Rita uolas pasroviui ir išrautus medžius nuo pakrantės,
Kai tik rikiuotėj pėsčioj nepratusius grumtis Palantas
Pastebi arkadus, lotynų vejamus, bėgant,
Nes vietovės gamta paskatino juos nevalyva
Žirgus paleist, jis vien tiktai tuo, kas bėdoj bepalieka,
Čia meldimu, čia žodžiais karčiais ima kurstyti narsą:
„Kurgi taip bėgat, draugai? Dėl jūsų žygių narsingų,
Dėl Euandro šlovės ir vado, karuos pergalingo,
Dėl manosios vilties su tėvu garbe lenktyniauti
Nepasikliaut eikliu bėgimu. Praskinkit per priešą
Kelią plienu. Kur vyrų kamša susigrūdus tirščiausia,
Ten jus tėvynė kilni su Palantu vadu tebešaukia.
Spaudžia mus negi dievai. Mirtinguosius spaudžia mirtingas
Priešas toks pat. Mes turim tiek pat ir sielų, ir rankų.

Štai mus galingu skląsčiu uždarė gelmė vandenyno,
Žemės kur bėgti nebėr. Ką rinksimės: jūrą ar Troją?“
Tarė tatai ir priešų pačion kamšatin ima smelktis.
Pirmą sutinka jisai, lydėtą lemties nelaimingos,
Lagą. Sunkų šiam uolos beritančiam svorį
Iš peties užsimotu iešmu nugarkaulin smogė,
Šonkauliai kur dalijas pusiau, ir iešmą išplėšia,
Styrintį kauluos spariai. Bet jo neužklumpa Hisbonas,
Norint tikėjosi to, nes jam už akių štai užbėga,
Šėlstančiam dėl žiaurios mirties savo draugo, Palantas
Neatsargiam ir kardu plaučius išputusius smeigia.
Stenijų puola tuomet ir Roito genties Anchemolą,
Amžium garbios, išdrįsusį teršt savo pamotės guolį.
Taipgi ir jūs, abudu dvyniai, Laride ir Timbrai,
Rutulų kritot laukuos, jūs Dauko gentis vienaveidė,
Neskiriami ir savų, kai džiaugias tėvai apsirikę.
Klaikų Palantas tačiau jum davė dabar skirtingumą:
Nes tau, Timbrai, plienu Euandras nuritino galvą,
Ieško, Laridai, tavęs atkirsta dešinė, savininko.
Virpa pusiau begyvi ir graibsto geležį pirštai.
Žodžiais įkaitintus šiais ir reginčius didvyrio žygius
Skausmas ir gėda drauge arkadus ginkluoja į priešą.
Sprunkantį ratais tada pro šalį Roitėjų Palantas
Veria smaigu, o Ilui tik tiek teužvilkinta laiko,
Nes iš toli nutaikytas jam galingasis iešmas
Kliudė kely Roitėjų, kuris, brangiausias Teutrantai,
Bėgdamas nuo tavęs ir brolio Tiro ir ratais
Velkamas, daužė kulnim pusiaugyvis rutulų žemę.
Vasarą tartum piemuo, geidaujamiem vėjam pakilus,
Kursto ganykloj gaisrus, tarp miško tankmės išsklaidytus.
Metasi tuoj liepsna vidurin, ir sklinda iš vieno
Po plačiuosius laukus baisingosios gretos Vulkano.

Saugiai tas sėdi kalne ir stebi ugnis triumfuojant.
Taip ir draugų narsybė visa vienumon susilieja
Džiugint, Palantai, tavęs. Bet Halezas, šaunus kariauninkas,
Smelkias į priešą tiesiog, į savo šarvus įsigūžęs.
Žudo Ladoną jisai, Feretą ir Demodoką,
Dešinę kalaviju Strimonijui tviskančią kerta,
Siekusią smogti gerklėn. Skelia akmeniu veidą Toanto
Ir su kruvinais smegenim sužnekina kaulus.
Tėvas slėpė miškuos išvengt pranašystėm Halezą.
Kai blandžiąsias akis pasenęs mirčiai užmerkė,
Ištiesė parkos rankas prie jo ir ietim Euandro
Pavedė. Puola tad jį Palantas, taip pasimeldęs:
„Tėve Tibri, suteik šiai geležiai, šviest užsimotai,
Laimę ir kelią dabar per tvirtuolio krūtinę Halezo:
Vyro šarvais ir ginklais grobtais tavo ąžuolas puošis."
Dievas išklausė tatai. Imaoną kol dengia Halezas,
Vargšui arkadų strėlė krūtinę veria beginklę.
Lauzas, galiūnas kovos, neleidžia vorų pakrikdyti
Šitaip šaunaus kariauninko žūtim. Pasitaikiusį priešais
Kauna Abantą pirma, ir kliuvinį mūšio, ir gaištį.
Krenta arkadų kiltis, nuo kardo krenta etruskai,
Krentat ir jūs, karžygiai, o teukrai, graikų aplenktieji.
Bėga prieš vorą vora, vienodos vadais ir narsybe.
Spaudžia spauste galiniai eiles, ir kamša nebeduoda
Rankom ir ginklam judėt. Iš čia atsibrauna Palantas,
Lauzas prieš jį iš tenai; šie amžium nedaug teskirtingi,
Ūgio abudu dailaus, bet laimė abiem nepaskyrė
Tėviškėn grįžti savon. Jiem leido kovoj susigrumti,
Tik ne su vienas kitu, valdovas aukštybių Olimpo.
Tuoj betgi juos likimas ištiks nuo priešo didesnio.
    Bet maloninga sesuo pagelbėti ragina Lauzui
Turną, kurs ratais lengvais per vorą kariuomenės kerta.

Kai tik pamatė draugus: „Iš mūšio man tuoj pasitraukti;
Vienas aš pats į Palantą nešuos, mano vieno Palantas.
Trokščiau, kad tėvas patsai atkaktų čionai pažiūrėti.“
Tarė jis taip, ir iš ploto liepti pasišalino vyrai.
Rutulam žengiant šalin, apstulbęs nustemba jaunuolis
Taip išdidžiu liepimu ir Turną bei stotą jo šaunų
Spoksančiom stebi akim, iš tolo apžvelgdamas visa
Niauriai, ir žodžiais tokiais prieš vado žodžius atsiliepia:
„Ar jau šarvų turtingu grobiu aš dabar išgarsėsiu,
Ar šlovinga mirtim. Abejaip bus patenkintas tėvas.
Liaukis grasyt.“ Lygmės vidurin pasakęs išžengia.
Šaltas tvenkiąs širdin arkadams stingdamas kraujas.
Šoka Turnas tada nuo dvikinkių ratų ir ruošias
Dvikovon stot. Nuo aukštosios sargos tartum liūtas, išvydęs
Stovint laukuos tolumoj ir kovon besirengiantį jautį,
Atskuba: ne kitoksai ir atkankančio Turno paveikslas.
Kai jau tarės, kad jį kliudytų akstis paleistoji,
Skuba Palantas pirma, bene laimė padės įžūlumui
Drįstant jėgom nelygiom, ir dangų galingąjį meldžia:
„Dėl vaišingų stalų, tau tėvo duotų, atėjūnui,
Teikis, Alkidai, meldžiu, didingą palaiminti žygį.
Pusgyvis teregi, jam šarvus kaip kruvinus plėšiu,
Mirštanti Turno akis tepakęs, kad aš jį nugalėjau.“
Girdi jaunio žodžius ir suaičioja sunkiai Alkidas
Iš gilybės širdies, ir ašarom veltui paplūsta.
Žodžiais meilingais tada atsako Jupiteris sūnui:
„Laukia sava kiekvieno diena. Negrįžtamas laikas
Trumpas gyventi visiem, bet garsą puoselėt žygiais, –
Štai kur doringa veikla. Po mūrais aukštais Iliono
Tiek giminės parkrito dievų. Juk pats Sarpedonas
Krito drauge, manasis želmuo. Net Turną savoji
Šaukia dalia, ir tikslan jis, amžiaus skirtan, atkeliavo.“

Tarė jis taip ir kreipia akis nuo rutulų lauko.
Ietį sviedžia dabar iš viso vieko Palantas,
Rauna ir žibų raute iš tuščiosios makšties kalaviją.
Ta zvimbdama prie peties, kur iškilus danga ko aukščiausiai,
Tvaksteri ir, pakeliui užkliudžiusi atbrailą skydo,
Brikšteli kūną lengvai, pagaliau, neaprėpiamo Turno.
Turnas čionai smailia geležim apkaustytą ietį
Į Palantą ilgai mojuoja ir sviesdamas taria:
„Žvelk, ar tik ne mana smigimui akstis pranašesnė."
Tarė ir skydą iš tiek geležies štai sluoksnių ir vario,
Oda jaučio kurį dar tiekkart aplink apvynioja,
Virpančiu smūgiu akstis parėjai per vidurį kerta,
Stabdį šarvų verdama ir didvyrio tvirtą krūtinę.
Veltui griebia jisai iš žaizdos įkaitintą ietį:
Trykšta keliu tuo pačiu ir kraujo srovė, ir gyvybė.
Kniumba priekin kniubte, tik ginklai ant jo sužvangėjo.
Grobsto burna kruvina prieš mirtį priešo dirvoną.
Turnas tada, pasistojęs ant jo:
„Šiuos, arkadai, žodžius Euandrui pranešt neužmirškit:
Tokį, – tarė, – aš jam grąžinu, kaip uždirbo, Palantą.
Kiek tik kapas garbės, kiek paguodos suteiks laidotuvės,
Nepašykštėsiu nėmaž. Jam mokės svetingumas Enėjo
Ne per pigiai." Ir, tardamas taip, užmynė lavoną
Koja kaire ir išplėšė plėšte jam pasaitą svarų
Su klaikybių vaizdais: kaip vieną naktį vedybų
Jaunių būrys išžudytas kokčiai ir sukruvintos menės.
Klono, Eurito sūnaus, tat auksu gausiu išrėžiota.
Džiaugiasi grabiniu šiuo ir krykštauja Turnas paglemžęs.
Protas žmogaus nežino, kas bus, ir lemties nenumano;
Negeba saiko laikyt, jei laimė sparnus jam pakėlė.
Turnas meto sulauks, kai pirktą brangiai Palantą
Neliestą geistų turėt ir kai dieną aną ir laimikį

Keiks širdimi. Graudingom raudom ir dejonėm užkeltą
Neša ant skydo atgal Palantą draugai susibūrę.
Šitiek garbės ir skausmo kartaus pargrįšimo tėvui!
Dieną tą pačią karan ir siųstas buvai, ir išplėštas,
Rutulų betgi krūvas nemenkas palieki priguldytas.
Nebe blandžiuosius gandus nelaimės didžios, bet tikrąsias
Gauna Enėjas žinias, kad per plauką nuo pražuvimo
Jo vyrija ir kad metas padėt besitraukiantiem teukram.
Kardu šienauja visus, per plačiąją skindamas vorą
Taką įkaitęs plienu, ir ieško tavęs, išdidusis
Turnai, žudynėm šviežiom. Palantas, Euandras ir visa
Stovi gyvai prieš akis, ir stalas, vaišinęs ateivį
Pirmu kartu, ir spausta dešinė. Sulmono gimdytus
Keturis jaunuolius ir Ufento tiek pat išaugintų
Glemžia gyvų, nužudęs kuriuos vėlėm atnašauja
Ir belaisvių krauju apšlaksto liepsnojantį laužą.
Magui taiko tada iš tolo iešmu mirštamuoju.
Lenkiasi šitas bukliai, ir drebėdama perlekia ietis.
Šitaip tada, apglėbęs kelius, nužemintai meldžia:
„Tėvo prisiekiu vėle ir viltim iškylančio Julo:
Gyvastį šią išsaugok, prašau, ir sūnui, ir tėvui.
Aukštus turiu aš namus; raižinėto užkasęs sidabro
Talentus ten aš slepiu ir lobį, tiek grynojo aukso,
Tiek ir išdirbto dabniai. Ne šičion pergalė teukrų:
Beg jau siela viena taip žymų nulems išsprendimą."
Baigė kalbėt. Enėjas gi jam atsikerta šitaip:
„Talentus savo gausius, kaip giries, iš sidabro ir aukso
Savo vaikam pataupyk. Išpirkimą gi šį kariauninkų
Turnas atšaukė pats jau tada, kai nužudė Palantą.
Šitaip Anchizo vėlė, ne kitoniškai mano ir Julas."
Šalmą griebia kaire, pasakęs tatai, ir, užrietęs
Meldžiančio sprandą atgal, suvaro lig rankenos kardą.

Ir Haimonidas ten pat, Apolono žynys ir Dianos,
Juosia kurį šventa papuoštim apie smilkinius raikščiai,
Visas drabužių gražna ir šarvais išdidus spinduliuoja.
Gena užpuolęs lauku ir, primynęs parkritusį, pjauna,
Gaubdamas juoda mirtim. Serestas ginklus surinktuosius
Perduoda tau nuo pečių, karaliau Gradivai, laimikį.
Kovą atnaujina vėl Vulkano kilnaus pagimdytas
Cekulas ir nuo Marso kalvų atkeliavęs Umbronas.
Siaučia prieš juos dardanėnas ūmus. Jis kairę Anksuro
Kardu ir skydą perdėm nukirto plienu apvalainį.
Tarė kažką įžūlaus, galingą tikėdamas jėgą
Turint žodžius, ir, padangėn dvasia, galbūt, pasinešęs,
Žilo sau plauko sulaukt ir metų ilgų pažadėjo.
Šokęs Tarkvitas staiga prieš jį spinduliuojančiais ginklais,
Nimfos Driopės sūnus ir Fauno, gyventojo girių,
Šėlstantį štai pastojo kely. Anas užsimojęs
Skydą prie šarvų galingą iešmu prikabina.
Veltui maldaujančiam nūn ir ketančiam daug pasakyti
Galvą nutvoja tvote į žemę ir, liemenį drungną
Vilkdamas priekin, dar taip širdim apkartusia taria:
„Tįsok dabar, pabaisa, čionai! Neužbers tavęs žemėm
Motina ištikima, neslėgs sąnarių tavo kapas.
Paukščiam plėšriem paliks tave čia ar, panardintą vyriaus,
Bangos skalaus ir žaizdas tau laižys išalkusios žuvys."
    Turno pirmąsias eiles Antajų tuoj puola ir Luką,
Numą narsuolį sykiu ir Kamertą čia pat gelsvaplaukį,
Sūnų Volcento kilnaus, turtingiausias kursai auzonėnų
Valdė plačiąsias žemes ir Amikluos tyliuos karaliavo.
Lyg Aigajonas, kursai turėjo šimtą, kaip sako,
Rankų ir šimtą delnų; iš nasrų penkiasdešimt jam veržės
Ir iš krūtinių liepsna, kaip priešais žaibus Visagalio
Žvangino skydų tiek pat, tiek pat ir kardų mostagavo.

Taip po lygmę plačiai nugalėtojas šėlo Enėjas,
Kai tik aštri ėmė kaist geležis. Net puola Nifėjaus
Žirgus keturkinkius, prieš jų krūtines pasinešęs.
Bet iš toli atžengiantį jį ir grūmojantį šiušiai
Spėjo išvyst, kai iš baimės atgal ima bėgt apsigręžę,
Išmeta vadą laukan ir su ratais krantan nudardena.
Nešasi širmiais į juos Lukagas dviem baltasniegiais,
Ligeris brolis drauge. Šis valdo turėklomis žirgus,
Kardą ratu Lukagas smarkus ištraukęs mojuoja.
Šėlstančių taip įžūliai Enėjas pakęst nebegali:
Puola pulte, galingai iešmu grūmodamas priešui.
Ligeris jam:
„Ne Diomedo žirgai, ne vežimas čia tau Achilėjaus,
Čia ne frigėnų laukai. Ir karo galą, ir amžiaus
Šitos tau žemės nulems." Apakintas svaičioja gausiai
Ligeris tokius žodžius. Iliono tačiau didžiavyris
Taiko ne žodžiais atgal, į priešą akstim užsimojęs.
Kai, pasviręs pirmyn, žirgų savo dvejetui stiebės
Šerti Lukagas iešmu ir, koją priekin atstatęs
Kairę, taisės kovon, atzvimbus akstis apatinėn
Spindinčio skydo briaunon, paslėpsnėn kairėn įsismeigia.
Virsta iš ratų smegčia ir mirdamas raičiojas žemėj.
Žodžiais karčiais Enėjas taurus jam šitaip sušunka:
„Ne lėtumas žirgų vežimą tavo, Lukagai,
Išdavė ir ne tušti pabaidė nuo priešo šešėliai:
Šokdamas pats apleidi ratus." Taip šita pasakęs,
Pagriebė žirgus guviai. O brolis dabar nelaimingas
Kelia beginklis rankas, nuo vežimo to pat nusiritęs:
„Trojos kary, tavimi ir tavo tėvais dievagojuos,
Pasigailėk gyvybės manos, išklausyki meldimą."
Atkerta taip Enėjas maldom: „Žodžius negi šituos
Tuokart sakei. Tad mirk ir brolis pasek savo brolį."

Landą gyvybės tada krūtinę durklu praskleidžia.
Taip tad po lauką plačiai lavonų priklojo valdovas
Dardano padermės, lyg srautas ar viesulas juodas
Dūkdamas, kol iš stovyklos laukan, pagaliau, išsibrauna
Julas, jaunasis sūnus, ir vyrai, tuščiai apgultieji.
Taip neprakalbintas pats Jupiteris taria Junonai:
„O tikroji sesuo ir mano žmona mylimiausia:
Tik Venera, kaip manei, – ir tavo mintis neklaidinga, –
Laiko trojėnų galias, ne tvirta dešinė kariauninkų
Ir ne dvasia atkakli ir pavojus pakelt išbandyta."
Jam nuolankiai Junona: „Kam tu, maloningasis vyre,
Įgeli kenčiančią jau ir tavosios grasties įbaugintą?
O, kad turėčiau dabar, kaip turėjau kadai ir kaip dera
Meilės galybę turėt! Juk negi man beatsakytum
Tu, kuris visa gali, kad Turną bent aš begalėčiau
Sveiką iš mūšio ištraukt ir tėvui išsaugoti Daunui.
Tad tegu žus ir grynu krauju teatlygins trojėnams.
Kildina betgi jisai iš mūsų genties savo vardą:
Gentkartės iš ketvirtos Pilumnas jam tėvas, ir doviais
Tavo nuklojo slenksčius dosniąja ranka nebe kartą."
Šitaip jai taria trumpai karalius šviesybių Olimpo:
„Gresiančios jei mirties delsimo ir laiko jaunuoliui
Žūsimam veikiai meldi ir tikies mane taip įsakysiant,
Turną vaduok bėgimu ir išbrauk iš lemties pražūtingos.
Tiek tegaliu nusileist. Bet jeigu didesnė malonė
Slypi tavam meldime ir visą karą išjudint
Ar pakreipt manai, tuščiosiom viltim maitiniesi."
O Junona su raudom: „Kad šitaip širdim dovanotum,
Lūpom ką duot vengi, ir Turną paliktumei gyvą!
Graso dabar žūtis nekaltam ar mane suvedžioja
Baimė bergždžia. Kad siaubas verčiau mane tuščias baugintų
Ir kad kėslus tavus, kaip gali, kad į gera pakreiptum."

Tarus šituos žodžius, iš aukšto dangaus nebedelsus
Neria audringai žemyn, debesų apsiausta, ir erdvybėm
Prie Iliono pulkų ir Laurento stovyklon nudūmė.
Deivė tuomet debesies įduboj vaiduoklį be kūno,
Gležną, Enėjo stuomens – stebuklas klaikus pažiūrėti –
Puošia trojėnų šarvais, skydu ir karčiais ant šalmo
Dieviškos tartum galvos, žodžius suteikia tuščiuosius,
Duoda garsus be prasmės ir žengiančio eigastį mėgdo;
Tartum po mirties, kaip sako, skrajoja paveikslai
Ar sapnai apgauna jausmus, apkvaitintus miego.
Bet prieš pirmas eiles vaiduoklis džiugiai šokinėja,
Erzina vyrą strėlėm ir šaukdamas garsiai vilioja.
Puola Turnas veržliai ir zvimbiančią ietį iš tolo
Sviedžia. Leidžiasi bėgt dabar šmėkla atgal apsigręžus.
Turnas, pamanęs dabar, kad bėgt apsisuko Enėjas,
Ir audrota širdim bergždžiosios vilties pasisėmęs:
„Kur Enėjau, dumi? Kambarių neapleisk sutartinių.
Ši dešinė tau žemę suteiks, ieškotą po jūras."
Vejasi šaukdamas taip ir durklą ištraukęs švytruoja,
Nepatrikdamas net jo džiugesį vėjus nešiojant.
Prie briaunų aukštosios uolos pritvirtintas plaustas
Su kopėčiom iškeltom ir paruoštu tiltu stovėjo;
Vadą Ozinijų jis iš Kluzijaus atvežė krašto.
Šičion atbėgęs gąslus Enėjo vejamas vaizdas
Smunka nelaukęs landon. Negaišliau tebepuola ir Turnas,
Kliūtis įveikia visas ir tiltus peršoka aukštus.
Spėjo denį paliest, – tuoj, lyną nutraukusi, laivą
Velka Saturno dukra, banguojant atgal vandenynui.
Jį Enėjas tačiau grumtynėsna nesantį šaukia.
Aibes užklumpa karių ir giltinei siunčia lavonus.
Jau nebejieško landos lengvutis dabar vaidinuoklis,
Bet, pakilęs aukštai, tamsian debesin pasinėrė.

Turną neša tačiau per jūros platybę verpetas.
Žvelgia nustebęs atgal, kad išgelbėtas taip, nedėkingas,
Ir abi rankas prie žvaigždžių ištiesdamas šaukia:
„Tėve, kurs visa gali, ar laikei taip žemos mane vertą
Paniekos ir bausmėm taip sunkiom mane plakt panorėjai?
Kur aš dumiu ir iš kur ir kas aš grįžtu, kai pabėgau?
Mūrus Laurento man vėl ir stovyklą dar teks pamatyti!
Kur dabar vyrų būrys, kuris mane mūšin lydėjo?
Juos, o gėda, visus palikau baisingajai mirčiai?
Nūn išsklaidytus regiu ir girdžiu, kaip vaitodami krenta?
Kas gi daryt? Kad verčiau praraja gan gili prasivertų
Man pasislėpt, ar jūs bent manęs pagailėkite, vėjai:
Laivą briaunosna uolų – to geisdamas pats aš maldauju
Neškit ir blokškit braston smėlėton Sirties šiurpulingos.
Kur visažiniai gandai, kur rutulai nebenusektų."
Tardamas taip, jis širdim čia ten svyruoja, čia šičion:
Ar iš tokios negarbės nebetveriant tiesiai ant durklo
Mestis ir nuožmiu sau šonkaulius perverti kardu,
Ar vilnių jam pult sūkurin ir plaukiant vingiuotan
Smelktis krantan, ir stoti dar vėl prieš teukrus ginkluotus.
Triskart abu išbandė kelius ir triskart jaunuolį
Stabdė kilni Junona, sutramdžius širdim gailestinga.
Slinkdamas raižo marias, banguotos srovės palydėtas,
Tėvo Dauno senan pakol atsikasa miestan.
Paskatu Dzeuso tačiau Mezencijus užsiliepsnojęs,
Stoja kovon ir teukrus džiugiai bekrykščiančius puola.
Siaučia siauste tirėnų būriai jį vieną įširdę,
Veržias prieš vieną visi, gausingom strėlėm spiesdamiesi.
Jis tarytum uola kad stūkso platybėsna marių,
Dūkstančių vėtrų siautom ir mūšai bangų išstatyta,
Grėsmę ir smūgius visus dangaus atlaiko ir jūros,
Nejuda vietoj pati; Dolichaono atžalą Hebrą

Kloja klote, Latagą su juo ir Palmą baikštuolį.
Bet Latagui akmens didžiule kalnyno skeveldra
Drebia burnon ir veidan ir, kinkos perkirtęs gyslą,
Palmui leidžia lėnai raitytis, ir Lauzui šarvuotę
Duoda dėvėt ant pečių ir smeigti šalman papuošimą.
Frigų Euantą tuomet ir Pario Mimantą vienmetį
Ir palydą podraug, tą pat nakt kurį tėvui Amikui
Davė švieson Teana, kaip Kisėjaus duktė karalienė
Parį, nėščia degalais: gimtojoj pily dabar ilsis
Paris, – Laurento laukai užmaršty tebelaiko Mimantą.
Ir tarytum šunų nuo kalno žemyn nupjudytas
Šernas, kurį per ilgus metus Vezulas pušingas
Gynė ir ilgus metus išsaugojo pelkės Laurento,
Ganės nendrynų tankmėj: pakliuvęs tinklan įgintas,
Stabteli ir sukriūkia žiauriai: pašiurpsta krūtinė,
Ir artyn nebedrįsta prieit ir paerzinti niekas,
Bet sviedmenim ir saugiais iš tolo šauksmais tegrūmoja:
Jis į visas tesižvalgo puses, iš lėto, be baimės,
Griežsaid dantimis ir ietis nugara purto.
Taip ir dabar teisingai visi ant Mezencijaus širsta:
Niekas nedrįsta prieš jį ištraukto pakelt kalavijo:
Ietim ir šauksmais iš tolo teerzina rūsčiai.
Iš senos Korito šalies ten buvo Akronas,
Graikas kilme, iš vestuvių tiesiog nebaigtų atskubėjęs.
Jį kai išvydo toli vorų kamšatin įsibrovus
Nuotakos purpuriniu drabužiu ir raustančiom plunksnom,
Tartum tvartais aukštais klajodamas alkanas liūtas –
Kutrina juk rijimo šėla – jei kur lengvakoję
Stirną išvys ar elnią ragais, didžiaunai užriestaisiais,
Žioja plačiai nudžiugęs nasrus ir pašiurpusiais karčiais
Stringa užgulęs mėson, šlykščiuoju ryklė godulinga
Varva krauju:

Taip pasileido džiugiai Mezencijus priešų knibždynėn.
Krenta ir juodą kulnim Akronas žemę bedalis
Trypia ir dažo krauju iškvėpdamas lūžusią ietį.
Betgi anas nesiteikė klot bebėgant Orodo
Nei sužeist aklai paleisto smailagaliu iešmo.
Priešais puola tiesiog ir veidu vyras prieš vyrą
Stoja kovon ne klasta nugalėt, bet žygiu narsingu.
Koja primynęs tada ir prirėmęs akstim paguldytą:
„Guli ne menkas karys, kilnusis, o vyrai, Orodas."
Pergalės klykia šauksmu džiaugsmingai išsyk bendrininkai.
Taria iškvėpdamas šis: „Neilgai, kas bebūtum, džiaugsiesi
Pergale šia neatkeršytas man. Tave taipgi likimas
Tyko toks pat, ir žemėj toj pat nebetrukus gulėsi."
Karčiu juoku Mezencijus taip įtūžęs atšauna:
„Mirk tad dabar. Dėl manęs gi dievų ir žmonių visagalis
Tėvas tespręs." Sakydamas tat rauna iešmą iš kūno.
Jam užspaudžia akis ramybė kieta ir švininis
Miegas, ir žvilgius sukausto naktis amžinoji.
    Cedikas kerta kirste Alkatoją, Raponas gi Orsą,
Tvirtą jėgom, ir Partenijų štai, Sakratoras Hidaspą,
Klonijų ir Erichetą taip pat Likaono Mesapas.
Partrenktą žemėn aną nuo išsižabojusio žirgo,
Šitą pėsčiom. Grūmės prieky pėsčiom ir Agidas likietis.
Parbloškė betgi ir jį Valeras narsos paveldėtos.
Tronijų Salijus dar, o Salijų tvojo Nealkas,
Svaido kurs ietis šauniai ir iš tolo strėles apgaulingas.
    Jau paskirstė lygiom lavonus ir liūdesį bendrą
Marsas rūstus. Kapojo lygiom, lygiom ir parkrito,
Laimi ar pralaimi kas. Nebėgo vieni ir antrieji.
Dzeuso rūmuos dievai gailėdamies stebi, kaip veltui
Širsta piktai abeji, kaip žmonės vargų nukamuoti.
Žvelgia iš čia Venera, iš ten Junona Saturnietė.

Siaučia išblyškus siauste Tizifonė minioj tūkstantinėj.
Ietim tačiau didžiule Mezencijus purto ir piktas
Žengia audringai lauke. Lyg milžinas kad Orionas
Skina sau kelią pėsčiom Nerėjaus plačiais vandenynais
Viduriu jūros giliu, ir kyšo pečiai nepargrimzdę,
Ar nuo kalno gūbrių ilgametį pamesdamas uosį
Žengia žeme, aukštan debesin savo galvą panėręs.
Taip žingsniavo didžiai baisingais Mezencijus ginklais.
Kai Enėjas tik jį iš tolo kamšoj pastebėjo,
Priešais nukreipia žingsnius. Tas laukia nenusigandęs
Priešo narsaus ir kūno svara pasikliaudamas stovi.
Kai atstumą akim kiek iečiai gana išmatavo:
„Dešine, būk man dievu, ir akstie, kurią šviest užsimojau,
Laimink dabar. Plėšiko šarvais grobtaisiais Enėjui
Papuoštą patį tave, o Lauzai, skiriu atminimui
Pergalės." Tarė tatai ir zvimbiančią ietį iš tolo
Sviedė. Ta lėkdama atsitrenkus nuo skydo atokiai
Po krūtine paslėpsnėn kilniam įsminga Antorui,
Vyrui, siųstam iš Argų Herakliui karan palydovu,
Sekė Euandrą kuris ir italų pily įsikūrė.
Parkrenta nuo žaizdos svetimos bėdulis ir žvilgį
Mirdamas kreipia dangun, ir Argus prisimena mielus.
Ietį Enėjas taurus tada sviedžia, o ta apvalainį,
Trigubu gaubtą variu, ir dangą drobinę, ir odom
Jaučių susiūtą trijų prakirtusi skydą, paliečia
Kirkšnį. Išseko tačiau pajėgumas. Enėjas, išvydęs
Kraują tirėnų, dabar džiaugsminga širdim kalaviją
Traukia iš klubo tuojau ir ugningai sumišusį puola.
Suklykė gailiai balsu iš meilės brangiam savo tėvui
Lauzas, išvydęs tatai, ir ašarom veidas paplūdo.
Šitaip skaudžiosios mirties ir žygių tavo kilniausių, –
Jei patikės ilgaamžiai laikai šiam darbui garbingam, –

Ir, taurusis, tavęs, jaunuoli, minėt nepaliausiu.
Traukias tasai ir nepaslankus, ir nebekovingas
Skydą su priešo akstim atgal žingsniuodamas velka.
Puolė jaunis pirmyn ir dingo verpetuose mūšio.
Čia užsimojusiam jau Enėjui dešine smogti
Metės vikriai po aštriais ašmenim ir, stabdydamas patį,
Verčia sugurst. Sušunka šaukte sekdami bendrininkai,
Kad skydu užstotas sūnaus pasišalintų tėvas.
Spiečių paleidžia iešmų ir gena priešą iš tolo
Sviedmenimis. Įširsta piktai užsidengęs Enėjas.
Lyg, sakytum, kada krušos prapliupusi liūtis
Pila pilte, ir visi laukuose ima bėgti artojai
Ir kaimiečiai visi, ir pastogėj saugioj keliauninkas
Lindi ar upės krantuos, ar aukštųjų uolų įdubimuos,
Kol tebelyja lauke, kad saulei pargrįžus užbaigtų
Darbą dienos. Tad šitaip strėlių apibertas Enėjas
Debesį karo grėsmės begriaudžiantį visą atlaiko
Ir balsu ima Lauzui jis šaukt ir Lauzui grūmoti:
„Kur taip smelkiesi mirtin ir ne pagal išgales drįsti?
Gundo tave neatsargų širdis." O tas gi padūkęs
Pult nesiliauja veržliai. Vis pikčiau ima širsti vadovas
Dardano padermės, ir Parkos verpia jau siūlus
Lauzui paskutinius, nes kardą Enėjas galingą
Smeigia jaunuolin tiesiog ir ištisą kūnan suvaro.
Perveria skydą plienu, lengvutį grasytojo ginklą,
Tuniką taipgi, kaliu adytą motinos auksu.
Skendi visa krūtinė kraujuos. Iškvėptoji gyvybė
Leidžias graudi pas manus ir šaltą palieka lavoną.
Vos tik veidą tačiau ir mirštančio skruostus išvydo,
Veidą Anchizo sūnus ir lūpas, išblyškusias klaikiai.
Sustena iš gailos dusliai, jam dešinę tiesia,
Ir jautrumo tėvam paveikslas suvirpina širdį:

„Ką tau dabar, bernaiti gailus, už nuopelnus tokius,
Ką gi pelnytai tau duot Enėjui maldžiam už taurumą?
Imk sau ginklus, kuriais šitaip džiaugeis, ir tėvų aš tavųjų
Manam bei pelenam, jei trokšti, tave atiduodu.
Guoskis, vargše, tačiau dėl šitos mirties graudulingos:
Nuo dešinės Enėjo krenti." Pats plūsdamas šaukia
Gurstančius jo draugus ir kelia nuo žemės jaunuolį,
Darkantį plaukus krauju, pagal būdą šalies sušukuotus.
　Tėvas prie bangų tuo tarpu srovės Tiberino
Vandeniu plauste žaizdas ir, kūną gaivindamas var̃gų,
Atlošė medžio stieban. Po šakom nukaręs varinis
Šalmas greta, ir sunkūs vejoj sau ilsisi ginklai.
Spiečias aplink jaunimas taurus. Alsuodamas sunkiai,
Galvą parėmė pats, ant krūtinės barzda nusidriekia.
Klausia dažnai apie Lauzą dabar ir dažnai siuntinėja
Kviesti sūnaus ir valios pranešt susigraužusio tėvo.
Milžiną Lauzą tačiau draugai ant šarvų nebegyvą
Nešė verkdami, žaizdos šiurpios nugalėtą.
Junta iš tolo raudas širdis, numanydama bloga.
Darko dulkėm gausiom žilumą galvos ir abudu
Delnus tiesia dangun, ir puola pulte prie lavono.
„Argi taip didis, sūnau, gyvent mane laiko troškimas,
Jog sutikčiau paleist po priešo ranka mano sūnų
Vietoj savęs? Ar ne tavo žaizdom aš išgelbėtas, tėvas,
Gyvas tava mirtimi? Nelemtai, pagaliau, aš jau vargšas
Žūnu, vaje. Tik dabar man žaizda mirtina įvaryta!
Pats nusižengdamas dar, sūnau, tavo sutepiau vardą,
Nuo valdžios ir sosto tėvų pavydo nugintas.
Bausmę turėčiau atkęst dėl keršto savų ir tėvynės:
Baigčiau patsai bet kokia mirtim gyvenimą kaltą.
Nūn gyvenu ir lig šiol nei žmonių, nei šviesos neapleidžiu.
Skirsiuos tačiau." Sakydamas tat, šlaunim sužalota

Stiebias ir, nors giliosios žaizdos gurdenamas skausmo,
Tvirta širdim liepia žirgą atvest. Šis buvo paguoda,
Šis ir tikra pažiba. Iš karo visad nugalėjęs
Grįždavo juo. Pratardamas taip, į liūdintį šneka:
„Raibe, ilgai pagyvenome mes, jei ilga mirtingiem
Būti galėtų kas nors. Ar šiandien parneši laimėjęs
Draug su Enėjo galva kruvinuosius šarvus ir už kančią
Lauzo atkeršysi man, ar, kelio jėga nepraskynęs,
Krisi kartu su manim. Narsuoli, tikiu, nepakęsi
Valios klausyt svetimos ir teukram žemai nusilenkti."
Taręs užšoko tuojau ir, kaip pratęs, ant nugaros sėdi,
Ir rankas abidvi aštriais iešmais apginklavo.
Šalmas tik žėri variu ir šiaušiasi karčių puošnumas.
Šuoliais tada pasileidžia kamšon. Širdy kunkuliuoja
Gėda karti, liūdesys ir piktas podraug įtūžimas,
Meilė, šėlos genama, ir savo narsos pajautimas.
Triskart jisai Enėjui dabar sušunka galingai;
Jį atpažino tuojau ir meldžias džiaugsmingai Enėjas:
„Tėvas dievų tesuteikia tai ir kilnus Apolonas!
Ryžkis tuojau grumtynėsna stot."
Tetarė tiek ir priešais akstim grūmodamas žengia.
Betgi anas: „Kam baidai tu mane, žiaurusis, išplėšęs
Sūnų? Šiuo tik keliu tevaliojai mane pražudyti.
Nei prieš mirtį drebu, nei prieš dievą kurį nepabūgčiau.
Liaukis, nes pats ateinu aš mirt ir nešu tau iš anksto
Dovanas šias." Pasakęs akstim užsimojo į priešą.
Kitą tada ir kitą po to nusviedžia ir raitas
Lekia ratu didžiuliu, bet ginklas sulaiko auksinis.
Triskart į kairę ratu aplink stovintį taip jodinėja,
Sviegdamas ietis ranka, ir triskart didvyris Trojos
Graižo ratu danga varine sviedmenų tankumyną.
Kai taip ilgai jam teko sugurst ir traukt įkyrėjo

Šitiek aksčių, ir nelygi kova jau vargino sunkiai,
Šiaip pasvarstęs ir taip, pagaliau ima pulti ir iešmą
Tarp dubių smilkinių karingajam žirgui paleidžia.
Stojas piestu ir daužo žvėris kanopomis orą,
Trenkia trenkte jojiką atgal ir, pats juo pasekęs,
Drimba pakrikęs ant jo išnarintų pečių stačia galva.
Uždega dangų šauksmais trojėnų minia ir lotynų.
Lekia Enėjas artyn, ištraukia iš įmautės kardą
Ir didžiaunai: „Kur smarkusis dabar Mezencijus, – taria, –
Kur siaubinga narsa?“ Tirėnas gi, tik atsikvėpęs
Ir pažvelgęs dangun, kai sąmonę vėlei atgavo:
„Prieše nuožmus, kam šaipais iš manęs ir mirtim kam grūmoji?
Kas gi čia bloga žudyt, juk tam ir vykau aš kovoti,
Ir su tavim šiuo sandėriu man nesusitarė Lauzas.
To temeldžiu, jei teiksiesi atleist nugalėtajam priešui:
Kūną žeme apiberti man duok. Žinau, mane supa
Kerštas maniškių aitrus. Maldyki, prašau, įtūžimą
Ir man leisk draugėj su sūnum karste atsigulti.“
Taręs, smūgį plienu jis gauna gerklėn sąmoningai
Ir, paplūdęs kraujais, išlieja ant ginklų gyvybę.

Vienuoliktoji giesmė

Kyla tuo tarpu Aušra ir palieka vilnis Okeano.
Nors nekantrauja dvasia palaidot draugus nebedelsiant
Ir gedulan pargrimzdus širdis, Enėjas pirmiausia
Įžadus pildo dievam už pergalę švintant Aušrinei.
Stato didžiulį tuojau, aplinkui šakas apgenėjęs,
Ąžuolą ant kalvos ir puošia Mezencijaus vado
Ginklais laimikio žibiais tau šlovei, didis Galiūne,
Valdąs karus. Rasotas krauju ten šalmakuokštes taiksto,
Lūžusias vyro akstis ir pataikytus dvylikoj vietų
Bei susmaigstytus šarvus, iš kairės kabina varinį
Skydą ir kardą tuomet prie kaklo makštim drambliakaule.
Vyrus tada, nes apspitęs aplink jį dengė vadovų
Visas būrys, pradėdamas taip ima krykščiančius drąsint:
„Žygių dalis didingiausia baigta. Nesibaiminkit, vyrai,
Kas bus toliau. Štai pirmiena šarvų ir netgi karaliaus
Taip išdidaus, ir smūgiu manu Mezencijaus va kur.
Na, tad kelian prie karaliaus dabar ir miesto lotynų.
Ruoškitės mūšiui naujam ir įkvėpkit širdin kovingumą,
Kad, kai tik vėliavas kelt lieps ženklas dievų pranašingas,
Nesukliudytų gaištis jaunuolių išvest iš stovyklos
Dėl nežinios ir ryžtas vangus bailumu negurdentų.
Kūnus tuo tarpu draugų nepalaidotus kasti sukruskim
Žemėsna. Šiaip teįgys jie garbę gelmėj Acheronto.
Eikite teikt kilniosiom vėlėm pagarbos paskutinės.“

„Jos, – tarė, – savo krauju mums tėviškės žemę įgijo
Šičionai ir liūdnan Euandro miestan pirmiausia
Neškit Palantą, kurį, dorybėm apdovanotą,
Griebė juodoji naktis ir ankstyban kapan nugramzdino."
Tarė pro ašaras taip ir žingsnius jisai kreipia prie slenksčių.
Sergėjo kūną tenai Palanto bedvasį Akoitas,
Amžium senyvas, kursai Euandro anksčiau paraziečio
Buvo ginklanešys; ženklais nebe taip palaimingais
Eina dabar, palydu paskirtas brangiam jaunikaičiui.
Visas būrys aplinkui tarnų, subruzdę trojėnai,
Liūdnos, plaukais palaidais pagal paprotį, ilionietės.
Kai Enėjas vidun pro aukštas duris įžingsniavo,
Klykti prapliumpa klykte ir dejonėm žvaigždes nuskardena,
Pliekdamos krūtines, ir liūdesiu rūmai vaitoja.
Veidą išblyškusio čia ir galvą Palanto išvydęs
Atloštą ir auzonėną aksties pražiodytą klaikiai
Žaizdą krūtinėj gležnoj, pravirkdamas šitaip prabyla:
„Argi tave, – taria, – vargše berniuk, džiugiai sulauktoji
Laimė pavydi man duot ir neleidžia išvyst karalystės
Mūsų bei žemėn gimton nugalėtojui grįžt iškilmingai?
Pažadus dėl tavęs ne tokius, kai skyriaus, Euandrui,
Tėvui tavajam, daviau, kai didžios įgyt viešpatystės
Siuntė apglėbęs mane ir įtikinėjo baimingai:
Teksią prieš vyrus smarkius ir gentį kovot kietasprandę.
Jis, galbūt, ir dabar, niekingos vilties suviliotas,
Meldžias net įžadais ir aukurus doviais nukrauna, –
Mes tačiau mirusį jau ir dangaus dievam nebekaltą
Jaunį štai tuščia garbe gedėdami lydim.
Vargše, laidotuves sūnaus žiaurias pamatysi!
Taip pargrįžtam namo, tai mūsų lauktasis triumfas.
Štai mano žodžiai šventi! Euandrai, tačiau neregėsi
Klupusio gėdos žaizdom ir klaikiosios mirties negeidausi

Sūnui sveikam be garbės. Aiman, paspirtis kaip galinga
Žūva Auzonijai ir kaip, Julai, didžios tu nustoji."
Taip apraudojęs, jisai tuoj kelt graudulingąjį kūną
Liepia ir, iš visos parinkęs kariuomenės, siunčia
Tūkstantį vyrų šaunių garbės atiduot paskutinės
Ir prisidėt prie tėvo raudos. Menka tai paguoda
Skausmo aitraus, bet, kaip dera, teikta susigraužusiam tėvui.
Negaišdami liaunuosius kiti pastolus ima pinti
Iš ąžuolinių virbų ir žemuogių medžio vytinių
Ir pavėsiu žaliu iškeltąjį guolį apgaubia.
Guldomas čia ant aukštų pakratų kaimietiškų jaunis,
Lyg nuskintoji gėlė mergaitės pirštu skaisčiaveidės
Ar žibuoklė gležna arba vystantis jau hiacintas,
Kol skaidrus spindesys ir pavidalas dar neapleido,
Nors nebeteikia jėgų ir nebepeni motina žemė.
Tvaskančius auksu tada ir purpuru ima Enėjas
Du drabužiu, kuriuos kitada džiaugdamos savo darbu
Audė pati Didona, Sidono kilni karalienė,
Siūlais aukso plonais išdaigsčiusi dailiai audimą.
Vienu iš tų liūdnai paskutinei garbei jaunuolį
Apvelka ir garbus liepsnosimus dangalu gaubia.
Daugel, be to, dovanų, Laurento laukuos iškovotų,
Krauna ir vora liepia ilga grobinį vesti.
Žirgus prideda dar ir ginklus nužudytojo priešo.
Taipgi rankas pragaran siunčiamiem už nugaros riša
Atgailai, kad liepsnas šlakstytų auka kruvinąja.
Ant stiebų tada priešo ginklus įsako užmautus
Nešti vadovam patiem su priešų vardais išrašytais.
Vargšą veda taip pat nuvargintą amžiaus Akoitą;
Darko jisai čia veidą nagais, čia kumščiais krūtinę;
Žemėn krenta tada ir kūnu visu išsitiesia.
Rutulų taipgi krauju aptiškę slenka vežimai,

Žirgas kovos, pagaliau papuošties netekęs Aitonas
Žengia, ir srūva skruostai didžiuliais lašais ašaringi.
Ietim kiti ir šalmu nešini, nes pagrobė kitką
Turnas kovoj. Tada seka vora nuliūdusia teukrai,
Seka tirėnai visi ir apgręžę ginklus arkadėnai.
    Kai visa palydą vora atsčiai nužygiavo,
Taria sustodamas dar Enėjas, giliai atsidusęs:
„Dar prie kitų iš čia ašarų mus ir karų dar siaubingų
Šaukia lemtis. Sudiev amžinai, šlovingas Palantai,
Amžino atilsio tau.“ Nutilęs tada pasileido
Aukšto pylimo link ir žingsnį kreipė stovyklon.
    Jau ir pasiuntiniai atkako iš miesto lotynų
Ir nešdami alyvos šakas malonės maldavo,
Kad lavonus jisai, po lauką plienu priguldytus,
Teiktųs grąžint ir žemės kaubre palaidoti leistų, –
Negi su įveiktais ir šviesos nebetekusiais grumsis, –
Kad pagailėtų draugų ir uošviais andai pavadintų.
    Juos Enėjas kilnus maloniai priėmęs, sutiko
Prašymus pildyt teisius ir pats dar šitaip pridėjo:
„Koks gi nelemtas išties likimas kerštingan, lotynai,
Jus įvėlė karan, jog vengiat su mum bičiuliauti?
Nūn taikos negyviem ir Marso valia nukautiesiem
Meldžiat manęs, kai mielai ir gyviem aš suteikti geidaučiau.
Teatvykau tik, kad vietą lemtis ir buveinę paskyrė;
Ne su tauta kariauju dabar: karalius sutraukė
Mūsų draugystės saitus ir Turno ginklu pasikliovė.
Turnui derėjo veikiau sutikt šitą mirtį garbingai.
Jeigu jėga jis karą pabaigt, jei teukrus išguiti
Keta, su mano ginklu jam tiko tada susigrumti.
Kam gyvybę palikt, dešinė būtų lėmus ar dievas.
Eikit dabar ir vargšam draugam pakurkite ugnį.“
Baigė Enėjas kalbėt. Anie gi sumišo bežadžiai

Ir, įsmigę akim, viens kito stebeilijo veidą.
Drankas tuomet, užsipult ir nekęst nepaliaunantis senis
Turno jaunuolio piktai, atsakydamas šitaip prabyla:
„O didingas garbe ir žygiais dar didingesnis
Trojos kary, pagyrimais kokiais tave kelsiu padangėn?
Teisingumu stebėtis labiau ar žygdarbiais karo?
Mes apie tai dėkingi gimtam pranešime miestui
Ir su karalium tave Lotynu suvesim, jei laimė
Kelią suteiks. Teieško tada šalininkų sau Turnas.
Netgi smagu bus mūram lemtiem kilot sunkenybes
Ir pečiais užvilkt uolas statysimai Trojai."
Tarė tatai, ir sumurma visų pritarimas vieningas.
Dvylika taip sulygo dienų ir, taika pasikliovę,
Teukrai po girias netrukdomi draug su lotynais
Klaidžioja kalnagūbriais. Aukštuolis kertamas uosis
Džingsi plienu; išverčia pušis, parėmusias dangų;
Pleištais skelt ąžuolų ir kedrų sukruto kvapiųjų,
Girgždančiais negursdami gabena kalnauosius ratais.
Gandas skrajodamas jau, pranešėjas baisaus nuliūdimo,
Pasiekė rūmus dabar ir miestą, ir patį Euandrą,
Lacijui skelbęs tik ką, Palantas šauniai nugalėjęs.
Puolė prie vartų pulte arkadai ir degalus laidot
Griebė senovės būdu. Žėruoja nuskaidrintas kelias
Ilga eile žiburių, ir laukas plačiai išryškėja.
Priešais atžengdama frigėnų minia įsijungė
Raudančion klaikiai voron. Kai motinos lydint išvydo
Rūmų vidun, sielvartingą klyksmais sudirgina miestą.
Nebepakanka jėgų Euandrui dabar sulaikyti:
Veržias minios vidurin. Neštuvus pastačius Palantui,
Krenta ant jo, apglėbia karštai ir rauda dejuoja,
Vos iš gėlos, pagaliau, prasižiot bepajėgdamas balsui.
„Negi man šiuos, Palantai, davei pažadėjimus, tėvui,

Jog geidei atsargiau Mavortu žiauriu pasikliauti?
Puikiai žinojau, karys kaip trokšta pradžioj pagarsėti
Ir kaip maga šlovė naujokui kovos pirmutinės.
O, kaip graudi pirmiena grumties, kaip žiauriai bandytas
Karas artus, ir niekas dievų maldos neišklausė,
Nei manų pažadų! O žmona tu palaimingiausia,
Guoskis, kad mirt suskubai, dar šitos gėlos nesulaukus;
Man tačiau teko įveikt lemties paskirtąją dalią,
Tėvui liekant gyvent. Kad su teukrais mane išžygiavus
Rutulai pliektų iešmais ir patį, iškvėpusį dvasią,
Išeimė ta lydėtų namo mane, ne Palantą!
Neketinu jūsų, teukrai, vainot, nei sandaros plūsti,
Nei dešinių, bičiulystei spaustų: gek šitokia laimė
Amžiui mūsų lemta. Bet jeigu jau žūt buvo skirta
Sūnui ankstyba mirtim, raminsiuos, kad krito, priklojęs
Tūkstančius volskų prieš tai, bevesdamas Lacijun teukrus.
Ne iškilniau ir aš lydėčiau tave, o Palantai,
Neg Enėjas maldus ir frigėnai negu didžiadvasiai,
Ir neg tirėnų vadai bei tirėnų visi kariauninkai.
Grobinius neša didžius paklotų tiesės tavo Mirčiai:
Styrotum taipgi ir tu, didžiulis stuobrys apšarvuotas,
Būtum amžiaus to pat ir lygus jėgom vienametis,
Turnai. Bet vargšas ašai kam teukram kliudau besikauti?
Eikit ir, ką pasakiau, karaliui pranešt nepamirškit:
Po sūnaus žūties nekenčiamą vilkinu amžių
Dėl tavos dešinės, kuri už sūnų ir tėvą
Turnui skolinga, regi. Tavo nuopelnam man, tavo laimei
Tai man belieka daryt. Ne gyvenimui džiugesio trokštu, –
Ir nevalia, – bet sūnui pranešt pragarmės karalijon."
Šviesą tuo tarpu Aušra mirtingiem žmonėm palaimingą
Atnešė vėl padėti darbam ir bėdom kasdieninėm.
Jau Enėjas garbus drauge su Tarchonu vingiuotam

Laužą sukrovė krante. Čia kūnus kiekvienas saviškių
Papročiu neša tėvų ir, juodosiom liepsnom besiraitant,
Slepias dūmų tamsoj aukštasis dangus parūkavęs.
Tris kartus apėjo pėsti jie spragančią stirtą,
Ginklais šarvuoti spindžiais, tris kartus šermenų gedulingų
Ugnį apjojo raiti ir laidė vaitodami gerklę.
Ašaros vilgo ginklus, rasoja nuo ašarų žemė.
Ulbia dangun ir vyrų kauksmai, ir trimitų gaudimas.
Čia vieni liepsningan laužan nužudytų lotynų
Paglemžtus meta grobius: šalmus ir tvaskančius kardus,
Brizgilus ir kaitriuosius ratus, kiti atpažintas
Dovanas jųjų pačių: skydus ir akstis nedalingas.
Daugel taipgi aplink papjauta Giltinei jaučių,
Ir šeriuotas kiaules, ir iš lauko varu suvarytas
Liepsnai aukoja avis. Tuomet po visą pakrantę
Degančius stebi draugus ir pusiau supleškintas sergsti
Išdagas, ir negali atstot, kol naktis debesėta
Apgręžia skliautą dangaus, liepsningom žvaigždėm padabintą.
Lygiai taip pat ir pusėj kitoj graudulingi lotynai
Begales krauna laužų ir daugelį kritusių mūšy
Pakasa ten, kai kuriuos po žeme, kitus gi gabena
Laidot kaimynų laukuos ar miestan gimtan sugrąžina.
Likusią aibę tada lavonų, visaip priguldytų,
Dega krūvom, be garbės atskiros, neskaitę, ir platūs
Švyti aplinkui laukai, ir liežuviai ugnies nusiraito.
Triskart išbaidė šviesa nuo dangaus vėsinančią ūksmę.
Pelenus rausė liūdni ir sujaugtus rankiojo kaulus
Iš degėsių krūvos, ir žemėm karštom apibėrė.
Siaudžia jau ir namai po miestą turčiaus Lotyno.
Ten gailiausia rauda ir dejonės tenai triukšmingiausios.
Motinos čia ir marčios sūnų nelaimingos, čia brangios
Sesės sugelta širdim ir našlaičiai, tėvam paveržtieji,

Keikia šlykštybę karų ir vest įsigeidusį Turną:
„Pats tegu, – šaukia, – ginklu ir kardu patsai teišsprendžia,
Kurs valdžios ir aukščiausios garbės sau Italijoj trokšta."
Drankas, įniršęs piktai, dar siundo ir vieną tik Turną
Ragina šaukti kovon ir vieno tik jo reikalauti.
Daugis tačiau pasisakė ir prieš ir karščiuodamies gyrė
Turną, kurį ir vardas kilnus karalienės užstojo,
Ir palaikė garbė, ne kartą grobiu įsigyta.
Šitaip kaistant aistrom ir sąmyšiui įsisiūbavus,
Atneša štai liūdni iš miesto šaunaus Diomedo
Pasiuntiniai atsakymą dar: nepasiekta nieko,
Šitiek padėjus vargų. Nepaveikė dovanos, auksas
Nei meldimai karšti: kitoniškų tenka lotynam
Ginklų ieškot ar melsti taikos iš Trojos karaliaus.
Širdgėla ta pakirto jėgas ir karaliui Lotynui.
Jog Enėją valia aiškiausiai veda lemtinga,
Rodo rūstybė dievų ir kapai, tik dabar supiltieji.
Posėdžio šaukia užtat didikus susirinkt iškilmingo
Menėn didingon pilies, aukščiausios valdžios įsakytus.
Tie grūsdamies užtvindė kelius prie karališkų rūmų.
Sėdi soste tarp jų vyriausias amžium Lotynas
Ir vyriausias valdžia, suraukęs paniurusiai kaktą.
Čia jis pasiuntiniam, iš Aitolijos grįžusiem miesto,
Liepia sakyt, ką praneša jie, reikalaudamas dėstyt
Visa ką paeiliui. Nutilo tada, įsakyti,
Ir, liepimui klusnus, prabyla Venulas šitaip:
„Matėm stovyklą graikų, Diomedą, piliečiai, regėjom,
Įveikėm kelio kliūtis ir didžius ištvėrėm pavojus,
Spaudėm ranką, kuri sugniuždė galias Iliono.
Miestą įkūrė jisai gimtinės vardu Argiripą
Kalno Gargano krašte, japigų laukuos, pergalingai.
Kai įėjom vidun ir leido žodį mum tarti,

Dovanas skleidžiame jam, pasakom vardą, tėvynę,
Kas kėsinos karu ir Arpuosna dėl ko atsilankėm.
Veidu atsako giedru išklausęs mum taip Diomedas:
„O palaiminga tauta, o tu, karalyste Saturno,
Jūs, auzonai seni, kokia gi lemtis jum ramybę
Drumsčia ir gundo kariaut, sunkumų kovos nepažįstant?
Mums, kurie siautėm ugnim ir kardu laukus Iliono, –
Jau nesakau, kiek išvargom kare ties mūrais aukštaisiais,
Kiek karžygių Simoento dugne, – neapsakomas teko
Kęsti už kaltę bausmes, po visokias šalis besitrankant.
Užjautė mus net Priamas patsai; žino vėtros Minervos,
Žino Eubojos sala ir baisingas kerštu Kafėrėjus.
Nublokštas štai po karo siautos krantan tolimiausian
Lig Protėjaus stulpų Atrėjaus sūnus Menelajus;
Teko lankyt ir Etnos kalne kiklopus Odisėjui.
Idomenėjaus minėt penatus židiniuos išvartytus,
Libijos kranto lokrus ir Neoptolemo valstybę?
Net vadovas patsai achajų kilnių mikėnietis
Krito tik žengęs vidun nuo rankos žmonos šiurpulingai:
Tykojo iš pasalų meilužis Rytų pavergėją.
Man pavydėjo dievai, gimtojon šalin parkeliavus,
Ir pasiilgtos žmonos, ir žavingo išvyst Kalidono?
Net ir dabar, žiūrėti šiurpu, vaiduokliai sekioja
Ir prarastieji draugai plazdena sparnais į padanges
Bei paupiais ima paukščiais klajot (ach, klaikios maniškių
Bausmės!) ir uolas verksmingais balsais nuskardena.
Baimintis to juk man iš tiesų nuo ano jau reikėjo
Meto, kai geležim aš kūnus dievų, neprotingas,
Puoliau ir kruvinai Veneros sužeidžiau ranką.
Ne, jau tikrai nebeverskit manęs šiam kare dalyvauti:
Nebeturiu nei su teukrais vaidų, kai Pergamas žlugo,
Nei beprisimenu jau, nei džiaugiuosi bėdom iškentėtom.

Ką jūs man dovanų iš gimtos dabar atnešat žemės,
Skirkit Enėjui veikiau. Užgrūdintom kovėmės ietim,
Rungėmės kumščiais kietai. Kaip galingai, tikėkit, patyriau.
Skydą kiloja kovoj, kaip audringai iešmu užsimoja.
Būtų Idos šalis du tokius dar vyrus pagimdžius,
Inacho būtų miestus pasiekęs ginklu dardanėnas
Ir, pasikeitę lemtim, liūdėtų graikai gedulingai.
Kiek tik prie tvirtos sugaišo pilies Iliono,
Hektoro ir Enėjo ranka grajus nugalėti
Rikdė lig dešimtų gurste pragurdenusi metų.
Šaunūs abudu narsa ir ginklais abu prašmatniaisiais,
Šis maldingesnis tiktai. Paspauskit dešines taikai:
Proga duota. Tik prieš ginklą ginklu pasipriešinti venkit.“
Štai ir atsaką jau, karaliau kilnusis, karaliaus
Visą girdi ir spręsmą drauge apie karą grėsmingą.“
    Baigė tik pasiuntiniai, iš sumišusių tuoj auzonėnų
Lūpų gąslus ima sklist murmesys, lyg drimbančios uolos
Stabdo smarkiąsias upes ir srovė užtvenkta gargaliuoja;
Šniokšt gretimi įninka krantai ir ūžauja bangos.
Kai tik nurimo dvasia ir drebančios lūpos nutilo,
Šaukias karalius dievų ir taria nuo aukštojo sosto:
„Trokščiau aš pats ir tiko geriau, o piliečiai, valstybės
Reikalu tartis seniai, ir posėdžio šaukti senatą
Jau nebe metas dabar, kai mūrus apsiautė priešas.
Su dievų, piliečiai, gentim pragaištingai kariaujam,
Su kariais nenugalimais, kurių nealsina
Mūšiai jokie. Nepaleidžia kardų net kovoj nugalėti.
Atsižadėkit, jei kiek aitolų ginklu betikėjot,
Ir pasikliaukit savim. Bet, matot, viltis apribota.
Kita kas kaip pakrikai griuvenom sužnekinta visa,
Regit savo akim ir galit ranka palytėti.
Nei priekaištauju kam nors. Kiek narsiai kovot beįstengė,

Kovės išties ir rungės visom pajėgom karalystė.
O jau dabar, kur linksta mintis po svyravimo ilgo,
Dėstyt ketu ir trumpai, įsidėkit širdin, apsakysiu.
Lauką prie tuskų srovės valdau, apgyventą nuo sena,
Kurs vakaruosna toli už sikanų šalies nusitiesia.
Rutulai ir aurunkai tenai noragu akmeningas
Raižo ir sėja kalvas ir nedirbamus gano brūzgynus.
Ši sritis ištisa ir juosta pušyno kalnuota
Teukram draugam tebus dovana. Jiem duokime teises,
Lygias valstybėj bendroj, ir kvieskim valdžion dalininkais.
Tesikurie, jei geidžia karštai, ir mūrus testatai.
Jeigu kitus jau kraštus ir kitą rinktis sau tautą
Linkus širdis ir mūsų dirvas jiem leista palikti,
Dukart po dešimt laivų iš itališkų rąstų statykim,
Ar net daugiau, jei pripildyt valios; visa jau pakrantėj
Medžiaga; leiskim patiem ir kiekį nuspręst, ir talpumą,
Geležį duokim tik mes ir rankas, ir laivų įrengimą.
Žodžiam, be to, maniesiem pranešt ir sandorai tvirtint
Šimtą pasiuntinių lotynų kilties garbingiausios
Siūlau nusiųst su alyvos šakom, papuoštim taikingumo,
Nešinus aukso doviu ir talentais ilčių dramblinių
Bei apsiaustu ir krase, didingais ženklais karalystės.
Tarkitės labui bendram ir žlungančią gelbėkit šalį."
    Drankas tuomet, nepaliaudamas širst, nes Turno garsumas
Siundė pavydžiai šnairuot ir kartėlio dygliais prikankino, –
Pertekęs turtais apsčiais, iškalbus, bet grubo ištižęs
Kumštis kare, jo žodis svarus patarimais taryboj,
Kurstyt maištam įmanus; iš motinos jis išdidumą
Gavo garbinga kilme, blandesnis kiltim pagal tėvą, –
Kyla ir žiebia žiebte po šmeižto šmeižtu įtūžimą:
„Siūlai ne mįslę išmint, karaliau kilnus, bet dalyką
Aiškų ir be kalbų: juk žino kiekvienas, ko reikia

Laimei valstybės dabar, tik niekas balsu nepasako.
Laisvę teduoda kalbėt ir pūstis didžiai tepaliauja,
Kurs pragaištinga valdžia ir kietasprandybe nelemta –
Drįsiu kalbėt, te smurtu jis man ir mirtim begrūmotų –
Šitiek šaunių išžudė vadų ir visą, kaip regim,
Miestą panėrė skausman, ir, bėgt pasinešęs, kėsinos
Trojos stovyklą nusiaubt ir dangų ginklu įbauginti.
Vieną tik dar prie tų dovanų, kurias gausingiausias
Teikt dardanėnams liepi, tik vieną, geriausias karalių,
Teikis pridėt, ir niekas varu lai tau nesukliudo
Tėvui išduoti dukters už žento šaunaus ir vestuvėm
Šitaip garbingom taikos sutvirtint derme amžinąja.
Bet jei baimė šiurpi mum širdis gniaužte tebegniaužia,
Patį maldaukim tada ir melskim malonės jį patį:
Teisę karaliui tegu ir tėvynei užleis pasitraukęs.
Kam taip dažnai pavojun stumi piliečius pražūtingan,
Lacijaus tiek vargų priežastie ir pikto šaltini?
Laimės iš karo nelauk: mes taikos iš tavęs reikalaujam,
Turnai, ir laido podraug, kurs vienas taikos nepažeistų.
Pirmas štai aš, kurį priešu kandžiu tu pats sau vaizduojies, –
Man tai vis tiek, – maldauju žemai. Pagailėki taviškių,
Šėlą ramdyk ir nešdinkis sau, nugalėtas; lavonų
Matėm gana ir siaubėm laukų neaprėpiamus plotus.
Ar, jei traukia garbė ir jauties, kad krūtinėj smarkumo
Šitiek turi ir maga pilies karališkas kraitis,
Drįsk ir priešui statyk krūtinę, savim pasikliovęs.
Žinoma, Turnui dabar kad tektų žmona karalaitė,
Mes, niekinga minia, nelaidotos, neapraudotos
Vėlės tįsom laukuos. Taipogi ir tu, jei bent kiek dar
Tėvo narsos beturi, pažvelki anam, kuris šaukia,
Tiesiai veidan."
    Uždegė ši pašaipa išdidėlio Turno puikybę,

Ir iš krūtinės gelmių šie veržias garsai sudejavus:
„Žodžių, beje, iškalbių tau niekad, Drankai, nestinga,
Kai dešinės pasigenda karai, ir, tėvus vadinant,
Pirmas skubi, bet ne tauškalais metas aušinti burną,
Iš pasalų kuriuos drąsiai svaidai, kai priešą prilaiko
Pylimas sienom aukštom ir grioviai dar krauju nepaplūdo.
Žodžiais tad griausk išdidžiai, kaip pratęs esi, ir apkaltink,
Drankai, mane bailumu, kai tokias krūvas prikapojo
Teukrų tava dešinė ir grobio žymėm nugalėjęs
Puikiai nuklojai laukus. Drąsa ką gali audringa,
Leista patikrinti mum, juk negi tolybėse kažkur
Tektų priešo ieškot: jis mūrus aplinkui apgulęs.
Einam tiesiog. Ko dar begursti? Ar tau karingumas
Kojų tiktai bėgštume ir liežuvy plepiai pagyringam
Vien bepaliks?
Aš tau bėglys? O niekše, ar tas bėgimą pelnytai
Man priekaištaus, Iliono krauju kurs Tibrį patvinus
Ir visus Euandro namus sužnekintus regi
Su visa gentimi, ir arkadų eiles nuginkluotas?
Pandarui su Bitiju ne toks aš bailys pasirodžiau,
Tūkstančiui taipgi, kuriuos per dieną siunčiau nugalėjęs
Tartaran, sienom aukštom ir pylimu priešo aptvertas.
„Laimės iš karo nelauk." Tu pasakok tai dardanėnų
Vadui, kvaily, ir kėslui savam. Tad negursk išgąstingu
Sąmyšio nerimu kelt ir aukštint genties galingumo,
Dukart įveiktos, ir ginklo žemint lotynų.
Dreba dabar mirmidonų vadai nuo Frigijos kardo,
Dreba Tididas dabar, dreba ir larisietis Achilas,
Nešas atgal ir Aufido srovė iš Adrijos baugščiai.
Bijančiu netgi manęs dėl vaido suktai apsimetęs,
Baimės siaubu ima gelti aitriau klastūnas vylingas.
Niekad sielos tokios dešinė šita, nebesibaimink,

Tau nepaglemš: tegyvena tavy ir krūtinėj niekingoj.
Tėve, eime prie tavęs ir tavo kilnaus patarimo.
Jeigu nebegali jau mūsų ginklu pasikliauti,
Jei mes taip apleisti, jog, kartą tik pralaimėję,
Kritom blokšte parblokšti ir laimė sugrįžt nebegali,
Tuokart maldaukim taikos ir dešines tieskim beginkliai.
O, kad ankstesnės drąsos mums būtų bent kiek bepalikę!
Man už kitus pranašesnis tasai ir varguos palaimingas,
Dvasios taipogi kilnios, kurs, šito išvyst nepanūdęs,
Prieglobstin pultų mirties ir žemę kramtytų per amžius.
Bet jei ir ištekliai mum, ir jaunimas lig šiol sveikutėlis,
Ir dar mus teberems ir miestai italų, ir tautos,
Jei ir trojėnam taip pat atėjo garbė su upeliais
Kraujo, – pakanka ir jiem lavonų, ir vėtra vienodai
Siautė visiem, – dėl ko pat pradžioj jau taip negarbingai
Leidžiam rankas? Kam drebam šiurpiai, dar negaudžiant trimitam?
Daug ką diena ir nepastovaus gyvenimo triūsas
Vėlei pakreipia geran. Pakaitom lankydamos laimė
Apvilia vienus dažnai, kitus vėl ant kojų pastato.
Mum parama, sakykim, užtruks iš Arpų ir Aitolo,
Betgi Mesapas padės ir Tolumnijus rems palaimingas,
Ir vadai, tiek genčių pasiųsti. Garbė ne menkesnė
Lacijaus vyrus lydės ir Laurento šalies jaunikaičius.
Remia ir Kamila iš volskų genties šlovingiausios,
Seka raitųjų būrys, ir voros variu žaižaruoja.
Jeigu vieną mane trojėnai kovon teiššauktų,
Jei tik valia ir labui bendram taip kelią pastoju,
Pergalė negi jau tiek šių rankų įširdusi kratos,
Jog dėl šitiek vilties bandyti bent kiek nebedrįsčiau.
Drąsiai stosiu prieš jį, te sau ir Achilą pamėgdžios
Didį ir ginklais lygiais, Vulkano ranka pagamintais,
Tesididžiuos. Šią gyvastį jum ir uošviui Lotynui

Turnas ašai, nė už vieną drąsa ne žemesnis senolį,
Aukai daviau. „Enėjas mane tiktai šaukia“, – tešaukia.
Drankas veikiau, jei keršys dievai, te mirtim neapmoka;
Žygdarbiais tektų garsėt, – tenelaukia šlovės nepelnytos.“
Šitaip karštai dėl pašlijusios jiem padėties besiriejant,
Leidos Enėjas žygiuot, kautynių tvarka išsidėstęs.
Siaučia siauste išgąstinga žinia po rūmus karaliaus,
Ir šiurpus baugulys supurto sumišusį miestą:
Teukrai nuo Tibrio srovės, kautynių tvarka išrikiuoti,
Ir tirėnų minia platybėm laukų atsiūbuoja.
Gąslūs sumišo visi, ir suvirpa ūmai įbaugintos
Širdys minios; įniršta dyglių įgelti skaudulingų.
Klykauja ginklų karštai skeryčiodami rankom jaunuoliai,
Graudžiai tylom kukčioja tėvai. Čia nesutarimo
Ulbia šauksmai iš visur ir aidi dangun pjaudamiesi.
Ne kitaip ir alko tankmėj kai kartais gausingi
Paukščių nusėda pulkai ar upėj Padūzos žuvingoj
Kurkšioja gulbės kimiai ir pelkynus tauškius nuskardena.
Turnas: „Piliečiai, išties, išlaukęs progą, sušuko:
Kvieskit tarybą dabar ir liaupsinkit taiką susėdę,
Kai puolama karalystė ginklu.“ Ir, tiek tepasakęs,
Sprūdo galvotrūkčiais lauk, iš rūmų aukštų pasileidęs.
„Volskų, – jis tarė, – būrius, Voluzai, ginkluot įsakyki,
Vesk ir rutulus dar. Ginkluotuosius jočius, Mesapai,
Korai, ir tu su broliu plačiai po lauką išskleiskit.
Miesto vartus tesaugo vieni ir teužima bokštus,
O kiti drauge su manim, kur liepsiu, tepuola.“
Mirksniu prie sienų dabar iš miesto visi išbėgioja.
Tėvas Lotynas patsai, sukliudytas eigos pragaištingos,
Posėdį baigia tėvų ir kilnų atideda žygį.
Sau dovanot nebegali dabar, jog Trojos Enėjo
Pats nesutiko priimt ir žentu įvesdinti miestan.

Rausia kiti duobes prieš vartus ir uolienas bei kartis
Velka. Sugaudžia karan kruvinan vadindamas rūsčiai
Ragas. Tirštu vainiku tada mūrus aplink apkabino
Moterys ir vaikai, visus šaukia grastis pražūtinga.
Dievnamin taipgi šventan Paladės pilin karalienė,
Moterų būrio gausaus lydima, iškilmingai važiuoja
Teikt dovanų; skaisčioji dukra Lavinija grečium,
Šitiek nelaimių versmė, akis nudelbus žavingas.
Motinos kopia vidun, smilkalais šventovė pakvimpa,
Ir nuo slenksčių kilnių galinga malda pasilieja.
„Deive narsos, karaliene karų, Tritoniete skaisčioji,
Sviedmenį laužyk ranka grobiko frigų ir patį
Trenk stačia galva smėlin, kad ties vartais aukštais išsitiestų."
Uoliai juosiasi pats įtūžęs kautynėsna Turnas.
Jau, užsidėjęs šarvus, rausvai švytruojančius, šiurpso
Žvynų variu, ir gaubia blauzdas žėruojantis auksas;
Dar nedengti smilkiniai, prie šono žvangus kalavijas,
Auksu tviska spindus nuo aukštosios pilies pasileidęs,
Plaka džiaugsmingai širdis, ir maga jau įveiktas priešas.
Eržilas tartum pūnėj, pamautus nuo ėdžių sutraukęs,
Dumia laisvai pagaliau ir, atvirą lauką pribėgęs,
Neria ganyklon nerte, kumelių pulkan pasinešęs,
Ar po bangas, kaip pratęs srovėj mėgiamoj pasinardyt,
Sprandą užrietęs aukštai, ir žvengia, ir drabsto kanopom,
Dūkdamas sklaisto karčius per kaklą vilnim, per krūtinę.
    Jį Kamila štai, volskų voros lydima, susitiko
Ir ties vartais pačiais nuo žirgo garbiai karalienė
Šoko. Pasekdamas ją, tuoj žirgus palieka ir žemėn
Smuko smukte ir visas būrys. Čia pat ji prabyla:
„Turnai, jei tik narsus kiek gali savim pasikliauti,
Ryžtuosi drįst ir pulti žadu aš gretas enėjėnų
Ir vienui tik viena tirėnam raitiem pasipriešint.

Leisk mano rankai kovos pavojus bandyt pirmutinei,
Tu prie pylimo stok ir saugok pėsčias tvirtovę."
Turnas į tai, įsmeigęs akis mergaitėn siaubingon:
„Gražna Italijos tu, kaip atsidėkoti, mergele,
Žodžiais galiu ir darbais? Dabar jau visus tu kadangi
Viršiji savo narsa, būk mano vargų bendrininkė.
Kaip paskala ir siųstieji žvalgai patikina žinią,
Priekin Enėjas godus raituosius, lengvai apginkluotus,
Pasiuntė trypti laukų, o pats atžygiuoja dykynėm,
Per stačius kalnyno gūbrius artėdamas miestan.
Kelio miškingoj dauboj žabangus rengiu apgaulingus,
Žiotis abi pragarmės ginkluotais apsiausdamas vyrais.
Tu gi man viesulu pulk atitrypiančią vorą tirėnų.
Bus su tavim Mesapas žvitrus ir jočiai lotynų,
Taipgi Tiburto būrys, ir tu apsiimk vadovauti."
    Taręs tatai, panašia jis kursto kalba ir Mesapą,
Ir vadus bendrininkų kovon ir skuba į priešą.
    Yr klonys vingiuotais lanksmais, tarytumei skirtas
Tykoti priešui klasta; jį lapų tamsus tankumynas
Suremia šlaitais abiem, kur siauras teveda takas
Ir ankštų griovos žiomenų vylingosios angos.
Virš gilmenos, viršūnėj pačioj kalnagūbrio aukšto,
Tęsias slapta lyguma, landynė saugi pasitraukti.
Iš dešinės ir kairės užpultas gali pasipriešint
Ar užimti gaubrius ir atšaižas uolų ritinėti.
Žinoma čia kelių kryptim atbėga jaunuolis,
Užima vietą tuojau ir sustoja tankmėj pražūtingoj.
    Į greituolę tačiau aukštybių buveinėje Opį,
Vieną iš šventos mergelių minios palydovių,
Kreipės Latonos dukra ir šituos didžiai sielvartingus
Tarė žodžius: „Žygiuoja karan Kamila šiurpulingan
Ir, o mergele, tuščiai ji mūsų juosiasi ginklais;

Ją branginu labiau už kitas. Ne nauja tai Dianos
Meilė ir ne ūmai apsalo širdis sužavėta.
Nes išdidus, nuo sosto kerštu pavarytas, Metabas
Kai iš miesto garsaus senovinio traukės Priverno,
Tarp jaugios kovų maišaties bebėgdamas griebė
Kūdikį draug su savim tremtin palydu ir Kasmilos
Motinos pakeistu kiek Kamilos vardu pavadino.
Dūmė pats su vaiku nuošalin keterom ir beribiais
Plotais miškų. Grūmojo iešmai iš visur drebulingi;
Volskų ginkluoti būriai skrajojo aplink pasipylę.
Štai dar besprunkant sprukte aptvindęs krantus Amazėnas
Tiško putom. Iš juodų debesų prapliupusios liūtys
Šniokštė šniokšte. Jau rengėsi plaukt, bet meilė gurdeno
Kūdikiui ir krimtesys naštos neprarast mylimiausios.
Svarstęs vienaip ir kitaip, vos šitaip nuspręst besuskubo.
Styri akstis, kurią galinga ranka kariauninkas
Nešė drauge, diržingą gumbais ir užgrūdintą karščio.
Apvyniojęs karnom ir žievėm kamščiamedžio dukrą,
Rišo prie jos sviedimui smagiam ties viduriu koto.
Ietim drūta ranka linguoja taip melsdamas dangų:
„Tau ją, deive miškų, Latonos dukra maloninga,
Tėvas patsai aukoju tarnaut. Lekia oru nuo priešo,
Pirmus iešmus maldžiai nešdama. Teikis, deive, tarnaitę
Savą priimti, patikėtą nūnai oram apgaulingiem."
Tarė ir ranka smagiai užsimodamas kotą
Sviedžia. Tik kriokia sraumuo, ir viršum gargaliuojančios upės
Skrieja skriste Kamila ant zvimbiančio virbo varguolė.
Miniai tačiau grėsmingai artyn besibraunant, Metabas
Kūlvirščiais puola srovėn ir vaiką, dovaną deivei,
Iš žolėtos vejos su akstim nugalėtojas rauna.
Jo nei miestas kuris, nei namai priimt nesutiko,
Jis ir pats atšiaurus nebūtų bet kam nusilenkęs;

Vienišas tarp piemenų kalnuotoj gyveno dykynėj.
Dukrą krūmuose čia, tarp landynių žvėrių šiurpulingų,
Mitino tešmenim kumelės bandos ganomosios,
Pieną į gležnas speniais įmelždamas lūpas.
Kai veblenanti dar vos pirmus pėdsakus spaudė
Padais glebnais, jos delnus akstim aštria apginklavo
Ir prie peties prikabino strėles ir kilpinį mažuolei.
Vietoj aukso plaukuos ir vietoj ilgo drabužio
Tigrės kailio danga nuo pečių per nugarą karo.
Vaikiškas ietis tuomet dar rankom lepiom laidinėjo,
Apvaliu taipgi diržu aplink galvą apsukus mėtyklę,
Smogdavo gulbėn balton ar Strimono partrenkdavo gervę.
Veltui daugelis ją tirėnų šalies moteriškių
Geidė turėti marčia; Dianai visa atsidavus,
Pomėgiui lieka strėlių ir mergystei, karštai numylėtai,
Ištikima visados. Kad nebūtų degte užsidegus
Karo žygin tokian ir teukrų vilioti išdrįsus!
O kad dabar tarp manų ji būtų, brangi, palydovių!
Kad jau lemtis ją gniaužia dilgi, sukrusk nebedelsus,
Nimfa, plevent iš dangaus ir lotynų ribas aplankyki,
Nuojautos ženklu gūdžiu kur verda kova šiurpulinga.
Še, pasiimk ir trauk iš makščių kerštingąją strėlę,
Kad kuria, jei drįsta kas žeist jos šventąjį kūną,
Teukras, italas, vis vien, man lygiai krauju atmokėtų.
Kūną paskiau kankinės ir ginklus nepagrobtus nunešiu
Aš debesim įdubiu ir tėvynės kapan pargabensiu.“
    Tarė, o ta, iš dangaus lengvu plazdendama oru,
Nuūžė, viesulan debesų tamsian pasinėrus.
    Bet trojėnų vora prie mūrų tuo tarpu artėja,
Taipgi etruskų vadai ir raitieji visi kariauninkai
Joja gretom, surikiuoti būriais. Po lygumą visą
Žengia ir trypia žirgai; rungdamiesi su tramdomais žąslais,

Šičion muistos ir ten. Pašiurpo plačiai geležinis
Laukas akstim, ir dega lygmė, švytruodama ginklais.
Pusėj irgi anoj Mesapas ir eiklūs lotynai,
Koras su broliu taip pat ir sparnas mergaitės Kamilos
Slenka lauku vieni prieš kitus ir, atsčiai atitraukę,
Tiesia pirmyn iešmus dešinėm ir smaigstėm mojuoja.
Žvengia įkaitę žirgai ir klega artėdami vyrai.
Jau ir, atstan sviedimo aksties prislinkę, sustojo
Šalys abi. Ima žaibiškai pult bei prunkščiančius ragint
Žirgus klyksmu ir įninka strėles iš visur laidinėti.
Sniegenų lyg tirštuman paskendo dangus apsiniaukęs.
    Metasi šuoliu ūmai Akontėjus veržlus ir Tirėnas,
Vienas prieš kitą smaigstes atrėmę tvirtai, ir pirmieji
Drimba griausmingu trenksmu. Krūtinę priešais krūtinę
Skelia žirgai, šūka nešdamies. Akontėjus, ištvotas
Žaibo tarytum sparta ar mėtyklės svoriu sviedžiamuoju,
Kūlvirsčiais sminga toli, oran iškvėpdamas dvasią.
Eilės pakrinka išsyk. Dangstydami nugaras skydais,
Gręžias lotynai atgal ir žirgus pasuka miestan.
Vejas trojėnai raiti, Azilas būriam vadovauja.
Jau prie vartų pačių artėjo lotynai, ir vėlei
Aidi padangė šauksmu, ir sprandus gręžia liaunuosius:
Nešas žirgai brizgilais palaidais atgalion išsitiesę.
Tartum pakaitom bėgdama kunkuliuojanti jūra
Srūva čia žemės linkan, ir ritas putodamos vilnys
Virš uolų, ir smėlio ribas atvingiuodama vilgo.
Čia, sraujai verž:damos sūkuriais, atskalautąjį žvirgždą
Velka atgal ir krantus, nuslūgstant sėkliui, palieka.
Dukart mūrų linkan vijos bėgančius rutulus teukrai,
Dukart ginklu atblokšti žvalgydamies nugaras dengia.
Trečiąkart tik pagaliau, grumtynių karštai susikibus,
Rizga eilė su eile sumišai, vyras renkasi vyrą.

Mirštantys čia ima šaukt ir vaitot, ir ginklai bei kūnai
Maudos kraujo klanuos; su lavonais karių susimaišę,
Leisgyviai raitos žirgai, ir užverda kova drebulinga.
Remulo betgi paties nedrįsęs užpult, Orsilochas
Ietim smogė žirgan, ir akstis paausin įsikirto.
Stojas piestu krūtinę aukštai iškėlęs ristūnas,
Siunta, sugeltas žaizdos, ir plaka kanopomis orą.
Ritasi žemėn tasai. Katilas bloškia Iolą,
Blaškia galinčių taip pat Herminijų, milžiną kūnu,
Didį ginklu ir narsa. Be šalmo galva geltonplaukė,
Nepridengti ir vyro pečiai, net žaizdų nepabūgsta.
Šitoksai stoja kovon. Į galingus pečius paleistoji
Dreba įstrigus akstis ir sopuliu raičioja kūną.
Plūsta srovėm pajuodę kraujai. Lenkčiom vienas kitą
Žudo plienu ir ieško mirties nuo žaizdų šlovingiausios.
    Bet pačiam kovos sūkury Kamila amazonė,
Pusnuoge krūtine, strėline pasijuosusi siaučia,
Ir čia kotus liaunus ji tankiai ranka sklaidinėja,
Dviašmeniu čia kirviu dešinė nenuilstamai žneksi.
Žvanga pečiai kilpiniu auksiniu ir ginklais Dianos.
Kartais netgi pati, kai bėgt vejama pasileidžia,
Kreipia kilpinį atgal ir taiko virpčiu apsigręžus.
Spiečias aplink šauni palyda Italijos dukros:
Ir Larina, ir Tula, Tarpėja, kuri krato varinį
Kirvį; jas Kamila, dievaitė pati, pasirinko
Sau papuoštim, tarnaites žvitrias per karus ir per taiką.
Lyg Termodonto srovėm trakietės risčia amazonės
Kaukši kanopom ledu ir puošniaisiais šarvais rungtyniauja,
Ar Hipolitės būry, ar Marso Pentezilėjai
Grįžtant kilniam vežime, triukšminga vora moteriškių
Pusmėnuliniais kaukte ima kaukt mostiguodama skydais.
Ką, mergaite klaiki, parblokši smaigu pirmutinį,

Ką paskiausią ir kiek lavonų žemėn priklosi?
Klitijaus sūnų pirma Eunajų, kuriam neužstotą
Smeigia ilga egle besismelkiančiam priešais krūtinę.
Vemdamas kraujo srovėm, jis krenta ir kruviną žemę
Graužia dantim, ir ant savo žaizdos jau mirdamas raitos.
Lirį tada ir Pagazą podraug; jų vienas kai tempė
Sužeisto žirgo vadžias, bekrisdamas pats, o antrasis
Gręžėsi tiest dešinės, beginklis, virstančiam draugui:
Dribo susyk abudu smegčia. Paguldo Amastrą,
Sūnų Hipoto, tada, iš toli puola vytis Terėjų
Ir Harpaliką iešmu, ir Demofoontą, ir Chromį;
Kiek tik paleido smaigų mergaitė, ranka užsimojus,
Tiek mirtinai krito frigų karių. Štai nešas Ornitas
Japigų žirgu toli, medžioklis šarvais neregėtais.
Jo plačius kariauninko pečius gaubia kailis nudirtas
Veršiui narsiam. Galva pridengta išžiodytais klaikiai
Vilko nasrais, tik švyti balti žandikaulių dantys.
Kaimo akstis jo rankų sauga. Patsai trepinėja
Vyrų pačiam sūkury, visa galva už juos pranašesnis.
Jį užpuolus dabar (bepigu vorai bėgt pasileidus),
Perveria ir širdim dar šitaip įniršusia taria:
„Dingojais tu, tirėnai, miškuos dabar žvėris vejoji.
Štai diena, kuri niekais pavers ginklu moteriškės
Pagyras tavo tuščias. Ne menką betgi tu vardą
Manams parneši tėvų: kritai nuo smūgio Kamilos."
Butą ir Orsilochą tada, kūningus trojėnų
Milžinus du, bet Butą virpčiu nusigręžusį smeigė
Tarp šarvų ir šalmo plyšin, kur sprandas jojikui
Baltuoja ir kairėj kur skydas nuo žasto nukaręs.
Gena lanku didžiuliu, pati bėgdama, Orsilochą,
Metas ūmai iš rato vidun ir vejantį vejas.
Stiebias tada ir drūtu kirviu per ginklus ir per kaulus

Žneksi po smūgio smūgiu, nors šaukės tasai ir maldavo.
Iš žaizdos šilti jam veidą smegenys vilgo.
Reginį šį išvydęs, staiga apstulbo sumišęs
Auno karingas želmuo, kurs gyvena aukštuos Apeninuos,
Vyliais liguras buklus, kol leido lemtis suvedžioti.
Jis, kai išvengt kovos bėglumu nepajėgsiąs išvydo,
Nei karalienės atremt besismelkiančios nebevaliosiąs,
Ėmė pinkles gudraudamas spęst ir, suktai apsimetęs,
Pradeda taip: „Kas gi čia prakilnaus jei merga pasikliauna
Žirgu narsiu? Sustok ir grumtynėm save patikėki
Žemėj lygioj su manim ir ruoškis pėsčia rungtyniauti.
Tuoj paaiškės, kam geru nesibaigs plepalai pagyringi."
Tarė, o ta, šėldama ir kandaus įgelta pašiepimo,
Perduoda žirgą laikyt ir ginklais lygiais rungtyniauja,
Kardu nuogu pėsčia ir glodnuoju skydu šaltakraujė.
Tardamas pats, laimėjęs klasta, ima bėgt jaunikaitis
Ir, vadžias apgręžęs mitriai, atgal pasileidžia,
Trypiantį žirgą šūka geležiniais kutena pentinais,
„Pliuški ligure, tuščiai didžiuojies širdy pasipūtęs,
Veltui tėvynės suktų žabangų griebeis, apgavike,
Sveiko tavęs nė klasta neparneš išdavikiškam Aunui."
Tarė taip karžygė ir padais lakiais, užsidegus,
Pralenkia žirgą lenkčiom ir, priešais pagriebus už žąslų,
Puola ir keršto krauju atsiteisia už piktadarybę.
Vanagas tartum lengvai nuo aukštybės kalnų pranašingas
Vejas balandį sparnais, pakilusį padebesysna,
Gniaužia pagriebęs gniaužte ir riestaisiais nagais mėsinėja.
Sminga iš erdvių tada ir plunksnos išrautos, ir kraujas.
    Stebi tatai, įsmeigęs akis, ir žvilgiu tyrinėja
Tėvas dievų ir žmonių nuo sosto aukštybių Olimpo.
Viešpats Tarchoną dabar tirėnų kovon kruvinojon
Kursto ir akstinais įžiebia dagiais įtūžimą.

Tarp besitraukiančių tad vorų ir kirstynių Tarchonas
Nešasi žirgu šūka ir žodžiais akstina vyrus,
Šaukia kiekvieną vardu ir grąžina kovon išsklaidytus.
„Išgąstis koks, o vangūs visad ir atšalę tirėnai,
Nusmeigė jus ir kokia neviltis taip širdį sukaustė:
Moteris veja silpna šauniąsias voras išsklaidytas.
Kam dešinėm nešiojam iešmus, kam tuščiai kalaviją?
Nesat nerangūs tačiau dūkimui nakties ir Venerai
Ar kai švilpa lenkta į Bakcho chorus pavadina,
Kur linksmybės puotos ir lūžta stalai nuo gėrimų.
Čia jum salsta širdis, kai auką žynys palaimingą
Skelbia ir vaišių riebių į tankiuosius alkus pasikviečia."
Taręs tatai, pats žirgą kamšon, mirties nepabūgęs,
Dirgina ir tiesiog prieš Venulą nešas audringai.
Rauna nuo žirgo raute ir, dešine priešą aprėpęs,
Spaudžia kietai glėbin prieš save ir nusineša šuoliais.
Aidi dangun balsingi šauksmai, ir kaip vienas lotynai
Dėbt į jį akimis. Su vyru ir ginklais Tarchonas
Žaibiškai neria lygme. Nuo smaigalio jam tada ieties
Geležį laužia jis sau ir vietos nuogos grabalioja
Mirštamai žaizdai įskverbt, o tas atsispirdamas dangstos
Dešine nuo gerklės, jėga atsitvodamas jėgai.
Skrisdamas tartum aukštai gelsvasis erelis pagriebęs
Slibiną neša, nagais riestaisiais mėson įsigėręs.
Bet sužeista vingiuotom lanksmom raitinėjas gyvatė,
Žvynais pašiurpus stačiais, ir šnypščia nasrais išsižiojus,
Kaklą aukštyn riesdama, o tas besirungiančią sunkiai
Irgi, kumpu prirėmęs snapu, sparnais plaka aiterą.
Ne kitaip iš tiburų voros ir grobį Tarchonas
Neša smagus. Klotim sekdami ir vado paveikslu,
Puola majonų pulkai. Likimo tada pasmerktasis
Žvitrią Kamilą pradžioj iešmu ir gudrybėm Aruntas

Taikstos apeit pasaliai ir ieško sėkmės palankiausios.
Kur tik vorų sūkurin šėldama ima neštis mergaitė,
Skuba Aruntas tenai ir pėdsakus žvalgo bežadis.
Kur grįždama bekeltų žingsnius, įveikusi priešą,
Ten vogčiom jaunuolis lakias tuoj kamanas kreipia.
Dirsteli šičion ir ten ir, aplinkui visus išklajojęs
Priėjimus, taiklia klastūnas akstim užsimoja.
Deivei Kibelos kadai Chlorėjus žynys pasišventęs,
Ginklais frigų šaunus, žėravo toli ir putotą
Akstino žirgą, kuriam ant kailio žvynai variniai,
Auksu sagstyti žibiu, tarytumei plunksnos kūpsojo.
Purpuriniu pats degąs melsvumu, papuoštim užsieninėm,
Likijos kilpiniu Gortinos smaigtes laidinėjo.
Žvanga žynys kilpiniu per pečius auksiniu ir žėruoja
Tviskančiu auksu skydu. Apsiausto klostes šafraninio,
Čežančią drobę, gelsvu jis auksu mazgan suglamžavo.
Tunika raštais marga ir ant kojų šarvai svetimšaliai.
Jį Kamila, ar kad Trojos ginklus nugabentų maldyklon,
Ar kad medžioklė šauni auksiniu laimikiu pasipuoštų,
Vieną iš visos grumtynių spūsties kariauninką,
Neatsargi vejojo aklai po ištisą vorą,
Grobio ir gražmenų moteriškės aistra užsidegus,
Kolei iš pasalų akstim pagaliau prisitaikęs,
Sviedžia, galybes dangaus maldaudamas šitaip, Aruntas:
„Sarge Soraktės šventos, aukščiausias dievų, Apolone,
Garbinam pirmą tave, tau kaitrą ant laužo pušinę
Kurstom ir ant karščio ugnies, maldumu pasikliovę,
Po gausias basi žarijas tarnaudami žengiam.
Šį pažeidimą garbės duok, tėve, nuplaut, visagali,
Mūsų ginklu. Ne grobinio sau įveiktosios mergaitės
Ar šarvų laimėtų prašau, – man žygiai kitoki
Garbę suteiks. Jei mano smūgiu nelemtoji pabaisa

Persmeigta kris, mielai begarsis namo parkeliausiu."
Dalį maldos Apolonas skaistus širdim maloninga
Teikės išgirst, dalis gi lakiam dvelkime išsisklaistė:
Kad tučtuojau mirtinai sumišusią klotų Kamilą,
Linkteli jam; gimtinę tačiau pargrįžus kalnuotą
Draudžia išvyst, ir pietys viesulais nušvilpina šauksmą.
Tad, paleista dešinės, kai suzvimbė ietis per orą,
Tuoj akis įžvalgias ir dėmesį link karalienės
Suspietė volskai visi. Nėmaž ji pati nebepaiso,
Nė kad zvimbia strėlė ir iš erdvių aukštų atkeliauja,
Kol akstis nedengton krūtin atlėkusi sminga
Ir, įstrigus giliai, mergystės kraujan įsisiurbia.
Puola artyn palydovės gašliai ir krentančią vadę
Stveria glėbin. Ima bėgt prieš visus išgąstingai Aruntas,
Plaka džiaugsmu ir dreba širdis, ir jau nebedrįsta
Nei pasikliauti akstim, nei krūtinės strėlėm atstatyti.
Tartum vilkas tasai, kol priešo ims persekiot ietys,
Klystkeliais nešas tuojau kalnynan aukštan pasislėpti,
Piemenį ar nemažą smaugte pasmaugęs veršioką,
Piktadarys, išdrįsęs perviršt, baimingą paspaudęs
Uodegą papilvėn, tik kuria miškan kai patrakęs.
Ne kitaip iš akių ir pakrikas dūmė Aruntas
Ir, bėgimu pasikliovęs aklai, tarp ginklų pranyko.
Ji mirdama rauna ietį ranka, tačiau geležinis
Styri giliai žaizdoj įstrigęs tarp šonkaulių smaigas.
Glemba bekraujė blyški, mirties rakinamos stingsta
Akys ir blunka spalva nuo skruostų, kadai purpurinė.
Dvasią iškvėpdama, į Aką tuomet bendraamžę
Kreipias, kuri už visas Kamilai pati nuolankiausia
Ir su kuria dalinos širdim, ir šitaip jai sako:
„Aka brangi, lig šiol įmaniau, dabar nualsino
Kartis žaizdos, ir tamsoj aplinkui visa juodija.

Bėk ir Turnui skubiai liepimą pranešk paskutinį:
Jis testoja kovon ir teukrus sulaiko nuo miesto,
Lik tad sveika." Sulig tuo žodžiu, paleidusi tvarsles,
Šliaužia žemyn valia nesava. Tuomet atsileidžia
Palengva sąnariai šaldami, liaunus kaklas nusvyra
Ir galva, mirties lenkiama, ir iškrenta ginklai.
Aikteli, ir pagieži šešėliuosna sprunka gyvybė.
O tuomet skardena žvaigždes auksines begalinis
Klyksmas minios: žvėrėja kova, parbloškus Kamilą.
Puola susyk eilėm suglaustom visa teukrų galybė,
Smelkias tirėnų vadai, lekia gretos arkadų Euandro.
Sargė Trivijos tačiau Opis jau seniai atsisėdus
Nuo aukštos keteros kovas negąstaudama stebi
Ir, kai išvydo toli tarp šėlstančio klyksmo jaunuolių
Negailestingos mirties sužnekintą klaikiai Kamilą,
Šitaip prapliupo balsu, iš krūtinės gelmių sudejavus:
„Vai, žiauria, perdaug jau žiauria, mergel, apmokėjai
Žygį bausme, kad teukrus karu užliest kėsinaisi!
Nei tau, miškuos kad Dianą gerbei vieniša, nepadėjo,
Nei, kad mūsų strėles ir lanką per petį nešiojai.
Bet karalienė tava be garso tavęs nepaliko
Jau paskutiniam kely, ir tautos minės tavo mirtį.
Rausti neteks dėl kalbų, kad kritai neatkeršyta vargšė,
Nes, kas tik žaizda nedora tavo palietė kūną,
Kaltę mirtim apmokės." Buvo kapas Dercėno karaliaus,
Kalno papėdėj aukštai supiltas iš žemių didžiulis,
Gaubtas senos Laurento pilies ąžuolų pavėsingų.
Deivė žavinga išsyk, kaip viesulas čia atplasnojus,
Nutūpė ir nuo aukštos Aruntą kalvos žvalginėja.
Kai tik krykščiant džiugiai ir pučiantis veltui išvydo,
„Kur, – tarė ji, – apsigręžęs sprunki? Kreipk čia savo žingsnį,
Čia sau ieškok pražūties, kad Kamilos vertas atsiimtum

Dovanas. Nežadi krist net Dianos strėlių paklupdytas?"
Tarė ir griebėsi traukt trakietė strėlės lengvasparnės
Iš auksuotų makščių ir, stvėrus įširdusi ragą,
Tempė tolyn, kol viens su kitu suėjo lenktieji
Lanko galai ir aukšty lygiam jau rankos lytėjo:
Smaigalį plieno kairė, dešinė gi krūtinę ir templę.
Vos tik zvimbimą strėlės ir ūžesį oro Aruntas
Spėjo išgirst, kai plienas staiga įsismeigė kūnan.
Jį draugai gargaliuojantį jau ir iškvapstantį dvasią
Dulkėse svetimų laukų užmiršę palieka.
Aukšto Olimpo švieson sparnuota Opis nupleveno.
    Pirmas sparnas kairys bėga, vadės netekęs Kamilos.
Rutulai bėga kas kur, bėga netgi smarkus Atinatas.
Išsklaidyti vadai, ir būriai vieniši be vadovų
Nešas link mūrų saugių, apgręžę galvotrūkčiais žirgus.
Ir jau niekas veržlių ir žūtį nešančių teukrų
Nebevaliojo laikyt strėlėm ar stabtelėt priešais,
Bet lankus ant pečių apglebusių neša palaidus.
Trata žirgai trypdami kanopom po lauką dulkėtą.
Ritas tamsiu debesim link miesto sukeltos verpetais
Dulkės, ir nuo bokštų sargos krūtines moteriškės
Mušdamos, klykia klykte ir žvaigždynus dangaus nuskardena.
Tuos gi, kurie pro atvertus vartus pirmi įsibrovė,
Spaudė, be to, kamšatis, su priešu gretom susimaišius.
Tad nelemtos neišvengia žūties, bet mieste gimtajam,
Jau ant slenksčio paties ir mūrų apsaugotiem dvasią
Pervertiem reikia iškvėpt. Vartus kiti uždarinėja:
Nei draugam jau kelio atvert, nei vidun nebedrįsta
Meldžiančių beįsileist. Siaubingos užverda skerdynės:
Įėjimus vieni gina ginklu, kiti metas ant ginklų.
Atskirti prieš veidą tėvų ir akis ašarotas
Ritas vieni stačia galva griovin, grūdami kamšalynės,

Akstina žirgus kiti ir nešas, aklai pasileidę,
Tranko vartus ir velkėm staktas diržingom užstumtas.
Įkaršty mūšio klaikiam nuo mūrų motinos pačios –
Meilė tėvynės jautri jas kursto, išvydus Kamilą, –
Svaido iešmus, trepinėja gašliai ir, ąžuolo kieto
Kuokom ir virbais mėgdžiodamos kaitintais plieną,
Svyra nuo mūrų briaunos ir mirt užsidega pirmos.
    Turną tuo tarpu miške svaigina žinia šiurpulinga;
Atnešė siaubą Aka ir sukurstė širdy sumišimą:
Krito kovoj narsi Kamila, sutriuškinti volskai.
Veržtis įnirto piktai ir, mūšį laimėdamas, priešas
Visa užgrobė jau, ir negandas drebina mūrus.
Šėldamas jis (ir Dzeuso valia taip žiauriai reikalauja)
Užimtus meta gūbrius ir apleidžia alkus erškėčiuotus.
Vos iš akių pradingo jisai ir jau drožė per lauką,
Kai Enėjas garbus daubon nekliudomas žengia,
Perkopia kaubrą kalvos ir palieka girias pavėsingas.
Taip abu su savais paskubom daliniais pasileido
Miesto linkan, ir tarpu trumpu viens seka po kito.
Vos tačiau tolumoj laukus, parūkusius dulkėm,
Spėjo Enėjas išvyst ir Laurento voras pastebėti,
Turnas Enėją susyk įnirtusį pult atpažįsta
Ir atitrepsint padus ir žirgus atprunkščiant išgirsta.
Beregint stotų kovon ir ryžtųs ginklu susigrumti,
Jei hiberų gelmėn žirgų nukamuotų rožinis
Foibas nenardytų dar ir nakties po dienos negrąžintų.
Baudžias prieš miestą nakvot ir sienom pylimą tveria.

Dvyliktoji giesmė

Turnas kai lotynus sugniužintus klaikiai išvydo
Marso galybės rūsčios ir žodžio tesėt reikalaujant
Bei žvilgius visų į vieną tik jį susitelkus,
Neatlaidžia įkaista narsa. Laukuos tartum punų
Sužeistas liūtas tasai medžiotojų sunkiai krūtinėn
Šoka kovon jau tada pagaliau: iškupusiu purto
Sprandu karčius išdidžiai ir įsmeigtą ietį plėšiko
Triuškina atkaklus, ir nasrais riaumoja kraujuotais.
Ne kitaip kaitulys ir Turno smarkaus įsižiebia.
Kalba karaliui tada, pradėdamas šitaip, audringai:
„Gursto dėl Turno nėra. Pažadų tenedrįs enėjėnai
Vangūs atidėliot, nė sutarto žodžio nepaisyt.
Stoju kovon. Nešk, tėvai, aukas ir sutartį laimink.
Ar štai ši mana dešinė pragaran dardanėną,
Azijos bėglį, nutrenks – tesėdi ir veizi lotynai –
Ir aš vienas plienu vėl garbę visiem atkovosiu,
Ar tenugali mus ir valdo Laviniją žmoną.“
Jam ramia širdim atsako šitaip Lotynas:
„O šaunus jaunuoli drąsa, juo tu audringesnis
Ir narsingesnės širdies, tuo man įsakmiau priderėtų
Patarinėt ir visus pavojus baugščiau apgalvoti.
Tau tėvo Dauno šalis, tau miestų daug teks, užvaldytų
Kalaviju, tau aukso nestigs ir dosnumo Lotyno.
Lacijuj ir Laurento laukuos dar ne badas mergaičių

Net garbingos kilties. Leisk man atvirai pasakyti
Žodį teisybės karčios ir štai ką širdin įsidėki:
Man nevalia nė už vieno išduot ankstesniųjų jaunikių
Savo dukros: taip žmonės visi ir dievai pranašavo.
Vien tik iš meilės aš tau ir kraujo tik tau giminingo
Ir dėl manosios raudų nutraukiau ryšius bičiulystės:
Ginklo nedoro griebiaus ir jaunąją žentui išplėšiau.
Nuo tada kokia užmačia ir vaidai neatstoja,
Turnai, regi, nuo manęs, kiek pirmas tu pakeli vargo.
Dukart kovoj įveikti kruvinoj vos beginam miestą –
Viltis italų visas. Mūsiškių krauju tebekaista
Tibrio srovė ir plotai laukų tebebaltuoja kaulais.
Kam vis svyruoju ir kas man protą visad suklaidina?
Jei po Turno žūties priimti draugais pasiruošęs,
Ko prie gyvos dar galvos šių rietenų baigt nesiryžau?
Ką pasakys italai visi, ką rutulai gentys,
Jeigu aš mirčiai tave – tebaudžia lemtis mano melą –
Išdaviau, kad geidei dukters ir manos giminystės?
Žvelk, kaip sėkmė permaininga kovos. Pagailėk ilgaamžio
Tėvo, kuris Ardėjoj gimtoj dabar išsiilgęs
Liūdi toli." Kalba išdidaus nesuminkštinto Turno:
Smarkauja dar pasiučiau ir pikčiau ima gydomas sirgti.
Spėjo tik žadą atgaut, kai šitaip balsu užsipuola:
„Kiek dėl manęs, o tėve brangus, kremties sielvartingai,
Liaukis, prašau, ir garbę mirtim man duok apmokėti.
Dešine, tėve, ir aš strėlės ir geležį taiklią
Laidau, ir iš manosios žaizdos kraujai pasilieja.
Motina bus jam deivė toli, kad bėglį pridengtų
Moteriškės migla ir šešėly niekiam pasislėptų."
Posūkio naujo kovos pabūgus tačiau karalienė
Rauda mirties laukdama ir žentą įkaitusį glėbia:
„Turnai, dėl ašarų šių, jei teberusena Amatai

Tavo širdy pagarba, senatvės viltie vienatine,
Tu, paguoda varge, valstybę ir šlovę Lotyno
Tu telaikai, teatremi tu visą šlyjantį namą,
Vieno tave teprašau: su teukrais paliauk rungtyniauti.
Koks beištiktų tave imtynių šitų likimas,
Turnai, ištiks ir mane; paliksiu nekenčiamą šviesą,
Žentu Enėją manu belaisvė pati neregėsiu."
Motinos šiuos žodžius Lavinija girdi ir rauda,
Dega pasruvę skruostai; ją gėdos kaitrus paraudimas
Svilina visą ugnim ir veidan liepsnojančian muša.
Purpuriniu lyg kas rausvumu drambliakaulį indų
Sutepė tartum kraujais ar tarp rožių gausių baltutėlės
Tvaska lelijos žara, taip veidas mergaitės paraudo.
Meilė virpina jį, ir veidas įsminga mergaitėn,
Dega kovon dar karščiau ir tiek tepasako Amatai:
„Ne, prašau, ne su ašarom, ne, ir ne nuojauta juoda
Marso lemtingon kovon lydėki mane išžygiuojant,
Motin, ir Turnas mirties nebegali laisvai sugurdenti.
Pasiuntiny Idmonai, žodžius šiuos mano nemielus
Frigų valdovui pranešk: vos tik Aušra rytmetinė
Purpuriniu ims raust vežimu dangun atbildėjus,
Tenevedie trojėnų prieš mus, te rutulų ginklai
Ilsis su teukrais drauge, mes savo krauju nuraminsim
Ginčą, Laviniją šiam sau žmoną lauke iškovokim."
Tuos ištaręs žodžius ir rūmuosna tuoj parskubėjęs,
Geidžia žirgų ir veizi smagus, kaip žvengia prieš veidą.
Oritija juos davė pati, prašmatnybę, Pilumnui,
Spindinčius skaisčiai sniegu, eiklumu lenkte lenkiančius vėjus.
Apsupa juos vežėjai guviai ir pliaukšinčias garsiai
Ploja delnais krūtines, ir šukuoja karčius garbanotus.
Purpsančiais pats ir auksu tada, ir skaistvariu baltu
Dengias šarvais per pečius, priderina dar patogumui

Kardą ir skydą podraug, ir šalmą ragais raudonkuokščiais,
Kardą, kurį dievaitis ugnies pats nukalė Daunui
Tėvui ir Stikso bangon švytruojantį pats panarino.
Ietį diržingą tada, prie pastapo atremtą aukšto
Menės pačiam vidury, aurunko Aktoro ginklą,
Griebė griebte smarkybe jėgos ir drebančią purto
Klykdamas: „O niekada manųjų šauksmų neapvylus
Ietie, štai metas dabar: tavim Aktoras didis mojavo,
Turno tiesė mojuoja nūnai. Leisk blokšti lavoną
Ir šarvus galinga ranka nuplėšt ir sužnekint
Pusvyrio frigų lepnaus, ir plaukus smėly sudarkyti,
Varvančius riebia mira ir kaitria geležim garbiniuotus."
Verda iš įniršio taip, ir veidas aplink kibirkščioja,
Dega degte ir svaido žaibus jo veriančios akys:
Lyg imtynių pradžioj įninka maurot išgąstingai
Veršis balsu ir bando ragais badyt įtūžimą,
Medžio liemenin įsirėmęs, ir vėjus vilioja
Smūgiais imčių, ir žaidžia kovas, drabstydamas smėlį.
Ne mažiau ir Enėjas smarkus savo motinos ginklais
Troškulį kursto kovos ir siundo savy įtūžimą,
Džiaugias, kad baigs pagaliau sutartim pasiūlytą ginčą.
Guodžia tada baimingus draugus ir liūdintį Julą,
Aiškina valią lemties ir liepia karaliui Lotynui
Atsaką vyram pranešt ir gaires taikos nustatyti.
Kai tik rytojaus diena brėkšdama spinduliais apibėrė
Kalno gūbrius ir vos iš gelmės sūkurių išsinardė
Saulės žirgai, šnirpšlėm iškeltom šnarpščiodami liepsną.
Dvikovai plotą lygmės ties didinga pilim atmatavę,
Rutulai bei trojėnų kariai išlygina vietą;
Židinius taiso aukom ir bendriesiem dievam iš velėnų
Aukurus viduryje. Kiti vandenį neša ir ugnį;
Smilkinius lapai šventi, prijuostė melmenį dengia.

Žengia pirmyn auzonėnų pulkai ir smaigstėm ginkluota
Grūdas minia pro pilnus vartus. Iš čia pasipylė
Teukrų galybė visa ir tirėnai, kas kaip apginkluoti.
Ne kitaip šarvuoti plienu, kaip kad Marso siaubinga
Šauktų kova. Tūkstantinėj kamšoj ir patys vadovai
Purpuru žėri rausvu ir auksu tvaskėdami siaučia.
Ir Azilas narsus, ir Mnestėjus genties Asarako,
Ir Neptūno želmuo Mesapas, šaunus žirgininkas.
Ragui sugaudus, savan kai nuotolin stojo kiekvienas,
Įbeda žemėn akstis ir skydus prie virpčių atlošia.
Moterys smalsios tada ir beginklė minia pasipylus,
Seniai silpnuoliai taip pat ant kuorų pilies sugužėjo
Ir ant stogų, ant vartų kiti iškilių susibūrė.
Bet Junona nuo Albos kalvos, kaip dabar ji vadinas,
Kalnas nei vardo tada, nei garso šlovės neturėjo, –
Žvelgė tolin laukų ir stebėjo abi apginkluotas
Teukrų ir Laurento eiles bei miestą Lotyno.
Vienu matu šiuos taria žodžius ji seseriai Turno,
Deivė dievaitei, kuri viešpatauja šniokščiančiom upėm
Ir ežeram. Jupiteris šia, aukštybių karalius,
Teikės išaukštint garbe, kad pažeidė jos nekaltybę.
„Nimfa, srovių papuoštie, brangiausioji manajai širdžiai,
Vieną tave, kaip žinai, iš visų lotynių, kuriom tik
Guolin teko įkopt nedėkingan didingojo Dzeuso,
Vieną išskirčiau tave ir dangų mielai dovanočiau.
Skausmą patirsi, žinok, ir, Juturna, manęs nepakaltink.
Kol, kaip atrodė, Lemtis ir parkos pasparą leido
Lacijui teikt, tol Turną dengiau ir mūrus tavuosius.
Dalią nelygią dabar sutinka, regiu, jaunikaitis,
Parkų štai diena ir smurtas artėja siaubingas.
Akys negali regėt nei šios sutarties, nei grumtynių.
Tu, jei broliui savam išdrįstum ką veiksmingesnio,

Tuoj, kaip ir dera, sukrusk. Gal vargšui dalia palengvėtų."
Baigė, ir ašaros jau iš Juturnos akių pasiliejo,
Ir krūtinėn žavion tik tvaksi ranka ir kartoja.
„Ne verkšlent tau metas dabar, – Junona priekaištauja. –
Skubink ir iš mirties išplėšk, jei begalima, brolį
Ar įpainiok karan ir sutraukyk varžtus sutarimo;
Drįsk, tau patariu aš." Paskatinus šitaip, paliko,
Geliamą skausmo dagaus ir širdim dvejojančia ryžtis.
Betgi karaliai, stebėk: didingas važiuoja Lotynas
Keturkinkiu iškilniai vežimu; jam smilkinius juosia
Du kartus po šešis spinduliai, žibėdami auksu, –
Sentėvio Sauliaus žymė; atkanka Turnas dviem širmiais,
Dviem plačios geležies ranka mojuodamas ietim;
Čia Enėjas garbus, romėnų genties įkūrėjas,
Sidabriniu švytruoja skydu ir dangiškais ginklais
Ir antroji viltis Askanijus Romos didingos
Žengia greta iš stovyklos su juo, ir apdaru baltu
Paršą šeriuotą žynys ir nekirptą avį dvižiemę
Neša ir ant aukurų liepsnojančių gyvulius kloja.
Šie, atgręžę akis į tekančią rytmečio saulę,
Barsto javus ranka su druska ir, plaukus nukirtę
Virš smilkinių geležim, iš indų aukurus šlaksto.
Kardą ištraukęs tada, dievotas meldžias Enėjas:
„Šaukiančiam taip man, Saule, dabar paliudyk, ir Žeme,
Šitokius dėl kurios vargus pakelt įgalėjau,
Tėve ir tu visagali dievų ir žmona kilminga,
Bent dabar išklausyk, meldžiu, ir Mavortai šlovingas,
Viešpatie, kurs dievybės mostu karam vadovauji;
Upių sraujų ir šaltinių šaukiuos, ir visų šventenybių,
Kokios bebūtų danguj ir mėlynėj tamsioj vandenynų:
Tektų kartais laimėt Auzonijos atžalai Turnui,
Sutariam, kad įveikti Euandro traukiasi miestan,

Julas šalį apleis ir niekad kariaut enėjėnai
Nebesukils ir nežvangins plienu prieš šią karalystę.
Bet jei Pergalė lems laimėjimą mums dovanoti
(To veikiau aš tikiuos ir dievai tat veikiau tesuteikia),
Nei aš teukrų valdžios italams liepsiu klausyti,
Nei viešpataut geidžiu: lygiais įstatymais tautos
Nenugalėtos abi amžina sutartim tesijungia.
Duosiu dievus ir apeigas jiems, te uošvis Lotynas
Vadas vyriausiasis bus, te uošvis kilniai viešpatauja;
Teukrai man miestą statys, jam duos Lavinija vardą."
Šitaip Enėjas pirma; po jo tada jau Lotynas,
Keldamas žvilgį dangun, žvaigždynuosna dešinę tiesia:
„Taipgi, Enėjau, žeme, žvaigždynais ir jūra prisiekiu,
Ir Latonos dvyniais, ir Janu dvikakčiu, ir galybėm
Tartaro gelmenų, ir šventnamiu Dičio siaubingu;
Tėvas tegirdi tatai, kurs baudžia žaibu apgavystę.
Aukurus liesdamas šiuos, ir ugnį šaukiu, ir dievybes:
Niekad italai taikos ir sandėrio šio nesulaužys,
Kas begalėtų nutikt, ir jokios manęs jau galybės
Gerumu nebenukreips, net jei ir aptvindyta žemė
Grimstų bangų sūkurin ir dangus pragaran nugarmėtų,
Kaip ir ši lazda – ir lazdą tiesėj kaip tik laikė –
Niekad neskleis pumpurų ir pavėsio, gležnai sužaliavus,
Kai jau kartą miške, nuo kamblio žemai nugenėta,
Močios netekus, rankas ir garbanas geležiai klojo,
Medis kadai, įtvėrė dabar ranka dailininko
Naugėn dabnion ir davė nešiot vyresnybei lotynų."
Šitokiais tarp savęs jie tvirtino sutartį žodžiais
Po kunigaikščių akim. Papjovę tada iškilmingai
Gyvulius, skirtus aukom, tebevirpančius vidurius plėšia
Ir pilnais sklidinai apkrauna aukurus indais.
Rutulam dvikova ši nelygi tačiau pasirodė

Jau nuo seniai, ir virė viltim ir nerimu širdys
Juo audringiau, juo matė arčiau, kaip jėga nevienoda.
Dirgina dar aitriau, kad, tyliais artėdamas žingsniais,
Aukurą meldžia melste, nuleidęs žvilgesį, Turnas
Ir įkritę skruostai, ir stotas jaunuolio išblyškęs.
Spėjo šitokius tik sesuo Juturna pastebėti
Plintant girdus ir širdis žmonių svyruojančias virpant,
Sprūstin tirščiausion eilių, panašaudama ūgį Kamerto
(Jo gentis nuo senolių kilni, ir tėvo šlovingas
Vardas garsėjo narsa, pats irgi šaunus kariauninkas),
Sprūstin tiršton įsibrauna pati – nutuokia, ko reikia –
Ir, gandus skleisdama įvairius, ji šitaip prašnenka:
„Gėdos, rutulai, nėr, už šitiek šaunių kariauninkų
Vieną pražūčiai skirt. Ar skaičium nesame lygūs
Bei pajėgom? Štai teukrai visi ir šitie arkadai,
Tuskų taipgi būrys, kuriam Turno nekęst pranašauta.
Priešų kažin ar pakaks, jei stotume vyras prieš vyrą.
Jis lig dievų, kurių aukuram pats save paaukojo,
Šlove iškils ir amžius gyvens iš lūpų į lūpas.
Mums gi, kurie dabar lėnai po lauką susėdę,
Viešpačiam reiks išdidiem paklust varu be tėvynės."
Kurstoma žodžių tokių, jaunuolių narsa apmaudinga
Kaito karščiau ir karščiau, ir sėlina kuopom bambimas;
Kinta dvasia laurentiečių pačių, kinta netgi lotynų.
Net ir kuriuos kovų atvanga ir valstybės gerovė
Magino jau, dabar geidžia kariaut ir sandėrį prašo
Laužyt, ir Turno dalios jau ima gailėt kietaširdės.
Prideda dar svarbesnio kai ką Juturna ir iš aukšto
Duoda ženklą dangaus, veiksmingiau už kurį nesukrikdė
Joks reiškinys italų širdžių, stebuklu suvedžiojęs.
Skrisdamas erdvėm rausvom, sparnuotis Jupiterio gelsvas
Vijos pakrančių paukščius, triukšmingą sklaidydamas minią

Šios lengvasparnės voros, kai mirksniu, bangas priplasnojęs,
Gulbę puikuolę nagais, nedorėlis, griebė riestaisiais.
Išplėtė tuoj lotynai akis, ir, kiek buvo tik paukščių,
Gręžias visi atgal krykšdami, – neregėtas stebuklas! –
Temdo padangę sparnais ir priešą per erdvenybę
Spaudžia tirštu debesim, pakol, jėgos nugalėtas,
Svorio taipgi paties, pailsta ir grobį erelis
Leidžia srovėn iš nagų ir neria gelmėn debesėton.
    Rutulai čia šaukdami pranašingąjį sveikina ženklą,
Kovai ginkluoja rankas; Tolumnijus tuoj aiškiaregis:
„Tat buvo tai, ko, – tarė, – prašiau įžadais nebe kartą.
Mostą dievų sutinku išpažint, už kardo tad, vyrai,
Aš vadovausiu jums, aš; atėjūnas jus nevidonas
Baido karu, kaip silpnuosius paukščius, ir jūsų pakrantes
Siaubia plėšriai. Tuoj nešdinsis sau ir gelmėn vandenynų
Burėmis dums. Suglauskit eiles, vieningai supuolę,
Ir pagrobtą jums karalių kovodami ginkit."
Tarė ir smaigčiu į priešus tiesiog užsimojo,
Bėgdamas prieš: suzvimbia akstis sedulinė ir orą
Kerta kirste. Tespėjo jis taip, ir žiūrovai sumišę
Klaikiai sušunka balsu, ir sambrūzdis uždega širdis.
Ietis tačiau lėkdama kaip tik prieš, devyni kur stovėjo
Broliai šauniausi stotu, – tirėnė žmona sąžininga
Šitiek arkadui sūnų Gilipui viena tepagimdė, –
Jų vienam ties pusiau, kur daigstytas trinasi diržas
Ir sagtis jo perpetes kur dantim surakina,
Jauniui puikiam iš stuomens ir liemens ir tviskančiam ginklais,
Perveria šonkaulius ir smėlin geltonuojančian kloja.
    Brolių tačiau narsingas būrys, sujušintas skausmo,
Kalavijus vieni traukia ranka, kiti svaidomą plieną
Griebia ir kuria aklai. Prieš juos tekina pasileido
Laurentiečių gauja. Atvilnija vėl grūsdamiesi

Ginklais arkadai švitriais ir Agilos minia, ir trojėnai.
Vienu visi liepsnoja geismu: tesprendie kalavijas.
Aukurus baigia sujaukt; po visą padangę siaubingai
Siaučia audra sviedmenų, ir prapliumpa pyla geležinė:
Ir ąsočius griebia sviest, ir žaizdrus. Bėga netgi Lotynas
Ir dievus, išvaikytus dermės pasirikusios, nešas.
Kinko kiti kovos vežimus, kiti gi nedelsę
Šoka mitriai ant žirgų ir kardais iškeltais atitrypia.
Tvaskantį ženklo gražna tirėnų karalių Aulestą,
Susitarimą ardyt geidaudamas, baido Mesapas,
Žirgą paleidęs prieš jį. Tasai, atgalion pasinešęs,
Vargšas ant aukurų už nugaros atbulas krenta
Galva žemyn ir pečiais. Bet karštas Mesapas su ietim
Atskuba ir smaigčiu nesiliaujantį melsti diržingu
Smeigia iš aukšto svariai nuo žirgo žemyn ir prabyla:
„Savo gavai, ši geresnė auka dievam maloningiem."
Bėga italai artyn ir šiltą nurengia kūną.
Griebia nuo aukurų Korinajus liepsnojančią pliauskę
Ir atkankančiam prieš ir grasančiam sviesti Ebuzui
Veidą užlieja liepsnom. Didžiulė barzda sužėrėjus
Rūksta jam tuoj svildama. Tada jau ir pats įsikibęs
Kuodą žvaliai pagriebia kaire sumišusiam priešui
Ir, įsirėmęs keliu, prie žemės patį priploja;
Kardu stangriu veria šoną tada. Podalirijus Alsui,
Piemeniui, per strėles kamšos puldinėjančiam prieky,
Įkandin kalaviju iškeltu grūmoja. Tasai gi
Perskelia kaktą pusiau ir sprandą, kirviu užsimojęs,
Ir ginklus krauju ištaškytu plačiai sudrėkina.
Atilsis kietas jam akis ir miegas švininis
Slegia, ir žvilgesiai pargrimzta naktin amžinojon.
Bet Enėjas maldus beginklę dešinę kėlė,
Net nepridengęs galvos, ir šaukė balsingai saviškiem:

„Kurgi taip jūs? Iš kur taip staiga šis nelauktas kivirčas?
Vyrai, maldykit aistras! Sutartis juk baigta sudaryti,
Nuostatai taipgi visi. Man dera vienam sukovoti.
Leiskite man, guikit baimę šalin. Aš tvirtinsiu dermę
Kieta ranka; jau apeigos šios man užtikrino Turną."
Šitaip bekalbant jam, žodžius kaip tik betariant šituos,
Štai sparnuota strėlė zvimbdama prieš didvyrį skrenda.
Nenumanu, kieno ranka ją sviedė, koks dūkis,
Kas gi čia tiek garbės, ar proga rutulam davė,
Ar kas dievų: šio žygio šlovė užgniaužta paslaptingai,
Ir Enėjo žaizda dar niekas lig šiol nesigyrė.
Turnas, kai iš eilių pasitraukiant išvydo Enėją
Ir sumišus vadus, tuoj verda, viltim užsidegęs.
Liepia ginklus ir žirgus paduot ir šuoliu išdidęs
Šoka mitriai vežiman, ir rankom trūkčioja tvarsles.
Daugelį vyrų narsių skrajodamas Giltinei siunčia,
Pusgyvius kloja krūvom ir aibes, parmindamas ratais,
Žnekina ir iešmais apiberia bėgantį priešą.
Lyg prie šakos kai Hebro srovės kruvinasis Mavortas
Leidžiasi bėgt ir žvanga skydu bei šėlstančius šuoliais
Akstina žirgus kovon, o tie prieš vakarį ir pietį
Nešasi lygiu lauku; trypiama trakų žemė kanopom,
Dunda toli, ir klaikūs aplink baisūnai klajoja:
Įniršis bei Klasta, siaubingi Marso palydai.
Šitaip Turnas karštai garuojančius prakaitu žirgus
Gena per spūstį kovos ir partrenktus priešo lavonus
Trypia trypte įžūliai; kanopom audringai raudonus
Drabsto šlakus ir grūda krauju sujaugotą smėlį.
Stenelą parbloškė jau ir Tamirį nukovė, ir Folą;
Šį susirėmęs ir tą, aną gi iš atsto; iš atsto
Imbrazidus dar abu: ir Glauką, ir Ladą, kuriuodu
Imbrazas, Likijoj pats išugdęs, lygiom apginklavo

Tiek kumščiuotis ranka, tiek su vėjais raitus lenktyniauti.
Pliekiasi ruože kitam kovos kamšalynėn Eumedas,
Ūglis senos giminės Dolono, garsaus kariauninko,
Sentėviui lygus vardu, narsa gi ir rankomis tėvui,
Kurs kadai, kai vyko žvalgyt stovyklos danajų,
Drįso Pelėjaus sūnaus vežimo sau reikalauti.
Davė Tididas tačiau kitokią už šį įžūlumą
Dovaną jam, ir Achilo žirgų jis daugiau nebegeidžia.
Šį tolumoj kai Turnas lauke atviram pastebėjo,
Ietim ilgokai lakia po plynę pradžioj pavejojęs,
Žirgus staiga dvikinkius sustabdo ir šoka iš ratų;
Vos begyvą tuomet parklupusį jį prisiginęs,
Įremia koją sprandan, iš tiesės kalaviją išrauna
Žvilgantį ir, sugrūdęs gerklėn, dar priduria šitaip:
„Štai laukus, reikalautus karu, išsitiesęs, trojėne,
Štai Hesperiją matuok: va šitokias dovanas gauna,
Kardu mane kas kėsinas užliest, šitaip miestą sau kuria."
Siunčia paleistą smaigte Asbitą jam palydovu,
Sibarį kloja tada, Tersilochą, Chlorėjų ir Darį,
Ir nuo žirgo krataus nušliaužusį sprandu Timoitą.
Tartum edonų šiaurys, Egėjaus atūždamas jūra,
Gairint įninka žvarbiai, ir vilnys pakrantėsna ritas,
Kur tik atsiaučia audra, skuba debesys sprukti padange.
Šitaip traukias eilė, kur tik Turnas prasiskina kelią,
Ir vora pasileidžia bėgte; velka patį verpetas,
Vėtros priešais ratus plakama šalmakuokštė plazda.
Siaučiančio Turno šėlos Fegėjus pakelt nebegali,
Metas ūmai prieš vežimą tiesiog ir vadžiom putotus
Dešine kreipia nasrus žirgų įkutrintų šuoliais.
Velkamą ir pakibusį jį ant jungo plačioji
Nedengtą liečia akstis ir kerta įsmigus dvivielį
Šarvą, ir žaizda paviršium brikšteli kūną.

Šitas tada, užsistojęs skydu, pult gręžiasi priešo,
Paspyrio kalaviju ieškodamas sau užsimotu,
Kai stačiagalvį staiga ašies įsmagintas ratas
Trenkia trenkte į žemę kračiai, ir Turnas pripuolęs,
Šalmo kur apačia ir šarvų pasibaigia viršūnė,
Nukerta galvą plienu ir palieka smėly sužalotą.
    Ir pergalingai lauke kol Turnas taip kloja lavonus,
Tebekraujuojantį dar Enėją stovyklon Mnestėjus
Ir Achatas klusnus, Askanijaus lydimą, veda,
Ramstantį ilga smaigste kas antrą krypuojamą žingsnį.
Šėlsta ir rungiasi traukt nulaužtu smaigaliu strėlę,
Ir pagalbos keliu maldauja suteikt ko trumpiausiu,
Kardu plačiaašmeniu kad žaizdą prapjovę, atvertų
Landą strėlės parejai ir kautis atgal sugrąžintų.
Štai ir Japigas jau čia, už visus mylimiausiasis Foibui,
Jaso sūnus, kuriam karšta kadai liepsnodamas meile
Dovanas piršo savas, savo meną džiugus Apolonas
Citrą, lakiąsias strėles ir nuojautą burt pranašingą.
Tas, kad merdinčio jau prailgintų tėvo gyvybę,
Galią panūdo žolių ir gydymo būdą pažinti
Ir šiam menui tyliam be žygių šlovės pasišvęsti.
Stovi ir urzgia karčiai, galingu iešmu pasirėmęs,
Apsuptas jaunių kamšos ir liūdinčio Julo Enėjas,
Nesugraudentas raudų. Senyvas gi amžium Japigas,
Tartum Pajonas tasai, apsiaustą atgal pasikaišęs,
Gydoma daug ką ranka ir Foibo žolėm sveikatingom
Veltui skuba bandyt. Smailagalį dešine veltui
Purto visaip, gnaibiom graibstydamas geležį žnyplėm.
Kelio aptikt neleidžia lemtis. Išmaningasis Foibas
Kratosi paramą teikt. Atūžia lauku išgąstingai
Siaubas klaikus, prislinko žūtis. Jau matos, kaip visas
Dulkėse skendi dangus, raitieji čia pat, ir stovyklon

Krenta kruša sviedmenų. Čia ulbia kovojančių jaunių
Klyksmas padangėn šiurpus, ten krentančių siautėjant Marsui.
Čia Venera, įskausta dėl smūgio sūnaus nepelnyto,
Motina, skina pati nuo Idos krėtiškės diktamno
Lapais sultingais vešliai ir purpuru žydintį stiebą;
Žino ir ožkos gerai vaistažolę šitą laukinės,
Nugaron kai paleista įstringa strėlė lengvasparnė.
Atnešė ją Venera, tamsiu debesim apsigaubus.
Spindinčian ja dubenin pripiltą vandenį upės
Užkula paslapčiom ir šlaksto gaiva sveikatinga
Šventojo valgio dievų ir kvapniosiom žolėm panakėjos.
Net nenutuokdamas pats, ilgaamžis gydo Japigas
Žaizdą vandeniu šiuo. Tik beregint dingsta iš kūno
Skausmas visoks, ir žaizdos gelmeny visas kraujas išsenka.
Niekieno neverčiama, savaime strėlė paskui ranką
Iškrenta, ir jėga sugrįžta ir vėl ankstyvoji.
„Duokit ginklus, duokit vyrui tuojau! Ko stovit? – Japigas
Pirmas sušunka balsu ir uždega širdis į priešą. –
Ne gudrybe žmogaus, ne mokslo galia išradinga
Laimim tatai, ne mana dešinė tave gelbsti, Enėjau:
Dieviška veda valia ir siunčia darbam kilnesniesiem."
Tas, ištroškęs kovos, aplinkui aptvarsčiojo auksu
Jau ir blauzdas, nepakenčia gaišties ir ietim mojuoja.
Skydas prie šono kada ir šarvai ant nugaros tiko,
Ginklų nuspidęs žara, glėbin Askanijų tveria
Ir, pro šalmą švelniai bučiuodamas, šitaip prabyla:
„Ištvermės iš manęs ir narso mokykis, vaike,
Laimės tačiau iš kitų. Dabar manoji galingai
Gins tave dešinė ir ves atpildan didžiavertin.
Tu įsimėklink gerai, kai tik amžium subrendęs užaugsi,
Kad nuolatos gaivintum širdy taviškių paveikslus
Ir kad tėvas tave ir Hektoras magintų dėdė."

Šiuos pasakęs žodžius, iš vartų žengia galinčius
Ir iešmu mojuoja svariu; grūste grūsdamiesi
Braunas Antėjus, drauge ir Mnestėjus laukan iš stovyklos,
Spraudžias knibždynė visa. Užtemdo debesys dulkių
Lauką, ir trypiama sudunda drebėdama žemė.
Regi nuo pylimo jau ir Turnas ateinančius priešais,
Regi auzonai taip pat; šiurpulys ligi kaulų ledinis
Veria verte; Juturna lotynus atpažino pirmoji,
Triukšmą išgirdo pirma ir nukūrė širdim drebulinga.
Tas pasileido lauku, pagriebęs vilkstinę juodą,
Tartum liūtinga audra, subjurus dangui, žemynan
Jūrom atūžia plačiom. Varguoliam, vaje, laukininkam
Širdys nutirpo tirpte, iš anksto nujaučiantiem grėsmę.
Pasėlius ji ir medžius išvartys, siaubs visa aplinkui;
Prieky skriste skrisdami atšvilpauja vėjai pakrantėm.
Taip į priešą veržliai vadovas narsus roitėjietis
Veda voras. Visi spaudžias krūvon, tankėdami pleištais.
Perveria kalaviju stipruolį Timbrėjus Ozirį,
Giją Ufentas tada, Epuloną Achatas, Mnestėjus
Kloja Arcecijų dar. Tolumnijus krenta auguras,
Pirmas į priešą kuris išdrįso akstim užsimoti.
Aidi dangun balsingi šauksmai. Pakaitom nugalėti,
Rutulai kuria lauku, sūkuriais tiktai raitosi dulkės.
Pats nelaiko garbe nei bėgančių giltinei kloti,
Nei besigrumti pėsčiom, nei vytis strėlėm apginkluotų.
Turno vieno tiktai teieško tamsioj kamšalynėj,
Jį tesekioja akim, jo vieno kovon reikalauja.
Nerimo šio nusmeigta, Juturnos širdis didžiavyrės,
Tampantį vadžiom karštai vežėją Turno Metiską
Nukrečia ir, toli nutvotą rodiklio, palieka.
Kopia pati ir rankom vadžias banguojančias timpsi,
Ginklais, balsu, augumu gyvavaizdis tikras Metisko.

Trobesiu tartum erdvu turtingo namų savininko
Skrenda juodoji kregždė ir menę aukštai žvalginėja.
Lesalo neša skurdaus plepiesiem lizdam smaguriauti
Ir čia portikais ji tuščiais, čia vėl viršum kūdros
Čiauškia klampios; panašiai Juturna per kamšatį priešų
Nešas žirgais ir smarkiu vežimu visą lauką apskrieja,
Ir čia brolį vienur, čia kitur jau puikaujantį rodo,
Vengia tačiau susiremt ir iš kelio šalin pasileidžia.
Ne mažesnius iš paskos ir Enėjas lankus graižalioja,
Vyrą seka pėdom ir skardžiu tarp būrių išsklaidytų
Šaukia balsu. Kiek kartų akis tiktai priešą užklupo
Ir kiek kartų pastot greituolius kėsinosi žirgus,
Tiekkart atgal Juturna, apgręžus ratus, nudardėjo.
Ką čia padarius, vaje? Jis veltui visaip kunkuliuoja,
Sielvartais virpa širdis ir blaškos kryptim daugeriopom.
Jam Mesapas vikrus, kaip laikė kairėj pasigriebęs
Dvi liaunąsias akstis, geležim apkaustytu kotu,
Viena linguoja iš jų ir, taikliai įsmaginęs, sviedžia.
Stabteli čia ir pariečia kenkles susigūžęs Enėjas
Visas kaipmat po skydu. Atzvimbus tačiau tenukirto
Šalmo viršūnę akstis ir nuo sklasto tenubraukė kuokštą.
Įniršiu čia užverda širdis; pasipiktinęs vylium,
Kai tik išvydo ratus ir žirgus tolyn pasileidžiant,
Dzeusu karštai ir dermės pažeistais aukurais dievagojas;
Puola tada kamšon pagaliau ir, palaimintas Marso,
Siaučia šiurpus, ir įninka žudyt, neskirdamas nieko,
Ir nežabotai visas paleidžia vadžias įtūžimo.

Kas iš dievų tiek baisybių dabar man padės apdainuoti,
Tiek pjautynių nuožmių ir žūtį vadų, kuriuos genas
Čia štai Turnas lauku, čia didvyris vėl Iliono?
Taip tad maištingai sukilt, Jupiteri, vienai prieš kitą
Šitom linkėjai gentim, per amžius gyvensiančiom taikiai?

Rutului smeigia dabar Sukronui Enėjas pašonėn –
Ši pirmiausia kova sustabdė bebėgančius teukrus –
Ir negurdenantį daug, kur lemtis sėkmingesnė, baisingu
Šonkaulius kalaviju ir łąstą veria krūtinės.
Turnas Amiką tada ir brolį Diorą, nuo žirgo
Nutrenktą, puolęs pėsčiom, šį ilgo smaigaliu iešmo,
Kardu smogia aną ir, nukirstas pasikabinęs
Galvas abi vežiman, krauju lašnojančias, vežas.
Giltinei Talą anas, Tanajį ir narsų Cetegą,
Tris tuo pat puolimu, ir niūrų siunčia Onitą,
Vyrą senos Echiono genties, Peridijos gimdytą,
Brolius iš Likijos šis siųstus ir laukų Apolono
Ir jaunuolį, karų nekenčiantį veltui, Menoitą,
Kurs, arkadas kilme, paupy žuvingosios Lernės
Buvo žūklys iš namo skurdaus, niekada nepažinęs
Slenksčių aukštų, ir tėvas laukus išnuomotus sėjo.
Ir tarytum liepsna, iš šalių įvairių prasiveržus
Girion troškion nuo sausros ir treškančio lauro krūmynan,
Ar kai, nuo kalnų aukštųjų virsdamos stačiai,
Šniokščia putotom srovėm ir bėga į lygumas upės,
Ir kelius nusiaubia savus: ne vangiau ir abudu
Nešas kautynių lauku Enėjas ir Turnas, tik čia štai
Įniršis verda viduj, varos nepatyrus krūtinė
Plyšta plyšte, čia visu smarkumu į kirčius pasileidžia.
Čia Muraną, kuris vardais senolių didžiuojas
Ir gentim kilnia perdėm iš karalių lotynų,
Atplaiša trenkė uolos Enėjas smegčia nuo vežimo
Ir paklojo smėlin; dabar po šikšnom ir po jungu
Ratai paritino jį; viršum tekinom įsibėgę
Trypia kanopom trypte ir nepaiso žirgai šeimininko.
Turnas atsiaučiančiam prieš ir narsa kunkuliuojančiam Hilui
Kelią pastojęs iešmu, smilkinin auksu tvaskančian sviedžia.

Styri per šalmą akstis, įstrigus anam smegenysna.
Net tavęs, narsiausias graikų, neišplėšė, Krėtėjau,
Turnui tava dešinė. Nė Kupenkui savi nepadėjo,
Pultam Enėjo, dievai; prieš geležį stato krūtinę,
Skydo varinio gaištis varguolio tačiau neapgynė.
Matė taipgi tave laukai Laurento, Ajolai,
Drimbant ir plačiai apklojant nugara žemę.
Parkrenti net ir tu, patiesti kurio nevaliojo
Argo būriai ir Priamo šalies griovėjas Achilas.
Tikslą mirties čia radai: namus turi aukštus prie Idos,
Aukštus Lirnese namus, Laurento žemėje kapą.
Net ištisi susikimba būriai, visi grumias lotynai
Ir dardanėnai visi: Serestas ūmus ir Mnestėjus,
Ir Azilas narsus, ir Mesapas, šaunus žirgininkas,
Tuskų tankinė vora ir Euandro Arkadijos jočiai;
Rungias už save, kiek vyras kuris bepajėgia,
Be atvangos ir gaišties, ir imstos, šiurpiai kirsdamiesi.
Motina čia prakilni Enėjui sumanymą siunčia
Veikiai prie mūrų žygiuot ir miestan vorą nukreipti,
Ir staiga lotynus nelauktu smūgiu pakrikdyti.
Tas gi kai, po voras visur ieškinėdamas Turno,
Kreipia akis ir šičion, ir ten, štai pastebi miestą
Aplenktą karo siautos ir rimtim besigėrintį saugiai.
Beregint kaista širdis paveikslu kovos kruvinesnės.
Šaukia Mnestėjų tada, Sergestą ir narsų Serestą,
Kopia gūbrin su vadais. Ir kita kariuomenė teukrų
Sueigon skuba tenai; su skydais ir ietim sustojo
Tanki vora. Nuo aukštosios kalvos jis prataria šitaip:
„Vykdyt tuojau, ką liepsiu tik aš, mus Jupiteris remia,
Ir kad spręsmas staigus, man niekas gaišliau negurdenkit.
Miestą Lotyno paties ir sostinę, priežastį karo,
Vadžių jei nepriims ir paklust nesutiks nusilenkę,

Griaunu ir smilkstančius tuoj su žeme sulyginu stogus.
Lauksiu, kaipgi, išties, kol Turnas teiksis patirti
Mūsų kovas ir vėl malonės susiremt nugalėtas?
Čia priežastis, čia, piliečiai, baigmuo lemtingojo karo.
Degalus neškit skubiai ir dermę liepsnom atkovokit."
Tarė tatai, ir kaip vienas visi narsa užsidegę
Smelkiasi tankiu pleištu prie mūrų, sprauste sprausdamiesi.
Koptos pakilo staiga, ir pleška beregint liepsnos.
Skleidžias ūmai prie vartų vieni ir žudo pirmuosius,
Geležį laido kiti, ir temdo sviedmenys dangų.
Tarp pirmųjų eilių pats dešinę tiesia Enėjas
Mūrų linkan ir didžiu Lotynui balsu priekaištauja.
Liudyt šaukias dievų, kad verčiamas vėl susigrumti
Antrukart stoja prieš juos, antrą sutartį laužo lotynai.
    Rietis įninka dabar, sumišę iš baimės, piliečiai:
Liepia vieni atstumti vartus ir atvert dardanėnam
Miestą ir velka čia pat jau patį prie mūrų karalių.
Griebiasi ginklo kiti ir sienų gint nepaliauja.
Tartum akytos uolos slypynėj piemuo uždarytas
Rūko susekęs bites, aitriais užleisdamas dūmais;
Tos sumišai iš baimės viduj po vaškinę stovyklą
Zirzia zirzte ir sklaidos visur, išerzintos šiušiai.
Raitos stogais juodoji kvaptis, ir duslusis bimbimas
Ūžia uolos viduje, virsta dūmai tuščion erdvenybėn.
    Smūgis lemties ištinka dar šis lotynus nukamuotus,
Visą iš pagrindų kuris sudrebino miestą.
Kai karalienė vidun išvydo braunantis priešą,
Puolamus mūrus aplink ir trobosna liepsnas nusiraitant,
Niekur eilių jau rutulų prieš, niekur Turno rikiuočių,
Vargšė taria dabar verpetuos kovos jaunikaitį
Žuvus, ir skausmu sumišo širdis netikėtu.
Šaukia, kad ji priežastis ir didžiausia vargų kaltininkė,

Ir, karčiai šėldama, beprotė, daug prikliedėjus,
Dangą sudraskius ranka, geidaudama mirt, purpurinę,
Kilpą mirties darkios nuo rąsto užneria aukšto.
Spėjo vargšės patirt apie negandą šitą lotynės,
Plaukus gelsvus tuoj ranka duktė Lavinija rauna
Ir rožinius ima skruostus draskyt, o tuomet jau ir visas
Šėlsta būrys, ir gaudžia toli dejonėmis rūmai.
Sklinda iš čion plačiai po miestą žinia graudulinga.
Nusmeigė siaubas visus; drabužiu sudraskytu Lotynas
Žengia, žmonos nedalia ir miesto žūtim susikrimtęs,
Ir, smėliu darkiu žilus barstydamas plaukus,
Sau dovanot negali dabar, kad anksčiau nepriėmęs
Trojos Enėjo kilnaus ir žentu patsai nepakvietęs.
    Lauko pačiam pakrašty tuo tarpu karingasis Turnas
Paskirus vis lėčiau kur ne kur klydinėjančius vejas
Ir vis mažiau sparta besidžiaugia žirgų nualsintų.
Atnešė štai dabar su baisa nesuprantama oras
Riksmą sumišusį jam, ir užgauna ausis pastatytas
Nedžiugus murmesys ir triukšmas pakrikas miesto.
„Kas, aiman, taip klaikiu tvirtovę nerimu siaubia?
Ir kokie taip šiurpūs šauksmai atgaudžia iš miesto?“
Tarė tatai ir, įtempęs vadžias, apstulbintas stovi.
Jam tada Metisku vežėju iš veido ir ūgio
Virtus sesuo, kaip graižė ratus ir žirgus vadelėm,
Žodžiais atsiliepė šiais: „Mes, Turnai, padermę Trojos
Vykimės ten, kur pirmiausia atvers mums pergalė kelią;
Yr be tavęs kas rūmus ranka pajėgs atlaikyti.
Smelkiasi prieš italus ir kaunas padūkęs Enėjas:
Siųskim teukram ir mes lavonus ranka šiurpulinga.
Ne menkesnis gausa ir karo garbe pasitrauksi.“
Turnas į tai:
„Sese, tave jau seniai pažinau, kai tik apgaulingai

Sutartį sutrikdei ir šiton kovon įsivėlei,
Deive, tuščiai ir dabar klaidini. Bet kas iš Olimpo
Siuntęs taip sunkius tau liepė vargus iškentėti?
Ar žiaurios gal išvyst žūties nelaimingojo brolio?
Kas gi belieka daryt ir kaip dar lemtim besikliauti?
Pats mačiau prieš savo akis balsu mane šaukiant
Draugą Muraną; už jį neliko brangesnio man kito.
Milžinas krito, vaje, galingos žaizdos nustekentas.
Krito bėdulis taip pat Ufentas, kad nebeišvystų
Šios nešlovės. Užvaldė šarvus ir lavoną trojėnai.
Argi ir žlungant namus – tik vieno dar to ir betrūko –
Teks man pakęst ir ginklu neatremt užgauliojimų Dranko?
Leisiuosi bėgt, ir ši žemė regės dumte dumiantį Turną?
Ar jau mirtis taip klaiki nedalia? O jūs man, šešėliai,
Teikitės būti geri, kai malonė dangaus nusigręžus!
Siela šventa be dėmės ir šitos kaltės nepažinus
Žengsiu pas jus visada su didingais tėvais lygiavertis."
Tarė tik šitaip jisai, kai beregint žirgu putotu
Priešą spūstim atitrypia Sacys, strėlės lakiasparnės
Sužeistas tiesiai veidan, ir Turną maldaut užsipuola:
„Turnai, tavy paskutinė viltis, pagailėki taviškių.
Siaučia kaip griausmo žaibai Enėjas ginklu ir italų
Graso aukštąsias pilis partrenkti smegčia ir sužnekint.
Jau deglai ima lėkt ant stogų. Į tave tik lotynai
Telkia akis, svyruoja patsai karalius Lotynas,
Žentu ką besirinkt ir sąjungą kur benukreipti.
Ištikimiausia, be to, tava dešinė karalienė
Krito nuo savo tiesės ir pabėgo, šviesos nusigandus.
Prieš vartus Mesapas tiktai ir smarkus Atinatas
Laiko rikiuotę kovos. Apie juos susispietus aplinkui
Tanki vora, ir styri kardų iškeltų geležinis
Pasėlis: tu ratus po apleistas vejas graižalioji."

Stulbsta nusmeigtas čia paveikslo eigos permainingo
Turnas, tyliu pastiręs žvilgiu. Širdy kunkuliuoja
Gėda karti, liūdesys ir padūkęs podraug įtūžimas,
Meilės ugninga šėla ir savo narsos pajautimas.
Spėjo šešėliai nuslinkt ir šviesą širdin sugrąžinti,
Skritulius gręžia akių, liepsna žėruojančių, miestan
Ir nuo ratų pilin didingon žvelgia sumišęs.
Raitosi štai liežuviai ugnies iš aukšto į aukštą,
Ir urulys burbuliuoja dangun ir bokštą aptvindo,
Bokštą, kurį pastatė jis pats, sijas sunarinęs,
Ir pariedeno ratus bei tiltus pertiesė aukštus.
„Štai jau ir laimi lemtis, jau, sese, nebegurdenki;
Ženkim, kur beširdė dalia, kur dievas vadina.
Teks su Enėju kovot, teks mirtį pakelt, kad ir kažkaip
Būtų karti. Ir manęs be garbės jau nebematysi,
Sese, daugiau, tik meldžiu, leisk šėlai pirma išsišėlti."
Tarė ir staiga nušoka žvitriai nuo vežimo;
Dumia per priešų gretas, per ginklus ir, liūdną palikęs
Seserį, laužias veržliai per tirštą vorų kamšalynę.
Ir tarytum uola ant gūbrio kalnų svaigulingai
Virsta, audros išrauta, kai liūtis srauni paskalavo
Ar aptirpdė vogčiom sėlindama metais senatvė.
Nešasi pragarmėn svariai įsmagintas kalnas,
Trinksi nuo žemės aukštyn, miškus ir bandas, netgi vyrus
Vilkdamas su savim. Per voras pakrikusias Turnas
Smelkiasi taip prie rūmų pilies, kur gausiai pasruvus
Mirksta žemė krauju ir zvimbia iešmakočiais oras.
Ženklus mojuoja ranka ir pradeda šaukti balsingai:
„Liaukitės, rutulai, jau ir strėlių neeikvokit, lotynai;
Ką beskirtų lemtis, ji mana: man vienam tik ir dera
Dėmę nuplaut sutarties ir kardu vienam teišspręsti."
Traukės visi iš vidurio tuoj ir vietą užleido.

Bet Enėjas garbus, kai Turno vardą išgirdo,
Mūrus palieka tuojau, palieka ir bokštus aukštuosius,
Meta šalin, kas tik kliudo skubėt, visą darbą nutraukia.
Džiugesiu plaka širdis, ir šiušiai žvangina ginklais.
Atas tartum status ar Erikas, ar pats, kai suošia
Mirgančiais ąžuolais, galvoviršį savo sniegini
Džiaugias iškėlęs aukštai padangėn garbus Apeninas.
Rutulai čia kas greičiau ir italai visi, ir trojėnai
Atgręžė mirksniu akis, ir tie, kurie saugojo aukštas
Sienas, ir tie, kurie mūrus žemai sienolaužiu trankė,
Metė šalin ginklus nuo pečių. Pats stemba Lotynas,
Kad milžinai, kiltim iš žemės šalių tolimiausių,
Čia tarp savęs susitinka kovot ir imstosi kardu.
O anie, kai tuščioj lygmėj prasiskleidė laukas,
Sviedžia iš tolo akstis ir nešas, ūmai pasileidę,
Vyras prieš vyrą kovon, variniais žvangėdami skydais.
Dunda žemė dusliai; smūgius kartodami tankiai,
Kertas kardais. Surizgo draugėn ir klotis, ir narsybė.
Tartum Silos begaliniam miške ar aukštybėj Taburno
Kai prieš kaktą kakta įjušinti du pasileidžia
Jaučiai kovon lemiamon, baimingi pabėga ganovai,
Stovi bugščiai bežadė banda, ir gąsčioja karvės,
Kas miške viešpataus, ką seks ir ištisos bandos.
Šie po kirčio kirčiu viens kitą žeidžia galingai,
Bado spirdamies ragais, krūtinę ir sprandą
Gausiai krauju plaudami, ir baubimais giria atmauroja.
Taip ir Enėjas kilnus, ir Dauno didvyris tranko
Skydą skydu, ir orą skardus žvangesys nuskardena.
Pats Jupiteris dvi svirtele išlyginto svorio
Laiko lėkštes ir uždeda du likimus nevienodus,
Ką sužnekins grumtis, kur sversis dalia pražūtinga.
Šokteli čia ir, kūnu visu aukštyn pasistiebęs,

Tardamas nebaudžiamai, į kardą iškeltąjį Turnas
Smogia. Sušunka balsu trojėnai ir stalgūs lotynai,
Eilės abi įtempia žvilgius. Išdavikas gi kardas
Bekertant lūžta pusiau, ir įkaitusiam Turnui belieka
Kojų sparta pasikliaut. Už rytį lakiau pasileidžia,
Dešinę be apsaugos ir svetimą kotą išvydęs.
Mat, kai, sako, pačioj kautynių pradžioj pakinkytan
Sėdo skubiai vežiman, kalaviją tėvo palikęs,
Kardą bugščiai paskubom vežėjo griebė Metisko.
Laikės prieš teukrus tasai, kol nugaras teikė pakrikę,
Bet kai atėjo eilė prieš dievišką ginklą Vulkano,
Tartum ledas aižus nuo smūgio mirtingasis kardas
Sprogo, ir šipuliai geltonam smėly atsispingsi.
Pritrenktas tad lygmės tolumon lekia tekinas Turnas
Ir čia vienur, čia kitur ratu netikru blaškinėjas,
Nes iš visur vainiku jį tankiai aprietė teukrai,
Supa iš čia dar pelkė plyna, iš ten – stūksantis mūras.
Ne lėtesne ir Enėjas sparta, nors keliai gurdena
Kartais žingsnius, strėlės paliesti, ir bėgt atsisako,
Vejas ir pėdas pėdom įkaitęs sumišusio spaudžia.
Tartum lyg kitada, užklupęs srovės uždarytą
Elnią ar baidu purpurinių plunksnų aptvertą,
Puola pulte medžiotojas šuo ir lodamas graso,
O tasai, klastos ir skardžiaus išgąsdintas aukšto,
Tūkstantkart šen bėgioja ir ten, bet umbras žvalusis
Jau įsikibo visai išsižiojęs, jau jau tartum laiko,
Taukši žandai čiupdami, bet kandęs tuščiai apsigavo.
Čia balsu kad įniks visi šaukt, – atkrantės ir kūdros
Atgarsiu gaudžia aplink, ir griaudžia danguj sumišimas.
Tas tiktai kuria lakiai ir drauge visus rutulus plūsta,
Šaukia kiekvieną vardu ir žinomo kardo maldauja.
Betgi dabar čia pat nužudyt ir sutriuškint Enėjas

Graso visus, kas drįsta artėt, ir šiušiai baugina,
Miestą grūmodamas siaubt, ir sužeistas pult nesiliauja.
Pilnus penkis apibėga ratus, tiek pat ir sugrįžta
Šičion ir ten. Ne juokais, ne žaismų dovanom rungtyniauja
Verda grumtynės dabar dėl Turno gyvybės ir kraujo.
Augo čia alyva laukinė, pašventinta Faunui,
Lapais karčiais, jūreivių kadai pašlovintas medis,
Dovanas kur iš bangų išsigelbėję dievui Laurento
Smeigdavo ir drabužius kabindavo kur pažadėtus.
Teukrai tačiau, nepaisę nėmaž, sutriuškino stiebą
Šventąjį, kad grynam galėtų lauke rungtyniauti.
Styrojo čia Enėjo akstis: smarkumas atnešęs
Smeigė, palikdamas čia, diržingon šaknin įvarytą.
Užgulė čia ir taikstės ranka išraut dardanėnas
Geležį ir pasekt iešmu, kurio nevaliojo
Bėgančio čiupt. Siaubingos baisos apkvaišintas Turnas
„Faunai, – tarė, – meldžiu, pagailėk, ir tu, maloninga
Žeme, plieną laikyk, jei garbint tavęs nesilioviau,
Kai Enėjo gentis išniekint karu nepabūgo."
Tarė ir ne tuščiai pagalbos šaukėsi dievo,
Nes, prisiplūkęs ilgai, prie stiebo gursdamas drūto,
Medžio žnaibiųjų nasrų Enėjas praskėst nevaliojo
Jokia jėga. Kol jis taip karštai įsiryžęs kamuojas,
Vėlei Metisku vežėju iš stoto pavirtus,
Broliui paduot kalavijo skubiai lekia Dauno dievaitė.
Perpykus čia Venera dėl nimfos tokios įžūlybės,
Atskuba ir iš šaknies gelmių smaigakartę rauna.
Tie dvasia pakilia, jėgom atsigavę ir ginklais,
Kardu šisai, anas gi iešmu išdidžiai pasikliovęs,
Stoja karštai žūtbūtinėn kovon uždususio Marso.
Stebi kovas nuo rausvos debesies Junona Saturnietė.
Viešpats prabyla į ją Olimpo dievų visagalio:

„Kurgi, o žmona, baiga ir kas pagaliau dar belieka?
Prisipažįsti pati, jog dangui priklauso Enėjas
Ir lėmimu pakils prie žvaigždžių, dievaitis čionykštis.
Ką beketi ir ko ant šaltų debesų tebetūnai?
Argi derėjo užgaut žaizda mirtingąjį dievą,
Ar kalaviją – nes ką be tavęs Juturna begalėtų? –
Išplėštą Turnui grąžint ir sustiprint jėgas nugalėtiem?
Liaukis jau pagaliau ir mūsų maldom nusilenki.
Skausmas tylom tenegraužia tavęs, kad nebegirdėčiau
Sielvartų nuolat karčių iš lūpų tavo žavingų.
Jau ir galas čia pat. Po žemes ir jūras galėjai
Teukrus vaikyt ir žiebti liepsnas siaubingojo karo,
Jaugot darkiai namus ir niaukt vestuves gedulingai.
Nesikėsink man daugiau." Pasakė Jupiteris šitaip.
Taip Saturno dukra atsakė, nuleidusi veidą:
„Kad jau šituos tavus, Jupiteri didis, pažįstu
Norus, nemielai žemes apleidau ir Turną.
Oro buveinėj dabar vienišos tu manęs neregėtum
Kenčiant užgaules visas, bet liepsnų apsupta aš stovėčiau
Mūšio spūsty, vilkdama trojėnus kovon pragaištingon.
Broliui nelaimėj padėt Juturną, prisipažinsiu,
Skatinau ir sutikau, kad drįstų per daug už gyvybę,
Ne kad tačiau imtų laidyt strėles, ne kad temptų kilpinį.
Stikso neatlaidžia šaltinio srove dievagojaus, –
Priesaika ši viena aukštuosius dievus ir tevaržo.
Jau nusileidžiu dabar ir su mūšiais skiriuos apmaudinga.
To tavęs, ko dėsniai lemties jokie nebedraudžia,
Lacijum prisiekdama ir taviškių didybe, maldauju,
Kai jau taiką įkurs, teesie ir taip, palaiminga
Santuoka ir kai suves įstatymai juos bičiulystėn,
Vietinio tenepakeis senovinio vardo lotynų,
Tapt trojėnais neversk ir teukrais neliepki vadintis,

Nei šnektos mainyti kariam, nei keisti drabužio:
Lacijus amžiais tebus, tebus Albos per amžius karaliai.
Te romėnų kiltis italų narsa bus galinga;
Žuvo Troja ir vardas drauge, sutik, tepradingsta."
Šypsos, tardamas jai, žmonių ir daiktų sutvėrėjas:
„Sese Jupiterio tu, želmenie antrasis Saturno,
Ritini tokias vilnis krūtinės gelmėj įtūžimo!
Na, tad gerai, ir šėlą maldyk, įjušintą veltui.
Duodu, ko nori, ir tau nusileidžiu mielai nugalėtas,
Papročius, būdą tėvų ir kalbą auzonų paliksiu,
Vardas bus koks yra, su tauta tiktai kūnu sutapę,
Teukrai apsigyvens. Aukojimo būdą paskirsiu
Ir vienakalbiais visus lotynais aš juos padarysiu.
Kils iš čia giminė, su auzonų krauju susimaišius,
Žmones kuri ir dievus pralenks dorybe, regėsi,
Ir jokia giminė tavęs iškilniau nepašlovins."
Pritarė jam Junona ir pakeitė mintį džiaugsmingai.
Šalinas iš dangaus ir miglą tuo tarpu palieka.
    Tėvas, atlikęs tatai, apie kitką sau pats svarstinėja
Ir iš brolio kovos Juturną atleisti ketina.
Diromis seserys dvi, piktieji baisai, pavadintos;
Jas gūdžioji Naktis ir Tartaro šmėklą Megairą
Vienu kartu pagimdė visas ir aplink apvyniojo
Vingiais gyvačių lygiais, ir vėjo sparnus prikabino.
Jos tarnauja klusniai prie slenksčių Jupiterio sosto,
Prie valdovo rūstaus, ir baido vargšus sielvartingus,
Kai karalius dievų ligas ir mirtį baisingą
Skiria žmonėm ir miestam, karu nusikaltusiem, graso.
Tučtuojau vieną iš jų iš dangaus aukštybių valdovas
Siunčia ir liepia sutikt Juturną ženklan pražūtingan.
Viesulu ji ūmiu plasnodama nešasi žemėn.
Ne kitaip ir strėlė, templės debesim paleistoji,

Žeidžianti mirtinai, nuodinga tulžim apginkluota,
Partas sviedė kurią, sviedė partas ar kidonietis,
Zvimbteli ir staigi, nematoma lekia šešėliu.
Nešasi taip Nakties dukra skubėdamà žemėn.
Kai Iliono gretas ir Turno būrius pastebėjo,
Paukščio klaikuolio mažan paveikslan staiga susitraukus,
Paukščio, kuris ant kapo kada ar vienišo kraiko
Naktį tamsos vėlumoj gūdžiai tupėdamas suokia,
Šituo virtęs stotu, prieš Turno veidą baisūnas,
Švokšdamas skraido aplink ir skydą sparnais raižinėja.
Glemba jam sąnariai nuo siaubo šiurpaus nepatirto,
Styra pašiurpę garbai ir žadas gerklėj užsikirto.
Švokščiančius diros sparnus iš tolo tačiau atpažinus,
Rauna sesuo Juturna padrikusius plaukus, varguolė,
Darko veidą nagais ir kumščiais daužo krūtinę:
„Kuo gi galėtų dar tau, o Turnai, sesuo bepadėti?
Kas gi beširdei daugiau belieka man? Kuo tau gyvybę
Vilkinčiau dar? Galėčiau tokiam pasipriešinti baidui?
Jau jau apleidžiu kovas. Pati aš drebu, nebaidykit,
Paukščiai šlykštuoliai, manęs. Kaip plaka sparnai, atpažįstu,
Ir kaip švokščia mirtis. Išdidūs manęs neapgauna
Įsakai Dzeuso kilnaus. Atmoka jis taip už skaistybę?
Kam amžinai man leido gyvent? Kam teikės išplėšti
Dalią mirties? Galėčiau skausmus kankinančius baigti
Ir su broliu vargšu šešėlių globon nukeliauti!
Aš nemirtinga? Bet kas man iš to, ką turiu, bus malonu,
Broli, netekus tavęs? O, kad taip dabar prasivėrus
Žemė dievaitę mane šešėlių gelmėn nugramzdintų!“
Tai pasakius, melsvu apklojo dangalu galvą
Ir srovės gelmenon pargrimzdo dejuodama deivė.
Puola tačiau Enėjas veržliai ir smaigste mostaguoja,
Milžinu tartum rąstu, ir šitaip įnirtęs prabyla:

„Kam čia begurst pagaliau ir kam dar, Turnai, krataisi?
Ne bėgimu, nuožmiais kovokim imstydamies ginklais.
Virsk visais pavidalais nūn ir telki ryžtingai,
Ką tik narsa ir gudrybe gali, ir žvaigždynų aukštybėn
Geisk nuplevent ar žemės gelmėj uždaroj pasislėpki."
Purto galvą tasai: „Ne karšti tavo žodžiai, beširdi,
Baido mane. Mane baido dievai ir Jupiteris priešas."
Ir, netaręs daugiau, didžiulį akmenį žvalgo,
Akmenį seną, kuris didžiulis tįsojo dirvoj,
Ribai skirtas laukų, kad ginčą spręstų arimų.
Dvejetai vos šeši sprandais valiodavo kelti
Tokio augliaus žmonių, dabar kad žemė išduoda.
Drebančia jis ranka pagriebęs, tvojo į priešą,
Pasistiebęs aukščiau ir smogt, karžygys, įsibėgęs.
Bet nei kaip bėga jisai, nei kaip eina, nebepažįsta
Pats jau savęs, ir kaip sviedžia ranka neaprėpiamą uolą,
Linksta keliai glebni ir stingsta gyslose kraujas.
Blokštas vyro akmuo, nūn erdve tuščia palėkėjęs,
Nei tolumos nenuskriejo visos, nei prinešė smūgį.
Ir tarytum sapne, kai poilsis naktį sutingęs
Spaudžia akis, mes godžiai žingsnius paspartinti veltui
Trokštam, rodos, karštai ir sunkūs bandydami glembam,
Stingsta liežuvis stingte, išsenka nuvargusiam kūne
Jėgos, turėtos visad, ir garso kalba neišduoda.
Turnui tas pat: kur tik kelią narsa prasiskint bemėgina,
Deivė grasi neteikia sėkmės. Krūtinėj audroja
Visokeriopi jausmai. Jis rutulus stebi ir miestą,
Delsia baiminga širdim, prieš smaigo drebėdamas grėsmę.
Nei spragų prasiveržt, nei kelio jėga pasipriešint,
Nei vežimo kur nors, nei vežėjos sesers nebemato.
Gaištančiam nūn iešmu Enėjas mojuoja lemtingu,
Laimę aksties nutaiksto akim ir sviedžia iš tolo,

Kūnu pasviręs visu. Pabūklų sienom daužyti
Blokštas akmuo taip nezvimbs niekada, nei paterškėjęs žaibas
Tokiu trenksmu nebildės. Niaukus tartum viesulas lekia
Žūtį žiauriai akstis nešdama ir kraštą praskleidžia
Šarvo bei briaunas skridinių septyngubo skydo.
Sminga pačion kulšin zvimbdama. Pataikytas smūgio,
Žemėn kinka kumpa parkniumba milžinas Turnas.
Rutulai čia suklykia stati, ir visas mauroja
Kalnas aplink, ir aukštos plačiai atsiliepia giraitės.
Tas nuolankiom akim maldaudamas dešinę tiesia:
„Kaltas, – tarė, – esmi ir tavęs neprašau pagailėti;
Džiaukis savo dalia. Jei tave dėl tėvo varguolio
Širdgėla jaudint galės, prašau, – ne kitokį turėjai
Tėvą Anchizą ir tu, – senatvės pagailauki Dauno
Ir mane ar, kaip trokšti veikiau, lavoną, išplėšęs
Šviesą, grąžink maniems. Laimėjai, ir matė auzonai
Įveiktą tiesiant rankas; turi Laviniją žmoną.
Liaukis daugiau nebekęst." Įtūžęs stovėjo Enėjas
Su ginklu ir vartė akim, prilaikydamas tiesę.
Ir labiau ir labiau ėmė lenkt bedelsiantį žodžiai,
Kai nuo aukšto peties nelemtas staiga pasirodė
Diržas ir pasaitai pažintais gunklais sutvaskėjo
Jaunio Palanto, kurį paklojo žaizda nugalėjęs
Turnas ir pečius šia priešo gražna padabino.
Tas gi kai skausmo šiurpaus akim aptiko paminklą
Ir pagrobtus ginklus, užviręs šėla įtūžimo,
Klaikiai: „Paspruksi iš čia, maniškių grobiu pasipuošęs,
Tu man dabar? Palantas tave, šia žaizda nūn Palantas
Aukai žudo tave ir baudžia krauju piktadario."
Tardamas tai, krūtinėn tiesiog jis geležį smeigia
Perkaitęs. O anam sąnariai nuo šalčio pradeda grubti,
Aikteli, ir pagieži šešėliuosna sprunka gyvybė.

VARDAI IR DAIKTAI[1]

Abantas, 1. graikų didvyris. Jį Enėjas prie Trojos nužudė ir, atsidėkodamas už laimingą išsigelbėjimą, jo skydą pakabino Akcijuje ant Apolono šventovės durų; 2. trojėnas, Enėjo bendras; 3. etruskas, atvedęs Enėjui iš Populonijos ir Ilvos salos laivų eskadrą.

Abaris, toks rutulas, kariavęs Turno pusėje.

Abela, Kampanijos miestas, garsus vaisių derliumi.

Abidas, Mažosios Azijos miestas prie Helesponto.

Acerai, Kampanijos miestas prie Klanijaus upės.

Achaimenidas, graikas iš Itakės salos, Adamasto sūnus.

Achaja, šiaurinė Peloponeso pajūrio šalis. Poezijoje Graikija aplamai.

achajai, Achajos gyventojai; graikai.

Achatas, narsus trojėnas, ištikimiausias Enėjo palydovas.

Achelojus, didžiausia Graikijoje Aitolijos ir Akarnanijos pasienio į Jonijos jūrą tekanti upė, poezijoje tekąs vanduo. „Achelojaus taurės“ – taurės su vandeniu: senovėje vyną dažnai miešdavo vandeniu, ypač Aitolijoje, kurios karalius Oinėjus išradęs vynmedį.

1 Žodynėlis sudarytas, sujungus abiejų ankstesnių leidinių, *Enėjidės* (1965) ir *Bukolikų. Georgikų* (1975), A. Rukšos sudarytus žodynėlius, iš dalies atstojančius paaiškinimus. Kalba netaisyta, tik minimaliai pakoreguota skyryba ir rašyba.

Acherontas, požemio karalystės upė, keltine reikšme požemio karalystė. Ji apteka požemį ir įteka į Kokitą. Per ją reikėdavo keltis mirusiųjų šešėliams. Pradžioje tuo vardu buvo vadinama dumblota upė Epire, vėliau poetai ją perkėlė į požemį. „Acherontas gobšus", nes jis viską ryja. „Pamint po kojų šniokštimą Acheronto" – nebijoti mirties. Tuo didžiavosi epikuriečiai. Pagerbdamas savo meno meistrą epikurietį Lukrecijų, Vergilijus drauge pabrėžia ir skirtingą savo pažiūrą, kaimiečių religingumą labiau vertindamas už epikuriečių mokslingumą.

Achilas (lot. *Achilles*), arba **Achilėjus** (gr. *Achilleus*), Pelėjaus ir jūros deivės Tetidės sūnus, mirmidonų vadas, gražiausias ir narsiausias Trojos karo graikų didvyris.

Adamastas, graikas iš Itakės salos, Achaimenido tėvas.

Adonidas, Kipro karaliaus Kiniro sūnus, nuostabiai gražus jaunuolis, Afroditės (Veneros) numylėtinis, per medžioklę šerno užmuštas. Afroditė išprašė iš Persefonės leisti Adonidui kasmet šešis mėnesius gyventi žemėje.

Adrastas, mitologinis Argo karalius, vienas iš septynių žygio prieš Tėbus didvyrių, uošvis Polineiko ir Tidėjaus, kuriems mirštant iš susijaudinimo taip pabalęs, jog per visą gyvenimą likęs išblyškęs.

Adrija (lot. *Hadria*), miestas Etrurijoje ir jūra tarp Italijos ir Ilirijos.

Afidnas, trojėnas, Enėjo bendrininkas, Turno nužudytas.

afrai, afrikiečiai, Afrikos gyventojai.

Afrika, pasaulio dalis.

Afrikas, pietvakarių vėjas, susijęs su audra ir lietum.

Agamemnonas, Mikėnų karalius ir vyriausias graikų kariuomenės vadas per Trojos karą.

Aganipė, mūzoms pašventintas šaltinis Bojotijoje, Helikono papėdėje.

agatirsai, skitų tauta Europos Sarmatijoje, kuri tatuiruodavo veidą ir rankas.

Agenoras, Belo sūnus, Kadmo ir Europos tėvas, foinikiečių prosenelis, Didonos protėvis.

Agidas, likietis, nukautas kovoje su Mezencijum.

Agila, Etrurijos miestas, pagal padavimą, įkurtas lidų.

Agrigentas, arba **Akragantas**, pietinėje Sicilijos pakrantėje kalnas ir ten pat žymiausias po Sirakūzų salos miestas.

Agripa, romėnų imperatoriaus Augusto žentas, puikus karvedys. Vadovaudamas laivynui, 36 m. pr. Kr. nugalėjo Pompėjų ties Mesina.

Aigajonas, žr. **Briarėjus**.

Aigėjaus jūra, žr. **Egėjaus jūra**.

Aigidė 1. Hefaisto (Vulkano) nukaltas, audra, griausmu ir žaibais gąsdinąs Jupiterio skydas; 2. Atėnės Paladės ginamasis ginklas, skydo ar šarvo pavidalo, su Medūzos galva vidury.

Aigiptas, šiaurės Afrikos šalis.

Aiglė, najadė, Jupiterio ir Neairos duktė.

Aigonas, piemuo.

Aiteras, viršutinis, grynesnis oro sluoksnis. Suasmenintai Jupiteris, Dangus.

aitiopai, pietų Afrikos gyventojai, pagal Vergilijų, gyvenę pačiame galiausiame pietų Okeano lanke.

Aitolas, Aitolijos gyventojas, poezijoje pagal gimtinę Diomedas.

Aitolija, kraštas Graikijoje.

Aitonas, žirgo vardas.

Ajaja, pasakiška sala, Kirkės gyvenamoji vieta.

Ajakidas, Ajako, Aiginos karaliaus, Pelėjaus tėvo, palikuonis: 1. Achilas, Ajako sūnaitis; 2. Piras, arba Neoptolemas, Achilo sūnus, Ajako prosūnaitis; 3. Persėjus, Emilijaus Paulo 167 m. pr. Kr. nugalėtas Makedonijos karalius, kildinęs savo giminę iš Achilo, Ajako sūnaičio.

Ajantas, Oilėjaus sūnus, lokrų karalius. Pakeliui iš Trojos Paladės buvo užmuštas žaibu už jos šventovėje Trojoje padarytą šventvagystę.

Ajolas, 1. Ajolijos salos valdovas. Dzeusas jam pavedė prižiūrėti vėjus, kuriuos jis laikė surakinęs uoloje; 2. Enėjo bendrininkas.

Ajolidas, 1. Tesalijos karaliaus Ajolo, Sibifo tėvo, palikuonis, t. y. Odisėjus, Ajolo sūnaitis (paniekinamai dėl negarbingos kilmės iš Sisifo); 2. Klitijus, Ajolo sūnus.

Ajolija, Ajolo gyvenamoji vieta, viena Liparų salų Tirėnų jūroje į šiaurės rytus nuo Sicilijos.

Aka, Kamilos bičiulė ir kovos draugė.

akantas (*acanthus*), 1. ilgametis šiltų kraštų augalas, kurio ornamentiškų lapų pavidalą senovėje vartojo meno puošmenoms, kaip Korinto stiliaus kolonų kapiteliams, taurėms puošti; 2. tam tikra akacijos rūšis, spygliuotas Aigipto medis.

akarnanėnas, vidurinės Graikijos srities Akarnanijos gyventojas.

Akcijus, pavojingas jūrininkams kalnų iškyšulys Akarnanijoje, kur Augustas 31 m. pr. Kr. nugalėjo Antonijų ir pergalės atminimui pastatė puikią šventovę. Tam pačiam tikslui Augustas įsteigė ten ir šaunius žaidimus.

Akestas, Sicilijos karalius, Sicilijos upės Krimizo dievo ir trojėnės Egestos sūnus.

Akidalietė, Venera, nuo Akidalijos šaltinio Bojotijoje, kuriame ji maudėsi su gracijomis.

Akmonas, trojėnas, Klitijaus iš Lirneso sūnus, Enėjo bendras.

Akoitas, Euandro ginklanešys ir tarnas.

Akontėjus, lotynas.

Akrizijus, Abanto sūnus, Danajės tėvas, Argo karalius.

Akronas, graikas iš Korito, Enėjo sąjungininkas.

Aktoras, 1. trojėnas, Enėjo bendras; 2. aurunkas.

Akvikulas, rutulas.

aktinis (nuo gr. *Akte*, arba *Aktaia ge*, senovinio Atikos vardo), atikinis. „Aktinis Arakintas“ – Atikos pasienio kalnynas.

Albalonga, arba **Alba**, Romos miesto motina, įkurta Askanijaus, jo palikuonių sostinė, Tulo Hostilijaus sugriauta.

albanas, susijęs su Albos miestu, Albos gyventojas.

Albos kalnas (lot. *mons Albanus*, dabar *Monte Cavo*), gavęs vardą nuo Albos miesto. Jame buvo visiems lotynams bendra Jupiterio (*Iuppiter Latiaris*) šventovė, kurioje švęsdavo lotynų sąjungos šventę, *feriae Latinae*.

Albula, Tiberio upės pirmykštis vardas.

Albunėja, ateitį spėjanti nimfa. Jai buvo pašventintas sieros šaltinis prie Tiburo, turėjęs krioklį netoli nuo Fauno orakulo ir alko.

Alburnas, Lukanijos kalnas netoli nuo Silaro upės.

alebarda (lot. *phalarica*), ilga svaidomoji ietis geležiniu smaigaliu su degama medžiaga, mėtoma kilpinio pavidalo mašinų. Alekta, žiauriausioji trijų furijų. Ji keršija ir baudžia ne dievų valia, bet kerštaudama pati ruošia pražūtį ir džiaugias nelaime. Alėtas, trojėnas, Enėjo bendras.

Aleksis, gražus jaunuolis.

Alfėjus, didžiausia Peloponeso upė, tekanti Arkadijoje ir Elidėje. prieš įtekėdama į Jonijos jūrą dukart dingsta po žeme. Tai davė progą atsirasti mitui, kad jis persekioja nimfą Aretūsą. Poezijoje Alfėjus reiškia ir olimpinius žaidimus, nes jis teka pro Olimpiją. Vergilijus kviečia visą graikų poeziją „šiurkščiu diržu“ (t. y. boksuojantis) su juo prie Mincijaus upės rungtyniauti.

Alfesibojus, piemuo.

Alija, upelė į šiaurę nuo Romos, dešinysis Tiberio įtakas, pagarsėjęs romėnų pralaimėjimu prieš galus, 390 m. pr. Kr. užėmusius Romą.

alyva (lot. *olea europaea*), alyvmedis ir jo į slyvą panašus kartus, daug aliejaus turįs vaisius. Graikijoje paplitusi ir laukinė alyva, kultūrinama skiepijant. Alyva buvo pašventinta Taikos deivei. Alyva „gyvastinga", nes gyvena iki 200 metų.

Alkandras, trojėnas, Enėjo bendrininkas.

Alkanoras, 1. trojėnas, Pandaro tėvas; 2. lotynas.

Alkatojus, trojėnas, Enėjo bendrininkas.

Alkidas, Tirinto karaliaus Argolidėje Alkajaus vaikaitis Heraklis.

Alkimedontas, nežinomas drožėjas.

Alkinojus, fajakų karalius Scherijoje, kurio turtingumas ir sodų puikumas buvo priežodiškas.

Alkipė, vergė.

Alkonas, pramanytas piemens vardas.

Almonas, lotynas, Tirėjaus sūnus, trojėnų nužudytas kovoje.

Alojėnai, Otas ir Efialtas, giganto Aloėjaus sūnai milžinai. Jie, norėdami pulti Olimpą ir dievų viešpatystei padaryti galą, krovė Tesalijos kalnus ant kalnų. Už bausmę požemio karalystėje juos, apgręžtus nuo vienas kito, gyvatėmis pririšo prie stulpo ir kamavo pelėdos riksmu.

Alpės, žinomi Europos kalnai.

Alsas, toks rutulų piemuo.

amalas, laumės šluota (*viscum album*), visada žalias parazitinis krūmas, augantis ant kitų medžių, kurių sultimis jis minta. Paukščiai mėgsta jo vaisius, gleivėtas balkšvas uogas limpamu minkštumu ir išnešioja po kitus medžius, kur jie įsiveisia. Keltine reikšme: lipni amalo uogų masė, iš jos pagaminti sakai paukščiams gaudyti.

Amarilidė, piemenė.

Amastras, trojėnas, Hipoto sūnus, nukautas Kamilos.

Amata, karaliaus Lotyno žmona, Lavinijos motina.

Amatuntas, miestas Kipro pietiniame krante su šventove Venerai.

Amazėnas, Lacijaus upė, Ufento įtakas.

amazonės, mitologinė karinga moterų tauta.

Ambrosija, kvepantis tepalas, dievų aliejus.

Amerija, Umbrijos miestas į šiaurę nuo Romos. „Amerijos rištuvai vynmedžiams" – vynmedžiams rišti vartotos liaunos rausvos prie Amerijos augančio gluosnio rūšies rykštės.

Amfionas, Jupiterio ir Antiopės sūnus, dainavimo ir skambinimo lyra meistras, vos gimęs su savo dvynu broliu Dzetu pamestas Aktės (vėliau Atikos) paribio miškingame Arakinto kalne ir piemens išaugintas, vėliau Tėbų valdovas ir Niobės vyras.

Amfitrionas, Tėbų karalius, Alkmėnės, kuri nuo Dzeuso pagimdė Heraklį, vyras.

Amfrisas (Amfrizas), upė Tesalijoje, kurios pakrantėse Apolonas ganė Admeto bandas. Vergilijus sibilą vadina amfriziete aiškiarege, nes ji įkvėpimą gavo nuo Apolono.

amfrisietis, Apolonas, ganęs prie Amfriso upės Tesalijoje karaliaus Admeto bandas už bausmę, kad nužudęs kiklopus.

Amikas, 1. Neptūno sūnus, mitologinis bebrikų karalius Bitinijoje, cesto (bokso pirštinių) išradėjas, garsus kumštininkas; 2. keleto trojėnų vardas.

Amiklai, senas Lacijaus miestas Tirėnų jūros pakrantėje, gyventojų apleistas dėl iš pelkių atšliaužiančių gyvačių. Kiti Amiklai – miestas į pietryčius nuo Spartos, Dioskūrų (žr. **Poluksas**) gimtinė. Šis miestas iš tikrųjų žuvo dėl tylėjimo, nes jis buvo dorėnų užkariautas, kai gyventojai, gąsdinami pasikartojančių klaidingų gandų, kad priešas artėja, išleido įstatymą, draudžiantį kam nors apie priešą kalbėti. „Amiklų šunys" – Amiklų, t. y. Spartos, viena mėgiamiausių medžioklinių šunų veislė.

amiklietis, kilęs iš Amiklų miesto Lakonijoje, Poluksas.

Aminėja, apylinkė Piceno srityje, tiekusi ilgai tveriantį vyną.

Amintas, piemuo.

Amitaonas, graikų žynys iš Argo, Melampodo tėvas.

Amiternas, senas, garbingas miestas sabinų žemėje.

Ampsanktas, sieros turįs ežeras Samnijaus krašte. Netoli nuo jo buvo urvas, iš kurio kilo mefito garai, todėl buvo tikima, kad tai esąs įėjimas i požemio pasaulį, kaip kad ir ties Averno ežeru.

Amūras (lot. *Amor*, gr. *Eros*), arba **Kupidonas** (lot. *Cupido*), iš graikų perimtas meilės dievas, Veneros (Afroditės) sūnus, mene vaizduojamas sparnuotu berniuku su kilpiniu ir dėklu strėlėms, kurias jo motina laido.

Anna, Belo duktė, Didonos sesuo, atkeliavusi su ja iš Foinikijos į Afriką.

Anagnija, hernikų miestas Lacijuje į rytus nuo Romos.

Anchizas, Kapio ir Temidės sūnus, Asarako sūnaitis. Enėjas buvo jo ir Veneros sūnus. Už didžiavimąsi savo santykiavimu su deive Dzeusas apluošino jį žaibu.

Anchizėnas, Anchizo sūnus, Enėjas.

Androgėjus, 1. Krėtės karaliaus Mino ir Pasifajės sūnus, krėtiečių vadas Trojos kare. Jis buvo atėniečių klastingai nužudytas, nes, laimėjęs visuose žaidimuose, buvo sukėlęs pavydą. Minas atkeršijo už jo mirtį, priversdamas atėniečius siųsti kasmet į Krėtę Minotaurui aukų po septynis jaunuolius ir septynias mergaites; 2. toks trojėnas.

Andromacha, ištikima Hektoro žmona. Troją sugriovus, ji atiteko į nelaisvę Neoptolemui, kurs ją nuvežė į Epirą ir leido ištekėti už jo tautiečio Heleno.

Anehemolas, marsų kunigaikščio Roito sūnus, rutulų vadas, bėgęs pas Turno tėvą Dauną, nes buvo įtartas turėjęs su savo pamote Kasperija neleistinus santykius.

Angitija, burtininkė, Medėjos sesuo, deivė marsų ir maruvijų, kuriuos mokė, kaip padaryti nuodus nekenksmingus. Vakariniame Fucino ežero krante jos garbei buvo pašventintas alkas.

Anijėnas (Anienas), Tiberio intakas, tekąs iš Apeninų kalnų ir skiriąs Lacijų nuo sabinų žemės. Poezijoje – Anijėno upės sritis.

Anijus, Apolono sūnus, žynys ir Delo salos karalius, buvęs Anchizo bičiulis.

Ankas Marcijus, ketvirtasis Romos karalius, Numos sūnaitis. Būdamas karališkos kilmės, šnairom žiūrėjo į labiau mėgiamą Tūlą, todėl nutarė pasinaudoti žmonių palankumu ir sunaikinti karalių ir jo šeimą.

Anksuras (*Anxur*), rutulas, Turno sąjungininkas.

Anksurietis (*Anxurus*), Anksuro mieste garbinto Jupiterio pravardė.

Antajus (gr. *Antaios*, lot. *Antaeus*), rutulų karvedys.

Antandras, miestas Mizijoje (Mažojoje Azijoje) į pietus nuo Trojos, pietinėje Idos kalno papėdėje.

Antemnai, senas miestas sabinų žemėje prie Anijėno ir Tiberio santakos.

Antėjus (gr. lot. *Antheus*), trojėnas, Enėjo palydovas.

Antemoras, išmintingas trojėnų didikas, Priamo svainis. Trojai žlugus, atvedė trojėnų ir henetų (venetų) koloniją į Italiją ir įkūrė šiauriniame Adrijos jūros kampe Patavijaus (Paduos) miestą.

Antenoridas, Antenoro sūnus arba palikuonis.

Antigenas, piemuo.

Antipatas, trojėnas, Sarpedono sūnus, Enėjo draugas, Turno nužudytas.

Antonijus, ištikimas šalininkas Cezario, kurio žudikus nugalėjęs, sudarė su Oktavianu ir Lepidu antrąjį triumviratą (43 m. pr. Kr.). Po nesėkmingų kovų su partais rytuose grįžo į Aigiptą ir vedė karalienę Kleopatrą. 31 m. pr. Kr. ties Akcijum Graikijoje buvo Oktaviano nugalėtas ir Aleksandrijoje (Aigipte) nusižudė.

Antoras, argietis, Heraklio palydovas, dalyvavęs kare drauge su Euandru Enėjo pusėje, ir buvo Mezencijaus nužudytas.

Anubis, aigiptiečių dievaitis šakalo (šuns) galva, Ozirio sūnus.

Apeninas, Italijos kalnynas.

aonai, senesnieji Bojotijos gyventojai, aonų kalnai – Bojotijos kalnai.

Aonas, senas Bojotijos herojus, nuo kurio gavę savo vardą ir senesnieji Bojotijos aonai, ir mitinis Bojotijos vardas Aonija.

Aonija, senas Bojotijos vardas. „Aonijos gūbriai" – poetiškai Helikonas, Bojotijos kalnas, pašventintas Apolonui ir Mūzoms.

Apolonas, dažnai ir Foibu vadinamas Jupiterio (Dzeuso) ir Latonos (Lėtos) sūnus, Dianos (Artemidės) dvynas brolis. Vaizduojamas ilgais plaukais, šviesos (Foibas), taip pat poezijos, pranašavimo, muzikos, gydymo (Aiskulapo tėvas) dievas, kilpinio išradėjas; augančio jaunimo globėjas ir patarėjas, Julijų giminės namų dievas. Garsią šventovę jis turėjo Soraktėje, kur su juo buvo sutapatintas senovės italikų dievas Vejovis, šiaip jau daugiau tapatintas su Jupiteriu. Vejovio žyniai vaikščiodavę be žalos basi per žarijas. Poezijoje – Apolono šventovė laivininkystei pavojinguose Akcijaus kalnyno iškyšuliuose (Akcijuje irgi buvo jo šventovė). „Man būsi didus Apolonas" – atspėsi man šią mįslę.

arabai, pietvakarių Azijos, Arabijos pusiasalio gyventojai.

arakintas, kalnas pietinėje Aitolijos pakrantėje. Vergilijui Bojotijos ir Atikos pasienio kalnas, todėl jis jam „aktinis", arba „atikinis".

Araksas, nesuvaldomai srauni į Kaspijos jūrą įtekanti Armėnijos upė.

Araras (dabar *Saone*), upė Galijoje, dešinysis Ronos intakas.

arbutas (*arbutus*, jo vaisius *arbutum*), ypač Italijoje ir Ispanijoje čiabuvis krūminis medis, kurio lapai tiko ožkoms, vaisiai bitėms maistui.

Arcecijus, arba **Archecijus**, rutulas, Turno bendras, Mnestėjaus nužudytas.

Arcentas, sicilas, Enėjo bendras, iškeliavęs su juo į Italiją.

Archipas, marsų karalius (Vergilijaus išgalvotas vardas).

archyvas, žr. **Tautos archyvas.**

Ardėja, rutulų sostinė Lacijuje, karališkoji Tumo buveinė, samnitų karuose sugriauta.

Aretūsa (Aretūza), šaltinių nimfa iš Pisos Elidėje. Medžiotojas Alfėjus mylėjo Aretūsą, bet, nesulaukęs jos palankumo, persekiojo ją medžiodamas. Aretūsa buvo perkelta šaltiniu į Siciliją, Alfėjus virto upe ir persekiodamas vijosi Aretūsą po jūra. Senovėje tikėta, kad Ortigijos salos prie Sirakūsų šaltinis Aretūsa jungęsis po žeme su Alfėjaus upe Peloponese. Kadangi Mūzos pradžioje buvusios nimfos ir jos, ypač kaip tikėjo piemenys, buvusios įkvėpimo galią turinčios deivės, tai poetas šaukiasi ir Aretūsos, kaip ir libetriečių nimfų, paramos.

Argai, žr. **Argas 2.**

Argas, 1. (gr. *Argo*) aukso vilnos atvežt iš Iolko į Kolchidę plaukusių argonautų laivo vardas; 2. (gr. *Argos*) Argolidės Peloponese sostinė, mieliausia Junonos buveinė. Argo vynmedžiai baltom vynuogėm; 3. karve virtusios Ionos šimtaakis sargas; 4. Euandro bičiulis.

argiečiai, argolėnai, Argolidės miesto Argo (Peloponese) gyventojai, poezijoje – graikai aplamai.

Argiletas, vieta Romoje tarp Aventino ir Kapitolio kalvų, kur, pagal padavimą, kažkoks Argas, Euandro bičiulis ir svečias, buvęs be jo žinios arkadų nužudytas, todėl Vergilijui Argiletas (lot. *Argiletum*) – *Argi letum* „Argo mirtis“.

Argiripa, Apulijos miestas, kurį Diomedas, grįždamas iš Trojos ir čia atblokštas, įkūręs ir pagal savo gimtąjį miestą *Argos hippion* pavadinęs.

argiškas, Argo miesto, graikiškas aplamai.

Aricija, senas Lacijaus miestas prie Apijaus kelio (*via Appia*) 25 km į pietryčius nuo Romos su Dianai pašvęstu alku, kuriame žiloje senovėje atnašaudavo žmonių aukas. Miestas buvo pavadintas nimfos, Hipolito žmonos ir Virbijaus motinos, vardu.

Arionas, garsus skambintojas citra ir poetas Lesbo saloje (apie 600 m. pr. Kr.), patekęs į legendą: jį išgelbėjęs delfinas (ar delfinai) nuo jį apiplėšti ir mesti jūron norėjusių jūrininkų.

Arisba, Troadės miestas prie Abido, dar prieš Trojos karą Enėjo užkariautas.

Aristajus, Apolono ir Tesalijos upės Penėjaus dukters Kirėnės sūnus, palaimą teikiąs pusdievis, bandų, ypač Tesalijoje ir Arkadijoje, globėjas, vynuogininkystės ir bitininkystės rėmėjas. Baudžiamas, kad persekiojo Euridikę ir buvo jos mirties priežastimi, Aristajus neteko savo bandų ir bičių, tačiau, savo motinos pamokytas, vėl užveisė bites iš sudūlėjusių jaučių vidurių.

Ariūsija, Chijaus salos apylinkės, kurių vynuogės duodavo puikų vyną.

arkadėnas, arkadas, Arkadijos gyventojas. „Abu arkadėnai" – abu tikri arkadėnai, t. y. gabūs dainuot ir atsikirsti.

Arkadija, kalnuota Peloponeso viduryje šalis, kur klestėjo, ypač tarp piemenų, dainos ir muzika. „Arkadijos žinovas" – Aristajus.

Arktūras, šviesiausioji Jaučiaganio (*Bootes*) žvaigždyno žvaigždė, kuriai tekant ir leidžiantis kildavo audros; poetiškai visas Grįžulo ratų žvaigždynas. Keltine reikšme rudens metas, nes rugsėjo pradžioje Arktūras matomas Romoje.

Armėnija, kalnuota Azijos šalis Eufrato, Tigro ir Arakso aukštupiuose.

Arpai, vėlesnis Argiripos vardas. Arpai vadinami aitolų, nes jų įkūrėjo Diomedo tėvas Tidėjus buvęs aitolas.

Aruntas, etruskas, nukovęs kovoje Kamilą ir už bausmę kritęs nuo Opies strėlės Dianos liepimu.

Asarakas, 1. Trojos karaliaus Troso sūnus, Anchizo senelis ir Enėjo šeimos, Julijų giminės ir romėnų pradininkas. „Asarako gentis“ – romėnai; 2. du trojėnai, Enėjo bendrininkai.

Asbitas, trojėnas, Enėjo bendras, Turno nukautas.

asfaltas (*bitumen*), žemės derva.

asilus, lotyniškas gylio, aklio vardas.

Asirija, Azijos sritis už Tigro, dabar Kurdistanas, poetiškai Rytai. „Asirijos nuodai“ – Sirijai priklausančios, poetų dažnai su Asirija painiojamos Foinikijos purpuriniai dažai.

Askanijus, 1. pagal įprastą tradiciją, kuria ir Vergilijus seka, Enėjo ir Kreuzos sūnus. Dar mažas būdamas su savo tėvu apleido Troją, po jo mirties viešpatavo Lavinyje ir įkūrė Albalongą. Jis vadinamas ir Julu ir laikomas Julijų giminės protėviu. Jo pirmykštis Askanijaus vardas imperatorių laikais buvo šio naujesniojo išstumtas. Apdainuodami Romos kūrimo istoriją, poetai jį vaizduoja dailiu bebarzdžiu berniuku; 2. iš to paties vardo ežero ištekanti ir į Propontidę įtekanti Bitinijos upė.

Askra, vietovė Bojotijoje prie Helikono, Hesiodo gimtinė; „senas askrietis“ – Hesiodas; „askriškė daina“ – pamokomas apie žemdirbystę eilėraštis, kokį jau kūrė Hesiodas.

Astianaktas, trojėnas, Hektoro ir Andromachos sūnus. Trojai žlungant buvęs nuo sienos nublokštas, nes padavimas skelbė, kad jis atstatysiąs Troją.

Astiras, trojėnas, Enėjo bendras.

astra, astras (*aster*), graižažiedžių (*compositae*) šeimos gėlė. *Aster amellus, aster Atticus*, Vergilijaus astra, purpurinė astra – viena gražiausių astrų rūšių gelsvaaukse žiedo taurele, purpuriniu violetiniu melsvumu, primenančiu italų žibuoklės spalvą, mirgančiais išoriniais žiedo lapais, ši astiros rūšis auga pietų Europoje, ypač Graikijoje, kalvose ir paupiuose.

Atas, žr. **Atonas**.

Atezis (lot. *Athesis*, dabar itališkai *Adige*, vokiškai *Etsch*), upė šiaurės Italijoje.

Atijai, sena romėnų giminė (*gens Atia*). Iš tos giminės buvo kilusi ir Augusto motina. Pataikaudamas Augustui, Vergilijus kildina šią giminę iš Ačio ir daro jį Julo bičiuliu.

Atyna, volskų miestas Lacijuje.

Atys, tariamasis Atijų giminės pradininkas, žr. **Atijai**.

atlanka, į žemę atlenktas auglys naujam medeliui išauginti.

Atlantas, arba **Atlas** (gr. *Atlas, -antos*), 1. Japeto ir Klimėnės sūnus. Jis laiko stulpus, remiančius dangų, tad stebi ir pažįsta patį dangų ir 30 reiškinius. Atlantas ištyręs saulę, mėnulį, žvaigždynus, jų įtaką žmonėms ir žvėrims, metų laikų ir oro kaitą. Tas žinias jis perdavęs Iopui ir kitiems savo mokiniams; 2. su juo siejamas Atlanto kalnynas vakarų Afrikoje su aukštomis ir siauromis keteromis, todėl atrodąs tartum aukštybėn iškilęs dangaus ramstis.

Atlanto dukros, žr. **Plejadės**. „Atlanto dukros aušrinės", nes jos visai ryte nusileisdavo lapkričio 11 d., pradedamąja javų sėjos riba.

Atmatas, rutulų vadas.

Atonas, kalnas Aktėje, pačiame rytiniame trijų Chalkidikės pusiasalio Makedonijoje iškyšulių.

Atridas, Atrėjaus sūnus, t. y. Menelajus; Atridai – Agamemnonas ir Menelajus.

Audros (lot. *Tempestates*), audrų deivės.

Aufidas, srauni Apulijos upė, įtekanti į Adrijos jūrą netoli nuo Arpų, priklausiusių Diomedui.

Augustas, Oktaviano Cezario nuo 27 m. pr. Kr. garbinga pravardė, virtusi visų po jo Romos imperatorių titulu. Vergilijus Oktavianą Augustą laiko didžiausiu po Romulo didvyriu. Jam viešpataujant grįžta aukso amžius, jo valdžia apima tolimiausias tautas. Jo darbai vertinami aukščiau negu Bakcho ir Heraklio.

Aulestas, etruskų didikas, Tiberino ir nimfos Mantos sūnus, Perūzijos įkūrėjas, Enėjo sąjungininkas.

Aulidė, uostas Bojotijoje, kur Agamemnonas surinko laivyną žygiui prieš Troją.

Aunas, toks Apeninų gyventojas.

Aurora, žr. **Aušra.**

aurunkai, sena pietinio Lacijaus tauta.

austringas, turtingas austrių, Europos jūrų pakrantėse gyvenančių valgomų moliuskų.

Aušra (lot. *Aurora*), 1. aušros arba brėkštančios šviesos deivė, Memnono motina, Hiperiono duktė, Titono žmona; iš jo guolio ji rytą pakyla, kad, homeriškai tariant, dievams ir žmonėms atneštų dienos šviesą. Ji per ištisą dieną važiuoja dangum saulės dievo vežime. Dienos deivė aplamai; 2. šis žodis vartojamas rytams ir rytų šalims bei tautoms plačiausia prasme žymėti.

Aušrinė (lot. *Lucifer*, „šviesos nešėjas", gr. *Phosphoros*), aušros žvaigždė, arba Venera, vadinama ir Vakarine.

Automedontas, Dioro sūnus, Achilo vežėjas.

auzonai, arba **auzonėnai**, bendras pietų umbrų kilmės tautelių vidurinėje ir pietinėje Italijoje vardas, italai, romėnai apskritai. Jie „iš Trojos siųsti", nes romėnai save laikė į Italiją atkeliavusio Trojos didvyrio Enėjo palikuonimis.

Auzonija, vidurinės ir pietų Italijos vakarinės dalies nuo Lacijaus iki Sarno pirmykščių gyventojų šalis. Poetiškai – Italija.

Aventinas, 1. Heraklio ir Rėjos sūnus, Turno bendrininkas; 2. jo vardu pavadintoji viena septynių Romos kalvų, kur, kaip sako padavimas, Aventinas buvęs palaidotas.

Avernas (gr. *Aornos*, „Bepaukštis"), mažas vulkaninis ežeras Kampanijoje ties Kūmais ir Bajais, gūdus savo nykia aplinka ir nuodingais mefito išgaravimais. Netoli nuo jo buvo Kūmų sibilos urvas ir įėjimas į požemio karalystę. „Averno bala" – poezijoje požemio karalystė, žr. **Julinė banga**.

aviža (*avena*), *gramineae* šeimos žolinis augalas, sėjamas arklių pašarui (*avena sativa*), ir aviža netikšė (*avena fatua*), drėgnesnių vietų kenksminga vasarojams piktžolė, iš kurios bus kilusi ir sėjamoji. „Tuščios avižos" – poetiškai nevaisingumas.

Azija, pasaulio dalis, dažnai Europos priešingybei arba rytų šalims aplamai žymėti, ypač Mažoji Azija.

Azijus, trojėnas, Imibrazo sūnus, Enėjo bendras.

Azilas, 1. toks trojėnas; 2. etruskų vadas ir aiškiaregys iš Pizos.

ąžuolas (*quercus*), Jupiteriui pašventintas kietas, stiprus medis, ypač dvi jo rūšys: žieminis (*aesculus, quercus sessiliflora*), pleištiškai nuleistais lapais į lapkotį, ir vasarinis (*quercus pedunculata*, arba *robur*). „Ąžuolo lapų votys" – gumbai (*gallae*), atsiradę galų vapsvoms lapą įkandus.

Bajai, garsus šiltomis maudyklėmis Kampanijos miestas netoli nuo Kūmų, pasižymėjęs prabanga ir jūron įsiterpusiomis ant pylimų vilomis.

bajoržolė, bajorė (*centaurea*), graižažiedžių (*compositae*) šeimos karčia suoka žolių gentis.

Bakchas, 1. Jupiterio (Dzeuso) ir Semelės sūnus, vynuogininkystės ir šiaipjau medžių auginimo dievas, garbintas pirmiausia Trakijoje ir Lidijoje-Frigijoje. Buvo vaizduojamas jaunuoliu, gebene ir vynšakėmis vainikuota kakta, rankoje laikąs tirsą, gebene ir vynuogienojais apipintą lazdą, kurios viršus baigėsi pinijos kankorėžiu. Bakchas keltine reikšme – vynmedis, vynšakė, vynuogių sunka, vynas. „Bakcho niekotė" – slaptinga pintinė, kuria per Eleusino misterijų eiseną ėjusios mergaitės aukodavo Bakchui pirmuosius laukų vaisius. Tokią pintą niekotę vartojo ir kultiems javams vėtyti. Bakchas „kabina paveiksliukus ant pušų" – veikiausiai per laukų saugotojų larų kompitalijų šventę mažus iš vaško ar medžio žievės pagamintus Bakcho paveiksliukus, kaukes ar lėles kabindavo ant lauko paribio pušies, kad apsaugotų vynuogynus nuo kenkėjų; 2. poet. vynuogių sultys, vynas.

bakchiškai šėlti, bakchantiškai siausti švenčiant Bakcho šventę.

Baktra, Okso (dabar Amu Darjos) vidurupio Azijos šalies Baktrijos sostinė, turėjusi ypatingą, net kulto santykį su auksu ir vadinta „spindinčiąja, laimingąja".

Balearai, vakarų Viduržemio jūros salos, kurių didžiausios *Balearis maior* (dabar *Mallorca*) ir *Balearis minor* (dabar *Menorca*). Balearų gyventojai garsėjo gebšnumu svaidyti.

balzamas (*amomum*), prieskoninis rytų augalas ir jo lapai, žiedai bei vaisiai.

bamblys, bičių patinas, tranas.

barbaras, svetimšalis, romėno ir graiko priešybė; galas ar kuris kitas svetimšalis, tarnavęs romėnų kariuomenėje.

Barkė, 1. miestas ir šalis Kirenaikoje (Afrikoje); 2. Sichajaus auklė.

Batulas, samnitų statytasis Kampanijos miestas.

bebrikai, tokia Bitinijos tauta.

Bavijus, menkas poetas, su savo draugu Mevijum užsipuldavęs ir pajuokdavęs talentingus poetus, ypač Vergilijų.

bebras (*castor fiber*), graužikų (*rodentia*) šeimos prie vandens gyvenas žvėrelis. „Bebrų sruogliai" – bebro analinių ir prepucialinių liaukų sekretas, senovėje didžiai vertintas vaistas.

Belas, 1. pirmasis Tiro karalius, Poseidono sūnus; 2. jaunesnysis Belas, Didonos tėvas, užkariautojas Kipro, kurį jis perleido teukrams.

belgai, karinga tauta šiaurės Galijoje. „Belgų vežimas" (*essedum*) – pradžioje galų ir britų dviratis karo vežimas, nuo I A. pr. Kr. ir romėnų važiuojama karieta.

Belidas, Belo palikuonis Palamedas; Belo dukraitė Amimonė buvo Palamedo senelė.

Belona, karo deivė, Marso sesuo ir palydovė.

Benakas, didžiausias Italijos ežeras į pietus nuo Veronos (dab. Gardos ežeras, *Lago di Garda*). Jame bora (*boraccio*) vadinamas audringas pietų vėjas dažniausiai vidudieniu sukelia dideles bangas.

berekintietis, -tė, berekintų, frigų tautelės, garbinusios vietinę deivę Kibelę, arba Rėją, Jupiterio ir dievų aplamai motiną.

Berekintija, žr. **berekintietė**.

berniukas, „kurs kumpą žagrę parodė", Eleusino karaliaus Kelėjaus sūnus Triptolemas, kuriam Cerera davė kviečių ir pavedė išplatinti žemdirbystę ir jos kultą visame pasaulyje.

Berojė, 1. okeanidė; 2. Doriklo žmona, Enėjo bendrininkė. Iridė buvo priėmusi jos išrodą.

Bianoras, pagal senovės Vergilijaus komentatorių Servijų, Mantuvos herojus ir įkūrėjas, Tiberio ir Mantos sūnus, tačiau, pagal *Enėjidės* X, 198, Mantuvą įkūręs Oknas. Spėjama, kad Bianoras tesąs Teokrito pavartoto Brasilo vardo sauvališkas pakaitalas.

bičėda, bitlesis (*merops apiaster*), toks paukštis, kenksmingas bitėms.

Birsa, Kartaginos pilis. Graikiškai tas žodis reiškia nuluptą odą arba kailį. Pagal padavimą, čiabuviai užleidę Didonai tiek žemės, kiek ji jaučio oda apimsianti. Ta supjaustė odą į siaurus diržus ir tuo būdu gavo didelį žemės plotą.

bisaltai, Trakijos tauta palei Strimoną.

Bitijas, 1. tirietis, didikas karalienės Didonos rūmuose; 2. trojėnas, Alkanoro sūnus, Pandaro brolis, Turno nukautas Enėjo bendrininkas.

bitžolė, melisa (gr. *melissa* „bitė"), daugiametė lūpažiedžių šeimos žolė (*melissa officinalis*), mėgiama bičių.

Bola, senoji ekvų sostinė Lacijuje.

Borėjas, šiaurės arba šiaurės rytų vėjas. Suasmenintai – šiaurės vėjo Trakijoje dievas, Strimono upės dievo sūnus.

Briarėjus, dievų taip vadintas šimtarankis jūrų milžinas Aigajonas, Vergilijaus priskiriamas gigantams.

briedgaurė (*nardus*), vilkažolė, varpinių (*gramineae*) šeimos augalų gentis, tokia šiurkšti žolė.

britai, arba **britanai** (lot. *Britanni*, gr. *Brettanoi*), Britanijos salos gyventojai. „Įausti britanai" – į scenos uždangą įausti jų paveikslai.

Brontas (gr. *Brontēs*, „Griausmas"), vienas Vulkano kiklopų.

Brutas (*Lucius Iunius Brutus*), Romos išvaduotojas nuo karalių valdžios, pirmasis konsulas 509 m. pr. Kr., keršytojas už laisvės pažeidimą (nubaudė mirties bausme savo sūnus už dalyvavimą suokalbyje prieš laisvę).

bukas (lot. *fagus*), *fagaceae* šeimos savaiminis, kai kur teveisiamas medis. Jis buvo vartojamas ir laukų ribai žymėti.

buksas (lot. *buxus* ir *buxum*, iš graikiško *pyksos*), amžinai žaliuojąs geltona, labai sunkia, tankia, kieta mediena medis ar krūmas. Iš buksmedžio daro dailius dirbinius, jis labai tinka gyvatvorėms

Bumastas, vynmedžio rūšis didelėmis, lyg karvių tešmenys pritvinkstančiomis kekėmis.

Busiridas, Aigipto karalius, aukojęs svetimšalius ant savo aukurų, kol Heraklis jį paaukojo ant jo paties aukuro.

Butas, 1. bebrikų karaliaus Amiko sūnus, kumštininkas; 2. trojėnas, Anchizo ginklanešys; 3. trojėnas, Enėjo bendras, Kamilos nukautas.

Butrotas, pajūrio miestas Epire priešais Korkirą.

Cedikas, 1. italas, tiburiečio Remulo bičiulis; 2. etruskas, Mezencijaus kariuomenės karys.

Cekulas, senovės italų didvyris, Prenestės įkūrėjas.

Celemna, Kampanijos miestas.

Cėrė, vienas dvylikos senovės Etrurijos miestų, anksčiau Agila.

Cerera, Saturno ir Opies (lot. *Ops*, „Apstas“) duktė, Jupiterio ir Plutono sesuo, Prozerpinos motina, žemės motina, žemdirbystės ir kultūros aplamai, tad ir taikos, vedybų bei įstatymų globėja. Anksčiau Marso garbei senovės romėnų švęstąsias Ambarvalijas vėliau šventė Cereros ir Bakcho garbei. Gegužės mėn. broliai arvalai du kartus apnešdavo atgailai aukos gyvulius (kiaulę, aviną, jautį) apie saugotiną lauką. Metonimiškai Cerera – pasėliai, žemės vaisiai, Javai, kuriuos ji teikė.

Cetegas, rutulas, Enėjo nukautas.

Cezaris (*Gaius Iulius Caesar*, 100–44 m. pr. Kr.), garsusis diktatorius, taip pat Augustas, Cezario įsūnytas ir jo vardu vadintas. „Cezario spinduolis“ – Cezario žvaigždė, t. y. Cezarį nužudžius danguje pasirodžiusi kometa, romėnų laikyta jo sudievinimo ženklu.

chalibai, pietrytiniame Juodosios jūros krante gyvenusi, geležies dirbiniais garsi kalvių tauta, užtat „nuogi“.

Chalkidė, Eubojos miestas. Chalkidės pilimi Vergilijus vadina Kūmų pilį, nes Kūmus įkūrė ateiviai iš Chalkidės.

chalkidiškas, susijęs su Chaldikės miestu Eubojoje. „Chalkidiškos eilės“ – veikiausiai turtingas mitų elegijas ir epilijus kūrusio graikų poeto Euforiono iš Chalkidės (apie 220 m. pr. Kr.) eilėraščiai, kuriais Galas daugiau ar mažiau sekęs.

Chaonija, šiaurės vakarų Epiro šalis, kurioje gyveno pirmykščiai Epiro gyventojai. „Chaonijos tėvas“ – Jupiteris, turėjęs Chaonijos Dodonėje savo orakulą. „Chaonijos uostas“ – Pelodas ties Butrotu Epire. „Chaonijos balandžiai“ – šventieji Jupiterio balandžiai, iš kurių skridimo Dodonėje žyniai spręsdavo dievų valią. „Chaonijos gilės“: šalis garsėjo šventais ąžuolų alkais.

Chaosas, begalinė požemio pasaulio tuštuma. Suasmenintai – požemio dievybė, Nakties bei Erebo tėvas. Pradžioje tik ji ir tebu-

vusi pasaulyje. Taip pat beformė masė, iš kurios buvęs sukurtas pasaulis. „Nuo chaoso“ – nuo pasaulio įkūrimo.

Charibdė, senovėje suasmeninta laivininkystei labai pavojinga jūros verpetais uola Sicilijos pakrantėje (Mesinos sąsiauryje) priešais Skilą priešingame sąsiaurio krante.

Charonas, Erebo ir Nakties sūnus, odine eldija keliąs mirusiuosius per Stiksą.

Cheironas (lot. *Chiron*, gr. *Cheiron*), Krono (Saturno) ir Filiros sūnus, išmintingas kentauras, garsus gydytojas, gydymo dievo Asklepijaus mokytojas.

Chimaira, 1. Tifoėjaus ir Echidnos duktė, mitologinis spjaudąs liepsnomis baisūnas Likijoje liūto galva, ožkos liemeniu ir slibino uodega, Belerofonto nužudytas, pagal Vergilijų, tūnąs prie įėjimo į požemio karalystę; 2. vieno Enėjo laivo vardas.

Chlorėjus, 1. toks trojėnas, Enėjo bendras, Turno nukautas; 2. frigietis, Kibelės žynys.

Chromis, *Bukolikose* – veikiausiai ne satyras ar faunas, bet piemuo; *Enėjidėje*: 1. toks trojėnas, Enėjo bendras, Turno nukautas; 2. frigietis, Kibelės žynys.

cimbolai, šaižiai skambąs muzikos instrumentas iš dviejų į kitas kitą mušamų metalinių dubenų, vartotas ypač per orgiškas Kibelės apeigas.

Ciminas, ežeras ir kalnas pietinėje Etrurijoje į vakarus nuo Falerijų.

Cina (*Gaius Helvius Cinna*), romėnų poetas neoterikas, Katulo bičiulis, Vergilijaus amžininkas. Apie Ciną giriamai atsiliepęs ir Ovidijus.

cinamonas, žr. **Kasija**.

čemerys, čėras (*helleborum*), vėdryninių (*ranunculaceae*) šeimos nuodingas augalas, vartotas gyvuliams gydyti.

česnakas (*alium*), prieskoninė aštriu kvapu daržovė, svarbiausia įprastinio pjovėjų valgio (*moretum*) sudedamoji dalis.

čiobras, čiobrelis (*thymus*), lūpažiedžių šeimos žolinis ir medinis augalas, čiobrelis paprastasis (*serpyllum*) – stipraus kvapo, užtat bičių mielai lankomas pažeme padrikęs puskrūmis.

Dafnidas, Merkurijaus (Hermio) sūnus, gražus Sicilijos piemuo, bukolinės (piemenų) poezijos „išradėjas". Jo vardu Vergilijus alegoriškai šlovinąs dievu paskelbtąjį (42 m. pr. Kr.) Julijų Cezarį.

dagilis (*carduelis carduelis*), už žvirblį kiek mažesnis kikilių šeimos giesmininkas paukštis margomis plunksnomis.

dagys (*carduus*), graižažiedžių šeimos dygliuotais lapais piktžolė.

Daidalas, bendras įvairių Atikos ir Krėtės medžio drožybos ir architektūros menininkų vardas, iš kurių padavimas išgarsino vieną, karaliui Minui Krėtėje pastačiusį labirintą. Kadangi jis iš labirinto išvadavo Tezėjų ir Ariadnę, tai Minas jį ten pat su sūnum Ikaru uždarė. Norėdamas pabėgti, Daidalas pasigamino sau ir savo sūnui vaškinius sparnus ir skrido šiaurės kryptimi į Siciliją, iš ten į Kūmus, kur, atsidėkodamas už išsigelbėjimą, pastatė Apolonui šventovę.

daidališkas, meniškas, dailus, nuo mitinio graikų architekto Daidalo.

dakai, trakų kilmės kalnų tauta Dunojaus žemupyje, drauge su kitomis tautomis dažnai kėlusi neramumus Romos imperijos pasienyje.

daliai, skitų tauta rytinėje Kaspijos jūros pakrantėje.

Damoitas, piemuo, meistriškai švilpinęs piemenų vamzdeliu.

danajai, ištremto iš Aigipto, pabėgusio į Graikiją ir Argą įkūrusio Argo karaliaus Danajaus valdiniai. Vergilijus, kaip anksčiau ir Homeras, danajais vadina visus Trojoje kariavusius graikus.

Danajė, Akrizijaus duktė ir Persėjaus motina nuo Jupiterio. Kadangi orakulas Akrizijui buvo pranašavęs, kad Danajės sūnus jį už-

mušiąs, tai jis įdėjo motiną ir kūdikį į dėžę ir paleido į jūrą. Po to Danajė išlipo Italijoje, pastatė Ardėją, ištekėjo už Pilumno ir pagimdė Dauną.

Dardanas, mitologinis didvyris, Jupiterio ir Elektros sūnus, pagal Vergilijų, mirtingo žmogaus Korito sūnus. Jis atvyko iš Italijos į Troadę ir buvo pirmojo Troadės karaliaus Teukro svetingai priimtas, vedė jo dukterį, įkūrė Dardanijos miestą ir, kadangi iš ten buvo ir Troja įkurta, laikomas trojėnų ir Enėjo protėviu.

Darys (*Darēs*), trojėnas, Enėjo bendras.

dašis (*satureia, cunila*, gr. *thymbra*), lūpažiedžių (*labiatae*) šeimos kartus, kvepiantis prieskoninis augalas.

Daukas, šiaip jau nežinomas asmuo.

Daunas, Pilumno ir Danajės sūnus, Venilijos vyras, Turno tėvas (pagal kitus, prosenis), mitologinis šiaurinės, sausrų varginamos Apulijos karalius. Dauno miestas – Ardėja.

Decijai, plebėjų giminė Romoje, žinomiausieji – Publijus Decijus Muras (*Publius Decius Mus*) ir tuo pat vardu jo sūnus, abudu savo noru paaukoję savo gyvybę: tėvas per lotynų karą 340 m. pr. Kr., sunūs per samnitų karą 295 m. pr. Kr.

Deifobas, Priamo sūnus, po Pario mirties Helenos vyras. Jis ją laimėjo per mirusio Hektoro garbei suruoštas žaidynes prieš jos valią ir todėl jos buvo išduotas Menelajui, kuris jį žiauriai sužalojo. Užimant Troją jo namas pirmiausia buvo puolamas Odisėjaus ir Menelajaus.

Deifobė, Kūmų sibila, aiškiaregio jūrų dievo Glauko duktė, Hekatės (Dianos) ir Kūmų Apolono žynė.

Dejopėja, Lidijos nimfa, Nerėjaus ir Doridės duktė.

Delas (Dėlas), maža vidurinė Kikladų sala Egėjaus jūroje, dvynių Apolono ir Dianos gimimo vieta, todėl jis „Latonos sala“. Prieš jiems gimstant sala klaidžiojusi po jūrą. Atsidėkodamas Apolonas pririšęs ją prie kaimyninių Mikono ir Giaro salų.

Dėlietė, Dėlija, 1. Dėlo deivė, t. y. Diana, medžioklės globėja; 2. mergaitės vardas.

Demodokas, trojėnas, Enėjo bendras.

Demofoontas, trojėnas, Enėjo bendras, Kamilos nukautas.

Demolėjus, achajietis.

Dercėnas, senas, šiaip nežinomas Laurento karalius.

Deukalionas, žr. **Pira**.

devyndrekis (*ferula*), sausų, karštų kraštų augalas, Silvano atributas.

Diana, šviesos ir mėnulio deivė, Jano sesuo, pradžioje senovės italų deivė, vėliau suplakta su graikų Artemide, todėl Jupiterio ir Latonos duktė, Apolono sesuo. Ji buvo medžioklės deivė, todėl alkų globėja. Jos strėlės mirštamos. Ją tapatindavo taip pat ir su Hekate, ypač trijų kryžkelių deive. Kryžkelėse garbindavo jos trigalvį paveikslą. Ji buvo ir mėnulio deivė Luna, *dea Latona,* jai meldėsi jos globojamas medžiotojas Nizas. Ji taip pat ir Krėtėje garbintoji Brotomartidė, arba Artemidė, kuriai buvo pašventintas kiparisas.

Didimaonas, menininko vardas.

Didona, Tiro karaliaus Belo duktė, Sichajaus žmona. Kai pastarasis jos brolio Pigmaliono buvo nužudytas, ji, vadovaudama nepatenkintų tiriečių būriui, pabėgo į Afriką ir įkūrė ten Kartaginą.

diktamnas, Krėtės kalne Diktėje augusi gydomoji žolė, kuriai skirdavo galią traukti iš žaizdos nulūžusius ieties smaigalius.

Diktė, kalnas Krėtėje. Diktės kalno urve Jupiteris buvo Rėjos paslėptas. Poetiškai – Krėtė. „Diktės nimfos" – poezijoje vietoje Krėtės nimfų. „Diktės karalius" – Jupiteris, kuriam tapus valdovu, stojo geležinis amžius.

Dimantas, frigas, Hekabės (Hekubos) brolis.

Dindimai, kalnas Frigijoje, kur buvo garbinama Kibelė.

Dioksipas, trojėnas, Turno nukautas.

Diomedas, Tidėjaus ir Deipilės iš Kalidono Aitolijoje sūnus, Argo karalius, vienas narsiausių Trojos didvyrių. Po Trojos karo žmonos Aigialėjos nepriimtas į Argus, nukeliavo į Apuliją, buvo karaliaus Dauno bičiuliškai priimtas ir, įsteigęs karalystę, įkūrė Arpus (Argiripą), Beneventą, Brundizijų ir kitus miestus. Jo bendrininkai už per didelį liūdesį dėl jo mirties buvo paversti paukščiais.

Dionė, Veneros motina, Julijų giminės prosenelė. Cezaris „dionėnas", nes jis savo giminę kildino iš Enėjo sūnaus, tad Veneros vaikaičio Julo.

Dioras, trojėnas, Priamo sūnus, Enėjo bendras, Turno nukautas.

Dira, keršto deivė, furija. Paprastai diros – požemio keršto dvasios.

dirkietis, susijęs su Dirke, šaltiniu į šiaurės vakarus nuo Tėbų Bojotijoje, poetiškai bojotietis, tėbietis.

Ditis (lot. *Dis, -tis*, „Turtingasis" = gr. *Plouton*), romėnų turtingumo dievas požemio karalystėje, gr. Hado (Plutono) atitikmuo, požemio karalystės Jupiteris, nes jis toks pat galingas požemio pasaulio valdovas, kaip Jupiteris dausų. Poezijoje – požemio pasaulis.

Dodonė (Dodona), senas Epiro miestas, seniausia Dzeuso orakulo vieta su garsiu ąžuolų alku, keltine reikšme ąžuolynai. „Dodonos dubenys" – trikojų virtuvai, vartojami orakulų vietose.

Dolichaonas, Hebro tėvas.

Dolonas, trojėnas, Eumedo sūnus, sugautas graikų stovykloje ties Troja bešnipinėjant ir Diomedo nužudytas.

dolopai, pietvakarių Tesalijos tauta, istoriniais laikais priklausiusi Epirui, per Trojos karą vadovauta Piro (Neoptolemo).

Donūza, nedidelė sala Egėjaus jūroje į pietryčius nuo Nakso.

dorėnai, graikų tautos kiltis, poetiškai – graikai.

Doridė, okeanidė, Okeano duktė, Nerėjaus žmona, 50 nereidžių motina. Metonimiškai jūra. „Karčioji Doridė" vietoje „sūrioji", čia nimfos šaltinių vanduo neturi susimaišyti su sūriu jūros vandeniu.

Doriklas, iš Trakijos pajūrio kalno Ismaro arba Epiro kalno Tmaro kilęs Bėrojės vyras.

Dota, nereidės vardas.

drambliukas, straubliukų (*curculionidae*) šeimos vabalas, į šnipą nutįsusia galva, todėl ir vadinamas drambliuku ar ilgasnapiu. Drambliukai ir jų lervos minta minkštomis ir jaunomis augalų dalimis, tad ir jų daroma žala labai didelė.

Drankas, lotynas.

Drepanas, kalnų iškyšuliai ir uostas Sicilijos šiaurės vakarų kampe.

driopai, sena pelasgų kiltis, pradžioj tarp Parnaso ir Oitės, vėliau Mesenijoj.

Driopas, trojėnas, Enėjo bendras, Klauzo nukautas.

Driopė, nimfa, Tarkvito motina.

driadės, medžių nimfos, gyvenusios ir mirusios drauge su medžiu, kuriame jos gyvenusios.

Drima, šaltinių nimfa, Kirėnės palydovė.

Druzas, Livijų giminės, kuriai ir Augusto žmona Livija Druzila priklausė, pravardė. Ypatingai pasižymėję šios giminės atstovai – *Marcus Livius Salinator*, Antrojo punų karo karvedys, ir *Livius Drusus*, neramių Grakchų laikų liaudies tribūnas.

Dulichijus, sala į pietryčius nuo Itakės, prie Akarnanijos krantų priešais Achelojaus žiotis, priklausiusi Odisėjaus karalystei. „Dulichijaus laivai" – Odisėjaus laivai.

dumbliai, algės (*algae*), sporiniai, paprastai vandens augalai.

Dzakintas, sala Jonijos jūroje.

Dzefiras, žr. **Zefiras**.

Dzeusas, vyriausias graikų dievas, atitinkąs romėnų Jupiterį.

Ebuzas, Turno pusėje kovojęs karys.

Echionas, tėbietis, Pentėjaus tėvas, kilęs iš Kadmo pasėtų slibino dantų.

edonai, Trakijos tauta.

Efira, senas Korinto vardas. „Efiros rūda“ – meniški žalvariniai Korinto indai ir kiti dirbiniai.

Efirė, jūrų nimfa, Okeano ir Teties duktė.

Egėjaus, arba **Aigėjaus jūra** (gr. *Aigaios pontos*, lot. *mare Aegaeum*), rytinė Viduržemio jūros dalis tarp Graikijos ir Mažosios Azijos.

Egerija, gydomo ir įkvėpimą teikiančio šaltinio ir Dianos alko prie Aricijos nimfa, pagarsėjusi meile Numai.

ėglis, žr. **kadagys**. „Ėglio žalinga paunksnė“: kai kurių medžių stiprus kvapas svaigina ir sukelia galvos skausmą jų pavėsyje gulintiems žmonėms.

eglūnas, žr. **tamariskas**.

ekvikulai, italų kalnų tauta ekvų srities šiaurėje, atšiauri ir plėšikiška, nes gimtinės uolota žemė jų neišmaitindavo.

Elektra, Atlanto ir Plejonės, vienos septynių Plejadžių, duktė, Dardano motina nuo Jupiterio.

Eleusinas, Atikos miestas į žiemvakarius nuo Atėnų, prie Salamino įlankos, garsus puikia šventove Cererai (Demetrai) ir misterijomis – slaptu Cereros kultu. Čia Cerera įsteigusi žemdirbystę. Žemdirbystės vežimas per Eleusijų eiseną veždavo Cereros paveikslą. „Eleusino motina“ – Cerera.

Elidė, vakarų Peloponeso sritis, kur buvo Olimpija, olimpinių žaidimų vieta. Elidės miestas – Salmonija.

Elisa, foinikiškas Didonos vardas.

Elisijaus laukai, arba **Elisijus** (**Elizijaus laukai**, arba **Elizijus**), apylinkė vakariniame žemės pakraštyje šiapus Okeano arba požemio karalystėje, kur nesibaigia pavasaris. Ten laimingai gyvena dievų numylėti herojai ir teisingieji.

Ematija, vidurinės ir šiaurinės Makedonijos sritis ties Pela Makedonijoje.

Emationas, trojėnas.

Enėjas, Veneros ir Anchizo sūnus, romėnų protėvis, vyriausias *Enėjidės* didvyris.

enėjėnas, arba **enėjadas**, Enėjo palikuonis, Enėjo giminaitis aplamai. Iš čia enėjėnai – Enėjo bendrai, jo palydovai trojėnai.

Enipėjus, iš Otries kalno ištekąs Penėjaus intakas Tesalijoje.

Enkeladas, vienas gigantų, šimtarankių milžinų, Jupiterio žaibo nutrenktas po Etna.

Entelas, sicilų didvyris, Vergilijaus išgalvotas ir Sicilijos miesto Entelos vardu pavadintas.

Epėjus, Panopėjaus sūnus, Trojos žirgo statytojas.

Epidauras, Argolidės miestas, garsus arklių auginimu.

Epiras, kalnuota šiaurės vakarų Graikijos sritis, auginusi veislinius žirgus olimpinėms žaidynėms, žr. **Elidė**.

Epitas, trojėnas, Enėjo bendrininkas.

Epitidas, Epito sūnus Perifantas, Julo palydovas.

Epulonas, rutulas.

Erata, lyrinių ir erotinių dainų mūza, poetiškai – mūza aplamai.

Erebas, tamsi žemės praraja, mirusiųjų karalystės gelmenys, suasmenintai – požemio pasaulio dievas, Chaoso sūnus ir Nakties brolis ir vyras.

Eretas, senas sabinų miestelis prie Tiberio netoli nuo Krustumerijaus (Krustumerų).

Erichetas, trojėnas, Likaono sūnus.

Erichtonijus, Hefaisto ir Gajos sunūs, Atėnų karalius, Atėnės kulto steigėjas, pirmas jos garbei pakinkęs keturis žirgus vežiman, po mirties perkeltas dangun Vežėjo žvaigždynu.

Eridanas, graikiškas ir poetiškas Pado upės vardas. Jis „auksiniais ragais": tariamai nešąs aukso smėlį; „raguotas", nes graikai ir romėnai upių dievus vaizdavosi raguotus.

Erifilė, Amfiarajaus žmona, kuri, Poliniko apyrankių papirkta, privertė jį dalyvauti pražūtingame septynių vadų žygyje prieš Tėbus ir užtat buvo savo sūnaus Alkmajono užmušta.

Erigonė, atėniečio Ikarijaus duktė, kuri, susigraužusi dėl savo tėvo nužudymo, pasikorė ir jos mylimojo Bakcho buvo perkelta dangun Mergelės (*Virgo*) žvaigždynu, žr. **Teisingumas**.

Erikas, 1. kalnas ir miestas šiaurės vakarų Sicilijos pakrantėje su šventove Venerai; 2. Buto ir Veneros sūnus, elimų prie Eriko kalno karalius, Heraklio užmuštas kumščiuojantis.

Erimantas (gr. *Erymanthos*), Arkadijos kalnas Elidės pasienyje, kur Heraklis nudėjo šerną.

Erimantas (gr. *Erymas, -antos*), trojėnas, Enėjo bendras.

erinijos, keršto deivės, furijos.

Erulas, Feronijos sūnus, prenestiečių vadas trim kūnais (kaip ir Gerionai), kurie, suaugę prie pilvo, nuo ten vėl atsiskiria.

Etna, rytinės Sicilijos pakrantės vulkaninis kalnas, kurio viduje esanti Vulkano ir kiklopų dirbtuvė.

Etrurija, vidurinės Italijos pajūrio šalis į šiaurę nuo Romos (dabar Toskana).

etruskas, tirėnas, Etrurijos gyventojas. Jis „riebus", kaip ir likę paminklai vaizduoja. Jų riebumas, matyt, buvo rasės žymė. „Etruskas pučia" drambliakaulėn fleiton, nes per kiekvieną auką fleita turėdavo nuslopinti kitus garsus. Jo fleita drambliakaulė ir taurė auksinė, nes auka buvo iškilminga.

Euadnė, Kapanėjaus, vieno septynių prieš Tėbus didvyrių, žmona, kuri deginant jo lavoną metėsi į laužo liepsnas.

Euandras, Merkurijaus ir Karmentos sūnus, Palanto tėvas, senas mitologinis Arkadijos didvyris, ištremtas iš savo tėvynės dar prieš Trojos karą, Palatino kalvoje prie Tiberio įkūrė Palantėjaus miestą.

Euantas, frigas, Enėjo bendrininkas.

Euboja, Egėjaus jūros sala Bojotijos pakrantėje.

Eufratas, vakarinė dviejų didžiųjų Mesopotamijos upių, ištekanti Armėnijoje, susijungianti su Tigru ir įtekanti į Persijos įlanką partų valstybės pasienio upė.

Eumedas, trojėnas, Dolono sūnus.

Eumelas, trojėnas.

Eunajus, trojėnas, Klitijaus sūnus, Kamilos nukautas.

Eumenidės, „maloningosios", nusikaltėlius persekiojančių ir jiems keršijančių deivių furijų pagarbus eufemistinis pavadinimas.

Euras, pietryčių vėjas, paprastai nešąs lietų ir audrą.

Eurialas, jaunas trojėnas, Ofelto sūnus, Nizo bičiulis, per nakties puolimą nukautas rutulų stovykloje.

Euridikė, Orfėjaus žmona, pagal Vergilijų, bėgdama nuo Aristajaus, žuvo gyvatės įgelta, ir dėl to Orfėjus nubaudė Aristajų bičių netekimu. Orfėjui nepasisekė išvesti Euridikės iš požemio pasaulio, nes jis, nepaisydamas draudimo, atsigręžė jos pažiūrėti.

Euripilas, tesalietis, žygiavęs kartu su kitais graikais per Trojos karą.

Euristėjus, Stenelo sūnus, Persėjaus sūnaitis, Mikėnų karalius, privertęs Heraklį atlikti dvylika darbų. Junonos klasta įgijo valdžią Arge, kuri buvo numatyta Herakliui.

Euritas, menišką Paladės diržą pagaminusio Klono tėvas.

Euritionas, trojėnas, Pandaro brolis, garsus kilpininkas.

Eurotas, didžiausia Lakonijos upė. Prie Euroto Apolonas dainavo savo numylėtiniui gražiajam Spartos kunigaikščiui Hiakintui. Pavydus Dzefiras (Vakaris) Apolono mestąjį diską nukreipė į Hiakinto galvą ir jį užmušė. Iš jo kraujo išaugo jo vardu pavadinta gėlė. Žr. **hiacintas, kalavijas, šilauogė, vakcinija.**

Fabaris, mažas Tiberio intakas sabinų žemėje į šiaurę nuo Kurų.

Fabijus, romėnų giminės vardas. Ypatingai garsus *Quintus Fabius Maximus*, pravarde *Cunctator* („Delsėjas"), nepaprastu atsargumu išvengęs pralaimėjimų ir susilpninęs Hanibalo jėgas, paversdamas pajuokos pravardę garbingu vardu.

Fabricijus, romėnų didybės paveikslas, garsus paprastumu ir nepaperkamumu romėnų konsulas (282 m. pr. Kr.).

Fadas, rutulas.

Faetontas, 1. Saulės pravardė; 2. Saulės (Sauliaus) ir Klimėnės sūnus. Tėvas buvo leidęs jam kartą valdyti Saulės vežimą. Kadangi jisai, nuklydęs nuo Saulės kelio, padegė žemę, Jupiteris užmušė jį žaibu. Jo nepaliovusias raudoti seseris dievai pasigailėję pavertė tuopomis.

Faidra, Krėtės karaliaus Mino duktė, Tezėjaus žmona, jos meilę atmetusį posūnį Hipolitą apšmeižė tėvui, ir tatai buvo jo mirties priežastis.

fajakai, pasakiška tauta, gyvenusi tariamai Korkiros saloje.

Faleris, trojėnas.

Falernas, šiaurės vakarų Kampanijos kalvota sritis prie Masiko kalno, garsėjusi pačiu tauriausiu vynu.

faliskai, Falerijų miesto ir jo apylinkių pietinėje Etrurijoje gyventojai.

Faras, rutulas.

Fanai, Chijaus salos pietinis iškyšulys, garsus puikiu vynu. „Karalius Fanų" – karališkas Chijaus vynas.

Fasis, Mažosios Azijos pasienio upė Kolchidėje, įtekanti į Juodąją jūrą.

Faunas, Piko sūnus, Saturno vaikaitis, Lotyno tėvas, Lacijaus karalius, mokęs savo tautą žemdirbystės ir švelnesnių papročių. Sen. italikų piemenų, ūkininkų, gyvulių ir laukų globėjas. Lotynai jį laikė pranašingu laukų ir miškų dievu. Atlaikę pavojus lotynų jūrininkai atnašaudavo jam aukas. Vėliau Faunas buvo sutapatintas su Panu ir buvo vaizduojamas raguotas, ožkos kojomis ir, pagal daugelį panų ir satyrų, pasireiškia daugeliu faunų, žemesnio laipsnio dievybių, kurioms priskirdavo visokius gąsdinančius garsus ir pavidalus.

Fegėjus, trijų įvairių trojėnų vardas.

Fenėjas, miestas Arkadijoje, ankstesnė Euandro buveinė.

Feretas, trojėnas.

Feronija, sena pavasario, šaltinių ir alkų italikų deivė, Jupiterio Anksuriečio žmona. Netoli nuo Anksuro miesto buvo jos šventovė ir alkas. Pradžioje ji buvo vietos šaltinio nimfa.

Fescenija, Etrurijos miestas netoli Falerijų.

Fidena, Lacijaus miestas prie Tiberio į šiaurę nuo Romos, Albos kolonija.

Filidė, piemenė.

Filipai, Makedonijos miestas, pagarsėjęs 42 m. pr. Kr. kautynėmis, per kurias Oktavianas ir Antonijus nugalėjo Brutą ir Kasijų.

Filodokė, nereidė.

Filoktetas, Pojanto iš Melibojos sūnus, paveldėjęs iš Heraklio kilpinį ir strėles, be kurių nebuvę galima paimti Trojos. Pagal vėlesnį padavimą, grįždamas iš Trojos ar sukilimo iš savo gimtojo miesto ištremtas, patekęs i brutijų kraštą Italijoje, kur įkūręs Peteliją.

Filomela, Proknės sesuo, Terėjaus svainė.

Finėjus, aklas pranašas Trakijoje, kuriam, dievų lieptos, harpijos visada paglemždavo valgius ir jų likučius apteršdavo už tai, kad jis

apakinęs savo sūnų. Argonautams grįžtant, nuo šios nelaimės jį išvadavo Borėjadai (Borėjo sūnūs Kalaidas ir Dzetas), persekiodami paukščius iki Strofadų.

Flavina, Etrurijos miestas.

Flegetontas („Ugnies upė"), didžiausioji požemio pasaulio upė.

Flegijas, Marso sūnus, lapitų karalius, keršydamas Apolonui už dukterų pagrobimą, sudegino jo šventovę Delfuose. Už tą nusikaltimą požemio karalystėje viena furija jam kliudė ragauti paduotą maistą.

Foibas („Spinduliuojąs"), Apolono pravardė.

Foibė (gr. *Foibe* „Spindinti"), Foibo Apolono sesers Dianos, mėnulio deivės, pravardė.

Foinikas, Amintoro sūnus, vyresnysis Achilo bičiulis, mokęs vartoti ginklus ir lydėjęs jį į Trojos karą, vadovaudamas mirmidonų būriui.

Foinikietė, kartaginietė. Taip vadinama Didona, nes ji kilusi iš Foinikijos.

Folas, 1. kentauras, užmuštas per Piritojaus vestuves; 2. trojėnas.

Folojė, vergė iš Krėtės.

Forbantas, trojėnas.

Forkas, 1. Ponto ir Gajos sūnus, jūrų dievaitis. Forko būriai – jūrų dievybės, nereidės; 2. trojėnas.

Forulai, miestelis sabinų krašte prie Amiterno.

Forumas (*forum Romanum*), turgavietė, seniausioji Romoje aikštė tarp Palatino ir Kapitolio kalvos. Forumas buvo ekonominio, politinio ir visuomeninio gyvenimo centras, ten vykdavo tautos susirinkimai, teismai. Vergilijus neigiamai pasisako prieš politinę veiklą, vadindamas ją „forumo dūkiu".

frigai, frigėnai, Frigijos gyventojai, buvo pagarsėję išlepėliai; poetiškai – trojėnai.

Frigija, vakarinė Mažosios Azijos sritis.

Ftija, miestas ir sritis Tesalijoje, Achilo karalystė.

Fucinas, didžiausias Lacijaus ežeras marsų krašte.

furijos (taip pat: **erinijos**, **eumenidės**, **diros**), keršto deivės, pagal Hesiodą, žemės, pagal Aischilą, Nakties dukterys, trys: Alekta, Tisifonė ir Megaira, sparnuotos, su degalais rankose ir gyvatėmis supintais plaukais. Jų buveinė, pagal poetus, požemio pasaulis prie įėjimo į Tartarą. Pagal kitus – jais ir Vergilijus seka, – tik Megaira ten gyvena, tarnaudama Hadui, o kitos abidvi Jupiterio prieangyje budinčios tarnaitės, pildančios jo įsakymus. Vėlesniais laikais suplakamos ir su harpijomis, pavyzdžiui, Kelaina – vyriausioji furija.

Gabijai, senas Lacijaus miestas.

gabijietis, -ė, iš Gabijų miesto. Junona Gabijietė, nes ten buvo garbinama.

gabiškai, pagal Gabijų miesto paprotį. Gabiškai togą (apsiaustą) juosti – permesti ją per kairįjį petį ir, tvirtai veržiant, skverną patraukti po dešine ranka taip, kad jis sudarytų kaip ir juostą ir dengtų galvą. Šis iš senovės Gabijų gyventojų kilęs ir per religines šventes įprastas būdas juostis atsiradęs iš to, kad gabijiečiai aukojimo metu buvo priešų užpulti ir turėjo skubėti į kovą taikos drabužių nepakeitę šarvais.

gaitulai, laukinė tauta šiaurės vakarų Afrikoje.

galai, didelė tauta, gyvenusi šių dienų Prancūzijoje ir šiaurės Italijoje. Po kautynių ties Alija (390 m. pr. Kr.) galai buvo užėmę Romą ir apgulę Kapitolį. Jis buvęs išgelbėtas žąsų gagenimu ir Manlijaus budrumu.

Galas (*Gaius Cornelius Gallus*, 69–26 m. pr. Kr.), poetas, kūręs neoterikų pobūdžio epilijus, bukolikai artimas elegijas, Vergilijaus jaunystės bičiulis, turėjęs jam įtakos. Buvo gabus Oktaviano kar-

vedys, dėl neatsargių išsireiškimų pateko Augusto nemalonėn ir nusižudė. X eklogėje Vergilijus apdainuoja jo meilę.

Galatėja, 1. nereidė; 2. kaimo mergaitė.

galbanas (*galbanum*), nemalonaus kvapo gydomieji tam tikro augalo, gal Sirijos panakės, guminiai sakai. Džiovinti ir paversti garu jie buvo priemonė smilkyti aviliams nuo tvaiko ir tvartams, kad nesibrautų gyvatės.

Galezas, lotynas, pavadintas pagal upės vardą.

Galėzas, prie Tarento į jūrą įtekanti pietų Italijos upelė.

gangaridai, Indijos tauta prie Gango žiočių.

Gangas, Indijos upė.

Ganimedas, Trojos karaliaus Troso sūnus, dėl grožio Jupiterio pagrobtas į Olimpą ir pakeltas vietoje Hebės į gėrimų padavėjus. Dėl to Junona buvo įširdusi.

garamantai, šiaurinės Afrikos (Libijos) dykumų į pietus nuo Didžiosios Sirties tauta, gyvenusi tolimiausioje tada žinomos žemės vietoje.

Garamantidė, Libijos nimfa, Jarbo motina nuo Dzeuso.

Garganas, Apeninų šaka šiaurinėje Apulijoje.

Gargaras, pietinis gausaus šaltinių Idos kalno Misijoje iškyšulys ir uostas, kurio derlingos apylinkės buvo priežodiškos.

gebenė (*hedera*), aralinių šeimos vijoklinis, amžinai žaliuojąs Bakchui pašvęstas ir per jo šventes vartojamas šviesesnės ir tamsesnės spalvos augalas. Jis pašvęstas taip pat ir Apolonui ir mūzoms, todėl iš jo daromi garbės vainikai pasižymėjusiems poetams.

Gela, miestas pietvakarių Sicilijos pakrantėje prie sraunios Gelo upės.

gelonai, atšiauri klajoklių skitų kiltis prie Boristeno (Dniepro) šių dienų Ukrainoje, su arabais paprastai minima žemės paribio tauta. „Gelonai margi“, t. y. tatuiruoti.

Genijus, gimstanti ir mirštanti kartu su žmogum ir jame gyvenanti dieviška būtybė, kūrybinės jėgos įkūnijimas. Apylinkės turėdavo taip pat savo genijus, kurie lemdavo jų likimą.

Gerionas, milžinas trim kūnais (trim galvom, šešiom rankom, šešiom kojom), Eritrijos salos prie Gado Ispanijoje karalius, nugalėtas Heraklio, pagrobusio iš jo jaučių bandas.

germanai, į rytus nuo Reino, į šiaurę nuo Dunojaus, į pietus nuo šiaurės ir Baltijos jūros šalies Germanijos gyventojai.

getai, trakų tauta, gyvenusi į pietryčius nuo dakų abiejose Dunojaus pusėse.

Giaras, Kikladų sala Egėjaus jūroje į šiaurės vakarus nuo Delo.

Gigas, trojėnas.

Gijas, 1. trojėnas, Enėjo bendras; 2. lotynas.

Gilipas, arkadas.

Gyvatė, žvaigždynas Slibinas, žr. **Žaltys**.

Glaukas, 1. kilęs iš paties šiaurinio Bojotijos uosto Antedono žvejys, sibilos Deifobės tėvas; užvalgęs svaiginančios žolės, šoko į jūrą ir tapo dievu, jūreivių globėju; 2. Sisifo sūnus, kurio Bojotijos miestelyje Potnijuose išaugintos kumelės, Veneros (Afroditės) įsiutintos, jį patį sudraskė, nes jis joms neleido patenkinti aistros; kita versija, kad jas maitinęs žmogiena; 3. trojėnai: a) Antenoro sūnus, b) Imbrazo sūnus.

gluosnis, karklas (*salix*), gluosnių (*salicaceae*) šeimos medis ir krūmas.

Gnosas, Krėtės salos sostinė, karaliaus Mino buveinė. Gnoso šalis – Krėtė. „Gnoso žvaigždės ugninis vainikas“ – tarp žvaigždžių užkeltas Krėtės karaliaus Mino dukteriai Ariadnei Hefaisto dovanotas vainikas (*Corona borealis*, „šiaurės vainikas“) jos tekėjimo už Bakcho proga.

godas, varnalėša, kibis, godlapis (*anchusa*) – žolinis plačiais lapais augalas.

Gorgona, klaiki pabaisa išgąstinga galva požemio karalystėje, pagal Hesiodą ir vėlesniuosius, viena trijų Forko dukterų, ypatingai Medūza, baisingiausioji gorgonų. Ypač šiurpi Medūzos galva Minervos skydo priešaky.

Gortina, miestas Krėtės viduryje, poet. Krėtė.

Gradivas, Marso pravardė.

grajai, graikai.

Grakchas, Sempronijų giminės pravardė, ypač *Tiberius Sempronius Gracchus*, pasižymėjęs Antrajame punų kare. Abu broliai Tiberijus ir Gajus, liaudies tribūnai 133 ir 123 m. pr. Kr., savo palankiais vargstantiems italų ūkininkams įstatymais pradėjo pilietinių romėnų karų laikotarpį.

Graviskai, nedidelis miestas Etrurijoje ties Tarkvinijais, nesveikas dėl pelkėtų apylinkių.

gretenė (*scilla*), lelijinių (*liliaceae*) šeimos keletas žolinių augalų. Tikroji gretenė (*scilla maritima, urginea maritima*), kumščio, iki galvos didumo raudonas ar baltas nuodingas svogūnas, vartojamas vaistams.

grifas, pasakiškas sparnuotas žvėris liūto liemeniu ir erelio galva. Ripų kalnuose grifai saugoję aukso kasyklas ir nuolat kovoję su raitais skitais arimaspais, todėl buvę arklių priešai. Priežodiškai „jungti (kergti) grifus su žirgais" reiškė negalimą dalyką daryti galimu.

Grinėja, Ajolijos pajūrio miestas Mažojoje Azijoje, kur buvo Apolono šventovė ir orakulas.

grinietis, susijęs su Grinėjos miestu Ajolijos pakrantėje, netoli nuo Klazomėnų, Mažojoje Azijoje, su Apolono šventove ir orakulu.

Grįžulo ratai, du šiaurinio dangaus žvaigždynai: Didieji Grįžulo ratai (*Ursa maior*) ir Mažieji Grįžulo ratai (*Ursa minor*). Grįžulo ratai „nedrįsta nert vandenynan", nes šiaurinio pusrutulio žmonėms jie niekada nenusileidžia, žr. **Likaonas**.

guoba (*ulmus*), guobinių šeimos medis, romėnų vartojamas vynšakėms kelti; jo lapais šeria gyvulius.

Hadrija, miestas Etrurijoje ir to pat vardo jūra (Adrijos jūra).

Haimas, aukšti šiaurinės Makedonijos ir Trakijos kalnai, dabar Balkanai.

Haimonas, rutulas.

Haimonidas, Apolono ir Trivijos lotynų žynys.

Halezas, žynio sūnus ir Agamemnono giminaitis, kuriam mirus, rado prieglobstį Italijoje. Vadovavo aurunkams ir oskams, kovodamas Turno pusėje.

Halijus, trojėnas, Enėjo bendras.

Halys, trojėnas.

hamadriadės, medžių nimfos, žr. **driadės**.

Hamonas, avino pavidalu garbinto Libijos Dzeuso pravardė. Jis turėjo šventovę ir orakulą vienoje oazėje. Sekdamas graikų pavyzdžiu, Vergilijus išgalvojo genealogiją, pagal kurią Jarbas, kaip ir graikų didvyriai, kilęs iš dievų.

Harpalikas, trojėnas.

Harpalikė, garsi Trakijos medžiotoja.

Harpijos, pagal Homerą, suasmenintos audros arba audros deivės ir staigios mirties genijai, vėliau – pabaisos plėšriųjų paukščių pavidalu, mergaičių galvomis, galingais sparnais ir erelio nagais, šių mirties daimonų buveinė – požemio karalystė.

Hebras, 1. didžiausioji Trakijos upė, pasižyminti sraunumu, dabar Marica. Vergilijui kartais – Trakija, mieliausioji Marso apsistojimo vieta; 2. trojėnas, Dolichaono sūnus.

Hekatė, burtų deivė, galinga danguje, žemėje, požemyje, todėl trim paveikslais ir tapatinama su taip pat trim paveikslais Diana ir Prozerpina (požemio deive). Jos šaukdavosi buriant bei prisie-

kiant, paprastai net keliais vardais, nes kuo daugiau dievų, tuo stipresni burtai. Ji atskubėdavusi iš požemio, gyvačių ir pragaro šunų apsupta.

Hekatės ežeras, žr. **Trivija**.

Hektoras, vyresnysis Trojos karaliaus Priamo ir Hekubos sūnus, Kreuzos brolis ir Askanijaus dėdė, Andromachos vyras, narsiausias Trojos karo didvyris, Achilo nukautas.

Hekuba (lot. Hekabės vardas), Dimanto duktė, Priamo žmona, Hektoro ir Pario motina. Nešiodama įsčiose Parį, matė sapne gaisrą, paskandinusi liepsnose visą Troją.

Helena, Jupiterio ir Ledos duktė, Spartos karaliaus Menelajaus žmona, Pario pagrobta. Po jo galvos jo brolio Deifobo žmona.

Helenas, Priamo ir Hekubos sūnus, garsus pranašas, Neoptolemo belaisviu nugabentas į Epirą. Čia jis vedė Andromachą, ir Neoptolemas, atsidėkodamas už tai, kad Helenas buvo jam išgelbėjęs gyvybę grįžtant iš Trojos, padarė jį Epiro įpėdiniu ir valdovu.

Helenoras, trojėnas, majonų karaliaus Helenoro ir vergės Lakimnijos sūnus.

Helespontas, Dardanelų sąsiauris. Priapas – „Helesponto dievas“, nes jo gimtinė paprastai siejama su Misijos miesto prie Helesponto Lampsaku, kur jį ypatingai garbino.

Helikonas, miškingi kalnai Bojotijoje, pašvęsti Apolonui ir mūzoms.

Helimas, trojėnas, lenktynių laimėtojas.

Heloras, upė Sicilijos rytų pakrantėje, kiek į šiaurę nuo Pachino kalno iškyšulių. Dažnai išsiliedavo iš krantų ir darydavo derlingą apylinkės žemę.

hemikai, Lacijaus tauta, gyvenusi Apeninų kalnuose.

Heraklis (gr. *Hēraklēs*), arba **Herkulis** (lot. *Hercules*), Dzeuso ir Alkmenės sūnus, mėgiamiausias graikų herojus. Pagarsėjo atlikęs 12 sunkių Euristėjaus pavestų darbų ir nugalėjęs Eriką ir Kaką.

„Augmuo Heraklio vainikui“ – baltoji tuopa, pašvęsta Herakliui, kuris ją atnešęs iš požemio karalystės. Iš jos darydavo vainikus gimnastams.

Herbezas, rutulas.

Herkulis, žr. **Heraklis**.

Hermas, didžiausia, „auksu drumsčiama“ Lidijos upė, kurios aukso smėlį nešąs intakas Paktolas davęs pagrindą pasakiškam Kroiso (Krezo) turtingumui.

Herminijus, etruskas.

Hermionė, Menelajaus ir Heleno duktė, Neoptolemo (Piro) žmona, nors buvo pažadėta Orestui. Orestas ją atgavo užklupęs ir užmušęs Neoptolemą Delfuose prie aukuro, kurį Neoptolemas buvo pastatęs Achilo garbei.

Hesperas, Vakarinė žvaigždė.

Hesperidės („vakarietės“), pagal vėlesnįjį padavimą, Atlanto ir Hesperijos dukterys (Aiglė, Aretūsa), gyvenančios vienoje saloje už Atlo, pačiame vakariniame Okeano pakraštyje, saugančios medį auksiniais obuoliais ir maitinančios medžio sargovą slibiną.

Hesperija („Vakarai“), graikiškas Italijos vardas.

Hezionė, Trojos karaliaus Laomedonto duktė, Priamo sesuo, ištekėjusi už Salamino valdovo Telamono.

hiacintas, rytinis hiacintas (*hyacinthus orientalis*), lelijinių (*liliaceae*) šeimos kvapus įvairių spalvų žolinis augalas, žr. **Eurotas**.

Hiadės (gr. *hyades* „lyjančios“), nimfos, Atlanto ir Aitros arba Plejonės dukterys, Plejadžių seserys, paverstos žvaigždynu. Jų pasirodymas gegužės mėn. būdavo laikomas audrų ir liūčių priežastimi.

hiberai, ispanai. „Hiberų jaučiai“ – Heraklio pagrobtieji iš Geriono Ispanijoje; „hiberų gelmė“ (sūkurys) – vakarų Okeanas.

Hibla, gausus čiobrų ir garsus medum pietryčių Sicilijos krante kalnas ir miestas.

Hidaspas, 1. Indo intakas, klaidingai siejamas su medais; 2. trojėnas, Enėjo bendras.

Hidra, vandens gyvatė, mitologinė pabaisa Lernės ežere, septyniomis galvomis, kurios nukirstos ataugdavusios dvigubai. Heraklis ją nužudęs. Pagal Vergilijų, požemio karalystės prieangio sargė penkiomis dešimtimis galvų.

Hiketaonas, trojėnas, Timoito tėvas.

Hilajus („Miškinis"), Arkadijos kentauras. Per Piritojaus vestuves pasigėręs ėmė storžieviškai ištvirkaut ir buvo Heraklio nužudytas. Vergilijaus vaizdavimu, Bakchas jį sutramdęs.

Hilas, 1. gražus jaunuolis, Heraklio numylėtinis, per argonautų žygį Misijoje siųstas vandens atnešti ir šaltinių nimfų pagrobtas; 2. trojėnas, Enėjo bendras; 3. šunies vardas.

Himela, upelis sabinų žemėje.

Hipanis, 1. europinės Sarmatijos upė, dabar Ukrainos Būgas; 2. *Enėjidėje* – trojėnas.

Hipodamė, arba **Hipodamėja**, Elidės karaliaus Oinomajaus duktė, žmona Pelopo, gavusio ją laimėjus vežimų lenktynes.

Hipokoontas, žymus trojėnas, Hirtako sūnus, Nizo brolis.

Hipolitas, 1. Tezėjaus sūnus, savo pamotės Faidros apšmeižtas tėvui, kai jos meilės siūlymą Hipolitas atmetė, buvo tėvo prakeiktas ir mirtinai užvilktas savo arklių, pasibaidžiusių Neptūno iš jūros siųstos pabaisos. Dianos prašomas, Aiskulapas burtų žolėmis grąžino jam gyvybę, tačiau Jupiteris perpykęs jį vėl užmušė; 2. pirmojo sūnus. Bijodama Jupiterio rūstybės, Diana laiko jį viename alke prie Aricijos nimfos Egerijos globoje. Kad Hipolito sūnus nesulauktų savo tėvo likimo, Diana pakeitė jo vardą Virbijum.

Hipolitė, Marso duktė, amazonių karalienė.

Hipotas, trojėnas, Kamilos nukautojo Amastro tėvas.

hirkanai, Hirkanijos, į pietryčius nuo Kaspijos jūros šalies, gyventojai. Su jais, kaip ir su partais, romėnai dažnai kariaudavo.

Hirtakas, trojėnas, Nizo ir Hipokoonto tėvas.

Hisbonas, rutulas.

Homolė, kalnas Tesalijoje prie Tempės, kentaurų buveinė.

Horta, Etrurijos miestas, Klauzo valdomas.

Iaira, kalnų arba miškų nimfa (orejadė) Idoje, Pandaro ir Bitijo auklė.

Ida, 1. nimfa ir Dianos palydovė, Nizo motina; 2. aukštas kalnas Krėtės saloje, kur Dzeusas (Jupiteris) buvęs išaugintas; „Idos derva", nes čia augo sakingi medžiai; 3. miškingas kalnas Frigijoje, Misijos pasienyje, Kibelės kulto vieta; 4. paveikslas priekinėje laivo dalyje.

Idajus, 1. trojėnas, Priamo šauklys ir vežėjas; 2. kitas trojėnas.

idalietis, **-ė**, su Idalijum susijęs, iš Idalijaus.

Idalija, miškingas kraštas Kipro saloje.

Idalijus, kalnas ir miestas Kipro saloje su šventykla ir alku Venerai.

Idas, 1. trojėnas; 2. trakas.

Idietis, susijęs su Ida Frigijoje; poezijoje paprastai „frigiškas", „trojiškas".

Idmonas, rutulas, Turno pasiuntinys.

Idomenėjus, Deukaliono sūnus, Krėtės karaliaus Mino sūnaitis. Kelionėje iš Trojos audros ištiktas, davė įžadą paaukoti kas pirmas paklius. Jis atnašauja, nors auka jo sūnus. Krėtiečių už tai ištremtas, apsigyveno Kalabrijoje.

Idumaja, sritis į pietus nuo Palestinos, turtinga palmių miškų. „Idumajos palmės" – puikios palmės.

Ifitas, senyvas trojėnas, Enėjo bendrininkas.

Ikaras, Daidalo sūnus, bėgdamas iš Krėtės, krito iš oro į jūrą, nes tėvo prilipdytų sparnų vašką sutirpdė saulė, prie kurios jis buvo perdaug priartėjęs.

Iksionas, Tesalijos lapitų karalius, Piritojaus tėvas, už meilinimąsi Junonai (Herai) Jupiterio (Dzeuso) nutrenktas į Tartarą ir pririštas prie gyvačių apjuosto ir nuolat besisukančio ugninio rato; pagal Vergilijų, kenčia ir Tantalui skirtąją bausmę.

Ilas, 1. vienas senųjų Trojos karalių, Troso sūnus, Laomedonto tėvas, Iliono statytojas; 2. Ilu vadinamas taip pat ir Julas, Enėjo sūnus; 3. rutulas.

Ilija („Ilionietė"), Vergilijaus taip pavadinta Rėja Silvija, Romulo ir Remo motina, nes ji buvo kilusi iš Iliono.

Ilionas, arba **Troja**, miestas su Pergamo pilim tarp Simoento ir Skamandro.

Ilionė, vyriausioji Priamo duktė, trakų karaliaus Polimnestro žmona.

Ilionėjus, seniausias trojėnas tarp Enėją lydėjusių bendrininkų.

ilionietės, trojėnės.

Ilirija, senovėje kalnuota šalis rytinėje Adrijos jūros pakrantėje, šių dienų Dalmatija, Bosnija, Albanija.

Ilva, sala į vakarus nuo Etrurijos, žinoma metalų turtais.

Imaonas, arkadas.

Imbrazas, likietis, Glauko tėvas.

Imbrazidai, Imbrazo sūnūs Glaukas ir Ladas.

Ina, Kadmo iš Tėbų duktė. Nusigandusi savo įsiutusio vyro, metėsi su sūnum Melikertu į jūrą. Po to abudu virto dievybėmis, Melikertas Palaimono vardu.

Inachas, Okeano ir Teties sūnus, Inacho upės dievas ir Argo karalius, Junonos žynės Ionos tėvas, kurią mylėdamas Jupiteris ir Junonos užkluptas pavertė karve. Pavyduliaudama Junona nusiuntė jai kamuoti gylį, kuris vaikė ją iš vienos šalies į kitą.

Inarimė, poetiškas vulkaninės salos Neapolio įlankoje vardas. Lotyniškai ji buvo vadinama *Aenaria*, graikiškai – *Pithēkusi(s)ai*, dabar *Ischia*.

indai, Indijos gyventojai, kartais tolimiausios tautos aplamai, ryšium su poetų dažnai garbinamu Augusto rytų nukariavimu. Indų dramblio kaulas balčiausias, geriausios rūšies; „spalvoti indai" – aitiopai.

Indija, pietrytinės Azijos šalis prie Indo ir Gango, stebuklų šalis, garsi turtais ir gaminiais.

Inuas, italų piemenų taip vadinamas Faunas, bandų dievas, atitinkąs graikų Paną. Inuo pilis – senovės lotynų piemenų stovynė Ardėjos pakrantėje Lacijuje.

Iolas, 1. *Bukolikose* – Koridono šeimininkas ir jo meilės Filidei varžovas; 2. *Enėjidėje* – trojėnas.

Iona, Argo karaliaus ir upės dievo Inacho duktė, Jupiterio meilužė, paversta karve. Pavyduliaudama Junona užsiundė ją gyliu. Iona zyliodama apibėgo visą žemę iki Nilo, kur susitaikė su Junona.

Iopas, muzikantas citrininkas Kartaginoje.

Iridė, dievų, ypač Junonos, pasiuntinė žmonėms, vaivorykštės deivė, kuria ji leidžiasi žemėn.

Ismaras, 1. garsus vynuogynais Orfėjaus tėvynės Trakijos kalnas ir miestas; 2. lidas.

ispanas, iberas, Ispanijos, arba Iberijos, gyventojas.

Istras, graikiškas Dunojaus vardas, ypač jo žemupio. Poetiškai – jo žemupyje gyvenančios tautos.

Ištikimybė (*Fides*), suasmeninto pasitikėjimo ir ištikimybės dievybė, senosios garbingos žmonių giminės globėja. Žiauriais laikais ištremta, Augustui viešpataujant ji turėsianti grįžti.

Itakė, maža Jonijos jūros sala, Ulikso (Odisėjaus) tėvynė ir karalystė, iš dalies kalnuota ir uolėta.

Itakietis, Itakės gyventojas, Uliksas.

Italas, senas Italijos didvyris, davęs Italijai vardą, pietų Italijos ir Sicilijos monetose atvaizduotas sudievintu jaučiu žmogaus veidu.

Italija, pradžioje tik pats pietrytinis pusiasalio kampas. Pagal vietinį padavimą, kuriuo ir Vergilijus seka, kraštas buvęs apgyventas klajoklių oinotrų (sabinų), kuriuos Italas (nuo jo ir šalis gavo vardą) pripratino sėsliai gyventi, laikytis įstatymų ir išmokė žemdirbystės. Italija laikoma trojėnų tėvyne, nes jų protėvis Dardanas, Jupiterio sūnus, į Troją atsikėlė iš Italijos.

Itis, trojėnas, Enėjo bendras.

Iturėja, šalis prie Libano, Jordano aukštupyje, kurios gyventojai, turbūt klajokliai, buvo garsūs kilpininkai.

Janas (*Ianus*), senovės italų šviesos dievas, pagal padavimą, senas Lacijaus karalius, vaizduojamas dviem veidais, senu saulės ir mėnulio simboliu. Be kitų šventovių Romoje, jam buvo pašventinta koplytėlė, tikriau, praėjimas dviem priešais stovinčiom durim, kurios taikos metu būdavo uždarytos, o per karą jas atverdavo, kad išleistų ten uždarytąjį Karą. Įėjimą sergėjo priešakyje pastatytoji dievo statula.

Janikulas, viena septynių Romos kalvų su Jano statytąja pilimi.

Japetas, titanas, Urano ir Gajos sūnus, Atlanto ir Prometėjaus tėvas.

Japidietis, pagal Dalmatijoje gyvenusią ilirų keltų kilmės tautą japidus netikslus Timavo apibūdinimas.

japigai, pietų Italijos tauta.

Japigas, 1. šiaurės vakarų vėjas, pučiąs graikams iš japigų šalies; 2. trojėnas, Jaso sūnus, kuris, Veneros slapta padedamas, gydė sužeistą Enėją.

Jarbas, tariamasis Jupiterio Hamono ir nimfos Garamantidės sūnus, Gaitulijos karalius Afrikoje, veltui piršęsis Didonai.

Jasidas, Argo karaliaus Jasijaus sūnus arba palikuonis: Palinūras, Japigas.

Jasijus, trojėnas, Dardano brolis. Jis keliauja su broliu iš savo gimtosios Etrurijos ir apsigyvena Troadėje.

Jaučiaganis (*Bootes*), šiaurinio dangaus pusrutulio žvaigždynas prieš Didžiuosius Grįžulo ratus, kuris leidžiasi spalio pabaigoje.

jaučiai „nasrais, iškvapstančiais ugnį", Kolchidės karaliaus Ajeto jaučiai, kuriais argonautų vadas Jasonas aręs, į vagas sėjęs Ajeto pavestus hidros dantis ir kovojęs su iš jų išaugusiais šarvuotais vyrais.

Jonijos jūra, pietinė Adrijos jūros dalis tarp Italijos, Sicilijos ir Graikijos.

Jopas, žr. **Iopas**.

Julas, žr. **Askanijus**.

Julijus, vardas romėnų giminės, kuri pasididžiuodama per Julą kildino save iš Enėjo. Julijum vadinamas ir savo prodėdės Gajaus Julijaus Cezario įsūnytasis Oktavijus, kuris Oktaviano Cezario, vėliau Augusto vardu pateko į Julijų giminę.

Julinė banga, t. y. bangos, atsimušančios nuo Ikaro uosto, vadinamo *portus Iulius*, kurį pastatė Julijaus Cezario įsūnytasis Oktavianas Augustas Puteolių įlankoje ties Bajais. Uostas, to meto geografinė įžymybė, jungė Lukrino ir Averno ežerus ir buvo apsaugotas pylimais nuo jūros veržimosi.

Junona (atitinka graikų Herą), 1. Saturno ir Rėjos duktė, Jupiterio sesuo ir žmona, vyriausioji deivė, garbinta ypač Same ir Arge, pradžioje dangaus ir dangiškos šviesos, ypač mėnulio, moteriškoji jėga, todėl gimdymo deivė ir vedybų globėja, atkakli Enėjo ir trojėnų priešininkė, palanki Kartaginai; 2. požemio Junona, t. y. Prozerpina, požemio karalystės Jupiterio žmona.

juodmedis (*diospyros ebenum*), to paties vardo šeimos (*ebenaceae*) juoda, rausvai dryžuota, labai kieta ir labai sunkia mediena medis, vartojamas dailiesiems dirbiniams.

juodvarnis, kranklys, varnas (*corvus corax*), didžiausias varnų šeimos atstovas.

Jupiteris, 1. lotyniškas indoeuropiečių šviesos ir dangaus dievo vardas, graikiškojo Dzeuso atitikmuo, tad jam buvo perteikti ir šio graikų dievo mitai. Jupiteris buvo Saturno ir Rėjos sūnus, Junonos brolis ir vyras, dievų ir žmonių viešpats, tad senovės papročiu poetai pradėdavo savo giesmes jo garbinimu. Jo amžiui statomas priešais Saturno aukso amžius. Būdamas dangaus ir oro dievas, jis leidžiasi pats su lietumi į žemę, siunčia ledus, keičia orą. Vėliau jis buvo ir visur viešpataujančios pasaulio dvasios simbolis. Jis svarsto žmonių likimo burtus, tačiau, pagal Vergilijų, paties likimo nevaldo. Jam linktelėjus galva, dreba visas Olimpas. Jam atnašauja, prašydami galingos pagalbos. Jo norui valdyti dažnai prieštarauja Junona. Jupiteris taip pat dievas aplamai; 2. Stikso Jupiteris – Plutonas.

jūros šuo, ruonis (*phoca*), žinduolis irklakojis jūros gyvulys.

Juturna (*Diuturna*, „neišsenkamas šaltinis"), Lacijaus gydomoji upė, suasmenintai – nimfa. Romėnų poetai padavimą apie ją gausiai padailino. Pagal Vergilijų ir Ovidijų, Jupiteris ją persekiojo savo meile ir už atimtą nekaltybę apdovanojo nemirtingumu ir pavedė jai valdyti upes ir ežerus. Vergilijus ją padarė dar Turno seserimi ir įpynė ją į Turno likiminės kovos veiksmą.

kadagys, ėglis (*iuniperus*), kiparisinių (*cupressaceae*) šeimos krūmas, kartais medis, spygliuotais lapais, juodomis uogomis.

Kafėrėjus, uoloti kalnų iškyšuliai pietiniame Eubojos krante, kur grįždamas iš Trojos sudužo graikų laivynas.

Kaikas, Misijos upė, įtekanti į Elajos įlanką prie Lesbo.

Kainėjus, 1. lapitų karaliaus Elato sūnus, pradžioje mergaitė. Jos prašomas, Neptūnas ją pavertė nepažeidžiamu jaunuoliu, kuris žuvo kovoje su kentaurais, kai šie ant jo ritino rąstus; 2. trojėnas, Enėjo bendras, Turno nukautas.

Kaistras, gausi gulbių Lidijos upė, ištekanti Tmole ir įtekanti į Egėjaus jūrą prie Efeso.

Kajeta, Enėjo auklė; 2. uostas pietų Lacijuje, pagal ją pavadintas.

Kajikas, trojėnas, Enėjo bendras.

Kakas, Vulkano sūnus, liepsnomis spjaudąs plėšikas milžinas Aventino landoje, Heraklio nukautas.

kakšlė, tarakonas (*blatta*), naujasparnių (*neoptera*) vabzdžių grupės naktinis vabzdys, dieną tūnąs pasislėpęs plyšiuose, bičių kenkėjas. Kiti mano Vergilijų tuo vardu žymėjus šimtakojus (*myriopoda*).

Kalabrija, pietrytinė Italijos sritis. „Kalabrijos angis" – veikiausiai tam tikra gėlųjų vandenų angis.

Kalai (*Cales*), Kampanijos miestas, garsus vynuogių auginimu.

kalavijas, vilkdalgis, kardelinių (*iridaceae*) šeimos ilgais plačiais lapais darželio augalas (*iris*, Vergilijaus *vaccinium*, taip pat *hyacinthus* – ne mūsų hiacintas, bet *iris Germanica* rūšis).

Kalchantas, Testoro sūnus, graikų pranašas per Trojos karą.

Kalibė, Junonos žynė, Vergilijaus išgalvotas vardas.

Kalidonas, Aitolijos sostinė. Jos karalius Oinėjus buvo užmiršęs pakviesti į aukojimus deivę Dianą, kuri įsižeidusi atsiuntė į tą kraštą šerną, niokojusį šalį, kol Meleagras jį nudobė per Kalidono medžioklę.

Kaliopėja, arba **Kaliopė** („Gražiabalsė"), viena iš devynių mūzų, epinės poezijos deivė, poezijoje – mūza aplamai, Orfėjaus motina.

Kamenos, sen. italikų šaltinių dievybės, romėnų sutapatintos su graikų mūzomis.

Kamerina, miestas Sicilijos pietinėje pakrantėje su tuo pat vardu ežeru netoliese. Gyventojai, nepaisydami Delfų orakulo įspėjimų, jį nusausino dėl nuodingų išgaravimų ir tuo padėjo priešams prieiti ir užkariauti miestą.

Kamertas, 1. Volscento sūnus, Turno bendrininkas; 2. rutulas.

Kamila, volskų karaliaus Metabo iš Priverno duktė, mėgstanti medžioti Turno bendrininkė.

Kamilas (*Marcus Furius Camillus*), romėnų didvyris, 396 m. pr. Kr. užkariavęs Vėjus, 389 m. pr. Kr. su į Vėjus pabėgusiais romėnais išvadavęs Romą nuo galų, antrasis Romos įkūrėjas, penkiakartis diktatorius, miręs 364 m. pr. Kr. „Kamilai" – tokie vyrai kaip Kamilas.

Kampanija, vidurinės Italijos šalis. Kampanijos miestas – Kapua, turtinga sostinė, tariamai trojėnų didiko Kapio taip praminta.

kandis, smulkiųjų drugių (*microlepidoptera*) *tineidae* šeimos gentis. Tam tikros jų rūšies (vaškinės kandies) vikšrai laikosi dugno lentų šiukšlėse, išaugusios puola tuščias korių akutes, pragraužia praėjimus tiesiom linijom ir aptraukia savo verpalais. Vėliau jos puola ir perimas akutes.

Kanopas, Žemutinio Aigipto miestas (dabar Abukiras), poezijoje – vietoje kaimyninio Aleksandrijos miesto, įkurto Peloje gimusio Aleksandro Didžiojo, o Aleksandrija vietoje Aigipto, tad „pelietis Kanopas" reiškia „aigiptietis Kanopas".

Kapena, Etrurijos miestas, prie kurio buvo Feronijos alkas ir šventovė.

Kapitolis, Romoje Tarpėjos kalvoje priešais pilį ištaigingas Jupiterio dievnamis, romėnų valstybės šventovė ir religinis centras, ilgainiui daug kartų gražintas ir, kaip ir pats Romos miestas, buvo laikomas nesugriaunamu ir amžinu.

Kapys, 1. trojėnas, Enėjo bendras. Tariamai jo vardu pavadintas Kapuos miestas; 2. aštuntasis Albos karalius Lacijuje.

Kaprėjos, Kampanijos pakrantės sala, dabar *Capri*.

Kapua, turtinga Kampanijos sostinė į pietus nuo Vulturno upės.

karai, Mažosios Azijos pietvakarių šalies Karijos gyventojai.

Karinai („Laivo skiauturės"), Romos miesto dalis Eskvilino kalvoje, pasižymėjusi prabangiais rūmais.

karklas, žr. **gluosnis**.

Karmenta (lot. *Carmenta* ir *Carmentis*, pagal liaudies etimologiją, nuo *carmen*, „daina, eilėraštis"), pradžioje šaltinių nimfa, vėliau gimdymo ir pranašystės deivė ir Euandro motina, lydėjusi jį iš Arkadijos į Lacijų. Dar vėliau ją garbino romėnai šventovėje Kapitolio papėdėje ir aukuru prie Karmentos vartų, *porta Carmentalis*.

Karpatas, pietų Egėjaus jūros sala tarp Krėtės ir Rodo.

Kartagina, foinikiečių miestas šiaurės Afrikos pakrantėje priešais Sicilijos vakarų iškyšulį, pagal padavimą, Didonos vadovaujamų tiriečių įkurtas.

Kasandra, Priamo ir Hekubos duktė, Troją užkariavus Agamemnono vergė, drauge su kuriuo buvo Klitaimnestros nužudyta Mikėnuose. Apolonas ją buvo apdovanojęs pranašavimo dovana, tačiau, kai ji atsisakė jam atsiduoti, Apolonas prakeikė jos pranašavimo galią, ir jai niekas daugiau nebetikėjo. Lokrų Ajantas buvo ją nuskriaudęs Minervos šventovėje, ir už tai jį ištiko mirtis ties Euboja.

kasija (*cassia*), 1. paprastasis, arba laukinis, cinamonas, medis, kurio kvepianti žievė vartojama prieskoniui; 2. neaiškus kvepiantis augalas baltais žiedais.

Kasmila (senesnė žodžio „Kamila" lytis), karaliaus Metabo žmona ir Kamilos motina.

Kasperija, mažas sabinų miestas Samnijuje.

Kaspijos sritys, šalys prie Kaspijos jūros Azijoje, kur gyveno baktrai, hirkanai, partai, skitai.

Kastalija, Parnaso atkalnėje prie Delfų nuo uolos krentąs į Pleisto upę įsiliejąs Apolonui ir mūzoms pašvęstas šaltinis. Apolono persekiojama nimfa metėsi į šį šaltinį ir sutirpo. Jos vardu pavadino ir patį šaltinį.

Kastoras, trojėnas.

kaštonas (*castanea*), bukinių šeimos medis. Valgomasis kaštonas (*castanea sativa*) – pietinės Europos čiabuvis medis valgomais vaisiais.

Katilas, Amfiarajaus sūnus, Tiburto brolis, dalyvavęs Tiburo statyme, tiburų (tiburiečių) karo vadas.

Katilina, romėnų didikas, pagarsėjęs Cicerono susektu ir sutrukdytu jo sąmokslu (63 m. pr. Kr.).

Katonas, 1. vyresnysis, pravarde Cenzorijus, pasižymėjęs griežtu laikymusi dorovės reikalavimų ir teisingumo; 2. jaunesnysis, pravarde Utikietis (nes po Farsalo kautynių 48 m. pr. Kr. nusižudė Utikoje, kad netektų matyti laisvės praradimo), vyresniojo posūnaitis, išgarsėjęs nepaprastu papročių griežtumu ir tyrumu; užtat Elisijuje mirusiųjų šešėliai jį laiko karalium, kurio valios jie mielai klauso.

Kaukazas, didelis atšiaurus Azijos kalnynas tarp Juodosios jūros (*Pontus Euxinus*) ir Kaspijos jūros.

Kaulonas, achajų išeivių įkurtas miestas Brutijaus pakrantėje.

kedras (*cedrus*), pušinių (*pinaceae*) šeimos medis, spygliais panašus į maumedį, kankorėžiais į kėnį (balteglę). Iš medžio darydavo įvairius padargus, kvapią medieną vartodavo smilkymui.

Kėjus, Egėjaus jūros Kikladų sala. „Kėjaus krūmynuose" ganėsi Aristajaus bandos.

Kekropas, mitinis Atėnų karalius. „Kekropo bitės" – šaunios, nelyginant atikinės, nešusios puikų medų. „Kekropiniai čiobrai", augę Atikoje prie Himeto kalno.

kekropėnai (kekropidai), mitologinio Atėnų įkūrėjo Kekropo palikuonys.

Kelaina, viena iš harpijų, kuri Enėjui apsistojus Strofaduose pranašavo nelaimę.

Kelėjus, Triptolemo tėvas, Eleusino karalius, kurį keliaudama Cerera išmokė dirbti žemę ir gaminti žemdirbystės reikmenis.

kentaurai, 1. laukinė milžiniško ūgio Tesalijos tauta tarp Pelijaus ir Osos, vėlesniais padavimais (nuo Pindaro), dviejų pavidalų baisas, pusiau žmogus, pusiau žirgas; 2. didžiulio laivo vardas; 3. laivo ženklas: kentauras, pasiruošęs tėkšt bangosna abiem rankom iškeltą milžinišką akmenį.

Keraunijaus (Kerauno) kalnai (gr. *Keraunia ore*, „Griausmakalniai", gavę vardą nuo dažnų vėtrų), aukšti uolėti kalnai šiaurės vakarų Epiro pakrantėje.

Kerberas, Tifono ir Echidnos sūnus, trigalvis ar daugiagalvis gyvatėmis dengtomis galvomis šuo, visus leidžiąs įeiti į požemio karalystę, bet nieko neleidžiąs išeiti.

keršulis (*columba palumbus*), melsvai pilkas laukinis balandis.

Kibela, kalnas Frigijoje.

Kibelė, frigų deivė, gimdančios ir vaisių duodančios žemės simbolis, dažnai tapatinama su žeme (*Tellus*), kuri senose teogonijose laikoma seniausia deive. Todėl ji Dievų Motina, Didžioji Motina (*Magna Mater*), ypatingai Idos ir Dindimų kalnuose, buvo garbinama triukšmingomis apeigomis, fleitų ir būgnų garsais. Ji miestų įkūrėja, todėl vaizduojama su mūrų vainiku, važiuojanti liūtais kinkytu vežimu.

Kibis, žr. **Godas**.

Kidipė, nereidė.

kidonai, šiaurės Krėtės miesto Kidonijos gyventojai, garsūs iečių svaidytojai.

Kidonas, rutulas, Forko sūnus.

kidonietis, Kidono, arba Kidonijos, miesto Krėtės šiaurinėje pakrantėje gyventojas, pagarsėjęs ieties mėtymu (užnuodytomis strėlėmis).

Kikladai, salų grupė Egėjaus jūroje, kurios viduriu buvo laikoma Delo sala.

kiklopai, pagal Homerą, mitologinė laukinė milžinų tauta Sicilijoje, gyvenusi klajoklių gyvenimą, nebijojusi dievų ir neturėjusi įstatymų. Iš jų pagarsėjęs Polifemas, kurio urve Odisėjus buvo patekęs į didelį pavojų. Pagal Hesiodą, kiklopai – Urano ir Gajos (Dangaus ir Žemės) sūnūs, vienaakiai milžinai, Urano nublokšti į Tartarą, Jupiterio išvaduoti. Vulkano padėjėjai, Etnos kalne kalą Jupiteriui žaibus.

Kiknas, Stenelo sūnus, Kupavono tėvas, Ligurijos karalius, paverstas gulbinu už tai, kad nepaliaujamai skundėsi dėl žaibo sutriuškinto savo bičiulio Faetonto.

kikonai, Trakijos tauta prie Hebro.

Kilaras, vienas žirgų, Junonos (pagal kitus, Neptūno) dovanotų Amikluose gimusiam Dioskurų dvejetui Kastorui ir Poluksui.

Kilėnė, kalnas šiaurės Arkadijos pasienyje, kur Merkurijus gimė iš Majos.

Kilėnietis, romėnų dievo Merkurijaus, graikų Hermio atitikmens, pravardė, nes jis gimęs šiaurės rytų Arkadijos paribio Kilėnės kalno uoloje. Dievų pasiuntinio Merkurijaus vardu pavadinta ir greičiausioji planeta, tad „Kilėniečio ugnis“ – Merkurijaus planeta.

Kimodokė, arba **Kimodokėja**, nereidė, į kurią buvo paverstas vienas Enėjo laivų.

Kimotojė, nereidė (jūrų nimfa).

Kinifas, vietovė prie to pat vardo kalnų upelio šiaurinėje Afrikos pakrantėje tarp abiejų Sirčių. „Kinifo ožiai“ – toje apylinkėje auginamos ožkos ilgais plaukais, kurias veislei gerinti veždavo ir Italijon, o iš jų plaukų gamindavo karo pabūklams dangas nuo strėlių ir deglų ir milines nuo šalčio.

Kiniras, ligurų vadas, Enėjo bendras.

Kintas, kalnas Delo saloje, Apolono ir Dianos gimtinė.

Kintietis, Apolono pravardė pagal jo gimimo vietą Kinto kalne Delo saloje. „Kintietis patraukė už ausies“: romėnų nuomone, ausyje buvusi sutelkta atmintis.

kiparisas (*cupressus*), pušinių šeimos amžinai žaliuojąs šiltųjų kraštų medis.

Kipras, Viduržemio jūros sala prie pietinio Mažosios Azijos kranto, garsi Veneros garbinimu. Miestai – Amatuntas, Idalijus, Pafas.

Kirėnė, Tesalijos upės Penėjaus duktė ar dukraitė, Aristajaus motina, nimfa.

Kirkė, burtininkė, Helijaus (Sauliaus) ir Okeanidės Persės duktė, nimfa burtininkė, gyvenusi Ajos (Ajajos) saloje. Ji paprastą kumelę prileido prie vieno Helijaus žirgų. Ji pavertusi kiaulėmis pusę Odisėjaus bendrų.

Kirnas, sala, dabar Korsika. Bitininkai turėjo vengti „Kirno kukmedžio“: Korsikos medus buvęs kartus dėl kukmedžių.

Kiseidė, Hekuba, Trakijos karaliaus Kisėjaus duktė. Ji sapnavusi, kad gimdysianti visą Aziją ryjantį degalą. Tas sapnas išsipildė gimdant Parį ir sukeliant Trojos karą.

Kisėjus, 1. Trakijas karalius, Hekubos tėvas; 2. rutulas, Melampodo sūnus, Turno kariauninkas.

kiškinė, vynmedžių rūšis stiprų vyną duodančiom uogom, pavadinta pagal uogų spalvą.

Kitaironas, Bakchui pašventintas miškingas Atikos ir Bojotijos pasienio kalnas.

Kitera, sala prie Lakonijos krantų į pietvakarius nuo Malėjos kalnyno iškyšulių, garsi Veneros garbinimu.

Kiterietė (*Cytherea*), Veneros pravardė nuo Kiteros salos, į kurią, pagal padavimą, ji iškilusi iš jūros putos.

Kitoras, šiaurės vakarų Paflagonijos kalnas, gausus buksmedžio.

Klanijus, Kampanijos upė, kuri dažnai taip aptvindydavo Acerų apylinkes, jog jas reikėdavo žymia dalimi iškraustyti.

Klaras, likietis, Sarpedono brolis.

Klaudijai, romėnų giminė, ypatingai Ata Klaudijus, kuris penktaisiais metais po to, kai išvijo karalius, žygiavo su sava palyda į Romą ir įkūrė Klaudijų gentį.

Klauzas, sabinų kunigaikštis, Klaudijų giminės prosenelis.

Klėja, okeanidė.

Klelija, romėnų mergaitė, duota įkaitu Porsenai ir pabėgusi iš jo stovyklos.

Klimėnė, okeanidė, Okeano ir Teties duktė.

Klitijus, 1. Ajolo sūnus, Enėjo bendras; 2. lirnesietis, Akmono tėvas; 3. rutulas; 4. Eunajaus tėvas.

Klitumnas, pietų Umbrijos upė, kurios vandens tyrumas buvo laikomas puikiose pakrantės ganyklose ganytų garsių jaučių baltumo priežastimi. Prie Klitumno kiparisų alke buvo Jupiterio Klitumno šventovė.

Kloantas, narsus trojėnas, Enėjo bendras, laimėjęs laivų lenktynes.

Klonas, Eurito sūnus, meniškai padaręs Paladės diržą.

Klonijus, 1. trojėnas, Enėjo bendras; 2. kitas trojėnas, Mesapo nukautas.

Kluencijus, romėnas, kildinęs save iš trojėno Kloanto.

Kluzijus, vienas iš dvylikos žymiųjų Etrurijos miestų.

Kodras, poetas, Vergilijaus amžininkas.

kohorta, dešimta romėnų legiono dalis, turinti tris manipulus, šešias centurijas.

Kojus, Urano (Dangaus) ir Gajos (Žemės) sūnus, titanas, Latonos tėvas.

Kokitas („Aimanų upė“), dumblota požemio pasaulio upė. Kokito mergelė – Alekta.

Koklitas, Publijaus Horacijaus, narsaus Tiberio tilto gynėjo nuo Porsenos, pravardė.

Kolacija, senas sabinų miestas į rytus nuo Romos.

Kononas, samietis, garsus III a. pr. Kr. graikų matematikas ir astronomas, Archimedo bičiulis, sudaręs žvaigždžių lenteles, atstojusias kaimiečiams kalendorių.

Kora, senas Lacijaus miestas į pietryčius nuo Romos prie garsaus Apijaus kelio (*via Appia*).

Koras, argietis, Katilo ir Tiburto brolis.

koribantai, frigų Kibelės žyniai, kurie deivės šventę švęsdavo dūkstančiais šokiais ir triukšminga muzika.

Koridonas, piemuo; garbingas šauniausio poeto ir dainiaus vardas.

korikietis, kilęs iš Koriko, miesto ir kaimo Kilikijos pajūryje. 67 m. pr. Kr. nugalėjęs Kilikijos piratus, Pompėjus atkėlė iš ten naujakurių į neapgyventus Tarento kalnus.

Korinajus, dviejų trojėnų vardas.

Korintas, garsus prekybos miestas Peloponeso Istme, 146 m. pr. Kr. Mumijaus sugriautas.

Koritas, 1. mitologinis didvyris, Jupiterio sūnus, Jasijaus ir Dardano tėvas, Korito miesto įkūrėjas; 2. Etrurijos miestas, poetiškai – Italija aplamai. „Korito toliausieji miestai“ – Etrurija.

kornelija (lot. *cornum*, gr. *kranon*), kornelijos uoga, komelinės vyšnios medis (*cornus*), sedula, poezijoje iš šio kieto medžio pagaminta ietis.

Koroibas, trojėnas, frigo Migdono sūnus.

Kosas, karo tribūnas, kovodamas su Vėjais 426 m. pr. Kr., nukovė karalių Tolumnijų ir iš jo atimtus ginklus paaukojo Marsui.

koturnas, ūgiui padidinti senovės graikų tragedijų vaidintojams įvestas aukštas, iš priekio diržais suveržtas, storais kamščio padais aulinis medžiotojų batas. Bakchą senovėje vaizdavo irgi apsiavusį koturnais, kuriuos jis prieš traiškydamas vynuoges turėdavęs nusiauti. Koturnas buvo tragedijos ir kilnaus stiliaus simbolis.

Kozai, senas pakrantės miestas Etrurijoje.

krapas (*anethum*), skėtinių šeimos žolinis stipraus malonaus kvapo prieskoninis augalas.

kregždė, paukštis, kurio „krūtinė kraujuotom rankom dažyta", žr. **Terėjus**.

Kremona, miestas transpadinėje Galijoje, šiauriniame Pado krante.

Krėtė, Viduržemio jūros sala, garsi savo ankstyva aukšta kultūra, Jupiterio garbinimu ir koribantų tarnyba. „Krėtės strėlinė" – puiki strėlinė, nes krėtiečiai buvo garsūs kilpininkai. „Krėtės pabaisa" – ugnimi šnarpščiąs Krėtės jautis, kurį Heraklis turėjo gyvą atnešti Euristėjui.

Krėtėjus, 1. trojėnas; 2. graikas.

krėtietis, Krėtės salos gyventojas.

Kreuza, Priamo ir Hekubos duktė, Enėjo žmona, Askanijaus motina.

Krimizas, arba **Krinizas**, upė pietvakarių Sicilijos pakrantėje.

Kronijus, trojėnas, Mesapo nukautas.

kryklė, akstinuotė, dagioji (*prunus spinosa*), erškėtinių (*rosaceae*) šeimos akstinuotas krūmas, vešįs sausoje akmeningoje žemėje ir dėl gausių žiedų svarbus bitininkams. Aitrūs vaisiai valgomi sušaldžius ir vartojami gėrimams.

krokas (*crocus*), kardelinių šeimos daugiametis dekoratyvinis augalas. Tikrasis krokas (*crocus sativus*), šafranas, čepronas, stipriai kvepianti prieskoninė žolė.

Kronas, titanas, jauniausias pirmapradžio dievo Urano ir Gajos sūnus. Romėnų sutapatintas su Saturnu.

Krustumerai, arba **Krustumerijus, Krustumijus**, senas sabinų miestas kairiajame Tiberio krante į šiaurę nuo Romos, ugdęs savo kriaušių rūšį, kuri buvusi pati geriausia.

Ksanta, nimfa.

Ksantas, 1. upė Troadėje, taip vadinama dievų kalboje, šiaip – Skamandras; 2. upė Likijoje, ištekanti Taure ir įtekanti į Viduržemio jūrą.

kukmedis, tisas, tysas, tismedis, tysmedis (*taxus*), tysinių (*taxaoeae*) medžių rūšis. Kukmedžio lapus ir uogas laikė svaiginančiomis ir nuodingomis.

Kūmai, senas Kampanijos pajūrio miestas, įkurtas apie 800 m. pr. Kr. Chalkidės ateivių iš Eubojos. Sibila – Kūmų pranašė, nes, pagal sakmę, ji gyvenusi urve ties Kūmais. „Kūmų ištarmė" – pranašingos sibilos knygos.

Kupavonas, Kikno sūnus, ligurų vadas ir Enėjo sąjungininkas. Jis nešiojo gulbino plunksnų kuokštę ant šalmo savo tėvo atminimui, kuris už nepaliaujamas raudas dėl savo bičiulio Faetonto buvo paverstas gulbinu.

Kupenkas, rutulas.

Kupidonas, žr. **Amūras**.

Kurai, sena sabinų sostinė netoli nuo Romos. Iš čia kilęs antrasis Romos karalius Numa Pompilijus.

kuretai, Rėjos žyniai, kuriems ji Diktės ar Idos kalne Krėtėje pavedė globoti savo naujagimį sūnų Dzeusą (Jupiterį), kad jo tėvas Kronas (Saturnas) neprarytų. Triukšminga muzika ir ginklų žvanginimu kuretai slopino kūdikio riksmą. Aplamai – seniausieji Krėtės gyventojai.

Kvercentas, rutulas.

Kvirinas, pirmykščių Kvirinalo kalvos gyventojų dievaitis, kiek vėliau ir Romai bendras karo dievaitis, Ramnų ir Ticijų dievas globėjas, ilgainiui Marso išstumtas ir sutapatintas su sudievintu Romulu. Keltine reikšme Oktavianas, kuris, nugalėjęs Antonijų, Romos imperijai suteikė ramybę ir saugumą ir tuo tapo lyg antruoju Romos įkūrėju.

kviritai, senosios sabinų srities Kurų sostinės gyventojai; 2. Romos piliečiai aplamai.

labikai, seno Labiko miesto Lacijuje netoli nuo Tuskulo gyventojai.

Labirintas, didelis nedengtas pastatas su daugybe klaidžių koridorių, ypač Krėtės Gnose, pagal padavimą, Daidalo statytas. Jo apybraižą duoda Gnoso monetos.

Lacijus, Italijos vakarų pakrantės sritis tarp Tiberio ir Kampanijos paribio kalno Masiko su sostine Roma. Vardą šiam kraštui davęs Saturnas, nes jis čia radęs saugią slypynę.

Ladas, trojėnas, Imbrazo sūnus, Turno nukautas.

Ladonas, trojėnas, Halezo nukautas.

Laertas, Ulikso tėvas. Laerto karalystė – Itakė.

Lagas, rutulas.

Laima (lot. *Fortuna*), likimo ir laimės deivė.

Lakedaimonas, arba **Sparta**, Lakonikos sostinė Peloponese, Menelajaus buveinė.

Lakinija, Junonos pravardė nuo Lakinijaus kalno brutijų krašte, kur ji netoli nuo Krotono turėjo garsią šventovę.

Lakonietė, spartietė, t. y. Helena.

Lamas, rutulas.

Lamiras, rutulas.

Laodamija, Akesto duktė, pirmojo prie Trojos nuo Hektoro rankos kritusio graiko Protesilajaus žmona, nusižudžiusi iš skausmo dėl savo vyro mirties.

Laokoontas, Neptūno žynys Trojoje, kurs perdūrė ietim Minervai pašventintą medinį žirgą ir už tai atnašavimo metu su savo dviem sūnais buvo dviejų iš jūros atšliaužusių klaikių gyvačių nužudytas.

Laomedontas, Priamo tėvas, Trojos karalius. Apgavo Neptūną ir Apoloną, nesumokėjęs jiems pažadėto užmokesčio už Trojos mūrų pastatymą ir bandų ganymą, ir Herakliui už savo dukters Hesionės išvadavimą nuo baisūno, tuo virsdamas žodžio nesilaikančio trojėno tipu. Dėl dievų rūstybės už šių pažadų nepildymą turėjo kentėti ir trojėnų palikuonys romėnai.

lapitai, laukinė karinga kalnų tauta Tesalijoje, pagarsėjusi kova su kentaurais per jų karaliaus Piritojaus ir Hipodamėjos vestuves. Lapitai pirmieji mokė joti.

Larai, dievybėmis virtusios mirusiųjų vėlės, globojančios namus ir šeimą. Kiekviena romėnų ir etruskų šeima laikydavo juos prie židinio spintelėje arba atskiroje koplytėlėje.

Laridas, rutulas, Dauko sūnus.

Larijus, šiapusalpinės Galijos Italijoje ežeras (Komo ež., *Lago di Como*).

Larina, Kamilos bendrininkė.

larisietis, Larisos miesto Tesalijos gyventojas.

Latagas, trojėnas.

Latona, titanų Kojaus ir Foibės duktė, dvynių nuo Jupiterio Apolono ir Dianos motina.

Latonos sala, žr. **Delas**.

laukys, vandeninių vištų (*rallidae*) šeimos paukštis (*fulica atra*) nedidelės naminės vištos dydžio.

lauras (*laurus*), šiltų kraštų amžinai žaliuojąs, senovės graikų Apolonui pašvęstas medis. Lauro šaka ar vainikas buvo pergalės simbolis. Jį ypač nešiojo ant galvos karvedžiai per triumfus. „Lauras parnasinis“, nes jis šventas Parnase gyvenusio Delfų dievo Apolono medis.

Laurentas, Lacijaus pajūrio miestas į pietus nuo Romos, karaliaus Lotyno buveinė. Vardas siejamas su lauru.

Lauzas, etruskų karaliaus Mezencijaus sūnus; abudu kariavo Turno pusėje. Lauzas buvo Enėjo nukautas.

Lavinija, Laurento karaliaus Lotyno duktė, antroji Enėjo žmona, Silvijaus motina.

Lavinis, Lacijaus miestas į pietus nuo Romos, netoli nuo kranto, Enėjo įkurtas ir žmonos Lavinijos vardu pavadintas.

Leda, Testijaus duktė, Helenos, Klitaimnestros ir Dioskurų motina, Spartos karaliaus Tindarėjaus žmona, Hermionės senelė.

lelegai, sena, po Graikiją ir Mažąją Aziją išsklaidyta, jūreivių tauta.

Lemnas, Egėjaus jūros sala, dėl iš Moschilo kalno išsiveržiančios vulkaninės ugnies buvo tikima, kad joje gyvenąs Vulkanas. Jam buvo ir pati sala pašventinta.

Lemnietis, Vulkanas pagal svarbiausiąją jo kulto vietą Lemną.

Lenajus (Lėnajus) (gr. *lēnaios*, „susijęs su vyno traiškykla", iš *lēnos*, „vyno traiškykla"), vyno traiškyklos dievas, viena daugelio Bakcho pravardžių. Prieš traiškydamas vynuoges, Lenajus turėdavo nusiauti koturnus. „Lenajaus skysčiai" – vynas.

Lernė, pelkėtas ežeras ir apylinkė Argolidėje, kur tūnojo Heraklio užmuštoji hidra su daugybe gyvačių kaklų.

Lesbas, garsi vynuogininkyste Egėjaus jūros sala.

Lėtė, požemio karalystės upė, kurios vandenį gerdamos vėlės užmiršdavo praeitą gyvenimą ir vargus. „Aguonos migdo, svaigina Lėtės miegu", nes iš aguonų senovėje gamindavo nuodingus narkotikus, graikų vadintus *mekonion* (aguonų sunka, opiumas).

Leukaspidas, trojėnas.

Leukatas, **Leukadės**, arba **Leukadijos**, salos kalno iškyšuliai Akarnanijos pakrantėje su šventykla Apolonui.

Liajus (gr. *lyaios* „išvaduotojas nuo rūpesčių"), Bakcho pravardė. Perkelta reikšme vynas, vynuogininkystė.

Liberis, senovės italikų vaisinimo dievas, vėliau sutapatintas su graikų Bakchu ir susietas su lot. žodžiu *liber* „laisvas", nuo rūpesčių ir vargų vaduojąs vyno dievas, žr. **Liajus**. Liberis ir jo moteriškas atitikmuo Libera drauge su Cerera turėjo Romoje Aventine bendrą šventovę.

libetrietės, nimfos, gyvenusios Libetro kalne, vakarinėje Helikono kalno Bojotijoje dalyje su šaltinio urvu, poezijoje – vietoje „Helikono mūzos".

Libija, visa senovėje žinoma Afrika; šiaurinė Afrikos pakrantė nuo Aigipto iki Kirėnės arba net iki Atlanto.

liburnai, Liburnijos (šių dienų Kroatijos) gyventojai Ilirijoje.

Lichas, lotynas.

lidai, Mažosios Azijos vakarų šalies Lidijos gyventojai. Poetiškai – etruskai, nes jie atkeliavę iš Lidijos.

Lidija, šalis Mažosios Azijos vakarų pakrantėje.

Ligeris, etruskas.

Ligėja, nimfa.

ligurai, kalnų tauta vakarinėje šiaurės Italijoje ties Genua, dėl šalies atšiaurumo pripratusi pakelti vargus ir nepatogumus.

ligustras (*ligustrum*), alyvmedinių šeimos krūmas ar nedidelis medis baltais, gelsvais, kvapiais žiedais, juodomis, melsvomis žirnio didumo uogomis.

Likajus, pietų Arkadijos kalnynas, pagrindinė Pano buveinė.

Likaonas, 1. Pelasgo tėvas, seniausias Arkadijos karalius, kurio duktė Kalista (gr. *Kallisto* „Gražiausioji") Dzeusui pagimdė sūnų Arkadą, arkadų protėvį. Artemidė, pastebėjusi besimaudančią ją nėščią, supykusi ir pavertusi ją loke, o Dzeusas perkėlęs ją dangun Didžiųjų Grįžulo ratų žvaigždynu. Grįžulo ratus senovėje graikiškai ir lotyniškai pavadino Loke (*Arktos, Ursa*); 2. menininkas iš Gnoso Krėtėje; 3. trojėnas, Ericheto tėvas.

Likas, 1. daugelio upių vardas, iš kurių trys Mažojoje Azijoje; 2. trojėnas, Enėjo bendrininkas.

Likidas, piemuo.

Likija, šalis pietvakarių Mažojoje Azijoje. Pataroje, netoli nuo Ksanto žiočių, garsus Apolono orakulas, jo žiemos apsistojimo vieta. Broliai iš Likijos ir laukų Apolono – Taimonas ir Klaras.

Likimnija, Helenoro motina, vergė.

Likiska, kalės vardas.

Likoriadė, Nerėjaus ir Doridės duktė, jūrų nimfa.

Likoridė, neištikima Galo mylimoji.

liktietis, krėtietis, pagal Krėtės miestą Liktas (gr. *Lyktos*).

Likurgas, senas edonų karalius Trakijoje, dievų apakintas, kad priešinosi Bakcho kultui įvesti.

Lilibajus, vakarų Sicilijos kalnų iškyšuliai, kurie visu savo platumu nusitiesia po jūros paviršiumi. Dėl to susidaro pavojingos laivams seklumos ir povandeninės uolos.

Linas, Apolono ir mūzos Terpsichorės sūnus, herojinių laikų tėbietis poetas ir dainius.

Linkėjus, Enėjo bendras.

Lipara, didžiausia ajolų salų į šiaurę nuo Sicilijos.

Liris, trojėnas.

Lirnesas, Briseidės gimtinė, Mizijos miestas, Achilo sugriautas.

Lokrai, 1. Lokridės gyventojai Heladėje, kurių dvi kiltys. Viena iš jų, Opunto lokrai, po jų vado Oilėjaus sūnaus Ajako mirties apsigyveno Afrikos pakrantėje; 2. miestas pietų Italijoje, Brutijų rytinėje pakrantėje, Ozolidės lokrų iš Nariko kolonija.

lotynai, Lacijaus gyventojai. Lotynų tauta kilusi susimaišius trojėnams su senaisiais Italijos gyventojais.

Lotynas, Fauno ir nimfos Marikos sūnus, Amatos vyras, Laurento karalius Lacijuje, svetingai priėmęs Enėją ir išleidęs už jo savo dukterį Laviniją.

lotosas, įvairūs šio vardo sen. graikų ir aigiptiečių kultūros augalai: spygliuotų medžių rūšis Afrikos pakrantėje – pasakiškų lotofagų maistas, gal ir dabar čiabuvių pažįstamas, jų jejuba vadinamas šaltekšnių šeimos (*rhamnaceae*) krūmas ar medis (*zizyphus*) apvaliais kauliniais vaisiais; karkasas (*celtis*), guobinių šeimos medis, kurio pietinė rūšis (*celtis australis*) turi kryklės didumo rudus saldžius vaisius; datulė (*phoenix dactylifera*) saldžiais slyviškais

vaisiais. Kitokios lotosu vadintos dobilui artimos žolinės rūšys, kaip garždenis (*lotus*), dobilas dykavaisis (*trifolium fragiferum*), vaistinis barkūnas, jondobilis (*melilotus officinalis*) ir kt.

Lucina, lotynų gimdymo deivė, Junonos ir Dianos, gimdymo deivės ir naujagimių globėjos, pravardė; metonimiškai: gimdymas, gimimas.

Lukagas, etruskas.

Lukas, lotynų vadas.

Lukecijus, trojėnas.

Lukrinas, ežeras prie Bajų Kampanijoje į šiaurę nuo Neapolio, žr. **Julinė banga**.

Luna, romėnų mėnulio deivė, graikų Selenės atitikmuo, Latonos duktė ir Saulės sesuo.

lunkas, plaušas, karna, poetiškai medis.

luperkai, bandų dievo Luperko (Pano) žyniai. Per Luperkalijas, jų dievo šventę vasario 15 d., luperkai bėgdavo per miestą apsijuosę tik paaukotų ožių kailiais.

Luperkalis, Likijos Panui, bandų dievui, pašventinta landa Palatino kalvos papėdėje.

lūšis (*lynx*), plėšrus kačių šeimos laukinis gyvulys. Bakchas savo triumfaliniame žygyje į Indiją važiavęs prijaukintais tigrais, panteromis ir lūšimis. Helenizmo laikais, vėliau ir romėnų poetai lūšis vaizduodavo prieš Bakcho vežimą.

Machaonas, Aiskulapo sūnus, garsus graikų prie Trojos gydytojas ir vadas.

Magas, lotynas.

Mainalas, Panui pašventintas Arkadijos kalnas. Mainalo daina – Arkadijos daina.

Maja, Atlanto ir Plejonės duktė, viena Plejadžių, Merkurijaus motina nuo Jupiterio. „Majos sėdimas“ vietoje Plejadžių sėdimas.

Majandras, drabužio klosčių vienos po kita parangymas, nelyginant kaip kad to pat vardo Frigijos upė daugybe lanksmų apie save apteka.

majonai, etruskai, lidai. Poetiškai – rytiečiai aplamai, negraikai.

Majonas, rutulas.

Majonija, pradžioje Lidijos, vėliau jos dalies vardas. Poetiškai – Etrurija, nes etruskai kilę iš lidų. „Majonijos Bakchas" – Lidijos, ypač Tmolo, vynas.

majotai, skitų tauta prie Azovo jūros. „Majotų vilnys" – Majotų ežeras, dabar Azovo jūra.

Malėja, Peloponeso pietryčių kalnyno iškyšuliai Lakonijoje, pavojingi audromis.

manai, 1. pagal vietinį romėnų tikėjimą, mirusiųjų vėlės, dvasios arba genijai, ypač palankūs; 2. pagal graikų įtakoje vėlesnį vaizdavimąsi, požemio dievai arba galios, požemio karalystė aplamai.

Manlijus, pravarde *Capitolinus*, narsus Kapitolio gynėjas nuo įsibrovusių galų (390 m. pr. Kr.), vėliau (384 m. pr. Kr.) apkaltintas tėvynės išdavimu ir nuteistas.

Manta, nimfa pranašė, kurios sūnus Oknas pastatęs Mantuą ir ją savo motinos vardu pavadinęs.

Mantua, arba **Mantuva** (*Mantua*), miestas transpadaninėje Galijoje prie Mincijaus upės, netoli nuo Vergilijaus gimtojo Andų kaimo. Pagal Vergilijų, trims kiltims (graikų, etruskų ir turbūt umbrų) priklausiusių dvylikos bendruomenių sostinė.

Maras, rutulas.

Marcelas, Klaudijų giminės romėnų pravardė: 1. 222 m. pr. Kr. konsulas, nugalėjęs Viridomaro vadovaujamus galus. Per Antrąjį punų karą paėmė Sirakūzus ir palaužė kartaginiečių galybę Sicilijoje; 2. Augusto sesers Oktavijos sūnus, Augusto įsūnytas ir numatytas jo įpėdiniu. Jis buvo vedęs Juliją, vienintelę impe-

ratoriaus dukterį. Visos į jį dėtos gražiausios viltys nuėjo niekais, nes jis tebeeidamas dvidešimtuosius metus nelauktai mirė Bajuose 23 m. pr. Kr.

Mareotidė, Žemutinio Aigipto ežeras, iš kurio apylinkės baltųjų vynuogių gamindavo skanų vyną.

Marijai, romėnų plebėjų giminės vardas, žinomiausieji: *Gaius Marius* (156–86 m. pr. Kr.), Jugurtos ir kimbrų nugalėtojas, ir jo įsūnytasis *Gaius Marius* (109–82 m. pr. Kr.), žuvęs kovoje su Sula.

Marika, Fauno žmona ir Lotyno motina, nimfa. Jos garbei buvo pašvęstas ąžuolynas ties Minturnais pietiniame Lacijuje prie Lirio upės.

Marpesa, kalnas Paro saloje, garsus marmuro klodais.

marsai, narsi vidurinės Italijos kalnuose gyvenusi sabelų kilmės tauta, garsi kenksmingų žolių ir vaistažolių prieš nuodus pažinimu.

Marsas, arba **Mavortas**, Jupiterio ir Junonos sūnus, Romulo tėvas ir tuo romėnų protėvis, karo dievaitis, audringo karo ir narsos simbolis. Metonimiškai karas, kova, žudynės. „Marso dvikinkiai žirgai" – žirgai ir vežimas, vežęs Achilėjų.

maruvietis, iš Maruvijaus, marsų sostinės Lacijuje.

Masikas, kalnas Kampanijoje, Lacijaus pasienyje, pagarsėjęs vynu; 2. kluziečių vadas.

masikinis, susijęs su Masiko kalnu šiaurės vakarų Kampanijoje, garsėjusiu puikiausiu vynu. „Masikinė sunka", „masikinės Bakcho dovanos" – vynas.

masilai, numidų kiltis Afrikoje.

maurai (lot. *Mauri, Maurusii*), šiaurės vakarų Afrikos šalies Mauritanijos gyventojai.

Mavortas, Marsas.

Medontas, trojėnas, Oilėjaus sūnus.

mefitas, troškūs žemės garai arba smalkės.

Megaira, viena furijų.

Mavortas, žr. **Marsas**.

mavortinis, susijęs su Marsu, karingas.

Mecenatas (*Gaius Cilnius Maecenas*), turtingas romėnų raitininkas, Augusto bičiulis ir patarėjas. Naudodamasis savo įtakinga padėtimi ir turtais, Mecenatas rėmė ir skatino kurti savo meto poetus, kaip Vergilijų, Horacijų, Propercijų.

medai, Azijos šalies Medijos gyventojai. „Medų dobilas" (*medica herba*) – senovėje iš Medijos kilęs pašarinis augalas liucerna (*medicago*). „Medų obuolys" – veikiausiai citrina.

medus, „dangaus dovanotoji rasa", nes senovėje tikėjo, kad medus krentąs su rasa iš dangaus ant gėlių, iš kur jį bitės tik rinkdavusios.

Megara, miestas Sicilijos rytų pakrantėje į šiaurę nuo Sirakūzų, dorėnų kolonija.

Mela, šiapusalpinės Galijos upė, tekanti netoli Mantuvos srities.

Melampodas (Melampas), Amitaono sūnus, graikų žynys, gydęs antgamtinėmis ir slaptomis priemonėmis, Gijo tėvas, Heraklio palydovas.

Meliboja, Tesalijos srities Magnezijos pajūrio miestas.

Melibojus, piemuo.

Melikertas, Tėbų karaliaus Atamanto ir Kadmo dukters Inos sūnus. Gelbėdamasi nuo išprotėjusio Atamanto, Ina su Melikertu šoko jūron, kur nereidės juos pavertė jūrininkams padedančiomis dievybėmis Leukatėja ir Palaimonu.

Melitė, jūrų nimfa.

Memijus, romėnų giminės vardas, siejamas su graikų Mnestėjum, nes abiejų vardų ta pati šaknis, reiškianti „atminti".

Memnonas, Aušros (Auroros) sūnus, rytinių aitiopų karalius, atvedęs trojėnams į pagalbą juodaodžių aitiopų būrį.

Menalkas, piemuo; taip pat pats Vergilijus, poetas, įgijęs daug užtarėjų, per kuriuos atgavo prarastąjį dvarelį.

Menelajus, Atrėjaus sūnus, Agamemnono brolis, Helenos vyras, vaidinęs svarbų vaidmenį griaunant Troją. Grįždamas iš Trojos buvo atsidūręs prie Aigipto ribų.

Menestėjus, Klitijaus sūnus, Akmono lirnesiečio brolis.

Menoitas, 1. trojėnas; 2. žvejys iš Arkadijos.

Mergelė, žr. **Teisingumas**. „Stebisi vaisium auksiniu mergelė" – Atalantė, lenktyniavusi su jaunikiais. Nugalėtasis turėjo būti užmuštas. Jaunikis Hipomenas bėgdamas numetė tris iš hesperidžių sodo kilusius aukso obuolius. Atalantė pasilenkė ir pralaimėjo, žr. **Vaisius auksinis**.

Merkurijus, Jupiterio ir Majos sūnus, prekybos ir susisiekimo dievas, dievų pasiuntinys. Jis lydi mirusiųjų vėles į požemio karalystę. Meno kalbėti kūrėjas, tad sugeba tildyti žmonių aistras.

Meropas, trojėnas.

Mesapas, lotynas, Neptūno sūnus, mesapijų Apulijoje ir Kalabrijoje karalius ir protėvis, garsus žirgų tramdytojas.

Metabas, Kamilos tėvas, volskų karalius.

Metas Fufetijus, tariamai paskutinysis Albos Longos diktatorius, išdavęs Romą kovoje su Vėjais ir nubaustas sudraskant dviem vežimam.

Metimna, Lesbo salos miestas.

Metiskas, rutulas.

Mevijus, menkas Vergilijaus meto poetas ir Vergilijaus peikėjas.

Mezencijus, Lauzo tėvas, etruskų valdovas Etrurijos Agiloje (Cėrėje), dėl žiaurumo ir dievų niekinimo etruskų nekęstas ir ištremtas, pabėgo pas karalių Turną ir, kovodamas prieš trojėnus, buvo Enėjo nukautas.

migdolas, šiltųjų kraštų augalas su valgomais riešuto pavidalo kaulavaisiais. Pietuose migdolas yra pirmas, visur krentąs į akis, žydintis medis.

Migdonas, Frigijos karalius, Koroibo tėvas.

Mikėnai, garsus Argolidės miestas, karaliaus Agamemnono buveinė. Iš čia prasidėjo karas prieš Troją. Garsūs taip pat žirgų auginimu.

mikėnietis, susijęs su Mikėnais, iš Mikėnų. Vadovas mikėnietis – Agamemnonas.

Mikonas, 1. Kikladų sala į vakarus nuo Samo, prie pat Delo; 2. piemens vardas.

Mimantas, trojėnas.

Miletas, turtingas prekybos miestas Karijos pakrantėje, garsus vilnų prekyba ir brangiais audiniais. „Mileto vilna" garsėjo gera kokybe nuo VI a. pr. Kr.

Minas, Dzeuso (Jupiterio) ir Europos sūnus, Pasifajės vyras, Ariadnės tėvas, išmintingas Gnoso Krėtėje karalius ir įstatymų leidėjas. Dėl savo teisingumo drauge su Ajaku ir Radamantu teisėjauja ir požemio karalystėje. Už jo sūnaus Androgėjaus užmušimą buvo privertęs atėniečius mokėti duoklę.

Mincijus, 1. kairysis Pado intakas šiaurės Italijoje, ištekąs iš vidurinių Alpių, tekąs per Gardos ežerą (*lacus Benacus*); Mincijus lėmė gimtųjų Vergilijaus Mantuvos apylinkių gamtovaizdį; 2. nendrėmis vainikuoto upės dievo paveikslu papuošto laivo vardas.

Minerva, gr. Atėnės atitikmuo, mylimiausioji Jupiterio duktė, didvyrių saugotoja ir miestų nuo priešų gynėja, karo deivė, kurios senas paveikslas paladijus ypatingai buvo gerbiamas Trojos pilyje, su jėga sujungto protingumo simbolis, miestų globėja taikos metu, taikaus alyvmedžio kūrėja. „Voras priešas Minervą": pagal lidų sakmę, Minerva pavertusi purpuro dažytojo iš Kolofono

dukterį Arachnę („Voras“) voru. Arachnė buvo pagarsėjusi audėja ir didžiuodamasi pakvietė net Minervą rungtyniauti šiame mene. Nors Minerva dėl darbo atlikimo nieko prikišti negalėjo, tačiau ją nepaprastai supykdė turinys – dievų meilės nuotykiai.

Minionas, upelė Etrurijoje prie Cėrės.

Minotauras („Mino jautis“), baisas, jūrų jaučio su jūrų deive Pasifaje gimdytas, pusiau jautis, pusiau žmogus, Mino uždarytas labirinte. Jam atėniečiai turėjo kasmet atnašauti septynis jaunuolius ir septynias mergaites, kol Tezėjus, Ariadnės padedamas, jį užmušė.

mira (gr. *myrra*, lot. *murra*), Arabijos medis, kurio sunka tepdavo plaukus.

mirmidonai, achajų kilties pietryčių Tesalijoje (Ftiotidėje) Achilo vyrija.

mirta (*myrtus*) amžinai žaliuojąs krūmas, rečiau medis baltais kvepiančiais žiedais; metonimiškai – mirtos medžio lazda. Mirta buvo pašvęsta Venerai. Iš jos medžio darydavo ietis. „Kruvinos mirtos“ – raudonos mirtos uogos, vartotos prieskoniu. „Spygliuota mirta“ (*ruscus*) – badus, šakotas žemas Viduržemio srities krūmas.

Mirtis, suasmeninta mirtis, požemio pasaulio dvasia.

Misija, šiaurės vakarų Mažosios Azijos sritis tarp Lidijos ir Troadės. Misija Vergilijaus metu buvo žymus javų tiekėjas Romai.

mitra, galvą dengiąs raištis su kaspinais ant žandų, rišamais pasmakrėje. Mitrą dėvėjo rytiečiai. Graikijoje ir Romoje ją nešiojo moterys ir išlepę vyrai.

Mizėnas, 1. trojėnas, Ajolo sūnus, pasižymėjęs karys ir trimitininkas, pagal Vergilijų, Hektoro palydas ir po jo galvos Enėjo bendras; 2. išsikišęs į jūrą kalnas ties Bajais Kampanijoje, į pietus nuo Neapolio, kur Mizėnas buvęs palaidotas.

Mnasilas, veikiausiai ne satyras ar faunas, bet piemuo.

Mnestėjus, trojėnas, Enėjo bendras. Memijų šeima Romoje didžiavosi kilusi iš jo, žr. **Memijus**.

Moiris, piemuo ir burtininkas.

Molorchas, neturtingas vynuogininkas iš Kleonų prie Nemėjos Argolidėje, vaišingai priėmęs prieš Nemėjos liūtą žygiavusį Heraklį, apdovanojusį jį laukais apie Nemėją. „Molorcho alkai“ – Nemėjos miškai: aliuzija į Vergilijaus metu tebežaistas Nemėjos žaidynes, žr. **Alfėjus**.

molosas, medžioklinių šunų veislė, pavadinta pagal rytų Epiro tautą molosus.

Monoikas, į jūrą išsikišęs kalnas su šventove Herakliui Ligurijoje, pagal kurį vadinamas šių dienų Monakas (*Monaco*).

Mopsas, piemuo.

morinai, galų tauta Belgijoje prie Kanalo.

Mulciberis (metalo „Minkštintojas“), senovės Vulkano pravardė.

Muranas, karališkos kilmės lotynas.

Mutuska, sabinų miestas, garsus alyvų auginimu.

Mūzajus, senas Atėnų dainius, aiškiaregys ir žynys, kuriam, šalia jo amžininko Orfėjaus, priskiriamas žynių poezijos išradimas ir platinimas.

mūzos, Dzeuso ir Mnemosinės dukterys, dieviškos nimfos, vėliau dainų, muzikos, šokio, poezijos ir mokslo globėjos. Mūzus gyvenusios Pierijoje (žr. **Pieridės**), Bojotijos Helikono kalne arba Parnase ir dainavusios bei šokusios per dievų puotas Olimpe. Pradžioje buvo viena, vėliau devynios. Pradinė viena mūza buvusi rapsodų globėja, kurių menui ir pačiame mūzos varde slypįs mąstymo bei atminties pajėgumas buvo itin svarbus, tad ir šauktis mūzų pagalbos veikalo pradžioje buvo nuo seniausių (Homero) laikų įsigalėjusi tradicija. Perkeltine reikšme mūza – daina, eilėraštis.

najadės, vandenų ar upių nimfos. Graikų pavyzdžiu ir romėnų poetai jas mūzų vietoje gerbdavo ir jų šaukdavosi.

Naksas, didžiausia Kikladų sala Egėjaus jūroje, pasižyminti vyno derliumi, garsi Bakcho kultu.

napajos, miško slėnių ir ganyklų nimfos.

Naras, Tiberio intakas umbrų ir sabinų srities pasienyje. Jo vanduo turi sieros.

narcizas (*narcissus*, gr. *narkissos*), savaime auganti ir sodinama gėlė, svogūniška šaknimi, kvapiais, daugiausia baltais ar geltonais žiedais. Pagal gr. sakmę, gražus jaunuolis iš Tespijų Bojotijoje Narkisas paniekino gražios kalnų nimfos Echo („Aidas") meilę ir už tai buvo Afroditės ar Nemesies nubaustas nepasotinama savimeile: gerdamas pasilenkė prie šaltinio ir įsimylėjo savo paveikslą. Negalėdamas pasiekti savo meilės objekto, Narkisas graužėsi iš ilgesio, kol buvo paverstas jo vardu pavadinta gėle.

Narikas, Opunto lokrų miestas, įkurtas brutijų krašte pietinėje Italijoje.

Nantas, trojėnas, Paladės žynys ir pranašas.

Nealkas, trojėnas.

Narikas, vidurinės Graikijos opuntiškų lokrų miestas ir jo atkilėlių kolonija pietų Italijoje, Brutijuje. „Nariko derva" – Brutijaus pušų derva, vartojama indams tepti, kad vynas gautų geidaujamą prieskonį.

Neaira, piemens Aigono mylimoji.

nektaras, dievų gėrimas, kvepiantis taurus raudonas vynas; visa, kas saldu, malonu, pvz., medus.

Nemėja, slėnys su alku Dzeusui Argolidėje, garsus kas treji metai švenčiamais Nemėjos žaidimais ir tuo, kad Heraklis nudėjęs Nemėjos liūtą.

Neoptolemas, Achilo sūnus, vadinamas ir Piru, Pelėjaus sūnaitis, Ftijos Tesalijoje ir vėliau, po Trojos karo, Epiro valdovas.

Neptūnas (gr. Poseidonas), Saturno (gr. Krono) ir Rėjos sūnus, Jupiterio ir Junonos brolis, Amfitritės vyras, jūros ir kitų vandenų valdovas. Ne tik sukelia audras, bet ir vėl ramina jūrą ir siunčia jūreiviams palankų vėją, todėl jūrininkai garbina jį aukomis. Tridantis – valdžios simbolis. Iš Neptūno trišakiu kirstos uolos Tesalijoje iššoko žirgas. Neptūnas buvo įvairių žirgų tėvas, tarp jų Pegaso (nuo Medūsos), Ariono (nuo Cereros). Drauge su Apolonu statęs Trojos mūrus ir savo tridančiu juos įveikęs griaunant. Metonimiškai vanduo, jūra.

nereidė, jūrų dievo Nerėjaus duktė, jūrų nimfa.

Nerėjus, Ponto ir Gajos sūnus, su okeanide Doride 50 nereidžių tėvas, Egėjaus jūros valdovas Neptūno globoje, gyvenąs Egėjaus jūros gelmėse. Apdovanotas pranašavimo dovana. Metonimiškai vandenys.

Neritas, Vergilijui – sala. Kadangi šiuo vardu sala nežinoma, tenka prileisti, kad čia Vergilijus per apsirikimą Nerito kalną (*Neriton*) Itakėje kažkodėl palaikė sala.

Nersai, ekvų miestas Lacijuje.

Nesaja, nereidė.

Nesantaika (*Discordia*), Marso palydovė, karus kurstanti deivė.

Nifėjus, rutulas.

Nifatas, rytų Armėnijos kalnynas į pietus nuo Ararato, poetiškai armėnai.

Nilas, 1. Aigipto upė, prieš įtekėdama į jūrą skiriasi į dvi pagrindines šakas, kurios sudaro vadinamąją deltą, toliau skirstosi dar į mažesnes atšakas, ir taip senovėje Nilas „septyniomis žiotimis“ įsiliedavo į jūrą. Nuo saulės atogrąžos iki rugsėjo pabaigos patvindamas užlieja laukus ir žemę daro derlingą; 2. suasmenintas upės dievas.

nimfos, žemesniojo rango deivės, paslaptingųjų gamtos jėgų žemėje ir jūroje, miške ir lauke, kalne ir slėnyje, šaltiniuose ir upėse įkūnijimas. Nimfos libetrietės – mūzos.

Nisa, neištikima vieno piemens mylimoji.

Nisas, Megaros karalius, Skilos tėvas.

Niza, šventas mišku apaugęs kalnas, kur Bakchas buvęs nimfų užaugintas ir iš kur jis pradėjęs savo triumfo žygį per pasaulį tigrų traukiamu vežimu. Senovėje vieni tą kalną manė esant Bojotijoje, kiti Aitiopijoje, treti Indijoje.

Nizas, trojėnas, Hirtako sūnus.

Noemonas, trojėnas.

nomadai, klajojančių piemenų tautos, ypač šiaurės Afrikos pakrančių gyventojai numidai.

Nomentas, miestas sabinų žemėje į šiaurę nuo Romos, Albos kolonija.

Notas, pietys, audringas ir lietingas vėjas.

Numa, dviejų rutulų vardas.

Numanas, rutulas, pravarde Remulas.

Norikas (*Noricum*), sritis tarp Dunojaus, Alpių ir Inno (dabar Aukštoji ir žemoji Austrija, Štirija, Karintija, Kraina, Zalcburgo ir Bavarijos dalis).

numidai („nomadai“), laukinė piemenų tauta šiaurės Afrikoje tarp Mauritanijos ir Kartaginos, garsūs jojikai nežabotais arkliais.

Numikas, Lacijaus pakrantės upė ties Ardėjos miestu, pašventinta Vestai ir penatams.

Numitoras, 1. Romulo ir Remo senelis, Rėjos Silvijos tėvas, Albalongos karalius; 2. rutulas.

Nursija, miestas šiaurinėje sabinų srityje, šiauraus kalnų klimato apylinkėje.

Oaksas, į Aralo ežerą įtekanti vidurinės Azijos upė, dabar Amudarja.

Odisėjus, žr. **Uliksas**.

Ofeltas, Eurialo tėvas.

Oibalas, italų didvyris, telebojų karaliaus Telono ir nimfos Sebetidės sūnus, Kaprėjų valdovas, Kampanijos užkariautojas.

Oibalija, poetiškai Tarentas, įkurtas spartiečių, kurie kildino save iš pasakiško karaliaus Oibalo.

Oichalija, miestas Eubojoje, Heraklio sugriautas, kad karalius Euritas neleido už jo savo dukters Iolės.

Oilėjus, karalius Lokridėje, Ajako tėvas.

Oinotrija, pietryčių Italijos dalis, poetiškai – Italija.

oistros, gr. gylys, bimbalas, sparva – vabzdys, puoląs gyvulius.

ojagriškas, susijęs su Trakijos karalium Ojagru, Orfėjaus tėvu, trakiškas. Hebro upės dievas dėl bičiulystės su Ojagru neleido nuskęsti Ojagro sūnaus Orfėjaus upėn įmestai galvai.

Okeanas, didžiulė pasaulio upė, senovės (Homero) nuomone, tekėjusi aplink žemės skritulį. Keltine reikšme jūra, suasmeninta – Urano ir Gajos sūnus, Teties vyras. Okeanas – „visatos tėvas“, nes kai kurie graikų gamtos filosofai (Talis) visa ko pradu laikė vandenį.

Oknas, Tiberino ir Mantos sūnus, pastatęs Mantuą.

Olearas, Kikladų sala Egėjaus jūroje į vakarus nuo Paro.

Olimpas, aukštas (2918 m), mirgančia sniego viršūne kalnas Tesalijos ir Makedonijos pasienyje, pagal seniausius poetus, dievų buveinė. Saulės vežimas iš ryto išvažiuoja iš čia pro atvirus vartus ir vakare vėl pargrįžta. Saulei įvažiavus, vartai užsidaro. Olimpas – dieviškos garbės ir nemirtingumo ženklas. Tikėta, kad dievai ir dievais virtę herojai į jį žengia pro dvejus vartus – saulės tekėjimo ir sėdos, ypač pro vakarinius. Olimpas – dangaus skliautai, remiami dviejų kolonų, vienos rytuose, kitos vakaruose, tad poezijoje kalbama ir apie „Olimpo tolius“. Vakarinė žvaigždė „sužibo prieš valią Olimpo“, nes Olimpas būtų dar ilgiau mielai klausęsis dainos.

olimpinis, susijęs su Elidės vietove Olimpija, kur švęsdavo olimpinius žaidimus. „Olimpinių laimėjimų palmės“ buvo ne tikros palmės, bet vainikas iš laukinio alyvmedžio.

Onitas, rutulas, Enėjo nukautas.

Opis, Trakijos miškų nimfa, viena Dianos palydovių per medžiokles. Deivės įgaliota, baudžia mirtimi Kamilos žudytoją Aruntą.

orakulas, 1. dievų ištarmė, pranašavimas; 2. vieta, kur duodavo dievu ištarmę.

Oreitija (Oritija), Atėnų karaliaus Erechtėjaus duktė, Borėjo pagrobta ir su juo viešpataujanti Šiaurės vėjams, greičiausių ir tauriausių žirgų motina.

Orejadė, kalnų nimfa, medžiotoja iš Dianos palydos.

Orestas, Agamemnono ir Klitaimnestros sūnus, atkeršijo už savo tėvo mirtį, nužudydamas jo tėvą užmušusią motiną ir jos meilužį Aigistą. Po to jisai pašėlo ir, kai, persekiojamas furijų, pabėgo į Apolono šventovę Delfuose, kur joms nevalia buvo įžengti, jos tykojo jį prie šventovės slenksčio. Menelajaus ir Helenos duktė Hermionė buvo pažadėta už jo išleisti. Kadangi ji ištekėjo už Neoptolemo (Piro), Orestas užmušė Neoptolemą ir buvo vėl persekiojamas furijų.

Orfėjus, garsus mitinis herojinių laikų dainius, Trakijos upės dievo Ojagro (pagal kitus padavimus, Apolono) ir mūzos Kaliopės sūnus, Euridikės vyras, kurią jis po jos mirties vedė iš požemio karalystės, bet kurios neteko, atsigręžęs į ją ir tuo sulaužęs duotąjį pažadą. Įsižeidusius, kad Orfėjus tik dėl Euridikės be paliovos liūdėjo, Trakijos moterys sudraskė jį per jo paties įsteigtąsias orgijas. Orfėjus buvęs toks nepaprastas dainius, jog jis savo daina ir citros skambinimu galėjęs net laukinius žvėris, ypač liūtus ir tigrus, užburti. Medžiai eidavę prie jo, paukščiai, miško žvėrys ir net žuvys rinkdavusios prie jo pasiklausyti dainos ir muzikos.

orgijos, slaptos religinės apeigos, ypač Bakcho garbei: dūkdavo ir šokdavo pernakt, muzikai grojant ir deglams šviečiant.

Orikas, pajūrio miestas Epire.

Orionas, 1. milžiniškas medžiotojas, kurio galva ir pečiai kyšodavo neapsemti net brendant per giliausią jūrą; 2. žvaigždynas, kurio tekėjimas ir leidimasis sukeldavo audras. Jo „auksiniai šarvai“ – auksu žibančios šviesios žvaigždės Oriono dirže ir kalavijuje.

Oritija, žr. **Oreitija**.

Orkas, požemio karalystės dievas Plutonas, požemio karalystė. „Orko kėlikas“ – Charonas, Erebo ir Nakties sūnus, per Stiksą, Acherontą ir Kokitą keliąs laiveliu vėles į vėlių karalystę.

Ornitas, etruskas.

Orodas, trojėnas.

Orontas, likiečių vadas, Enėjo bendras, žuvęs per audrą.

Orsas, trojėnas.

Orsilochas, trojėnas.

Ortigija, 1. senas Delo salos vardas; 2. sala ir drauge Sirakūzų dalis. **Ortigijus**, rutulas.

Osa, šiaurės rytų Tesalijos kalnas, Penėjaus upės atskirtas nuo Olimpo. Gigantai, kovodami su Olimpo dievais, krovė jį ant Pelijaus ir ant jo dar Olimpą.

oskai, sena Kampanijos tauta, auzonų šaka, žuvusi per karus su romėnais.

Otriadas, Otrio sūnus, t. y. Pantus.

Otris, kalnas Tesalijoje, kentaurų buveinė.

Ozinijus, Kluzijaus didikas, dalies etruskų vadas, priklausomas nuo Masiko vyriausios vadovybės.

Oziris, lotynas.

ožekšnis, miško medis ar krūmas (*evonymus*) kieta mediena. „Ožekšniu“ paprastai verčiamas Vergilijaus žodis *siler*, žymįs

nežinomą mums augalą, „šlapiose vietose augantį krūmą, kurio sėklą vartodavo vaistams“. Kiti nurodo, kad ožekšnis nėra lankstus ir jo šakos trapios, ir bando versti „žilvičiu“ (*salix alba*).

Ožiai, Ožiukai (*Haedi*), dvi šiaurės žvaigždyno Vežėjo žvaigždės, kurioms patekėjus (rugsėjo, spalio mėn.) prasidėdavo rudens liūtys ir audros.

Pachinas, Sicilijos pietryčių iškyšulio kalnas.

Padas (Po), didžiausia šiaurės Italijos upė, tekanti į Adrijos jūrą.

Padūza, pati pietinė iš septynių Pado upės deltos šakų, gausiai lankoma gulbių.

Pafas, miestas vakarinėje Kipro salos dalyje su garsia Veneros šventove.

pafiškas, susijęs su Pafo miestu vakarinėje Kipro salos pakrantėje. „Mirta pafiška“, nes buvo pašvęsta Venerai, kuri iš Pafo kilusi ir ten turėjo garsią šventovę.

Pagazas, etruskas.

pajanas, gydančio Apolono pravardė; keltine prasme: 1. džiaugsmo himnas Apolonui, liaupsinamoji giesmė aplamai; 2. kovos šauksmas.

Pajonas (gr. *Paion*, „Gydąs“), gydančio dievo Apolono pravardė; jo sūnus Aiskulapas.

Paktolas, upelė Lidijoje aukso smėliu.

Palacijus, arba **Palatinas**, seniausiai apgyventa viena septynių Romos kalvų, mitiniais laikais – karaliaus Euandro buveinė, Vergilijaus laikais – Augusto buveinė.

Paladė, gr. deivės Atėnės pravardė. Paladė buvo Atėnų miesto ir valstybei priklausiusio alyvmedžio globėja.

Paladijus, Ilui Trojoje karaliaujant iš dangaus nukritęs ir ten pat pilyje saugomas Paladės paveikslas, nuo kurio priklausęs vals-

tybės likimas. Buvo pagrobtas Odisėjaus ir Diomedo. Paveikslas vaizdavo deivę apsigynimo padėtyje: kairiąja ranka laikė skydą savisaugai, dešinioji su ietim pakelta smūgiui.

Palaimonas, 1. jūrų dievas, Inos sūnus; 2. piemuo.

Palamedas, Eubojos karaliaus Nauplijaus sūnus, Aigipto karaliaus Belo palikuonis, gudrumu ir teisingumu pasižymėjęs Trojos didvyris, Agamemnono palydovas Trojos žygyje. Jis permanė, kad Odisėjus buvo apsimetęs bepročiu, kad išvengtų žygio į Troją, ir privertė jį dalyvauti. Odisėjus atkeršijo, sukeldamas įtarimą, kad Palamedas išdavikas, ir graikai jį užmušė akmenimis.

Palantas, 1. Euandro sūnus, Enėjo sąjungininkas, Turno nukautas; 2. arkadas, Palantėjaus statytojo Euandro protėvis.

Palantėjus, arkadų išeivių, Euandro vadovaujamų, statytas miestas Aventino, vėliau Palatino kalvoje, kur paskiau buvo Roma. Palatino kalvos vardas siejamas su panašiai skambančiu miesto vardu.

Palėnė, vakarų Makedonijos pusiasalio Chalkidikės smailuma.

palikai, Dzeuso ir Talijos sūnūs, vulkaniški daimonai, kuriems prie Paliko miesto Sicilijoje į šiaurės vakarus nuo Sirakūzų buvo atnašaujamos žmonių, vėliau švelnesnės aukos.

Palinūras, Enėjo vairininkas, pakeliui iš Sicilijos į Kūmus miego ištiktas, krito su vairu į jūrą. Kaip požemio karalystėje Enėjui pasipasakojo, buvęs atplaktas Italijos krantan ir ten gyventojų užmuštas. Kilus Lukanijoje marui, orakulas liepė supilti Palinūrui kapą ir jo vardu pavadinti vieną pakrantės kalną.

Palis (*Pales*), sen. italikų piemenis globojusi dievybė, kurios garbei balandžio 21, Romos įkūrimo dieną, švęsdavo Palilijų šventę.

Palmas, trojėnas.

palmė, amžinai žaliuojantis šiltų kraštų augalas, dažniausiai medis dideliais lapais, poetiškai – palmių vainikas ar šakos nugalėtojams puošti ir pagerbti, pergalės ženklas, pergalė. „Kumelės, Elidės palmės“: lenktynės laimėję žirgai, nes per olimpines žaidynes laimėjusius kovotojus ir žirgus vainikuodavo palmių šakomis.

Panakėja, pasakiška stebuklingoji žolė, tariamai gydžiusi nuo visų ligų.

Panas, Hermio ir nimfos sūnus, graikų piemenų, bandų, miškų ir laukų dievas, pradžioje garbintas Arkadijoje, pvz., Tegėjoje, ypač Likajaus kalne. Panas išradęs piemenų fleitą *syrings*. Pagal sakmę, jis, pasivertęs skaisčiai baltu avinu, nuviliojęs į mišką mėnulio deivę Luną.

Panchaja, pasakiška turtų pertekus, turtinga smilkalų sala prie Laimingosios Arabijos, „Panchajos ugnis" – aukos liepsnos, į kurias įmesta Panchajos smilkalų.

Pandaras, Likaono sūnus, likiečių ir Dzelėjos vadas, puikus kilpininkas, Minervos lieptas, sužeidė paleista ietim Menelajų ir tuo suardė trojėnų ir graikų sutartį spręsti reikalą Pario ir Menelajaus dvikova.

Pangaja, Trakijos kalnas Makedonijos pasienyje.

Panopas, sicilas, Akesto bendras.

Panopėja, „šviesiausioji", nereidė.

Pantagijas, upelė rytinėje Sicilijos pakrantėje, kurios žiotys įterptos tarp uolų.

Pantus, Otrio sūnus, Foibo žynys Trojos pilies šventovėje.

Paras, Kikladų sala Egėjaus jūroje, garsi baltu marmuru.

Parazija, miestas Arkadijoje.

Paras, garsi marmuru Kikladų sala Egėjaus jūroje.

parazietis, susijęs su Parazijos miestu, kilęs iš Parazijos, arkadas.

Paris, Priamo sūnus, dėl motinos lemtingo sapno, kad ji pagimdžiusi gaisrą, kurio liepsnos paplisiančios po visą miestą, buvo išmestas ir Idos kalne piemeniu išaugintas, čia jisai iš trijų besiginčijančių deivių Junonos, Minervos ir Veneros pastarąją pripažino gražiausia. Ta pažadėjo jam Heleną, kurios pagrobimas sukėlė Trojos karą. Mesdamas ietį, jis užmušė Achilą ir Filokteto paleista užnuodyta strėle buvo pats mirtinai sužeistas.

Parkos, pradžioje romėnų gimdymo deivės, vėliau sutapatintos su gr. likimo deivėmis Moiromis. Lemties deivės, skiriančios žmogui ne nuo jo valios priklausantį likimą, pavyzdžiui, nelaimę, laimę, mirtį. Vėlesnių laikų pažiūra, trys: Klota, Lachesis ir Atropos, iš kurių pirmoji verpia gyvenimo siūlą, antroji nustato jo ilgį, trečioji jį nukerpa.

Parnasas, aukštas dviem viršūnėm kalnas vidurinėje Graikijoje (Fokidėje), senovėje laikytas Apolono ir mūzų buveine. Jo papėdėje buvo Delfai ir Kastalijos šaltinis.

partai, narsi ir karinga tauta į pietus nuo Kaspijos jūros, garsūs kilpininkai. Keletą kartų buvo nugalėję romėnus (paskutinį kartą 36 m. pr. Kr.), tačiau, 20 m. pr. Kr. Augusto įveikti, grąžino anksčiau kovoje paimtas vėliavas.

Partenas, pagal gr. *Parthenos* („Mergelė", t. y. Atėnė) *to Parthenon oros* pavadintas Arkadijos kalnas Argolidės pasienyje, per kurį eina perėja į Tegėją.

Partenijus, trojėnas.

Partenopė, senasis Neapolio vardas.

Partenopėjus, arkadas, Meleagro ir Atalantės sūnus, vienas iš septynių didvyrių, žuvusių prie Tėbų.

Pasifajė (Pazifajė), Saulės duktė ir Krėtės karaliaus Mino žmona. Poseidonas atsiuntė Mino prašytą jam aukoti žadėtąjį baltutėlį jautį, kurį tačiau Minas, užuot aukojęs, priskyrė prie savo bandos. Keršydamas dievaitis nubaudėMiną tuo, kad jo žmona įsimylėjo jautį ir pagimdė nuo jo pabaisą mišruolį Minotaurą. Požemio pasaulyje ji gyvena su kitais nelaimingai mylinčiais liūdesio laukuose.

Patavijus, miestas šiaurės Italijos venetų krašte, dabar Padua.

Patronas, arkadas iš Tegėjos.

pelasgai, pirmykščiai Graikijos, ypač Arkadijos ir Tesalijos, gyventojai, iš savo pirmykščių sėdybų ties Dodone Epire paplitę po Peloponesą, Atiką ir kitur. Poetiškai – graikai aplamai.

pelėda (*strix*), plėšrus, didelėmis akimis nakties paukštis.

Pelėjėnas, žr. **Pelidas**.

Pelėjus, mirmidonų karalius Ftijoje, Achilo tėvas.

Pelidas, Pelėjaus sūnus, t. y. Achilas.

peletronietis, kilęs iš miškingos apylinkės *Peletronion* prie Pelijaus kalno Tesalijoje, kur gyveno lapitai, pirmieji mokę meno joti.

pelietis, kilęs iš Pelos miesto Makedonijoje. Peloje gimęs Aleksandras Didysis, Aleksandrijos miesto įkūrėjas.

Pelijus (Pelijonas) (gr. *Pelion*), Tesalijos pakrantėje kalnynas, pietinės Osos tęsinys.

Pelijus, trojėnas.

Pelopas, Lidijos karaliaus Tantalo sūnus, kuris, norėdamas ištirti, ar dievai visagaliai, užmušė savo sūnų ir patiekė dievams valgyti. Dievai nelietė valgio, išskyrus Cererą, kuri suvalgė peties gabalą. Dievai atgaivino Pelopą ir trūkstantį petį pridirbo iš dramblio kaulo. Pelopas – Mikėnų karaliaus Atrėjaus Argolidėje tėvas; Pelopo pilis – Argas.

Peloras, šiaurės rytų Sicilijos smailuma, esanti taip arti nuo Italijos kranto priešais, jog iš pietų atplaukiančiam jūreiviui atrodo, kad visai uždaro Mesinos sąsiaurį.

pelūsiškas, susijęs su Pelūsijaus miestu prie rytinių Nilo žiočių Aigipte. Lęšiai buvo vienas seniausių Aigipto (ir arabų) kultūrinių augalų ir maisto produktų, todėl lęšiai ir pavadinti „pelūsiškais".

penatai, dievybės, globojančios paskiras šeimas ir iš jų kilusią valstybę, šeimų penatus laikydavo virtuvėje, pačiame vidiniame namų kambaryje, valstybės – šventovės neprieinamoje švenčiausioje vietoje.

penatai, mažieji šeimos, didieji valstybės dievai globėjai. Perkeltine reikšme – šeimos židinys.

Penėjus, didžiausia Tesalijos upė, ištekanti Epire, tekanti Tempės slėniu ir įtekanti į Termų (dabar Salambrijos) įlanką.

Penelėjus, graikas, bojotiečių vadas per Trojos karą.

Pentėjus, Tėbų karalius, priešinosi įvesti Bakcho kultą savo krašte. Užtat buvo nubaustas pamišimu ir savo motinos ir bakchančių Kitairono kalne buvo sudraskytas.

Pentezilėja, Marso duktė, amazonių karalienė, trojėnų sąjungininkė, Achilo nugalėta.

Pergamas, 1. Trojos pilis; 2. Trojos Pergamo pavyzdžiu Heleno statytas miestas Epire; 3. Enėjo statytasis miestas Krėtėje.

Peridija, Onito motina.

Perifantas, argiečių karvedys.

Permesas, mūzoms pašvęsta upė Bojotijoje, ištekanti Helikone ir tekėjusi į dabar nusausintą Kopaido ežerą.

Persefonė, žr. **Prozerpina**.

Pestas (*Paestum*), Lukanijos miestas, garsėjęs dukart, pavasarį ir rudenį, žydinčiomis rožėmis.

Petelija, tariamai Filokteto vadovaujamų graikų įkurtas miestas brutijų krašte.

Pieridės, veikiausiai ne mūzų nugalėtosios dainuojant devynios karaliaus Piero dukterys, bet mūzos, gavusios šį vardą nuo šio karaliaus valdytos pietvakarių Makedonijos Pierijos srities Tesalijos pasienyje į šiaurės rytus nuo Olimpo, Orfėjaus tėvynės, kur gyvenusios ir mūzos.

Pigmalionas, Belo sūnus, Didonos brolis, Tiro karalius, nužudė iš pasalų prie aukuro Didonos vyrą Sichajų, kad pasisavintų jo didelius paslėptus turtus. Po to apsimetusi, kad ketinanti išvykti pas brolį, Didona rengėsi bėgti ir įvykdė sumanymą, patraukusi savo pusėn brolio pasiųstus kraustymuisi tarnus ir kai kuriuos Tiro didikus.

Pikas, Saturno sūnus, Lotyno senelis, pirmasis Lacijaus karalius, spėjęs ateitį, burtininkės Kirkės paverstas geniu už tai, kad atmetė jos meilę.

piktadagis (*tribolus, tribulus*), pietų šalyse auganti badi piktžolė.

piliarožė (*althaea officinalis*), šeimos *malvaceae* pašarinis žolynas, vartojamas ir krepšiams pinti.

Pilumnas, Fauno sūnus, senovės lotynų kaimo dievaitis, Turno prosenelis.

Pinarijus, arba Pinarijų namas, romėnų giminė, kuriai, kaip ir Poticijams, buvo patikėta Heraklio „Didžiojo aukuro“ globa.

Pindas, aukštas kalnynas šiaurinėje Graikijoje, tarp Tesalijos ir Epiro, kur gyvenusios mūzos.

Pira, Prometėjaus sūnaus Tesalijos karaliaus Deukaliono žmona. Po visuotinio tvano tik jie abu Jupiterio išgelbėti nusėdo Parnaso kalne. Iš jų orakulo patarimu mestųjų atgal per pečius akmenų kilo nauji žmonės.

Pirakmonas („Priekalas“), kiklopas, Vulkano tarnas.

Piras, Achilo sūnus, šiaip Neoptolemas.

Pirga, Priamo vaikų auklė.

Pirgai, senas pakrantės miestas Etrurijoje.

Piritojus, Iksiono arba Jupiterio sūnus, lapitų karalius, Tezėjaus bičiulis, kurio pagalba mėgino išvesti iš požemio pasaulio Prozerpiną, bet pats buvo grandinėmis surakintas požemio karalystėje.

pirmdiegiai (*semina*), atomai, iš kurių viskas išriedėjo. Vergilijus laisvai perteikia savo gerbtojo poeto Lukrecijaus mokslą, pirmdiegiais vadindamas keturis elementus, kai Lukrecijaus moksle tėra tik atomai.

Pisa, kaimyninis Olimpijos miestas, istoriniais laikais nebegyvavęs, nuo Pindaro dažnai minimas vietoje Olimpijos.

Pizai (dabar Piza), Etrurijos miestas, „Alfėjaus kilimo“, nes, pagal padavimą, jį įkūrę ateiviai iš to pat vardo miesto Elidėje prie Alfėjaus upės.

platanas (*platanus*), didelis klevįškais lapais medis. Platanas rytinis (*platanus orientalis*) buvo mielai veisiamas dėl jo augumo ir pavėsio.

Plejadės, pagal sakmę, septynios titano Atlanto ir Plejonės dukterys. Medžiotojas Orionas persekiojęs Plejades ir jų motiną, kol Dzeusas jį ir Plejades perkėlęs žvaigždynais į dangų, kur nesėkminga medžioklė ir toliau tebetęsiama. Plejadės sudaro septynetą ryškių žvaigždžių Sietyne. Jos matomos nuo gegužės vidurio iki spalio pabaigos. Plejadėms patekėjus ir nusileidus prasidėdavo ir baigdavosi vasara ir žiema, kartu ir plaukiojimas jūra.

Plemirijus, rytų Sicilijos pakrantės kalnas, dengiąs iš pietų pusės Sirakūzų uostą.

Plutonas, Saturno sūnus, Prozerpinos vyras, Jupiterio ir Neptūno brolis, požemio karalystės viešpats.

Podalirijus, trojėnas.

Poliboitas, trojėnas, Cereros žynys.

Polidoras, Priamo ir Hekubos sūnus. Norėdamas apsaugoti sūnų nuo pavojų Trojos apgulimo metu, tėvas nusiuntė jį su daugybe turto pas savo bičiulį Trakijos karalių Polimestorą, kuris, patyręs, kad Troja krito, jį apiplėšė ir nužudė.

Polifemas, Neptūno sūnus, vienaakis kiklopas, vakarinės Sicilijos pakrantės kalne, pagal vėlesniuosius šaltinius, Etnoje, Odisėjaus apakintas.

Polionas (*Gaius Asinius Pollio*, 76 m. pr. Kr. – 5 m. po Kr.), romėnų politikas, gražbylys, istorikas, Vergilijaus ir Horacijaus bičiulis ir rėmėjas.

Politas, Priamo sūnus.

polius, žemės ašigalis, kraštutinis taškas, apie kurį sukasi dangus.

Poluksas, gr. Polideukas, drauge su garsiu arklių tramdytoju broliu Kastoru Dioskurai, Dzeuso ir Ledos sūnūs. Poluksas buvo garsus kumštininkas. Poluksas buvo nemirtingas, nes Jupiterio, o jo brolis Kastoras mirtingas, nes Tindarėjaus sūnus. Poluksas prašė ir Jupiteris sutiko, kad po Kastoro mirties abudu broliai pakaitomis padieniui gyventų požemio pasaulyje ir Olimpe.

Pomecijai, Lacijaus miestas netoli nuo Romos.

Pontas, Juodoji jūra, metonimiškai šios jūros pakrantė, ypač šalis į pietus nuo jos tarp Halio upės ir Armėnijos bei Kolchidės, garsėjusi burtų žolėm.

Populonija, pakrantės miestas Etrurijoje.

Porsena, Etrurijos karalius, priėmė iš Romos ištremtą karalių Tarkvinijų ir bandė jėga grąžinti jį į sostą.

Portūnas, jūros uostų dievas globėjas, vėliau sutapatintas su Palaimonu.

Poticijus, senas romėnų žynių giminės vardas, kurios protėvis įvedęs Heraklio kultą prie „Didžiojo aukuro", ši giminė, kaip ir Pinarijų, vadovavo aukojimo Herakliui apeigoms, ir žynio pareigos ėjo iš kartos į kartą paveldėjimo keliu.

potnietis, iš Bojotijos miestelio Potnijų. „Potnietės keturkinkės" – pašėlusios Glauko kumelės.

prekiški vynmedžiai, tokia jų rūšis.

Prenestė, senas Lacijaus miestas į rytus nuo Romos su Fortūnos šventove ir orakulu.

Priamas, 1. Laomedonto, Trojos karaliaus, sūnus, Hektoro ir Pario, Kasandros ir Poliksėnės tėvas. Griaunant Troją, buvo Piro nužudytas prie Dzeuso aukuro. Pagal Homerą, turėjo 50 sūnų; 2. pirmojo sūnaitis, Polito sūnus, Enėjo bendras, Trojos žaidimuose vadovavęs berniukų būriui.

Priamėnas, Priamo sūnus, Deifoibas.

Priapas, Bakcho ir Afroditės sūnus, vaisingumo dievas. Jo paprastai medinį raudonai dažytą paveikslą su pjautuvu rankoje statydavo soduose ir laukuose paukščiams baidyti. Globodamas sodus nuo paukščių ir vagių, Priapas saugodavo ir bites.

Pristis, jūros baisūnas, žuvis; suasmenintai – vieno Enėjo laivų vardas.

Pritanis, trojėnas, Turno nukautas.

Privernas, 1. (lot. *Privernum*), senas Lacijaus miestas, Metabo buveinė; 2. (lot. *Privernus*), rutulas.

Prochita, salelė priešais Mizėno pakrantės kalną Kampanijoje.

Proitidės, trys Tirinto karaliaus Argolidėje Proito dukterys, supykdžiusios Bakchą pasipriešindamos, kad būtų įvestas jo kultas, ar Herą, už kurią jos laikiusios save gražesnėmis. Bakchas ar Hera jas įsiutino, ir jos turėjo maurodamos lakstyti laukais, manydamos esančios karvės.

Prokas, Numitoro ir Amulijaus tėvas, Albalongos karalius.

Prokridė, Atėnų karaliaus Erechtėjaus duktė, sekusi paskui savo vyrą Kefalą mišku iš pavyduliavimo ir per klaidą jo nušauta.

Prometėjus, titano Japeto sūnus, Deukaliono tėvas, pavogęs iš Jupiterio ir atnešęs žmonėms ugnį. Bausdamas Jupiteris prikalė Prometėjų Kaukaze prie uolos, kur jam erelis draskydavo nuolat ataugančias kepenis.

Promolas, trojėnas.

Protėjaus stulpai, pati pietinė Viduržemio jūros riba, kaip Heraklio stulpai vakarinė, būtent, Faro sala ir Aigipto pakrantė, kur Menelajus buvo nublokštas. Plokščioji Faro sala galėjo sukelti stulpų vaizdą dėl jos garsaus švyturio.

Protėjus, senis, jūrų dievas, ganęs Neptūno ruonius Karpato jūroje, važinėjęs vežimu, kinkytu žirgais žuvų uodegom, mokėjęs virsti visokiais pavidalais ir pranašauti.

Prozerpina (lot. *Proserpina*, gr. *Persephone*), Jupiterio ir Cereros duktė, požemio karalystės valdovė. Prozerpina buvo Plutono pagrobta ir tapo jo žmona. Nuo tol jai buvo leista du trečdalius metų praleisti pas savo motiną Olimpe. Prozerpina vyksta pas mirštančius ir, nelyginant mirčiai skirtoms aukoms, nukerpa nuo priešakio galvos garbaną.

prožirnis (*genista*), sausuose miškuose augąs geltonai žydintis krūmas.

psitiškas, tokios rūšies vynmedis, iš kurio suvytusių uogų spausdavo saldų raudoną putojantį vyną.

punai, Foinikijos, vakarinės Azijos pajūrio šalies, gyventojai, garsūs prekyba, jūrininkyste ir purpuro dažų gamyba; taip pat kartaginiečiai.

puniškas, punų, kartaginiečių.

puriena (*caltha*), vėdryninių šeimos šlapiose pievose augąs geltonais žiedais žolinis augalas.

purplelis, purplys, kurklelis (*columba turtur*), balandis, pagal savotišką balsą gavęs visose kalbose onomatopoišką vardą.

purpuras (*purpura*, gr. *porphyra*), antikiniai brangūs raudonos spalvos dažai, gaminti iš purpurinės kriauklės (*murex*); tais dažais dažytas audinys ar drabužis.

pušis (*pinus*), visada žaliuojantis medis ilgais spygliais ir apvaliais kankorėžiais; soduose auginama kedrinė pušis (*pinus cembra*) valgomais sėklos riešutėliais ir pinija (*pinus pinea*); metonimiškai – kas iš pušies pagaminta, laivas.

putinas (*viburnum*), šeivamedinių šeimos krūmas bei medelis.

Radamantas, Jupiterio sūnus, Mino brolis, vienas trijų požemio pasaulio teisėjų (teisia ypač už sunkius ir slaptus nusikaltimus).

Raibas, Mezencijaus kovos žirgas.

Ramnetas, rutulas, Turno kariuomenės didikas ir žynys.

Raponas, etruskas.

raudė, raudonšvinis, surikas, skaisčiai raudonos spalvos medžiaga, vartojama raudoniems aliejiniams dažams gaminti. Panas atvaizduotas dažytas šeivamedžio uogom ir raude. *Aen.* VI, 22 nimfa Aiglė dažo Silėną taip pat raudonai. Taip neretai vaizduodavosi savo dievus sen. romėnai ir graikai.

Reinas, žinomoji upė, vadinamas „dviragiu“, nes Vaalio upė laikoma antrąja žiočių šaka.

Rėja Silvija, Numitoro duktė, vestalė Albalongoje, nuo Marso – Romulo ir Remo, nuo Heraklio – Aventino motina.

Remas, 1. vienas Rėjos Silvijos ir Marso dvynų sūnų, legendinio Romos įkūrėjo ir pirmojo karaliaus Romulo brolis, pagal padavimą, brolio užmuštas už tai, kad pašiepdamas peršoko žemas Romos sienas. Pagal Vergilijų, abu broliai susitaikė ir kartu saugo teisę; 2. rutulas.

Remulas, 1. didvyris iš Tiburo; 2. rutulas; 3. Numano pravardė.

Rėsas (Rėzas), Trakijos kunigaikštis, Diomedo nukautas trojėnų sąjungininkas per Trojos karą. Nakties žygyje Diomedas ir Odisėjus nukovė karalių ir jo karius ir išsivedė jo spindinčius žirgus. „Rėso šalis mavortinė" – karinga Trakija.

retiškietis, įkilęs iš Retijos, senovinės šalies, apėmusios dalį Šveicarijos, Bavariją iki Dunojaus ir Lecho. „Retiškietės vynuogės" augintos pietinėse Alpių atšlaitėse, ypač apie Veroną.

Ripai, pasakiški, tamsos apgaubti kalnai pačioje žemės šiaurėje, tolimiausiame šiaurinės Skitijos paribyje. „Ripinis, ripėjinis" – šiaurinis.

Ripėjus, trojėnas.

rodietis, kilęs iš Rodo salos prie pietvakarinio Mažosios Azijos kampo.

Rodopė, kalnas vakarų Trakijoje.

Roitas, 1. rutulas; 2. maruvijų arba marsų kunigaikštis; 3. kentauras.

Roitėjus, 1. Troadės pakrantės kalnas. Roitėjietis, -ė – trojėnas, -ė; 2. toks trojėnas.

Roma, Lacijaus ir romėnų imperijos sostinė.

Romulas, Marso ir Rėjos Silvijos, arba Ilijos, sūnus, Remo dvynas brolis, pagal padavimą, Romos įkūrėjas ir pirmasis karalius, po mirties garbinamas Kvirino vardu.

Rozėja, derlinga apylinkė prie Reatės sabinų krašte.

rozmarinas (*rosmarinus officinalis*), amžinai žaliuojantis lūpažiedžių šeimos iki 2 m aukščio krūmas stipriai įkvepiančiais žiedais.

rūdis (*puccinia*), parazitinis augalų grybas.

Rufrai, Kampanijos miestas Samnijaus pasienyje.

rutulai, tauta Lacijuje su sostine Ardėja.

Saba, sabų (sabajų) sostinė Laimingojoje Arabijoje (Jemene).

sabajai, sabai, Laimingojoje Arabijoje gyvenusi pirklių ir jūrininkų tauta, gabendavusi iš savo šalies Europon smilkalus, balzamą, cinamoną.

sabelai, senovės vidurinėje Italijoje tarp oskų ir umbrų gyvenusios kiltys, kaip marsai, pelignai, hernikai ir kt. Jų kalba buvo artima oskams.

sabinai, sena Italijos tauta, lotynų kaimynai prie Naro ir vidurinio Tiberio, į pietus nuo Umbrijos ir į šiaurę nuo Anijėno upės. Pagal padavimą, jų dalis dar Romulo ir Remo laikais apsigyvenusi Romoje. Garsūs papročių paprastumu ir griežtumu.

Sabinas, senas italų didvyris, sabinų kilties įkūrėjas, vynuogystės išradėjas.

Sacys, rutulas.

Sagaris, trojėnas.

sakranai, senojo Lacijaus tautelė Ardėjos apylinkėse.

Sakratoras, etruskas.

Salaminas, sala Atikos pakrantėje, Telamono buveinė.

salentinai, Kalabrijos tauta pačiame pietų Italijos smaigalyje.

salieras (*apium*), skėtinių šeimos prieskoninė daržovė, ypač pelkių salieras (gr. *selinon*), kurio lapus dėl stipraus kvapo ir patvaraus šviežumo senovėje vartojo vainikams pinti.

salijai („šokėjai“), žynių kolegija, garbinusi giesmėmis ir šokiais savo dievą, ypač Heraklį ir Marsą Gradivą. Jie saugojo šventuosius iš dangaus nukritusius skydus, kuriuos jie nešiodavo per šventes.

Salijus, 1. Enėjo bendras iš Tegėjos Arkadijoje; 2. rutulas.

Salmonėjus, Ajolo sūnus, Sisifo brolis, karalius Tesalijoje, vėliau Elidėje, Salmonijos miesto kūrėjas. Norėdamas prilygti Jupiteriui, mėgdžiojo važiuodamas variniu vežimu per varinį tiltą griausmą ir mojuodamas degalais žaibą, bet buvo Jupiterio žaibo nutrenktas į Tartarą.

Samas, 1. jonėnų sala Mažosios Azijos vakarų pakrantėje priešais Efezą, garsi puošnia Junonos šventove; 2. trakų Samas, t. y. Samotrakė.

Samė, siauru sąsiauriu nuo Itakės atskirta ir Ulikso valstybei priklausanti Jonijos jūros sala, vėliau vadinama Kefalėnija.

Samotrakė („trakų Samas“), Egėjaus jūros sala Trakijos pakrantėje, garsi savo misterijomis.

Sarastai, tautelė hirpinų krašte pietų Kampanijoje.

Sardinija, Viduržemio jūros sala. „Sardinijos žolė“ – Sardinijos čiabuvė tam tikra nuodinga karti vėdryno (*ranunculus*) rūšis. Sardinijos žolės skonis sutraukdavęs burną, versdamas juoktis prieš norą.

Sarnas, upė pietinėje Kampanijoje prie Pompėjos.

Sarpedonas, likiečių vadas, Patroklio nukautas. Jo kūnas Jupiterio liepimu buvęs nugabentas į Likiją, nors jo ginklo draugas Glaukas manė, kad jis patekęs graikams ir ten likęs. Abu jo sūnūs Klaras ir Taimonas lydėjo Enėją į Italiją.

satikulėnai, satikulai, Kampanijos miesto Satikulos (į rytus nuo Kapuos) gyventojai.

satyrai, ožių kojom, gauruotais plaukais, bukanosiai, smailaausiai, trumparagiai bakchiški demonai, mėgstą muziką Bakcho palydovai.

Satura, pelkės, ežeras Lacijuje, Pompto pelkėse.

Saturnas, senovės romėnų žemdirbystės ir sodininkystės dievas, Jupiterio iš Olimpo viešpatystės išvarytas ir Jano priimtas savo karalystėn Janikulo kalvoje; priešais Janikulą pastatęs Saturnijos miestą ir jį priėmusią šalį pavadinęs Lacijum, tad „Saturno žemė“ – Lacijus. Su Saturnu romėnai anksti sutapatino gr. Kroną ir jo sakmes, tad į jo ramų ir laimingą viešpatavimo laiką nukėlė aukso amžių. Jis Jupiterio, Junonos, Neptūno, Cereros ir Piko tėvas, Rėjos vyras. Savo žmonos Rėjos užkluptas Pelijaus kalne pas okeanidę Filirą, pasivertė žirgu, kad apgautų žmoną. „Saturno žvaigždė“ – planeta, senovėje laikyta svarbia orui pažinti, nes su jos „perėjimais“ nuo vieno žvaigždyno į kitą buvo susijusios liūtys. „Saturno dantis“ – vynuogininkų peilis priekin lenktu smailagaliu, vynpeilis.

Saturnietė, Junona, Saturno duktė.

Saturnija, Saturno pastatytasis miestas Kapitolio kalvoje.

Saulius, arba **Saulė** (lot. *Sol*, gr. *Phoibos*), saulės dievas, Lotyno senelis, kiek jo motina nimfa Marika tapatinama su Foibo dukterimi Kirke; rytą jis kyla rytuose iš Okeano, vakare leidžiasi į jį žirgais kinkytu vežimu.

Scipiadai, Scipionų giminės. Abu Scipiadai – abu Scipionai.

Scipionai, garsiausia Kornelijų giminės šeima, žymiausieji: *Publius Cornelius Scipio Africanus* vyresnysis, 202 m. pr. Kr. nugalėjęs Hanibalą ties Zama, ir *Publius Cornelius Scipio Africanus Aemilianus* jaunesnysis, 146 m. pr. Kr. sugriovęs Kartaginą.

Sebetidė, susijusi su upe arba upės dievu Sebetu. Nimfa Sebetidė – Sebeto duktė.

sedula (*cornus*), sedulinių (*cornaceae*) šeimos krūmas, rečiau medis ar žolė. Sedulos labai kieta mediena tiko ypač ietims gaminti; žr. **kornelija**.

Selinuntas, miestas pietinėje Sicilijos pakrantėje, dar ir dabar pasižymįs palmių gausumu.

serai, vakarinės vidurio Azijos (Tibeto ar vakarų Kinijos) tauta. „Serų verpalai", paplitusiu spėliojimu, kinų šilkas; kiti, remdamiesi Strabono liudijimu, tvirtina, kad tai veikiau medvilnės pakaitalas Indijos džuto (*corchorus*), žolinio bei sumedėjusio tropinių kraštų augalo ilgais baltais plaušais audiniai.

Seranas, 1. 257 ir 250 m. pr. Kr. konsulo Gajaus Atilijaus Regulo pravardė, Vergilijaus kildinama iš *sero* „sėju", nes, atvykus pasiuntiniams pranešti, kad esąs išrinktas konsulu, jisai sėjęs lauką. Jo pirmykštė pravardė buvusi veikiau Saranas (*Saranus*) nuo umbrų miesto Sarano (*Saranum*); 2. rutulas.

Serestas, trojėnas, Enėjo bendras.

Sergestas, Enėjo bendras ir vairininkas.

Sergijus, romėnų patricijų giminės vardas, kuriai priklausė Katilina.

Severas, kalnas sabinų krašte į pietryčius nuo Nursijos.

Sibaris, trojėnas.

sibila, pranašė, ypač Kūmų, kurios Enėjas klausė patarimo. Ji landoje prie Kūmų rašė ištarmes ant palmių lapų ir dėstė jas tam tikra tvarka, kad jomis išpranašautų romėnų valstybės likimą. Kilusios iš ankstesniųjų laikų sibilų įkvėpimo, rimto ir migloto turinio sibilos pranašystės, arba knygos, atkeliavo, pagal padavimą, Solono laikais iš Azijos į Graikiją ir iš ten Tarkvinijui Rūsčiajam viešpataujant į Romą. Knygos buvo saugomos tam tikros žynių kolegijos Jupiterio šventovėje Kapitolyje, ir sunkiu valstybei metu klausdavo jų patarimo.

Sichajus, foinikietis, didžiausias Tiro žemvaldys, Didonos vyras, jos brolio Pigmaliono nužudytas.

sicilai, Sicilijos salos gyventojai.

Sicilijos mūzos, Teokrito, piemenų dainų mūzos.

sidicinai, tautelė Kampanijoje su sostine Teanu (*Teanum*).

Sidonas, seniausias Foinikijos didmiestis. Monetose Sidonas vadina save Tiro motina, nes iš Sidono jis buvo įkurtas.

Sigėjus, pakrantės kalnas Troadėje prie vakarinio Helesponto įėjimo.

sikanai, tariamai iš Iberijos (Ispanijos) atkeliavusi į Italiją ir apsigyvenusi išilgai vakarinės pakrantės tarp Tiberio ir Lirio tautelė. Vėliau persikėlė į Siciliją, tad poezijoje sikanai – sicilai, Sikanija – Sicilija.

Sikanija, senas, poetiškas Sicilijos vardas.

Sikionas, senas Peloponeso miestas netoli nuo Korinto, garsėjęs alyvų sodais. „Sikiono uogos" – alyvos.

Sila, miškinga pati pietinė Apeninų pakiluma brutijų krašte, gausi sakų.

Silaras, pasienio upė tarp Kampanijos ir Lukanijos, į šiaurę nuo Pesto įtekanti į Tirėnų jūrą.

Silėnas, seniausias satyras ir jų tėvas, Bakcho auklėtojas ir nuolatinis palydovas, beveik visada girtutėlis, su vainiku ant galvos, kurį paprastai per išgertuves užsidėdavo.

Silvanas („Miškinis"), sen. italikų miško dievas, kaimiečių garbintas augalų ir žvėrių miške ir lauke, taip pat ir bandų globėjas, kartais pasirodąs šmėkla, sušunkančia iš miško šiurpulingu šauksmu. Silvaną vaizduodavo su dideliu iš devyndrekio ir lelijų pintu vainiku ant galvos.

Silvanas, senas italų dievas, miškų, augalų ir pasėlių saugotojas, taip pat bandų laimintojas.

Silvija, Tiro duktė.

Silvijus, 1. Enėjo ir Lavinijos sūnus, Askanijaus įpėdinis Albalongoje; 2. Silvijus Enėjas, Silvijaus įpėdinis Albalongoje.

Simaitas, upė Sicilijos rytų pakrantėje netoli nuo Katanos.

Simoentas, 1. mažas Skamandro intakas Trojos srityje; 2. Epiro upė, kurią Helenas taip pat buvo pavadinęs pagal trojiškę, todėl „netikra".

Sinonas, graikas, savo iškalba ir klastingumu įkalbėjo trojėnus priimti į miestą Trojos žirgą, naktį išleido karžygius ir taip Troją užleido graikams.

Sirakūzai, Sicilijos miestas, poeto Teokrito tėvynė. „Sirakūzų posmas" – Teokrito eilės, arba piemenų dainos.

sirenos, pagal Homerą, dvi viliojančios seserys, gyvenančios tarp Ajajos ir Skilos uolų; jos dainomis prisiviliodavusios pravažiuojančius ir juos užmušdavusios. (Plastikos mene sirenos vaizduojamos paukščio liemeniu ir moters galva, vėliau – moters kūnu su sparnais ir paukščių nagais.)

Sirija, šalis tarp Eufrato, Arabijos, Tauro kalnų ir Viduržemio jūros.

Sirijus, žvaigždė, kuriai patekėjus liepos viduryje prasideda karščiausios dienos. Senovėje bijota, nes nešdavusi nederlių ir ligas. Žr. **Šuo**.

Sirtis, Didžioji ir Mažoji, dvi įlankos šiaurės vakarų Afrikos pakrantėje. Jų, ypač Didžiosios, jūrininkai privengdavo dėl seklumų ir aplinkinių pakrantės gyventojų plėšikų.

sitonai, trakų tauta, gyvenusi Ponto pakrantėse ir prie Hebro.

Sitonija, vidurinė trijų Chalkidikės iškyšulių Makedonijoje, Vergilijaus metu įsivaizduota per daug į šiaurę.

Skajiškas (gr. *skaios* „kairinis", nes, kai žynys, burdamas iš paukščių skridimo, atsigręždavo veidu į vidurnaktį, vakarą turėdavo po kairei), vakarinis, vakarų. Skajiški vartai – Trojos vakarų vartai, pagrindiniai vartai, nukreipti į graikų stovyklą. Nuo jų bokšto buvo toli matyti.

Skila, 1. Megaros karaliaus Niso duktė, įsimylėjusi į jos gimtąjį miestą apgulusį karalių Miną. Nisas buvo nemirtingas, kol jis tebenešiojo gelsvaaukses garbanas. Skila nukirpo Nisui garbanas, šis mirė, ir miestą Minas užkariavo. Abu buvo paversti paukščiais: Nisas į jūros erelį, Skila į nežinomą jūros paukštį cirį. Šį įvykį vaizduoja tariamai Vergilijaus eilėraštis *Ciris*. Vergilijus, kaip ir

kiti romėnų poetai, kartais painioja šią Skilą su Forkio dukterimi, drauge su Charibde jūrininkus tykojusia pabaisa; 2. laivo vardas.

Skilakėjus, brutijų rytų pakrantės miestas, pavojingas laivams, nes neturėjo uosto.

Skiras, Egėjaus jūros sala į rytus nuo Eubojos, Piro gimtinė.

skitai, Skitijos gyventojai.

Skitija, senovėje plati, tiksliai neapibrėžta šalis, apėmusi visas šiaurės rytų Europos ir šiaurės Azijos kiltis. Skitija vaizduojama atšiauriu klimatu ir nederlinga žeme.

Skorpionas, Zodiako žvaigždynas, į kurio žirkles priskirtos ir šių dienų Svarstyklės.

slanka, gebenė, slanka lipikė (*hedera helix*), šliaužiąs pažeme ir orašaknių pagalba į medžius bei sienas vijoklinis augalas.

Sofoklis (apie 496–406 m. pr. Kr.), žymiausias trijų didžiųjų graikų tragikų.

sora (*panicum*), varpinių šeimos duoninis augalas.

Soraktė, kalnas pietinėje Etrurijoje į šiaurę nuo Romos su šventove Apolonui ir Feronijos alku papėdėje.

Sparta, arba Lakedaimonas, Lakonijos sostinė. Spartos šunys pasižymėjo greitumu ir gera uosle.

Spėja, nereidė.

Sperchėjus, pietų Tesalijos upė, įtekanti į Malijos įlanką.

Stenelas, Kapanėjaus sūnus, vienas graikų vadų, pasislėpusių mediniame žirge.

Stenijus, rutulas.

Steropas, kiklopas.

Stiksas, požemio pasaulio upė, kuria dievai dievagodavos, darydami baisiausią ir tvirčiausią priesaiką; poetiškai – požemio pasaulis. Stigiškas – susijęs su Stiksu, pražūtingas, nelemtas.

Stimichonas, piemuo.

stirna (*capreolus capreolus*), lieknas elnių šeimos žolėdis gyvulys.

Strimonas, Trakijos upė, įtekanti Strimono įlankon, mėgiamiausia gervių būriavimosi vieta.

Strimonijus, trojėnas.

Strofadai, dvi salelės Jonijos jūros pietuose priešais Mesenijos krantą, mitologinė harpijų buveinė.

Sukronas, rutulas.

Sulmonas, 1. volskų miestas Lacijuje; 2. rutulas.

svarainis (*cydonia*), erškėtinių šeimos šiltų kraštų krūmas bei nedidelis medis dideliais kriaušiškais ar rutuliškais pūkuotais geltonais kvapiais vaisiais, vartojamas uogienėms bei gėrimams gaminti.

Svarstyklės (*Libra*), Zodiako žvaigždynas, kuriame rudenį (apie IX. 22) ir pavasarį (apie III. 21) saulė, vienodai nutolusi nuo abiejų polių, dalija dieną ir naktį į 12 lygių valandų (ekvinokcija, ekvinoksas, dienonaktis).

svidrė (*lolium*), varpinių šeimos žolė. Daugiametė svidrė (*lolium perenne*) sėjama pašarui ir ganyklai, dirvinė ir nelaboji (*lolium remotum, temulentum*) – piktžolė.

svirplys, kurklys (*cicada*), sparnuotas vabzdys, mintas lapų ir žiedų sultimis, senovės žmonių nuomone, rasa. Patinėliai karštu vidudieniu, trindami krūtinę, sparneliais sukelia čirškėjimą.

šafranas, žr. **krokas**.

šeivamedis (*sambucus*), šeivamedžių (*caprifoliaceae*) šeimos augalas juodomis ir raudonomis uogomis, medis ar krūmas; *sambucus ebulus* – daugiametis žolinis augalas.

šilauogė (*vaccinium*), žr. **vakcinija**.

šilkvuogė (*morum*), šilkmedžio (*morus*) į gervuogę panašus vaisius.

širšuo, širšolas, širšinas – didelė širšė (*vespa crabro*).

Šuo (*Canis*), astronomijoje dviejų žvaigždynų vardas: Didysis Šuo (*Canis maior*) kiek piečiau nuo pusiaujo ir Mažasis Šuo (*Canis minor*) kiek šiauriau nuo jo. Didžiojo Šuns žvaigždyne yra šviesiausia žvaigždė Šuo (*Canicula*), arba Sirijus, galva atsigręžęs į Taurą ir sėda pirmiausia uodega. Jis pateka liepos viduryje, tad jam patekėjus prasideda didžiausios kaitros.

Šventoji ugnis, užkrečiama, toliau pažengusi sunkiai bepagydoma odos liga, pasireiškianti votimis odoje su karščiu, dėl kurių raudonumo gavo ir ugnies vardą „šventoji", nes dievų už bausmę siųsta. Rožė arba panaši liga.

Šviesos „skaisčiausios pasaulio", Saulė ir Mėnulis.

Taburnas, kalnų grandinė Kampanijoje į rytus nuo Kapuos, garsi alyvmedžių auginimu.

Tacijus, sabinų karalius Kuruose, kariavęs su Roma dėl pagrobtų sabinių. Susitaikęs persikėlė į Romą ir viešpatavo drauge su Romulu.

Tagas, rutulas.

Taigetas, atšiaurus pasienio kalnynas tarp Lakonijos ir Mesenijos.

Taigetė, viena Plejadžių, Sietyno žvaigždė.

Taika (lot. *Pax*), taikos deivė, vaizduojama su alyvos šakele ar gausybės ragu rankoje.

Taimonas, likietis.

Tainaras, pačioje pietinėje Lakonijos smailumoje kalnuotas iškyšulys su šventove Neptūnui ir po ja landa, laikyta įėjimu į požemio pasaulį, dabar ragas Matapan.

Talas, rutulas.

Talėja, 1. komedijos ir linksmosios kaimo poezijos mūza. „Talėja pirma nepasididžiavo žaist Sirakūzų posmu", t. y. poetas, prieš

drįsdamas pasireikšti herojiniame epe, atsidėjo piemenų poezijai; 2. jūrų nimfa, nereidė.

tamariskas, eglūnas (*tamarix, myrica*, gr. *myrike*), dažnas pietų šalyse krūmas, „žemi tamariskai“ – paprasto turinio piemenų daina. „Gintaru kaista eglūnai“ – priežodiškai žymėti išvirkščiam, priešingam prigimčiai pasauliui.

Tamiris, rutulas.

Tanagras, į Silarą įtekanti Lukanijos upelė. Abi upės lanku apiplaukia Alburno kalną.

Tanaidas (gr. *Tanais*), upė europinėje Sarmatijoje tarp Azijos ir Europos, dabar Donas.

Tanajis, rutulas.

Tapsas, siauras slėnas pusiasalis ir miestas Sicilijos rytų pakrantėje.

Tarchonas, etruskų karalius, darąs su Enėju sąjungą.

Tarentas, turtingas ir galingas Tarento įlankos šiaurėje miestas, pagal Vergilijų, Heraklio įkurtas.

Tarkvinijus, dviejų Romos karalių vardas: *Lucius Tarquinius Priscus*, penktasis karalius, ir *Lucius Tarquinius Superbus*, paskutinysis karalius, Lecijaus Junijaus Bruto dėl žiaurumo nuverstas nuo sosto ir ištremtas.

Tarkvitas, Fauno ir nimfos Driopės sūnus, rutulas.

Tarpėja, 1. Kamilos bendrininkė; 2. žr. **Tarpėjus**.

Tarpėjus, giminės vardas. Tarpėjos, arba Tarpėjaus, uola – Kapitolio kalvos pietvakarių status kriaušis, nuo kurio mesdavo nusikaltėlius. Vieta gavusi vardą nuo Spurijaus Tarpėjaus, pilies viršininko, Romului viešpataujant, arba nuo jo dukters Tarpėjos. Tarpėjos pilis – Kapitolio tvirtovė.

Tartaras, tamsi, saulės niekada neapšviečiama praraja, dukart tiek gili, kiek dangaus tolumas nuo žemės, geležiniais vartais variniu slenksčiu uždaryta. Pagal Homerą, Dzeusas ten nutrenkęs nusikaltėlius ir jo valdžios priešus. Ten pasmerktieji kenčia už savo kaltes.

Tasas, derlinga Egėjaus jūros sala į pietus nuo Trakijos, garsi vynuogininkyste.

Taumantas, Okeano ir Gajos (Žemės) sūnus. Taumanto dukra – Iridė, dievų pasiuntinė.

Tauras (*Taurus*), Zodiako žvaigždynas ir ženklas, į kurį balandžio viduryje įeina saulė. „Tauras atidaro metus“, nes balandžio mėnesio vardą *Aprilis* Varonas etimologiškai aiškino nuo žodžio *aperire*, „atidaryti“, t. y. *annum*, „metus“. Vergilijus šį aiškinimą poetiškai pritaikė Taurui.

tautos archyvas (*tabularium*), valstybinis archyvas, kur buvo saugomos valstybinės sąskaitos, muitų nuomos laiškai ir kitokie dokumentai. Archyvai buvo laikomi įvairiose šventovėse, kaip Cereros, Libertos, Kapitolyje. Kapitoliui 83 m. pr. Kr. sudegus, buvo įrengtas bendras archyvas Kapitolio kalvoje, kur buvo ir valstybės iždas (*aerarium*).

tautos ryšuliai, guobų arba beržo rykščių ryšuliai su įsmeigtu kirviu, aukščiausias romėnų magistratų valdžios simbolis, nešiotas liktorių prieš aukštus valdininkus. Poetiškai – aukštos garbės vietos.

Teana, Kisėjaus duktė, Amiko žmona.

Tėbai, 1. Bojotijos miestas, Bakcho gimtinė; 2. Mizijos miestas, Achilo sugriautas.

Tegėja, Arkadijos miestas.

Tegėjietis, Panas, ypač garbinamas Arkadijoje, pagal Arkadijos mietą Tegėją, arkadietis.

Teisingumas (*Iustitia*, gr. *Dike*), suasmenintai teisingumo ir dorovės deivė, Dzeuso ir Temidės duktė, aukso amžiuje gyvenusi žemėje ir stojus geležiniam paskutinė dievybių pakilusi dangun ir tapusi Mergelės (*Virgo*) žvaigždynu (pagal kitas sakmes, juo tapo Erigonė).

Telebojai, tautelė, ištremta iš Akarnanijos, užvaldė Tafo salą Jonijos jūroje ir po to įsikūrė iš dalies Kaprėjų saloje priešais Neapolį.

Telonas, telebojų karalius Tafe, Oibalo tėvas. Kadangi jo tėviškės valstybė buvo per maža, persikėlė su išeivių dalimi į Kaprėjus ir įkūrė Kampanijos valstybę.

Temilas, rutulas.

Tempė, romantiškas Penėjaus upės slėnys tarp Olimpo ir Osos Tesalijoje, helenizmo laikais tapęs aplamai žavaus, miškingo slėnio pavadinimu.

Tenedas, salelė prieš pat Troadės pakrantę su šventove Apolonui.

terebintas, terpentino medis (*pistacia terebinthus*), prie Epiro uosto Oriko gausiai augęs juodas medis, vartotas inkrustacijoms su dramblio kaulu.

Terėjus, 1. Trakijos karalius, Proknės vyras. Jis išprievartavo savo svainę Proknės seserį Filomelą ir išplėšė jai liežuvį, kad paslaptis neišeitų aikštėn. Filomela audinio ženklais davė suprasti savo seseriai apie nusikaltimą. Abidvi seserys nužudė Terėjaus ir Proknės sūnų Itį ir patiekė jį tėvui valgyti. Terėjus atidengė šį baisų darbą ir buvo pasinešęs keršyti Proknei ir Filomelai, tačiau Dzeusas pavertė paukščiais visą šeimą: Terėjų tūtliu ar vanagu, Filomelą kregžde, Proknę lakštingala, kuri amžinai skundžiasi dėl savo mirusio sūnaus Ičio. Naujesnė sakmė sukeitė paukščių vaidmenis gal dėl to, kad rausvai dažyta kregždės krūtinė labiau atitiko kruviną darbą; 2. trojėnas.

Termodontas, Kapadokijos upė, įtekanti į Juodąją jūrą; palei jį gyvenusios amazonės.

Teronas, rutulas.

Tersilochas, trojėnas.

Tesandras, graikas.

Tesėjus (Tezėjus), Atėnų karalius ir tautinis Atikos didvyris, bandęs su savo bičiuliu Piritojum išgabenti Prozerpiną iš požemio pasaulio, bet drauge su juo buvo grandinėmis surakintas ir pasmerktas amžinai kalėti. „Tesėjaus gentis“ – teseidai, Tesėjo palikuonys, t. y. atėniečiai, atikiečiai.

Testilidė, vergė.

Tetidė, jūrų nimfa, Nerėjaus ir Doridės duktė, Pelėjaus žmona, Achilo motina.

Tetis, Urano ir Gajos duktė, Okeano žmona, su kuriuo ji pagimdė po 3000 upių ir okeanidžių. Turtingu kraičiu Tetis nori įsigyti žentu sudievintąjį Oktavianą.

Tetrika, kalnas sabinų krašte.

teukrai, trojėnai.

Teukras, 1. Skamandro ir nimfos Idajos sūnus, seniausias Trojos karalius, atkeliavęs iš Krėtės; 2. Salamino karaliaus Telamono ir Priamo sesers Hezionės sūnus, puikiausias graikų kilpininkas per Trojos karą. Kadangi jis grįžo iš karo praradęs savo brolį Ajaką, tėvas nepriėmė grįžusio į Salaminą. Apolono pamokytas, nuvyko į Kipro salą ir ten įkūrė miestą Salamino, savo gimtosios salos, vardu.

Teukrija, Teukro šalis, t. y. Troja.

teutonai, bendras germanų tautelių vardas.

Teutrantas, trojėnas.

Tezėjus, žr. **Tesėjus.**

Tiberinas, Tiberio upės dievas, religinėse apeigose vartojamas vardas, ypač šaukiantis maldose.

Tiberis, arba **Tibris** (graikiškoji, Vergilijaus daugiausia vartojamoji lytis), didžiausia vidurinės Italijos upė, ištekanti Etrurijoje ir įtekanti į Tirėnų jūrą ties Ostija.

Tibris, etruskų karalius, kritęs kautynėse prie Tiberio. Nuo jo Albula anksčiau vadintoji upė gavo dabartinį Tiberio vardą.

tiburai, tiburiečiai, Tiburo miesto gyventojai.

Tiburas (dabar Tivolis), senas ant uolotos kalvos Lacijaus miestas abipus Anijėno upės krioklių.

Tiburtas, Katilo ir Koro brolis, Argo karaliaus Amfiarajaus sūnaitis, Tiburo įkūrėjas, garbintas prie Anijėno krioklių.

Tidėjus, Kalidono Aitolijoje karalius, Oinėjaus sūnus, Diomedo tėvas, žygiavęs prieš Tėbus ir žuvęs narsiai kovodamas.

Tididas, Tidėjaus sūnus, Diomedas.

Tifis, bojotietis, Argo vairininkas argonautų žygyje.

Tifonas, arba **Tifoėjus**, milžiniškas baisūnas, Gajos ir Tartaro sūnus šimtu kibirkščiuojančių slibinų galvų, gyvačių kojomis, norėjęs nuversti Jupiterį nuo sosto. Po kietos kovos, Heraklio padedamas, Jupiteris jį nugalėjo. Pagal vieną padavimą, buvęs Jupiterio nutrenktas į Tartarą, pagal kitą, – palaidotas po Inarimės salos kalnais.

Tigras, Armėnijoje ištekanti, skirianti Asiriją nuo Mesopotamijos, netoli nuo Persų įlankos su Eufratu susiliejanti upė.

tijadė, bakchantė, vyno dievo šventės dalyvė. Kvaitulio pagautos, briedena prisidengusios, tirsu (Bakcho lazda, gebene ir vynuogių lapais apvyniota) mojuodamos, mušdamos būgnais, dumdavo tijadės per kalnus ir miškus iš Tėbų miesto į Kitairono kalną. Įnikusios siausti, sudraskydavo pakeliui jaunus stirniukus ir valgydavo žalią jų mėsą.

Timavas, upė Istrijoje tarp Akvilėjos ir Triesto. „Japidiečių" Timavas neteisingai pažymėtas, nes japidai gyveno Dalmacijos kalnyne. Dėl, senovės geografų duomenimis, septynių (pagal Vergilijų, devynių) į vieną baseiną susitelkiančių šaltinių ir dėl jo tėkmės bei žiočių keistų pasikeitimų buvo laikomas gamtos stebuklu.

Timbras, rutulas.

Timbrėjus (Timbrietis), 1. Apolono pravardė pagal Timbros slėnį Troadėje, kur buvo alkas ir Apolono šventovė; 2. trojėnas.

Timbris, trojėnas.

Timoitas, 1. vienas Trojos didikų, iš keršto pataręs gabenti medinį žirgą į miestą, nes Priamas užmušęs jo sūnų, per kurį, vieno burtininko pranašavimu, Troja galėjusi kada nors žūti; 2. trojėnas, Hiketaono sūnus.

Tindaridė, Spartos karaliaus Tindarėjaus duktė, Helena.

Tiras, 1. trojėnas, Teutranto brolis (lot. *Tyres*); 2. Foinikijos miestas (gr. *Tyros*), Sidono kolonija, davęs pradžią Kartaginai. Garsus prekyba, ypač purpuru; 3. ištikimiausias karaliaus Lotyno bandų ir ganyklų prižiūrėtojas (lot. *Tyrrhus*).

tirėnai (gr. *Tyrrēnoi, Tyrsēnoi*), graikiškas etruskų vardas. Pagal padavimą, etruskai atkeliavę į Italiją iš Lidijos per Alpių kalnus. „Tirėnų sraumuo" – Tirėnų jūra.

Tirėnas, toks etruskas.

tiriečiai, Foinikijos miesto Tiro gyventojai, taip pat kartaginiečiai.

Tirintietis, iš Argolidės miesto Tirinto. Tuo vardu vadinamas Heraklis, nes jo motina Alkmėnė ten gimusi ir jis pats ten buvęs išaugintas.

tirsas, lengva ilga, gebene ir vynuogienojais apipinta, dažnai su pinijos kankorėžiu viršuje Bakcho ir bakchančių lazda.

Tirsidas, piemuo.

tisas, žr. **kukmedis**.

Tisifonė (Tizifonė), viena trijų požemio pasaulio keršto deivių furijų (erinijų), požemio karalystės dievų į žemę atsiųsta, genanti prieš save talkininkus suasmenintas Ligas ir Siaubą. Ji taip pat sergsti geležinius požemio pasaulio vartus.

titanai, Dangaus ir Žemės vaikai, „sena giminė", nes gyvenusi jau prieš Jupiterį, žinomiausieji šešių brolių yra Saturnas (Kronas), Jupiterio tėvas, turėjęs vyriausią valdžią, Okeanas, didžiausios jūros, aptekančios žemės skridinį, valdovas, viešpataująs dar ir Jupiterio laikais, ir Japetas, Prometėjaus tėvas. Saulės dievas, Hiperiono ir Tėjos sūnus, vadinamas taip pat titanu, nes kilęs iš titanų giminės.

Titijas, Jupiterio ir Gajos sūnus, milžinas, už kėsinimąsi prieš Latoną buvo Apolono strėlių pervertas ir Jupiterio nutvotas į Tartarą, kur kirlys drasko nuolatos ataugančias jo kepenis.

Titiras, piemenų vardas; keltine reikšme piemuo.

Titonas, Trojos karaliaus Laomedonto sūnus, Aušros (Auroros) vyras, Memnono tėvas. Aušra išmeldė iš Dzeuso Titonui nemirtingumą, tačiau užmiršo paprašyti amžinos jaunystės, tad jis, kaip ir paprasti mirtingieji, paseno, ir Aušra jį pavertė žiogu.

Tizifonė, žr. **Tisifonė**.

Tmaras, kalnas Epire ties Dodone.

Tmolas, kalnas Lidijoje į pietryčius nuo Sardų, gausiais vynuogynais ir šafranu (kroku), iš kurio gamindavo ypač teatruose mėgtus kvepalus.

tmolietis, susijęs su Tmolo kalnu.

Toantas, 1. Aitolijos karalius, graikų vadas ties Troja; 2. trojėnas.

toga, tautinis netarnaujančių kariuomenėje romėnų apsiaustas: vilnonės pusiau apvalios medžiagos apdangalas, taip apie liemenį permestas, jog siekė kulnis ir kairę ranką juosė tartum tvarsčiu iki riešo, kai dešinioji buvo visai laisva.

Tolumnijus, lotynų aiškiaregys burtininkas.

Torkvatas, Tito Manlijaus pravardė, nes jis dvikovoje vienam galui nuėmė nuo kaklo iš auksinės vielos susuktą grandinėlę (*torques*). 340 m. pr. Kr. buvo konsulu ir vadu kare prieš lotynus ir nubaudė savo sūnų mirties bausme, nes tasai prieš jo įsakymą įsivėlė į kovą su priešu.

trakai, Trakijos, šalies į šiaurę nuo Graikijos, gyventojai.

Trakija, šalis į šiaurę nuo Eladės, garsi veisliniais žirgais.

Trinakrija, senasis Sicilijos vardas, „sala trimis kalnų iškyšuliais“: šiaurės rytų Peloras, vakarų Lilibajus ir pietryčių Pachinas. Trinakrėnai – siciliečiai.

Trionas (lot. *trio*, „kuliamasis jautis“), paprastai daugiskaita Trionai, senovės romėnų viso Didžiojo Grįžulo ratų žvaigždyno pavadinimas.

Tritonas, 1. Neptūno ir Amfitritės sūnus, jūrų dievaitis, pusiau žmogus, pusiau žuvis, kurio pagrindinis atributas sraigės kiauto trimitas. Neptūno liepiamas, trimituodavo jisai jūrai sujudinti ar nuraminti. Tritonai – jūrų daimonai, lydėję Neptūną; 2. laivo su Tritono ženklu vardas.

Tritonietė, karo deivės Atėnės pravardė, nes ji gimusi prie Tritono ežero ties Tripoliu arba prie Tritono upelio Bojotijoje į pietus nuo Kopaido ežero.

triumfas, po svarbios pergalės į Romos miestą su kariuomene žygiavusio karvedžio iškilminga eisena, perkeltine reikšme pergalinga kova, laimėjimas. Triumfuojąs karvedys atnašaudavo jautį, „didžiausią", arba „didžiąją", t. y. valstybei deramą auką, skirtingą nuo mažosios, t. y. privačios.

Trivija, 1. prie kryžkelių šmėkliškai viešpataujančios ir garbinamos burtų deivės Hekatės pravardė, šiai požemio karalystės deivei buvo pašventinti alkai ir Avernas; vėliau ji sutapo su mėnulio deive ir su Artemide, arba Diana; 2. ežeras Lacijuje prie Aricijos su šventove ir alku Dianai.

Troilas, Priamo jaunesnysis sūnus.

Troja, miestas ir apylinkė apie Troją; 2. Priamo sūnaus Heleno pastatytasis miestas Epire; 3. statant Albalongą Askanijaus įsteigtos ir savo tėvynės garbei Trojos žaidimu pavadintos didikų berniukų raitųjų žaidynės.

Tronijus, trojėnas.

Trosas, Erichtonijaus sūnus, Dardano vaikaitis, mitinis Trojos karalius, kurio vardu buvusi pavadinta Troja ir trojėnai.

trūkažolė (*cichorium intybus*), graižažiedžių šeimos augalas karčiomis šaknimis, iš dalies savaiminis, iš dalies kultivuotas.

tufas, vulkaninės arba nuosėdinės kilmės uolienos.

Tula, Kamilos palydovė.

Tulas, romėnų pavardė, ypač *Tullus Hostilius*, tretysis Romos karalius, pasižymėjęs karingumu.

Tūlė, IV a. pr. Kr. graikų jūrininko ir geografo Pitėjo atrasta sala ar kraštas šiaurėje, kur vasarą saulė nenusileidžianti, tad Arktikoje. Spėliojama, kad tai galėjusi būti pati šiaurinė Šotlandijos salyno sala, Islandija ir kitaip. Tūlės vardas pavartotas žymėti pačiai toliausiai šiaurei ir viešpatavimui visoms jūroms.

tulžys, žuvininkėlis (*alcedo ispida*), smulkiomis žuvimis mintantis paukštis, kurio perėjimo metu žiemą būdavo ramus oras, tačiau, jam pasirodžius krante, jis subiurdavo. „Tulžiai Tetidės pamilti", nes ji, pagerbdama per laivo katastrofą žuvusią Alkionę ir jos vyrą Keiką, pavertė juos tulžiais.

tuopa (*populus*), ypač baltoji (*populus alba*), gluosnių šeimos medis, pašventintas Herakliui. Žr. **Alkidas**, **Heraklis**.

Turnas, rutulų karalius Ardėjoje, Dauno ir Venilijos sūnus, Juturnos brolis, Amatos sesers sūnus. Amatos palaikomas, piršosi Lavinijai, bet, kai ta buvo skirta Enėjui, tai, Alektos pakurstytas, ėmė kovoti su Enėju ir krito nuo jo rankos.

tuskai, arba **etruskai**, Etrurijos (dabar Toskanos) gyventojai. Jie turėjo dvylika savarankiškų miestų, kurie sudarė sąjungą. Buvo garsūs prekyba, amatais ir jūrų galybe. „Tuskų Tiberis", nes jis jų žemėje išteka.

Ufentas, 1. upelė pietiniame Lacijuje, sunkiai prasimušanti į jūrą pro Pompto pelkes; 2. lotynas, ekvų vadas.

Ukalegontas, vienas Trojos gerontų, arba vyresniųjų tarybos narių. Poetiškai – vietoje Ukalegonto – namai.

Uliksas, lotyniškas Odisėjaus vardas, Itakės karalius, Laerto ir Antiklėjos sūnus, Penelopės vyras, sukto, visada randančio išeitį, nesivaržančio priemonėmis graiko tipas. Su dvylika laivų žygiavo į Troją ir, ją sugriovus, grįžo į tėviškę po dešimties klajojimo metų.

umbras, Umbrijos srities tarp Pado, Tiberio ir Adrijos jūros, medžioklinis šuo.

Umbronas, marsų žynys ir vadas, atvykęs padėti Turnui, kritęs nuo Enėjo rankos.

vaisius auksinis, aukso obuolys iš Nakties dukterų saugomo dievų sodo tolimiausiuose vakaruose už Okeano. Garsiosios Arkadijos medžiotojos „mergelės“ Atalantės jaunikiai turėjo su ja lenktyniauti. Pralaimėjusiam buvo skirta mirtis. Hipomenas bėgdamas numetė tris aukso obuolius, kurių siekdama, Atalantė pasilenkė ir lenktynes pralaimėjo, žr. **Mergelė**.

Vakarinė (lot. *Vesper, Lucifer*, gr. *Hesperos*), vakarinė Veneros žvaigždė, mitologijoje Auroros ir Kefalo sūnus. „Sužibo čia tau Vakarinė“ – patekėjusi Vakarinė davė ženklą, kad jaunąją atveda į jaunavedžio namus.

vakcinija, šilauogė (*vaccinium*), viržinių (*ericaceae*) šeimos gentis. Lietuvos šiluose paplitusios vakcinijos uogos yra bruknė, mėlynė, girtuoklė, durpynuose auga spanguolė. Vergilijaus vakcinija – nežinomas augalas, gal gr. žodžio *hyakinthos* vertimas ar kuris kitas augalas.

Valeras, etniškas.

valerijonas (*bacchar*, gr. *bakkaris*), nežinomas žolynas, veikiausiai valerijono (keltiško?) rūšis, iš kurio kvapių šaknų gamindavo aliejų ir kurį vartodavo apsiginti nuo užkerėjimų.

Vandenis (*Aquarius*), pietinio dangaus žvaigždynas. Jis leidžiasi vasario mėn., tad „šaltas“, žiemos žvaigždynas.

vandens lelija (*nymphaea*), vandenyje augąs augalas.

Varas, veikiausiai *Lucius Alfenus Varus* iš Kremonos, žymus teisininkas, 40 knygų *Digesta* autorius, drauge su Vergilijum studijavęs pas epikūrietį Sironą ir priklausęs Katulo rateliui, net tebūdamas žemos kilmės, prasimušęs ligi aukščiausių vietų valstybėje, 39 m. pr. Kr. konsulas. 40 m. pr. Kr. Oktavianas jį buvo paskyręs valdyti Galijai už Pado ir žemei dalyti veteranams. Nors Okta-

vianas buvo užtikrinęs Vergilijui dvaro nuosavybę, tačiau Vergilijus, kaip ir Mantuvos apylinkių gyventojai, buvo susirūpinęs dėl savo žemių, užtat Vergilijus prašė Varą ginti Mantuvos ūkininkų žemės nuosavybę ir pažadėjo jį apdainuoti.

Varijus (*Lucius Varius Rufus*, m. 14 m. pr. Kr.), žymus romėnų poetas, kūręs tragedijas, elegijas ir epus, vyresnysis Vergilijaus ir Horacijaus bičiulis. Jis išleido ir Vergilijaus *Enėjidę* ir gynė ją nuo niekintojų.

varna (*cornix*), kranksėdama pranašaudavo iš dalies lietų, iš dalies, jei krankimą girdėdavo iš kairės, laimę.

vaškažolė (*cerinthe*), *borraginaceae* šeimos augalų gentis.

velenas kulti (*tribulum*), kuliamasis vežimas žemais plačiais pjūklo pavidalo dantytais ratais.

Velija, Lukanijos pajūrio miestas netoli nuo Palinūro rago (jūron išsikišusio kalno).

Venera (gr. Afroditė), sen. italikų pavasario ir sodų deivė, vėliau sutapatinta su meilės deive Afrodite; Jupiterio ir Dianos duktė, Vulkano, taip pat Anchizo žmona, grožio ir meilės deivė, Kupidono, Enėjo motina, trojėnų bičiulė. Keltine prasme – meilė, meilės malonumai.

Venilija, nimfa, Dauno žmona, Turno motina.

Venulas, lotynas, siųstas pasiuntiniu pas Diomedą.

Vesta, Saturno ir Opies duktė, valstybės židinio ir skaistaus šeimyninio gyvenimo deivė. Jos šventovė, seniausioji Romoje, mažas apskritas pastatas, buvo pietinėje Romos forumo dalyje. Joje degė amžina ugnis, laidavusi valstybės amžinumą. Ją saugojo skaistybės įžadą davusios vestalės. Metonimiškai židinys, ugnis.

Vezulas, viena aukščiausių Alpių viršūnių Ligurijos ir Etrurijos pasienyje, iš kur išteka Padas.

Vezuvijus, garsus vulkaninis kalnas Kampanijoje.

Vėlinas, pelkėtas ežeras sabinų krašte tarp Reatės ir Intamno.

Vėžys, 1. šarvais aptrauktas, daugiausia jūrų, bet ir gėlųjų vandenų gyvūnas su žnyplėmis ties galva. Skrudintus ar degintus vėžius vartojo vaistams iki XVII a., tačiau stinga duomenų tikrai nustatyti, ar ir antikinėje senovėje juos tam tikslui vartojo. 2. žvaigždynas šiauriniame danguje (*Cancer*), ketvirtas Zodiako ženklas, į kurį saulė įeina vidurvasariu, poetiškai pietų šalis.

vėžlys, kaulo skydu dengtas roplys. Vėžlio kiautai, šalia brangakmenių ir dryžuotos medienos, buvo vartojami prabangių namų sienoms, staktoms ir panašiai apmušti.

vilkas (*canis lupus*), plėšrus žvėris. Vilko staugimas netoli miesto buvo laikomas siaubingo karo ženklu. „Moirį vilkai pamatė pirmieji" – priežodiškai „aš tyliu", nes, kaip žmonės tikėjo, jei kas sutikdavo vilką ir vilkas jį pamatydavo pirmiau, tai netekdavo žado. „Kiek vilkui rūpi skaičius avių" – ėdant avis, vilkui visai ne galvoj, ar jos suskaičiuotos ir paženklintos. „Vilkas tebėgs nuo avių" – te viskas aukštyn kojomis virsta.

vilkmuo (*trahea*), geležiniais iškyšuliais ar smailiais akmenimis dantyta stora plati lenta, spaudžiama jaučių varytojo ar kitokių svarmenų ir velkama jaučių javams kulti.

vinkšna, guobinių šeimos medis.

Virbijus, žr. **Hipolitas**.

Volcentas, lotynų raitininkų vadas.

volskai, tautelė Lacijuje abiejose Lirio upės pakrantėse.

Volturnas, upė šiaurės Kampanijoje.

Voluzas, volskas.

voras, nuodingas nariuotakojis, gaminąs ir mezgąs tinklus, kuriuo gaudo mažus vabzdžius maistui. Voras „Minervos priešas", nes lidietė Arachnė buvo paversta voru už tai, kad drįso su Minerva varžytis audimo menu.

Vulkanas, gr. Hefaisto atitikmuo, Jupiterio ir Junonos sūnus, Veneros vyras, ugnies ir meniškų kalvystės darbų dievas. Jis užklupo

savo žmoną Venerą myluojantis su Marsu ir pagavo ją meniškai pagamintu tinklu. Poetiškai – ugnis.

Zefiras, vakarų vėjas, Italijoje švelnus, drungnas, tikras pavasario vėjas.

Žaltys (*Anguis*), ne dangaus pusiaujo srities Gyvatė (*Serpens*), bet šiaurės atšiaurio žvaigždynas Slibinas (*Draco*), išsiranginėjęs tarp Didžiųjų ir Mažųjų Grįžulo ratų. Būdamas šiaurės ašigalio srityje, tad nepatekėdamas ir nesėsdamas, Žaltys iš tikrųjų teturėjo reikšmės jūreiviams, bet ne ūkininkams.

žarna, Atikos kaimiečių iš Bakchui paaukoto ožio kailio padaryta ir alyvoje mirkyta, kad už nustatytą dovaną laimėtojui šoktų ant jos viena koja. Įprastinė nesėkmė sukeldavo žiūrovams didelį smagumą.

žibutė, žibuoklė (*viola*), ankstyva pavasario gėlė, jau senovėje įvairių rūšių, buvo vartojama ypač vainikams pinti.

žirgdūkiai (gr. *hippomanes*), 1. kumelio ieškančių kumelių gleivės. 2. Naujagimio kumeliuko nedidelis kaktagugis, vartotas kerimiems meilės gėrimams gaminti.

Žirklės, astronomijoje Skorpiono (Zodiako žvaigždyno) žirklės, siekiančios už Svarstyklių. Keltine reikšme Svarstyklės.

Žuvis (*Piscis*), žvaigždynas.

REČIAU VARTOJAMŲ ŽODŽIŲ ŽODYNĖLIS

Santrumpos:
LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas* (t. I–XX, 1941–2002, elektroninė versija, 2005)
A. R. – Antanas Rukša

aistrùs – geidulingas; karštas (LKŽ)
ãkstinti – raginti, skatinti (LKŽ)
alsà – alsavimas (LKŽ)
añtlubis – lenta, kalama ties lubų lentų sudūrimu; vieta ant lubų (LKŽ)
apsargà – apgynimas, apsergėjimas, apsaugojimas, apsauga (LKŽ)
ãtkaras – atkarus, atkaklus, priešingas (LKŽ)
atšáiža – atskala, skeveldra (LKŽ)
audrùs – audringas (LKŽ)
aumuõ– supratimas, nuovoka (LKŽ)
austrìngas – gausus austrių (A. R.)

badùs – kuris mėgsta durti, ragais badytis (LKŽ)
baĩdas – baidyklė, *šmėkla*, vaiduoklis (LKŽ)
bailà – baimė (LKŽ)
bèg – argi, ar, gal (LKŽ)
blandùs – tamsus, apsiblausęs, neaiškus (LKŽ)
bliktìs – laivo dangtis, denis (LKŽ)
brìkštelėti – kiek pabraukti, brukštelėti (LKŽ)

dabnùs – puošnus, dailus (LKŽ)
didžiaũnas – išdidus (LKŽ)
dievónis – Dievo sūnus (LKŽ)
drabùs – kuris dreba (LKŽ)
driblénti – dribsint pamaži bėgti, dribenti (LKŽ)
dvaĩlius – sudvailinta (sukinkyta, sujungta) pora (LKŽ)

erčià – tuščia vieta, ertmė (LKŽ)
erdvenýbė – erdvė (LKŽ)

galiñčius – galiūnas, stipruolis (LKŽ)
garajúojantis – garuojantis (A. R.)
garánkštis – susivijimas, susiraitymas kilpomis (LKŽ)
garbaĩ – garbanos (LKŽ)
gąslùs – baikštus, bailus (LKŽ)
gaubà – apgaubimas (A. R.)
gèk – juk, gi (LKŽ)
gelmuõ– gelmė (LKŽ)
giedróti – būti giedram (LKŽ)
gilmenà – giluma, gelmė (LKŽ)
girdà – gandas, paskala, girdas (LKŽ)
gir̃slas – balsas, girdas (LKŽ)
gišuliúoti – gaišti, užtrukti (LKŽ)
glõdnas – lygus, glotnas, gluotnas (LKŽ)
glósti – glodinti, lyginti, dailinti (LKŽ)
godìngas – godus, gobšus, šykštus (LKŽ)
grabinỹs – griebiamas daiktas (LKŽ)
graižalióti – sukinėti, judinti (A. R.)
grasmė̃ – drausmė (LKŽ)
grasmìngas – grasus, grūmojantis (LKŽ)
grastìs – grėsmė (LKŽ)
gražnà – grožis, pagražinimas, papuošimas (LKŽ)
grẽčium – greta, šalimais (LKŽ)
gùnkla(s) – gumbas; iškilimas, nelygumas, gumburys (LKŽ)
gurdénti – gaišinti (LKŽ)
gurdùs – gaišus, nespartus (LKŽ)
gū̃rinti – palengva susikūprinus eiti (LKŽ)
gur̃sti – veltui laiką leisti, gaišti, trukti (LKŽ)

ìšeimė – iškilmė (LKŽ)
išgubùs – išgaubtas (LKŽ)
iškùpti – iškilti (LKŽ); *iškùpęs* – išsirietęs (A. R.)

ìšroda – išvaizda; vaizdas (LKŽ)
išskėtrótas – plačiai išsiskėtrojęs, išsiskėtęs, platus (LKŽ)

įglìžti – įsismaginti, įniršti ką daryti (LKŽ)
įsiméklinti – *įsidėmėti* (LKŽ)
įžadìngas – gausus įžadų (LKŽ)

jaugùs – sumaišytas, sumišęs (LKŽ)
jaũnis – jaunuolis (LKŽ)
jótis – raitelis (LKŽ)
jotìs – jojimas; jotynės (LKŽ)

kalnùs – pakilus, aukštas, kalnuotas (LKŽ)
kamuoliúotis – mestis į kamuolį; kamuoliais verstis, ristis (LKŽ)
kariõnė – karas; kova (LKŽ)
kemẽras – nerangus, griozdiškas (LKŽ)
kenklẽ – pakinklis (LKŽ)
kèsti (*kẽta, ketù*) – ketinti (LKŽ)
klabénti – išbandyti, išmėginti (A. R.)
kliáudis – priežastis, priekabė (LKŽ)
kóptos – kopėčios (LKŽ)
kramtà – rūpestis, sielojimasis, krimtimasis (LKŽ)
krutnùs – krutus, judrus, vikrus, gyvas (LKŽ)
kvapnìngas – kvapus, kvepiantis (LKŽ)
kvaptìs – kvapas, kvapsnis (LKŽ)

laimùs – laimingas (LKŽ)
lanksmìngas – lenktas, vingiuotas (A. R.)
laukininْkas – valstietis, žemdirbys (LKŽ)
lenkčiõm – lenktyniaudami (LKŽ)
liaũnas – lengvai linkstantis, lankstus (LKŽ)
liñkan – link (LKŽ)
lygmẽ– lyguma (LKŽ)
lỹkis – kas lieka, liekana, likutis (LKŽ)

mãgmogis – pomėgis, smagumas (LKŽ)
maigũnas – miegamasis suolas (LKŽ); guolis (A. R.)
mankštýti – mankštinti (LKŽ)
mãrės – marios (LKŽ)
mažuõlis, -ė – mažas vaikas, mažylis (LKŽ)
mégdyti – mėgdžioti (LKŽ)
mẽklinti – nutuokti, numanyti, nuvokti (LKŽ)
melmuõ– kryžkaulis (LKŽ)
mõjus – mostas, mojimas (LKŽ); užmojis (A. R.)

nairomìs – *šnairomis, žvairomis,* iš paniūrų (LKŽ)
naũgė – metalas (LKŽ)
neveiklà – ramybės būsena, dykinėjimas (LKŽ)
niáuka – apsiniaukęs dangus (LKŽ)
niekõtė – gelda, geldelė grūdams (LKŽ)
nõvyti – naikinti, žudyti, galabyti (LKŽ)
nukalḗti – nugožti, nusmelkti (LKŽ)
núolikos – atliekos (LKŽ); likučiai (A. R.)
nuopelnìngas – turintis nuopelnų, pagirtinas (LKŽ)
núorama – nusiraminimas, paguoda (LKŽ)
nusiaũbsti – nusiaubti (A. R.)
nuspìsti – sulieséti, sumenkti, nusilpti (LKŽ)
nuvarsnóti – nukeliauti (A. R.)

padairà – reginys, vaizdas, gamtovaizdis (LKŽ); pasižvalgymas, apsidairymas (A. R.)
pãdava – padavimas, legenda (LKŽ)
pakalà – nugara, užpakalis (LKŽ)
pakaũbrė – *šlaitas* (LKŽ)
paliũtis – ilgas lietus, lietingas laikas (LKŽ)
palỹdas – palydovas (LKŽ)
panašáuti – pamėgdžioti (LKŽ)

paršniõkšti – šniokščiant pareiti, parplaukti (LKŽ)
pasaliaĩ – iš pasalų (A. R.)
paskalbà – paskala (A. R.)
pavėnùs – pavėsingas (A. R.)
perstekẽ – žeberklas (LKŽ)
plyšétas – turintis plyšių, supleišėjęs (LKŽ)
póšnekis – pašnekesys (LKŽ)
pradmẽ– varžybų pradžios momentas (LKŽ)
prarečiaĩ – retkarčiais, nedažnai (LKŽ)
pratẽgė – tuščia vieta tarp ko nors, tarpas, protarpis (LKŽ)
priešùs – priešingas, prieštaraujantis (LKŽ)
pylà – smarkus lietus (LKŽ)

rìgzti – kibti, kabintis (LKŽ)
rikmẽ– klaida, apsirikimas (LKŽ)
rodìklis – vežimo grąžulas (LKŽ)
romà – tyla, ramybė (LKŽ)

sargà – sargyba (LKŽ)
sargõvas – sargas (LKŽ)
sẽklius – sekluma (LKŽ)
siautà – siautimas, siausmas (A. R.)
skabdýti – skabyti (LKŽ)
skaninỹs – gardėsis, gardumynas, skanėstas (LKŽ)
skiauturẽ – skiauterė (LKŽ)
slėnùs – nekalnuotas, žemas (LKŽ)
spidùs – spindus, spindintis (LKŽ)
spragùs – spragantis, traškantis nuo karščio (LKŽ)
sprę̃smas – loginis sprendimas (LKŽ)
sraumuõ– sraunuma; tėkmė, srovė (LKŽ)
sravìnis – susijęs su sravėjimu, srovenimu (LKŽ)
stovỹnė – apsistojimo vieta, stovykla (LKŽ)
stūmà – durų skląstis, sklendė, velkė (LKŽ)

sujaũgotas – sujauktas (LKŽ)
sujùšinti – sujudinti (LKŽ)
sukiužéti – sudužti, suirti, sukiužti (LKŽ)
svíegti – sviesti (LKŽ)

šatrùs – gyvas, greitas, mitrus (LKŽ)
šilmà – šiluma (LKŽ)
šilmaĩ – šiltai (A. R.)
šūkà – *šuolis, šuoliavimas* (LKŽ)
šveñtnamis – šventykla, šventovė (LKŽ)

teĩsiai – teisingai, teisėtai (A. R.)
tẽkėlas – tekinimo staklių ratas (LKŽ)
tiesẽ – dešinioji ranka (LKŽ)
tilktìs – tyla, ramybė (LKŽ)
tripnóti – trepsėti (LKŽ)
tvaiskùs – tviskantis, plieskiantis (LKŽ)
tvárslė(s) – vadelės (LKŽ)
tvintìs – patvinimas, potvynis (LKŽ)

ũbti – suūkti (apie pelėdą, apuoką) (LKŽ)
ul̃pas – aidas, garsas; gausmas; balsas (LKŽ)
ùlpti – šipti, bukti (LKŽ); gausti, aidėti (A. R.)
urulỹs – sūkurys, verpetas, kamuolys (LKŽ)
užkùlti – pagardinti valgį riebalais, grietine ar kuo kitu (LKŽ)

vadà – dingstis, pretekstas (LKŽ)
vaidinuõklis – vaiduoklis (LKŽ)
vigrùs – vikrus (LKŽ)
vir̃pčius, vir̃ptis – strypas, kartis (LKŽ); strėlė (A. R.)

žavà – žavumas, burtai, kerai (LKŽ)
žìbė – maža žibalinė lempelė, spingsulė (LKŽ)
žiomuõ– upės žiotys (LKŽ)
žvil̃gis – žvilgsnis (LKŽ)

INDEX NOMINUM

Rodyklėje pateikiamos lotyniškos ir (jei raštuose yra paliudytos) graikiškos vardažodžių formos, taip pat dabartinei vartosenai siūloma sukirčiuota lietuviška forma. Skaičiai nurodo kūrinių eilutes, kursyvu – žodynėlio „Vardai ir daiktai" puslapio numerį. Santrumpos: **B.** (*Bucolica*) – *Bukolikos*, **G.** (*Georgica*) – *Georgikos*, **A.** (*Aeneis*) – *Enėjidė*.

Vergilijus
Ve-164 Bukolikos. Georgikos. Enėjidė / Vergilijus. – Vilnius: Societas Classica, 2015. – 624 p.: iliustr. Kn. taip pat: Antanas Rukša – Lietuvos savanoris ir vertėjas / Audronė Kučinskienė, p. 11–25.

Realijų žodynas „Vardai ir daiktai“: p. 473–583,
Rečiau varojamų žodžių žodynėlis: p. 585–587,
Index nominum: p. 589–623.
ISBN 978-609-95581-3-4

Pirmą kartą Lietuvoje viename tome pateikiami visi trys žymiausio romėnų poeto Publijaus Vergilijaus Marono (70–19 m. pr. Kr.) kūriniai, versti išeivijos kultūros veikėjo dr. Antano Rukšos (1900–1980). Šie vertimai buvo pasirodę atskirais leidiniais: *Enėjidė* – 1965 m. Bostone, *Bukolikos. Georgikos* – 1975 m. Londone. Antrajame pakoreguotame leidime vienoje vietoje sutelkti visi Vergilijaus raštai ir drauge skaitytojams pristatytas mažai pažįstamas jų vertėjas.

UDK 821.124'02-1

VERGILIJUS

BUKOLIKOS | GEORGIKOS | ENĖJIDĖ

Išleido Klasikų asociacija (*Societas Classica*)
Universiteto g. 5, LT-01122 Vilnius, Lietuva
+370 684 20804 | klasikai.lt@gmail.com | www.klasikai.lt
Tiražas 300 egz.
Spausdino leidyklos „Technologija“ spaustuvė
Studentų g. 54, LT-51424 Kaunas